

3 1761 06738721 7

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

DE JURE PROTOMISEOS,

S I V E

DE JURE CONGRUI

D. MATTHÆI DE AFFLICTIS
PATRICII ET REGII OLIV.

PATRICII ET REGII OLIM CONSILIARII

NEAPOLITANI CLARISSIMI

ADDITIONIBUS SEU POTIUS OBSERVATIONIBUS

FRANCIS CIRUMMI

JC. NEAPOLITANI ABUNDE AUCTUS:

OPUS SUPREMARUM INCLITI REGNI NEAPOLITANI CURIARUM
DECISIONIBUS EGREGIE REFERTUM, OMNIBUSQUE JCC.
PERUTILE AC PERNCESSARIUM

DECISIONIBUS EGREGIE REFERTUM, OMNIBUSQUE JCC.
PERUTILE AC PERNECESARIUM

PERUTILE AC PERNECESSARIUM;

CUI LOCUPLETISSIMUS INDEX ACCESSIT.

EDITIO NOVISSIMA

Ab innumeris mendis purgata; & novis Additionibus JOANNIS BAPTISTÆ SEVERINI JC. Neapolitani juxta Tribunalium hodiernum usum, & Leges post Additiones RUMMI promulgatas accommodata.

RINI JC. Neapolitani juxta Tribunalium hodiernum usum, & Leges post
Additiones RUMMI promulgatas accommodata.

IN TOMOS DUOS DISTRIBUTA.

TOMUS SECUNDUS.

A

P

Ex: H. D. Antonis, Rector, Cancellarius

NEAPOLI MDCCLXXXIII.

EX TYPOGRAPHIA VINCENTII URSINI

EXPENSIS JOSEPHI DE LIETO

SUPERIORUM PERMISSU.

T R A C T U S

DE JURE PROTONIBUS

2 1 2

DE JURE CONCORDIA

D. MATTHEI DE AFFLIGIS

PATRIS ET REGIS OLM SOCIETATIS

REPUBLICANTIS GRAMMATICI

IMMORTALIS

F R A N C I S C U S

DE AFFLIGIS

LIBRARY A2575T7

SEP 5 1968

1783

UND

t. 2

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

COMMENTARIUS DE JURE PROTOMISEOS D. MATTÆI DE AFFLICTIS.

§. III.

Licet autem supra dixerimus, quod omnes vocentur ad jus protomiseos tamen si probatum fuerit, quod atroces injurias, vel manus impias ex proposito venditori vel ejus familiæ intulerint, vel ipsius substantiæ gravem jacturam moliti fuerint, vel contra ejus vitam nixi sint, vel etiam pecuniarium damnum dederint, omnes isti nullo modo sine venditoris voluntate ad jus protomiseos veniant. Causa vero dotis, vel donationis propter nuptias, vel simplicis donationis, vel donationis causa mortis, vel ex testamento, vel ex permutatione, vel ex transactione, & parentes, & extranei omnes possunt alienare.

S U M M A R I U M.

- 1 Jus congrui vicino, vel consanguineo non competit in sex casibus.
- 2 Donatio propter atrocem injuriam perditur.
- 3 Jus congrui ex omni verberatione facta per vicinum venditori perditur.
- 4 Ignorantia affinitatis in percussione utrum excuset ab amissione juris congrui.
- 5 Familiæ appellatione qui veniunt.
Injuria in foro pœnitentiali remissa an possit trahi in foro judiciali.
- 6 Injuria nunquid transmittatur ad heredes injuriati, ut possit filius agere in jure congrui de patris injuria.
Heredes injurantis utrum possint excludi

- a jure congrui ex delicto defuncti.
- 7 Jus congrui locum non habet in alienatione rei per contractum dotalem, aut donationis propter nuptias.
Et quid de donatione inter vivos.
- 8 Item de donatione causa mortis.
- 9 Emphyteusis nunquid possit donare sine consensu Domini.
- 10 Testator nunquid potest prohibere Jus congrui?
Testamenti appellatione venit codicillas.
- 11 Contractus permutationis præcludit vias juri congrui.
- 12 Permutatio venit appellatione alienationis, & venditionis.
Mulier permutans in melius, alienare non dicitur.
- 13 Venditio non continetur in permutatione.

tionis nomine, nec contra.

14 Permutatio cum refusione pecunie nunquid impediat jus congrui.

15 Potentiora in dubio attendenda.

16 Jus congrui an habeat locum in alienatione necessaria pro datione in solutum.

17 Jus congrui nunquid habeat locum interitum, donec pretio non soluto, dominium ad emptorem non transeat.

18 Contrahentes nunquid possunt immutare stipulationem, ut non sit vera stipulatio.

19 Venditionis natura qualis.

20 Diſſio quodocunque non excludit præſcriptionem triginta annorum.

21 Jus congrui peti an poſſit, non obſtante pacto de retrovendendo.

22 Contractus non cenſetur pignoratitius ex pacto de retrovendendo.

23 Creditor poteſt a debitore emere non adeptio dominio.

24 Pretium, ubi non eſt ſpecificatum, quis contractus ſit.

Et an ibi habeat locum jus protomiſeos.

Transactio ſub nomine venditionis non comprehenditur.

25 Protomiſeos jus locum nunquid habeat in diſiſione.

26 Jus congrui non habet locum in alienatione per laudum.

27 Mixta quando comprehendatur ſub ſimplicibus.

nam tunc tali vicino vel conſanguineo non competit jus congrui contra emptorem, niſi ante venditionem talis injuria per ipſum venditorem fuit remiſſa, vel niſi emptor ipſe contentatur, quod talis vicinus vel conſanguineus admittatur ad jus protomiſeos. Secundus caſus eſt, ubi non habet locum jus congrui, ſi alienatur, ex cauſa dotis res, vel donationis propter nuptias. Tertius caſus eſt, ſi res alienatur ex cauſa donationis inter vivos vel cauſa mortis. Quartus caſus eſt, ſi res alienatur ex teſtamento, puta per inſtitutionem heredis, vel legatum. Quintus caſus eſt, quod non habet locum jus congrui, ſi res alienatur per contractum permutationis. Sextus caſus eſt, ubi non habet locum jus congrui, ſi res alienatur ex cauſa transactionis, aliquo dato vel retento, hoc dicit uſque ad §. niſi quis &c.

2 Primo nota ex textu, quod propter injuriam atrocem factam per vicinum venditori; perditur donatio propter atrocem injuriam facta donatori per diſpoſitionem l. fin. C. de revoc. donat. quæ autem dicatur atrox injuria, habes Inſtit. de injur. §. atrox. Quid autem ſi vicinus dederit venditori gravem jacturam patrimonii ſui, dic idem, prout not. in d. l. fin. C. de revoc. donat. & quæ dicatur gravis jactura, vide in cap. 1. de reſtit. ſpol. lib. 6. & in cap. apoſtolice in verſ. hoc ſemper de donat. ſed Jo. Andr. in cap. fin. de donat. dicit, quod hoc eſt arbitrium. Quid ſi intentavit inferre gravem jacturam, ſed non habuit effectum, vide in auth. quod mater C. de revoc. donat. & quod habetur l. ſi quis non dicam rapere C. de Episcop. & Cler. Sed quid, ſi dans pecuniarium damnum, puta ſi incitit vites, vel poſuit ignem in do-

1

Rimo continet ſenſum, quod non omnibus prædictis competit jus congrui vel protomiſeos. Sed ſunt ſex caſus, in quibus vicino, vel conſanguineo non competit jus congrui. Primus caſus eſt, ſi ille vicinus, vel conſanguineus, cui competeſcit jus congrui, atroces injurias, vel manus impias ex propoſito ſibi venditori, vel ejus familiæ intulerit;

domo, an propterea perdet jus congrui; Respondetur quod sic, quia iste *text.* expresse vult quod dans pecuniarium damnum perdat jus congrui, ergo quis a malo vicino debet caveri, qui habet malum vicinum, habet malum matutinum, ut dicitur in proverbii Salomonis xxvii. 10. & ibi dicitur, *quod melior est vicinus juxta quam frater procul*, & ad hoc possunt adjungi omnes illæ causæ, propter quas perditur feudum, & notantur in *cap. 1. per tot. quæ sit prima causa benefic. amitt.* & in *d. l. fin. C. de revoc. donat.*

3 Secundo nota ex *text.* ibi, *impias manus*, quod ex omni verberatione injuriose facta per vicinum venditori, perditur jus congrui, & de isto verbo *impias manus* facit mentionem *text. 17. q. 4. cap. si quis suadente.* Sed quid si vicinus se defendendo, percutit venditorem, an perdat jus congrui. Certe non, quia defensio fit jure licito, & non injuriose, ut *l. 1. C. unde vi*, & *l. ut vim, cum concord. ff. de justit.* & jure, ut hoc tenet Jo: Andr. in *donatario in d. cap. fin. de donat.* facit *cap. ad aures*, & *cap. quibusdam extr. de pænis*. Sed quid si irascitur an se defendendo, vel offendendo percussit, dic quod quando unus actus potest se habere ad permixtum, & prohibitum, præsumitur potius fieri eo modo, quo est licitum, *l. merito ff. pro socio*, facit quod not. Bart. in *l. qui rei postulati*, §. 1. in *fin. de bonis eorum qui sibi mor. consc.* & idem Bart. not. in *l. fin. in fin. C. de pet. hered.* & quod not. glos. in *cap. constitutus de relig. dom.* Nam in his, quæ sunt de genere permissorum, non præsumitur dolo, ut in *l. quoties §. qui dolo ff. de probat.* Item quæritur quid si ipse non percussit, sed ab alio percuti se-

cerit: respondetur porro idem dici per regulam, qui per alium facit, per seipsum facere videtur, in regula *l. qui per alium in vi cum concord. ibi allegatis.* Sed quid si non percussit cum manu, sed forte cum pede, vel alio modo præter manum, an amittat jus congrui, hic *textus* requirit, quod cum manu percutiat, quia dicit manus violentas. Sed *DD. in d. cap. fin. de donat.* dicunt idem esse, ut excludatur per *dist. cap. si quis suadente.* 4 Sed an si ignorabat esse conjunctum, & illum percussit, an ignorantia excusat ab amissione juris congrui. Certe non excusat ista ignorantia, arg. *ff. locati l. si ignorans*, & *extr. de sent. excommun. cap. si judex eod. tit. lib. 6.* & hoc verum puto, si ignorantia erat crassa, & supina, arg. in *cap. apostolica* & quod ibi not. de *cler. excomm.* Sed si ignorantia erat cum causa; tunc quantumcumque dabat operam rei illicitæ, tamen quia non habebat animum offendendi eum, tanquam vicinum, & *textus* iste requirit animum injuriandi ex proposito illatum illi vicino, merito non ponitur in vicinitate, ut perdat jus congrui, sed bene punitur poena injuriarum de jure communi. Sed quid si vicinus offendit venditorem incidendo sibi pannos an perdat jus congrui, dicit Bart. quod quando scinduntur vestimenta, non dicitur injuriam fieri in corpus, ita dicit ipse in *l. sed est questionis ff. de injur.* & in *l. hoc autem ff. de oper. novi nunc.* & ibi etiam Ludov. & in *l. licitatio §. quod illicite ff. de public.* merito non perditur jus congrui, quia iste *textus* requirit fieri injuriam in corpus.

Tertio nota ex *textu*, ibi, *vel ejus familiæ*, quod nedum vicinus perdit jus congrui faciendo injuriam venditori, sed etiam idem est dicendum, si

si aliquem ex ejus familia perculserit.
 5 Qui autem veniunt appellatione familiarum, vide quod legitur, & not. in l. pronuntiatio §. familia ff. de verb. sign. & in l. testatur §. familia eod. tit. Breviter continentur omnes, qui sunt in servitio, etiam si sunt liberi omnes, ut ff. de edil. edict. l. adiles in princ. & ff. de vi arm. l. 1. §. familiarum, & ff. de verb. signif. l. fin. cum simil.

Quarto nota, quod si remissa est injuria scilicet aut tacite, vel expresse per ipsum venditorem vicino, subaudi ante venditionem non potest objici vicino petenti jus congrui, quod facit injuriam venditori, quia illa injuria semel fuit remissa, merito non potest de ea iterum conqueri, ut in cap. de his extr. de accus. & not. Bart. in l. senatus ff. eod. tit. Sed
 6 quid si injuria fuit remissa in foro poenitentiali, puta coram Patre poenitentiae, an postea possit inquietari injurians de dicta injuria in foro judiciali, vide Bart. in l. non solum §. injuriarum ff. de injur. & per Bald. in cap. 1. §. injuria de pace jurament. firmand. & in l. si tibi ff. de pac. Jo. And. in addit. Spec. in tit. de instr. edit. in addit. quæ incipit hoc videtur solum, & Bald. in l. 1. Cod. de comm. d. l. & Ludov. in l. excusatur §. divus ff. ad Syllan. Sed quæro quid si venditor non fuit conquestus in vita sua de injuria facta per vicinum; deinde filius injuriati vendit rem: vicinus, qui patrem injuriaverat, agit jure congrui contra emtorem; & emtor excipit de injuria commissa patri istius venditoris; ille excipit, quod illa injuria fuit remissa, ex quo defunctus non fuit conquestus in vita, & consequenter tacite videtur remissa injuria, ut not. in d. l. fin. Cod. de revoc. donat. an

possit agere jure congrui, certe sic, quia de injuria non fuit inquietatus tempore vitæ injuriati, filius injuriati non poterit agere de illa injuria, de quo plene not. in cap. 1. §. porro, quæ sit prima causa benef. amitt. & pro hoc faciunt multa jura, quæ ad hoc accumulavit pro, & contra Jac. de Ardi. in sum. quib. mod. feud. amitt. §. consuevit quæri si vassallus committat culpam &c. Et hoc verum est, si ille passus injuriam habuit commoditatem conquerendi, alioquin potest vicinus inquietari de ipsa injuria, ut dicit Jac. prædictus in loco præallegato, & Bald. in cap. 1. §. insuper de prohib. feud. alien. per Frider. & glos. in l. omnimodo Cod. de inoffic. testam. & Spec. in tit. de feud. §. nunc dicamus, & Jac. in cap. 1. in princ. quib. mod. feud. amitt. Sed quid si moritur injurians, an heredes ejus possunt excludi a jure congrui ex delicto defuncti. Certe sic, arg. l. 1. C. ne ex delict. defunct. & hoc verum puto, si est heres, tunc non nocet, puta si domus erat materna, facit l. si arrogator ff. de adopt. & quod notat Bart. in l. 1. ff. de interd. & releg. & quæ scribuntur per Andr. in cap. 1. §. hoc quoque de success. feud.

7 Quinto nota ex textu, ibi, causa vero dotis, quod quando alienatur res per contractum dotalem, vel donationis propter nuptias; vicinus non potest agere jure congrui contra possessorem. Sed quæro an in donatione propter nuptias requiratur traditio, dicit glos. & Bald. in l. fin. Cod. de donat. ante nupt. quod non sufficit simplex confessio, vel promissio animo donandi, & dicit Bald. in l. si constante eod. tit. quod ista donatio propter nuptias sit respectu dotis, & ad dotis securitatem, quia plus est habere do-

dominium rei sic donatæ, quam simplicem hypothecam secundum eum ibi.

Item quæro, quid si datur fundus in dotem ea æstimatione, quæ facit emtionem, vel similiter detur æstimatus, an habeat locum jus congrui: respondeo quod sic; quia tunc dicitur contractus venditionis, quasi quod sit res vendita, & pretium datum uxori, & postea illud pretium fuit datum in dotem marito, arg. l. singularia ff. si cert. petat. & tunc res data in dotem dicta æstimatione non est dotalis, & potest alienari, ut dicit Bald. in l. in rebus C. de jure dot. quia nomine pretii intelligitur de venditione, ut est glos. quæ solet allegari pro singulari, in l. fin. Cod. de præd. cur. libr. 10. Sed Dominus meus D. Jacobus Caraffa dabat socium in l. 1. ff. de superfl. quando legit l. ex conventionem Cod. de pact. Et de illa materia, quando datur fundus ea æstimatione, quæ facit emtionem, & quando, ut sciatur valor, & quando simpliciter, & vide in l. æstimatis ff. soluto matrim. & Bald. in l. 1. Cod. de jure dot. & in d. l. ex conventionem, facit ad prædicta, quod dicit Bald. in l. qui se patris Cod. unde liber. quod si Princeps concedat aliquod castrum alicui, etiam si loquatur per verbum indulgemus &c. tamen si ibi est facta mentio, pretii potius dicitur contractus venditionis quam gratiæ, allegat legem fundi, & l. fund. C. de princ. agen. in re lib. 11. vide ibi per eum.

8 Sextio nota ex textu, ibi, & simplicis donationis, quod quando alienatur res per contractum donationis inter vivos, vicinus non potest petere jus congrui, & hoc jure utimur. Sed ponamus quod hodie emo domum, & tradita est mihi cras, ego postea do-

no alicui per contractum donationis, an vicinus possit agere jure congrui contra possessorem: videtur quod sic; quia semel quæsitum fuit jus vicino contra emtorem, ergo sine ejus facto ab eo evelli non potuit, ut in regula juris id quod nostrum. Item certi sunt modi, quibus tollitur obligatio, ut in tot. tit. Instit. quib. mod. toll. obligat. sed emtor. est obligatus vicino in hoc jure congrui, ergo si ne illis modis non. potuit liberari. Sed contrarium determinat D. Sebast. in tit. de jure congrui, in verbo possidet, scilicet quod omnino isto casu cessat jus congrui, tam contra emtorem, pro eo quia non possidet, quia istud jus congrui dirigitur contra possessorem, ut dixi in fine præcedentis §. quam contra donatarium, pro eo quia non possidet tit. emtionis, sed tit. donationis, ubi non habet locum jus congrui. Nec obstat, quod semel fuit quæsitum jus contra emtorem, quia illa acquisitio duravit, quantum duravit ejus possessio, & ista conclusio est vera, si antequam res sit effecta litigiosa pro jure congrui, fuisset facta donatio, secus si res postquam sit effecta litigiosa, donavit, puta post litem contestatam, ut l. 3. & in auth. ibi posita Cod. de litig. & est unum capitulum Regni, incipiens, conventus, & sic nota, hunc modum excludendi vicinum a jure congrui. Sed si probatur, quod fuisset factum in fraudem, tunc haberet locum tit. quæ in fraud. credit. & præsumeretur tunc facta donatio in fraudem, si præventus a vicino postea donavit, ut ff. de jud. l. si quis postea, vel si fiat clam, ut Cod. de rescind. vend. l. hi qui. Item si post donationem alienator reperitur possidere, ut ff. quib. mod. pign. vel hyp. solv. l. sicut §. supervacuum, de quo per Bari. in l. post contractum ff. de donat. vel aliter constaret de fraude,

de, ut dicetur infra in §. *sequenti*.

- 9 Septimo nota ex eodem *textu* quod si donatur res per contractum donationis causa mortis, vicinus non habet jus congrui adversus illam rem, & idem dicendum est in legato, & differentias inter legatum, & donationem causa mortis, vide in §. 1. *Inst. de donat. per Cyn. & Bald. in l. fin. Cod. de donat. caus. mort.* & per Scribentes in *l. sciendum de leg.* Ubi etiam ponitur in quibus donatio causa mortis æquiparetur contractui, in quibus æquiparetur ultimæ voluntati, ut ibi per eos, & pro decisione ista, quod in donatione non habet locum jus congrui, adducitur *text. in l. 1. C. de fund. partim. lib. 1. 1.* quem textum allegat ibi Bald. Sed tu adde *text. in l. fin. C. de præd. cur. lib. 10.* & ubi dicitur, quod emphitenta privati non potest vendere sine consensu domini, sed donare sic, ut notatur in *l. fin. C. de jure emphyt.* de quo per Jo: Andr. in *cap. 1. §. donare qualiter olim feud. alien. pot.* & per Scribentes in *l. si dominus §. si fundus l. 1. & per Doct. in cap. potuit, extr. de locat.* & in istis locis vide alias remissiones. Sic enim dicimus quod prohibita venditione non est prohibita donatio, ut dicta *l. fin. C. de præd. curial. & not. Cyn. & Bald. in l. voluntas C. de fideicom. & Bald. eleganter in l. 2. C. de ususap. pro emto.*
- 10 Octavo nota ex *textu*, ibi: ex testamento, quod si alicui est relicta aliqua res in testamento, hoc est per viam institutionis, vel substitutionis, vel fideicommissi, vel legati, quod vicinus non habet jus congrui per istum *text.* qui indefinito debet intelligi, ut in *l. sed, & si quis §. quæsitum ff. si quis caut. & ff. de acquir. hered. l. si quis mihi bona §. iussum, facit cap. ut circa de elect. lib. 6.* & quod procedit, etiam si res

legata non est in testamento, sed in codicillis. Nam appellatione testamenti venit etiam codicillus, ut *not. glos. Inst. de codicil. in princ.* Sed adverte, quia testator tacite, vel expresse non potest prohibere jus congrui, quia testator non potest facere, quod leges non habeant locum in suo testamento, *l. nemo potest ff. de legat. 1.* Sic etiam consuetudine, quæ pro lege servatur, ut in *l. de quib. de legibus.* Nam beneficium concessum a consuetudine auferri non potest a privatis, ut in *auth. de nupt. §. si vero secundum Bald. hic*, sed an testamentum, & codicillus veniant appellatione contractus, vide *glos. not. in cap. cum a nobis extr. de testib. & glos. in constitutione Regn. instrumentorum robur*, & tangit etiam *Luc. de Penn. in l. mediterraneæ C. de ann. & tribut. lib. 10.*

11 Nono nota ex *textu*, ibi: permutatione, quod quando permutationis res transfertur in alium, vicinus non potest petere jus congrui, per istum *text.* expressum, alias si non esset, *text.* esset dubius. An res prohibita alienari possit permutari: & primo arguitur, quod sicut habet locum jus congrui in venditione, ita habere debet in permutatione; nam ædilitium edictum dicit emptorem accipere domum, dum eam pretio emit, ut *ff. de ædil. edict. l. sciendum §. deinde*, & tamen habet locum in permutatione, ut in *d. l. sciendum §. si quis permutaverit*, & ratio videtur, quia in permutatione habetur utroque loco, & venditores, ut ibi dicitur, ergo &c.: Secundo, quia appellatione venditionis, & alienationis etiam permutatio continetur, ut *l. statu libero §. quintus ff. de statu lib. & ff. ad leg. Flav. de plag. & ff. de lib. caus. l. rectissime*, & *l. in tantum*, & *l. vel permutaverit ff. quando act. de pec. est*, Anna *l. 1. in auth.*

auth. de non alien. §. nos igitur, & §. alienationis Cod. de rer. permut. & l. 1. & l. permutationem ff. de doli except. l. apud §. si quis autem, & in §. idem tractat ff. quib. ex caus. in poss. eat. l. ult. in princ. & Cod. de præd. minor. l. non solum ff. de jur. dot. l. Titia cum esset in princ. & ista jura alleg. ad hoc propositum D. Jac. de Ardia in summ. quib. mod. feud. amitt. in §. item prohibetur permutare, de quo non fecit mentionem D. Sebast. in consuet. de jure congrui
 12 in vers. emit. Tertio pro hoc facit, nam licet permutatio non sit emtio, vel venditio, l. naturalis §. 1. de præscriptis verb. tamen ad exemplum actionis ex emto, qui permutat, evitare agit ad interesse, vel præscriptis verbis, ut Cod. de rer. permut. l. 1. Quarto facit, quia originarii rustici, & censiti absque terra vendi non possunt, ut Cod. de agric. & censit., l. quemadmodum lib. 10. Quærit glos. ibi, quid in permutatione, vel in emphyteusim datione, & post multa tenet, quod illud idem, quod statuimus in venditione, idem dicendum est in permutatione. Sed in contrarium facit l. 3. Cod. de præd. cur. lib. 10. ubi decuriones prohibentur vendere res immobiles eorum, sed permutare, & donare possunt, & eadem ratione dicimus, argum. d. l. quod licet regulariter sit prohibita alienatio fundi dotalis, ut in l. 1. Cod. de fund. dot. tamen mulier fundum dotale poterit permutare. Item post res dotalis in pecunia commutari, & pecunia in res, si hoc sit utile mulieri, ff. de jur. dot. l. ita constante, cum l. seq. ad quod extra de his quæ fiunt a prælat. cap. cum apostolica & de his quæ fiunt a major. part. cap. 1. ex parte, ubi dicitur, ut meliora prospiciat, nec videtur alienare mulier,
 Tom. II.

quando permutat in melius, ad hoc facit de legat. 2. l. in partes §. fin. cum l. seq. de adim. legat. l. pater, & quod not. in auth. sed & permutare Cod. de sacrosanct. Eccles. ergo aliud est permutare, aliud est vendere, dixit text. in l. 1. ff. de rer. permut. ubi colligitur differentia inter contractum emtionis, & permutationis, & sic videtur, quod non habet locum jus congrui in contractu permutationis: Secundo pro hoc facit, quod dicit Bald. in l. 1. Cod.
 13 de rer. permut. ubi dicit: scias, quod nomine permutationis non continetur venditio, nec e contra, ut in l. 1. ff. de contrah. emt. & in d. l. 1. de rer. permut. & ita etiam per alia verba concludit D. Sebast. in d. glos. in verb. emit: Tertio facit, quia Ecclesiæ possunt inter se permutari, sed non vendi, ut in cap. ad quæstiones de rer. permut. & 15. quæst. ult. c. meminit 1. qu. 1. c. qui studet, & sic similiter dicendum est, si in venditione habet locum jus congrui, in permutatione non: Quarto facit quod refert Jo: Andr. in addit. Specul. in titul. de emt. & vendit. §. nunc dicendum, in additione, quæ incipit, est medium, referendo Guid. Suza quod statutum de solvendo solum pro illa libra rerum venditarum, non habet locum in permutatione, arg. l. nec quasi ff. de rei vend. cum similibus allegat. per Jo: Andr. ibi, & hoc verum nisi permutatio esset facta in fraudem juris congrui, & aliquo modo constaret de fraude, secundum eum ibi, idem tenet Bald. in d. l. 2. Cod. de rer. permut. Unde concludo, quod statutum vel consuetudo loquens de emtione, contra regulas juris communis non comprehendit permutationem, & sic fraude cessante, non habet locum jus congrui, si alienatur res per contractum permutationis, vel per contra-

tractum innominatum. Dicitur autem permutatio unius rei pro alia præstatio, secundum *Az.* in *sum. Cod. de rer. permut. in princ.* & dicitur fieri, ut certa species detur pro alia, certa, puta domus pro terra, & sic de similibus, *Cod. de rer. permut. l. quoniam afferis*, sed si certa pro incerta, vel e converso erit alius contractus innominatus, ut dicit *Azo* in *l. osio præallegato*.

- 24 Sed juxta hoc quæro. Quidam permu-
navit fundum cum quadam alia re,
& convenit inter eos, ut unus alteri
refunderet ultra ipsam rem unciam
unam, demum comparet vicinus, &
dicit, quod ratione prædicti pretii
refusi, ille est contractus venditionis,
& non permutationis, quia ex re,
& pretio emtio, & venditio con-
trahitur, & sic petit rem permuta-
tam jure Protomiseos, quæritur quid
juris? Respondet *Bald.* hic dicens,
clarum est talem rem permutatam
cum dicto refuso esse permutationem
in totum, allegat quod *not. Glos. in*
l. dedit ff. de condiç. ob caus. & pro-
pterea non habebit locum jus con-
grui, sed *Bart. in leg. Aristo ff. de*
donat. dicit videlicet, quod si princi-
paliter emitur res, licet aliqua spe-
cies detur, totum erit emtio, ut *l.*
tenetur §. 2. ff. de act. emi, hinc
est, quod dicit *Bald. in d. leg. 2.*
quod si non habeo pecuniam pro re
emenda, & do tibi fundum, qui valet
centum, hic est medius contractus in-
ter emtionem, & permutationem, &
habet locum actio ex empto, allegat
Jac. Butr. ibi, si ergo res detur æsti-
mata, signum est venditionis, secun-
dum *Bald. ibi*. Subdit *Bald. in d. l.*
Aristo, quod si principaliter permuta-
tur, licet interveniat refusio pretii, in
totum erit permutatio, allegat bonum
text. in *d. cap. ad quæstiones, de rer.*

permut., & ibi *Jo. Andr.* In dubio
autem si non potest sciri quid princi-
paliter agitur, inspicitur quod plus in
pretium refusum, quam res permutata,
quia, si pretium est plus, erit emtio;
si pretium est minus, erit permuta-
tio, secundum *Bart. ibi*, & hoc etiam
tenet *Bald.* in loco extraneo, videlicet
in præludiis feudalibus in *2. c.*, & alle-
gat *ff. de contrah. emt. l. fundi partem*, &
de act. emt. l. si sterilis §. si tibi,
15 & pro hoc facit, quia in dubio de-
bemus attendere id, quod magis est,
& potentius, ut *l. quæritur ff. de*
stat. lib. hom. Sed si res est valoris pro
medietate, & pretium refusum pro alia
medietate, tunc erit contractus vendi-
tionis, quia in obscuris debemus accipere
benigniore partem, ut in regula, *lin*
obscuris de reg. jur., & hoc etiam tenuit
Bald. in loco præallegato. Sed *Lud.*
in d. l. Aristo dicit hoc ultimum ef-
se falsum, quia in dubio debemus
dicere ipsum esse contractum permu-
tationis per *l. 1. ff. de exerc.* Sed in
quantum *Lud.* dicit, quod si quidem
Partes verbo permutationis utuntur,
erit permutatio; si autem verbo
emtionis, erit emtio: in judicando
contractum inspicimus principaliter
verba contrahentium, *l. qui falsum*
ff. de donat. & in *d. l.* tenet ita,
adde quod contrarium tenuit *Bald. in*
d. l. 2. C. de rer. permut. ubi dicit,
quod si Notarius permutationem vo-
cavit venditionem, vel e contra,
dicit ipse, quod statuit naturæ rei,
seu actus, & non verbis Notarii,
quia non attenditur nomen contractus
sed substantia, & secundum id ju-
dicatur, ut *ff. de præscript. verb. l.*
insulam, cum sic facit, quod dicit
Bald. in conf. 32. incip. Domina Jo-
anna, Pisana civis, ubi dicit, quod
non debemus respicere corticem ver-
bo.

horum, sed medullam, alleg. 1. *quæst.*
1. *Marchion.* ubi dicit: nec putemus
in verbis scripturarum esse evange-
lium, sed in sensu.

- 16 Sed juxta prædicta quæro. Pone
quod aliquis recepit mutuum bona, &
obligavit omnia bona sua, deinde
non solvit in tempore, conveniunt de-
bitor super hypothecaria quadam do-
mo ipsius, & tandem domus illa da-
tur in solutum & pro illo debito au-
thoritate judiciaria, prout notat in l. 1.
C. de jure dom. impetr. an in ista alie-
natione necessaria pro datione in solu-
tum habeat locum jus congrui, vide-
tur quod sic; quia ille creditur quo-
dammmodo rem emere, ut C. de evict.
l. si prædium, sicut qui recipit litis
æstimationem, videtur vendere, ff. de
usuc. pro emt. l. litis, & ff. quibus in
caus. in possess. eat. l. fin. In contra-
rium facit, quia prohibitus alienare,
potest dare in solutum creditori, ut
dicebat D. Antonius Barbof. in rubr.
de reb. Eccles. non alien. in secunda li-
mitatione, allegat ad hoc l. alienatio-
nis ff. famil. erisc. & quod ibi notat
D. Flor. de Sancto Petro, & allegat
etiam Alber. de Rosat. in secunda part.
statutum, in secunda quæst. Sed ultra
eum adde pro hoc facere, quia licet
regulariter aliud pro alio invito cre-
ditore solvi non possit, ut habetur in
l. 2. ff. si cert. pet. tamen per Ju-
dicem potest dari in solutum res pro
re. Ita tenet Bald. d. l. 1. C. de re-
rum permut. versic. sed numquid per
Judicem. Item necessitate ductus vi-
detur in solutum dedisse, ff. de adi-
mend. legat. l. rem legatam. Item quia
titulus pro soluto est prorsus, & alius
quam sit jus vel titulus pro emtore,
ut ff. pro solut. l. 1. & ff. pro em-
tore l. 2. Unde auctoritate Domini
Sebast. in loco præalleg. & Specul.
proprie in quæst. nostra, in tit. de emt.

& vendit. §. nunc dicendum, vers. sed
pone statutum, est quod propter vo-
cabulorum diversitatem statutum lo-
quens de emtione, non comprehen-
dit dationem in solutum, argum. l.
si idem C. de aud. & extr. de decim.
cap. ad audiendum, & sic patet, quod
in datione in solutum non habet lo-
cum jus congrui, & ita praticatur,
nisi probaretur quod datio in solu-
tum fuisset facta in fraudem. Nam
fraus semper intelligitur excepta, ut
in cap. 1. in princip. qualiter olim feud.
alien. pot. Et de ista fraude dicitur in
§. sequent. Et idem dicendum est,
quod non habeat locum jus congrui,
si aliquis ponatur in possessione, ex
primo, vel ex secundo decreto, vel
ex causa legati, vel ex alia causa,
quia requiritur verus titulus, ut ha-
beat locum jus congrui, secundum
D. Sebast. in allegato loco.

- 17 Sed quæro de quadam utili quæ-
sitione. Quidam vendidit domum cum
pacto, ut non transeat dominium in
emtorem, nisi quousque sit solutum
pretium, an interim vicinus possit
domum petere jure congrui: videtur
quod sic, quia licet text. in l. cum
manu sata §. nemo ff. de contr. emt.
dicat, quod per dictum pactum de-
finit esse venditio, & transit in alium
contractum, scilicet pignoratitium, vel
commodatum &c. ut dicit Glof. ta-
men hoc verum intellige, quando
istud ultimum pactum potest transfun-
dere præcedentem contractum vali-
dum. Sed quando per hoc pactum
annullatur primus contractus, nec sit
transfusio in alium, tunc annullatur
pactum, & remanet primus contra-
ctus, & ita concludit Paul. de Castro
in consil. suis in consilio, quod non
vidi, sed audiavi a Magnifico, & Cla-
rissimo Doct. D. Jo: Bapt. de Ber-
tiovoglis, dignissimo in præsentiarum

Regnis Consiliario, qui hanc causam habuit de facto, ubi dixit Paulum dixisse, quod si fiat donatio causa mortis uxori bonorum præsentium, & futurorum cum juramento, & pacto, quod non possit revocari donatio, quod illud pactum facit illam donationem causa mortis converti in donationem inter vivos, & tamen in hoc casu, si hoc fieret, donatio remaneret nulla, quia tolleretur liberam testamenti factionem, & sic pactum est nullum, & remanet donatio causa mortis. Sic in casu isto, de quo quaeritur, non potest resultare aliquis contractus validus remanente dicto pacto, contractus erit perfectus, ut vicinus possit petere jus congrui. Facit ad hoc quod, voluit *Angel. in quodam suo* 18 *conf. 2.* ad illud propositum de venditione facta pacto appposito quod non transeat dominium, & quod notat idem *Ang. in l. juris gentium §. sed cum nuda ff. de pact.* Ubi dicit, quod contrahentes non possunt facere, quod vera stipulatio non sit stipulatio, licet possint facere, quod habeat effectum nudi pacti, & sic non possunt facere quod vera emptio non sit emptio, licet possint aliquid deminueri de ejus effectu, & sic petet, quod isto casu habebit locum jus congrui. Sed contra prædicta facit dictum *Bald. in rubr. C. de contrah. emt.* ubi dicit expresse, quod valet istud pactum, quod dominium transferatur, quousque pretium non solvatur, imo plus secundum *Bald. ibi*, quod etiam si ex venditione transactum esset dominium, potest venditor sibi præservare manus iniectionem, si pretium non solvatur, ut *ff. de serv. export. l. Titius.* Sed adverte, quia idem Regius Consiliarius subtiliter respondebat, quod illud dictum *Bald.* non habet locum, quando vendita esset res, & de pretio

esset habita fides, & postea esset appositum pactum, quod dominium non transiret, nisi pretio soluto, & quod hoc sit verum, dicebat ipse. Nam *Bald. in d. rubr.* arguit primo, quod tale pactum non valet, quia ista traditio non habet intellectum, quem sapit iste contractus, ut in *d. l. cum manu facta*, & postea concludit contrarium, dicendo quod illud pactum est naturale, ut *Institution. de rer. divis. §. venditæ*, quia est de natura venditionis, ut non transferatur dominium, nisi 19 pretio soluto, ergo valet. Si ergo dictum pactum non esset naturale, sed contra naturam, *Bald.* non diceret illud valere, sed diceret non valere, unde, quando habita est fides de pretio, transiit dominium, ut in *d. §. venditæ*, merito illud pactum, quod non transeat dominium, ubi habita est fides de pretio, non est naturale, sed contra naturam, & sic potius illud dictum *Bald.* revolutum mantello facit pro, & contra.

Præterea dicebat idem Consiliarius, etiam si dominium non esset translatum, venditio etiam remaneret perfecta, quod ad alios effectus, videlicet quo ad jus congrui, quod competit vicino, hoc apparet per dictum *Bald. in d. rubr. C. de contrah. emt.* ubi dicit, pone, quod facta est venditio uni sine solutione pretii, & sine habita fide de pretio, & cum constitutione precarii, quo casu, non est dubium, quod dominium non est translatum; postea fit venditio alteri cum vera, & naturali possessione, quis erit potior, dicit *Bald.* quod respectu rei venditæ erit potior secundus in agendo rei venditione, respectu publicianæ erit potior primus, ut *l. de pretio ff. de public.* Ecce ergo, quod dominium non erat translatum, & tamen venditio consideratur respectu alio.

aliorum effectum, & sic videtur, ut tenet idem Doctor, quod vendita domo, licet non sit translatum dominium, dum tamen possideat emtor, vicinus habet jus congrui, alias esset aperta via fraudibus. Nam qui vellet fraudare vicinum jure congrui, emeret cum dicto pacto, & secreto, postea solveret pretium, & sic nunquam vicinus haberet jus congrui, quod non est confitendum, cum semper fraudibus sit resistendum, ne aliquibus fraudes profint, ut *C. qui mil. non poss. l. 2.* & ne fraudes damnum alteri afferant, ut *ff. ad Trebell. l. Senatus*, cum multum fraudes conditori legum displiceant, ut *C. de republ. l. 3.* Item quæro de alia questione. Pone, quod aliquis emit domum cum pacto de retrovendendo intra certum tempus, vel quodcumque, quod intelligitur usque ad 30. ann. ut consulti *Angel. in consil. 55. incip. Guilielmus, & Franciscus*, quia dictio quodcumque non excludit præscriptionem 30. annor. ut dicit *gl. in cap. 1. de feud. dato in vim legis commis.* notat *Bald. in l. quod si nolit §. si quis ita ff. de adilit. edict. Bald. in aulh. quas actiones C. de sacrosanct. Eccles.* & notat *Ludov. in l. 1. ff. de usucap. & Bald. in l. 1. §. fin. de legat. 1.* An donec non venerit tempus retrovendendi, possit vicinus petere jus congrui, & habere illam commoditatem, quam habet ille emtor, videtur, quod non, quia tempus, quo cedit, inspicitur, ut in *l. non intelligitur §. quando autem ff. de jure Fisci*, & hanc *l. ad præsentem* propositum allegat *Bart. in cons. suo 28. incipit Cæcus de Spoletto habens unum filium spurium, in fin.* Item quia dispositio testamenti non dicitur fieri in vita, sed post mortem, ut notat in *l. 1. cum Glos. sua C. de re-*

stat. tutel. Item, quia omnis dispositio judicatur secundum tempus, in quo judicatur effectus, ut *C. de donat. ant. nupt. l. quod sponsæ*, & in *l. in fuga ff. ad leg. Flav. de plag.* & hæc jura allegat *Bart. ad hoc propositum in cons. 99. incip. Pater filio suo emancipato, circa medium*, & sic talis venditio judicari debet secundum tempus, in quo perficitur, & consequenter, donec non sit transactum tempus, non habet locum jus congrui. In contrarium tamen determinatur, quod aut iste contractus est factus in fraudem usurarum, & sic erat simulatus, & de simulatione con-
 21 stat, & tunc non habet locum jus congrui, quia contractus est pignoratitius, ut *l. emptione C. plus val. quod agitur*, & facit *l. 2. ff. pro emt.* Aut de simulatione nihil constat, & tunc habet locum jus congrui in venditione facta cum pacto de retrovendendo, quia venditio pura est, licet sub conditione quadam possit resolvi, sicut in pacto adjectionis in diem, ut *ff. de in die adject. l. 2.* & in pacto legis commissoriæ, ut *ff. de leg. commissor. l. 1.* Item istud pactum non potuit præjudicare vicino, quia res inter alios acta, &c. Item quia si venditor postea rem emerit ab illo emtore virtute pacti, tenebitur vicino jure congrui, licet prima venditio resolvatur per secundam, cum certum est primam fuisse perfectam, & propterea vicino competiisset jus congrui, quod non potuit sibi auferri expresse contrahendo: nam quis non posset emere sub pacto, quod vicinus non habeat jus congrui, multo fortius non potest tacite vicinum excludere, *argument. l. cum quid ff. si certum petat.* Nam pactum de retrovendendo non facit suspendere effectum contractus emptionis, & venditionis, nec

nec facit contractum immo de se licitum est, ut l. 2. C. de pact. int. vendit. & ibi hoc not. Doct. & notat Angel. in l. ad officium in fine C. commun. divid. & Doct. in cap. illo vos de pignor. & in capit. ad nostram de emtion. & vendit. & ita reperio concludere in effectu Dominum Sebast. in d. gl. in verbo emit. Facit quod notat Bald. in cap. 1. in princ. de feud. dato in visem leg. commissor. ubi dicit

22 quod ex pacto de retrovendendo non censetur contractus foeneratitius, quia lex vel decretum hoc dicit, immo est pars pretii, quia minus valet res cum isto pacto, quam sine, ut dicit Domin. Abb. in cap. cum in aliquibus de elect. & Barb. in dict. cap. ad nostram. Sed an si sit vendita sub conditione causali habet locum jus congrui, dicitur quod non, quia non transfertur dominium, secundum Bartol. in l. si is qui pro emtore 4. quæst. principali ff. de usucap. facit l. cedere diem ff. de verbor. signification. Item quia res non censetur alienata tempore celebrati contractus, sed tempore, quo contractus sumit vires, argument. ff. de legat. 3. l. pater filium §. fundum, ff. de servit. rusticor. præd. l. per fundum, & ita etiam tenet Domin. Sebastian. in dicta gl. in verbo emit. Idem si fiat sub modo, ut l. eas ff. de condiuon. & demonstraion. Quia purificantur modus, & conditio, ut dicit Glos. in rubr. C. de his quæ sub modo, & ff. locat. l. insula §. fin. quæ jura allegat Andr. quæ sit prima causa benefic. amitt. & in cap. 1. §. item qui de non jure colum. 5.

23 Sed quæro, creditor habet domum debitoris obligatam pro debito. Iste debitor emit domum hanc a creditore, qui nondum habuit dominium, an habeat locum jus congrui, videtur quod sic, quia debitor potest emere

a creditore non adepto dominio, ut dicit Cyn. in l. 1. Cod. si servus ex test. Sed hoc non est verum, quia potior est liberatio pignoris, quam emtio, ut dixit, & notat Bald. ibi, & consequenter non habet locum jus congrui, etiam si instrumentum dicat, quod vendidit, qui ubi opus de facto, verba non sufficiunt, ut dicit Bald. in præludiis feud. Item quia considerare debemus effectum, & non verba, ut dixit supra 9. notab. in quæst.

24 de refuso num. 14. Sed iterum quæritur. Pone quod quidam vendidit domum iusto pretio, prout declaravit Titius juxta l. fin. C. de contrahend. emtion., & antequam declaret Titius est mortuus, dic quod sic, quia valet venditio pro decem, & quanti plus valet, ut in l. hæc venditio §. fin. ff. de contrahend. emtion. Sed ista lex parum facit, quia pretium erat certum ibi, ideo determinatur contrarium, scilicet quod iste sit contractus emtionis, sed est innominatus, ex quo oritur actio præscriptis verbis, & consequenter non habet locum jus congrui, pro hoc allego Bald. in l. contractus C. de fide instrum. ubi dicit, quod ita Azo legum, & vas electionis in summa Instit. locat. & alibi hoc dictum non reperitur secundum eum, quia pretium non est specificè declaratum, ergo non est venditio, ut in §. pretium Instit. de emtion. & vendit. & in l. fin. C. de contrah. emtion. & resolvitur in contractum innominatum hoc modo, do tibi rem hanc, ut pretium ejus iustum mihi des. & sic contra eum, cui res data est, agitur ad illud actione præscriptis verbis, ut dicunt Azo, & Bald. & ita etiam reperio tenere Ludov. in l. sciendum in 3. charta de verb. oblig. Sed ipse multum miratur de Bald. cum non allegavit ad præ-

præfens propositum, *Glos. singularem in l. si ut certo §. nunc videndum in verb. locato ff. commodat., text. not. in l. si tibi pollicenda ff. de præscript. verb. & Instit. de locat. §. & quæ supra diximus, versic. quia de causa, ubi decidetur, quod si res sit locata ea mercede, quæ postmodum inter contrahentes iusta fuerit declarata, ille contractus non erit locatio, sed contractus innominatus, facio ut des, & ideo ad pretium declarandum, agatur præscriptis verbis, & consequenter non habebit locum jus congrui. Sed quid si testator damnavit heredem vendere iusto pretio, & emtor obtulit iustum pretium, & heres noluit recipere, an sit perfecta venditio, & an si sit translatum dominium, vide *Cyn. in l. 1. C. de leg. in 8. quæst. & Bart. in l. uxori in §. agri ff. de legat., & de legat. 1. l. si fidejussor §. meminisse.**

Decimo nota ex *text. ibi, ex trans- actione*, quod si litigantes de re stabili transigunt inter se, & per transactionem uni ex litigantibus res ipsa venit, vicinus non habet jus congrui, ex quo inferitur quod sub nomine venditionis non comprehenditur transactio. Sicut in simili dicimus, quod licet feudum non possit alienari sine consensu Domini, tamen de eo potest fieri transactio, ut in *cap. si vassallus de suo feud. si de feud. fuer. contror. & in c. 1. de contror. inter vassall. & alium de beneficio, & in Spec. in titul. de arbit. §. testat. vers. sed nunquid vassallus. Fallit in isto Regno per Constitutionem Divæ memoriæ. Sed an in compensatione locum habeat jus congrui, dic quod aut præcedit aliquis contractus, in quo habuit locum jus congrui, & in partem pretii vult debitum compensare, & tunc habet locum jus congrui, ut in*

l. in tantum ff. de liber. caus. Aut nullus contractus præcessit, tunc non habet locum jus congrui, quia compensare est donare, ut in l. Julianus ff. de condit. & demonstr. & not. Doct. in l. si fundum §. Titio fundum ff. de legat. 1. facit l. r. de verb. signif. Sed dubita-
 25 *tur quid in divisione, si per divisionem uni vendidit in partem unam domum, an habeat locum jus congrui, videtur quod sic, quia divisio vicem emtionis continet, ut C. comm. utriusque jud. in l. divisionem, & ff. commun. divid. l. 7. §. 1. Nam & qui prohibetur alienare, prohibetur etiam communi dividendo agere, ut ff. de cast. pecul. l. ex castrens. Dicunt aliqui, quod eo provocante est alienatio, secus si socius provocat, arg. C. de fundo l. 2. & ff. de jur. dot. l. cum in fundo §. si fundus C. de præd. mil. l. inter omnes. Illud non est verum, quia regulariter nemo cogitur stare in communionem, l. fin. in fin. C. de litig. & ff. de condit. indeb. l. si non sortem §. si certum, & C. de Sacrosanct. Ecclesiæ l. jubemus nulli 2. respons. Item quando per divisionem aliquid obvenit alicui, dicitur habere partem suam, quam primo in communi possidebat, sic divisio non est alienatio, quod juxta *not. in l. 2. ff. comm. præd. & patet, quia feuda non possunt alienari, sed dividi sic, nisi sit feudum Marchiæ, vel Ducatus, ut in l. Imperialem §. præterea Ducatus de prohib. feud. alien. per Frider. facit l. 2. §. 1 ff. de reb. eorum, & ff. de petit. hered. l. sed & si leg. §. penult.**

26 *Sed rursus quæro. Quid si alienaretur res alicui per laudum, dicit quod talis compellatur ad vendendum tali, an vicinus possit petere jus congrui, si venditur per laudum, de illa materia Lud. consulit in consil. suo 409. incip. circa id quod quæritur, & con-*
 -clu-

cludit, quod non habet locum jus congrui, quia ista lex intelligitur de alienatione voluntaria, non necessaria, ut not. in l. si pater ff. de legat. 3. & in l. peto §. prædium de legat. 2. & in leg. filius quidam §. divi ff. de legat. 1. & ff. de administr. tutel. l. quidam §. usq. l. alienatione ff. fam. ercisc., l. divus ff. de pet. hered. & not. And. in cap. si vassallus de feud. contror. & Ludov. allegat rationes in dicto suo consilio, ut ibi per eum. Undecimo; & ultimo not. ex text. ibi, & parentes, quod non solum vicinus exclusus est a jure congrui in casibus prædictis, sed etiam omnes parentes, & consanguinei, unde etiam statutum excludens vicinos a jure congrui, intelligitur etiam excludere parentes, quia ubi est eadem ratio, idem jus statui debet, l. illud cum concord. ff. ad leg.

- 27 Aquil. Sed an etiam intelligitur exclusus ille, qui est vicinus & consanguineus, videtur quod non; quia habet jura duplicata: & statutum loquens de simplici, non comprehendit mixtum, ut l. vim passam §. præscriptionem, juxta l. mariti §. hoc quinquennium ff. de adult. Sed hoc procedit in odiosis, sed in materia favorabili sub simplicibus continentur mixta, l. 2. in princ. ff. de verb. oblig. & sic statutum prohibens vicinos, vel consanguineos, in certis casibus a jure congrui est favorabile, quia reduciatur ad dispositionem l. dudum C. de contrah. emtion. & consequenter comprehendit vicinum consanguineum. Et de ista materia an sub simplicibus contineatur mixta plene per Scribentes in d. l. 2. & in l. si ita scriptum ff. de liber. & posth. & in l. servis urbanis, in fin. ff. de legat. 3. & pro ista decisione adduco, quia quando actum consistit ex duabus causis simul junctis a postremo actu, in

quo est perfectio formæ, sumit exordium, ut ff. qui pot. in pign. hab. l. qui potior, ff. ad Trebell. l. si quis priorem, verba sunt Bald. in l. si quia mulier in fin. C. ad Vellej. Sed certum est, quod consanguineus secundum istam legem non habet jus congrui, nisi sit conjunctus, ut dicit iste text. §. 1. ibi: parentes qui sunt conjuncti, & patet etiam in §. pen. & sic a vicinitate sumit, exordium jus congrui, & consequenter excluditur isto casu vicinus non consanguineus, & his attentis iste §. habuit debitum finem.

S U M M A R I U M.

- 1 Feudum amittitur ob injuriam a Vassallo factam Domino.
- 2 Relictum factum a legatore intelligitur revocatum per injuriam testatori illatam.
- 3 Donatio ex causa injuriarum donatori factarum revocatur: quod limitatur in donatione facta propter benemerita, n. 4. & sic decisum.
- 5 Filia peccans in corpus, privatur dote, & legitima ob injuriam factam patri, & sic decisum.
- 6 Hereditas auferitur heredi indigno ex causa injuriarum illatarum defuncto.
- 7 Causa an amittatur propter injurias probatas in judicio pro defensione juris sui.
- 8 Injuria quibus modis consideretur.

AD primum Notab. ubi propter atrocem injuriam factam venditori jus congrui amittitur, sic etiam per injuriam factam Domino a Vassallo amittitur feudum, ut §. 2. tit. quibus modis feudum amittatur vers. si Dominum assalierit, Ursil. ad Afflict. nostrum in decis. 370. in fin.

2 sic etiam Relictum factum a legatore per injuriam testatori illatam intel-

telligitur revocatum, *text. est in l. 3. §. fin. ff. de adimendis legatis*, Jo: Di-
 lectus in *tract. de testam. in cautela 5.*
 qui etiam dat remedium legatario,
 vel fideicommissario, ne de legato

intelligatur privatus per injuriam te-
 3 statori illatam, sic & donatio ex
 causa injuriarum donatori factarum,
 ut ait hic *Afflict.* & confirmatur per
Fontanell. de pactis nupt. in glos. 28.
claus. 4. num. 5. ubi num. sequenti

4 hoc limitat non procedere in donatio-
 ne facta ob causam, & propter be-
 nemerita, & refert sic fuisse pluries
 decisum per *Senatum Cataloniae, Pe-*
regrin. de jure Fisci in lib. 5. tit. 8.

5 num. 6. sic etiam filia peccando in
 corpus suum privatur dote, ac legi-
 tima, propter injuriam, quæ affici-
 tur patri, ac consanguineis ex causa
 stupri commissi, vel similis turpitu-
 dinis commissæ in domo Patris sui*,

ita *Theaur. filius in quæst. forensi 60.*
lib. 1. ubi citat plures DD. sic Sa-
lyc. in Rubr. C. ad leg. Julian. de
adulteriis, idem *Fontanell.* refert fuisse
 decisum in *Senatu Cataloniae loco su-*

6 pra cit. a n. 13. cum seqq. sic aufertur
 hereditas heredi indigno ex causa
 injuriarum illatarum defuncto testatori
 in ejus vita, secundum allata per *Pe-*
regr. in tit. de ingrat. versus defun-
ctus octavo in ordine num. 9. 10. cum
sequentib.

7 Sed an amittatur causa propter in-
 jurias prolatas in judicio pro defen-
 sione juris sui, videas *Grat. disceptat.*
forens. cap. 81. num. 5.

8 Quibus vero modis consideretur in-
 juria, videas *Theaur. in decis. 229.*
num. 1. & quæ sit enormis injuria,
quæ atrox, atque atrocissima, videas
Afflictum in constit. Regn. prius quam
in Rub. de transactione num. 5. Divum
Antoninum in sua copiosa pulcherrima
Summa in tit. de sententia excommuni-
Tom. 11.

cation. in *titul. de percutientib. clericum*
cap. 2. in §. 3. not. 5. versic. de enor-
mi injuria, ubi injuria multipliciter
 consideratur, & *Dominum Regentem*
Rovitum in pragm. 11. de abolitio-
nib.

Id vero, quod per *Afflict.* hic di-
 citur, inquit etiam *Benedellus in eod.*
tract. in §. & licet fol. 64. a tergo
num. 17.

S U M M A R I U M.

- 1 Injuria realis, verbalis, & mista, quan-
do dicatur.
- 2 Convicium illatum a consanguineo, al-
teri consanguineo, non præsumitur
animo injuriandi.
- 3 Offensa levis, an sufficiat ad repellen-
dum vicinum a jure congrui.
- 4 Injurie ad invicem compensatione tollun-
tur.
- 5 Injuria a contumelia in quo differt.
- 6 Injuriens aliquem proditorem patriæ, in-
de restitutum a Principe, an teneatur
de injuria.
- 7 Injuria, an dicatur dicendo tu es cæ-
cus.
- 8 Quæ sunt consideranda circa inditia in-
juriarum, ut puniri debeant injurian-
tes.

1 **N**Ota differentias inter injurias me-
re reales, verbales, & mistas;
nam mistæ sunt, quando cum facto
injuriOSO fuerit commissum quoddam
convicium verborum, juxta *text. in*
l. 2. & l. 5. & l. mihi ff. eodem.
 ita inquit *Muscattell. de delictis in ge-*
nere tit. de injuriis & famosis libellis
 2 *num. 1. & 6.* sed si convicium fue-
rit per consanguineum illatum alteri
 consanguineo, tunc ratione consan-
 guinitatis non præsumitur animo in-
 juriandi factum; ideoque cum eo
 mitius agendum erit; ut ait *Julius*

- Clarus in q. 60. vers. fin. vide Menoch. de arbitrariis Jud. in casu 263.*
- 3 si vero levis offensio sufficiat ad repellendum vicinum ab hoc jure congrui, vide *Rendell. in hoc §. licet in vers. injurias num. 3.* ubi inquit, quod non.
- 4 Et quid de injuriantibus ad invicem, si compensatione tollantur injuriæ, & an pulsatio sit atrox injuria, vide *Boc. decif. 168. num. 10.* & in quo differat injuria a contumelia, videas *Afflictum nostrum in decif. 307. num. 7.*
- 6 quid si injuriando quis aliquem, cum vocaverit proditorem patriæ, qui fuit restitutus a Principe, si tenetur de injuria, vide *Majillum ad Capyc. in decif. 58.* ubi refert, hoc accidisse in personam cujusdam nobilis viri, qui licet fuerit proditor patriæ, tamen fuit restitutus a Principe: & si diceret, es coccus, an sit atrox injuria; videas *Grammat. in decif. 14. num. 10.* quæ vero sunt consideranda circa indicia injuriarum, & de pœnis in eis infligendis; & quid de injuriantibus Officialibus Regiis, videas omnino *Foller. in sua praxi criminali in fragment. tit. de injuriis num. 136.* necesse est enim eos ab omni injuria defendere, ait *Imp. Julianus in l. jus Senatorum C. de dignitatibus lib. 12.*

S U M M A R I U M.

- 1 Verbum impius quid denotet.
- 2 Expilans barbam non manibus, sed alio instrumento in personam vicini causa injuriandi, an procedat, ut agere non possit.
1. **A**D secundum Notab. ibi, impias manus, adde, quod hoc verbum Impius declaratur per *Rendellam in tract. de jure protomis. in glos. manus impias num. 1. vers. manus, & in*

l. fin. C. de revocandis donation. & in cap. fin. extr. de donat. sed si expilavit barbam, non manibus, sed alio cum instrumento intulerit in personam vicini causa injuriandi eum, videas *Gram. in decif. 18. num. 1. & Thesaur. decif. Pedem. 224. & novissimos Campanos in c. regni in verb. injurias, & Affl. in Const. regn. si quis aliquem.*

S U M M A R I U M.

- 1 Vicinus, si se defendens percussit, an puniatur.
- 1 **A**D vers. sed quid si vicinus se defendendo percussit, adde *Masc. in concl. 1133.* ubi ait, offensionem ob defensam factam non præsumi animo offendendi fuisse factam, ut num. 3.

S U M M A R I U M.

- 1 Percussio cum pede, vel alio modo, an offendat, & quid cum baculo, & si in loco periculoso, num. 3.
- 2 Percutens baculo puniatur pœna exilii.
- 4 Percutens clericum puniatur pœna irremedium.
- 1 **A**D vers. sed quid si percussit cum pede, vel alio modo, videas eundem *Afflict. in commentariis constit. Regn. terminum vitæ num. 21. de homicidiis*, quid vero si cum baculo percussit, vide eundem *Masc. in concl. 92.* & puniatur pœna exilii per triennium, ut patet apud *Grammat. decif. 27. & percutens in loco periculoso, videas Masc. in conclus. 394. ad hoc adde Viv. decif. 11. Carav. super ritib. M. C. V. tit. 68. & Thesaur. in decif. 224.*
- 4 ubi percutens personam ecclesiasticam puniatur pœna irremedium per quinquennium; & baculo verberans non animo

mo occidendi, si verberatus decesserit, non punitur poena ordinaria, ut patet apud *Episcop. Ric. in collect.* 4117. part. 9. ubi allegationes *Biloutæ* reportat.

S U M M A R I U M.

- 1 Injuria illata a conjuncto gravior est, quam illata ab extraneo.
- 2 Injuria facta uni consorti, intelligitur facta alteri.

1 **A**D vers. si ignorabat esse conjunctum, adde quod injuria illata a conjuncto est gravior, quam ab extraneo, ut ait *Jacobus de Franch. in prælud. feud. quib. mod. feud. cap. quia supradictum §. vassallus numer. 8. Anton. Caput. in §. licet in gloss. vel manus impias num. 1. ubi quid in casu licito, & si per alium sit injuria, & quid ignorante esse conjunctum, idem in cit. loc. num. 4. & num. 6. fol. 193. ad tract. Rendell. in §. licet, & si injuria facta uni consorti, intelligatur facta alteri, vide *Muscat. de probat. in concl. 408. num. 10. decis. Pedem. Cacher. dec. 104. n. 3. Surd. decis. 89. n. 13. Gram. dec. S. R. C. 25. n. 2. Ric. collect. 4087. posthuma.**

S U M M A R I U M.

- 1 Percussio an sit incidere pannos?

1 **A**D vers. sed si percussit, vel offendit venditorem incidendo sibi pannos, adde eundem *Afflic. in cons. Regn. si quis aliquem de percussione illicita cum armis in rubr. 11. num. 2. Benedell. hic in §. licet fol. 192. & com. de delict. tit. de injur. tom. 3.*

S U M M A R I U M.

- 1 Familiæ appellatione qui veniant.
- 2 Familiares Episcoporum qui dicuntur.
- 3 Injuria facta uni de familia, an censetur facta toti familiæ.
- 4 Familiæ appellatione veniunt futuri agnati, & cognati.
- 5 Ejus appellatione an veniant etiam natus, ac gener.
- 6 Familiæ appellatione venit Princeps, qui militem se appellat, & inter Senatores se connumerat.
- 7 Familiæ appellatione veniunt filii, servi, domestici, & omnes, qui sunt sub victu, vel domo.
- 8 Familiares, & commensales Papæ qui dicuntur.
- 9 Familia qualiter intelligatur.
- 10 Domestici, & familiares qui dicuntur?
- 11 Immunitas gabellæ concessa patri, an pro tota familia dicatur concessa.
- 12 Pistor promittens coquere panem alicui habenti familiam, an sit omnibus adstrictus.
- 13 Bastardi an sint de familia, & si retineant nobilitatem patris, & de aliis.

1 **A**D tertium Notabile hujus §. adde, quod appellatione familiæ veniunt omnes ii, qui sunt sub uno servitio, si sint liberi homines, hoc idem firmavit *Baltass. Benedel. hic eodem §. in text. ibi: Vel ejus familia; & gloss. Anton. de Caputo glossat. antiq. hujus Constituit. Friderici impress. in tract. Rendel. in verb. vel ejus familia fol. mihi 193. & qui dicuntur de familia, videas apud *Alex. late in l. ex pacto §. si quis rogatus num. fin. cum pluribus sequentibus. ff. ad Trebell. & Bald. in l. pronuntiatio §. familiæ, ubi Alexand. ff. de verbor. significat. & Bartolum in l. penultima §. fratres ff. de legat. 3. Ancharanum in consil. 398. &**

- Bellamer. *conf.* 10. Card. Tusch. in *conclus.* 72. num. 1. & apud doctiss. Dom. Reg. Valenzuelam omni ævo memorandum in *conf.* 57. Seraph. *decis.* 1251. citatos a Novar. in ejus *Summa Bullarum* in *tit. de beneficiorum privat.*
- 2 num. 5. ubi quærit, de familiaribus Episcoporum, an possit impetrari ab eis beneficia vacantia per privationem, stante Bulla Pii Quarti, & qui dicuntur familiares in hac materia privationis beneficiorum, vide Gones. in *regula Cancellar.* 14. in *tit. de impetrat. benefic. vacanti. per obitum famil.*
- 3 immo quod injuria facta uni de familia omnibus de familia censetur facta, Mascard. de *probation. in præcitata conclusion.* 108. numer. 11. adde Joannem Baptistam de Thoro in suis *votis decisivis voto* 48. numero 30. parte 1. & in *voto* 19. num. 18. & quid si injuria est facta Officiali, item in *voto* 48. part. 1., & in *voto* 77. & 87. part. 2., & si eo existente in syndicatu, idem in dicto *voto* 77. & quid si Officialis est supremus, sed nondum admissus ad exercitium officii, adde *decis. Sanfel.* 63. num. 18. & 19. part. 1. & Follerium in *prax. crimin.* p. 7. de *laud. & fruct. offic. n.* 6. in *fragm. p.* 5. n. 13. *tit. de injuriis*,
- 4 & si appellatione familiæ veniant iam præsentem, quam futuri, ita ut si præsentem assentiuntur alienationi alicujus rei prohibita alienari, an valeat, & teneat talis alienatio in præjudicium posterorum, videas Fontanel. de *patr. nuptialib. clausul.* 4. num. fin. 25. ubi refert tres decisiones, primam Senatus Burdegal. 12. & reliquas Rotæ Lucens. Magonii 91. & 92. & an appellatione familiæ veniant agnati, & cognati,
- 5 & an sub ea contineantur nurus, & gener, videas Addentes ad *Constitut. Regn. si damna* in *col.* 2. *lib.* 16. *fol. mihi* 51. & Gratian. *discept.*
- forens. 215. num. 15. & 17. & *cap.* 218. num. 2. & *cap.* 645. & appellatione familiæ Princeps continetur, l. familia ff. de *verb. signific.* ubi ipsemet Princeps militem se appellat, ff. de *re militar.* l. in medio, & inter Senatores se connumerat, l. jus Senatorum C. de *dignitat. libr.* 12. & etiam patremfamilias, glossa super *Constitution.*
- 7 Regni supra cit. si damna, & quod appellatione familiæ veniunt filii, servi, domestici, cognati, & omnes, qui sunt sub uno victu, vel domo, ut inquit Caravita super *ritu M. C. V. ritu* 46. num. 30. ubi allegat *Afflict. in Constitut. hujus Regn. juris gentium in notab.* 8. num. 19. ubi multa facientia
- 8 ad rem: qui dicantur familiares, & commensales Papæ, videas *Canonic. Novar. in summ. bullar. in tit. de fam.*
- 9 Si vero familia intelligatur respectu omnium, qui in una domo morantur, & quid si divisim habitent, & nomen familiæ si stricte, vel large sumendum sit, secundum *Iferniam in Constitut. Regni juris gentium lin.* 170. *column.* 1. *fol. mihi* 27. in *vers.* & sumitur familia, & qui sint familiares, vel qui dicuntur de familia alicujus, Fontanel. in *clausul.* 4. *gloss.* 10. part. 2. de *patr. nupt.* numer. 68. Caravita in
- 10 *supracit. ritu* num. 29. qui dicuntur domestici, ac familiares, videas apud *Speculat. in tit. de judice delegato §.*
- 11 *supereft vers. item si est nimis*, circa autem immunitatem solutionis gabeliarum in personam alicujus patrisfamilias, si intelligatur etiam de tota familia, videas *Peregr. de jure fisci, tit. de conductor. gabellarum* num. 21.
- 12 & si quis pistor promisit coquere panem alicui, qui habet familiam, an sit adstrictus omnibus de familia panem coquere, videas *Boer. in dec.* 213. num. 13.
- 13 An etiam bastardi dicantur de fami-

milia patris, adnotavimus supra ad §. 1. notab. 10. in vers. item quæro n. 23. & si retineant nobilitatem ipsius, & quid in legitimatis, & ad hoc ut teneat eorum legitimatio, quæ requirantur, adde *Consil. Paschal. de virib. patriæ potest. cap. 2. in part. 2. & cap. 2. in part. 4.* & an primogenitura probeatur ex insigniis, & armis, & nomine, vide doctissimum *Fontan. decis. Cathalon. 23.*

S U M M A R I U M.

- 1 Injuria remissa vicino, amplius con-
queri non potest.
- 2 Remittens injuriam, an censeatur
remittere damna & interesse.
- 3 Injuria scienti & consentienti an fiat.
- 4 Injuria an remittatur per subitanæ
compensationem.
- 5 Accusare an possint ceteri offensi,
stante remissione injurati.

- 1 **A**D quartum notab. ubi injuria remissa vicino, sive tacite, sive expresse, vicinus amplius de ea con-queri non potest, adde *glos. in cap. de iis, cit. per Afflict. hic*, & per dissimulationem injuria censeatur remissa, §. *fin. Inst. de injur.* sic etiam per taciturnitatem, *Add. ad decis. Pedemont. Cacher. 77. num. 36. Castrens. in cons. 148. col. 2. & injuria remissa an censeantur donata interesse, damna, & expensæ passæ in judiciali foro, Boer. decis. 52. Menoch. lib. 3. de præsumpt. 114. fol. 215. & summa Sylvestrina in verb. charitas part. 1. quæst. 6. circa finem, Rev. P. Rodriguez in part. 2. cap. 17.*
- 3 in sua summa, & si scienti, & consentienti fiat injuria, & quibus ex conjecturis colligatur consensus præfatus, vide *Alvarot. Velasq. in consult. 3. n. 16.* & quando injuria per compensationem intelligatur remissa, vide de

Thor., ubi: remitti injuriam per subitanæ reconciliationem, ait in voto §. num. 3. vide etiam *Rendell. in gloss. in verb. manus impias numer. 7. eod. tract.* & stante remissione injuriam passus, an consanguinei ejusdem, qui passus est in sua persona injuriam, accusare possunt illum offendentem criminaliter, non obstante remissione offensi, hanc quæstionem facit *Maranta specul. part. 6. de inquisit. fol. 278. in ult. impress. num. 38.* ubi affirmative, sed limitatur hoc, quando civiliter agitur, ut n. 60. *Ricc. in collect. 4037. part. 9. vers. amplia*, & *Surd. in dec. 79. n. 4.*

S U M M A R I U M.

- 1 Injuria remissa foro pœnitentiali, an
censeatur remissa in foro judiciali.
- 2 Et quando censeatur facta in foro
judiciali?
- 3 Quando, & qualiter remittens inju-
riam facere debet. Et quid venia
petita ab inimico? n. 4.

- 1 **A**D vers. sed quid si injuria fuit remissa in foro pœnitentiali, an possit inquietari injurians in judiciali, vide *Navarrum in manual. confessor. cap. 18. in tit. de quarto Decalogi præcepto in versic. dixi num. 25. Sylvestr. in summa in verb. injuria num. 7. allatum a Regente Rovio in Pragmat. 8. de composit. n. 13. D. Thom. in 2. quæst. 198. artic. 4. Reginald. lib. 17. cap. 12. n. 116. Dian. p. 5. tom. 4. resolut. 103. Rodrig. in summa casuum conscientie cap. 58. Marantam in specul. part. 6. num. 89. in verb. Inquisito, & alios, ut apud *Martiam de success. legal. p. 3. q. 14. artic. 3. 11. cum seq.**
- 2 Secundo, quid si remissio fuit facta plene, an in dicto foro pœnitentiali operabitur etiam q uoad forum judicia-

le,

- 1e, *Rendella in loco eodem & §. in verbo sive venditionis num. 6. in vers. & cavebis*, Hippol. de Marsil. singul. 246. *Vivius decis. 330. Francisc. Marcus decis. 736. Grat. dec. 56. Cappel-*
 3 *la Tholosan. decis. 245. Quomodo, & quando tenetur illas quis remittere, Divus Antonin. in summa sua cap. 8. §. 3. tit. 5. in 4. part.*
 4 Et si inimicus petit veniam, vide *Bart. in citato loco ab Afflict. & eundem Sylvest. in verb. charitas, quæst. 6. & Rodriq. supra citatum, Cordub. in dec. casuum consc. q. 78.*

ea finita, videas etiam *Fontanell. de pact. nuptialibus, in clausula 4. glossa 15. num. 94. part. 2. ubi allegat decisiones Rotæ Roman. & si intentatur quoad interesse tantum, impeditur quoad vindictam, eundem Fontanell. ubi sup. num. 92. & si actio hæc transeat ad heredes post litis contestationem, Surd. inquit quod sic, in decis. 89. n. 25. sic etiam *Rendella ubi sup. & ad hoc,*
 5 *ut hæc actio injuriarum competat, quæ requirantur, remissive apud Mascardum de probat. in conclus. 303. num. 16.**

SUMMARIUM.

- 1 Actio injuriarum extinguitur per annum, nec ad heredes transit.
- 2 Actio injuriarum tollitur septem modis.
- 3 Actio injuriarum criminaliter intentata, an possit exerceri pendente lite civili.
- 4 Actio injuriarum intentata quoad interesse, an transeat ad heredes post litem contestatam.
- 5 Actio injuriarum competens quænam requiratur.

- 1 **A**D versic. sed quæro n. 6. adde *Benedellum super eadem, hoc §. in eodem tract. in textu, ibi, Vel ejus familiæ in vers. injuriarum actio n. 20. ubi actio injuriarum extinguitur per annum, & ad heredes minime transit, text. est in l. si ut convicii ff. de injur. quod similiter confirmatur per Rendell, hoc in eod. §. licet in vers. si venditoris*
 2 *voluntate num. 5. ubi etiam ait septem modis actionem injuriarum tolli, quorum unus est per mortem injuriati ante litem contestatam, ut in l. si eadem §. qui injuriarum ff. si quis caution.*
 3 *& si actio hæc injuriarum intentata criminaliter ad vindictam possit exerceri, pendente causa civili, an autem*

SUMMARIUM.

- 1 Heredes defuncti an excludantur a jure congrui, ob injuriam factam per defunctum?
- 2 Heres non repræsentat personam defuncti in jure nondum creato.

- 1 **A**D versic. sed quid si moriatur injurians, an heredes possint etiam excludi a jure congrui, sicut excludebatur defunctus, videas *pulchram Benedel. distinctionem hoc in eodem §. licet num. 26. fol. mihi 65. scilicet, quod quando conjunctus vult alienare post mortem injuriantis, tunc heredes injuriantis habent protomissum;*
 2 *heres enim non repræsentat personam defuncti in jure nondum creato, nec active, eo magis quod per mortem tollitur injuria, vide Aretinum in cons. 122.*

SUMMARIUM.

- 1 Res data in dotem æstimata an faciat venditionem.
- 2 Jus congrui an locum habeat data re in dotem æstimata.
- 3 Æstimatio rei ad quem finem fit.
- 4 Jus congrui quando locum non habeat in re data in dotem marito.

- 5 *Causa dotis semper durat.*
- 6 *Decisio Magnæ Curie, ac Sacri Regii Consilii refertur in contingenti casu, non dari jus congrui in causam dotis.*
- 7 *Jus congrui non datur contra possessorem rei dotalis, vel donationis propter nuptias tam factæ a viro, quam a socero.*
- 8 *Dos est debitum necessarium.*
- 9 *Fraus cessat in alienationibus facilis causa dotis, & donationibus propter nuptias.*
- 10 *Res emta ex pecunia dotali, est dotalis.*
- 11 *Res emta ex voluntate mulieris utile ipsi erit.*
- 12 *Res emta absque voluntate mulieris ex pecunia dotali non est dotalis.*
- 13 *Mulier in subsidium agere poterit super re emta ex pecunia dotali, sine ejus consensu.*
- 14 *Textus in l. 6. ex ea C. de evid. non procedit in dote.*
- 15 *Jus congrui cessans per Constitutionem Regni, an etiam per Consuet. Neapol.*
- 16 *Consuetudines sunt stricti juris.*
- 17 *Jus congrui an detur in re donata a patre filię, licet ipse remaneat in possessione illius.*
- 18 *Jus congrui an detur in re data a marito in augmentum dotis.*
- 19 *Jus congrui, sicuti in re data in dotem pro matrimonio carnali, an autem pro spirituali procedat.*
- 20 *Alienatio facta rei dotalis in fraudem congrui an valeat.*
- 21 *Fraus ex variis conjecturis procedit.*
- 22 *Donatio inter personas conjunctas fraude remota sustinetur.*
- 23 *Donatio facta in causam dotis, ubi simulatio non præsumitur, an erit valida.*

AD quintum notabile, videas omnino Rendellam in §. caus. dotis per

- totum, fol. mihi 169. ubi distinguit omnes casus, dicens etiam, si detur æstimata res marito, simplicem venditionem non esse, sed fieri causa dotis, & consequenter non esse secundum dispositionem nostræ Constitutionis, in qua requiritur omnino venditio simpliciter, non vero causa dotis, ut num. 10. quæ cum non consideratur per Benedell. in hoc eodem loco limitation. 1. numer. 8. fol. mihi 67. simpliciter asserit contrarium, limitando regulam textus nostri, dicentem jus congrui tali in casu locum habere, etiamsi detur res æstimata, ut apud eundem tenentem esse venditionem, non considerando adhuc durare causam, etiam data re æstimata, ut inquit idem, ut supra num. 1. in fin. ællimatio enim videtur facta vel ut sciatur pro qua quantitate bona viro consignentur, vel ut probari possit valor rei, vel quoad alios effectus, ut inquit Gratian. in discept. forens. cap. 745. num. 94. 95. & 96. de aliis casibus, quando detur dos marito, ut minime in ea locum habeat jus congrui, videas apud DD. in l. qui res ff. de solut. & in l. si constante ff. de jure dotium, Ursil. ad Afflictum in decis. 335. & apud Nicolaum Boer. Novellum in tract. de dote in parte 8. privileg. 19. quem citat hic etiam Rendell. dicens in his locum non esse in jure protomiseos, quia semper durat causa dotis, & videas apud eundem Gratian. disceptat. forens. cap. supradict. iii. 743. novissime apud Illustr. Dom. Regentem Capyc. Latrum in decis. 5. cap. 46. & Dom. Consil. De-xart Hispanum, olim in Senatu Sardinie Senatorem meritisimum, in decis. ejusdem Sardinie Senatus 22.
- 6 Verum pro indaganda magis veritate, si in id, quod in facti contingencia fuit annis præteritis in Sacro Re.

Regio Consilio decisum in causa secundæ instantiæ vertente inter Augustinum de Juliis appellantem & Paulum Burgetta appellatum ex altera, super petito jure congrui cujusdam domus per dictum Augustinum contra dictum Paulum possessorem dictæ domus ex causa dotium suæ uxoris Aureliæ Casanovæ. Cujus rei factum ita se habebat.

Nam in anno 1631. per Sebastianum de Crescentio tutorem dictæ Aureliæ, ac qu. Catharinæ sororum utrinque filiæ quond. Agnelli Casanovæ fuere promissi ducati 523. pro dotibus dictæ Aureliæ, dicto Paulo Burgetta ejus viro, pro oneribus matrimonii contracti inter dictos conjuges, quæ dotes consistebant in tot annuis introitibus super quibusdam corporibus, inter quæ erant annui duc. 20. consequendi a Joanne, ac Francisco Cavo debitoribus dicti quond. Agnelli patris pro capitali pretio duc. 250. super quandam domum dictorum de Cavo in specie dicto Agnello obligatam.

Et rescisso dicto contractu, fuit dictis actricibus sororibus præstita assistentia in Magna Curia Vicariæ in mense Julii 1631. super dictam domum in specie dictorum de Cavo ob tertias non solutas, ut eodem in processu; nec non etiam pro prædicto capitali fuit executæ quoad caput adjudicationis, & facta adjudicatione dictis Actricibus pro dicto eorum credito, fuit per eandem M. C. Vicariæ consignata possessio, mediante persona supradicti Pauli Burgetta mariti dictæ Aureliæ, totius dictæ domus, ut in fol. 22. in processu: nam alia medietas, quæ spectabat ad sorores de Zappale filias qu. Catharinæ Casanovæ, per eas cessæ ad dictum Paulum, ut ex instrumento cessionis, fol. 24. & ideo dictus Paulus possidebat

illam jure legitimo, tam pro dotibus ejus uxoris, quam etiam per dictam cessionem sibi factam, & dum prætendebat dictus Augustinus de Juliis impedire dictum Paulum, ut minime ædificare posset in dicta domo; nam lumine privabatur sua domus, a tali prætensione fuit exclusus tam per Magnam Curiam, quam per Sacrum Reg. Consilium, ubi fuit confirmatum decretum Magnæ Curie, facto prius accessu super loci faciem, qui de Juliis, dum videbatur se exclusus, direxit se per viam juris congrui instando condemnari dictum Paulum Burgetta ad relaxandum domum prædictam jure congrui, & ex relatione facta in Sac. Reg. Consilio, per Magnam Curiam, fuit per idem S. R. Consilium causa remissa eidem Magnæ Curie Vicariæ, ut provideret ante omnia super petito congruo, ut fol. 16. & hoc ad relationem olim Judicis Magnæ Curie meritissimi Domini Camilli de la Ratha viri integerrimi, pariterque doctissimi; ubi dato processu per ambas Partes pro compilato, per eandem Magnam Curiam sub die 23. Julii anni 1634. facto verbo, fuit judicatum, non esse locum juri congrui petito per Augustinum de Juliis, ut fol. 36. a quo decreto dictus de Juliis appellavit ad Sacrum Reg. Consil. & transmissis actis in eodem Sac. Reg. Consilio, & causa commissa Regio Consiliario Petro Antonio Caravita, dato etiam per ambas Partes processu pro compilato ad relationem ejusdem magnifici Consilarii in ejus Aula sub die 15. mensis Octobris anni 1635. fuit dictum, bene judicatum per Magnam Curiam in causa appellationis, sub die, ut supra, ad beneficium dicti Pauli Burgetta, & proinde rescribatur eidem Magnæ Curie Vi-

cariae, quod suum exequatur decretum, videlicet, ut supra, non esse locum juri congrui, & fuit confirmatum decretum ejusdem Magnae Curiae, Act. Sac. Reg. Conf. fuit de Catone, qui restituit acta eidem Auditorio Magnae Curiae de Aveta, penes quem hodie conservantur.

Cui decisioni non tam opitulatur text. noster, qui expresse decidit hoc, ut vicinus minime possit obtinere jus congrui adversus possessorem rei alienatae ex contractu dotali, donationis propter nuptias tam de illa, quae fit a marito uxori, quam de facta a socero nuri, ut per *Scribentes in d. §. causa vero dotis*, & per *Benedell. ibid. num. 9.* verum dicebatur etiam pro parte Pauli hanc fuisse dationem in solutum necessariam, in qua jus congrui locum non habet, ut patet ex adnotatis supra per nos, & etiam infra adnotabimus, dum nostra *Constitutio* minime loquitur de datione in solutum necessaria, sed de voluntaria venditione, & quod dos sit debitum necessarium, textus est in *l. ult. C. de dotis promiss. l. qui liberos ff. de ritu nupt.* prout etiam advertunt *Raphael Jacob. Puteus*, & *Pierius in l. post contractum ff. quae in fraudem creditor.* ubi dicunt cessare fraudis suspicionem in similibus alienationibus, hoc idem ampliatur in donatione propter nuptias, inquit *Benedell. loco supra citato n. 1.* cum in utroque versetur favor publicus, sic etiam quia domus, de qua hic agebatur, erat emta ex pecunia dotali ipsius Aureliae Casanovae, & textus est clarus, quod res, quae ex pecunia dotali emtae sunt, dotales sunt, *l. res quae ff. de jure dotium*, ubi glossa inquit: Si res sunt emtae ex voluntate mulieris, cum mulieri utile sit, ut in *l. ita constare ff. eodem*, & *l. si ex lapidiciis*, & *l. si mulier infra tit. 1. & Tom. II.*

l. uxor marito ff. de donat. inter virum
 12 & uxor, alioquin si sine voluntate mulieris res sit emta ex pecunia dotali, non sit dotalis, ut glossa in *d. l. res quae*, & sic intelligitur *l. ex pecunia dotali C. de jure dotium*, & *l. qui vas §. fin. ff. de furiis*, ubi glossa in *d. l. ex pecunia*, in verbo *acquirere*, inquit: *Etiamsi maritus emisset ejus nomine*, nisi hoc expresse fuerit actum, licet in subsidium consulitur mulieri, ut super dictam rem possit agere, dicta *l. uxor marito*, in quibus juribus supra citatis, scilicet dicta *l. ex pecunia*, & *l. si ex ea pecunia C. de eviction.* Pars nitebatur se fundare, diversimode loquuntur, & sunt intelligendae, prout jacent, ut supra dictum est, nam licet textus in *d. l. si ex ea*, velit, ut res emta ex pecunia mea, non sit mea, hoc tamen fallit in dote, ut in *l. si ut proponis C. eodem*, & in *l. 2. ff. quando ex facto tutoris.*
 15 Sed inspecto jure constitutionis bene fuit decisum, non esse locum juri congrui in re alienata ex causa dotali, quid autem de jure consuetudinario; nam est certum, nostram consuetudinem in *tit. de jure congrui*, incip. *si quis emit*, non habere locum in contractu dotali, dum de eo nihil disponit, & in casu, in quo non loquitur, non est extendenda: quia stricti juris sunt, ut inquit *Napodan. in glossa emit, in dicta Consuetud. si quis emit tit. eodem num. 7.* & strictius ejus vocabula recipienda sunt, quod idem dixit in glossa, praeterquam, in vers. praeterea, in *Consuetud. si quis vel si qua, tit. de success. ab intestato numer. 182.* licet hanc praesentem quaestionem faciat *Camillus Salernus*, ut in *apostil. incip. Quid autem si pater*, posita in dicta consuet. & *Consuet. 1. fol. mihi 334. post addit. Scipionis Buccini*, ubi idem *Camillus Salernus* decidit negative, ut
 D. jus

jus congrui in ea minime locum habeat, qui loquitur in re donata filiae in capillo pro dote constituenda, licet pater remaneat in possessione, & protestatur, ut tamquam pater, non ut dominus administratur, citat Ferrarum in Consuet. Burdegal. §. 20. num. 25. cui adde Peregrinum de jure Fisci lib. 5. tit. de public. honor. num. 18169. quid autem circa rem datam a marito suae uxori in augmentum dotis, vide apostil. Dom. de Alexand. positam post Camill. Salernum, incip. fuit de facto, ubi ait, quod dubium pendet, & apud Rendell. loc. supra 9 cit. num. 14. habetur quod ampliatur non tam in dote temporali, verum etiam in spirituali, cum de hac ad illam valeat argumentum, cap. inter corporalia de translatione Episcoporum, magis est favendum matrimonio spirituali, quam carnali, ut ait Benedell. hic, ceteras ampliationes apud eundem Benedell. in d. §. causa vero dotis num. 7. & 8. cum seqq. quæ omnia bene procedunt, si absque fraude fiat alienatio in causam dotis, ut per Scribentes hic, & Camillum Salernum in præcitata apost. quæ ex multis objectis dicta fraus, & ex variis conjecturis colligitur, de quibus apud Bart. in l. post contractum ff. quæ in fraudem creditorum, & Peregrin. de jure Fisci lib. 5. tit. 1. a num. 156. cum seqq. sic etiam per Baldum in l. si quis post hac C. de bonis præscriptorum; unde vicinis minime subvenitur tali fraude utentibus; nam inter has personas fraude remota, esse validam donationem; nam est advertendum, ut fatetur Rendell. hic num. 14. vers. circumscripta ex doctrina Napodani, ac Caputi gl. antiq. & Afflict. in decis. 338. eo magis quando donatio fieret in causam dotis, simulatio non præsumitur, & circa

hanc simulationem, & de venditione quando nulla est præsumenda, vide Dom. Reg. Marchionem Tapiam in suo amplissimo Codice tit. de jure protomis. in suis adnotat. num. 52.

S U M M A R I U M.

- 1 Jus congrui in simplici donatione, vel cum causa, si in ea fraus cesset, valebit.
- 2 Regula vulgata, hodie emo, & cras dono, simpliciter procedit.
- 3 Cautela ne res donata sit obnoxia juri congrui, refertur remissive.
- 4 Modus agnoscendi fraudem refertur remissive.
- 5 Res quando donatur, si ad donatarium non transit, sed illius possessio remanet penes donantem, fraus præsumitur.
- 6 Fraudibus via non est aperienda.
- 7 Apprehensio possessionis requiritur in re donata, quod bene procedit in hac Civitate, & districtu num. 8.
- 9 Venditione prohibita non prohibetur donatio.
- 10 Jus congrui an locum habeat, quod pater donat filio cras rem, quam emit hodie, & quid decisum.
- 11 Donatio facta a patre filio infanti ad evitandum jus congrui an valeat.
- 12 Decisiones Sacri Regii Consilii faciunt jus in Regno.
- 13 Decisio Sac. R. Consilii offertur de re concessa in emphyteusim donata inde a patre filiis, si locum habeat jus congrui, fraude cessante.
- 14 Decisio Sacri Reg. Consilii circa donationem ruris emi factam infanti filio, convento donante ante dictam donationem pro jure congrui.
- 15 Clausula illa, hodie emo, & cras dono, quando procedat.

1 A D sextum notabile adde, quod in qualibet donatione, siue fuerit

- rit simplex, siue cum causa, dummodo in ea non adsit fraus, jus congrui in ea locum minime habet, ut apud *Marantam in disput. 9. & in tract. de multipl. alien. prohib. vers. 2. & ultim. num. 117. & n. 40. & Afflictum nostrum in decis. 838. in fin. & Ursill. ad eundem, & in decis. alia 370.*
- 2 An vero regula vulgata, *hodie emo, cras dono*, ita simpliciter procedat, videas *Ursill. ad eundem Afflictum in decis. cit. 338. num. 4. ubi*
- 3 *dat cautelas, ne res donata sit obnoxia huic juri congrui, nec etiam Napodan. dat tres limitationes ad hanc regulam supra allatam per eund. Ursill.*
- 4 *ubi supr. n. 4. qui etiam dat modum agnoscendi fraudem, & habetur apud Scipion. Buccin. in apost. quæ incipit, hodie emo, post glossam Napodani n. 45. fol. 334. in consuetud. r. de jure congrui, & per Camerarium in capit. Imperialem fol. 6. lit. A, ac Marantam ubi supr. qui etiam modos alios indagandi fraudem dat, ubi ait*
- 5 *fraudem præsumi, quando res, quæ donatur, in donatarii manus minime pervenerit, sed remanet possessio penes donantem, juxta textum in l. si quasi rem Cod. de donat. & l. siue C. locat. ideo cessat congruum in donationibus absque fraude factis, nam fraudibus via non est aperienda, l. 2. Cod. de iis qui militare non possunt,*
- 6 *requiritur ergo corporalis possessionis apprehensio, ut ait idem Scipio Buccin. in apost. incip. nota hic eodem in n. supra cit. & gloss. Napodani supra cit. ubi etiam Maranta; quam regulam supraddictam, ut idem Benedell. in hoc eodem loco, refert in ampliatione*
- 7 *num. 11. etiam procedere in hac nostra Civitate, ejusque districtu, ut ejus consuetudinario usu, non vere aubi, ut idem Maranta in supra cit. disput. 9. ait num. 9. ubi testatur se*

servatum, sicque decisum in Sacro nostro Senatu, cui opitulatur *Dom. Maxilia in Consuetud. Barensi in tit. de retract. & Benedell. eodem in loco, & quid in donatione, & ita concludendo tenet Perr. de Gregor. sintagma: juris lib. 25. p. 3. cap. 7. ubi Donationem (inquit) redditioni non subjacere; prohibita enim venditione, non prohibetur donatio, textus in l. 1. & fin. C. de præd. decurion. lib. 10., l. 1. Cod. de fund. patrimon. lib. 11.*

Sed si pater donat filio rem, quam hodie emit, juxta illud, *hodie emo, cras dono*, an jus congrui habeat locum, non obstante dicta donatione, adde *Ursillum ad Afflict. in decis. 370. num. 10. qui negative asserit, fuisse decisum per Sacrum Regium Consilium in causa Magn. Ferdinandi Capycii, ubi dubitabatur donationem fuisse factam in fraudem juris congrui, & refert dictam donationem declaratam validam, & jus congrui non habuit locum, cui etiam adde eundem Afflict. in dec. 338. ubi etiam conventos jure congruisuisse absolutos, ut ipsemet refert in fin. quam decisionem in Civitate nostra Neapolit. & ejus districtu locum habere communiter tenetur, secus extra districtum, per rationem, ut apud *Dominum Ricciium in collectan. 11 2300. in vers. item jus congrui, & infra per nos in hoc eodem §. n. 15. licet apud Dom. Rovium in dec. 3. probetur contrarium; donationem factam a patre filio infanti ad evitandum jus congrui, esse nullam, sic etiam per D. Præsid. Anell. de Amato in consil. 12 decisio 44. quæ decisiones faciunt in Regno, ut ait textus in l. ultim. C. de legib. Sic annis præteritis in S. R. C. fuit servatum, atque declarando donationem factam filio esse validam, ut in causis vertentibus in judicio juris congrui inter Silviam Kollan ex una, &**

13 Mutium Fontanum ex altera, ubi res
 in emphyteusium per Joannem Bapti-
 stam, & alios de Umbrianis Carmin-
 no Calvanese aliquarum domorum sita-
 tarum in platea Judeæ magnæ hujus
 Civitatis in anno 1617. sub die 22.
 Decembris, ut ex instrumento concess-
 sionis stipulato, factaque deinde dona-
 tione per dictum Carminum prædi-
 ctarum irrevocabilitè inter vivos Hy-
 acintho, ac Francisco Calvanese ejus fi-
 liis legitimis, & naturalibus sub die 27.
 ejusdem mensis, & anni, ut supra, ex
 instrumento donationis similiter sti-
 pulato, ut ex actis fol. 5. fuit pro
 parte dictæ Silvæ uti matris, ac le-
 gitimæ administratricis dictorum filio-
 rum donatariorum petum declarari per
 idem Sac. R. Consilium, nullum jus,
 nullamque actionem juris congrui spe-
 ctare, ac competere dicto Mutio Fon-
 tanæ, ut supra, super domos prædi-
 ctas donatas, sed illas spectare dictis
 donatariis liberis, ut fol. 1. & com-
 pilato processu, & visa in specie su-
 prædicta donatione, necnon possessione
 capta per dictam Silviam, ac locatione,
 fructuumque perceptione per dictam
 Silviam uti administratricem, ut supra,
 visis videndis, & consideratis omnibus
 considerandis, per idem Sacrum Regium
 Consilium ad relationem tunc Regii
 Consilarii Cæsaris Freccia, fuit per
 diffinitivum decretum pronunciatum,
 ac declaratum, ut siante donatione fa-
 cta per dictum Carminum Calvane-
 sium supradictis Hyacintho, & Fran-
 cisco Calvanese, fratres conventos ab-
 solvendo esset, ac absolvi debere, prout
 ipsi diffinitiva sententia fuere absoluti,
 ac liberati a jure congrui petito pro par-
 te supradicti Mutii Fontanæ, & hoc
 sub die 6. Februarii 1631. in aula 2.
 ejusdem Dom. Freccia, Actuarius de
 Amico, nunc Sadonibus pro eodem

Amico, ad quam decisionem adde id
 quod ait *Maranta in disput. 9. num.*
 25. donationem tunc esse validam, ac
 ab ea omnem fraudis suspicionem
 abesse, quando donator in possessione
 ejusdem rei non remanet, vel si in
 eodem instrumento emtionis, ac ven-
 ditionis non sit donatio, aliisque con-
 currentibus, quæ tollunt omnem frau-
 dis præsumptionem, ut apud eundem
Marantam num. 26. quibus concurren-
 tibus, in supradicta causa bene fuit
 decisum negative, absolvendo conven-
 tos: ac secus fuit decisum in causa in
 14 eodem Sacro Regio Consilio vertente
 inter N. de Risis cum Carolo Car-
 mignano, & Scipione Macedonio vi-
 ris Patritiis, qui Carolus, & Scipio
 egerunt in eodem Sacro Reg. Cons.
 adversus dictum N. de Risis, petendo
 eum condemnari ad relaxandum rus
 ab eodem de Risis emtum, situm in
 loco Capris Montis, ex causa juris
 congrui dictis actoribus competentis,
 & ipsum dum per conventum, ut su-
 præ replicabatur, non possideret, nam
 donaverat suæ filiae minori, curatoris
 præcedente datione satis aperte per
 Sacrum Consilium cognitam fuisse fa-
 ctam in fraudem juris congrui, quia
 conventus de Risis post emtionem
 statim per eum factam, fuit requisi-
 tus ad relaxandum dictum rus, qui
 post requisitionem ei factam donave-
 rat ejus filiae, quæ etiam ante ca-
 ptam possessionem, per eum fuit di-
 ctus conventus requisitus ad re-
 laxandum rus, & sic satis in frau-
 dem erat facta dicta donatio timore
 congrui, ita etiam dicta possessio po-
 stea fuit cum curatore capta, & ideo
 bene per Sac. Reg. Consilium, ad re-
 lationem tunc Regii Consilarii D. Di-
 daci Bernardi Zusia, tunc Regentis
 meritiissimi, in Aula Marchionis San-
 cti Maximi Felicis de Januario, fuit
 con.

condemnatus didus conventus ad relaxandum dictum rus ad beneficium magnificorum Actorum, nulla habita ratione de dicta possessione. Actuarius fuit Agnellus de Ferrariis, hodie Spera, & hoc in mense Julii anno 1630. patrocinante pro dictis de Carmignano, & Macedonio actoribus, ut supra olim Mag. U. J. D. Joanne Francisco Vitalino b. m. de qua etiam decisione meminit Dom. de Thoro in suis vot. 23. n. 79. ubi tractatur de donatione facta in fraudem congrui ab emitore ejus consanguineo, & refert sic fuisse alias servatum, atque decisum per Curiam Castrimaris de Stabia, ac confirmatum decretum Magnæ Curie Vicariæ in causa quorundam Civium ejusdem Castrimaris qui fuere condemnati ad relaxandum certum territorium emitum, & deinde donatum consanguineo, ubi alias refert decisiones, declarando vulgatum illud, *hodie emo, cras dono*, quomodo intelligendum, vide eundem etiam de Thoro in suo amplissimo compend. decis. part. 2. in verb. donatio col. 2. ubi allegat plura similiter circa donationem factam in fraudem, & videas Agnellum de Amato, olim Advocatum primum, & deinde Præsidentem Regiæ Cameræ Summarie meritissimum in suo consil. 93. quem citat idem de Thoro in dicto voto num. 9. de qua cautela, *hodie emo, cras dono*, nos etiam adnotavimus supra eodem in hoc §. in notab. 6. ubi etiam diximus hoc procedere de jure nostro consuetudinario, ubi non requiritur denunciatio, secus per Constit. Sancimus, ideoque mirum non est, si in donationibus factis de rebus emitis per Cives in hac Civitate, ut plurimum valide judicantur ad beneficium donatariorum, ut ex consuetud. Si quis emit, tit. eodem, verum remotis fraudibus, hoc intellige, nam per consue-

tudinem possunt uti dicta cautela, *hodie emo, cras dono*, quia per consuetudinem nemo consideratur, ac requiritur denunciatio, sicut per constitutionem disponitur fieri infra statutum tempus, qua non facta, nulla erit venditio, ut ex Roberto Maranta in disput. 9. post suum aureum Speculum & apud Scrib. hic, de quibus omnibus apud eundem Agnellum de Amato, in suo cit. consilio, & allegat. ejusdem inserta in ampliff. C. juris Regn. 4. per Marchion. Carol. Tapia super dicta constit. aliosque citatos ab eodem de Thoro in dicto voto 23. num. 36. cum seqq. fraus quibus modis detegitur, videas eundem de Thoro in eodem voto n. 22. & Marantam ubi supra.

S U M M A R I U M.

- 1 Jus congrui in donatione causa mortis, an detur? ampliatur, & limitatur in donatione conditionali, vel reciproca.
- 2 Statutum circa contractus, an comprehendat donationem.

AD septimum notab. circa donationem causa mortis, ut in ea non sit locus juri congrui, adde Benedel-
 I lum, qui limitat, & ampliat duobus modis, ut in hoc §. n. 13. fol. mihi 68. & primo, si fuerit facta filiofamilias, cum consensu patris, per textum in l. tam is §. filiusfamilias ff. eodem, cui adde etiam si fiat a marito uxori, ut in l. si eum qui mihi ff. de donat. inter vir. & uxor. & secundo ampliatur per eundem Benedel-
 lum in donatione facta per modum remissionis, juxta text. in l. etiam ff. ad leg. falcid. secus si sit conditionabiliter donatio, scilicet ut alicui certe personæ vendatur, restringitur primo in locis, ubi non viget statutum hoc, juxta

- juxta *cap. certificari de sepultur.* limitatur tertio per *March. Anton. Bardum in eodem tract. quasi. 12. num. 3.* in donatione reciproca, quia tunc venditio dicitur, & hoc jus in ea locum haberet, ut ait *Guid. Pap. in singulari 878. Cassan. in rubr. 10. §. 1.* & an dicatur contractus, & loquendo statuto de contractu, an comprehendat donationem, videas *Gratian quasi. for. 781. n. 34. 39. 40.* in qua, etiam cessat omnis fraudis suspicio, tenet *Ursil. ad dec. Affl. supra 370.*

S U M M A R I U M.

- 1 Statutum stricte erit intelligendum.
- 2 Extensio quando fiat de uno casu ad alium.
- 3 Statutum loquens de contractu non trahitur ad ultimas voluntates.
- 4 Jus protomiseos, an locum habeat, quando testator mandavit, ut heres vendat rem Titio tantum.
- 5 Testator potest facere, quominus jus retractus habeat locum.
- 6 Testator semper videtur confirmari cum statuto, & quando.
- 7 Mens testatoris semper a statuto interpretationem debet recipere.
- 8 Locus, ubi testator decessit, attenditur.

AD 8. notabile, ibi, *ex testamento*, adde quod hæc præters constitutio ideo non habet locum in testamento; loquitur enim inter vivos: statutum enim stricte est intelligendum, extensionem que non recipere, ut ex notatis, & additis supra in §. 1. & habetur per DD. in l. non possunt ff. de legib. & *Gratian. in cap. 881. questionib. forensib. num. 10.* & per text. in l. 3. §. hæc verba ff. de negot. gest. nisi limitando diceretur, quod quando eadem ratio, quæ cadit in uno casu,

cadit & in alio simili, tunc fit extensio de disposito in uno, ut disponatur & in alio, ita *Gratianus* loquendo de jure congrui in *cap. 309. n. 16.* ideoque minime ad ultimas voluntates est trahendum; certum est enim, statuta loquentia de contractibus non esse trahenda ad ultimas voluntates, & cum *Afflict.* tenet *Petr. de Gregor. in singul. tagm. jur. part. 3. lib. 15. cap. 7. ubi in fin.* ait: *In relictis institutionis titulo, vel generalis, vel particularis, neque habere locum reductio, idest retractus, nam propter benemerita talia fiunt, inquit, ut ex allegatis per eum.*

4 Sed si testator mandat rem suam *Sempronio* vendi ab herede, utrum protomiseos locum habeat, vide *Ren-dell.* qui hanc quæstionem disputat in §. causa vero dotis in vers. ex testamento, dicto num. 3. cum sequentib. & num. 8. vers. resolvamus, & *Benedell.* in eodem tract. vers. ex testamento incit. §. num. 16. vers. limita, ubi breviter, ac resolutive loquendo, limitando nostram constitutionem, dicit habere locum protomiseos in hoc articulo: *Nonne (inquit) testator potest facere quominus hoc jus retractus habeat locum, l. nemo potest ff. de legat. 1. quæ lex non tantum habet locum de jure communi, verum etiam municipali, ut ait Angel. de Perigl. in tract. de servitut. numer. 26. quasi. 9. fol. 409.*

6 Ad id, quod testator semper videtur confirmari cum statuto, quando sumus in dubiis, videas circa hoc *Joannem Petrum Fontanellam de pact. nuptialib. gloss. 3. claus. 9. part. 2. n. 4.* testator enim semper præsumitur vellet id, quod vult jure, ac statutum, *Dec. in cons. 92. num. 3. & cons. 315. num. 20. Syman. cons. 259. n. 1. Afflict. in dec. 226. num. 4.* ideoque re-

- 7 statoris mens semper a statuto inter-
 petrationem debet recipere, ita *Cacher.*
decif. Pedemont. 127. num. 2. fol. mihi
150. imo testator minime potest face-
 re, ut leges non habeant locum in suo
 ultimo testamento, *Gratian. discept. fo-*
renf. cap. 764. num. 23. & 24. sem-
 per in dispositione testatoris attenditur
 locus statuti, ut decessit, idem *Gra-*
tian. discept. forens. cap. 709. n. 10.
& 11. Alex. conf. 14. num. 48.

S U M M A R I U M.

- 1 *Retrañtus in permutatione, an locum habeat.*
- 2 *Permutatio rei emtæ facta in fraudem præsumitur.*
- 3 *Res, quando datur æstimata, dicitur vendita.*
- 4 *Permutatio facta cum massa argenti, pannis, & aliis mobilibus, an valeat?*
- 5 *Permutatio similis est emtioni, & permutationi.*
- 6 *Permutatio quænam dicatur remissive.*

AD 9. notab. ibi, permutatione, ad-
 de quod in permutatione non sit
 1 locus retractui, & nota, quod ante
Afflictum nostrum dixit, ac confirma-
 vit *Dom. Napodan. in consuetud. 1.*
glos. emit num. 4. & 6. & postea
 idem *Afflict. in decis. 72. & Tiraquell.*
de retract. in §. 3. glos. 1. allatus per
Dom. Scip. Buccinum in addit. incip.
De validitate, post glosam Napodani,
Cassan. in consuet. Burgund. in §. 9.
de retract. Boer. in consuet. Biturig. in
§. 1. & Petr. de Gregor. syntagmat.
juris part. 3. cap. 23. lib. 25. Verum
 supradicta conclusio sic firmata ab *Af-*
fliæ. & ab omnibus *Scribentib.* super
 præsentem constitutionem limitatur, ut
 apud *Benedell. num. 18. loco sup. cit.*
 2 si post factam venditionem emtor sa-
 ceret permutationem, nam talis per-

mutatio censeretur facta in fraudem
 juris congrui, & in hoc jus congrui,
 ea non obstante, locum haberet, se-
 cundum *Marantam in disp. 9.* aliis tri-
 bus modis limitatur, ut per *Marcum*
Antonium Bardum in tract. eodem quæst.
12. num. 3. vers. quoad permutationem,
 ubi allegat *Novellum in tract. eodem*
num. 12. & 43. & Cassan. in rub. 10.
 §. 12. ubi allegat *Guid. Pap. in sin-*
gul. 878. incip. si duo donentur sibi,
 & confirmatur hic per *Affliæ.*

- 3 Sic etiam, quando res datur æsti-
 mata, tunc non permutatio, sed ven-
 ditio dicitur, ut per *glos. in l. penult.*
vers. tamen ubi DD. C. de rerum per-
mutat. sic etiam, quando pars pretii
 in tali permutatione fuit refusa, vel
 si esset majus pretium datum, quam
 res data, ut apud *Boer. decis. 144.*
num. 2. & Petrum de Gregoriis in cit.
loco ut sup.
- 4 Sed quid in permutatione facta cum
 massa argenti, pannis, aliisque mobi-
 libus, vide *Rendellam hic in §. licet*
vers. ex permutatione, num. 23. & 24.
 ubi concludit cum aliis negative. An
- 5 permutatio sit similis emtioni ac ven-
 ditioni, & consequenter si jus congrui
 habeat locum in ea, dixit *Ursill. ad*
Afflictum in decision. 299. num. 2. &
Tiraquell. in eod. loco citato per Affli-
æum. An vero permutatio habeat lo-
 cum in feudis, videas *Afflictum in*
Constitut. Regn. Constitutionem lib. 3.
rubr. 5. num. 21. Dom. de Franch. in
 6 *decis. 523. & quæ propria dicatur per-*
 mutatio, videas *Parisium in rubr. C.*
eodem tit. vers. permutatio vol. 4. &
 in quibus æquipollet venditioni, vi-
 deas de *Bottis in additione ad Barto-*
lum in l. si cum patruus C. eodem tit.
Gratian. discept. forens. cap. 742. n. 43.
 ubi constitutio loquens de jure congrui
 circa venditionem, & solutionem non
 comprehendit compensationem.

S U M M A R I U M.

- 1 *Contractus venditionis, vel permutationis an dicatur, quando fit permutatio cum pretii refusionibus ex parte unius tantum.*
- 2 *Permutatio an locum habeat in rebus ecclesiasticis.*

1 **A**D *vers. sed juxta hoc quæro*, ubi quando fit permutatio cum pretii confusione ex parte unius tantum, appellandus sit contractus venditionis, vel permutationis, vide ad *Afflictum hic Rendellam, & Maxiliam*, qui tenent esse contractum venditionis, ex Baldi auctoritate, ut refert *Rendella ubi supra num. 52. vers. difficultas est*, quibus adde eundem in *dec. 72.*

Sed contrariam partem cum distinctione conati sunt defendere *Tiraquellus in §. 3. num. 15. & 36.* quæ est magis communis opinio, & *Covar. variarum resolutionum cap. 4. num. 9. lib. 2.* dummodo aliud in contrarium non probetur, quod contrahentes voluerunt appellare contractum venditionis, tamen idem *Rendella in cit. loc. num. 55.* tenet, nunquam ex uno negotio, & actu sub una forma conventionis duos contractus oriri posse, sed unum, ita concludit ipse post longam disputationem quæstionis, ut apud eum videre poteris, qui satis diffuse super hoc scripsit, ita & *Surd. in cons. 257. num. 6. & idem in dec. 7. num. 34.* ubi a paritate rationis, inquit, unicam esse substitutionem, licet in ea plures conditiones sint appositæ, ut in *num. seq.* videas etiam ea, quæ per *Cacher. in decis. Pedemont. 97. n. 25. & Gomez. qui facit etiam hanc quæstionem in cap. 2. tom. 2. de emt. & vendit. num. 10.* ubi inquit esse attendendum, ac standum ad id, quod Partes con-

veniunt inter se; nam in dubio attenditur ad id, quod plus valet, alias distinctiones vide apud eosdem, ac etiam apud *Emanuel. Suar. in additione ad eundem Gomez. ubi supra num. 10. t. 1. C.* ubi citat *Tiraquellum, Pinellum, & Covarruviam in ejus consil. Pro Salomon. Darderio.*

- 2 *Permutatio an habeat locum in rebus Ecclesiæ**, ac patrimonialibus Clericorum, dicas, quod per *Sacrum Concilium Tridentinum in sessione XXI. cap. 2.* minime habet locum permutatio, sicut nec alienatio, nec venditio, ita *Gratianus discept. forens. cap. 159. n. 3.* & nota, quod semper in contractibus venit id, quod verisimiliter inter contrahentes conventum fuit, secundum *Cacheranum in decis. Pedemontana 64. num. 6. & allegat Decium in cons. 64. col. fin. & cons. 70. col. penultim. ad confirmandum id, quod Rendella, ut sit unicus contractus, licet plura pacta in eo apponantur.*

S U M M A R I U M.

- 1 *Datio in solutum an sit proprie venditio.*
- 2 *Donatio in solutum an comprehendatur sub verbo vendere.*
- 3 *Datio in solutum necessaria, non voluntaria includitur sub verbo vendere.*
- 4 *Laudemium an debeatur pro venditione sub hasta.*
- 5 *Venditio facta a Judice censetur facta a Pare.*
- 6 *Jus congrui in venditione sub hasta an detur.*
- 7 *Constitutio Gregorii XIII. an locum habeat in venditione necessaria, ac voluntaria, assertur decisio Camera Apostolicæ.*
- 8 *Prælatio an detur in datione in solutum.*
- 9 *Jus congrui in datione in solutum an detur, & num. 13.*

- 10 Datio in solutum est quodammodo em-
tio.
- 11 Tituli pro soluto, & pro emptore sunt
diversi.
- 12 Consuetudines Neapolitanæ, sunt stricti
juris, & non extenduntur.
- 14 Decisio Magnæ Curiae Vicariæ, ac S.
R. C. refertur: & jus congrui an
detur in datione in solutum necessa-
ria.
- 15 Socius, seu consors præfertur vicino in
jure congrui, & ita decisum n. 16.
- 17 Jus congrui an competat contra singula-
rem successorem.
- 18 Prælatio, seu jus congrui, an detur in
venditione rei feudalisi sub hasta.
- 19 Prælatio an competat Baroni, si vasa-
llus, seu Universitas vult vendere rem
aliquam. Et quando competat præla-
tio, in hoc casu refertur decisio.
num. 20.
- 21 Baro, ut primus civis habet usum in
Territorio demaniali.
- 22 An possit prohibere Vassallis pascere in
territorio demaniali ipsius Baronis,
quoad usum tantum.
- 23 Et an possit prohibere vassallis venatio-
nem, ac capturam piscium, remis-
sive.
- 24 Baro potest emanare banda, ut nemo
vendat, nisi eo requisito, similiter ne
vendat comestibilia. num. 25.
- Quod limitatur pro necessitate sui vi-
tus. num. 26.
- Et sic decisum est, & quando non at-
tendatur ista decisio. num. 27.
- 28 Baro dicitur principalis civis.
- 29 Baro an cogere possit cives ad hospi-
tandum exteros, & decisio affertur.
- 30 Aliud pro alio solvi, an possit invito
creditore.

apud Præsid. de Franch. in decis. 81.
num. 9. per textum in l. si prædium
C. de eviction. & Gozzad. in conj. 90.
ad textum in l. eleganter ubi glossa ff.
de pigner. ad. ideoque hoc jus in ea
minime locum habere; nam in vera
venditione habet locum jus congrui,
ita Napodanus in consuetud. 1. in ver-
bo emit num. 7. differunt enim istæ
inter se; emptio enim re, pretioque
contrahitur, ut ait Cassaneus in rubr.
10. §. 9. n. 5. illa vero re, & cau-
sa tantum, ut inquit Rendella citando
Petrum de Boar. in summa Rolandini
tit. de emt. ac vendit. art. notoria cap.
de donatione in solutum in eodem tract.
in textu non aliter nisi num. 35. fol.
mihi 84. vers. item datio, & Rom.
conf. 107.

Pro confirmatione vero dictorum,
videas eundem Napodanum ubi supra
num. 7. Bard. in tract. eodem, quæst.
12. num. 4. vers. quo vero, statutum
enim loquens per verbum, vendere,
dationem in solutum non comprehen-
dit, ut ait Joannes Angelus Pisanellus,
quem laboriosissimum appellat Præf.
de Franch. in decis. 411. n. 2. & in
apostilla ad consuetudinem 1. eod.
titul. incip. tenet hic, ubi refert,
etiam sic tenere Decium in conf. 88.
& Bologninum Cavalcanum in conf.
21. qui tenet contrariam partem, vi-
deas etiam Marinum Frecciam in Apo-
stilla seq. incip. si datio in solutum,
ubi citat Alexandr. in conf. 76. vol.
5. & Decium in conf. 88. & 106.
Camillum Salernum in apostilla sequ.
incip. ad hoc, qui multos citat DD.
facientes ad rem, & in alia apostill.
incip. ultra præfata in ead. consuet. 1.

Sed Stephanus de Cajeta in apostilla
incip. tenet hic, & idem Camillus in
apostilla supra cit. ultra præfata dicunt
in datione in solutum necessaria hoc
esse intelligendum, secus in voluntaria,

3

1 **A**D vers. sed juxta prædicta, n. 19.
Adde dationem in solutum non
esse proprie venditionem, licet vim
emtionis, ac venditionis habeat, ut
Tom. II.

- quæ fit extra judicium , ita *Capyc. in decis. 99. num. 4.* sed videas *Rendellam* , qui solemniter disputat quæstionem , licet eam arduam appellet , ut in loco supra citato a *num. 19. usque ad 38.* ibique conclusionem firmat contra vicinos , dicens , semper dicendam necessariam ex parte debitoris , si non præcise , saltem causative , ut in *n. 46.*
- 4 & *seq.* quamvis *Præf. de Franch.* teneat laudemium , in ea deberi etiam si vendatur sub hasta ex causa necessaria , quæ licet necessaria appelletur venditio , tamen negari non potest , quin ortum habeat a debito voluntario , quod evenit post hypothecam contractam , ideoque voluntaria appellanda , ut in *decis. 488. n. 6. & 77.* talis enim venditio a Judice fit , & factum Judicis est factum Partis , *Tiraquell. in §. 14. num. 12. in eodem tit. de retract.* ex juribus ibi citatis per eum , quamvis *Jafon. in l. fin. n. 37. & 38. C. de jure emphyt.* teneat , quod laudemium non debeatur in tali alienatione necessaria , ubi testatur de communi una cum *Baldo in cap. 1. colum. 4. tit. de prohib. alienat. feud. per Federic. & alii* , qui eadem cum sententia concludunt , sic etiam in venditione necessaria hoc jus non habere locum , tenet *Dom. Marin. Freccia ad Constitution. Divæ memoriæ num. 8. & 9. in 6. limit. Dom. de Anna in repetit. ejusdem Constit. n. 252. usque ad 255. Dom. Regens de Ponte in decis. 11. n. 14. Benedel. in eodem hoc tractat. ad principium Constit. fol. 25. num. 122. in 12. ampliatione* , qui tenet in S. R. C. dari jus congrui in venditionibus sub hasta , affirmans esse notorium , adde *Magon. dec. Rotæ Florentinæ 100. & Riccium in collectan. 2300.*
- 7 An vero constitutio Gregorii XII. quæ idem disponit , sicut constitutio

hæc nostra , scilicet circa denunciacionem habeat locum etiam in venditione necessaria , vel voluntaria , videas ad hoc *Abb. Campanilem in addit. ad ritus Curia Archiepiscopalis riuu 22. ubi n. 17.* refert fuisse decisum pro alienatione voluntaria , secus in necessaria , ut apud Reverendam Cameram Apostolicam de anno 1596. in mense Martii , cui adde *Gratianum discept. forensium cap. 784.* ubi tractat similiter de hac Bulla Summi Pontificis Gregorii XII. & in *cap. 554. n. 15.* Verum si in datione in solutum habeat locum prælatio respectu directi domini , videas de *Franch. decis. 482. Afflictum in dec. 191. ubi Ursill. in additione* , qui binas Sac. R. Consilii decisiones pro domino directo petente prælationem refert ea ratione , cum sit venditio , quæ fit decreto Judicis executori mandantis , & factum Judicis est factum Partis , ut ex vulgatis juribus , & *Cacher. in decis. 156. The-saur. in decis. ejusdem Senatus 170. Delphinat. in quæst. 364. Guid. Papa decis. 47. idem in decis. 411. licet Afflict. in dicta decis. tenet* , in tali datione ex causa necessaria non dari prælationem , nec jus congrui , quem sequuti sunt *Napodanus in consuet. 1. de jure congrui* , & ceteri DD. allati per *Ursillum ad eandem decis. in princ. una cum Tiraquell. & quando bona adjiciuntur Fisco* , si erit locus retractui , videas *Ferroneum in consuetud. Burdegal. tit. de retractu §. 12. & postremum videas decis. Dom. Regensis Sanfelicii 103. ubi non solum disputat hunc articulum* , verum etiam quid juris in venditione sub hasta , videas apud eundem *Benedellum sup. cit.*

Et pro majori corroboracione supra firmatæ sententiæ contra vicinum , ut minime locum habeat in venditione necessaria jus congrui , fuit decisum per

per Sacrum Regium Consilium in causa eo vertente inter Paulum & Augustinum de Juliis, quæ supra per nos fuit allata, ubi dicebatur pro parte dicti Pauli Burgettæ, domum in actis deductam, de qua agebatur pro pretio congruo per dictum Augustinum, fuisse adjudicatam dictæ Aureliæ Casanovæ ejus uxori, ac Catharinæ sorori dictæ Aureliæ, vigore decreti assistentiæ Magnæ Curiae Vicariæ præstitæ ad beneficium dictarum mulierum super dictam domum ex causa eorum crediti, quibus fuit consignata possessio ipsius domus mediante persona dicti Pauli mariti dictæ Aureliæ, ut ex eodem processu fol. 22., & sic præter id, quod fuit supra dubitatum circa dotem, si in ea jus congrui locum haberet, fuit etiam dubitatus articulus, si in adjudicatione simpliciter facta, vel in datione in solutum habeat locum jus congrui, vel ne; ubi dicebatur pro dicto Burgetta, quod non;

10 quamvis enim talis datio in solutum sit quodammodo emptio, dicta l. si prædium C. de eviction. una cum allatis hic per Afflictum, & in decis. 368.

11 num. 2. sunt tamen prorsus diversi titulus pro soluto ab illo pro emptore, l. 1. ff. pro soluto, l. 2. ff. pro empt. quibus addo etiam citata, prout supra, in vers. sed juxta prædicta quæro n. 16. per textum in l. si is qui in fin. de usucap. Bart. in l. jurisgentium ff. de pactis, & Moderni in Institut. in tit. de empt. & vendit. ubi notantur differentiarum circa hos contractus, sed nostræ Consuetudines sub tit. de jure contrahendi, quæ loquuntur tantum in contractu emptionis, & venditionis, locum minime habent in solutum datione, sicut per Napodanum concluditur in ea-

12 dem consuet. n. 6. & 7. stricti enim juris sunt nostræ consuetudines, & intellectum extensivum minime recipiunt,

inquit idem Napodanus super dictam consuetudin. si quis emit in glosa emit num. 7. licet in eodem loco teneat appellatione venditionis contineri omnem actum, per quem dominium transferatur, ex juribus allatis per ipsum.

Et sic ad beneficium dicti Pauli Burgetta Sacrum Regium Consilium judicavit; quia Addentes ad Napodanum supra per nos citati hoc ajunt, & in specie Stephan. de Cajeta, qui hanc opinionem tenet, ut in dicta consuet. 1. lit. B, & habitum fuit pro veritate in hac causa, hanc fuisse dationem

13 in solutum, ex causa necessaria; nam facta fuit per Judicem in forma judicii, dum per Judicem auctoritatem fuit ejusdem Adricibus præstita assistentia per eandem Magnam Curiam Vicariæ, ideoque hanc esse proprie dationem in solutum necessariam, ait Afflict. ubi supra in dicta decis. 191. & Prosper Caravita in addit. ad eandem decis. 191. & ceteri apud Ursil-

14 lum sic tenentes; igitur sub die mensis Octobris anni 1633. fuit confirmatum decretum prius latum per Magnam Curiam Vicariæ, ubi fuit dictum, non esse locum juri congrui petito per Augustinum de Juliis, & sic ad beneficium dicti Burgetta, referente Domino Judice M. C. V. de la Ratha, fol. 36. in processu Magnæ Curiae Vicariæ, Actuarius causæ fuit Carolus de Aveta.

Et deinde dato processo in Sacro Regio Consilio pro compilato per ambas Partes, per Sacrum Regium Consilium in causa appellationis interpositæ pro parte dicti Augustini appellantis a supradicto decreto per Magnam Curiam contra eum lato, fuit dictum, bene fuisse judicatum per Magnam Curiam Vicariæ, & proinde rescribatur eidem Magnæ Curiae Vicariæ, quod suum exequatur decretum, latum ad

beneficium dicti Pauli, ut supra, & hoc ad relationem olim Domini Regii Consiliarii Petri Antonii Caravita eadem in ejus Aula, Actuarius fuit in Sacro Regio Consilio de Catone, nunc Fiscus pro eo.

Imo neque habita ratione præensorum per dictum Augustinum, qui prætendebat saltem avocare per jus congrui a dicto Paulo possessore dictæ domus, medietatem ipsius: dicebat enim ipse, medietatem tantum spectare ad dictum Paulum in partem dotium dictæ Aureliæ, aliam vero ad Catharinam Casanovam sororem dictæ Aureliæ, cui replicabatur per dictum Paulum, opitulari indubitam juris conclusionem, videlicet, quod ratione rei communis, socius, & rei confors præfertur vicino, de quo articulo supra etiam per nos fuit tractatum, per *textum in l. debitor ff. ad Trebell. & in l. si ex sextante, & §. Latinus Largus ff. de except. rei jud.* actio enim non videtur confusa petenti hoc jus, sic judicatum, ac servatum per Sacrum Regium Consilium testatur *Colut. Copula in apostilla incip. Quid autem si habens domum in consuetud. 1. tit. eodem lit. A*, & insuper ad hoc videas omnino *Dom. de Franch. in decis. 550. in 4. part.* ubi refert, sic servatum ac decisum per idem Sacrum Regium Consilium in causa Pompeji Paschalis Avi mei materni carissimi, contra Petrum de Lutio, videas etiam *Capyc. in dec. 42.*

Et si transeunt res ad singularem successorem, quovis titulo peti possit jus congrui contra eum, & si adsit pactum de retrovendendo, quid juris, videas doctissimi *Petri Fontanellæ decis. 76. cum sequent.* ubi videas an hoc pactum contra eum experiatur.

Et vendita feudali re sub hasta, si detur vel ne prælatio agnato proxi-

miori, videas *Castrenf. in conf. 79. col. fin. vers. sed dubium, qui cum Roman. in conf. 107. & Alex. in conf. 52. lib. 1. num. 4. & Gozzad. in conf. 103. num. 21. ac Marot. in conf. 62. n. 22. & Cancer. cap. 100. quasi. 2. n. 18. & finaliter Magon. dec. Florent. 100. num. 2. post ceteros, qui tenent negativam sententiam; pro veritate autem videas Scarder. de feud. p. 7. cap. 7. Frecciam de subfeud. lib. 2. limitat. 6. super constit. Divæ memoriæ num. 5. Dom. Reg. de Ponte in cit. dec. 11. & Reg. Sanfelio. dec. 103.*

An autem detur talis prælatio Baroni, si Vassallus, vel Universalitas vult vendere aliquam rem, pro hoc articulo videas in primis Pragmaticam Regis Ferdinandi Primi, ubi statuitur, ut non permittatur Baronibus prohibere Vassallis, ut vendant cuicumque voluerint, sed vendant ipsimet Baroni, quæ incipit, *Officii nostri debitum, tit. de Baronib., & Domin. Judex M. C. Capiblanco tit. eod. de Baron. super eadem Pragmat. n. 212.* ubi tenet negativam partem, dicens nec posse adstringere Vassallos ad sibi vendendum, imo neque locandum, licet secus servatum, atque decisum fuisset in S. Consilio, ut ipsemet refert in causa Marchionis Lauri cum ejus Universalitate, ubi fuit data prælatio dicto Marchioni soluto pretio, sicut alii Cives. Actuarius fuit Franciscus Cioffus; est enim Baro primus civis, habetque usum in territoriis demanialibus, imo neque potest prohibere vassallos pascere in territorio demaniali ipsius Baronis, quatenus concernit usum ipsorum, per *textum in l. usum aquæ C. de aquæduct. allatum una cum aliis DD. a Dom. de Ponte in tract. de potest. Proreg. in tit. 32. §. 2. n. 1. 2. & 4.* & si Baro potest prohibere vassallos, ne capiant pisces in

in flumine, vide *Annæ sing.* 58. & an venationem in silvis, vid. eundem in *singular.* 59.

24. Pro habenda tali prælatione Baro non potest emanare banna, ut nemo vendat, eo irrequisito, ut testatur fuisse similiter decifum *Jo: Mar. Novar. b. m. in collect. Pragm. Regni Neap. in Pragm. 1. tit. eodem de Baronib. collect. 28. nu. 23. vers. quod autem arbitrium &c.* in eadem causa Marchionis Lauri cum eadem ejus Universitate, ubi pariter fuisse provisum refert idem *Novarius eod. loc. eadem*

25. in causa habere locum etiam in rebus comestibilibus, videlicet, ut Baro non possit facere ordinationes, ut nemo vendat pisces, & carnes, nisi ipso requisito, videas ea, quæ per *Dom. de Franch. in decif. 197. & Capyc. in decif. 209. num. 31.* ex doctrina *Bald. in l. observare §. proconsuli* imo non tollitur prima civitas per supervenientem dignitatem, *textus in l. filiam §. Senatus municipali, l. fin. ff. de Senatorib. & Addentes ad Domini Capycii decif. nu. 5.* Verum

26. hoc supradictum limitatur in casibus, quando Baro per necessitatem sui victus; ac familiæ cogeret ad sibi ven-

27. dendum, sicut inter Universitatem Theani, ac Illustrissimum, & Excellentissimum Principem Hostiliani fuisse decifum, refert idem *Novarius ubi supra num. 26.* nec omittas ad hunc articulum videre *Rendellam de jure pro-*

28. *tomisf. ubi Baro dicitur principalis civis, Dom. de Franch. d. decif. nu. 18. Dom. Regens de Ponte conf. 47. num. 3. ut in Extravag. Sancimus, in §. in primis, in textu, ibi, Sub eodem vitio a nu. 62. cum seqq. ubi de eadem decisione Marchionis Lauri cum ejus vasallis, ut supra testatur, dicens non esse ad talem decisionem attendendum; nam forte illa Universitas*

hebebat quædam communia cum suo Domino, & ratione consortii habuit dictam prælationem, videas eundem *Rendella in tit. de feud. forest. & aqu. part. 2. de defensis Baronum, & 3. part. de defensis Univers. & quod dictum est, non posse Baronem cogere*

29. vasallos ad commodandum, etiamque ad hospitandum forasterios, dummodo in contrarium non adsit consuetudo, sicut fuisse decifum inter Universitatem Theani, & Illustrissimum, & Excellentissimum Principem Hostiliani, refert idem *Novar. ubi supra num. 28.*

30. Ad id, quod *Afflict.* subdidit in fine supradictæ hujus quæstionis, quod aliud pro alio, invito creditori solvi non potest, juxta *textum in l. eum a quo C. de solutionib.* sed hæc regula fallit in pluribus, ut per *glosam in d. l. eum a quo.*

S U M M A R I U M.

1. Dictum Domini de Boutis qualiter intelligatur.
2. Jus congrui an locum habeat in re loco pignoris habitæ.

AD vers. sed quæro de quadam utili quæstione, num. 17. adde eundem *Afflictum in decif. 338.* ubi hoc idem ait, & tenet, vide *Covarruviam variarum resolutionum libr. 2. cap. 11. citatum a Jacobo de Boutis in apostilla ad consuetudin. 1. incipientem, In venditione lit. C, & Joannem Angelum Pisanellum, qui declarando id, quod dicit de Boutis, ait hoc procedere, dummodo infra tale tempus non fuerit facta solutio; alias secus si facta solutione, ut in apostilla sequenti lit. C, sed quid si paciscerunt inter se, ut res teneatur jure pignoris, *Afflict.* noster facit decif. 339. ubi refert decifum, ut jus con-*

congrui minime locum habeat in ea, ita Benedellus in animadversionibus impressis in tractatu juris congrui, Prosperi Rendellæ animadversione, quæ incipit, Est notandum, fol. mihi 367. pro solutione vero quæstionis, vide Ursillum ad Afflict. in citata decis. 338. & Paulum de Castro in cons. 101. citatum ab eodem Afflict., & Boer. in decis. 112. ab eodem Ursil. cit. in dec. Afflict. qui tenet contra Afflictum; & Scipionem Buccinum in apostilla de validitate in consuetud. 1., vide Baldum in quæstion. 12. tract. eodem num. 2. qui tenet cum Afflict. hic, & cum supra citatis DD. & cum Benedell. ad princ. Const. num. 129. & 132. qui similiter ita tenet & n. 129. vers. quod militat, ubi inquit, hoc pactum esse naturale, ut donec pretium non solvatur, dominium non transferatur, §. venditæ Institut. de rer. divis.

Sed quid in venditionibus factis sub aliis conditionibus, videlicet, causalibus, sub modo, adjectionis in diem, vel pacto legis commissoriæ videas eundem Baldum ubi supra eodem numer. 129. & eundem Boerium cit. decis. 112.

S U M M A R I U M.

- 1 Jus congrui an locum habeat in re, quæ habetur loco pignoris, vel emtionis.
- 2 Jus congrui an locum habeat super re possessa ab alio non tamen domino, referitur decisio.

1 **A**D vers. sed quæro num. 23. ibi: Quod sit potius pignoris liberatio, quam emtio, & consequenter, ut non habeat locum jus protomiseos, adde Benedellum in princ. constituit. in 35. limitat. fol. mihi 32. num. 222. ita

Negusant. tenet, emtionem non esse cum sit de re sua facta emtio, ut in tract. de pignor. in memb. 2. part. 7. fol. mihi 266. in volum. parvo in 2 ampliatur. 14. num. 15. & si creditori detur jus congrui, qui tenet bona debitoris loco pignoris, & si vel ne contra ipsum uti potest, videas Ursillum ad Afflict. in decis. 339. Gratian. discept. forens. 526. num. 31. & 32. hic etiam articulus fuit controversus in supradicta causa inter Dominum Scipionem Macedonium contra dictum Carolum Carmignanum, ubi dicebatur pro parte dicti Scipionis inter alias rationes allatas ad sui beneficium pro excludendo supradicto Carolo a petito jure congrui, quod dictus Carolus, licet erat possessor rei, tamen non dominus, & tenebat rem ipsam loco pignoris, qui deinde per Sacrum Regium Consilium fuit condemnatus ad rem debitori relaxandum, solutis ei ducatis 1300. sui crediti, & fuit in anno 1620. Idem Aduarius, ut supra, & sic non dominus rei a latere, sed possessor rei loco pignoris conservandi, uti creditor, ut ex allatis per Dominum de Franchis in decis. 69. num. 19. & in decis. 450. num. 3. & & consequenter dum non habebat dominium, neque jus congrui habere poterat.

S U M M A R I U M.

- 1 Venditio rei pro pretio declarando per aliquem an sit nulla.
- 2 Obligatio unius ex voluntate alterius dependere non debet. Et qualiter intelligatur. num. 3.
- 4 Denunciatio sine pretii certitudine nil operatur.
- 5 Promissio dotis an remitti possit ad arbitrium tertii, vel sub voluntate promittentis.

- 6 *Dominium an transeat in virum ; si dos data fuisset in certa re æstima- ta per certam personam .*
- 7 *Legatum quando committitur in alte- rius voluntate , est inutile .*
- 8 *Dote relicta ad voluntatem alterius qualiter succurratur .*
- 9 *Marius ad quid teneatur , quando res æstimatæ in dotem dantur pro æsti- matione declaranda per duos , si venerit casus restitutionis , & quando intelligatur .*

1 **A**D versic. ibi , prout declarabit Tuius , in eodem versic. sed quæ- ro , videas Benedellum , ubi supra in 36. limitat. numer. 223. imo talem venditionem esse nullam , ut ait Dom. de Anna in singular. 375. mortuo de- claratore , pro quæstione etiam videas Gomez. variarum resolutionum cap. 2. de emi. & vendition. ubi numer. 19.

2 *resolutive respondet , dicens Obligatio- nem unius ex voluntate alterius pendere non debere , per textum in l. in ven- dentis Cod. de contrahenda emtione & venditione ; sed in dict. num. in eodem vers. item , hoc ait esse intelligendum , quando contractus ponitur sub volun- tate utriusque contrahentis , de quo supra diximus in principio hujus Con- stitutionis §. r. circa venditionem factam , & de pretio ad arbitrium tertii collato , cui adde etiam Gratia- num discept. forens. cap. 472. n. 56. & 57. glosa in l. pacta conventa in princ. in ver. ex glosa in l. pacta de contrahenda emtione & venditione , inquit :*

3 *Pretium emtionis debere esse certum , tamquam unum ex substantialibus con- tractus , & quod denunciatio sine cer- titudine pretii nihil operetur in hac materia juris congrui , Tiraquel. de re- tract. lignag. §.6. glosa 2. n. 2. Surd. in conf. 202. n.4. & conf. 52. n. 52. lib.1. & lib.2.*

- 5 *Sed quid in dotis promissione , an possit remitti ad arbitrium tertii , vel sub voluntate promittentis , vel in arbitrium contrahentis , videas Bal- dum Novellum in tract. de dote part. 6. in privileg. 8. & 9. & quid si*
- 6 *fuerit data dos in aliqua re consisten- te , æstimanda per certam personam , an dominium transeat in virum , si ista certa persona non æstimaverit , videas Soccin. conf. 56. vol.3. Covarr. pract. quæst. cap.28. n.3.*
- 7 *At in legato quando committitur alterius voluntati , dicas esse inutile , textus est in l. Senatus §. legatum , ubi glosa , & DD. ff. de legat. r. nisi ad causas pias factum fuerit ; nam tenet de jure canonico , juxta tex- tum in cap. cum tibi de testameut. & de communi opinione testatur Joan- nes Dilectus de arte testandi tit. 6. de legatis in cautela 8. , & Tiraquell. de privileg. pia causa in 64. privil. de qua etiam communiter testatur Do- minus Episcopus Riccius in addit. ad eundem Tiraquell. in vers. qua tamen fol. mihi 87. in nova impress. de cau- telis pro consulendis testatoribus fa- cientibus talia relicta , videas eundem Joannem Dilectum in præcitata cautela*
- 8 *8. ubi plures refert cautelas , relicta vero dote ad arbitrium alicujus , tunc receditur a persona arbitratoris , & recurritur ad arbitrium boni viri , ne uxor remaneat indotata , quod secus est in augmento dotis , apud Gratia- num discept. forens. cap.254. n.61. &*
- 9 *quod res æstimatæ datæ in dotem pro æstimatione declaranda per duos ami- cos , qui postea non electi sunt , ad quod teneatur maritus , si venerit causa restitutionis illarum , videas eundem Gratianum ubi supra citato cap. 254. num. 52. & 53. imo colla- to pretio ad arbitrium tertii , corrui- t emtionis contractus , nisi illud decli- ne-*

netur, & arbitretur, ab arbitrate juxta text. in l. fin. C. de contrah. emt., §. pretium Instit. de emt. & vendit. quod secus est favore dotis: Tunc enim tertio non arbitrate, recurritur ad arbitrium boni viri, & a persona receditur, & restitutio ipsius non corrumpitur. Hæc ille: Gratianus ubi supra, n. 54. & 55.

S U M M A R I U M.

- 1 Jus protomiseos, an procedat in transactione rem alienari prohibente.
- 2 Transactio fit de rebus dubiis, & sic super re non controversa non procedit.
- 3 Ubi æstimatio, ibi venditio.
- 4 Retractus non datur, ubi non est pretium.

- 1 **A**D decimum notabile, ibi: Et transactione, adde quod per transactionem res non dicitur alienata, & consequenter non esse locum juri protomiseos, sicut hic per omnes Scribentes concluditur in l. ex transactione, Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. num.
- 2 60. in glosa 14. estque ratio; nam transactio fit de rebus dubiis, juxta textum in l. ex pluribus in princip. ff. de solut. textus in l. si ita quis §. fin. ff. de verbor. obligationib. nisi de certa re, ubi glosa & Doctor. Cod. de transactionib. glosa in l. age C. eodem, citatos a Surao in decis. 176. num. 2. nam dubium æstimare est difficillimum, Doctores in l. 2. C. de rescindenda venditione, Domin. de Franchis in decis. 159. n. 7. & super non controversum transactio minime valet, idem Surd. in decis. 123. num. 19. & ubi æstimatio rei non est, neque ibi pretium erit; pretium enim præsupponit æstimationem, argumento l. quoties ff. de jure dotium, Domin. de Franchis in decis. 54. numer. 16.

- 3 ubi enim æstimatio, ibi venditio; textus in l. fin. Cod. de prædiis curialium lib. 10., & per eundem Afflict. in decis. 72. num. 9. ubi non intervenerit pretium, nec ibi adesse potest retractus, Cynus in l. si non donationis Cod. de contrahend. emt. alatus a Benedello in princip. Constitutionis num. 189.2. limitat. sed si post sententiam sit transactio, sed rei dimissio diceretur penes detentorem, & in tali casu locum haberet congruum, juxta notata per Rendell. hic in vers. ex transactione n. 5. vers. secus; inducitur enim transactio ad finiendas, ac demoliendas lites, ad textum in l. ejus rei ff. de condit. indebiti, l. si eam C. de transact. Sed quid, appellatione pendente, dic posse transigi, ut per Fontanellam de pactis nuptialib. in claus. 4. glos. 10. part. 1. numer. 80. alios casus, in quibus post sententiam potest transigi, videas apud Mysinger. observation. 47. per totam.

S U M M A R I U M.

- 1 Jus congrui in divisione an detur?
- 2 Confocius an præferatur in re divisa.
- 3 Jus congrui an detur confocio inspecta consuetudine Neapolis. Et quid ubi adjungunt parentes, & conjuncti. n. 4.
- 5 Res communis mea est.
- 6 Res communis alienori potest per Fiscum.

- 1 **A**D vers. quid in divisione, num. 25. videas Benedellum in principio Constit. numer. 73. fol. 21. qui refert hanc quæstionem per Tiraquellum non fuisse resolutam, licet in affirmativam sententiam inclinaus videtur, quod sit locus juri congrui; quod secus ait Napodanus, quem sequitur Ale-

Alexand. in apostilla incipiente, Fuit quæstum in consuetud. si quis habet post glosam pro indiviso num. 102. lit. G, ubi disputant quæstionem, & concludunt non esse locum congruo, nam
 2 *con socius præferitur, sicut & condomini ratione sui domini, qui idem Anton. de Alex. refert, sic fuisse decisum in causa Comitum Muri cum Joanne Villamari, ita etiam Jacobus Anellus de Bottis in apostilla incipiente In venditione rei ad consuetudin. i. per glosam Parisiensem in §. 1. glos. 19. n. 42. Guid. Papa in decis. 602. ubi inquit, quod si in divisione tota domus pervenit ad unum ex propinquiorebus, cessat jus congrui, ita Cassaneus in conf. 144. Nullus est magis vicinus quam ille, qui pro indiviso possideat, Maxilia in consuet. Barenfi n. 10. de jure contractus, & per nos supra in §. 1. notab. 4.*

Tamen nota, quod in hoc est considerandum jus nostrum consuetudinarium, & Constitutio præsens: de jure enim consuetudinario certum est,
 3 quod in divisione non habet locum jus congrui pro vicino, sed semper est præferendus condominus, ac socius rei: de jure Constitutionis, idem est dicendum, sed attenta certa dispositione Constitutionis hujusce, scilicet, ut prius parentes, qui sunt conjuncti, deinde socii vocentur, postea condomini, licet non sint parentes, ut ex textu ejusdem Constitutionis, ut ex ejusdem verbis colligitur, ibi: *In primis parentes, qui sunt conjuncti, vocentur,*
 4 *postea socii: sed ubi non adessent parentes, nec socii conjuncti, tunc veniunt vicini extranei, & habentes majorem partem in divisione, & jus potentius, licet non prævenerint, ita-*

apud Gratianum discept. forens. cap. 745. num. 13. & 16.

5 Nec valet dicere, quod dum res communis etiam dicitur mea, juxta textum in l. servi electio §. 1. ff. de legib. & consequenter in re propria non datur congrui jus, nam improprie, ac fide appellatur mea, res communis, ut ait Surd. in decis. 263. num. 2. per textum in l. illud ff. de ritu nuptiarum, licet de parte ac re sua, & non de illa socii possit quis disporre, juxta regulam l. quod nostrum ff. de regulis juris, quæ fallit in Fisco, qui privilegium retinet rem communem alienandi, etiam quoad partem socii, ad textum in l. 2. C. de communium rerum alienat. communio enim operatur, ut quilibet habeat partem in re communi, Gratian. discept. forens. cap. 116. num. 26.

SUMMARIUM.

- 1 *Jus congrui an detur in re alienata per laudum.*
- 2 *Constitutio Regni Sancimus, non in alienatione necessaria, sed voluntaria procedit.*

1 **A**D versie. Sed rursus, ut in principio hujus constitut. Sancimus, videas Benedellum, ubi etiam sic tenet limitando regulam non procedere in alienatione facta per laudum, allegat Capyc. decis. 99. Anton. de Nigris super Capitul. Regni, & super hanc eandem constitutionem Sancimus;
 2 nam præsens Constitutio non de alienatione necessaria, sed de voluntaria loquitur, ut supra dictum est, & per Cagnolum in l. 2. C. de pactis inter emptor. & venditorem quæst. 31. de Laurent. decis. 143.

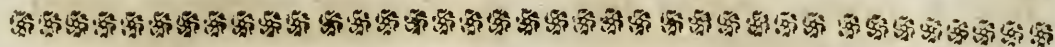
NOVÆ ADDITIONES

AD §. III.

1 **R**ummi ad pag. 17. hujus Tomi II. col. 1. num. 5. adducit DD. qui docent Filiam peccantem in corpus suum privari dote, ac legitima propter infamiam, quæ affertur Patri ac Consanguineis ex causa stupri commissi vel similis turpitudinis &c.. Adde quod pro minori causa Filia privatur dote; nam privatur dote Filia, si ante annum vicesimumquintum completum suæ ætatis absque consensu Patris nubat Viro; vel post completum annum vicesimumquintum ex indomita sui animi cupiditate nuberet viro perduto, impudenti, scelesto, improbo, infami, protervo, petulanti, qui familiæ Filix incuteret pudorem, ut ex Regali Constitut. 10. Aprilis 1771. Vide nostram Additionem in Tom. I. hujus Comment. pag. 55. col. 1. num. 1. & seqq. & signanter pag. 56. col. 1. num. 6.

2 Ad pag. 32. col. 2. num. 2. ubi agit Rummi de permutatione rerum ecclesiasticarum. Adde non licere Ecclesiis, & Locis Piiis permutare eorum stabilia cum Laicis absque Principis venia, ita dispositum Regali diplomate 27. Augusti 1771. sub num. 5. cuius verba placet hic describere.

3 V. Sul dubbio, se possano permettersi le permuta de' corpi stabili tra' Luoghi Pii suddetti, e le Persone laiche, è venuto la M. S. in dichiarare che non si permettano senza ottenersene la licenza della Maestà Sua, che farà esaminare le circostanze per accordarla o negarla: Partecipo intanto tutto ciò di Regal Ordine a V. S. Illustrissima per intelligenza del Consiglio, e per l'esecuzione ed osservanza nelle giudicature de' casi occorrenti. = Carlo de Marco = Signor Presidente Marchese Cito.

§. IV.

Nisi forte si quis vendendo, vel locando, vel in emphyteusim dando illis, qui non habent jus Protomiseos, simulate donaverit, aut per legatum dederit &c. Ideoque illi, qui habent jus Protomiseos possunt exigere juramentum ab emtore, & venditore. Si autem post juramentum probatum fuerit contra Constitutionem nostram simulate egisse, venditor, & emtor debent pœnam perjurii sustinere, & insuper venditor rem amittere debeat, & emtor pretium, & Fisco applicabitur: Fiscus autem vendat rem illis, qui habent jus Protomiseos. Sed si ante juramentum probatum fuerit hoc fecisse, venditio fiet irrita, & cogetur invitus venditor vendere illis qui habent jus Protomiseos.

S U M M A R I U M.

- 1 Jus congrui locum habet in contractibus dolosis, ubi alias locum non haberet, & qui sint illi contractus, & quomodo probeatur. n. 3.
- 2 Pœna contrahentium in fraudem juris congrui, quæ sit.
- 3 Contractus in fraudem juris congrui, quomodo soleant fieri.
- 4 Fraus enervat quod sequitur ex ea. Simulatio contractus quid sit, & qualiter probari possit num. 8. 10.
- 5 Probatio nulla major, quam Partis adversæ confessio. Probatio per confessionem tantum valet, quantum per testem.
- 6 Testimonium nullum manifestius, quam qualitas inspecta verborum. Confessio facta Parte absente quid operatur.
- 7 Testator mandans usuras restituere; ex ipsa confessione, Parte absente, potest conveniri, etiam revocato testamento.
- 8 Simulatio instrumenti, potest per testes probari, & quando fallit. Et quot testes requirantur. num. 9.
- 9 Testis unus de veritate probat semiplene.
- 10 Fraus quibus modis fieri possit, & probari in contractibus intervenisse. num. 11. 15.
- 11 Confessio inter suspectos emanans dicitur simulata. Verba enunciativa quando non inducant probationem etiam inter easdem Partes.
- 12 Confessio mariti de dote restituta uxori propter inopiam an valeat sine instrumento. Debui confessio non probat debitum. Temporis modicitas quid operetur. n. 16.
- 13 Præfationes quem effectum habeant. Proœmium declarat. sequentia. Datio in solutum quando præsumatur facta in fraudem juris congrui.
- 14 Porticus Ecclesiæ gaudet etiam immunitate.
- 15 Connexitas rerum quid operetur.
- 16 Dispositio, quæ concernit partem, trahitur ad totum in individuis.

- 17 *Fraus in contractu donationis intervenisse quando præsumatur.*
- 18 *Donatio simulata ex quibus conjecturetur. Terra malos homines educat.*
- 19 *Juramenti vis, & potestas quotuplex sit. Contrarium contra juramentum probari numquid possit; & quando. Verbum exigere quid importet, & significat.*
- 20 *Perjurii pœna, & de perjurio multa. Deus de perjurio contristatur.*
- 21 *Emtor an habeat regressum contra venditorem de eviçione in jure congrui, ubi probatum est perjurium.*
- 22 *Emtor contra legem mercatus quomodo puniatur.*
- 23 *Lex imponens pœnam, & non dicens cui, Fisci est. Pœnæ, quæ applicantur Fisco pro delictis, censentur jus Regium.*
- 24 *Fiscus non tollit jus vicino per publicationem bonorum in jure congrui. Clausula salvo jure cujusque in omni conclusione videtur apposita.*
- 25 *Fiscus succedens bonis ex aliquo delicto, habetur loco heredis.*
- 26 *Fiscus, re eviçta, non tenetur, nisi ad simplum, etiamsi expresse sit promissa eviçtio ultra simplum.*
- 27 *Perjurium aggravat mendacium.*
- 28 *Contractus simulatus factus in fraudem juris congrui an sit nullus, vel annullandus.*
- 29 *Probatio qualis requiratur in jure congrui, ubi venditor fatetur simulationem, emtor vero non.*
- 30 *Juramentum semiplene probanti non deferitur in pœnis inferendis.*

Idividitur in tres partes. In prima parte dicit, in quantum dictum est in §. præcedenti, quod in ceteris contractibus non habet locum jus congrui, hoc verum si illi contractus fiant bona fide, & sine fraude. Sed si fiant in fraudem juris

congrui, puta contrahentes volentes fraudare vicinum jure congrui, faciunt contractum, in quo non habet locum jus congrui, & in veritate inter eos agebatur de vendendo, isto casu habet locum jus congrui, quia fraus semper intelligitur excepta, & illa pars durat usque ibi, ideo illic; hæc est secunda pars, ubi dicitur qualiter poterit probari fraus, videlicet, quod contractus, in quo non habet locum jus congrui, fuit celebratus in fraudem emtionis & venditionis, & sic in fraudem juris congrui, & dicitur in litera, quod vicinus poterit Judicis auctoritate exigere juramentum a venditore, & ab emtore, si eorum intentio fuit emere, & vendere, vel permutare, vel contractum in quo non cadit jus congrui, & si contractus ille fuit fraudulenter factus, vel simulatus, & si per eorum juramentum constabit de fraude, vel simulatione, habebit locum jus congrui in donatione, vel alio contractu, & si per eorum juramentum nihil constet de fraude nec aliter per probationes de fraude constare poterit, tunc vicinus exclusus est a jure congrui, quia deficit sibi probatio fraudis, & actor non probante, reus absolvitur, & hæc secunda pars durat usque ibi: fin autem post juramentum; & hæc est tertia pars, ubi dicitur, qua pœna puniuntur contrahentes, si postquam juraverunt, quod contractus factus sine fraude, & sine simulatione, vicinus probavit de fraude, vel simulatione, & sic illum contractum fuisse factum in fraudem juris congrui, & dicitur, quod primo punitur pœna perjurii; secundo punitur venditor, & emtor; quia venditor amittit rem, & emtor amittit pretium. At res, & pretium applicantur Fisco, & postea Fiscus tenetur vendere illis, quibus com-

2 competit jus congrui. Sed juxta hoc dubitatur, quæ pœna punientur contrahentes, si antequam exactum fuit juramentum ab ipsis contrahentibus fuit probatum contractum fuisse factum in fraudem juris congrui, dicitur in litera, quod puniantur iusta pœna, videlicet, quod tenetur ille emitor vendere minus iusto pretio, non ultra dimidiam iusti pretii, sed arbitrio Judicis infra dimidiam iusti pretii, rem illam illis, quibus competeat jus congrui, hoc dicit usque ad §. *prohibemus*.

Primo nota ex *textu*, quod quando in fraudem juris congrui sit contractus donationis, vel dotis in solutum, vel permutationis, vel alterius contractus, in quo non habet locum jus congrui, quod nihilominus per fraudem, vel simulationem adhibitam inter contrahentes, habet vicinus jus congrui, ut hic, quia in omni dispositione fraus semper intelligitur excepta, ut in l. *creditor* §. *Lucius* ff. *mandati*, & in l. *si pater* ff. *de privilegiis credit.* & in cap. 1. *qualiter olim feudum alien. pot.* & in l. *Imperialem* §. *calidis de prohibita feud. alien. per Feder.*

3. Secundo nota ex *textu*, quod illud, quod sit in fraudem, non valet in præjudicium illius, cujus sit fraus, ut hic, & in l. 2. in princ. ff. *de jure fisci*, & ff. *de doli excepti*. l. *apud* §. *si quis*, & ff. *de calumn.* l. 1. in princ. & C. *mandati*. l. *ult.* §. *sed & si quis*, & C. *de bono subl.* l. 1. & C. *de fund. patrim.* l. *fin.* lib. 10. & *de præd. cur. eod.* lib. ff. *quib. ex caus. in poss. eat.* l. *fin.* & in d. §. *calidis*.

Tertio nota ex *textu*, ibi *simulate donaverit*, quod illi, qui volunt fraudare vicinos jure congrui, faciunt cantare instrumentum in forma donationis, in quo contractu non habet

locum jus congrui, & postea occulte solvunt pretium, arg. d. l. *fin.* §. *sed & si quis C. mandati*; aut rem occulte susceperit, & sic fit fraus de contractu ad contractum, juxta dicta in cap. *quanto de privil.* & in l. *fraus* ff. *de leg.* & in leg. *certum de reg. jur. in 6.*, sicut dicitur in uxore, quæ non potest donare viro, per *ut. ff. de donat. inter vir. & uxor.* si vendit rem marito, & constituitur pretium recepisse, non valet venditio, ut ff. *de donat. inter vir. & uxor.* l. *si sponsus*, quia est simulata per *ut. C. plus valere quod agitur*, sic in casu nostro non valet donatio in præjudicium vicini, quia est facta in fraudem juris congrui, ut hic, & si vicinus putaverit habere jus congrui, sicut si venditio facta esset, & idem si fieret fraus de contractu venditionis ad alios contractus, in quibus non haberet locum jus congrui, quia si quid fiat in fraudem, non valet quod sequitur ex eo, vel ob id, ut in l. *non dubium C. de legibus*, & notat Hostiens. in *summ. de emion. & vendit.* §. *qualiter rescind. versic.* illud *autem*, quid autem sit simulatio, notat Bald. in l. *si ex pretio C. si cert. per.* & quoniam materia simulationis est dispersa in jure, & de hoc reperiuntur multi tractatus, & multa consilia diversorum Doctorum, & ego istam materiam plene examinavi per plures chartas, sunt circa tres anni, in cap. 1. *de feud. dat. invicem leg. commiss. de usib. feud.* ideo mea omitto, maxime cum hic non sit in materia sua, nec convenit materiam unius loci trahere ad alium, §. *fin. Instit. de jure person.* sed tantum hic dicam in sequenti notabili ea, quæ faciunt ad præsentem materiam.

Quarto nota ex *textu* modum probandi, contractum fuisse factum in frau-

fraudem juris congrui, videlicet, quod vicinus possit exigere iuramentum a venditore, & emore, videlicet, an contractus donationis, vel dationis in solutum, vel permutationis, & similitum fuit in fraudem juris congrui, & simulate conceptus, & si ipsi iuraverint timentes eorum conscientiam, & perjurium, quod in veritate inter eos agebatur de vendendo, sed ut fraudetur vicinum iure congrui, fecerunt contractum donationis &c. certe probata est fraus, quia nulla melior probatio, quam Partis adversæ confessio, ut in *l. qui de inofficioso testam. in fin. ff. de inoffic. testament.* & *cap. quoniam per confessionem de privileg.* & alibi dicitur, quod tantum valet probare per confessionem, quantum per testem, ut in *d. l. si de inofficioso, & ff. soluto matr. l. Titia, & C. de transact. l. cum te, & l. si de possessione, & notat Andr. in cap. 1. qui test. sint. necess. immo quando confitentur, non sunt necessarii testes, secundum Andr. ubi supra, & patet *Matth. 14. & 25. cap.*, ibi: *quid adhuc egemus testibus*; pro quo est *text. C. de donat. l. illam*, ibi: *quid opus est testibus*, &c. unde si pars constituitur aliquo modo, quod volebat emere, vel se examinando, tanquam principalem, ut solet sæpius contingere, dicit, quod se refert ad instrumentum venditionis, & instrumentum cantat de donatione, vel de datione in solutum, & sic appellat donationem, vel dationem in solutum venditionem, certe probata est intentio vicini, quia loquela sua manifestum se facit, dicit Bald. in *conf. schematis posito in rubr. C. si aliquem testar. prohib.* & in *l. tres denunciationes C. quomodo & quando jud.**

6 nullum enim est manifestius testimonium, quam qualitas inspecta verborum, secundum Cassiod. quem refert

Bald. in *l. ad cognoscendas C. de ingen. man.* sed quid de confessione facta, Parte absente, confessi fuerunt, contractum fuisse factum in fraudem juris congrui, an talis confessio probet contractum simulatum: certe sic, quia talis confessio licet non sufficiat ad obligationem inducendam, sufficit tamen ad probationem faciendam, ut notat Cyn. in *l. ad quidquam §. ubi decretum ff. de offic. procons.* & in *l. generaliter C. de non numerata pecunia*, per *l. Publica §. fin. ff. de positi*, & notat glos. in *l. cum de indebito §. fin. ff. de probat.* Item sufficit etiam ad liberandum, ut in *cap. ex parte de confess.* & in *l. si confessus ff. de custod. reor.* & in *d. l. 1. §. si quis absentis de confess.* & in *l. non solum §. liberationis ver. sic ff. de lib. legat.* & Bartol. consuluit in *conf. suo incip. In Dei nomine Amen.* In primis est videndum an confessio facta, Parte absente, de quo per Lud. in *l. nuda ratio ff. de donat.* item confessio facta, Parte absente, est valida, quando intendit ad declarationem actus, qui erat ambiguus, secundum Bart. in *l. cum qui decedens §. si codicillis ff. de legat. 3.* item ex his, quæ quis dicit extra iudicium, Parte absente, inducitur vera probatio causa sui, ut dicit glos. in *l. fulcimus §. quod autem ff. quib. ex caus. in poss. eat.* licet glos. illa nihil alleget, tamen Bart. in eam expresse approbat per *l. quæro §. fin. de ædilit. edict.* facit ad hoc glos. in *cap. quamquam super versic. idoneæ de usur. lib. 6.* ubi si testator mandat usuras restitui, quod ex ipsa confessione, Parte absente, potest conveniri, etiam revocato testamento, & hoc est speciale in odium usurarum, regulariter tamen contra, ut notat Bart. in *l. Lucius §. quisquis de legat. 2.* sed pro hoc facit glos. in *§. aliæ Instit. de act.* ubi dicit, quod

quod in his, quæ dependent ex voluntate nostra, statur pleno nostro dicto cum juramento, sed sine sacramento semiplene, & pro hoc videtur in cap. si vero aliquis de sent. excom. & est alia gloss. in cap. significasti de hom. & illam gloss. allegat Bald. in cons. schematis in 10. colum. hoc etiam notat Bart. in l. 2. §. si a pupillo ff. pro emt. & sic patet, quod ex confessione facta extra Judicium transfert onus probandi in consequentem, & consequenter inducit probationem, ut notat Bald. in l. cum falsas C. de jur. & facti ignor. item confessio extra judicium operatur ut pactum nudum, secundum Bart. in l. omnibus §. fin. ff. de pact. item operatur indicium ad torturam, ut in capite quinto per Bart. ff. de adult. & tenet Rota decis. 180. quæ incipit, licet confessio, & aliquando potest ex tali confessione damnari, ut tenet gloss. in cap. per inquisitionem de elect. & ibi Innocent. & gloss. Jo: qu. 1. cap. multi, & in cap. quam sit grave de excess. Prælat. & in cap. at si Clerici de judic.

- 8 Secundo dico, quod potest probari fraus, & simulatio per testes, & ipsis testibus creditur contra instrumentum, dicit gloss. in auth. de fide instrument. §. si vero aliquis, & gloss. in l. illicitus §. veritas ff. de offic. Præsidi. licet aliter gloss. dicat in d. l. generaliter, tamen Jacob. Butr. ibi tenet, simulationem instrumenti posse probari per testes, hoc etiam expressius tenet Bald. in l. 1. C. plus valere quod agitur, & Petr. de Perus. & Jo: de Imola in cap. ad nostrum de emt. & vendit. & pro hoc facit l. multum C. si quis alteri vel sibi, & C. de donat. inter vir. & uxor. l. non est, & l. si filii, fallit secundum Petr. de Perus. in d. cap. ad nostram, nisi contractus esset factus in scriptis, ita quod scriptura esset de

substantia contractus ipsius, quia tunc non possit probari contrarium, nisi per contrariam scripturam, ut notatur in d. l. generaliter: Secundo fallit, quando ex scriptura resurgeret probatio juris, & de jure, contra quam non admittitur probatio in contrarium, ut in cap. is qui de spons. & notat Cyn. in l. ob causam C. de contrah. & commit. stipul. & l. antiqua C. ad Vellejan. & in l. fin. C. arb. tuel. Sed hoc est verum nisi probatio sit admissa contra præsumptionem juris, & de jure; nam tunc valeret, ut dicit Innocent. in cap. fraternitatis de frigid. & malefic. & de isto dicto facit textum, Ludov. in l. certi conditio in §. quoniam ff. si cert. pet.

- 9 Sed quæro, quot testes requiruntur ad probandam simulationem contra instrumentum, dicit gloss. in §. si vero aliquis in auth. de fide instrum. quod quatuor testes requiruntur. Sed Specul. in tit. de test. §. restat vers. sed pone, dicit quod sufficiunt duo, per l. ubi numerus ff. de testib.

Inde est, quod dicimus, quod si ego probo per instrumentum, Titium contraxisse mecum Neapoli, & tu probas per duos testes te eodem die fuisse Romæ, prævalent isti duo testes instrumento, secundum Specul. ibi sup. item tenet Bald. in l. exercendis C. de fide instrum. Nec obstat gloss. in contrarium allegata, quia illa est vera, quando per directum fieret probatio contra instrumentum, secus si fieret per indirectum, quia tunc sufficiunt duo testes, ut in contrario.

Sed unus testis de veritate sufficit ad probandam simulationem, vel fraudem, quod, non reperio in Specul. in tit. de test. §. restat, ubi ponit casus, in quibus creditur uni testis, ideo dico, quod unus testis de veritate probat, in l. bonæ fidei C. eod. & ideo si
 esset

esset unus testis de veritate, & duo de fama, quod contractus in veritate fuit factus de vendendo, licet dicat de donatione apparenter, probata esset: plene ipsa simulatio, ut dicit Bald. in simili in cap. 1. de contriv. investiut. & Ludov. in d. l. admonendi, & notat glos. in cap. 1. de appellat. & l. 2. ubi Bart. ff. de excus. tutor. & in c. 1. §. præterea de test. & in Specul. de test. §. restat vers. 25.

10 Tertio probatur simulatio per conjecturam, l. si servus servum §. fin. ff. de legat. 1. secundum DD. in d. cap. ad nostram, & notat Bald. in l. 3. C. plus valere quod agitur, & in l. eos C. de usufr. item probatur per varias præsumptiones, & indicia, ut in cap. illo vos de pign. & notat Dom. Card. in clem. ex grandi de usur. & sciendum est, quod multis modis potest fieri fraus, ut dicit Bald. in l. non dubium C. de legib. ubi enumerat multas fraudes, & etiam Jo: Andr. multas alias colligit in d. cap. ad nostram, & dixit de istis fraudibus aliquantulum in d. cap. in materia legis commissoriae, & quot modis fit fraus, ut in l. ab Anastasio C. mand. & in l. emtor ff. de aqua pluv. arcenda, & in Spec. de donation. §. 1. vers. item pone aliquis, tamen hic videbimus de aliquibus præsumptionibus inducentibus fraudem in materia juris; ideo dic, quod præsumitur, fraudem esse adhibitam in contractu dationis in solutum in fraudem juris congrui, si probetur, quod præcessit tractatus de vendendo, & postea in continenti secuta fuit datio in solutum, secus si ex intervallo dicit Jacob. Butr. & Bart. in l. pacta novissima C. de pact., & Ludovic. in l. si quis cum alter in 14. col. ff. de verbor. oblig. Tractatus enim præcedens de vendendo facit præsumere contractum dationis in solutum in continenti subsecutum fuisse in frau-

dem juris congrui celebratum, secundum quod in simili notat Hostiensis, & Anton. de Butr. notat in d. cap. ad nostram de emt. & vend., & Bald. in l. multum C. si quis alteri vel sibi, & Guillelm. de Monte Laudano in clem. ex grandi in §. ceterum de usur., & Ludov. in singular. suis in qu. in pacto de retrovendendo qu. 13. & tenet Paul. in cons. 429. in princ. & Ludov. Roman. in cons. 90. incip. Visus ac percunctatis actis, & Angel. in l. idem Juliano ff. de pact., & Jo: de Inol. in l. Titia §. idem respondit ff. de verb. oblig. & Angel. in l. 1. n. 3. colum. ff. de jud. & Bald. in l. 3. C. plus valere quod agitur; item poterit probari fraus, si probetur, quod nullum debitum præcessit in veritate, sed tantum fuit facta confessio, quod Titius est debitor in centum, & propterea obligat bona sua, & signanter talem; & postea creditor cum decreto Judicis recepit domum in solutum virtute hypothecæ, certe ista datio in solutum est tunc in fraudem juris congrui facta, ut dicit Alb. de Rosat. in 2. part. statut. in 2. quæst. unde non statur dictæ confessioni, scilicet, quod debitor receperat centum nomine mutui in præjudicium vicini, nisi appareat verum debitum per l. qui testamentum ff. de prob. & in l. cum quis decedens §. tertia ff. de legat. 3. in quibus juribus probatur, quod confessio, quæ emanavit inter suspectos, præsumitur simulata, & in fraudem facta; sic in casu nostro facta fuit dicta confessio debiti in fraudem vicini, nisi probetur de vero debito, facit l. si forte ff. de castrens. pec. & ibi Bartol. dicens, quod verba enunciative emissa non inducent probationem etiam inter easdem Partes, quando Partes non potuissent libere disponere, & notat glos. Ang.

Ang. & DD. in l. si donatione C. de collat. ubi confessio patris qui donat filio propter merita, non probat merita processisse, idem notat Bart. & Bald. in l. per diversas C. mand. & in l. 2. ne liceat potent., & Cyn. in l. 1. in fin. C. de sacrosanct. Eccl. ubi dicit, quod confessio conjugis quod tenetur conjugii, cui prohibetur donare, non probat, & notat Bart. in l. si constante in antepuult. col. ff. soluto matr. ubi fortius voluit, quod est præsumptio juris, & de jure, quod
 12 fuerit fraus, quando quis restituit dotem uxori propter inopiam suam, si de illa dote recepta non apparet instrumentum dotale, sed tantum confessio mariti, & idem notat Bald. in l. 2. §. appellata ff. si cert. pet., & in l. 1. C. de donat. ante nupt. & Jo: Andr. in add. Specul. in rubr. de don. inter virum & uxor. & Cyn. in l. quod de suo C. de fidejus. in lect. antiqua, & Bart. in l. Aurelius §. fin. ff. de libert. legat. & ibi text. bonus & in l. Lucius §. quisquis & ibi text. & Bart. ff. de legat. 2. ubi confessio debiti non probat debitum, & idem tenet Ludov. in cons. 43. & in cons. 50. & Bald. in l. 1. C. de inoffic. donat., & Ang. in cons. suo incip. A. condidit testamentum, & Paul. de Castro in l. Marcellus §. quidam libertus, & l. cum heres deducta ff. ad Treb. & idem in effectu notat Jo. And. in addit. Spec. in tit. de reb. Eccl. non alien. in rubr. & Jo: de Imol. in cap. 1. 21. col. ext. de depos. & in spec. de confess. §. unic. dicendum vers. sequitur; sed si probaret, quod in veritate receperit pecuniam, & factum fuit instrumentum de debito, & postea infra breve tempus recipit domum in solutum, ex ista brevitate temporis præsumentur datio in solutum facta in
 Tom. II.

fraudem vicini, allegat ad hoc Petr. de Anchar. in cons. suo 159. text. in cap. officii de elect., & quod notat Bartol. in l. post contractum ff. de donat. sed ultra eum facit text. in l. plerique ff. de rit. nupt. ubi mulier, quæ recessit a marito, non multo tempore interposito, reversa est, censetur idem matrimonium; facit etiam l. quidquid in calore ff. de reg. jur. & 33. quæst. 2. cap. divorcium, facit item l. 4. §. si ab ignoto ff. de manum. ibi: quando fiunt actus a principio, quod evidio modico tempore habeat durare, præsumentur emptio simulata, & ita dicit Bart. per illum text. in cons. suo, incip. Petrus Nic. facit l. uxor C. de repud. & ff. de ritu nupt. l. fin. extr. ut Eccl. benef. c. 1.

Item, si probetur, quod domus illa recepta in solum fuit desiderata per prius ab illo creditore, qui dixit quod volebat emere, & postea reperitur, quod eam habuit in solum, quia per præcedentia declarantur sequentia, ut notat Bart. in l. ambitiosa de decret. ab ordinariis fac. facit quod notat Ludov. in cons. suo 15. incip. verso themate consultationis, ubi
 13 dicit ex præfationibus declarantur sequentia, & ex præfatione ipsius privilegii colligitur finalis ratio ejusdem inductiva, ut probatur ff. de hered. instit. l. ult. & ff. de orig. jur. l. 1. & ibi Bart., & ff. de transact. l. cum hi circa princ. & Bald. in l. constit. C. §. quibus, & notat Ludov. cons. suo 174. facit quod notat Ang. in l. si servus §. si numerus ff. de legat. 1. ubi dicit, quod præfationes declarant voluntatem, ut in l. si ita quis §. idem respondit ff. de verb. obligat. & ideo dicit Bald. in l. 1. ff. ad Macedon. quod ex præfatione legis colligitur mens condentis, & ejus intellectus, ut in d. l. fin.

fin. ff. de hered. inst. quem text. ibi ad hoc exclamat Bald. in l. apud Celsum in prine. ff. de doli except. & notat etiam Bart. in d. l. 1. ff. ad Macedon. proœmium enim declarat sequentia, ut in l. semper, & ibi notat. ff. de reg. jur. Bald. in l. precibus C. de impub. & aliis substit. & notant Scribent. in l. si quis cum aliter ff. de verb. oblig. unde dicit D. Anton. de Burr. in clement. 1. de election. quod præfatio legis demonstrat finalem intentionem condentis, l. regula §. licet vers. initium ff. de juris & facti ignor. & idem notat Bald. in l. ut liberis C. de collat. & in l. his verbis de falsa caut. adjecta legat. & ex test. ut ibi Abbas, sic in cap. ex multa extr. de voto.

Item præsumitur datio in solutum facta in fraudem juris congrui, si res illa erat conjuncta ei, cui fuit data in solutum, quia ratione illius conjunctionis præsumitur datio in solutum fraudulenta, in *argum. ff. de donat. inter vir. & uxor. l. si inter, & extra ut Eccles. benefic. cap. 1.*

Item quia res illa fuit accessorium ipsius creditoris, & consequenter præsumitur habuisse affectionem ad illam rem recuperandam, *arg. l. si emtion. ff. de minor. & l. 1. §. si rem ff. si quid in fraud. patron.*

Item quia res illa afferebat sibi commoditatem propter suam artem, ut in *d. §. si rem*, unde his probatis clare sequitur, quod in fraudem juris congrui fuit facta datio in solutum.

Item si probetur debitum realiter contractum jure solutum, quia solutione tollitur omnis obligatio, ut *Inst. quibus modis toll. oblig. in princip. cum finalibus*; vel si instrumentum cancellatum repertum sit in domo debitoris, de quo in *tit. si chirographum ff. de prob. & in cap. sane extr. de renunc.*

in glos. nisi debitor fuisset familiaris propter quod potuisset subtrahere dictum instrumentum, ut in l. 1. §. sed ne fraudi C. de latin. libert. tollend. & fecisset eum convenire, & postea daretur res in solutum, & inde occulte reciperet pretium rei. Nam ex quo occulte sit solutio, præsumitur quod datio in solutum fuit fraudulenta, argum. l. fin. ff. de rit. nupt., & l. usur. C. de repud. & l. fin. C. mandati, & d. cap. 1. ut Eccles. benefic. & 14 consequenter habebit locum jus congrui, quia fraus non debet patrocinari, ut in cap. sedes de rescript., & generaliter præsumitur dolus, ubicumque petitio alicujus legitima exceptione doli elidi potest, si is in ea perseverat, ut ff. de doli except. l. 1. §. & generaliter, item dico, si per interpolitam personam hæc fraus fieret, arg. l. pupillus §. sane ff. de auctor. tutor.

Item solet fieri fraus in isto jure congrui, quando domus habens unum introitum, & duo latera venditur medietas domus duobus lateribus detentis: nam propter domus individuitatem, quæ non habet nisi unum introitum, & illas partes laterales, non habetur introitus nisi per januam, quæ venditur, signum est quod facta fuit venditio in fraudem juris congrui, hoc vult Petrus de Ancher. in præsumpt. alleg. suo cons. 359. ubi dicit, quod connexa, quæ sunt per partes & non possunt commode dividi, debent pro uno haberi, hinc est quod continentia ædificii unum censetur ædificium cum eo, quod cohæret, ut *ff. de verb. signif. l. 2. & l. ædificata, & cap. si Civitas de sentent. excomm. in 6. & polluta Ecclesia, cœmeterium conjunctum pollutum est, de consecr. Eccles. 15 vel Altar. cap. 1. & fugiens ad atrium Ecclesiæ gaudet immunitate to-*
tius

tius Ecclesiæ, 17. *quæst. 3. cap. si quis contumax*, & hæc omnia operatur connexitas; & alibi eadem connexitas facit diversa conjungere, & unum conteri, *l. conclave ff. de damno infecto*, cum domus erat una, & unam portam habebat, & pars retenta non poterat a parte vendita separari, quia non habetur accessus ad eam, nisi per unicam portam, sequitur, quod separatio fuit facta in fraudem juris congrui; domus enim respectu ipsius individua censetur, quia ipsius effectus in partes dividi non potest, *l. excusatione §. 2. ff. de verbor. oblig.* & in talibus individuis dispositio, quæ concernit partem, trahitur ad totum, ut in *l. una est via ff. de servit. rustic. præd. & ff. de furt. l. vulgaris*, & in *cap. translatum de constit.*

Unde una, & eadem domus non debet diverso jure censei, ut in *l. cum qui ades ff. de servit. rustic. præd.*

Item dico, si venditur certa Terra, excepto uno palmo circumcirca; nam clarum est, quod dicta reservatio fuit facta in fraudem vicini, quia ipse palmus Terræ nullam utilitatem ipsi, qui vendidit Terram affert, ut statim dicam, & ideo si separatio esset utilis venditori, dicto casu non præsumeretur in fraudem facta. Nam si quis haberet domum in triangulo, & illam venderet, servatis lateribus, in quibus possit haberi introitus, vel exitus, vel posset commode ibi fieri porta, & hoc afferret utilitatem venditori, non censetur venditio facta in fraudem juris congrui, *arg. l. servus dotalis*, & ibi hoc notat *Modestinus. Perusinus. ff. soluto matrim.* & hoc verum, nisi statim postea venderentur illa duo latera retenta eidem emtori. Nam ex brevitate temporis præsumitur fraus, ut dixi supra per *text. in*

cap. offic. de elect. cum similib. & etiam quia facta fuit per partes, ut dicit *Petr. in d. consilio*. In contractu autem donationis dicendum est, quod poterit præsumi donationem factam esse in fraudem juris congrui, si donator reperitur post donationem possidere, juxta ea, quæ habentur notata in *l. post contractum ff. de donat. & in l. sicut §. super vacuum ff. quibus modis pignus vel hypothec. solv.* Item si donavit, postquam citatus fuit a vicino, *argum. ff. de judic. l. si quis post*, de quo dixi supra in præcedenti §.

Item si donavit conjunctæ personæ, ut *C. de donat. & l. penult. C. de bon. quæ lib.*, sed sola conjunctio non inducit præsumtionem fraudis, ut dicit *Bart. in d. l. post contractum*. Item præsumitur donatio facta in fraudem juris congrui, quando in ea est appositum pactum de vendendo, quia signum est, quod non habuit finem donandi, ubi fuit appositum tale pactum, *arg. l. qui sic ff. de solut.*, & eodem modo dico, quod si res pro parte donatur, & non subest iusta causa donationis, quod habet locum jus congrui, quia præsumitur donatio simulata, *argum. d. l. ab Anastasio*, & in *d. l. per diversas Cod. mandati*, & tenet *Bald. in l. 2. Cod. de repud. hered.*, & in *l. fin. Cod. de lib. præter.* & *Bald. in cons. suo*, quod incipit: *ad probandum & ostendendum*, & *Specul. in tit. de cess. act. §. 1. vers. præsumitur contractus simulatus*. Item præsumitur contractus fraudolenter factus, si fiat de omnibus bonis, *l. omnes §. Lucius ff. de his quæ in fraud. cred.* & notat *Bartol. in l. post contractum*.

Item præsumitur donatio simulata, quando essent apposta ibi pacta insolita in favorem ipsius donatoris, contra

tra naturam ipsius contractus donationis, *argum. eorum*, quæ notat *Bald. in cap. 1. de feudis dat. in vicem leg. commiss.* & in *l. si quis sub conditione ff. de condit. instit.* per illum *text. juxta glos. & Bald. in d. l. emtione Cod. plus valere quod agitur, & in l. etiam col. 2. Cod. de except. rei judic.*, & notat *Jo: de Imola in d. cap. 1. ad nostram de emt.*, & has fraudes quantum ad materiam juris congrui hic per modum summulæ sufficit dixisse. Sed alias fraudes in alia materia ponit *Bald. in l. fraus ff. de legib. & Bart. in d. l. post contractum*, & *Luc. de Penn. in l. quemadmodum Cod. de agric. & censit. lib. 11.* Non tamen fateor, quod aliæ fraudes non possunt reperi in hoc jure congrui fraudando, quia reperiuntur tot, & tantæ fraudes hominum, quas calamus ad scribendum non sufficeret, quia homines ad vitam labuntur, ut in *cap. urgentis de hæret.* & ætas nostra prona est ad malum, ut in *cap. omnis ætas 12. quæst. 1.*, & alibi dicitur, quod natura est nutritrix vitiorum, *cap. 20. quæst. 2. art. 2.* & alibi: Multæ viæ sunt ad malitiam hominum, ut in *authent. de nupt. §. minores*, & homo dicitur potius malum, quam bonum operari, ut notatur *ff. soluo matrim. l. si constante §. maritum*, hinc est quod possumus dicere vere: Terra malos homines educat, ut in *l. fin. C. de præscription. triginta annor.*

- 19 Quinto nota ex textu, quod vicinus postquam emtor & venditor juraverunt contractum dationis, vel permutationis, vel dationis in solutum rei fuisse factum bona fide, & sine fraude potest probare contrarium ejus, quod juratum est. Sed contra, quomodo potest contra juramentum probari contrarium, quia exceptio ju-

risjurandi parit exceptionem litis finitæ, ut in *cap. 1. de lit. contest. lib. 6.* & notatur in *l. nam postea de jurejur.* Item juramentum habet vim diffinitivæ sententiæ, ut in *l. 2. & in l. sed & si possessori §. item si juravero ff. de jurejur.* Item habet vim probationis, ut in *l. non eris §. dato eod. tit. & causa decisa cum juramento non retractatur*, ut *C. de jurejur. l. 1. & ff. eod. l. alienandi.* Multiplex est juramentum, scilicet necessarium, judiciale, & voluntarium, ut notatur in *rubrica ff. de jurejur. contra voluntarium*, & judiciale juramentum non potest contrarium probari, sed contra necessarium sic, ut in *d. l. admonendi ff. de jurejur. & in d. l. 1. Cod. eod.* Unde quando lex compellit partem ad jurandum prout facit ista lex, quæ compellit emtorem, & venditorem ad jurandum vicino volenti. Nam verbum, *exigere*, importat necessitatem, ut *ff. de legat. 3. l. fideicommissum §. fin.* *exigere* enim est ab invito extorquere, ut notatur in *l. sed & si lege §. 2. de petit. heredit.* & in *l. falsus Cod. de furtis.* Tunc enim potest contrarium ejus, quod juratum est, probare, si lex, vel statutum procedat ad poenam perjurii, si probatur, ut est in lege ista, hoc tenet *Bald. in d. l. 1. Cod. de jurejur.* per notat. in *authent. sed novo jure de pœna jur.* Quando autem principalis persona juravit, & postea repertum est contrarium, possit puniri de perjurio, istam materiam tangit *Andr. in cap. 1. §. sacramentum de consuetud. feud. & ibi ab saturitatem dixi*, & tangit *Ludovic. in l. si duo patron. §. si quis juraverit ff. de jurejurand. & Cyn. & Jacob. Butr. in l. perjurio ff. de crim. stellion.* posset hic tractari tota materia, *authent. sacramenta puberum Cod. si adversus ven.*

vendit. quod dicit Bartol. in l. si quis pro eo ff. de fidejussio. & quod dicitur in tota materia de jurejurando. Sed quia hic tantum ea, quæ ad jus congrui pertinent, legere decrevi, ideo hanc materiam tamquam impertinentem omitto.

- 20 Sexto nota ex *textu*, si contrahentes juraverunt non in fraudem juris congrui fuisse celebratum contractum, puniuntur poena perjurii, si contra probatur; cujus poena hodie est amissio inanus in Regno, ut in *Constitutione Regn. Eos qui scienter*. Item est poena, quia sit infamis, ut in l. si quis major Cod. de transact. & consequenter nullus, nisi Papa, vel Rex poterit remittere infamiam, ut dicit Bart. in l. infamem in fin. ff. de publ. judic. Item perjurus non potest promoveri ad Ordines sacros, ut 6. *quæst.* 1. *cap. infames*. Item nec ad testimonium ferendum admittitur, eadem *quæst.* & *causa cap. quicumque*. Item a defendenda Ecclesia excluditur, *extrav. de except. capit. dilect.* Item peccat mortaliter, *extrav. de jurejur. cap. pervenit loc. secund.* Nam Deus multum contristatur de perjurio, ut in l. ambiguitates, & ubi Bald. C. de indict. viduit. toll. Item perjurus committit falsum, ut in *cap. illud de excess. Prælat.* Item poenitentia perjuri est velut homicidæ, 12. *quæst.* 1. *cap. prædicandum*. Item a perjuro regulariter juramentum requiri non debet, ut *extr. præd. sump. cap. litteras*, & 22. *quæst.* 5. *cap. parvuli*. Item perjurus non debet tenere beneficia, ut notatur in *cap. querelam de jurejurand.* Item privatur a proprio gradu, ut 5. *distinct. cap. de his loco primo*. Item crimen perjurii comparatur blasphemii, & sodomie peccato, ut in *authent. homines non luxurientur contra naturam §. hæc quoniam*. Item omnes offen-

dit, qui perjurus est, quia in omnium vertitur injuriam, quod in Religionem divinam committitur, l. Manichæus C. de hæret., & Manich. Unde apud Romanos de nulla re Censores diligentius judicabant, quam de jurejurando violato, ut dicit Tullius de offic. lib. 2. Quapropter a perjurio caveatis, licet dicat textus, quod homines proni sunt ad juramentum, ut in *cap. & si Christus de jurejur. & de cohabit. Cleric. & mulier. cap. Clericus*; ita Dom. de Roi. dec. 30. quæ incipit fuit dubitatum..

- Septimo nota ex *textu*, quod venditor, & emtor, qui juraverunt simulatam contraxisse dationem in solutum in fraudem juris congrui, vel juraverunt non simulatam contraxisse, & postea probatum est contrarium, emtor, & venditor puniuntur ultra poenam perjurii; scilicet venditor punitur amissione rei, & emtor pretii. Sed quæro an isto casu emtor possit habere regressum contra venditorem de evictione? Videtur quod sic. Primo, quia fuit promissa evictio per stipulationem, ut in l. sed & si exceptio cum leg. seq. ff. de evictione, & l. si fratres Cod. commun. utriusque jud. Secundo, quia ex facto ipsius venditoris ipse emtor amisit rem, & pretium, quia juravit simulatam fuisse dationem in solutum, & sic videtur, quod venit evictio, *argum. l. servum, juncta glossa*, quæ dicit sua culpa interveniente, & l. hoc jure cum l. seq. ff. de evictione, vel saltem quod teneatur ad pretium, ut in l. penult. §. 1. de evict. Tercio, quia emtor caret re, & pretio, quod esse non debet, ut ff. de action. emti. l. ex emto in fin. In contrarium tamen est veritas, quod non agit de evictione, qui ipse venditor etiam amisit rem, & pretium, & sic paria delicta mu-
tua

ua compensationē tolluntur, *l. viro atque uxore ff. soluto matrim.* unde ambo fuerunt stulti in conficiendo simulationem, vel stulti in culpa; hoc est faciendo contractum in fraudem juris congrui, ideo sapientes sint in pœna, ut 38. *distinct. cap. quia eadem*, & ibi notata, & in *cap. ea quæ de stat. Monachor.* Item culpa emtoris intervenit simulatione contrahenda, & sic re evicta non agit de evictione, ut *d. l. servum cum simil.* ubi consideratur, cujus culpa fuit res evicta, ut *l. si per imprudentiam*, & *l. si rem quam §. si duo lex ff. de eviction.* & in *l. si controversia eod. tit. & ff. de action. emt. l. idemque §. 1.* Ergo sequitur quod si culpa venditoris tantum intervenit in simulato contrahendo, tenetur de evictione, si fundus evincitur, & idem, ubi esset dubium, quia nunquam præsumitur evictio culpa emtoris, ut notatur in *d. l. emptio*. Item lex ista prohibet fraudes fieri in

22 præjudicium vicini: ergo si fiant fraudes ad fraudandum vicinum jure congrui, ipsi contrahentes contra legem mercati sunt, & consequenter emtor non recuperat pretium, sicut in simili notat *Andr. in cap. 1. de invest. rer. alien.* facit per *l. quemadmodum Cod. de agric. & censit. lib. 11.* & notat gloss. in *l. imperialem super verb. bonæ fidei de prohib. feud. alien. per Frider.* & notat gloss. in *Constitut. Regn. constituit. divæ memoriæ*, & advertit, quod in quantum ille textus vult, quod si emtor & venditor satentur contractum fuisse in fraudem juris congrui celebratum, quod venditor amittat rem, & emtor pretium, videtur continere iniquitatem; nam debetur sufficere, quod fraus eis non prodest, hoc est quod habet locum jus congrui, ex quo fraudem confessi fuerint; quia mitius est agendum cum confes-

so de crimine, quam si per testes crimen probaretur, ut est textus ad litteram in *cap. quia Presbyterum 1. distinct.* & *cap. quia simpliciter 56. dist.* unde intelligo hoc procedere, quando timore probationum sunt confessi; nam tunc non excusarentur a pœna hujus legis per textum in *cap. præsentium 2. quæst. 5.* Sed si sponte confessi fuerunt, & contrarium nullo modo poterat probari, tunc dico, quod debet fieri remissio hujus pœnæ, hoc est, quod emtor non amittat pretium, nec venditor rem. Nam ista lex est odiosa, quia est contra *d. l. dudum C. de contrahend. emt.*, & propterea debet restringi per *cap. odia de reg. jur. lib. 6.*

23 Octavo nota ex textu, quod res & pretium, quæ & quod auferitur emtori, & venditori propter fraudem factam in præjudicium vicini per illos contrahentes, & propter perjurium per eos commissum applicatur Fisco, & non vicino, ut expresse dicit iste textus, immo quando lex imponit pœnam, & non dicit, cui applicetur, semper in dubio intelligitur, quod applicetur Fisco, ut in *l. multorum Cod. de modo multar.* & in *cap. quæ sit regal.* & notat gloss. in *l. jubemus §. his judicibus Cod. de Sacrosanct. Eccles.* & facit ad hoc auctoritas *Barol. in l. Agraria ff. de termino moio*.

Sed an si Fiscus admisit emtorem, & venditorem ad compositionem, videlicet unciarum duodecim in perjurio, quod facere potest Judex per gloss. in *constitut. Regni summo periculo*. Quæ dicit, quod perjurans scienter, qui propterea tenetur ad manus mutilationem, potest redimere manum, solutis duodecim uncis, Rege volente, & de hoc habetur etiam quædam littera Reginæ Joannæ Secundæ,

dæ, qua permittitur fieri per dictam compositionem, alias poenam impostam a jure Officialis non posset mutare sine permissu Principis, ut dicit *Innocent. in cap. licet de pœnis*, an etiam habet Fiscus, ultra dictam poenam rem, & pretium? certe sic; quia duplex est delictum, videlicet, quia fecerunt contractum in fraudem, & postea commiserunt perjurium, & unum delictum aggravat aliud, ut not. *Bartol. in l. fin. ff. de quæst.* & sic duplici poena puniuntur poena corporis & pecuniæ, quæ respondeant delictis, ut in *l. sancimus. C. de pœnis*; patet ergo, quod poenæ, quæ applicantur Fisco pro delictis, censentur jus regium, ut dicit *Bald. in l. 1. C. de hered. vel action. vendit.*, ubi ponit multa privilegia Fisci. Sed ego in *cap. de fraud. de nov. benefico. investit.* posui LXXXVII privilegia Fisci, & ibi etiam dixi, quæ sint illæ Personæ, quæ habent Fiscum, & Fiscus quid sit, de quo etiam per *Bartol. in l. 1. Cod. de jure fisci lib. 10.*, & *Bartol. in proœm.*, & nulla bursa dicitur fiscalis proprie loquendo, nisi Principis, vel Reipublicæ, ut dicit *Bald. in l. 1. Cod. de lucr. vel action. vend.*

24 Nono nota ex textu, quod licet Fiscus propter delicta commissæ per contrahentes, hoc est per fraudem adhibitam in fraudando vicinum jure congrui, habeat rem & pretium, tamen non sit propterea præjudicium vicino, quia Fiscus tenetur vendere ipsi vicino illam rem, quod Fiscus non tollit jus tertii per publicationem bonorum, quia Fiscus non potest sine justa causa quæsitum alteri tollere, ut est *glos. in cap. fin. de heredit. lib. 6.* & in *cap. quamvis de rescript. eod. lib.*, & ibi *Archid.*, & notat *Bald. in l. fin. Cod. si contra jus vel util. publ.*, *Imol. in cap. sæpe de appell.*, & idem *Bald.*

in rubric. *Cod. de precib. Imper. offere. rend.* & *Bartol. in l. quoties ff. de pollic.*, & in *l. privatus ff. qui & a quibus*, & in *l. venditor §. si constat ff. commun. præd.* & in *l. item si verberatum ff. de rei vindicatione*, & in *l. Antiochensum ff. de privileg. credit.*, & *l. Lucius ff. de evict.*, & in *l. 2. §. nec filio ff. de natal. restituend.*, & notat citatus *Bartol. in proœm. ff. in illa quæstione: An Imperator possit rem meam aliis dare.* Imo jus commune non tollit jus alterius sine causa, ut notatur in *l. fin. Cod. qui pot. in pignor. habeant.*, & facit quod lex non potest privare fratrem successione per suum privilegium, ut notat *Innocent. in cap. grandi de suppl. neglig. Prælator.* Nam quotiescumque aliquid conceditur, videretur concessum salvo jure cujuscumque, ut dicit *glos. in authentic. de æqualit. dor. §. si autem*, est bonus textus in *l. merito & si quis a Principe ff. ne quid in loco publico*, & *extr. de privileg.* & ea dudum, & *cap. cum dilectus de consecrat. bene* facit ad hoc *dec. Rotæ Romanæ 329.* quæ incipit: *Tu obtines præbendam*, & alia *decisio ejusdem Rot. Roman. 331.* incipiens: *Supposito facto*, & notat. *Andreas Isern. in cap. 1. qui succed. teneant.*, & *constitut. Regn. Domini a Vasallis*, & in *cap. 2. de feud. dat. in vic. leg. commissor.*, & ibi dixi in 3. notab. etiam si Princeps proprio motu concedat, secundum *Dom. de Rot. decis. 220.* incip. *Dicebant Domini* per notata in *cap. 2. de præbend. in 6.*

25 Item potest assignari alia ratio, quare tenetur Fiscus isto casu vendere illis, quibus competit jus congrui, quia quando Fiscus succedit bonis ex aliquo delicto, habetur loco heredis, *ff. de fidejuss. l. inter reos §. si & Cod. ad leg. Jul. de adult. l. 2. & 3.* & heres tenetur vendere conjunctis, si

si successit emtori, quia res transit cum sua causa, ut *ff. de servit. rustic. præd. l. si communi*, & *ff. ad Trebell. l. Marcellus §. fin. cum similib.* Nec ex persona heredis mutatur qualitas obligationis, ut *l. 2. §. harum ff. de verbor. obligat.* & sic cum jus congrui sit jus reale, afficit quemcumque possessorem, nisi Fiscum, Rempubicam, & Ecclesiam, ut dicitur infra in ultimo §. Sed si in casu nostro, ideo jus congrui afficit Fiscum, quia succedit illi, qui tenebatur ad jus congrui. Si ergo Fiscus propter delictum commissum per contrahentes in fraudando vicinum jure congrui, non aufert rem ipsam fraudulenter ad jus congrui, ergo eadem ratione ipse Fiscus, qui ex causa ei succedit, tenetur ad jus congrui: sed si Fiscus alio jure succedit, puta quia ille commisit aliud delictum, vel tanquam bona vacantia, illa bona venerunt ad Fiscum, vel Fiscus emit, tunc non habet locum jus congrui, per *§. fin. hujus legis.*

26 Sed quæro: ecce, quod Fiscus vendidit vicino, postea res evincitur a vicino, an Fiscus teneatur de evizione? Respondeo, & hoc dico tibi unum verbum peregrinum, quod ille, qui habet causam a Fisco re evicta, Fiscus non tenetur, nisi ad simplicum, etiamsi expresse sit promissa evictio ultra simplicum, ut in *l. si procurator ff. de jure Fisci*, ita dicit Bald. in *l. 1. C. de hered. vel action. vendit.*, quod tene menti, item contra illum, qui emit a Fisco, non potest agi ultra quadriennium, propter beneficium *l. bene a Zenone C. de quadrienn. præscript.*

Decimo nota ex textu, quod quando constat legitime de simulatione contractus in fraudem juris congrui competentis vicino, absque eo, quod emtori, & venditori delatum juramentum super simulatione, & fraude, tunc non

est poena, quod venditor amittat rem, & emtor pretium, sed puniuntur minori poena, quia minus delinquant; plus enim peccat ille, qui dicit mendacium cum juramento, quam sine juramento, quia perjurium aggravat delictum, sive mendacium, ut patet *12. quæst. 5. cap. si quis conjunctus*. Quæ autem sit ista minor poena, patet in textu, quia cogitur possessor vendere minori pretio arbitrio Judicis declarando intra dimidiam iusti pretii, rem illam vicino, cui competit jus congrui. Sed quia hic in textu dicitur de iusto pretio, quæro hic de quadam pulchra quæstione, quam ponit Alb. de Rosat. in *2. part. statut. in quæst. 102.* dicit statutum quod habentes decimas in agris alienis teneatur res vendere dominis agrorum, iusto pretio; aliquis habebat decimas in agro vicini, qui erat in Civitate, vel suburbiis, ita quod erat magni pretii ager, & parvorum reddituum, dominus agri vult emere decimam a vicino, & dicit quod debet æstimari pretium decimæ habito respectu ad quantitatem reddituum: ille cuius est decima, dicit, quod habito respectu ad valorem agri, quæritur quid juris? Videtur, quod debeat fieri æstimatio secundum redditus, argumento *l. penult. ff. de magist. conven. in princ.*, & in *auth. de alien. & emphyt. §. hæc autem*, & *ff. de jure Fisci l. 3. §. divi fratres*, quam legem in materiam æstimationis allegavi supra in *§. 1.*, & *l. si fundus per fidei commissum in princip. ff. de legat. 1.*, & in *auth. de non alien. §. quod autem a nobis*, & *§. si vero alterius*, & *§. si vero Leonis*: in contrarium, quod secundum valorem fundi debeat fieri æstimatio, facit *l. si heres ff. ad Trebell.*, & *l. si ex asse eod. tit.* & sic fundus æstimatur quanti vendi potest, ut in *l. si servus ff. de condit. furt. dicit*

cit tamen *Alb. de Rosat.* ibi quod melior est prima opinio, quia decima præstatur ex fructibus, ergo per respectum ad fructus debet fieri æstimatio, quod est menti tenendum.

28 Sed quæro, an contractus iste simulatus celebratus in fraudem juris congrui, ipso jure erit nullus, vel annullandus per sententiam? in hac lege hoc non reperitur. Nam si esset nullus, venditor deberet minus justo pretio ipsi vicino, quia emtor quamquam possideret, non posset vendere, quia nullum jus habet, ex quo contractus est ipso jure nullus propter simulationem, & sic libellus juris congrui, quando contractus est factus fraudulenter ad defraudandum vicinum jure congrui, debet porrigi contra venditorem, & non contra possessorem, ut dixi in §. præcedenti; si enim contractus non est ipso jure nullus, & tunc emtor, qui possidet, vendet vicino minus justo pretio, & sic concluditur, quod contractus simulatus est nullus post sententiam, sed ante sententiam non est nullus, & propterea debet fieri libellus contra emtorem possessorem rei, & ab eo debet peti res jure congrui, quia contractus fuit simulatus, & gestus in fraudem vicini, & sic emtor vendet vicino minus justo pretio, quo ipse emit, prout expresse probatur in isto textu.

Undecimo, & ultimo nota ex *textu*, quod contrahentes simulate in fraudem juris congrui, debent omnibus modis, quibus possunt, fugere ne eis detur juramentum super simulatione, & e converso vicinus, cui competit jus congrui, debet esse sollicitus, ut detur juramentum ipsis contrahentibus, & hoc propter pœnam. Sed ego semper consulerem vicino, si potest probare simulationem aliter, quam per juramentum contrahentium, quod non exi-

Tom. II.

gat juramentum ab eis, quia postea emit minori pretio, quam emisset a 29 Fisco. Sed quid si dato juramento emtori, & venditori non, & non appareret aliud de simulatione, certe facit semiplenam probationem tantum, & si aliud non sit in favorem emtoris, in contrarium habebit locum juramentum suppletorium, juxta notata in *l. bonæ fidei C. de reb. credit.*, & in *l. admonendi ff. de jurejur.* Sed si aliud fuit in favorem ipsius emtoris, ut puta quia ipse emtor probavit, quod ille venditor factus fuit inimicus ipsius venditoris, vel aliter habet causam eum repulsandi, tunc non habet locum juramentum suppletorium: quia fides ipsius testis est extenuata per probationes contrarias, ut dicit *glos. notab. in l. 1. C. qui & advers. quos*, & sic absolvetur emtor a petitione vicini, per regulam, *Astore non probante*, ut in *l. qui accusare C. de edend.*

Sed an tunc quando semiplene probatur de simulatione, & datur juramentum suppletorium vicino, privetur venditor re, & emtor pretio, & Fisco applicetur, dic, quod non, quia in pœnis inferendis non desertur juramentum semiplene probandi, ut in *l. 1.*, & ibi *Bald. C. de his quæ pœnæ nom.* Unde si Fiscus principaliter ageret ad pœnam privandi venditorem re ipsa, & emtorem pretio, probasset semiplene de fraude, non haberet locum juramentum suppletorium, ut supra dixi, eadem ratione, quando incidenter venisset pœna applicanda Fisco ex causa, quæ est inter vicinum, & emtorem de jure congrui fraudato, & probetur semiplene de fraude. Nam tunc reus absolvitur, quod est menti tenendum pro limitatione hujus textus, & per ista remanet expeditus iste §. sequitur §. *prohibemus*.

S U M M A R I U M.

1 *Dictio nisi quid significet.*

1 **D**ictio hæc *Nisi* quid significet, videas Bart. in l. 1. versic. videndum est, num. 10. ff. de condit. & demonstrat., ubi inquit, hanc dictio- nem esse mere exceptivam, quando ponitur in verbo præterito, vel præ- sentis temporis, l. actione C. de trans- action., & plenissime habetur in l. si eum §. injuriarum ff. si quis caution., & apud Napodanum in consuet. idem est tit. de novi operis nunciat., & in glos. nisi liter. D. num. 4. per textum in l. 4. §. si tamen plures ff. de libero homine exhibend. cap. 1. §. 1. extr. de relig. & transact. ad relig. in 6. Jo- And. in cap. 1. tit. qui success. teneant. in §. hic patet, in verb. nisi, quando- que, inquit idem Napodan. ponitur corrective, per text. in l. fideicommissu ff. de legat. 3. quatenus conditionem denotaret, juxta textum in d. l. si eum §. injuriarum: Dictio autem nisi an sit idem, ac si non, vide Bart. in d. §. injuriarum, & multifariam acci- pitur secundum Bart. loco supra citato d. l. 1. n. 10.

S U M M A R I U M.

- 1 Contractus quando præsumatur factus in fraudem, & mala fide.
- 2 Contractus an præsumatur simulatus, si pretium non sit justum.
- 3 Fraus vel simulatio tunc præsumitur, quando bona emta statim conceduntur in affictum, & tunc cessat jus proto- miseos. num. 4.
- 5 Fraus arguitur ex continuata possessione rei in contractu deductæ.
- 6 Fraus præsumitur, si non correspondent fructus per spatium arbitrandum.

- 7 Contractus quando celebratur extra Ci- vilitatem, suspicandum est de fraude.
- 8 Renunciari an possit fraudi, vel simu- lationi.
- 9 Decisio Dom. Capycii 38. producitur.
- 10 Casus, in quibus fraus præsumitur in contractibus, qui sunt, remissive.
- 11 Fraus, & simulatio in quo differant.
- 12 Fraus quæ sit, exemplificatur in Mo- nacho, num. 13. & 15.
- 14 Simulatio quando sit, quando probetur, & quando æquiparetur cum fraude.
- 16 Fraus in dubio an præsumatur.
- 17 Fraus probanda erit, non præsumenda.
- 18 Fraus an, & quando permittenda.

1 **A**D 1. Notabile, & signanter ad id, quando contractus præsuman- tur facti in fraudem cum mala fide, vide Menoch. de præsumt. in præsumt. 122. num. 6. lib. 3., Rom. in conf. 156. Veronens. in tract. de simulat. con- tractuum, Calcan. conf. 27. Afflict. de- cis. 40. num. 19. ubi: In similibus, inquit, semper esse ad Judicis arbitrium
2 standum, & quid si pretium non erit justum, an præsumatur simulatus con- tractus, & quanta debet esse læsio, vide eundem Menochium de arbitrariis lib. 2. centur. 3. casu 247., Surd. in decis. 23. in fin., & in octava, vel in modicitate pretii, vel per apposi- tionem pacti de retrovendendo argui- tur fraus juxta notata per Ursillum ad eandem citat. decis. Afflict. 40. num. 14. qui allegat Craver. in conf. 156. ubi
3 eam potissimam esse, inquit, conjectu- ram in arguendo fraudem in contra- ctu, quando scilicet bona emta, sta- tim ac facta est emtio, conceduntur in affictu eidem venditori, vel si in possessione remanet idem venditor rei venditæ, quia tunc fraus, & simula- tio facillime arguitur, Alciat. in l. post contractum ff. de donat. Curt. conf. 54. Anna pater in alleg. 77. num. 12. qui alle-

allegat glos. in l. fin. Cod. de remis. pignor., Menoch. de arbit. Judic. lib. 1. cent. 1. casu 39. quem citat ibidem Fabius de Anna filius ad ejus Genitorum, & in hoc casu cessat jus retractus, inquit Afflict. in alia decis. 299. & apud Tiraqu. quos citat idem Ursill. in decis. 40. & 339. vide Gomez. variarum resolutionum cap. 1. de retract. num. 3. vers. item est, arguitur etiam fraus ex continuata possessione rei in contractu deductæ, secundum Mascardum in concl. 339. Item si non corresponsdeant fructus per spatium arbitrio Judicis, considerandum, ut per textum in cap. de causis extr. de offic. & potestat. Jud. delegat. ita ait Benedell. in §. ideoque illi num. 6. vers. ex continuata possessione, apud quem notantur alii casus, in quibus fraus, mala fides, & læsio arguitur.

7 Et si de fraude etiam erit suspicandum, quando contractus celebratur extra Civitatem, ac territorium, videas Caspar. Thesaur. in quæstionib. forensib. quæst. 8. num. 15. qui allegat Mascardum de probat. in conclus. 815. circa autem alios casus, in quibus fraus potest in contractibus præsumi, etiamque simulatio, videas omnino eundem Mascardum pluribus in conclusionibus, videlicet in conclus. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. Senat. Delphin. quæst. 508. Rot. Gen. in conf. 184., Caballin. in milleloq. 583. Petrum Peckium de testamentis conjugum cap. 4. Novell. in eodem tract. de jure protomis. in §. 2. num. 122. & in §. 5. num. 39. Casp. Thesaur. in quæst. forens. 16. num. 11. lib. 3., Bardum in §. 7. notab. 5. num. 12.

8 tract. & an possit huic fraudi, ac simulationi renunciari, videas eundem Senatium Delphinatus in quæst. 183. num. 11. videas Capyc. in decis. 83.

9 ubi testatur decisum apud Sacrum Re-

gium Consilium Neapolitanum, habere locum jus congrui in casu, quando venditor partem rei venditæ clam, & cum fraude sibi reservaret, confirmatur, etiam per Tiraquel. in iit. de retract. num. 72. cum seq. ita Jo. Ang. Pijanel. in add. ad consuetudinem 1. incipiens adverte lit. D. Alios vero casus, in quibus fraus arguitur in contractibus reperies apud Cachier. in dec. Pedemont. 109. num. 9. 10. & apud Robertum Marantam disputation. sollemni de jure congrui, 9. num. 23. 24.

11 & 25. & qualiter inter se differant fraus, & simulatio, dic fraudem esse eandem rem ac dolum, per textum in l. juris gentium §. Prætor ait ff. de pactis, & in cap. Apostolus 81. distinct. glos. fraus, fraus enim semper dicitur illa, quæ sit contra juris dispositionem, aliqua mediante palliatione, l. fraus ff. de legibus, glos. in eodem citato §.

12 ait Prætor: simulationem vero inquit Carolus de Grassis in except. 12. n. 11. esse imaginem fraudis, ac medullam ipsius, superficiemque veritatis, vel sic:

13 Est fictio intentionis, & operis: intentionis, videlicet, cum quis fide sit Monachus ad hoc, ut per medium monachationis fiat deinde Abbas, tamen Monachus est, licet fide, non autem sincera sit intentio, ut ait glos. in can. quod interrogasti dist. 17. Abb. in cap. officii de elect. in 6. not. 3. operis vero simulatio sit, quando aliquid fieri fingitur, quod non sit, cap. per laicos 26. quæst. 2. l. simulate ff. de riu nupt. videlicet, quando simulat rem vendere Dominus, & vere, ac realiter minime eam vendit, sed donat, vel remanet penes se, de quo apud Annam in præallegata alleg. 78., & Menoch. de arbit. lib. 1. centur. 1. casu 39. Maranta ex nostris in dicta disputatione sua celeberrima: & quomodo probetur simulatio, vide Menoch. de

arbitrar. casu 116. num. 8. & casu 247. Viv. decis. 198. & 289. Cravet. in conf. 2. num. 90., & in quibus æquiparentur fraus, & simulatio, vide *Præst. Papiens. in form. libelli in actione reali, in glosa veris ac legitimis*; ideo, ait *Benedell. in textu simulate in §. ideoque illi num. 3.* æquiparari dolus, & fraus, 15 ac simulatio, sed illa dicitur proprie fraus, quæ sit contra fidem, ut sit dolus, ita *Corn. in glos. 181. visa liter. F.* *Bald. in l. quæ fortuitis col. 3. C. de pignerat. action., glosa & Bart. in d. l. juris gentium §. fraudandum*; ita *Divus Thomas in 2. 2. quæst. 60. art. 5.* inquit: *Esse executionem injustitiæ in factis.*

Ideoque detecta ista fraude in his contractibus, certum est jus congrui habere locum, ut inquit etiam *Afflict. hic.*

16 Si vero in dubio præsumitur fraus, vel ne, *Maranta ubi supra n. 23.*; textus vero inquit, quod non, in *l. merito ff. pro socio*, sic etiam *Surdus in decis. 299.* etiam si alteri præjudicium foret, vide *Beccium conf. 52.* quem ipse citat, *Præsid. de Franch. in decis. 435. num. 37.* qui movetur per textum in *d. l. merito*, videas *Caravitam super Ritibus Magnæ Curiae Vicariæ, in Ritu 228. quæst. 6. num. 22.* qui ultra ceteros Scribentes, casus triginta quatuor enumerat in eodem Ritu, ex quibus fraus indagatur, limitando supradictam 17 regulam, quod nunquam fraus præsumitur in dubio, *Gozzadinus* sic etiam fatetur in *conf. 52. n. 13.* alios enumerat *Lucas de Penna in l. quema lmodum C. de agricolis & censit. lib. 11. Frezza de liquid. instrument. part. 7. quæstion. 7.* *Petrus Ravenna in suo Alphabetico verb. fraus, Angelus in l. fin. de stipul. serv. immo nota*, quod ex celeritate actus præsumitur fraus, inquit *Robertus Maranta in dicta dispu-*

tatione 9. num. 23., & *Dom. Petra ad Grammatici additionem in decis. 59. num. 1.* videas eundem ad *Grammatici decisionem 10. n. 12.* & omnino *Antonium Fabrum in suo sollemni Cod. de accusationibus lib. 8. tit. 2. ff. definit. 8.* ubi num. 1. inquit: *Fraudem esse probandam, non præsumendam*, ubi etiam quibus ex conjecturis sit probanda, allegat *Clarum in quæst. 78. num. 16. & 17. l. in exceptionibus §. 18* qui dolo *ff. eodem tit. in contractibus feudorum an veniat in consideratione* fraus, & quando est permessa, & qualiter consideranda respectu Domini, vel successoris, vide *Romanum*; *Rovium in Regia Pragmatica 4. de feudis num. 117.* & in *Rubrica de iurorum abusu in scribendo Pragm. 1. n. 120.*, & quomodo in materia releviorum fraus præsumatur, videas *Regentem de Ponte tit. 8. §. 4. num. 15. de reservationibus feudorum.*

S U M M A R I U M,

- 1 Factum in fraudem quando admittatur?
- 2 Actus simulati, & fraudulentum in tertii præjudicium an admittendi?
- 3 Nocere uni, & alteri opitulari, non est permittendum, quia fraus est.
- 4 Fraus semper excipitur in quolibet actu.
- 5 Fraus quando præsumatur in præjudicium tertii?
- 6 Fraus in donationibus inter conjunctos an præsumatur.
- 7 Fraus in actu gesto ad utilitatem agentis an præsumatur, licet contra tertium.

AD 2. Notabil. vide *Beccium in prædicto conf. 52. num. 25.* & 1 quod in fraudem factum admittatur, dic numquam admitti; in eo enim sem-

- semper inest dolus, & si in præjudicium tertii minime sit, *textus* est in *cap. qui peccat quæst. 4.* regula enim est, ut simulati actus ac fraudulentæ etiam in tertii præjudicium nulli sint; cum nullius sint roboris ac momenti, minime valent, *textus* est in *l. simulate ff. de ritu nupt.* fraudem enim nocere uni, ac opitulari alteri non est permittendum, *textus* est in *c. ad nostram lit. de emt. ac vendit.* in quolibet enim actu semper fraus excipitur, inquit Novellus in eodem hoc tract. §. 4. num. 39. per *textum* in *l. creditor §. Lucius in fin. ff. mand.* & quando fraus præsumatur, vel ne in præjudicium tertii, vide *Giurbam decis. Sicil. 58. num. 11.* & circa hanc materiam fraudis quando præsumatur & quomodo delegatur, vide *Thorum in voto 22.* & quomodo inter personas conjunctas, videlicet inter parentes & liberos, & si circa donationes præsumatur fraus, *Anton. Faber. in tit. 20. C. de inofficiosis donat. definit. 1. per totam libr. 3.* & licet alicui tertio afferatur damnum, facto aliquo actu ad utilitatem agentis, non præsumitur fraus in tali actu gesto, *Gratian. in discept. forens. discept. 970. num. 23.* & *discept. 132. num. 12.*

S U M M A R I U M.

- 1 *Fraus fit de contractu ad contractum, & de persona ad personam, de re ad rem, de tempore ad tempus.*
- 2 *Fraus, aut simulatio in instrumento an præsumatur ex occultatione.*
- 3 *Fraus in donatione inter virum & uxorem præsumitur.*
- 4 *Fraus in publicis instrumentis an præsumatur.*
- 5 *Prohibitio facta uxori, ut non relinquat viro, qualiter intelligatur.*

- Ad tertium Notabile, quod scilicet fraus fit de contractu ad contractum, vide *Benedellum hic in §. ideoque illi, super textum*, ibi, *simulate egisse num. 4.* & *textum in cap. quanto de privileg. quem refert Ripa in suo 25. responso*, & quando de persona ad personam, & de re ad rem, & de modo ad modum, & de tempore ad tempus, videas de omnibus apud *Benedellum in sequentib. num. cit. loc.*
- quando vero præsumatur fraus, ac falsitas in contractibus, & si diu stetit occultum instrumentum, an fraus ac simulatio in contractu commissæ præsumatur, vide *Capollam in tract. de simulatione contractus præsumt. 10. n. 67.* & in consilio criminali 26.
- Ad id, quod in contractibus donationis fraus pluries adesse solet, & quando fiant inter virum & uxorem, videas *Mascardum in præcitata conclus. 446. num. 12.* cum sit prohibita talis donatio inter has personas, secundum eundem *Mascardum in conclus. 186. num. 14.* & apud *Doctores in toto tit. de donat. inter virum & uxorem*; maxime quando fuit inter eos celebratus contractus emtionis & venditionis, ut ait *Fontanella de pactis nuptialibus claus. 5. glos. 8. part. 4. num. 65.* & in claus. 4. glos. 11. n. 72. cum sequentib. tom. 1. & an fraus præsumatur in publicis instrumentis, dicas, quod non, ut dicit *Baldus in cap. illud in fin. num. fin. de præsumt. num. 7.* & *Mascard. in dicta conclus. 607. num. fin. de probat.* fraudis enim materia est odiosa, ideoque nisi constet de ea elare, non præsumitur, juxta traditum per *Innocentium in cap. super his de accusat. argumento l. quoties 5. §. qui dolo ff. de prob.*

- Et facta prohibitione uxori, ut non relinquat viro, an sit intelligendum tam inter vivos, quam in ultima volun-

luntate, videas Gratian. disceptat. forens. in discept. 124. n. 3. & 9.

S U M M A R I U M.

- 1 *Fraus numquam præsumitur, nisi probetur.*
- 2 *Onus probandi fraudem spectat ad allegentem.*
- 3 *Fraus quomodo probetur, remissive.*
- 4 *Fraus probatur per læsionem enormissimam per juramentum.*
- 5 *Juramentum conceditur ob inopiam probationum.*
- 6 *Juramentum an Judicis arbitrio refrenandum.*
- 7 *Juramentum quibus casibus sit deferendum.*
- 8 *Probatio per juramentum tunc propria est, quando deferitur per juris dispositionem, aut statuti.*
- 9 *Juramentum quando habet vim donationis inter conjuges.*
- 10 *Probatio simpliciter admissa, an intelligatur mediante juramento.*
- 11 *Juramentum suppletorium an exigatur contra vicinum habentem præsumtionem contra se.*
- 12 *Juramentum evitandum ob periculum animarum.*
- 13 *Audiri non debet offerens juratoriam cautionem.*
- 14 *Suspectus de fuga non admittitur in juratoriam cautionem.*
- 15 *Perjurium semper evitandum.*
- 16 *Exemplum creditoris, qui induxit debitorem ad perjurandum, ostenditur.*
- 17 *Peccat magis deferens juramentum perjurio, quam homicida.*
- 18 *Perjurium apud Gentiles erat magnæ considerationis.*
- 19 *Juramentum deferens perjurato vel suspecto an peccet.*
- 20 *Juramentum pauperi an deferendum.*
- 21 *Juramentum an deferendum homini male famæ, vel rixoso.*

- 22 *Juramentum suppletorium an detur, ubi requiritur liquida probatio.*
- 23 *Juramentum an possit recusari, vel non.*
- 24 *Exceptio simulati contractus an possit opponi, stante juramento apposito, esse vera.*
- 25 *Exceptio simulati contractus est perpetua.*
- 26 *Contractus simulatus an confirmetur juramento.*
- 27 *Juramentum præstitum per venditorem an noceat emptori.*
- 28 *Juramentum habet vim specialis expressionis.*
- 29 *Juramentum in damnum tertii an sit dandum.*
- 30 *Probationes cum juramento factæ quam probationem faciunt.*
- 31 *Princeps statuere an possit, ut juramenta probationem faciant.*
- 32 *Fraus probatur per confessionem Partis.*
- 33 *Confessio Partis est melior omnium probationum.*
- 34 *Judex an possit proferre sententiam adversus confessum.*
- 35 *Confessioni Partis magis standum, quam mille testibus.*
- 36 *Confessio principalis attenditur etiam adversus sententiam, quæ facit transitum in rem judicatam.*
- 37 *Probationes requisitæ a jure an adimpleantur per confessionem Partis.*

I **A**D quantum Notab. & sic de modo probandi contractus fuisse factum in fraudem vicini; fraus enim numquam præsumitur, nisi probetur, ut in d. l. merito, & in d. l. quoties §. qui dolo, & in l. 1. §. denique ff. de aqua pluvia arcenda, Bart. in consil. 65. incipit Petrus Nicolaus num. 30. in vers. sed ad hoc lib. 1. Paris. cons. 13. num. 57. vol. 1. & in cons. 25. num. 27. vol. 2. Calcaneus cons. 35. vol.

- vol. 3. Joannes de Amicis consil. 24. Grat. cons. 1100. Thema tale est, & Dec. in cons. 313. Promissisti Domine Joannes n. 5. vers. sed potest responderi, 2 onus enim probandi fraudem illam ad allegantem spectat, Bald. in l. nam ita Divus ff. de adopt. col. ultima, & in cap. sancimus in fin. 1. quæst. 7. vide Nat. in cons. 597. prætermisso num. 7. Præsid. de Franch. in decis. 3 435. num. 38. & quomodo probetur fraus, vide Cacheranum in cons. 385. num. 5. Castr. in cons. 82. vol. 1. n. 2. Alexandr. in cons. 68. in principio volum. 2. Carol. Ruin. cons. 4. num. 10. vol. 3. n. 2. Alex. Tiraquell. de retrah. consanguinitatis in §. 26. glossa prima num. 32. Breccium in cons. 72. num. 10. ubi citat alios, item Dom. Camillum de la Ratha meritißimum Judicem M. C. V. in suo cons. decis. 98. numer. 4. ex Baldi. auctoritate in l. si consul ff. de adopt. vide etiam Baldum in tract. de jure protomis. in §. notab. num. 12. §. 7. Afflictum in consili. Regn. Summo. periculo tit. de sacramento præstando a campionibus num. 3. per textum in l. si vir §. fin. ff. de privil. credit., & Barr. in l. post contractum versic. quinto præsumitur ff. de donat. probatur etiam per enormissimam læsionem, ut apud Fontanell. in clausul. 4. glos. 12. num. 89. probatur etiam per juramentum, secundum Afflict. ubi inquit esse illam veram ac justam, legitimamque probationem, sicut etiam dixerunt Jurisconsulti in l. 1. & l. admonendi ff. de jurejur. & hoc juramentum sive deferatur a lege, sive a Parte, semper procedit, vide Mascardum in d. quæst. 9. n. 4. licet Boer. secus teneat per Doctores allatos. in dec. 83. n. 2. dicens esse potius relevationem ab onere probandi, sicut etiam tenet Thes. in decis. 256. num. 2. & 5 Mascard. in conclus. 709. n. 12. jura-

- mentum enim hoc conceditur propter inopiam probationum, ut in l. bonæ fidei Cod. de reb. cred. & ad hoc, ut ipsi juramento deferatur, requiruntur plura, secundum Marantam in specul. part. 7. casu 9. Menoch. de arbitrar. 6 lib. 2. centur. 2. casu 170. & an sit refrenandum Judicis arbitrio juramentum, vide Mascard. concl. 322. Boer. decis. 243. Cravettam cons. 198. volum. 1. Capol. centur. 2. 10. Vivium. decis. 108. 7 & quibus in casibus sit deferendum tale juramentum, & quibus personis, videas omnino Additiones novissimas ad Capyc. in decis. 35. a n. 1. usque ad 2. ubi etiam habes materiam hujus juramenti suppletorii, & item in dec. 38. 8 Bene verum est, quod juramentum, quod præstatur in certis casibus per juris dispositionem vel statuti, tunc probatio propria est, ut dixit Mascard. in eadem quæst. 6. num. 11. 9 sic etiam in casu, quo vir juravit sihi fuisse numeratas dotes ab uxore, sive ejus dotante, tale juramentum in hoc casu habere vim donationis, juxta textum in l. si filii sum sequ. Cod. de donation. inter vivos, si deinde conlitterit dotem minime numeratam fuisse, vel dubitaretur, ita Menoch. refert in lit. de præsumt. præsumt. 12. lib. 3. n. 15. Thesaur. dec. Pedem. 112. num. 3. maxime si ante contractum matrimonium, præstitum sit juramentum, Alex. cons. 142. de veritate tamen hujus dicti videas omnino Constantinum de Rogeriis in ejus tract. de dote §. 5. impresso inter tract. de jure dotium divers. vers. quid si juratum fuit num. 41. cum seqq. immo nil admittendum adversus hanc probationem, quæ juramento inducitur, ut ait idem Thesaur. dec. 240. n. 1. ex auctoritate Decii in cap. 3. n. 6. & 8. de probat. 10 Prolato hoc verbo probationis simpli-

- pliciter si comprehendatur, ac intelligatur de probatione facta mediante tali juramento, vide *Cappyc. in decis.*
- 11 91. numer. 3. Quid vero si vicinus habet aliquam præsumtionem contra se, an ab eo tale juramentum exigatur, quod suppletorium probationis nuncupatur, videas *Cacheranum in decis. 71. numer. 3. & Boer. in dec. 85. numer. fin. Mascard. in præcitata questione 19. num. 47. & conclus. 496. num. 18. Marantam*, qui in *disputat. 9. de materia etiam hujus juramenti tractat num. 27. in fine*, dicens, &
- 12 exclamans evitanda esse hæc juramenta propter periculum animarum ex causa perjuræ tollendæ, cum sit quid speciale, *cap. finali de juram. calumniæ in 6. immo etiam in casu dicente statuto, de Marsil. in singul. 74. & 458.*
- 13 sic etiam offerens juratoriam cautionem minime auditur, & maxime de consuetudine in criminalibus, *Boer. decis. 340. neque debitor suspectus de fuga est admittendus ad eam, secundum Cornaz. in dec. Lucens. 59. Puteus omnino videndus in decis. 117. libro 1. Guid. Papa decis. 250. de Franch. in decis. 317. Mysinger observatione 11. inquit etiam Dom. Riccius in collectan. 138. ubi per textum in l. cum non facile ff. si cui plus quam per legem falcid. in quo adest materia hujus juramenti, & narrat casus, in quibus admittenda est, vel ne hæc cautio juratoria, & in quali casu, ita in causa dotis ex Vivii dec. 147. quod anno 1651. sic audivi fuisse observatum in Sacro Regio Consilio in causa Baronis Lofrani in aula Regii Consilarii Gamboæ. Actuarius de Carbone, patrocinate juvene U. J. Do-*
- 15 dore Marcello Craffo; semper enim evitandum est perjurium, ut ait *Afflictus in constitutione Regn. cum circa titul. de judic. ordinandis rubri-*
- 16 *ca 71. num. 17. ubi narrat id, quod satis ad rem a Divo Augustino relatum in libro de sermone Dei: & causa evitandi perjurium scientes aliquem esse perjuratorem, abstinere debemus illi deferre juramentum, & sic inquit accidere quodam in loco, ubi quidam homo justus facit suum debitorem conveniri; illeque negavit eidem suo creditori debitum; voluit creditor stare juramento illius, & tamen sciebat quod ille juraret falsum, quia erat homo cupidus bonorum temporalium, qui jam juravit falsum, negando debitum, & sic ille justus homo perdidit causam; in nocte vero sequenti ille justus homo fuit raptus coram Judice Supremo, ubi fuit valde crudeliter verberatus, & reprehensus, dixitque ei magnus Judex, quod melius erat ei debitum perdere, quam animam illius falsa juratione perimere, & evigilans plagarum vestigia propter verbera in suo corpore intuebatur: vide ergo quantum Deo Omnipotenti displiceat falsum juramentum, ideoque bene inquit Afflictus, esse evitandum, & ab illo omnino debemus esse procul; magis enim peccat deferens juramentum perjurato, quam homicida, cap. ille qui 22. questione 6. Card. in clementina unica de jurejurando, Vivius decisione*
- 18 109. num. 6. immo erat olim tantæ considerationis perjurium apud Gentiles, ut Plato suis legibus juramentum litigantibus prohibuit, ut *Dialogo 2. de legibus*. Sed (proh dolor!) quanti sunt in istis temporibus, qui jurant in dies! verum in Tribunalibus S. R. C. a Procuratoribus juramentum præstatur in manibus Spectabilis Præsidis ejusdem Sacri Regii Consilii pro executione litterarum regalium: Judex autem si peccet, vel ne deferens juramentum

- 19 verisimiliter perjuraturo, *Menochius omnino videndus de arbitrariis Judicum casu* 192. *Bust. Rosa parte 3. tit. de perjurio sermone* 17. non enim deferendum est juramentum personæ suspectæ de perjurio, ac malæ famæ, *glosa in cap. significative de homicidiis cap. parvuli* 22. *quæstione 5.*, an
- 20 sit, vel ne deferendum pauperi, & si dicatur perjurare, vide *Andream de Isernia in cap. 1. §. inde quæstium tit. de feud. defunct. milit. & si erit de-*
- 21 ferendum, vel ne hominibus, & personis rixosis, videas *Episcopum Riccium in decisione Curiae Archiepiscopalis Neapolitanæ* 164. in parte 4.
- 22 Et si juramentum delertur, an erit suppletorium, quando vera ac liquidissima probatio requiratur per legem, vel statutum in supplementum ipsius probationis, videas *Marinum Frecciam de præsentatione instrumentorum part. 16. quæstione 2. num. 6.* in qua disputat articulum, si unus testis, qui semiplene probat, possit continuari, cum tale juramento suppletorio, ita ut faciat deinde plenam probationem, ubi concludit quod non.
- 23 Si autem tale juramentum possit recusari, vel ne, & quando est deferendum, videas *Thesaurum in decisione Pedemontana* 256. per totam, & an sit præstandum Parte præsentē, videas eundem in *decisione* 68. num. 1. & 2.
- 24 & prælitō tali juramento omnia, & singula esse vera in contractum an per Partem eandem possit opponi exceptio simulati contractus, *Afflidus in decision. 60.* negative concludit, vide *Grammaticum in decisione* 89. *Cappell.*
- 25 *Tholosan. in decisione* 373. licet exceptionem ipsius contractus simulati perpetuam esse inquit *Vitalis de clausul. qualiter simulatione*, *Calà de modo articulandi & probandi glosa 5. num.*
- 26 193. *Craveu. conf. 81.* & simulato existente contractu, ac confirmetur per juramentum, vide *Joannem Campesgium in tract. de dote part. 1. quæstione 53. n. 4. & Constant. de Roger.*
- 27 ubi supra, & prælitō tali juramento per venditorem, si noceat, vel ne emtori, affirmative concludit, *Surdus decis. 225. n. 13. ex Tiraquello de retractu consang. §. 1. gl. 9. num. 128.*
- 28 habet enim vim, inquit, specialis expressionis veritatis, secundum *Baldum*, & *Salicetum in l. 1. C. commodati*, ut ait idem *Surdus loco citato num. 13.* & si tale juramentum sit in damnum tertii, ejusque præjudicium, an exigatur, *Mascardus in conclus. 184. num. 30.* & si recipiantur tales probationes per juramentum, & quibus in casibus plenam probationem faciant, videas omnino *Mascardum conclusionē* 954. num. 27. & in *quæstione supracitata* 9. num. 20. & si in defectum probationis admittatur tale juramentum, idem *Mascardus in conclusion. 832. num. 5.*
- 31 Et si Princeps possit statuere, ut tale juramentum probationem faciat, idem *Mascard. in concl. 956. num. 2.*, & in quibus casibus, & inter quas personas sit præferendum, idem in *conclus. 957. per tot.* & apud *Masfolum ad Capycium in decis. 35. num. 1.*, & *decisione* 91. num. 2. & 3. fraus
- 32 etiam probatur per confessionem Partis, quia omnium maxima est probatio, *l. cum C. de liber. caus.* ac melior omnium probationum est illa confessio, quæ ex principalis ore oritur, *Præses de Franchis in decis. 220. num. 6.* legitimamque probationem appellat *Gomez de delictis in genere in libro variarum resolutionum cap. 12. num. 3.* ac omnem probationem superare inquit *Surdus in decis.*

326. num. 38. & in *conf.* 60. num. 1.
 & Baldus in *conf.* 192. quem ipse
 34 allegat volum. 2. ita ut Judex propter
 efficaciam hujusmodi probationis, pos-
 sit adversus confesum judicalem sen-
 tentiam promulgare, *cap. multi vers.*
noluit 2. quæst. 1. cap. at si Clerici
extr. de judiciis, & est tantæ efficacæ,
 35 ut per eam dicta illorum infringun-
 tur, ita ut magis sit standum Partis
 confessioni, quam mille testibus in
 contrarium affirmantibus, *Ursillus ad*
Afflictum super decis. 364. num. 4.
 36 & 5. sic etiam est tantæ efficacæ
 confessio principalis ut etiam adver-
 sus sententiam, quæ facit transitum in
 rem judicatam, admittatur secundum
Mascardum quæst. 10. num. 53. item
 ait *Afflictus super conslit. Regn.* quia
 frequenter sub tit. de hominibus non te-
 37 nentibus num. 6., & quando statuta,
 vel leges requirant plenam probatio-
 nem, an adimplebitur per confessio-
 nem Partis tantum talis plena proba-
 tio, vel per instrumenta publica, de
 quo apud *Mascardum in præcitata quæ-*
sitione 10. num. 76.

S U M M A R I U M.

- 1 Confessio facta parte absente an valeat,
& probeat?
- 2 Confessio per testes, vel per juramentum
repellit omnem allegationem in con-
trarium.
- 3 Juramentum convalidat confessionem ex-
trajudicalem.
- 4 Quot testes requirantur ad probandam
dictam confessionem.
- 5 Confessio geminata an plene probeat, &
quid favore Fisci, vel piæ causæ, &
in foro pœnitentiali.
- 6 Confessio extrajudicialis Parte absente
facta an ex conjecturis probeat.
- 7 Confessio in testamento facta de incertis,
& male ablatis pro exoneratione con-

scientiæ an valeat.

- 8 Confessio pro exoneratione conscientie
nociva alteri, an teneat.
- 9 Confessio facta in ultimis voluntatibus an
præjudicet consueti.
- 10 Confessio facta in testamento an probeat
debitum, si de eo non liqueat.
- 11 Confessio debiti recepti inducit liberatio-
nem.
- 12 Confessio cum querela Partis an suffi-
ciat ad condemnandum.
- 13 Confessio criminis hæresis an sufficiat
ad condemnandum reum, si de eo
non constet.
- 14 Confessio facta coram Judice non seden-
te pro Tribunali an valeat.
- 15 Confessio quando dicatur judicialis, vel
extrajudicialis & quando probeat.

- 1 **A**D *vers.* item num. 6. in fin. ibi
confessio facta Parte absente, ad-
de, quod hoc idem dixit *Afflict.* in
sua *decis.* 164. num. 5. quod ait hic,
& in aliis locis, ut in *decis.* 337.
num. 4. ubi tenet, semiplene tantum
probare, auctoritate *Bart. in l. admo-*
2 *nendi de jurejur.* nisi per duos testes
probeatur, vel per juramentum supple-
torium, quod repellit omnem allega-
tionem in contrarium, *Cacheran. in de-*
3 *cis.* *Pedemontana* 96. num. 4. *Afflict.* ubi
supra num. 4. tale enim juramentum
convalidat confessionem extrajudicialiter
factam, quæ alias esset invalida, &
prodest confessio hæc extrajudicialis,
videas *glosam confessus in cap. fin. de*
4 *confessis*, & quot testes requirantur ad
hanc confessionem probandam; nam
glosa supracitata inquit: Quod est pro-
banda per testes, vide *Fabrum in titu-*
lo *C. si certum petat. defin.* 4. ubi ait:
quod quinque testes requiruntur.

- 5 Geminata vero confessio si plene
probat vel ne, vide *Surdum decis.*
10. num. 8. etiam si contra succello-
res, heredesque agatur, ut in numero
se-

sequenti, sic etiam testatur in suis quaestionibus forensibus quaest. 77. num. 6. etiam si ad favorem Fisci facta, Parte absente, plene probat, ita Gomez variarum resolutionum cap. 11. num. 6. de contradictibus, ut ait Peregrin. de jure Fisci lib. 3. tit. 2. num. 38. ad favorem piæ causæ an plene probet ista talis confessio, dixit Tiraquell. quod sic, de privileg. piarum causarum privilegio 112. & 116. item in foro pœnitentiali effectus producit plenæ probationis; nam servatur jus canonicum, ita per Episcopum Riccium ibidem in ejus additione novissima ad eundem Tiraquellum in privileg. citat.

6 Quando autem adsunt aliquæ conjecturæ talis confessio extrajudicialis, ac Parte absente facta, non probet vel ne, Capyc. tenet, quod sic in decis. 179. num. 2. ubi plenam facit fidem, inquit, cui adde Marantam parte 6. actu 5. Afflictum, & Ursillum ad eundem in decis. 12. & 106. Romani. conf. 291. & 373. Marsil. singul. 292. Vivium de ijs. 146. & 191. & alios apud Tiraquellum rubr. res inter alios acta, & apud Addentes ad eandem decisionem Capyc.; de viribus vero judicialis confessionis vide Menochium de recuper. & adipisc. possess. remed. 1. num. 217. Marantam ubi supra, Gomez omnino ubi supra cap. ultim. num. 81. de testib. ubi resolutive respondit, sic etiam Cassaneum de retract. §. 12. in textu, ibi: Pourque souvent. num. 4. vide Gabriel. commun. opin. conclus. 1. tit. de confes. Guidon. Pap. decis. 76.

Ad id, quod habetur hic num. 7. adde Domin. de Thoro in sua copiosissima additione ad privilegia Tiraquelli, ut in privileg. 117. ubi meminit de quadam decisione in puncto & ad rem, cujus Auctorem, refert fuisse Fabrum in suo Codice in tit. de usuris in defi-

nitione 36. & D. Jo: Maria Novar. ad privilegium 15. de incert. & male ablat.

7 Sic etiam nota talem confessionem factam in testamento in articulo mortis, de incertis malisque ablati, etiamque de usuris, etsi facta fuerit sine causa a testatore, subsistere pro exoneratione ipsius testatoris conscientiae, ut habetur apud Novarium in dicto tractatu de incertis ac male ablati in privilegio 38. per totum, & quando similes confessiones pro exoneratione conscientiae vel animæ uxoris respectu viri, apud eundem Novarium in privilegio 41. ubi etiam quid si nociva pupillis, & si possit revocari, vide eundem Novar. ubi supra num. 3. & in privileg. 38. & confessio tutoris de recepto, an præjudicet pupillo, quando non constat de numeratione, videas Gratian. in discept. forens. disceptat. 766. num. 59.

9 Et an tales confessiones factæ in ultimis voluntatibus præjudicent contentibus, & si plene probant, adde singulare dicti Domini de Thoro 42. 10 impressum post privilegia Tiraq., & an tales confessiones probent debitum relictum in testamento, & si non constat de debito, an inducant legatum, videas Gomez var. resolut. cap. 12. tom. 1. de legatis num. 81. qui resolutive, & magistraliter respondet, quod non probant debitum, nisi vere, ac realiter constet de eo per instrumenta vel testes &c.

sed quod illa confessio resolvitur in legatum, & fideicommissum ex tacita mente defundi, & tanquam legatum, & fideicommissum peti potest per text. in l. Lucius la seconda ff. de legatis 2. in §. quisquis il secondo, 11 sicut confessio sola debiti recepti liberationem adducit, juxta l. 1. C. de falsa causa adjecta leg. Item talem confessionem extrajudicalem esse in-

- dicium ad torturam ; inquit *Afflict.* hic , cui adde eundem *Gomez de delictis cap. 13. tom. 3. n. 1. in tit. de tortura*
- 12 reorum , & an hæc confessio cum querela partis sufficiat ad condemnandum in delictis , in quibus signa , & vestigia nulla remanent , adde *Muscatellum in rubrica 9. praxis criminalis de cognit. seu probat. §. delictum in genere* , & quid in confessione criminis hæresis an sufficiat ad condemnandum inquisitum de tali crimine sola ejus confessio , vide eundem *Muscatell. in tit. de crim. læsæ Majest. Divinæ n. 10. & 11.* ubi negative , nisi constet de sua hæretica cognitione , non autem si simpliciter , & in genere se fatetur esse hæreticum , facta coram Judice incompetenti , an probet , vel saltem sit indicium quoad torturam , videas *Laurent. decis. Aven. 138. num. 4. Boer. 14 decis. Buirigal. 90. num. 3.* ubi quærit de confessione facta coram Judice non pro Tribunali sedente , ut in *n. 8.*
- 15 quando vero confessio dicatur judicialis , & extrajudicialis , & quando probet vel non , videas *Marsil. in singul. 202. Ludovic. in decis. Perus. 82. , & in decis. 9.*

S U M M A R I U M.

- 1 *Fraus , & simulatio possunt probari per testes .*
- 2 *Probare idem est per testes , quod per confessionem .*
- 3 *Simulatio quando sit probanda in scriptis .*
- 4 *Idem operatur probatio testium , ac si instrumentum .*
- 5 *Probatio quælibet admittitur ad probandum fraudem , & fictionem .*
- 6 *Simulatio per testes probari an possit contra instrumentum .*

- 1 *Ad vers. secundo dico , ubi potest probari fraus , & simulatio per testes , adde Bald. in l. non dubium C. de legibus , Jo. Andr. in cap. ad nostram de emt. & vendit. , & ceteros DD. l. post contract. ff. de donat. idem*
- 2 *est probare per testes , velut si per Partis confessionem probaretur , text. est in l. qui ff. de inoffic. test. l. Titia ff. soluto matrim. & quando per scripturas simulatio est probanda , videas Afflictum in decis. 72. num. 80. & quod*
- 3 *idem operatur probatio testium , ac operatur probatio per instrumenta , text. in d. l. in exercendis , l. pactum quod bona fide C. de pactis , l. quoniam de hæretic. , & cap. institutionis 22. quæst. 2. ad dicta per Iferniam in constituti. Regni incipiente in causa deposui , & ubi requiritur probatio per confessionem , potest etiam fieri per testes , ff. de jud. l. cum prætor , ff. sol. matr. l. si vero §. de viro , & an probatio in contrarium admittatur adversus præsumptionem juris , & de jure , ut ait hic Afflictus , & quibus in casibus , videas Masc. in quæst. 10. num. 73. & 74. & in concl. 225. num. 25. & ideo*
- 5 *inquit Bard. de jure congr. quod quælibet probatio admittitur ad fraudem , & fictionem hanc probandam , cum difficiles sunt probationes ipsarum , ut in §. 7. notab. 5. num. 12. vers. attempta igitur &c. videas Alex. in cons. 22. num. 14. ubi quærit , si possit simulatio per testes probari adversus instrumentum , prout ex conjecturis ; & si causa simulationis erit probanda ad hoc , ut contractus dicatur simulatus , Grat. discept. forens. cap. 628. num. 14.*

S U M M A R I U M.

- 1 *Fraus , vel simulatio non solum per conjecturas , sed per præsumptiones probatur .*

- 2 *Judicis arbitrio remittitur, quando probationes sunt difficiles probari.*
  - 3 *Probationes debent esse luce meridiana clariores.*
  - 4 *Simulationes probantur, & præsumuntur in contractibus, stante pacto, ut expensæ solvantur per venditorem, quando ex statuto per emptorem erint solvendæ.*
  - 5 *Fraus in contractu arguitur, quando emptor illico post emtionem tradit, vel locat venditori.*
  - 6 *Simulatio quomodo detegenda in contractu.*
  - 7 *Simulatio arguitur favore vicinorum.*
  - 8 *Fraus, ac simulatio conjecturis, & indiitiis probatur.*
  - 9 *Confessio mariti de dote recepta in dubio præsumitur fraudulenta; & an præjudici sibi, & heredibus, si ante, vel post matrimonium facta fuerit, n. 10., & an præjudici Fisco n. 11.*
  - 12 *Confessio quando fraudulenta vel non, cognosci possit.*
  - 13 *Decisio M. C. V., & S. R. C. afferatur contra confessionem mariti de dote recepta.*
  - 14 *Confessio viri de dote recepta in fraudem creditorum præsumitur.*
- 1 **A**D vers. tertio probatur fraus, & simulatio, ubi tractatur de modo probandi fraudem, ac simulationem in contractu, adde *Musc.* in *concl.* 815. *numer.* 2. *Afflictum* in *sua decis.* 402. *Aimon.* *Cravett.* in *conf.* 156. n. 14. & alios quos colligit *Surd.* in *decis.* 5. alias alibi citato in *sine*, *Cacher.* in *decis.* 42. *numer.* 2. ubi non solum per conjecturas, verum per præsumptiones non tantum legis, sed hominis, præsertim si adsit læsio circa tertiam partem pretii, vel medietatem ipsius, ut idem *Cacher.* ubi *supra* num. 4. immo propter difficultatem probationum superadmittuntur probationes præsumti-

- ve, in simulatione probanda, & per conjecturas, *text.* est in *cap.* 1. & 2. *de renunciat.* in 6. *Angel.* in l. 2. *Cod.* *quorum bonorum*, *Bart.* & *DD.* in l. *si quis. ex argentariis*, & *penult. ff. de edendo*, *Alex. conf.* 198. *libr.* 7. *n.* 7. 8. & 9. item in *conf.* 111. *libr.* 5. *Cæpoll.* *conf.* 63. *Abb. Panorm. conf.* 49. ubi varios modos detegendi fraudem, atque simulationem ponit, & si per testes possit probari hæc simulatio, 2 vide annotata superius; cumque ejus probationes difficiles sint, standum erit *Judicis arbitrio*, consideratis qualitate personarum loci, famæque, & antecedenti, ac subsequenti tempore contractus, secundum *Menoch. de arbitr. judicium* *lib.* 2. *cent.* 3. *casu* 247. *Magoni decis.* 25. *numer.* 5, 6. & 7. licet secundum *Castrens.* in *conf.* 339. 3 num. 2. ubi hac in re, ait probationes debere esse luce meridiana clariores, sic etiam per *Ancher.* in *conf.* 845. *col.* r. & *conf.* 34. *col.* 1. *volum.* 1. & 382. *vol.* 5. *Aymon. Cravetta conf.* 21. 4 num. 4. *vol.* 1. qui inquit quod simulationes probantur, ac præsumuntur in contractibus, si forsitan adest pactum, ut expensæ solvantur per venditorem, quæ per statutum essent solvendæ per emptorem, ut apud *Surd.* in *decis.* 34. *num.* 2. sic etiam arguitur fraus in contractu, quando emptor illico post emtionem tradit rem vel ipsammet locat eidem venditori; ex possessione penes venditorem post contractum remanens præsumitur simulatio contractus, vel si possideat venditoris nomine, *Socc.* in *conf.* ubi *supra* 5. *Cæpoll.* in *eodem conf.* 93. & *Abb. conf.* 49. *Baldi.* in l. 1. *Cod. de donat.* 6 ante nupt. quomodo autem, & quibus modis est detegenda talis simulatio, & si ex iis, quæ incontinenti fiunt, *Benedell.* hic in *text.* simulate egisse in §. *idemque* num. 5. & 6. & si propter

- videtur præsumitur simulatio *ad text. in cap. uilem simul. 22. quæst. 2. &*
- 7 si favore vicinorum arguitur simulatio, vel præsumatur; adde *Rendell. in vers. simulate donaverit in §. caus. vero dotis, si autem adversus instrumentum dotale simulatio probatur per testes, vide Napod. super consuetudines nostras Neapol. in consuetud. dos & quarta in §. contra instrumentum, glossa instrumentum n. 113. vers. videlicet tit. de jure quartæ, Præf. de Franch. dec. 367. Addentes novissimos ad consuet. civ. de jure quartæ, & quod hæc simulatio, & fraus conjecturis, variisque indicibus probetur; occulte enim, ac clam committitur, aliterque probari non posset, ad text. in l. quia autem §. non simpliciter ff. si quis omissa causa testam. Oltrad. conf. 324. Bald. conf. 46. vol. 1. Aymon. Cravetta in conf. 148. vol. 1. n. 12. ex quibus aliis fraus colligi possit in contractibus istis, videndus est Speculat. tit. de donat. inter virum & uxorem in §. 2. vers. etiam sic notavit Bald. in l. 3. C. plus valere quod agitur, Sylva nupt. in lib. 6. tit. quomodo Judex pro commun. opin. n. 16. fol.*
- 9 577. & si confessio mariti de dote recepta in dubio præsumatur fraudulenta, videas egregium Fontanell. in claus. 14. glos. unica part. 2. num. 56.
- 10 & si confessio mariti de dote restituenda facta ante contractum matrimonium, vel eo soluto, si præjudicet sibi, vel ejus heredibus, propter eandem confessionem; dum agitur de ea restituenda, vide Bart. in l. assiduis vers. quæro. circa legem nostram C. qui potior. in pignor. & in l. 2. §. pen. ff. si certum petatur, Cyn. in authent. sed jam necesse C. de donat. ante nupt. vide Constant. de Roger. in tract. de dote in §. 5. Joann. Ant. Campeg. de dote quæst. 57.
- 11 n. 2. & si hæc confessio mariti præjudicet Fisco, Afflict. in consuet. Regni

causa n. 5. & in dec. 1. ubi talis confessio operatur, causaturque deductionem dotis etiam adversus Fiscum, ita Peregr. de jure Fisci tit. de publication. bonor. lib. 5. num. 82. secus si talis confessio erit subsequens facta post delictum ab ejus viro, nam arguit fraudem, idem Peregrin. ubi supra n. 184. per text. d. l. quis post hac, & in l. res uxoris C. de donat. inter vir. & uxorem.

12 & ad cognoscendum, quando talis confessio erit fraudulenta vel ne; & si noceat creditoribus, qui hoc mediante tempore, contraxerunt cum viro, videas Magon. decis. 68. num. 10. Rotam Avenion. decis. 25. Fachin. allatos per Domin. Reg. Sanfelcium in decis. 152. nuper edita part. 2. Et in

13 causa vertente in M. C. V. quæ deinde per appellationem introducta fuit in S. R. C. inter creditores quondam Stephani Abenantem ejus uxorem, quæ pro excludendis creditoribus dicti ejus viri, quorum unus erat meus genitor Julius Rummus suo loco graduatus, nec non & Catherina Clemente uxor J. U. D. Domini Januarii Grossi omni scientia ornatissimi, & Otiosorum Academicæ pro ea patrocinante dicto ejus viro, filia & heres quæ. Gratia Chiajese, ac quæ Bellisarii Clemente J. U. D. olim in S. R. C. Advocati primarii, dicta Apollonia petierat executionem sententiæ assistentiæ obtinent super nonnullis bonis dicti sui mariti pro ejus dotibus ducatorum 800. ut in instrumento dotali, ubi apparebat confessio receptionis partis dotium duc. 300. in pecunia numerata; verum pro dictis creditoribus ad impediendam dictam executionem sententiæ assistentiæ plura in facto, & in jure fuerunt in S. R. C. allegata, & in specie ad fundandam fraudem, dum confessio prædicta post multum tempus, scilicet

cet spatio 22. annorum erat facta, & post promissionem subsecuta, infra quod tempus, dicebant creditores, debita plura contraxisse dictum Stephanum, ut ex eisdem actis videbatur, & ideo prædictam confessionem fuisse factam in fraudem, & inter ceteros DD. allegatus fuit doctissimus, & magnus. *Menochius de præsumptionibus lib. 3. præsumtion. 12. num. 29. vers. 3. ubi dictum articulum disputat, ita Bald. Novell. tract. de dote part. 10. numer. 12. vers. si autem, Alex. in conf. 80. latus num. 1. libr. 7. Ursill. in præc. decis. 402. ad Afflict. Gutierrez lib. 1. præc. 99. quæst. 120. Dom. de Franchi decis. 86. Farinac. dec. Rotæ Romanæ 77. quos refert Reg. Rovinus in pragmat. 2. de appellat. decisio cuius adhuc pendet in eodem S. R. C. coram Regio Consiliario Francisco Antonio Muscetula viro patritio, ac S. R. C. Decano, licet in decreto S. C. ad relationem ejusdem M. C. V. fuit pronunciatum, ut procederetur ad venditionem omnium bonorum præcedente appretio, & in pretio audiantur omnes creditores: Actuarius de Solatio nunc Clavellis in anno 1637. adde etiam ad hunc articulum Doctiss. Fabrum in suo C. in tit. de dote cauta non numerata tit. 5. lib. 10. definit. 1. & ad cognoscendum, si per confessionem hanc præcedente promissione dotis tollatur exceptio non numeratæ dotis, Fachin. lib. 8. controv. cap. 81.*

S U M M A R I U M.

- 1 Dicta in præcedentibus intelliguntur repetita in probationibus, & qualiter.
- 2 Præfationes arguunt causam finalem, ac dispositionem testatoris.
- 3 Creditor in pecunia, an teneatur accipere bona stabilia a debiøre.

AD vers. Item si probetur num. 13. adde Bart. in l. retentionem C. de usuris, ubi inquit, quod in probationibus dicta in præcedentibus intelliguntur repetita in sequentibus, dummodo non addit intervallum in repetitione, *Specul. tit. de instrument. edit. §. nunc autem videndum in vers. item excipitur*, quando vero statutorum præfationes ipsa statuta restringant, videas *Bartol. in l. cum hi in princip. vers. item nota*, & in §. eum de transact., *Bald. in l. fin. de heredi institut. text. in l. Titia §. item respondit ff. de verbor. obligat. & si præfationibus statutorum sit credendum vel ne, Imol. in cap. penult. de cler. conjugat. Anchar. conf. 22. col. 2. vers. 15. Gozzon. conf. 7. Cassan. conf. 58. Beltran. conf. 121. vol. 3. Car. Ruinus conf. 95. volum. 5. Grat. respons. 44. visis col. 2. vol. 2. & signanter Cassan. in consuetud. Burg. in verb. istud est præmium.*

2 Sed quando tales præfationes arguant causam finalem, ac dispositionem testatoris, *Bald. in l. nostram col. 1. Cod. de testamentis, Cacher. decis. Pedem. 23. num. 31. Dec. conf. 600. num. 2. immo quod semper colligatur ex eis intentio loquentis, ac finalis causa, vide Natam in conf. 164. num. 18. Angel. conf. 180. & sic nota has præfationes semper usu fuisse antiquorum, Specul. refert in tit. de advocatis in §. nunc de exordiis, & sine eis non esse inchoandum, ait Bart. in rubrica ff. de acquirendi heredi per text. in l. 1. ff. de orig. juris, dant enim intellectum legibus, & secundum eas lex constringitur, refert Regens Rovinus in commentar. pragmat. 4. de possessionibus ad invicem non turb. num. 39. citatus per hon. mem. Mauthæi Paigni olim Consiliarii integerrimi ad pragmat. 5. de milit. numer. 28. penes quem plura circa effectus harum præfationum, Afflict. etiam*

etiam in hoc vers. de datione in solutum, adde Regent. Sanfelcium in dec. 268. ubi tractat si creditor in pecunia retetur accipere bona stabilia a debitore, vel ejus heredibus, circa materiam auth. hoc nisi de solut. de Franch. dec. 81. & ad materiam præfationum, & quando ex eis contractus intentio dignoscitur, & mentem contrahentium, videas Caspar. Thesaur. in quæst. forens. quæst. 1. per totam, qui eandem ad quæstionem venit.

S U M M A R I U M.

- 1 Suspectio fraudis in datione in solutum an detur.
- 2 Fraus ex suspicionem præsumitur.
- 3 Delinquens excusatur a delicto ob affectionem.
- 4 Suspectio fraudis in contractibus conjunctorum cessat.
- 5 Aditus, seu introitus ad domum, quæ habet unum aditum, an detur data divisione domus, & quid in venditione domorum habentium claustrum commune. n. 6.

AD vers. item præsumitur numer. 14. adde Rendellam hoc idem dicentem in vers. simulate donaverit in eodem tract. Glof. §. ideoque illi numer. 6. vers. ex his, & sic nota in datione in solutum regulariter, & omnino, suspectio fraudis non præsumitur, cum sit necessaria, ut voluit idem Rendella hic, si præcise causative saltem, & D. de Franchis in decis. 488., & ubique actus habet necessitatem, cessat fraudis suspicio, secundum allata per Gabrielem conf. 58. numer. 23. & si datio hæc in solutum fuerit plus debiti, omnino tollitur, & inutilis erit, secundum Bart. in l. si non sortem v. si centum ff. de condict. indebiti, Curt. junior. in consil. 170.

vol. 2. n. 3. quod limitatur secundum Marant. in suo specul. part. 6. actu 3. numer. 20. & 21. duobus modis videlicet in tenuta, & in actione hypothecaria; sic etiam ex affectione arguitur fraus, Afflict. hic, cui addè, quod affectio semper cadit in rebus, antiquis, ac majorum nostrorum, text. est in l. cum servus ff. mandati, Cyn. in l. quoties C. de fideicommiss. Castr. in cons. 16. Molin. de primogeniis Hispanorum libr. 3. cap. 5. numer. 53. habetur in libr. de Regibus 4. cap. 21. ubi legitur Natan noluisse vineam vendere, quia fuit ejus parentum, sic nota etiam affectionem esse tantæ efficacis, ut excusantur delinquentes a delicto, ita per Tiraquell. de pænis caus. 22. & Bursat. cons. 346. n. 24. vol. 4.

Sed facta donatione in solutum consanguineo an præsumatur fraus in ea commissæ; in contractibus enim conjunctorum omnis fraudis suspectio, ac metus præsumtio cellat, inquit Alexandr. & Bald. in l. transactionem, ubi glof. de transact. Natta in cons. 192. vol. 1. num. 22. & in alio cons. 137. num. 6. vol. 1. inquit, sic etiam Afflict. hic in medio.

5 Ad id vero, quod Afflict. inquit in medio hujusmet vers. videlicet, si vendatur medieta domus lateribus retentis in fraudem vicini, quæ domus non habet, nisi unum introitum, quæro incidenter, quod si deinde facta est divisio totius domi, vel fundi, & non fuit conventum, ut unus habeat introitum per eandem domum, an hoc tacite intelligatur. Respondetur, quod nisi hoc expresse inter eos fuerit conventum, minime præsumitur, text. est in l. etiam constituti §. quæcumque, ubi DD. de servit. urb. prædiorum vide Capollam in tract. de servit. cap. 37. de iuneris servit. fol. mihi 100. col. 2.

6 quid vero in venditionibus duarum domorum habentium claustrum, seu porticum commune, vide eundem Cæpoll. ubi supra in cap. 44. fol. 129. num. 7. ubi inquit: annexorum, & connexorum eadem esse natura, ut per text. in l. cum actu, ibi: Plane si connexum fuerit ff. de negot. gest., & habetur in cap. quando, ibi in textu (ita conjuncta, & connexa) extr. de judiciis, & alia notat. apud Cæpoll. in tract. de simulat. contr. in §. principal. casu num. 98.

S U M M A R I U M.

- 1 Fraus an præsumatur in donatione facta, postquam emtor fuerit citatus ad relaxandum; & quid in donatione necessaria ante judicium motum. num. 2.
- 3 Donatio facta lite pendente, censetur in fraudem facta.

AD vers. Item dico. Adde ea quæ supra fuere adnotata in §. 3.

- Ad id vero, quod per Afflict. hic
- 1 dicitur, videlicet, ut fraus præsumatur in donatione facta, postquam emtor fuerit citatus ad relaxandam rem vicino ex causa juris congrui, vel modo, videlicet, si donator retinet possessionem rei, Bald. in l. 1. C. de don. ante nupt. Masc. in conclus. 559. n. 12. & 14. & per nos supra, & in alia conclus. 446. num. 12. ita Napod. in consuetud. 1. glos. possidet num. 45. in fin. Marant. optime in sua disp. solemn. 29. num. 25. sed quid in donatione necessaria habente causam vetustiore ante judicium motum, ut etiam post inceptum judicium, quod valeat, & teneat talis donatio facta, fraudis machinatione cessante, Viv. decis. 320. quam Dominus Episcopus Riccius in collectan. 2300. & in collectan. 6. re-
Tom. II.

fert Cacher. decis. Pedem. 163. n. 12. sic propter necessitatem, etiam vasallus poterit alienare feudum, etiam in vita sua, secundum Parid. in tit. de re integr. vers. quæro de quæstione fol. 68. num. 2. allatum a Jacobo Maquilo ad Capyc. in decis. 99. num. fin. in fine eundem Masull. a decis. 85. ubi tractat materiam donationum factarum in fraudem successorum, & de iis, quæ sunt personis conjunctis, si in eis fraus potest suspicari vel ne, Surd. in decis. 172. num. 8. ubi donatio facta lite pendente, in fraudem censetur facta, ita August. Berous in consil. 120. num. 33. vol. 1., vel facto ab eo, cui mox erat lis movenda, idem Berous in eodem consil. num. 10. & quid si donatur personæ conjunctæ, adde Scip. Buccin. ad consuetud. Neapolit. 1. in eodem tit. de jure congrui, incipit, Nota hic, & circa modum detegendi fraudes, ac simulationes, Bartol. Soccin. in consil. solemn. 264. & Anchar. in decis. 369. & Mascard. in concl. 555. 556. & 557. num. 5.

S U M M A R I U M.

- 1 Juramentum probatorium est necessarium, & purgativum, quod datur in defectum probationum.
- 2 Emtor dum adstrictus venit a vicino ad deferendum juramentum, jurat sicut in juramento calumniæ.
- 3 Judicis officium imploratur adversus emtorem jurare volentem contra vicinum, ac illum defraudet.
- 4 Probationes, an admittantur adversus juramentum causa evitandi perjuriam, & num. 5.
- 6 Appellatio an detur a juramento calumniæ.
- 7 Statutum disponens ut fietur juramento alicujus, si contrarium probatur, an illi standum erit.

- 8 *Probatio offerenti deneganda non est.*
- 9 *Via perjurantibus non est aperienda.*
- 10 *Probationes adversus juramentum, quare admittantur.*
- 11 *Exceptio adversus juramentum, an admittatur.*
- 12 *Dictio post cujus sit naturæ.*

AD quintum notabile, adde ea, quæ per nos adnotata fuere supra in 4. notabili circa juramentum, quod exigitur ab emtore rei per vicinum, ac etiam *Theſaur. in quaſtionibus forenſibus in quaſt. 81. lib. 4. n. 5. & 6.* ubi circa hujus notabilis materiam ait, 1 juramentum illud eſſe neceſſarium & purgativum, quod datur in defectum probationum, ut etiam inquit *Rendella hic in §. cauſa vero dotis gloſ. poſt juramentum n. 2. verſ. item aliis*, & quod adverſus hoc juramentum admittuntur probationes contrariæ, quemadmodum per instrumenta denuo reſperta hoc juramentum retraſceretur; ex 2 neceſſitate enim emtor jurat, dum coactus venit a vicino ad deferendum hoc juramentum, ſicut in juramento * calumniæ *, ut apud *Benedell. hic in §. ideoque illi aliis*, & ideo admittuntur 3 favore vicinorum, nam certi emtores uti immemores ſalutis æternæ, dum eis deſertur juramentum potius perjurarent cauſa evadendi jus congrui, quod eſſet in vicinorum fraudem, & ſic locupletarentur eam jactura aliena, & fruſtra daretur eis juramentum; ad evitandum ergo hoc, probationes & Judicis officium adverſus eum imploratur, *Maſcard. de probationibus conſul. 955. ubi num. 13.* ampliatur hoc etiam adverſus ſententiam prolatam, ita *Theſaur. ubi ſupra*, ejuſque genitor reſert fuiſſe deſiſum in *Senatu Pedem.*, ut 4 non obſtante juramento, teſtes & probationes admittantur, ita per *Afflictum* habetur in *deciſ. 64.* ut adverſus

5 juramentum admittantur probationes, ne agere volenti præcludatur via dicentem: eſſe evitanda perſuria, ut dixi in *notab. de cujus pœna habetur in Conſtitut. Regn. eos qui ſcienſer*, ſed 7 quid adverſus juramentum calumniæ, ſeu judiciale, ac litis deciſorium, *text. in l. admonendi ff. de jurejurand. cap. & ſi Chriſtus tit. eod. a quo juramento certum eſt appellationem non dandam eſſe, l. generaliter C. de reb. cred. & jurejurando §. 1.*

Quod adverſus ſupradictum juramentum admittantur probationes, habetur per *text. ejusdem noſtræ conſtitutionis*, ibi: *Si autem poſt juramentum, probatum fuerit contra Conſtitutionem noſtram ſimulate hoc egiſſe, venditor & emtor pœnam perjurii ſubſtinere debent*, clare ergo apparet, quod admittuntur probationes ex diſpoſitione ejusdem legis noſtræ adverſus juramentum factum per emtorem, & hæc ſunt verba legis, quæ ſunt intelligenda ſecundum propriam ejusdem ſignificationem, *text. in l. ita vulneratus ff. ad leg. aquiliam, ubi Bartol. in verſ. item nota*, & quod ex ſtatuti diſpoſitione ſtatuitur juramento alicujus, ut ſi ex adverſo probeatur contrarium, non credatur amplius dicto juramento, apud *DD. in l. qui bona §. quidam ff. de damno infecto, Bald. in l. 1. C. de reb. cred., & in l. ſi tutor C. de periculo tutorum, Angel. in l. qui reſtituere ff. de rei vindicatione, Innoc. in cap. fin. quod met. cauſa Barb. in cap. poſuiſti de prob.* quæ probatio offerenti deneganda non eſt, *l. quinquaginta ff. de excuſat. tutorum*, ubi *Bald.* & ad hoc ut poſtea irrogetur pœna perjurii perjurantibus. Bene igitur in hoc §. notabili diſponitur probationes adverſus juramentum venditoris, ſicut *Afflict.* tenet omiſſis obſectionibus in contrarium, quæ per Scribentes ſuper hanc

Extravagantem afferentur, tamen pro veritate hujus videndus *Mascard. de probat. in conclus. 472. num. 41. ubi* 9 etiam probatur hoc dictum superius circa probationes adversus juramentum, admittendas; nam talis fraus velata, & in præjudicium vicini machinata per contrahentes non posset, nisi per solum Deum detegi, cum ex dilatione solius juramenti nunquam scire possit veritas, & consequenter delusus esset vicinus per perjurium commissum, immo viam aperiretur perjurantibus, quod non est permittendum, *Specul. tit. de offic. omnium judic. in §. postremo vers. 6. cap. cum dilectus, quod metus causa, nisi contrarium, admitterentur probationes, ita Thesaur. ubi supra loco citato, probationibus inquam multum leges favorabiles sunt, & arctandæ enim non sunt, sed potius eis ampliatio tribuenda, l. generaliter ff. de reb. creditis, authent. de test. §. quoniam sci-* 10 *mus, l. quoniam C. de hæreticis, & Manicheis, sic probatur postremo tales probationes esse admittendas adversus hoc juramentum, quod a lege fuit introductum, seu statutum, quod idem est, & confutatur per contrariam probationem, sicut tenet Covarr. qui testatur de communi in tract. variarum resolut. lib. 2. cap. 13. §. 1. num. 4. versicul. quarta conclusio.*

11 Et si exceptio adversus juramentum sit admittenda vel ne, *Caravit. super Ritibus in ritu 166. num. 45. & si sit hæc exceptio incontinenti probanda, vel ex intervallo, dic secundum Ant. de Caputis ex intervallo per dictionem Post, quæ significat interval-* 12 *lum temporis, juxta gloss. in l. non erit §. fin. ff. de jurejurando, quæ dictio adest hic, quid vero si perjuraverit venditor, vel emtor, an perjurium unius noceat alteri, vide Surd. in decis. 225. num. 13. circa vero modum de-*

legendi fraudem simulationemque contractus, videas *Rendellam in eodem tractatu de jure congrui hic in vers. probatum simulate egisse.*

S U M M A R I U M.

- 1 Perjurium quidnam sit, & an sit crimen ecclesiasticum. num. 2.
- 3 Perjurus quis sit, & num. 25.
- 4 Perjurus an sit infamis.
- 5 Perjurus an possit esse testis.
- 6 Perjurus qualiter excusatur.
- 7 Paupertas excusat a perjurio.
- 8 Pœna adversus perjurantes, quæ sit.
- 9 Agi an possit criminaliter pro perjurio.
- 10 Pœna perjurii an transmittatur ad heredes, qui tenentur ad observantiam contractus. num. 11.
- 12 Juramentum an liget respectu Ecclesiæ & Universitatis, si a Prælato vel Syn- dico fuerit præstitum.
- 13 Perjurium remitti an possit per Patres.
- 14 Jurans pro causa justa, an sit perjurus.
- 15 Perjurus an puniatur per Judicem laicum.
- 16 Causa perjurii an dicatur causa criminalis.
- 17 Dolus est delictum.
- 18 Qualitas delicti ex genere pœnarum dicitur.
- 19 Judicium criminale est, quando pœna applicatur Fisco.
- 20 Perjurare displicet Deo, & quare.
- 21 Perjurium quot modis committatur.
- 22 Exceptio perjurii an repellat agentem.
- 23 Causam perjurii nemo dare debet.
- 24 Jurans falsum credens esse verum, est perjurus.
- 26 Constit. eos qui scienter an comprehendat perjurantes adversus Principem.

AD 6. notab. Pro ornatu hujus notabilis, circa perjurii definitionem, videas gloss. in cap. tua nos de jurejurando, & Bald. in l. fin. C. de reb. creditis, Boer. decis. 305. num. 1. ubi perjurium dicunt esse mendacium juramento firmatum, ita etiam definitur secundum Angelicum Doctorem Divum Thomam Aquinatem in lib. 4. sententiarum distinct. 39. quæst. 4. & dicitur Græce Εἰσπράγεια, & per Bellosifum in l. 2. C. de jurejurando, & an sit crimen ecclesiasticum*, videas, quæ apud Jo: Bertach. in verb. perjurium est, in suo amplissimo repertorio, & quis dicatur perjurus, vide Bart. in l. pupillus §. verbum ff. de verb. signific. & Marant. in suo speculo part. 6. memb. 7. num. 9., & parte eadem actu 4. num. 17. ubi principalis examinatus cum juramento non punitur ut perjurus, ex Rit. M. C. V. si falsum deponat, & plenius apud Bertach. loco sup. cit. lin. 40. & si dicatur ac existimatur pro infame perjuris, quod sic, per text. in l. si quis major C. de transact. Bald. in authentic. & si dicatur C. de test. Lanfranchus de Orianio in cap. quoniam extr. de probat. & habetur in 6. quæst. 1. cap. infamia, ita Card. Paris. in cons. 26. num. 3. cap. 3. Afflictus in Const. Regn. dementia num. 17. in medio lib. rubr. 3. & Abb. antiquus in cap. querela de jurejurando, Bart. & Angel. in l. Lucius ff. de infamia, & apud alios, & an possit esse testis, vide Oldrad. in cons. 91. & per Felinum in cap. ex parte de testibus, & quoad Deum an hoc perjurium sit majus delictum homicidii, videas Bart. in cons. 217. Aymon. Cravettam cons. 209. n. 18. vol. 1. & text. in cap. merui vers. ecce quidam, & cap. duo dist. 13. & an Deum contristare faciat, videas authentic. cui delictum, ubi Bald. column. 4. C. de

6 indict. viduit. toll. quomodo ergo excusetur, docet Surd. in decis. 58. num. 6. & 7. & quod in dubio est capienda interpretatio in bonam partem pro excusatione ex causa evitandi perjurium, idem Surd. in eadem decisione num. 4. & Cacher. in decis. Pedem. 75. num. 3. attenta bonitate, ac qualitate personæ, cum per malam vitam præsumitur potius perjurus, quam contra, ita Afflict. in dec. 36. n. 3. & si paupertas excuset a perjurio vel ne, dic quod sic; estque unum de privilegiis ipsius paupertatis, vide D. Petram in addit. ad 8. Capyc. in decis. 85. num. 9. de poena vero perjurii quæ, & qualis sit, principaliter videas gloss. in cap. Rex 23. quæst. 5. in verb. & perjuros, & apud Addentes in d. dec. 6. quæst. cap. prædicandum, & cap. monet in verb. perjurii, & apud eundem Surd. in dec. 120. Jason. in l. si avo patroni §. fin. ff. de jurejur. & Mascard. in conclus. 1173. penes quos multos modos perjurii, sic etiam per Cacher. in alia decis. Pedem. 66. ubi refert poenas, quas dabant antiqui adversus perjurantes, & de modo jurandi, & de poena, quæ olim, num. 10. & in dec. 72. num. 2. sic etiam apud Afflictum in dec. præc. 28. & in alia 30. & 200. ceterosque apud P. Caravitam in ritu M. C. 133. 171. & in ritu 182. & per Scalionem super ejusdem M. C. V. Riibus in ritu 365. num. 7. & apud eundem Afflictum super commentariis constit. Regn. eos qui scienter num. 2. & per Foller. in fragm. praxis crimin. num. 203. tit. de perjuriis, & novissime per D. Marchion. Regent. Carolum Tapiam in 5. libro sui amplissimi Codicis juris Regni tit. de perjurio in add. num. 11. ubi varias poenas perjurii refert, & licet erat olim manus amputatio, hodie tamen est redacta ad pecuniariam poenam, ut per eosdem supracitados DD. an

9 ad pro perjurio agi possit criminaliter, Caravita ubi supra in d. ritu 132. 182. & reservata pœna perjurii, an possit Pars inflare pro declaratione illius, D. de Franch. in decis. 181. & y hæc pœna transmittatur ad heredes perjurii vel ne, videas omnino Ant. Gal. de absol. a juramento §. 2. n. 31. Marinum Frecciam de liquid. instrum. in tit. de præsent. part. 11. quæst. 1. num. 3. ubi
10 concludit negative, licet ad observationem contractus teneantur heredes, pro veritate tamen videas omnino Capyc. in decis. 75. Afflicti. nostrum, & Bartol. de Capua in d. Constit. Regn. eos qui scienter, & Ursill. qui citat alios in annotatione ad Afflicti. super decis. 381. num. 5. Carav. super rit. M. C. V.
12 128. D. de Ann. in alleg. 28. & quid in Prælatu respectu Ecclesiæ; vel Syndicis respectu Universitatis an liget hoc juramentum præstitum per eos, videas Romanum in cons. 369. Cornium cons. 45. quos refert in additione ad eandem decis. Capyc. 75. Petra num.
13 14. & 15. & si per Partem remittitur hoc perjurium, videas Afflicti. in dec. 35. supra citata, & Cravettam in cons. 151. & alios quos refert idem Petra ad Capycium in dec. 85. num. 1. ubi per text. in cap. de bitores de jurejur. tenet negativam opinionem; & a quo absolvatur perjurus, dic. a Summo Pontifice, Ripa resp. 55. Viv. præc. decis. 120. & Anna in allegat. supra citata, Carolus Grimaldus, qui fuit Advocatus Neapolit. in suo tempore, deinde Tribunus plebis hujus Civitatis in add. ad tract. Tartagliæ
14 in cap. 1. num. 134. & deferens pro causa justa an dicatur perjurus, Afflicti. tenet negative in Const. Regni inquisitiones tit. de inquisition. faciendis n. 11.
15 & tale crimen perjurii, an puniatur per Judicem sæcularem*, maxime si coram eo fuerit perjurus, Boer. videas

in præc. decis. 305. numer. 1. Benedell. num. 10. causa vero perjurii an dicatur causa criminalis vel ne, Afflicti. dicit esse criminalem, ut in decis. 64. numer. 2., & in constitut. Regni clementia, & probatur ex hoc, nam quis
17 dicitur in dolo per perjurium, & dolum certum est, esse delictum, ut per text. in l. item exigit in fine ff. de dolo, & ubi delictum ibi sequitur pœna; correlativa enim sunt per text. in l.
18 sancimus ff. de pœnis, immo ex genere pœnarum inducitur qualitas delicti, ut ait Caravir in Ritu 109. num. 3. secutus a Card. in tractatu maleficiorum apud eundem Carav. maxime cum pœna hic applicatur Fisco, quæ a delicto dependet, text. in l. quod ait ubi Bart. in cap. 1. de adulteriis, & in cap. ultimo extr. de sent. excommunicat. gloss. in §. 1. vol. 3. Institut. de pœnis quæ ex delicto nascuntur, sic apud Peregrin. de jure fisci lib. 4. tit. 8. num. 8. ubi
19 inquit, quod pœna, quod applicatur Fisco, judicium criminale est, per text. in l. locatio §. quoad illicita ff. de publicanis, ita per Salyc. Alber. Bald. Abb. Alex. Jason. & Bartol. variis in locis allatos per eundem Peregr. ubi supra de jure fisci, licet per Rendellam teneatur contrarium, ut hic in vers. fisco applicabitur num. 6. Benedell. vero tenet esse delictum privatum simplex, ut in loco supra citatum. 10. & neque criminale, neque civile, ad quod probandum movetur auctoritate Iserniæ, & Cassanei, & apud eundem Benedellum & notat quod perjurare multum displicet Deo, esseque contra Religionem Christianam, & in Dei contemptum, solumque ipsum Deum ultorem habet, ut Cod. de reb. cred. l. 2. infamisque is reputatur, d. l. si quis major Cod. de transact. & ille, qui juravit in dolo proximi, non ascendit in montem.

Domini, neque stabit in loco sancto ejus, nec a Domino benedictionem accipiet, & misericordiam a Deo salutari suo; sed ille ascendit in montem Domini, & benedicetur a Deo, misericordiamque consequitur, qui innocens manibus est, & mundo corde, & non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximi sui, ut ait *Psalmista in psalm. 33.*, & 12. *quæst. 2. cap. movetur in verb. perjurii autem*, etiamque adde *Joi: Jacobum Anichinum JC. Neapolitanum olim causarum patronum in tractatu de præventionem instrumentorum, sive commentarium ad pragm. Regn. huj. malitiis de prævent. moder. quæ post opus præventionis in lucem editum, mors in juventute immature prævenit; quid est vita hominis! ut ait Propheta, nisi ventus, & fumus, Job. cap. 13. ut in verbo juramentum, ubi plura circa hanc materiam juramenti assert.*

- 21 Sic etiam quibus modis committatur perjurium, habetur in *d. cap. movetur ead. quæst. & tanta est turpitudine hujus perjurii, ut quis potius sustinere debet quodlibet damnum temporale, quam juramentum violare, ut docet Doctor Angelicus Divus*
 22 *Thomas 2. 2. qu. 78. artic. 6. an exceptio perjurii repellat agentem a limine judicii, Fontanell. de pactis nupt. claus. 1. gl. 2. part. 7. n. 4. Carolus de Grassis in except. 4. numer. 52. repellat agentem, tamen excipientem minime repellit, item num. 7. ubi supra auth. sine prohibitione matres §. quia*
 23 *vera multa col. 2., & nemo causam perjurii dare debet, auth. de nuptiis §. nos igitur col. 3. & dist. auth. de nuptiis §. nos igitur col. 4. & dist. auth. ut matres §. quia vero, & de aliis modis committendi perjurium, vide glos. antiquam Antonii Caputi impressam in opere Rendellæ in glos.*

pœnam perjurii numer. 3. ubi num. 4. 24 ait: quod jurans falsum putans esse verum, etiam dicatur perjurus, adde etiam Regentem Tapiam, ut supra citatum in l. 5. Codicis juris Regni in tit. 28. tit. de perjurio, ubi numer. 8. 25 in ejus annotationibus super dicta const. eos qui scienter diversimode variisque modis declarat quis dicatur perjurus, quæve debent concurrere ad hoc, ut quis in perjurio incidat, ut in n. 7. & etiam in num. 11. plures pœnas, quibus perjurii sunt puniendi, refert: & quid si constitutio illa comprehendat perjures adversus Principem, vide eundem Tapiam in numeris sequentibus eodem loco, ut supra in principio Rubricæ.

S U M M A R I U M.

- 1 Eviçtio non datur, stipulato contractu contra legis præceptum, etiamsi fuerit expressa promissio. n. 2.
- 3 Emptor rei feudalis de eviçtione agere non potest, postea eviçta.
- 4 Eviçtio non datur in alienatione rei feudalis, quia contra præceptum legis facit.
- 5 Pretium an erit restituendum a venditore rei feudalis absque assensu.
- 6 Emptor excusatur, dum pro se habet regulam generalem.
- 7 Eviçtio nulla debetur sublata re jure retractus.
- 8 Eviçtio venit consecutive.
- 9 Actio duarum pœnarum, una ab emptore, altera a venditore, quomodo procedat in jure remissive.
- 10 Pœna duplicata, quando quis puniri potest.
- 11 Fiscus an sit præferendus aliis creditoribus delinquentis in exactione pœnarum; quid si pœna applicatur Patri, & Fisco. n. 2.
- 13 Pœna una imposita, altera relicta arbitrio.

- bitraria, an ipsa maior sit.*
- 14 *Pœna duplex exigi an possit, vel non.*
- 15 *Delinquens cum armis prohibitis an duplici pœna puniatur.*
- 16 *Eviſta re a Fisco vendita an eviſtio procedat.*
- 17 *Pretium quoddam inſpicitur præſens, vel præteritum.*
- 18 *Confefſio ſpontanea quando valeat.*
- 19 *Pœna quando minor imponenda erit in delictis.*
- 20 *Pœna quando minuitur per confefſionem.*

AD 7. notab. *Aſſiſt.* in hoc notabili concludit emptorem nullam habere poſſe adverſus venditorem pro eviſtione actionem, cui adde ſatis ad rem, *Theſaur. filium in ſua ſollemni quaſt. forenſi* 23. ubi in num. 2. ait quod

1 *ſtipulato contraſtu contra legis præceptum, nullam eviſtionem in eo cadere, ex doctrina Tiraquell. de retractu proxim. in §. 1. gloſ. 1. num. 12. Rubicum conſ. 162. Caball. de eviſt. §. 4. num. 50. quod vero hæc figurata ſub in ſolutum datione ſit facta contra præceptum legis noſtræ patet; nam Conſt. noſtra Sancimus vocat prius perſonas per eam numeratas, ut ſcilicet, ipſi requirantur, ſi velint emere vel ne, ut præferantur ceteris extraneis, & ut ſervetur hic ordo, ſequitur omnino invaliditas actus alienationis, immo quod pejus & pœna, de qua in §. niſi verſic. & inſuper;*

2 *hoc etiam in tali contraſtu eviſtio minime cadet, licet fuerit expreſſa, & ad eam venditor minime adſtringitur, ait idem Theſaur. quaſt. citat. auctoritate Iſerniæ, & Alvarotti in c. 1. tit. ſi vaſal. feudi fuerit controverſia, & Tiraquell. de retractu conſangu. in deciſ. 290. num. 16. & alios; hoc idem confirmat Laurent. de Fano in l. in*

*quorum col. 12. de pignoribus, Angel. & gloſ. in l. ſi filia C. famil. ereiſcund. l. neceſſario. & ſin. ff. de periculo & commodo rei venditiæ, l. ſi quis domo, & l. ſi ſervus ff. de eviſt. videas Bald. in l. non dubitatur in fine C. de eviſt. & in c. 1. verſ. de-
mum, de prohib. feudi alienatione per*

3 *Federicum, ibi enim habetur, emptorem de eviſtione minime poſſe agere ex venditione rei feudalſ poſtea eviſtæ; ſciebat enim feudalſ rei naturam qualitatemve ipſius, ideoque emere non*

4 *debebat, ex eo, quia res feudalſ, cuius alienatio prohibita eſt, cap. 1. ubi Bald. de prohib. feudi alienat. per Federicum, alienando facit contra præceptum legis, & conſequenter contraſtus dicitur ſtipulatus contra juſſum ipſius legis, propterea eviſtio non datur in eo, etiamſi fuerit promiſſa, ut ex l. 2. §. ſin. ubi Bald. C. commun. de legat. immo nec ad pretii reſtitutionem, quando mala fides, & culpa utriuſque intervenerit, & maniſeſtus dolus cum animo fraudandi Dominum de re ſua; quæ ob non impetrationem aſſenſus colliguntur, ut per Thomam de Marinis in citat. c. 1. num. 2. licet ex æquitate eſt, eſſe reſtituendum, ſecundum text. in l. emptorem §. qui autem ff. de action. emt. & Theſaur. ubi ſupra num. 3. & 12. ubi inquit magis venditoris, quam emptoris eſſe culpam, & ideo rem pretiumve amittit, & ſic potius emptori erit ſuccurrendum, ut non amittat ſolutum, quam dicto venditori, ut dictum eſt; emptor enim excuſatur per textum, & Gloſſ. generalem l. nec emere C. de jure delib. l. in vinum C. de contrah. emtione & vendition. l. 1. & per totum C. eod. l. ſin. C. de jure deliberandi.*

Et quod de eviſtione dictus emptor adverſus venditorem minime agat,
ita

- ita cum *Afflict.* tenet hic *Rendella & Benedellus* in rubrica num. 63. & 64. in vers. an re vendita, ea ratione, secundum *Afflict.* hic per cap. quia 38. distinctione, ut in medio notabilis hujus, & quamvis eisdem supradictis juribus posset se tueri venditor, obstat tamen ea dispositio hujus nostræ constitutionis, quæ vult, ut res cum effectu vendantur vicinis per Dominos ipsarum, dummodo in eis non committantur fraudes, ac simulati contractus fiant, ideo adhibet ad hoc poenas post probationes adversus juramentum prolatum per contrahentes, tam venditori, quam emtori ex causa perjurii commissi per eos, ibi: & in super rem venditor amittere debet, & emtor pretium, & Fisco applicabitur; patet ergo ex apertis verbis text. constit. jubentis, emtorem etiam esse debere in poenam amittendi pretium propter poenam perjurii, & consequenter nec potest pro eviçione agere;
- 7 nam sublata re jure retractus, nulla debetur eviçio, refert *Tiraquell.* de retractu lignag. gl. 9. §. 1. n. 34.
- 8 fol. 54. si enim minime ad pretii restitutionem (quod plus est) quomodo ad eviçionem? cum eviçio venit consequutive, arg. l. oratio ff. de spons. ultra pretium rei, & sic pro damnis, & interesse jam passis, *Roman. singul.* 383. eo magis quod isti contrahentes ambo, ut ait *Afflict.* fuere in culpa, & non solus venditor, ideoque cuncti etiam debent esse in poena, arg. l. sancimus ff. de pœnis.
- 9 Dum vero dicit textus (& Fisco applicabitur) ut in fine hujus §., quomodo posset hoc procedere de jure, ut permittatur exactio duarum poenarum, scilicet una ab emtore, altera a venditore, vide *Annam* in alleg. 40. num. 1. *Cayllum pract. observat.* lib. 2. observat. 59. *Myssing. centuria* 1.
- 10 observat. 17. & quando quis duplicata poena plectatur, videas *Foller.* in rubric. pœnis debitis feratur, in praxi criminali part. 4. principalis num. 40.
- 11 & 41. & si in exactiione poenarum Fiscus, & privatus, super poena imposita pro multa delinquentis, & an ambo concurrant, vel dividitur, & quis sit præferendus, facit *Peregrin.* in tract. de jure fisci in titul. 8. de pœnis & multis numer. 11. & 12. ubi tractat quæstiones has, & alias similes, & si poena pecuniaria, vel similis a lege, vel statuto introducto applicetur Parti vel Fisco, vide *Marant.* in suo speculo part. 4. in dist. 1. n. 4. in tit.
- 12 judiciorum tela, & imposita una poena, alteraque relicta arbitraria, an ipsa major sit, dic quod non, secundum *Clarum*
- 14 in quæst. 83. §. fin. pro veritate tamen hujus, si duplex poena exigì possit, vel ne, vide *Dom. illustrissimum Ricc.*
- 15 in sua decis. 42. part. 2. & delinquens cum armis prohibitis, an duplici poena armorum prohibitorum exportationis, & delicti perpetrati puniatur, vide decis. 57. eadem parte 2.
- 16 Et eviçia re vendita a Fisco, an erit locus eviçioni, dic quod tantum ad pretii restitutionem agitur ex speciali ejus favore, *Peregrin.* de jure fisci lib. 6. titul. 4. num. 36. & quando actio pro eviçione detur emtori vel ne, vide *Dec. conf.* 74. col. 2. *Tiraquell.* de retract. consanguinitatis in fine num. 48. *Gramm. conf.* 22. in civilibus n. 5. *Roland. conf.* 67. n. 4. vol. 4. *Becc. conf.* 106. n. 17. &
- 17 *Surdus* in decis. 22. num. 1. re autem eviçta, quod pretium attendatur, præsens ne an preteritum, *Domin. de Franchis* decis. 297. per totam.
- 18 Ad id vero, ut si hi contrahentes sponte confessi sunt, ut mitiori poena in eis infligatur, & sic nota plus prodelle spontaneam confessionem, quam per

per torturam ; vel metu extortam ; spontanea enim confessio minime notabit , neque probat , nisi confessus in ea perseverando ratificaverit , ita Mascardus in conclusione 355. num. 36. & 37. Gomez variar. resol. de delictis in genere cap. 12. tom. 3. num. 6. in tit. de probat. delictor. , 19 minoremque pœnam esse imponendam , tenet Felinus in cap. afferte , & in cap. literis num. 7. extr. de præsumt. & vide ad hoc Petrum Follerium in praxi criminali part. 1. tertiæ part. in tit. & consuebuntur , num. 8. 20 quando vero pœna propter confessionem minuitur , vide Bald. in l. ea quæ in quæst. 11. C. de condit. indeb. & in l. contra negantem ff. ad leg. Aquiliam , Bari. in l. eum qui in princip. in prima col. vers. 2. not. ff. de jurejurand. Felin. in cap. de hoc de simon. 2. col. in capite .

S U M M A R I U M .

- 1 Pœna omnis Fisco applicatur .
- 2 Pœna statuta a lege , vel statuto , cui applicetur , & quando inducitur pro nomine dupli. num. 3.
- 4 Pœna fraudantis gabellas quæ sit , & in quo applicetur .
- 5 Pœna a statuto imposita , an ejus medietas Fisco , & altera Parti detur .
- 6 Statutum distans pœnam partim Fisco , & partim accusatori dandam , an tota Fisco applicetur .
- 7 Pœna quænam sit .
- 8 Pœna statui semper servanda est , & tollit pœnam juris .
- 9 Pœna statutaria an possit esse major , quam arbitrararia .
- 10 Pœna ordinaria in statutis ; spectu vendentis , an extendatur ad ementem .
- 11 Pœna imposita in Constitutione Sancimus an possit remitti a vicino .

Tom. II.

- 12 Pœnæ quæ fisco applicantur , in eis summarie proceditur .
- 13 Pœna imposita promittentibus dimicare armis , eorum controversiam , an fisco debeatur .
- 14 Differentia inter pœnam , & multam .
- 15 Pœnæ , quæ applicari debent Fisco , vel Baroni .

- 1 **A**D 8. notabile , ibi : Omnis pœna Fisco applicatur &c. vide Menoch. de arbitr. jud. quæst. 82. Julium Clarum in praxi criminali quæst. 2.
- 2 Vivium commun. opin. 122. & quando pœna simpliciter prolata a statuto , vel a lege , cui applicetur , vide Bald. in d. l. 2. C. de Episc. aud. Angel. in auth. ut nulli in §. ut autem col. 1. , & quod in dubio applicetur Fisco , patet ex dicta lege , ita Peregrinus de jure fisci in tit. de pœnis , multis , & maleficiis num. 8. lib. 4. ubi ampliat etiam , quando lex indicit pœnam per nomina respectivè , scilicet dupli , tripli , & quadrupli , & similia ; attamen nota , quod limitatur hoc circa pœnas fraudantium gabellas ; cum gabellario debentur etiam , quando factum est tale , quod non cadit in crimine , tunc pœna debetur privato , ita Guglielm. & Bald. in l. si Ecclesiæ C. de Episc. & Cler. quod vero pœna fraudantium gabellas applicetur gabellario , probatur etiam per Baldum in l. 2. C. de fruct. & lit. expensis , & in cap. 2. tit. de cogn. feudor. Alexand. in l. agraria , & plura circa pœnam fraudantium gabellas , & quænam sit , & cui applicetur novissime apud Novarium in collection. 228. super Pragmaticis Regni in Pragm. 5. sub rubr. de vestigalib. num. 123. & Illust. Marchionem Fulvium de Constantio Regentem olim meritißimum super tribus ultimis libris Codicis in tit. de pœnis fiscalibus num. 25. & 26.
- 5 & statutum simpliciter statuens pœnam ,

L

nam ,

- nam, an medietas applicetur Parti, & altera medietas fisco, vide ad hoc *Bart. in l. 3. ff. de sepulchro violato*, *Florianum in l. fin. §. hoc autem ff. de his qui dejecerunt vel effud. Alex. in l. si quis id quod col. ultima de jurisdictione omnium judic. ubi in dubio tenet semper Fisco esse applicandum*.
- 6 & statuto dictante, ut poena applicetur Fisco partim, & partim accusatori, debetur tota solutio Fisco, & a Fisco partem suam deinde petat accusator, *Bart. in l. 1. C. de vendendis rebus fiscalibus libr. 10. l. 3. ubi Salic. C. ad legem falcid. Regens Rovitus in suis commentar. pragm. Regn. super pragm. 9. de aleatorib. n. 3. ubi allegat inter ceteros Cabal. resolut. crim. casu*
- 7 202. poena autem quænam sit, secundum *Vivium decis. 132. esse delictorum calligationem*, & secundum *Reg. de Ponte de potest. Proreg. in tit. de abundantia Civitatis §. 3. num. 3. esse illam*, quæ punit, vindicatque, per *textum in cap. penitentia extr. de penit. dist. 3. & quod poena statuti*, ut est illa, quæ imponitur hic, semper est servanda, tollitque poenam juris communis, *Franc. Mar. decis. 907. part. 1.*
- 8 *Cabal. resolut. crim. 2. & poena statutaria an possit esse major*, quam illa arbitraria, ut puta si statuatur certam poenam, & deinde dicit: aliam iudicis arbitrio remittimus, vide novissimas *Additiones ad Capyc. in decis. 149. & ad Grammat. dec. 36. num. 3. si vero poena adjecta in contractu privati applicetur*, vel ne Fisco, vide *Thesaur. in decis. Pedemont. 98. num. 3. qui allegat Franc. Marc. in decis. 411. n. 19.*
- 9 & *Bart. in cons. 53. & poena ordinata in statuto respectu vendentis*, si eadem extendatur ad eumentem, *Boer. ait: quod sic, in decis. 48. num. 4. sic etiam e contra*, ut ex aliis per Doctores, quod idem *Boer. fundat loquendo etiam*
- 11 respectu juris congrui: hæc vero poena hic statuta, si potest remitti a vicino in præjudicium fisci tam emtori, quam venditori; quod non, argumento *l. jus publicum C. de pactis*, argumento *l. Lucius §. pæn. ff. ad municip. l. post mortem §. fin. eod. tit. ff. de pact.*
- 12 In iudicio autem poenarum, quæ applicantur fisco, nota quod proceditur summarie, & absque figura iudicii, sive per statuta, sive per alia fuerint impostæ, nec datur appellatio in eo, ut in *glos. 1. in cap. Regis Caroli II. incipiente, ab olim, lib. 3. col. 2. fol. mih. 339. & quod in duobus promittentibus dimicare armis eorum contrariam sub certa poena*, an dicta poena debeatur, & exigatur, ac fisco applicetur, videas *Ursill. ad Afflict. in decis. 135. in num. fin. & in alia ejusdem 206. poena minorata*, cui applicetur Regi, vel ne, videas *Calper. in contraria causa fisci ut causa 1. de- cis. 2. inter poenam & multam quæ sit differentia*, & quæ applicetur fisco,
- 14 quæ Baroni, & quando non sit dictum cui applicari debetur, videas *Illust. Marchionem de Constantio supracitatum in tribus libris Codicis tit. de pænis fisci lib. 6. num. 7. & per sequentes ad materiam facientes.*

S U M M A R I U M.

- 1 Compositio, & transactio pro eodem penuntur.
- 2 Compositio quænam dicatur.
- 3 Compositio unde ortum habuit.
- 4 Compositio in delictis qualiter fiat.
- 5 Pænæ sunt ipsarum legum ministri.
- 6 Interest Reipublicæ delicta puniri.
- 7 Occasio delinquendi non est præbenda.
- 8 Compositio in aliis locis non est in usu.
- 9 Compositiones substinent vices poenarum.
- 10 Compositiones per quas personas faciendæ.

- 1 Compositiōnes ut valeant , quæ requirantur.
- 2 Compositiōnes non excedunt quantitatem.
- 3 Cap. exercere volentes ponderatur & num. 14.
Compositio an facienda sit ante contestationem litis.
- 5 Componere post sententiam spectat ad Regem , & ratio assignatur . n. 16.
- 7 Lata sententia , omnis spes commutandi pœnas cessat .
- 8 Rex solus facit gratiam post sententiam .
- 9 Compositio ut valeat , plura sunt necessaria .
- 10 Casus , in quibus inconsulto Prorege fieri non potest .
- 11 Ordo in compositionibus faciendis in quibus non servatur .
- 12 Compositio in quibus delictis cadit , & non cadit .
- 13 Remissio requiritur in compositione facienda .
- 14 Remissio Partis an requiratur in viro bonæ famæ .
- 15 Remissiones faciendæ a quibus personis habendæ , erit intelligendum .
- 16 Ferdinandi Roviti laudes .
Remissio an requiratur , ubi nulla querela interfuit .
- 17 Iudex an possit facere compositionem invita Parte .
- 18 Necesse an erit , ut liqueat de delicto pro compositione .
- 19 Remissio delicti an fieri possit in præjudicium Reipublicæ .
- 20 Crimen falsi an comprehendatur indulto generali .
- 21 Fiscus an possit procedere ex officio contra delinquentem , non obstante remissione .
- 22 Delictum an dicatur confessatum ob solutionem & compositionem .
- 23 Compositio an fiat cum eo , qui pluries deliquit .
- 24 Princeps an possit absque remissione

Partis , gratiam facere delinquenti ; exemplo ostenditur . num. 35.

- A**D vers. sed si fiscus admisit emtorum & venditorem ad compositionem , juxta cap. Regis Ferdinandi de recept. latron. Adde quod compositio , & transactio pro eodem ponuntur , ut in l. ab accusatore ff. ad Senatusc. Turpillianum , & extr. de transact. cap. fin. Caravita super Riub. M. C. V. in Riub. 276. num. 3. & per Regentem
- 2 Rovitum rubr. de composit. & compositio est illa condemnatio certa pecuniaria , quam facit iudex , ut in Constit. Regn. Asperitatem , habetur , ibique per nostrum Afflict. num. 11. licet eam diversimode esse. teneat idem Caravita citato Riub. 276; num. 3. ex opinione Lucæ Pennensis n. l. 1. C. de desertor. civit. lib. 12. Muscatell. in tract. de delictorum cognitione , in tit. de privileg. & pœnis , & in tit. de vuln. lethal. num. 22.
- 3 Ex quo enim jure ortum habuit compositio a cap. Regn. ad perversorum in tit. de declarat. const. prob. comp. & a cap. exercere volentes tit. de compon. emanatis a Rege Roberto , & ideo dicuntur compositiones pœnarum commutationes , de quibus loquuntur dicta capitula , quas faciunt iudices habentes potestatem componendi de illorum delictis , accedente Partis remissione , quæ in dies praticantur , ait Afflict. in tit. de fratrib. denuo beneficio invest. num. 20. & 23. cum remissio sit antiphona , ait Muscatell. loco citat. in tit. de pœnis num. 14. dict.
- 5 tit. 1. de vulnerib. pœnæ enim sunt ipsarum legum ministri , & sunt exequendæ , Baldus in l. etiam C. de furtis , Afflictus loco citato n. 165. nam
- 6 Reipublicæ interest delicta , & insonites punire , ait textus in l. ita vulneratus ff. ad leg. Aquiliam , & in l. ci-
- L 2   tatis

- ratio §. quod illicite ff. de public. judic. & cap. ut fama extr. de sent. excomm.
- 7 occasio delinquentibus non est præbenda, iustitia hoc abhorret cap. exigunt 1. quæst. 3. Paris. in §. quæro in verb. compositio, nec aliis in locis minime sit in usu talis compositio, ut testatur Peregrin. de jure fisci in lib. 4. num. 4. sed omnia esse arbitraria, idem loco eodem num. 26.
- 9 quod compositiones sustinent vices poenarum, & commutationes earum sunt, ait idem Caravita in supradicto citato
- 10 Ritu 276. num. 7. per quas personas fiant compositiones, habetur in Constitutione Regni Neap. incipiente, cessat, tit. qualiter Iustitiiarii se gerere debeant, & apud Paris. in verb. compositio num. supr. cit. in tit. de Syndicat. & in eadem constit. ibi: Judex, & Notarius, & in d. cap. ad perverforum.
- 11 Ad validitatem compositionis quæ requirantur, ut sint iuste factæ, vide Lucam Pennensem in l. 1. C. de desertor. civit. lib. 12. Paris. in tract. de Synd. in verb. compositio, & dict. cap. ad
- 12 perverforum, & cap. exercere volentes in
- 13 tit. de componendo, & compositionis summa quanta esse debeat, remissive apud eundem Caravita. ritu 276. num. 10.
- 14 Et an sit facienda antequam lis contestetur, idem Caravita in ritu 272. num. 19. & consultatione Dominorum Judicum, & non absolute per Dominum Magistrum Iustitiarium Magnæ Curie Vicariæ; expresse enim ei prohibetur per dictum cap. Regn. ut in dicto cap. exercere, ibi in verbis: cum consilio Judicis, & actorum Notario.
- Et an id sit facienda ante, vel post sententiam, idem Caravita, ubi supra, & dict. cap. exercere volentes, & Lucas de Penna, & Paris. citati ab eodem Caravita ut supra, & Afflict. noster in

- constit. Regn. Usurariorum in notab. 4.
- 15 n. 4. ad Regem duntaxat spectat post sententiam componere, ut in l. relegati in fine ff. de pœnis, & ex aliis notatis per Caravita in loco supra citato num. seq. rationem ipse affert, nam poena, quæ ex lege indicitur pro delicto, postquam irrogata fuerit, Judices minime remittere possunt; necesse enim est, ut dictæ poenæ deserviat, textus est in l. pœnam de pœnis, l. judex posteaquam ff. de re
- 17 judic. lata enim sententia, omnis spes commutandi poenam cessat, ait Bart. in d. l. judex opposit. 1. & Alexand. ad eundem in addit. quos citat Peregrin. loco supra citato eodem tit. 8. num. 20. Idem Bart. in l. octo num. 1. ff. eodem, de Anna in suo singulari 458.
- 18 incipit Rex, ubi concludit, quod solus Rex post sententiam indulget, non autem Barones, & ita observari per textum in l. 1. ff. de postuland. sic consultitur Judicibus per glosam in dictis cap. sup. citatis, & per Caravita in citato ritu apud glosam ordinariam Follerii super Pragm. 4. de composit. num. 102. Scaglione. ad cit. ritum M. C. & Paris. cujus auctoritas maxima est in Regno, ut ait Caravita in tract. de syndic. in verb. compositio col. 2. Revisus in pragmat. 11. de officio Magistri
- 19 Iustit. ubi etiam quæ requirantur ad faciendam compositionem, de quibus etiam habetur apud Solam super constit. Sabaudie tit. de accusat. inquisit. & pœnis parte 2. quæ summam ponuntur per Dom. Regentem Tapiam in annot. ad dictum cap. exercere volentes in verb. componere a num. 13. cum seq. in Cod. Jur. Regni Neap. compilation., & per Pragmat. 1. de composit., Bernard. Muscatell. de delictorum cognitione in genere in tit. de vulnere lethali, & de privileg. prædict. num. 21. & 22. Ur.

Ursill. ad *Afflict.* decis. 287. & apud eundem Rovitum in *dicta pragmat.* 1. in quibus vero casibus requiratur ordo Domini Excellentissimi Proregis, & in quibus non, idem Rovitus loco citato, *Afflict.* decis. 2. & per Foller. super *dict.* *constitut.* Regn. Post mun-

20 di machinam 21. n. 58. casus vero, in quibus inconsulto Domino Prorege, minime possunt fieri compositiones, habentur novissime apud Dom. Novarium super *collect.* Pragm. Regn. in *collect.* 62. ad eandem Pragm. 1., & apud Regentem Rovitum in *dicta pragmat.* 1.

21 num. 2. & in quibus non requiratur iste ordo, videas *Afflictum* in *decis.* *supradicta* 287. & quid in receptatoribus malefactorum, an in tali delicto componendo, juxta *pragm.* Regis Ferdinandi, sub *tit. de recept. latron.* requiratur licentia Proregis, ut dictum est supra in *pragm.* 5. *tit. eod.*, & in quibus delictis cadit compositio, & in

22 quibus non, apud eundem Regentem in *supracitata rubr. de composit.* num. 4. 5. 7. & 8. remissive, & in *rubr. de crimine blasphemiae* num. 3. hoc idem fuisse servatum in Curia Magni Admirati, refert ipse in eadem *Pragm.* 2. ordine ac decreto Sacrae Regiae Majestatis. exequuto per Excellentiss. Dominum Proregem D. Petrum a Toledo, Caravita in eodem *ritu* 272. *quaest.*

23 2. num. 4. & ut legitime fiant, praecipuum requisitum est, ut interveniat offensae remissio, *Afflict.* in *Constitut.* si quis aliquem, quem citat idem Muscatell. in loco *supr.* cit. num. 27. ubi numerat Doctores Regnicolas testantes de communi, ut requiratur remissio Partis,

24 sed quid si sumus in viro bonae famae, ac conditionis, & in delicto, in quo membri mutilatio non est sequuta, an requiratur haec Partis remissio juxta terminos *dict.* cap. ad perversorum, vide eundem Muscatell. in num. sequenti.

loco eodem citato, & Petrum Foller. in *suis fragm. p. 1. vulnerab.*, aliisque pæn. quod ordinatur per *Pragm.* 4. *tit. eod.* & per Rit. M. Cur. 272. 273. 274. 25 & 275. & a quibus sit facienda, haec remissio, & de quibus personis intelligendam, videas *pragm.* 8. *tit. eod.*, ubi narrantur personae, ibique Regentem

26 tem Rovitum num. 58. ejusque natum Ferdinandum. Rovitum Judicem in criminalibus, ac deinde ad officium Secretarii Regni hujus, qui morte praeventus in immatura aetate, parum antea fuit per Catholicam Regiam Majestatem decoratus titulo Ducis Castri Saraceni, in *suis allegationib.* *ibidem impressis*, in facti contingencia in Terra Atripaldæ, Caravita in *dicto ritu* 172. super articulo, quibus competat jus vindictae, & in *dict.* *ritu* 276. *quaest.* 4. quem copiosissime, ac doctè, optimeque ipse commentavit, & praecipue de hac materia compositionum; Dom. de Franchis omnino in *decis.* 611. & in alia 362. Clarum in *quaest.* 58. supra cit. per Dom. Regentem de Ponte in *tract.* de potestate Proregis in *tit. de provisionib.* fieri solitis num. 23. & 27. & Lucium Follerium & Tartagliam in *pragmat.* 4. & 8. *tit. eodem*, *Afflict.* & Ursillum ad eundem in *praecit.* *decis.* n. 187. & novissime apud Praesid. Anellum de Amato in *cons. decisivo* 18. quid si nulla adest querela partis offensae seu illorum, quorum interest querelare, loquendo tam de jure communi, quam municipali, an haec remissio ut supra requiratur, vide Dom. Regentem de Ponte ubi *supra*, Dom. Regentem Sanfelicium *decis.* 53. num. 8. ubi testatur de observantia fieri solita in tali casu, & de modo componendi, videas Addent. ad Caravitam novissime per Constant. Papam in *dict.* *ritu* 273. & Regentem Rovitum in *dicta pragmat.* 7. *tit. de*

- 27 *composit.* & an iudex possit facere compositionem invita Parte, & absque ipsius remissione, videas dictam *decis. Afflict.* 287. & *decis. Thesaur.* 12.
- 28 & an sit necessarium, ut liqueat de delicto & delinquente, *Mascard. de probation. in conclus.* 1135. n. 5. & 6. *Afflict. in consiliut. Licentiam lib.* 3. de dotariis *constit. tit.* 13. *quæst.* 4.
- 29 & an possit præjudicium Reipublicæ fieri hac remissione per privatum, quando tota Respublica dicitur offensa per delictum, videas eundem *Mascardum ubi supra*, & *Afflictum in tit. de fratribus denuo beneficio investit. in cap. 1. in verb. pœnarum num.*
- 30 37. & facta remissione omnium delictorum propter indultum generale a Rege, in dicto indultu si includatur crimen falsi, *Afflict.* ait, quod non, in *decis.* 404. num. 22. per l. *Lucius ff. ad Turpillianum*, ubi *Addent.*, & ibidem *Grammat. in ejus addition. lit. B.*
- 31 Fiscus vero si non obstante tali remissione possit ex officio procedere contra delinquentem, vide *Bernard. Muscatel. in tract. de cognitione delictorum in genere in tit. de injuriis ac famosis libellis num.* 31. cum *Jeuenub.* &
- 32 an dicatur delictum esse confessatum propter compositionem ac solutionem factam Curie, videas *Follerium in praxi criminali in prima parte tertie partis principalis in verb. & confitebuntur num.* 145. & hæc compositio si sit facienda cum eo, qui pluries deliquit, videas *Grammat. in*
- 34 *vol.* 33. & si Princeps possit absque Partis remissione gratiam facere delinquenti, vel si possit limitare ac minorare id, quod Pars offensa pro remissione petierit, videas pulchras *decis. Ludewici a Peguera* 39. & *decis. Gabadei* 75. *Thesaur.* ubi *supra decis.* 21. *Thesaur. filium in quæst. 9. forens. ubi diffuse circa materiam hanc tractat,*

quos. colligit *Illustriss. ac Reverendiss. Dom. Episcop. Riccius in sua collectan.*

35 & hoc servatum fuit in discessu Excellentissimi Domini Comitis Montis Regii Proregis hujus Regni in anno 1637. qui fecit multas gratias etiam absque Partis remissione, minorando, & commutando pœnas delinquentium, & novissime apud *Dom. Regentem Sanfelicium in* 53. *decis. part. 1. per totam*, ubi disputat; si hoc Princeps possit facere vel ne absque partis remissione, considerato interesse ejusdem, ubi affirmative concludit, ac refert *decisum num.* 36. verum causa cognita.

S U M M A R I U M.

- 1 *Iudex an possit pœnam minorare, similiter remittere, & componere. num.* 2. & an ex causa possit hoc facere. num. 3.
- 4 *Iudex an possit post latam sententiam pœnas minorare.*
- 5 *Barones an possint componere, & pœnas minorare.*
- 6 *Judices quando possint absque licentia Proregis pœnas minorare sine Partis remissione.*
- 7 *Compositio an fiat absque Partis remissione.*
- 8 *Princeps tam ante sententiam, quam post eam, potest pœnas commutare, & componere.*
- 9 *Proprium est Principis pœnas irrogare.*
- 10 *Princeps arbitrium a cœlesti motu accipit.*
- 11 *Princeps est lex animata in terra.*
- 12 *Princeps quando legem tollere potest etiam absque causæ cognitione.*
- 13 *Princeps quando potest minorare pœnam.*
- 14 *Princeps habet potestatem revocandi sententiam, etiam transactam in rem judicatam.*

- 15 Princeps potest remittere pœnam Parti applicandam solo motu, etiam sine Partis remissione, & quando. num. 16. & ob bonum publicum. num. 17. casus referuntur occursi. num. 18. & 19.
- 20 Pœna minoratur propter senectutem.

AD id, quod Afflict. sequitur, dicens: Quod pœnam juris Officialis non potest mutare sine Principis permissu, adde quod pœna imposita per legem, vel statutum potest per Judicem minorari, Baldus in l. 1. C. si adversus delictum, Alexandr. in l. quin. ergo §. pœna gravior ff. de infantibus exposit. in l. hos accusare §. omnibus ff. de accusation. Joann. Imolefis in l. 2. ff. de public. judic. Angel. in l. fin. C. de prox. sacr. scrin.

2 lib. 12. & an judices inferiores Principis possint pœnas, multasque remittere, diminuere vel super eis componere, videas Peregrin. de jure fisci in art. supra cit. 8. in lib. 4. de pœnis & multis numer. 19. cum sequentibus, qui valde sollemniter distinguit multas a pœnis, Prosper Caravita super rit. citat. 276. 277. & Afflict. super constitut. Regni Usuriorum in 4. notab. & Thesaur. in decis. 233. Dom. de Franchis decis. 3447. n. 6. an vero ex causa possit hoc facere, videas eundem Peregrin. num. 34. de jure fisci, apud Dec. in cap. consuluit extr. de appellat. Alciat. conf. 452. num. 17. l. 1. ff. ad leg. Cornel. de fcar. Bart. in l. si diuino ff. de pœnis, Jacobin. in l. 1. C. de publica latinita lib. 12. text. in §. scilicet quod Principi in fine, ubi glos; & DD. & in specie Aretin. ibidem Institut. de jure gentium natural. vel civil. aliofque apud Cossaneum in catalog. de gloria mundi, & Grammat. decis. 33. num. 13. & in alia decis. 42. num. 1. qui

movetur per textum in cap. inter sollicitudines extr. de purgatione canonica, Troysium super ritu Magn. Cur. 267. ubi affert etiam plures causas moventes judices ad diminutionem pœnarum, aliasque reperies apud Peregrin. de jure fisci supr. cit. & numer. 25.

4 & si post latam sententiam judices possint minuere pœnas, videas eundem Caravitam, & Peregrin. ubi supra in locis citatis, concludentes negative,

5 quod secus in Baronibus habentibus merum ac mixtum imperium, nam plenam potestatem componendi, remittendi que, minorandi pœnam habent, ut apud eundem Caravitam in supracit. ritu 272. & Follerium in supra citata Pragmat. 8. numer. 97. usq. ad 100. quod intellige, Parte concordata, qua potestate abuti per eos, inquit supra citati DD. & maxime, quando sunt delicta atrocia*, ut idem Foller. ait numer. 69. & 97. loco supr. cit. quid autem concurrentibus iustis

6 inde causis, si judices possint commutare absque Proregis. licentia, ac Partis remissione, vide Regentem de Ponte in loco supra cit. num. 6. 7. & 8. §. 4. & Muscatell. in tract. de delictor. cognit. in genere in praxi crimin. tit. de pœnis delictorum vulnerum lethalium num. 23. cum sequentib. fol.

7 25. causæ vero cur absque Partis remissione non possit fieri compositio, habentur in cap. ad perversorum, & Afflict. in constitut. Regn. si quis aliquem, & optime apud Menoch. de arbitr. judic. lib. 1. quæst. 88. & optime apud Marant. in disputat. 3.

8 per totam, in Principe vero secus, nam semper potest minuere, vel commutare pœnam, etiamque componere, ita Clarus in qu. 83. lib. 4. §. fin. Peregrin. de jure fisci ubi supra num. 17. vers.

9 pœnas irrogare, proprium enim est ipsius Principis hoc facere, cum in eo

- eo omnes poenæ sunt arbitrarie, inquit Cacheran. in decis. Pedemont. 80. n. 18. ex auctoritate Bald. Salicet. & Aretin. in l. final. Cod. ubi Senatores vel Clarissimi, quod arbitrium sumit ipse a coelesti motu, ait Afflict. nosse in constitut. Officiales in tit. de offic. Reipublic. rubr. 35. num. 4. cum sit Princeps lex animata, auct. de consulib. ubi glosa §. pen. Surd. decis. 2. n. 5. & Rex potest tollere legem, ait Cephal. in cons. 342.
- 12 Et quando absque causæ cognitione hoc possit facere Princeps vel ne, videas Afflict. ubi supra proxime citatum, August. ad Angel. de maleficiis n. 46. Farinac. de delict. & pœnis qu. 13. part. 1. n. 39. allatos a Regenie
- 13 de Ponte de potest. Præreg. ubi supra num. 14. cum sequentibus, ubi refert nonnullos casus, in quibus Princeps minuit, & ampliat poenam usque ad mortem naturalem, habita consideratione ad qualitatem personæ, temporis, ac loci, alios offert Præses de Franchis in decis. 304., & Francisc. Marc. in decis. 590. citatos ab eodem
- 14 Dom. de Ponte ubi supra, Princeps habet potestatem revocandi sententiam etiam transactam in rem judicatam, ut ait JC. in l. Divi fratres ff. de pœnis, Bald. DD. & glos. in l. fin. C. sentent. rescind. non poss. l. imperium
- 15 C. de jurisdict. omnium judicum, inmo poenam, quæ est Parti applicanda,
- 16 etiam potest remittere solo ejus motu, qui est iusta causa, ita Cynus, & Baldus in l. rescripta C. de precibus Imper. offer. Abb. in cap. quæ in Ecclesiasticarum de constitut. & in cap. nisi specialis de offic. delegat. glosa in ritu M. C. V. in medio column. 1. & sic propter res bene gestas possit commutare poenas, etiam propter causas ejus iustissimam mentem moventes absque Partis remissione, videas de Ponte ubi
- supra in tit. de salvo conducto tit. 11. n. 3. & in tit. de commutatione poenarum corporalium, & idem de Ponte in tit. quæ sint regalia in verb. bona committentium post n. 75. ubi inquit hoc posse facere absque peccati scrupulo propter bonum publicum; bonum enim publicum præfertur privato, & in publico adest privatum, ut idem de Ponte
- 18 in tit. de provisionib. n. 25. & non obstat hoc esse in præjudicium tertii; nam ut supra in §. 1. adnotavimus, plura circa hoc, quod Princeps potest propter publicum bonum etiam jus tertii auferre.
- 19 Quod observatum fuit in causa illorum de Casali Arsani hujus Civitatis, qui plura perpetrarunt homicidia, aliaque delicta, & ex causa indultus criminis falsæ pecuniæ detecti in personam N. una cum complicibus dicti delicti, quos tradiderunt in fortiis Curia, qui in foro magno fuere suspensi ipse vero N. principalis fugam arripuit, cumque Parte non petente, propter quod Magna Curia Vicariæ dixit, at decrevit, ut dicti de Arsano inquisiti, ut supra, gaudeant dicto indultu, & hoc fuit in anno 1620. Actuarius fuit de Rosa in criminalibus, & Commissarius magnificus, ac circumspectus Marcus Antonius Russinus Judex in criminalibus, non oblaante remissione Partis.
- 20 Sic etiam propter senectutem minuitur poena, ac commutatur in mitiori per Principem, vel delegatum ipsius, ut inquit textus valde notabilis ac aureus in l. relegati ff. de pœnis, ibique Bart. allatus a Dec. in l. fere in omnibus ff. de regul. juris, & textus in l. 2. ff. de term. mot. ubi similiter habetur, etiam quod tempus relegationis minuitur senibus; & poenitentia cur non injungenda senibus, habetur ratio ad senectutem, ut in e.

tempora plenitudinis 26. quæst. 1. & 19 in cap. magnæ extr. de voto, ubi in voto peregrinationis deferuntur senectuti plura privilegia, quæ etiam refert Ludovic. Roman. notabiliter in repetitione. l. si vero §. & de viro ff. soluto matrim. in fallent. 53. & per Dec. ubi supra in d. regul. l. fere, per Clarum 20 in praxi crimin. qu. 60. sic etiam minuitur pœna, quando delictum est perpetratum per minorem, Dom. de Franchis dec. 230. de quibus supra dictis videas omnino Grammat. dec. 23. num. 11. Thesaur. dec. Pedemont. Boer. decis. 63. Clar. in quæst. 60. in praxi crimin. qui etiam loquuntur in sene, in furioso, in minore, aliisque personis, in quibus pœna est minuenda.

S U M M A R I U M.

- 1 Fiscus tenetur vendere rem retractam, & pretium recipere de ea.
- 2 Princeps acquisitum per contractum potest alteri auferre.
- 3 In dubio an præsumatur adversus concessionem factam a Principe.
- 4 Causa debet declarari qualis sit, quod Principis mens movetur, ut auferat jus tertio.

AD 9. notabile, ibi: Inter &c. fiscus autem vendat rem illam illis, qui habent jus protomiseos &c. adde, quod ideo disponitur in textu, ut fiscus vendat rem illis, quibus spectat protomism, idest vicinis, cum sit jam eis quæsitum jus, & juri quæsito derogari nemo potest, immo nec Princeps, ut supra dictum est in rubr. & consequenter neque fiscus, cum idem sint Princeps, & fiscus, ait Baldus in l. 1. §. cum autem C. de caduc. tollend. Cacherran. in decis. Pedemontan. 38. num. 16. nisi causa cognita, vel de plenitudine potestatis, Dec. in cons. 506. Menoch. Tom. II.

in quæstion. 69. de arbitr. judicum, Felinus in cap. cum olim column. 2. de sentent. & re judic. etiam si agatur de modico præjudicio, Dec. in cap. quæ Ecclesiarum column. 9. num. 197. Peregrin. in lib. 5. tit. 2. n. 59. & tit. 1. n. 27. de jure fisci, immo in generali concessione nunquam intelligitur derogatum juri tertii, inquit Dom. Camill. de la Ratha in suis consiliis decisivis noviter impressis in cons. 5. num. 20. & ad tollendum jus quæsitum tertio requiritur magna ac gravissima causa, inquit Affl. noster in consil. Instrumentorum robur n. 19. de fide instrument. igitur dum vicinus illam rem vult retrahere propter jus congrui, Fiscus ei omnino tenetur vendere, & pretium recipere, sicut per Imperatorem hic ordinatur, neque dici potest, quod dictam rem fiscus lucratur propter pœnam contrahentium, ex causa perjurii, & pœnam esse de regalibus, ut ait Clarus in qu. 65. vers. nunc videamus, & Rendella in §. ideoque illi applicabitur in vers. fiscus dicitur n. 13. in fine, in eodem tract. de jure protomis. & DD. in l. agraria ff. de termino moto, & in l. 3. ff. de sepulc. violat. nam si rem amittit fiscus, lucratur pretium ei solvendum per vicinum, sic etiam Princeps, nec quæsitum per contractum potest alteri auferre, ita Cephal. in cons. 302. n. 116. quem citat Surd. in decis. 274. num. 7. quid vero in dubio præsumatur adversus concessionem factam a Principe, vel si Princeps recedere vellet ab ea, & juri tertio quæsito derogare, videas Fontanell. de pact. nuptialib. in clausul. 4. glos. 10. part. 2. n. 35. ad materiam vero, quando juri tertii quis, vel si privatus sit, vel Princeps derogare possit, vide Fulgos. Romanum, Cornueum, Jason. & communiter Scribentes in l. si testamentum C. de testamentis, & si.

& finaliter Regentem Rovitum super Pragmaticam Regni Neapolis in Pragm.

1. num. 1. ubi de delictis, quis conveniri debet, qui declarat legitima causa qualis sit, per quam Principi licitum sit jus tertii auferre, & etiam refert id, quod fuit servatum in Regiis Tribunalibus M. C. V. in criminalibus in facti contingentia penes Actuarium Ambrosium Runamum Patrum meum, olim ejusdem Magnæ Curiae Actuarius in criminalibus.

S U M M A R I U M.

- 1 *Fiscus. nec loco heredis, ac pro herede habetur, & quare.*
- 2 *Et an teneatur ad onera.*

AD num. 25. in eodem notab. ibi: *Fiscus succedens in bonis ex aliquo delicto, habetur pro herede, adde Dom. Affl. in Constitut. Regn. Ob filiorum culpam. tit. ut pater forjudicati ex delicto filii rubr. 9. num. 1. Fontanellam de pactis claus. 4. glos. 4. n. 66. & 67: qui tenet, quod fiscus minime loco heredis, ac pro herede habeatur, rationem esse inquit ad diluendas maximas quæstiones, quas ponit Barbosa in repetitione l. si constante ff. soluto matrimon. videas Alexand. Trentacinq. variar. resolut. lib. 1. tit. de jure fisci resolut. 2. per totam, quem citat idem Fontanella qui supra, videas etiam Afflictum in decis. 285. ubi Ursill., Rendella in §. causa vero dotis in vers. fiscus autem vendat n. 6. in eodem tract. de jure protomis. & glosa Antonii de Caputis, quæ de verbo ad verbum concordat cum dictis per Dom. Afflict. hic, quæ eadem videntur esse, qua de re idem Rendella ait: Afflictum excitasse dictam glosam Antonii de Caputis, quod non est credendum, cum id, quod scri-*

psit Caputis, Afflict. non ignorabat; adde ad supradicta Peregrin. de jure fisci lib. 5. tit. 1. de publicat. bonor. 2. num. 53. & 60. ubi per plura argumenta nititur probare fiscum loco heredis non esse, tamen licet loco heredis non sit, tenetur tamen ad onera, ad quæ tenetur heres, ut apud eundem Peregrin. per num. sequent. ibidem, & quæ transeunt, vel non ad fiscum, & de iis, quæ sunt auferenda delinquenti, vel ejus heredibus, ibidem habentur.

S U M M A R I U M.

- 1 *Fiscus non tenetur nisi ad simplum, qualiter intelligatur. num. 2.*
- 3 *Fiscus, an sit in expensis condemnandus, vel puniendus, quando succumbit.*
- 4 *Fiscus victor non exigit, nec succumbens solvit expensas.*
- 5 *Laudes Philippi Paschalis. Regii Consilarii, & ejus mors.*

AD vers. sed quæro, & ibi *Fiscus non tenetur, nisi ad simplum, ut Afflictus hic ait esse verbum peregrinum, cui adde Peregrin. de jure fisci in lib. 6. tit. 4. num. 36. hoc etiam asserens, ubi citat textum in d. l. si procurator, & glosam in l. si dictum ff. de eviction. & Paris. in cons. 101. num. 14. Caball. in tract. de eviction. §. 1. n. 88. Rebuff. de dilation. art. 2. 2. glos. 1. num. 32. quod intellige, quando Fiscus vendit rem sicuti suam; secus si sui debitoris, de quo vide eundem Peregrin. num. 37. & an Fiscus, live ejus procurator sit in expensis condemnandus, vel ne, ac puniendus, quando succumbit in causa; videas remissive apud Grat. cap. 33. num. 40. 41. 42. & 43. qui in fine inquit: 4 *Quod Fiscus victor non exigit, nec succum-**

zumbens solvit expensas litium, allegat Baldum, & Peregr. de fisci privilegiis; circa autem privilegium l. bene a Zenone, & l. omnino, ut hic per Afflict. adde decif. Dom. de Franchis dec. 377. & eundem Afflict. nostrum super constit. Regn. Exceptione in quaest. 5. n. 6. tit. de exceptionib. dilatoris, & in decif. 361. & Ursil. ad eundem in n. 41. ubi affert limitationes ad dictam l. bene a Zenone, & fin. sicut etiam alias refert Decius in cons. 357. & Felinus in cap. quæ in Ecclesiarum num. 34. & 35. de constitutionib. ac etiam Grammat. in decif. 65. num. 35. Petrus Duen. in regula 283. & signanter Carol. de Grassis in tract. de exceptionib. in except. 1. num. 25. Sürd. decif. 1. Boerius decif. 8. num. 4. & finaliter ne omittas videre Philippum Paschalem de viribus patriæ potestatis part. 1. cap. 3. n. 51.

5 qui fuit Judex maritimus tam in civilibus, quam in criminalibus in Magna Curia Vicariæ, deinde parum postquam fuit creatus Regius Consultarius Sacri Regii Consilii Sanctæ Claræ, morte præventus, bene ergo inquit Propheta: Quod homo nunquam in eodem statu permanet, & fugit velut umbra, & quasi flos egreditur, & conteritur; Spiritus ejus attenuabitur, dies enim breviabuntur, eique aliud non superest, nisi sepulcrum, Job cap. 14. & videas Afflict. in tit. de vassall. decrepitæ ætatis quaest. 2. ubi Ifernica ibidem.

SUMMARIUM.

- 1 Justum pretium ex Judicis officio declarandum.
- 2 Justum pretium qualiter dicatur.
- 3 Judex debet accedere super faciem loci, & quare.
- 4 Judex potest cogere Partes, ut eligant æstimatores.

- 5 Justum pretium quodnam dicatur.
- 6 Pretium quot modis dicatur?
- 7 Pretium plurifariam accipitur.
- 8 Pretium justum est a singulis Partibus rei desumendum.
- 9 Æstimatio an possit crescere, vel decrescere, ea facta pro pretio justo, & qualiter intelligatur. num. 10.
- 11 Pretium conventum præsumitur justum,
- 12 Pretium justum præsumitur re vendita.

AD 10. Notabile, & in textu ibi: De justo pretio, adde justum pretium circa hanc materiam esse ex Judicis arbitrio declarandum, secundum Menoch. de arbitrar. lib. 2. cent. 2. casu 143. & Tiraquell. de retract. consanguinitatis in §. 2. gloss. 1. num. 25. videas omnino decif. Dom. de Franchis 54. num. 8. & num. 9. ubi justum pretium circa retractum juris congrui esse considerandum per Tabularios S. R. C., qui considerant justum pretium secundum rei qualitatem, ac secundum quantitatem introituum, juxta textum in l. si fundum per fideicommissum, ubi Bart. & Napodan. in gloss. consuet. 1. eod. tit. in verb. prout fuerit, nec valere inquit ællimationem, quæ per subhastationem fit; nam ex ea minime probatur justum pretium, ac rei valorem; animosæ enim sunt licitationes, inquit Præs. de Franchis in eadem decif. videas etiam circa hoc Bardum de jure protomis. super Bulla Sixtina in §. nos igitur 2. in ordine notabil. 3. num. 8. vers. ex quo notatur quod judex, ubi inquit, 3 quod judex debet accedere super faciem loci ad videndum differentiam, & considerandum qualitatem ipsius, judicando secundum ejus conscientiam, citatis, * ac auditis Partibus sicut hodie fit *, quod etiam docet Rota Romana in decif. 342. in novissimis, immo Judex potest cogere Partes jam citatas ad

- eligendum æstimatores, si ipse non vult æstimare, vel ut eligat ipsemet, secundum tradita per Bart. in l. sed si ego juxta finem ff. de legat. 1. & 5 justum pretium dicitur illud, quod ab omnibus communiter æstimatur, non vero quod ab uno, vel duobus volentibus emere, ut inquit Alexand. Raphael. Cuman. & Angel. in l. qui Romæ cap. coheredes ff. de verbor. obligat. in vers. rei valor, Baldus in l. 2. C. de rescindenda vendit. pretium vero quot modis accipi possit; dic pluribus modis; & in tempore penuriæ in rebus comestibilibus quomodo est sumendum dictum pretium propter publicum bonum, vide distinctionem Menochii in cons. 137. num. 81. & 82. lib. 2. & apud Gratian. in disceptat. forens. disceptat. 811. num. 17.
- 7 Pretium enim pluribus modis accipi potest, videlicet pretium justum, injustum, ac rationabile, & justum ac rationabile simul, secundum Bardum in Bulla Sixtina in tractat. de jure protomiseos in §. 7. notabil. 3. n. 9. ubi declarantur, & considerantur; nam hic ponere non licet, quia esset transcribere, & paginam implere; & quod 8 pretium justum est a singulis partibus rei desumendum, ita per Surdum in 9 decis. 155. num. 5: & facta æstimatio- ne pro pretio justo cognoscendo, an talis æstimatio possit deinde crescere, ac decrescere, vide Bartholomæum Cepollam Veronensem in tract. de ædilitio- edicto super l. justissime §. in redhi- bitoria num. 4. qui tenet, quod non; 10 quia potest decrescere, quod intellige, inquit ipse, quando venditor non pec- casset in tradendo rem, at secundus si in tradendo, & male tradendo, nam tunc bene potest crescere usque ad quanti- 11 tatem interesse, & quod pretium con- ventum præsumitur justum, per tex- tum in l. minoribus C. de restitut. in

integrum, l. nam & postea §. si mi- norib. de jurejurando, Gratian. in di- sceptat. forens. cap. 723. num. 16. & 12 justo pretio præsumitur res vendita, per eundem Gratian. cap. 703. n. 12. & quid sit pretium justum, videas eundem in cap. 706. num. 62. & 65.

S U M M A R I U M.

- 1 Sententia an requiratur ad annullan- dum contractum irritum ob simula- tionem, ac fraudem.
- 2 Contractus in fraudem vicinorum cele- bratus, est ipso jure nullus.
- 3 Contractus nullus quando dicatur.

A D vers. sed quæro num. 28. Adde Rendellam in versic. venditio fiet irrita a num. 1. cum plurib. sequentib. in tract. de jure protomif. in §. causa vero dotis, qui in num. 30. tenet, 1 quod requiritur sententia ad annullan- dum talem contractum irritum, pro- pter simulationem, ac fraudem, sed in hoc dicere, quod quoties lex an- nullat contractum, ipso jure contractus est nullus absque alia sententia, l. a Divo Pio ff. de ritu nupt. l. non du- bium C. de legib. Baldus in l. 1. col. 1. C. plus valere quod agitur, & in §. ad hæc de pace juramento firmata column. 2. versic. item omne in usib. feudor. lex enim nostra, idest Constitutio 2 Sancimus, expresse vult, contractum in fraudem vicinorum celebratum, uti con- tra Constitutionem ac ejus requisita, esse pro jure nullum, prout ibi, in textu: contra Constitutionem nostram.

3 Et ad id, quod contractus sit ipso jure nullus ex defectu dispositorum in statuto, & in consuetudine, quando con- sensus propinquorum deficit, sicut di- sponitur in hac Extravag. Sancimus, ut denunciatur prius venditio parenti- bus, & agnatis, & cognatis, juxta ordi-

ordinem, & gradatim, & deinde so-
ciis, ut in textu ibi: *Nisi prius denun-*
cietur illis, & ibi, adde ad hoc Bal-
dum in Crubr. de rescind. vendit. in
medio, in versic. quandoque requirantur,
& eundem Baldum in l. comparatio-
nes col. 2. C. de fide instrument. &
in l. 1. C. ut in possess. legatorum, &
in l. si iudex C. in quibus causis in in-
tegr. restitutio non est necessaria, eundem
Baldum in l. item veniunt §. Prætor ff.
de hered. petition. Thesaur. in quæst. fo-
renf. 60. & Thesaur. Patrem in decisione
Pedomontana 66. allatum ab eodem
ejus filio in cit. quæst. for. 60.

S U M M A R I U M.

1. Jurare de jure divino prohibetur.
2. Amen dictio explicatur.
3. Jurare an sit omnino prohibitum.
4. Reus dimissus sub juramento redeundi
ad carceres, non redeundo, an sit
perjurus.

AD XI. Notabile in quo consilium
dat Afflict. contrahentibus in frau-
dem juris congrui, ut omnino in quan-
tum possunt, fugiant juramentum super
simulato contractu, cui adde, quod
1. juramentum, licet videatur prohibi-
tum, ut in Evangel. Divi Matth. 5. &
ex Divo Jacobo Apostolo cap. 5. dicen-
te: *Nolite jurare omnino per Cælum*,
quia thronus Dei est, neque per terram;
quia scabellum pedum ipsius, neque per
Hierosolymam, quia civitas est Regis
magni, neque per caput tuum, quia non
potes unum capillum facere album, aut
nigrum; & in dict. cap. & si Chri-
stus, de jurejurando, ibi: *Sit sermo vester*:
est est, non non. Quamvis juramen-
tum per se non sit malum, dummo-
do cadat super veritatem conscientie,
ut ait glosa in dicto cap. & si Chri-
stus, ut quod Selva. in tract. de juram.

part. 1. n. 1. ex glosa in rubric. ff.
de jurejurando, & glosa 22. quæst.
1. in principio, in plurimis locis Evan-
geli, ibi: *Amen dico vobis*, idest in
veritate, & sine defectu, ut exponit
glosa in dicto cap. & si Christus, in
verb. Amen; & apud Apostolum di-
centem: *Testis sit mihi Deus*, argum.
21. distinct. cap. denique, & 37. di-
stinct. cap. ideo, & alia, ut per glo-
sam in dict. cap. & si Christus in
verb. sequuntur lit. D; ideo non
omnino est prohibitum jurare, nam ut
ostendit doctissimus Pater Suarez part.
1. tom. 2. in tract. de jurament. & ad-
jurat. lib. 1. cap. 2. Juramentum (ait)
in leg. gratiæ non esse simpliciter prohi-
bitum, & in casu necessario non esse
malum, ubi etiam facit, quæ sunt re-
quisita juramenti, ut cap. 3. & an
juramentum sit actus elicited virtutis,
ut in cap. 4. ubi etiam alia circa
materiam juramenti per quatuordecim
capita, ut apud eum, licet per Eccle-
siast. 23. dicatur: *Per multum jurans*
replebitur iniquitate, & domo ejus plaga
non discedet; & alibi: *Ne assuescat os*
tuum jurationi, ut in cit. cap. & si
Christus; & Summus Pontifex Innocen-
tius Tertius monet Monachis Capituli
Castellionis, ut sint viri perfecti, &
in quantum possunt, abstineant se a
juramento, ut in dict. cap. & si Chri-
stus; quæritur autem hic de pulchra
quæstione, quam facit Rev. Pater Sua-
rex in libro de virtute ac statu Re-
ligionis in tractatu de Templorum ac
locorum sacrorum Religiosa observatione
lib. 3. cap. 2. fol. 319. num. 20. sci-
4 licet quando reus captus sub juramen-
to liber dimittatur eundi ad carcerem;
vel jam carceratus sub juramento re-
deundi permittatur exire, si contra
juramentum ad Ecclesiam confugiat,
si obset ei perjurium, ac infidelitas,
ad gaudendum immunitatem, ubi ne-
gati.

gative respondit ex communi Doctorum opinione, sed relaxationem juramenti procurandam, & immunitate gaudere.

S U M M A R I U M.

- 1 Confessio alterius contrahentium probat.
- 2 Juramentum suppletorium non datur, ubi est plene probatum, sed ubi actor habebit semiplenam probationem.
- 3 Juramentum suppletorium an dari possit, Parte non petente.
- 4 Juramentum suppletorium usque ad conclusionem peti potest, non postea.
- 5 Probationes debent esse liquidæ in pænis, ut committantur.
- 6 Ubi plena, & liquida probatio requiritur, non deferitur juramentum.

AD versic. ibi: Si dato juramento emtori, & venditor fatetur,

- 1 adde quando confessio unius ex contrahentibus probet, *Mascard. in conclus. 386. num. 10.* & quando confessio unius ex contrahentibus alteri prolit, vel noceat, *Bart. in l. 1. §. ex duobus ff. de duobus reis in quæst. 9. num. 32.* ubi distinguit.

Ad versic. sed si aliud in favorem emtoris non sit, habebit locum juramentum suppletorium, ut in num. 20. adde quod juramentum suppletorium non deferitur, ubi est plene probatum, sed ubicumque actor habebit semiplenam probationem, atque præsumptionem, & conjecturam, *Alex. in consil. 53.*

in causa veniente inter Michaellem circa finem vol. 1. *Hippo'y. de Marsil.*

- 3 in singular. 8. in fine, & si tale juramentum ex officio judicis possit deferri Parte non petente, *Salicet. in l. bonæ fidei column. antepenultima ff. de rebus creditis, & usque ad quod tempus potest deferri tale juramentum suppletorium, Bartol. in d. l. admonendi, ait: usque ad conclusionem, si petatur ante; quia post non petitur, Bald. in §. item si vassallus tit. de controvers. investituræ, Castrens. in consil. 94. ita etiam Baldus inquit usque ad conclusionem causæ, ut in d. l. in bonæ fidei.*

Ad id quod in pænis inferendis juramentum non deferitur semiplene probanti, adde, quod probationes debent esse liquidæ, ad hoc, ut pænæ committantur, ut inquit ideam Baldus in alio loco, scilicet in cap. 1. qualiter Domini proprietate feudi priventur, & in l. cum proponas C. de heredib. insti. tuend. & quia certa, & clara probatio requiritur, ideo numquam in defectum probationis juramentum admittitur, ut inquit *Bart. in d. l. 1. versic. ex hoc C. de his quæ pæn. nom. quem citat Dec. in reg. 97. factum &c. §. in pænalibus, num. 3.* & alias dixit in rubric. de probation. & in suo consil. 290. *Alexand. ab eodem citatus in ejus addition. lit. B in consil. 33. lib. 2. & Mascard. de probationib. in verb. probatio.* Et hæc satis dicta sint pro Additionibus hujus §. 4. sequitur §. 5. & datur finis in die 4. mens. Decembris, in qua festum Divæ Virginis, & Martyris Barbaræ celebratur.

N O V Æ A D D I T I O N E S

A D §. IV.

1 **I**N Additione ad §. notabile num. 2. pag. 74. col. 1. agit Rummi de juramento &c. adde quod juramentum calumniæ decessit ab Aula, nec amplius practicatur in Tribunalibus.

2 In causis homicidii, furti, aliorumque criminum, quæ turbant Statum, in quo etiam Ecclesiastici vivunt, coguntur Ecclesiastici deponere eorum testimonium judicialiter coram iudice laico, præstito prius juramento in Curia ecclesiastica, ne impunita remaneant crimina propter male interpretatam lenitatem Ecclesiasticorum, ita dispositum diplom. 22. Aprilis 1759. & 18. Junii 1774. Vide Gatt. in sua collect. diplom. part. 1. tom. 4. tit. 67. num. 4.

3 Scribæ allegantur suspecti cum juramento alterutrius ex collitigantibus, ut ex *pragm.*; hujus practicæ usus videtur semper observari; non diu difficulter iudices annuebant huic petitioni, quapropter Baro D. Dominicus de Risi allegavit suspectum scribam S. C. Cajetanum Angarano, & quia non potuit obtinere, recursum habuit ad Regem; qui consultus a S. C. de causa remotionis non sequitur scribæ propter desuetudinem pragmaticæ ex rationibus adductis. Rex die 12. Maji 1760. rescripsit: Majestatem Suam non approbare desuetudinem pragmaticæ, & iussit illam observari, dummodo allegans suspectum præstet juramentum servata forma ejusdem; & tunc non militare suspicionem, quando litigans rennat jurare: & ita alias dispositum. Vide laudat. Gatt. part. 2. tom. 2. tit. 76. diplom. 2. & 3.

4 Si tamen recusetur scriba propter

causam calumniosam abutens litigans juramento, non habet locum recusatio, ut habetur ex sequenti diplomate.

5 „ Ha esposto al Re lo-Scrivano Pas-
„ quale Cristina, che per aver impedi-
„ to al Prete D. Muzio Britti di otte-
„ nere una liberazione per sorpresa, è
„ stato recusato; e chiede quindi ribut-
„ tarsi una ricusa sì calunniosa; S. M.
„ mi ha comandato rimettere il di lui
„ ricorso a V. S. Illustrissima, acciò il
„ Consiglio vegga con attenzione se il
„ Supplicante sia recusato per aver fat-
„ ta la sua obbligazione, invigili sull'
„ abuso del giuramento in quella mate-
„ ria; e bisognando superiore provviden-
„ za rispetto all' Ecclesiastico lo dica.
„ Palazzo 17. Luglio 1773. = Carlo de
„ Marco = Signor Marchese. Cito Presi-
„ dente del S. Consiglio.

6 Reus absens non potest recusare scribam in causis criminalibus, ut liquet ex diplomate 27. Augusti 1774. directo Regali Cameræ S. Claræ, quod placet hic describere.

7 „ Avendo i Fiscali di Vicaria do-
„ mandato farsi esattamente osservare l'
„ antica pratica di non sentirsi i Rei
„ nè assenti, nè presenti, durante l'in-
„ formativo fiscale, specialmente contra
„ l'abuso introdotto di ammetterli le
„ ricuse contra gli Scrivani incaricati
„ delle informazioni fiscali senza causa
„ ragionata, ma solo col giuramento per
„ parte del Reo assente o presente. Co-
„ testa Regal. Camera dopo esaminato
„ questo punto di disciplina, ha propo-
„ sto ordinarli alla G. C. che i Rei assenti
„ a tenore delle leggi, e della costante
„ pratica non meritano essere intesi, spe-
„ cial-

„ cialmente quando allegano sospetto lo
 „ Scrivano, a cui trovati commessa l'in-
 „ formazione de' di loro delitti. E ri-
 „ spetto a' Rei presenti, che non basta
 „ allegarsi da essi con giuramento sospet-
 „ ti gli Scrivani, non essendovi legge
 „ nel Regno, che ciò prescriva, ma se-
 „ condo l'antica pratica debbano i Giu-
 „ dici esaminare se sieno sussistenti i mo-
 „ tivi dell'allegata sospezione inteso il
 „ Fiscale. Con che però quando anche
 „ non li credono sussistenti i motivi di
 „ sospezione contra lo Scrivano incari-
 „ cato dell'informazione, l'esame a di-
 „ fesa debba commettersi ad altro Scri-
 „ varo. Ed essendosi il Re uniformato
 „ mi ha comandato riscrivere alle Si-
 „ gnorie Vostre Illustrissime, che nel ri-
 „ mentere il horro degli ordini che pro-
 „ pongono darli per la sospezione de' Mi-
 „ nistri, formino un paragrafo relativo
 „ a questo assunto = Carlo de Marco.

8 Item in additione Rummi ad 6.
 notabile pag. 76. col. 1. n. 2. quæritur
 an perjurium sit crimen ecclesiasticum:
 quidquid autem sit; pro hoc crimine
 videtur procedi coram iudice laico. In
 Curia enim ecclesiastica petitur solum
 absolutio a juramento propter contra-
 ctus, ne juramentum sit vinculum ini-
 quitatis.

9 Et ibidem pag. 77. num. 15. col. 1.
 in fine, necnon num. 16. col. 2. in
 princ. quæritur an perjurium puniatur
 a iudice laico, & sit causa criminalis;
 adde quod multoties est causa civilis,
 & punitur a iudice habente jurisdictio-
 nem civilem cum multa; aliquoties
 vero est causa criminalis, & punitur
 per iudicem criminalem; & licet pœ-
 na perjurii ex Constitut. eos qui scienter
 sit amissionis manus, nihilominus
 componitur seu transigitur cum pœna
 pecuniaria.

10 Rummi in additione ad vers. sed si
 fiscus &c. pag. 83. col. 2. n. 4. agit de

potestate crimina componendi &c. hæc
 potestas fuit restricta Baronibus ex Re-
 gali Constitut. 15. Junii 1738. Dein-
 de occasione natiuitatis Serenissimæ In-
 fantis Mariæ Josephæ, ab hac Civi-
 tate & Regno fuerunt petiitæ tres
 gratiæ, prima quarum fuit ut aboli-
 rentur capita 1. 3. & 7. dictæ Rega-
 lis Constitutionis ad finem reintegrandi
 Barones in eorum facultate aggrati-
 andi, componendi, vel transigendi ho-
 micidia: cui Rex rescriptis idibus Ju-
 nii 1737. his verbis: *Sacra Majestas
 re melius perpensa providebit.*

11 Tandem post reditum ab expulsis
 hostibus belli Velitarum in Campanea
 Romæ VII. id. Novembris 1774. re-
 dintegravit Barones in eorum iuribus
 aggratiandi, componendi, transigendi,
 permutandi, & remittendi Reos homi-
 cidiorum v3. „ Placetque nobis quod
 suspensis capitibus primo, tertio, &
 „ septimo Regalis nostræ Constitutionis
 „ sub die 15. Junii 1738. pro iis tan-
 „ tum, quæ Barones eorumque Curias
 „ respiciunt, mandetur, prout juxta Re-
 „ scriptum Divæ Mem. Imperatoris Ca-
 „ roli V. de anno 1536. mandamus; ut
 „ iidem Barones, & eorum Officiales
 „ debeant Malefactores, & Delinquentes
 „ debitis pœnis punire, aut puniendos
 „ mandare, & ii qui potestatem virtute
 „ suorum privilegiorum habent compo-
 „ nendi, permutandi aut remittendi pœ-
 „ nas, ea potestate taliter utantur, ne
 „ nos ex eorum abusu pro iustitia aliter
 „ providere cogamur; ut ex *pragm. 25.
 „ de Baronibus edit. Cervon. 1772. habes.*

12 Ut Lector præ oculis habeat quæ
 mandantur in præcitatis Capitibus, ea
 describam. Caput 1. hæc habet:

„ E perchè riuscirebbe sempre infrut-
 „ tuoso il dar qualunque provvidenza o
 „ il far nuove leggi, qualora dalle Cor-
 „ ti così Regie, che Baronali non si
 „ contribuiscia per la loro parte quella
 „ vi-

„vuta vigilanza, ed attenzione per l'a-
 „dempimento delle medesime, perciò
 „confermando eziandio tutto ciò, che
 „nella nostra Real Costituzione del dì
 „18. di Marzo del corrente anno (1738.)
 „fu stabilito, ordiniamo espressamente,
 „che tutt' i Governadori, ed altri Ufi-
 „ziali delle Corti demaniali, e Baro-
 „nali debbano indispensabilmente far
 „relazioni alle Udienze Provinciali di
 „tutti gli omicidj accaderanno nelle lo-
 „ro rispettive giuredizioni, siccome an-
 „che al presente si pratica, e debbono
 „farle duplicate nella maniera ordinata
 „nel §. 7. della nostra Real Costituzio-
 „ne; e per quelle accaderanno nel-
 „la Provincia di Terra di Lavoro, se
 „ne debba dar parte così al Commes-
 „sario di Campagna, che alla Vicaria,
 „restando la facoltà alle Udienze, Com-
 „messario di Campagna, e Vicaria di
 „poterne ordinare, e commetterne le in-
 „formazioni, riserbandosi però la facol-
 „tà a' Baroni di poter domandare la
 „rimessione di dette cause alle loro Cor-
 „ti, qualora però queste non siano de-
 „legate; sopra della quale domanda te-
 „li debbia far giustizia secondo i loro
 „privilegj, con che venendo le dette
 „cause rimesse, debbano disbrigarle per
 „gli puri termini di giustizia fra il
 „corso di due mesi sotto pena di avo-
 „cazione di quelle, servata la forma del
 „Bando del Re Ferdinando I. quale si
 „debba impreteribilmente osservare.

13 Tertium cap. præfatæ pragmat. 15.
 Junii 1738.

„Occorre il più delle volte che gli
 „Uomini s' induchino volentieri a com-
 „mettere gli omicidj colla speranza che
 „hanno di potersi per mezzo di qual-
 „che transazione pecuniaria liberare dal-
 „le loro inquisizioni. Per tal motivo
 „ne' tempi passati conoscendosi gl' in-
 „convenienti, e disordini, che nasce-
 „vano dall' abuso delle composizioni, e

Tom. II.

„grazie, che si facevano particolarmen-
 „te ne' delitti, che si commettevano
 „con armi di fuoco, si procurò di dar
 „freno alle medesime con essersi per tal
 „effetto nell' anno 1637. promulgata
 „una prammatica che è la 24. sotto il
 „titolo *de armis*, colla quale si proibì
 „generalmente a tutte le Corti di pro-
 „cedere a liberazioni e composizioni e
 „a far grazie in somiglianti delitti, se
 „prima non se ne fosse fatta relazione
 „al Collateral Consiglio, e ne avessero
 „ricevuta risposta per quello che aves-
 „sero dovuto eseguire. La quale sebbe-
 „ne si fosse stimata nell' anno 1638.
 „moderarla in qualche parte colla pram-
 „matica 28. sotto lo stesso titolo; ad
 „ogni modo essendosi conosciuto colla
 „esperienza la necessità che vi era di
 „doverli osservare detta prammatica 24.,
 „fu la medesima confermata intiera-
 „mente con un' altra prammatica a 28.
 „di Maggio 1647. che è la 5. sotto il tit.
 „*de istu scoppiatæ*, e successivamente
 „per ogni specie di omicidio con qual-
 „sivoglia specie di armi si commettesse;
 „e da' nostri Serenissimi Predecessori;
 „e da Noi dette composizioni e grazie
 „sono state proibite di farsi nelle visi-
 „te tanto generali, quanto particolari,
 „che si fanno nella G. C. della Vica-
 „ria.

„E perchè la nostra Real Volontà
 „non è di pregiudicare la giuredizione
 „de' Baroni, ma piuttosto di accrescer-
 „la, ed ampliarla, ove non vi sia pre-
 „giudizio della giustizia, e della sicu-
 „rezza de' nostri Sudditi, per gli quali
 „dobbiamo adempire allo strettissimo ob-
 „bligo imposto dal Signore Dio a' Re-
 „gnanti di procurare la loro conserva-
 „zione; e all' incontro si considera, che
 „in alcuni casi particolari potrebbero
 „partorire gravi disordini ed altre per-
 „niciosissime conseguenze, le composi-
 „zioni de' Rei di omicidj, o le grazie,
 „che

„ che a questi inopportunitamente si fa-
 „ cessero : vogliamo perciò , che da oggi
 „ avanti restando a' Baroni la piena , e
 „ libera facoltà di componere , ed ag-
 „ graziare i Rei di omicidio ne' casi
 „ dalle leggi , e Costituzioni del Regno
 „ permessi , non si possa però venire alla
 „ esecuzione delle medesime colla libe-
 „ razione formale degl' Inquisiti senza
 „ prima darsene notizia a Noi dalle Cor-
 „ ti rispettive , dove le cause erano pen-
 „ denti , dovendosi da dette Corti ri-
 „ metterli tali relazioni in potere delle
 „ Regie Udienze Provinciali , e Com-
 „ messario di Campagna rispettivamen-
 „ te , e da questi mandarsi immediata-
 „ mente al Soprintendente Generale della
 „ Campagna per proporle nelle Real
 „ Camera di S. Chiara , e farsene a Noi
 „ rappresentanza per la nostra Segreteria
 „ di Stato di Giustizia e Grazia , ed at-
 „ tenderne le nostre Sovrane Delibera-
 „ zioni .

14 Septimum demum caput.

„ Affinchè si possino evitare maggior-
 „ mente i delitti di omicidio , e dalla
 „ maniera di procedere vengano gli Uo-
 „ mini ad aver freno alle di loro bal-
 „ danze , ordiniamo perciò che siccome
 „ alla Vicaria , ed alle Regie Udienze
 „ stà concessuta la delegazione per gli
 „ delitti , che si commettono con armi
 „ di fuoco , questa si debba anche esten-
 „ dere da oggi avanti per gli omicidj ,
 „ che si commetteranno con armature di
 „ coltelli a fronda di ulivo , coltelli pun-
 „ tuti , coltelli chiamati di S. Domenico ,
 „ coltelli chiamati alla Catalana , col-
 „ telli chiamati Scorticapre , scannatoi ,
 „ stilletti , puntarorali , flocchi , pugnali ,
 „ foglionti , mezze spade , coltelle , sma-
 „ gliatoi , ed ogni altra sorta di ferri
 „ puntuti proibiti dalle Regie Pramma-
 „ tiche , e specialmente da quella , che fu
 „ pubblicata a 23. di Settembre dell' an-
 „ no 1723. purchè però costi legittima-

„ mente di essersi commesso il delitto
 „ con tali armi ; non intendendosi com-
 „ prese in questa determinazione quelle
 „ persone , alle quali per il proprio im-
 „ piego stà permessa l'asportazione e l'uso
 „ di dette armi , qualora colle mede-
 „ me commetteffero qualche delitto di
 „ omicidio .

15 Et in additione pag. 87. col. 2. num. 5.
 allegat Rummus DD. qui inquit, Ba-
 rones abuti hac potestate componendi,
 remittendi & minorandi poenam, &
 maxime quando delicta sunt atrocita:
 adde quod Rex Carolus nunc Hispania-
 rum Rex cum supradicta prag. 25. de
 Baronibus reservavit providentiam con-
 tra abutentes dicta facultate ; ita ut
 per abusum dictæ facultatis jussit Rex no-
 ster , ut Campanæ Præfectus procederet
 toto conatu contra Reum ex gratia Baro-
 nis liberatum , & privavit Baronem pro-
 pter abusum facultate aggratiandi , ut ex
 sequenti diplomate .

16 „ Informato il Re della grazia fatta
 „ dal Tenutario di Morrone a Fran-
 „ cesco - Antonio Ricciardi , inquisito del
 „ grave e circostanziato omicidio di Vin-
 „ cenzo Julianelli , in seguito della re-
 „ missione ottenuta dalla parte . Ha con-
 „ siderato , che per la Regale Costitu-
 „ zione negli omicidj la remissione non
 „ giova al reo , e la grazia ha eccedu-
 „ to i limiti della giustizia . Perchè seb-
 „ bene i Baroni abbiano tale facoltà ,
 „ non debbano di quella abusarsi ne' de-
 „ litti gravissimi ; altrimenti si darebbe
 „ occasione agli Uomini scellerati di com-
 „ mettere eccessi enormi , sulla speranza
 „ di poter conseguire la grazia : quando
 „ la giuredizione a' Baroni , e la facol-
 „ tà di aggraziare non è stata loro ac-
 „ cordata in pregiudizio della giustizia ,
 „ e della pubblica tranquillità , anzi più
 „ tosto per mantenere e l'una , e l'altra .
 „ Ha però rislettuto che il Ricciardi ri-
 „ trovasi presentemente in buona fede ,
 „ attè-

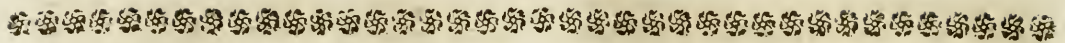
„ attesa la grazia ottenuta . Laonde Sua
 „ Maestà non solo ha comandato al Com-
 „ messario di Campagna, che faccia sen-
 „ tire al Ricciardi che la Maestà Sua
 „ non approva una tale grazia, e perciò
 „ provvegga alla sua sicurezza, e che
 „ indi esso Commessario di Campagna
 „ proceda con tutto rigore in una tale
 „ causa; ma vuole ancora Sua Maestà
 „ che per abuso fatto della grazia, che
 „ questo Barone sia privato della facol-
 „ tà di aggraziare . Per Regal ordine
 „ lo prevengo a Vostra Eccellenza, affin-
 „ chè disponga che lo faccia la Vicaria
 „ Criminale per decreto, e lo intimi al
 „ Barone .. Palazzo al 1. di Agosto del
 „ 1759. -- Bernardo Tanucci -- Signor
 „ Principe di Centola Reggente della
 „ G. C. della Vicaria .

17 Et ad finem evitandi hunc abusum
 diplomate sub die 29. Februarii 1772.
 quod extat in *Collect. Diplom. facta per*
D. Didac. Gatti in 2. part. tom. 3. tit. 89.
diplom. 14. providit, ibi: „ Erispetto alle
 „ transazioni non doverli alterare la de-
 „ terminazione di Sua Maestà Cattolica ,

„ che lo vietò negli omicidj, e delitti
 „ gravi senza il Regale assenso ; e co-
 „ mandò doverli di tali delitti fare dalle
 „ Corti Baronali mese per mese relazio-
 „ ne alle rispettive Udienze. La Maestà
 „ Sua in seguito mi ha comandato dire
 „ alle Signorie Vostre Illustrissime, che
 „ rimane informata, e vuole che cotesta
 „ Regal Camera stenda l'editto da pub-
 „ blicarsi e lo rimetta ec. -- Carlo de
 „ Marco .

18 In additione demum ad 10. notabile
pag. 91. col. 2. num. 3. agitur de veteri or-
dine procedendi in jure retractus, quod
hiebat causa cognita; nunc ex Regali
Constituti. 14. Martii 1738. §. 1. num. 12.
 omnes causæ retractus jure congrui vel
 vigore Consuetudinis hujus Civitatis,
 vel vigore Constitutionis *Sancimus* de-
 cidi debent absque termino, & via exe-
 quutiva cum relationibus Peritorum,
 nisi in quibusdam casibus, in quibus
 terminus fuerit necessarius, qui debeat
 esse summarius, cujus decretatio ab
 arbitrio, & æquitate judicis depen-
 deat.

§. V.

Prohibemus insuper potentes personas accipere a tenuioribus sub prætextu adoptionis, seu donationis simplicis, aut causa mortis, aut ex testamento, vel ex usu tantum, aut sub prætextu defensionis, &c. nisi fuerint parentes. Potentes autem dicimus illos, qui non tantum per se sunt potentes, sed etiam per propinquiores illis, per quos possunt inferre timorem alienatoribus, aut promissionem beneficii. Siquidem si quis ex potentioribus præsumserit facere, sit alienus ab illa re, & æstimationem illius rei præstet Fisco. Transcurso vero decennio si non denunciaverit, nulla de cetero moveatur controversia illis, qui possident ex alio contractu, vel ex donatione, vel ex testamento, nec ab illis quidem, qui jus habent protomiseos, nec etiam a Fisco.

S U M M A R I U M.

- 1 Donatio facta potentioribus, an, & quando teneat.
- 2 Potentiores qui disantur. & n. 6.
Differentia quæ sit inter titulos de alienan. judic. & ne lic. pot.
- 3 Dare se in adoptionem potentiori nemo potest.
Officialis nihil potest recipere pro aliqujus defensione etiam ad justitiam.
- 4 Jura præsumunt contra potentiores personas.
Potentiores quid possint, & quas contra eos habent præsumptiones.
- 5 Sanguinis ratio excusat, ut donatio non videatur facta in potentiores.
Pater nunquid possit legare filio potentiori ratione officii.
- 6 Comparativus restringit suum positivum.
Clericus nunquid intelligatur potentior laico ratione officii.
- 7 Consequentia non tenet: Officialis potest inferre metum, ergo contractus cum eo est meticulosus.
Dignitas non præsumit metum.

- 8 Libere agere, nemo in necessitate constitutus dicitur.
Metus materia ubi in jure tractata.
- 9 Promissio beneficii trahit hominem ad suam voluntatem.
Advocati promissionibus Magnatum credere non debent.
Promissio generalis non ligat promittentem.
Simplex dicatur qui suasionibus credit.
- 10 Potentior, qui sibi notari facit, quomodo puniatur.
Dignitas & cujus naturæ.
- 11 Fiscus est, qui imburset pœnas legales.

Dividitur iste §. in tres partes: In prima parte ponitur regula, & exceptio: In secunda, ibi: *potentes*, ponitur declaratio regulæ: In tertia, ibi: *si quis autem*, ponitur, qua pœna puniuntur illi, qui faciunt contra regulam. Regula est, quod licet in §. tertio fuerit dictum, quod cuilibet liceat rem suam stabilem donare inter vivos, vel causa mortis, sive legati, tamen hoc verum, nisi

nisi fiat donatio potentiori personæ inter vivos, vel causa mortis, vel vigore legati, vel adoptionis, vel defensionis, & ista est regula, quæ fallit, nisi alienatur istis modis in potentio-rem, qui sit de parentibus ipsius alienatoris, & ista est exceptio. Declaratio regulæ est, quod illæ personæ dicuntur potentiores, quæ non solum sunt potentiores per se, sed etiam sunt potentiores per suos consanguineos usque ad secundum gradum, per quos potest inferri timor, aut promissio beneficiorum ipsis alienatoribus; poena vero, quæ infertur alienatoribus in potentiores est, quia puniuntur amissione ipsius rei, & Fisco ipsa res etiam una cum æstimatione applicabitur, hoc dicit usque ad §. *scriptum est*, & sic iste textus nil facit ad materiam juris congrui, aliqui habent in litera, & Fiscus postea vendit iusto pretio illis, quibus competit jus protomiseos, & secundum istam literam iste textus facit ad materiam juris protomiseos.

1 Nota primo ex isto *textu*, quod personis potentioribus donatio facta non tenet, siue sit donatio facta inter vivos, siue causa mortis, siue legatum. Sed iste *textus* habet quatuor limitationes: Et primo fallit, si bona fide alienat donando, vel legando potentiori; nam tunc donatio valet, & sic iste textus procedit, quando sit alienatio supradictis modis ea intentione, & proposito, ut potentior, & terribilior appareat, ut notatur in *l. qui stipendia C. de procur. ita dicit Speculat. in tit. de cess. act. §. primo. versic. quod autem dixi*, & ita refert tenere Vincent. & Innocent. in *cap. 2. extr. de alien. judic. mut. causa fact.*: Secundo fallit, nisi fiat donatio, vel legatum, vel heredis institutio ipsi Principi. Nam licet Princeps sit potentior, tamen ubi ejus persona est, cessat omnis fraus, ut ex

textu ibi notato in *l. penult. ff. de hered. instit.*: Tercio fallit, ut in *sal. lentia* hujus *textus*. Quarto fallit, nisi sit potentior ratione divitiarum, vel dignitatis, vel ratione nobilitatis, vel honoris. Nam isti etiam dicuntur potentiores, ut in *l. 3. C. de commerc. & mercat. & in l. 2. C. ne rustic. ad nullum obsequ. lib. 11.*, & de illis potentioribus non loquitur iste *textus*; humani enim moris est illum vereri cuius iudicio, & voluntate nunc erigitur, nunc deprimitur, 16. *quæst. 1. cap. visis infra medium*, reverentia enim exigente obedire compellimur, 2. *quæst. 2. cap. illud*. Secus est ergo, si est potentior ratione officii, & de ista potentia loquitur iste *textus*, ut in *l. si per impressionem Cod. quod metus caus.* & in *l. si quis C. si quacumque præd. potest.* & in *l. 1. C. si rect. provinc. secundum Innocent. in cap. 2. extr. de alienation. judic. mut. caus. fac.* Et hoc expresse probat iste *textus* ibi, dum dicit Quod istæ sunt potentiores personæ, quæ possunt inferre timorem alienatoribus, & sic non loquitur de potentiori ratione nobilitatis, vel dignitatis, & ita tenet *gloss. & Bart. C. ne lic. pot. l. 1. & Speculat. in tit. de cess. action. §. vers. ceterum*, & Bart. in *l. cum miles ff. de alienat. judic.* & est differentia inter titulum *de alien. judic. mut. caus. fact.* & titulum *ne lic. potent.* quia primus titulus habet locum in potentiori ratione officii, secundus in aliis, Bart. in *l. 1. C. ne lic. potent.* Item primus titulus habet locum, quando alienatur res, de qua intendebat facere litem; secundus vero loquitur etiam si non intendebat facere litem. Item inter *tit. de alien. judic.* & *tit. ne litig.* est differentia, nam primus titulus habet locum, ut dixi, quando alienatur res, de qua intendebat facere litem; secundus

dus titulus loquitur, quando post litem motam fuit facta donatio, ut *C. de litig. l. fin.* & dicit *Specul. in tit. de alien. judic.* habet locum, etiam si non fit donatio potentiiori. Item *tit. de alien. jud.* datur ad interesse, interdum ad expensas in *l. 1. §. item si locum*, & ibi *Bart. ff. de alien. judic.* sed per *titul. de litig. alienans* perdit ipsam rem, ut in *auth. litigios. C. de litig.*

3 Secundo notatur ex *text. ibi, Adoptionis*, quod quis non potest se dare in adoptionem potentiiori, ut potentiiori, quod intelligitur, ut dixi supra in 1. notab. & exponitur hic adoptio, *arrogatio*, quia per adoptionem non transeunt bona filii adoptivi in patrem adoptantem, sed per arrogationem sic quoad usumfructum, ut *Instit. de acquisit. per arrog. §. 1.*: Tercio, notatur ex isto *textu*, ibi *defensionis*, quod Officialis nihil potest recipere pro defendendo aliquem, etiam iustitiam habentem, immo punitur ille, qui donat, & punitur etiam ipse Officialis, qui recipit extraordinarie, arbitrio Judicis, ut notatur in *dict. cap. 2. extr. de alien. judic.* & in *l. 2. C. ne lic. potent.* & in *Specul. in tit. de cess. action. §. 1. vers. ceterum*; non enim licet dare pecuniam Judici, ut iustam ferat sententiam, ut in *l. 1. ff. de condict. ob turp. caus.* immo si hoc facit litigans, perdit litem suam & datum, ut ibi notatur, & in *l. 1. C. de pæn. judic.* & notatur in *cap. statutum in vers. gratis de rescript. lib. 6.* de quo per *Bart. in l. 1. ff. de calumn.* & in *l. eadem ff. ad leg. Jul. repet. DD. in d. l. 1. ff. de cond. ob turp. caus.*

4 Quarto notatur ex *textu*, quod iura præsumunt, contra potentiores personas, quia potentior præsumitur violentiam inferre facilius, ut *Cod. quod*

metus caus. l. ad invidiam, hic est, quod dicitur in *Ecclesiast. 8. non litiges cum homine potente*, ne forte incidas in manus illius; non contendas cum viro locuplete, ne forte e contra constituas litem tibi: multos enim perdidit aurum, & argentum, & usque ad cor Regum se extendit. Item potens præsumitur tenuioribus asserere injuriam, *l. illicitas ff. ne potentiores ff. de offic. Præsid.* Item præsumitur, quod opprimat debiles in opportunis eorum necessitatibus, ut in *d. l. 1. C. ne lic. potent.* Item præsumitur quod advocati potentioribus deferant, non suscipiendo patrocinium contra eos, sed potius pro eis, scilicet potentioribus advocant, ut *ff. de postum. l. 1. §. non solum*. Item Judex præsumitur potius deferre potentioribus, quam iustitiam impotentibus ministrare, ut in *authent. ut omnes obed. jud. prov. §. neque lateat*.

5 Quinto notatur ex *textu*, ibi *Parentes*, quod ratio sanguinis excusat, ut non videatur facta donatio in potentiore, ratione officii, unde valet cessio facta Clerico consanguineo, ut dicit *Bald. in l. per divers. C. mand.* & hic est unus de effectibus consanguinitatis, de quibus dixi supra in *rubr. de jur. protomis.* & an idem sit in patre, ut possit legare filio potentiori ratione officii, certe sic per id, quod notat *glos. in l. si ita quis §. ea lege ff. de verbor. obligat.* quia translatio de patre ad filium dicitur potius continuatio, quam translatio, ut in *l. in suis ff. de liber. & postum.* & ibi: *habuistis hoc anno*, & notat *glos. in cap. 2. de feud. cognit.* nam appellatione parentum non veniunt filii, sed ascendentes, ut in *l. 2. §. parentes ff. ne in jus voc. & C. eodem tit. l. 2.*

6 Sexto nota ex *textu*, quod potentiores

res personas appellamus illas, quæ non solum per se. potentiores sunt, sed etiam illas, quæ habent conjunctum potentiorum usque ad secundum gradum; nam si litera dixisset propinquos, intelligeretur usque ad quartum gradum, ut notat *glos. in cap. requisisti extr. de testament.* & facit quod in *l. licentiam C. de Episcop. & Cleric.* sed litera dicit propinquiores comparativum, quod restringit positivum suum, ut in *l. ubi autem in princ. ff. de verbor. oblig. & extr. de election. cap. cum dilecti vers. verum, & notant DD. in l. exigendi C. de procurat.* Sed quid si fiat alienatio alicui familiari potentioris domini, certe idera est, sicut si fieret potentiori, secundum *Innocentium in d. cap. 2. de alien. jud. & notatur ibid. l. 1. Cod. ne lic. potent.* Sed an Clericus intelligatur potentior Laico ratione officii, videtur quod sic, ut patet in *cap. diligenti cum concordant. extr. de foro competent.* ubi propter privilegium fori, cui per Clericum renunciari non potest, dicitur potentior esse Laico, quia nunquam moritur, ut in *cap. 1. & sic clientulus feud.* In contrarium videtur, quod immo quilibet Laicus potentior est Clerico, ut dicit *Hofst. in sum. de alien. judic. §. si ex eo quia terribilior ut 2. qu. 7. cap. alieni, & notant Dom. de Rota decis. 177. incip. cessum facta solut. ut facit Specul. in d. §. 1. de cess. act. & DD. in d. l. per adversas in ultima column. per Bartol. in l. 1. ff. de alien. judic.*

7 Septimo nota ex *textu*, ibi *timorem*, quod non sequitur. Officialis potest inferre timorem, ergo contractus factus cum Officiali est meticulosus, hoc idem tenet *Bald. in l. ad invidiam C. quod metus caus.* ubi dicit, quod quando administratio est annexa dignitati, non præsumitur metus illatus

per habentem dignitatem in contractu, nisi alia indicia illata timoris, vel metus posset probare, quia dignitas non debet obesse, sed prodesse, ut in *l. si longius in fin. de judic. & ita tenet Bart. in d. l. ad invidiam*, ubi dicit, quod quando Officialis facit contractum nullo metu adhibito, valet, nisi sit solitus alteri inferre metum, quod per *Bart. & Ludov. in l. de pupillo §. si quis ipsi Prætori ff. de novi oper. nunciat.*

8 Octavo nota ex *textu*, quod propter metum adhibitum in contractu; dicitur contractus peccare in libero consensu; nemo enim in necessitate constitutus dicitur libere agere, secundum *Bald. in cons. schismatis, licet cuncta voluntas sit*, ut ibi per eum in *d. cons. qui multa dicit de materia metus, & in l. interpositas C. de transaction.* & de materia metus habemus Titulos in jure civili, & canonico, *text. de his quæ vi metusve caus. fiunt ff. eod. & C. quod metus*, ideo hio me non extendo.

9 Nono, nota ex *textu*, quod promissio beneficii trahit hominem ad suam voluntatem, sicut etiam dicimus in teste, ut propter promissionem, vel propter pecuniam, quam habuit, præsumitur satisfacisse desiderio illius, qui eum corrumpit, ut in *cap. 1. §. sed enim*, ibi: *ipsi corrupti forte odio, gratia, seu pretio, quid sit investit.* Sed hoc non cadit in advocatis scientibus id, quod dicit *Jo. Andr. in addit. Specul. in tit. de advocat. §. hic dicendum, in addit. quæ incip. dicit Guil. Angel.* quod non credant promissionibus Magnatum, ut *C. de latin. lib. toll. l. 1. §. similique modo in fin.* dicuntur enim simplices homines illi, qui credunt suasionibus, ut dicit *Bald. in princip. C. ne fil. pro patr. maxime si sunt promissiones generales, quæ non*

non ligant promittentem, ut in cap. cum venissent, circa medium, & ibi DD. extr. de institut. & ideo notant ibi DD. illud vulgare, quod multos decip. (lo ben faremo) qui licitum est, de vento servitur, ubi dicit ibi Dom. Cardin. faciunt ea, quæ habentur in l. iia stipulatus la grande ff. de verbor. obligat.

10 Decimo nota ex textu, quod si potentior præsumserit in se fieri donationem per aliquam iussionem, quod privatur re ipsa donata, & præstabit fisco æstimationem ejusdem rei. Sed an fiscus habebit ipsam, & poenam? videtur, quod sic, quia textus loquitur per dictionem &, quæ conjungit, ut in l. si quis iia stipulatus fuerit ff. de verbor. obligation. sed in contrarium facit, quia non est addenda afflictis afflictio, ut ff. de officio Præs. l. Divus. Affligetur enim ipse alienator, si res ipsa applicetur fisco, ex quo afflictus est patiendū impressionem a potentiori, & hoc ultimum videtur verius in quantum dicitur in text. si quis autem ex potentioribus, vel si habes si quis autem ex alienatoribus; tunc si vera positio casus, ut res, & æstimatio ejus applicetur fisco, si facta sit donatio, in potentiolem fiat, ut dixi supra in 1. notabile, quia tunc ipse deliquit, & ideo ipse punitur; probabitur autem iste animus ex verbis, & factis præcedentibus, ut notat gloss. in l. 1. in §. eum ff. de constitut. pecun. l. apud Celsum in princ. ff. de doli except. & in Clement. 1. de homic. & probatione animi per Bald. in l. 1. C. de fcar. & Bart. in l. Fulcinus, & l. quod autem ff. quibus ex caus. in pos. sess. eat. & in l. Labeo ff. de suppl. legat. & gloss. in §. alie Institut. de action.

11 Undecimo, & ultimo nota ex textu, quod Fiscus est ille, qui imbur-sat poenas legales, de qua materia ple-

ne per Andr. in cap. 1. quæ sint regal. & tetigi in §. præcedenti in §. 8. notab. & in istis poenis impositis a lege Judex debet esse sollicitus in eorum exactione, & post exactionem curet Fisco assignare, alias de suo illas Fisco solvere tenetur, ut in auth. ut defunct. seu fun. eorum §. penult. possem protelare materiam juris congrui, ideo omitto, & hic finiant verba Federici, & sequuntur quædam leges Græcæ loquentes de jure protomiseos; & istæ leges Græcæ non servantur, nisi ubi consuetudo, vel statutum, quia sunt leges locales, ideo loquitur §. scriptum est.

ADDITIONES

Ad §. V.

SUMMARIUM.

- 1 Potentiores quidam dicuntur.
- 2 Contractus initus cum tyranno an teneat, vel non.
- 3 Contractus factus cum potente an præsumatur violentus.
- 4 Donatio facta Domino castri in loco meticuloso an in fraudem censeatur.
- 5 Cessio facta in potentiolem an teneat.
- 6 Potentiores non licet habere prædia aliena commendata.
- 7 Notarii intervenientes in contractibus gestis cum potentioribus puniuntur.
- 8 Advocati potentiores prohibentur facere, ut contrahatur cum potentibus.
- 9 Regulæ Cancellariæ prohibent fieri subrogationes beneficiorum in personis potentibus.
- 10 Contractus annullantur initi cum potentioribus, & quare.
- 11 Contractus celebratus cum potentioribus rescinditur pro vicino.
- 12 Metus semper præsumitur in potente.
- 13 Cessio facta per potentiolem in beneficium æque potentioris an valeat.
- 14 Potentiores opprimunt inferiores, unde in.

interest, ne fiat contractus.

15 Potentioribus nemo parificatur, nisi alius potentior æqualis sit.

16 Historia Jezabelis refertur.

17 Fidejussores nobiles esse nequeunt, & quid in praxi servatur, & qualiter praticatur cum illis. num. 18.

19 Nobiles desiderant plebem dominare.

20 Laudes Regentis Caroli de Tapia.

21 Potentia quænam sit.

22 Officiales, & Fiscus dicuntur potentes.

23 Alienationes factæ pendente judicio an valeant.

AD id circa alienationem rei factam in fraudem juris congrui in manibus personæ potentis ad congruum evitandum, ubi etiam tractatur de pœna alienationis propter donationem, vel legatum factum in potentio rem hominem, adde, quod
1 potentiores dicuntur illi, qui sunt familiares Cardinalium, ideoque alienatio facta in dictos familiares Cardinalium, lite ac controversia pendente, etiam dicitur facta in potentioribus, DD. super cap. 2. de alienat. judic. mut. caus. fact. ita habetur apud Card. Paris. in cons. 96. num. 16. ita etiam qui sunt potentiores, declarat Speculat. in §. 1. de cession. act. in vers. quid autem dixit Jason. in l. si ita quis §. ea lege col. 3. ff. de verbor. oblig. ubi quando his fiat cessio, si teneat, Speculat. in titul. quod metus causa in fin. & per nos infra de illis personis potentioribus in 6. notab.

2 Ad primum Notab. in primis si contractus initus cum tyranno teneat, vel ne, Bart. in tract. de tyrannide in 7. quæst. princip. Bald. in auth. decernimus column. ult. vers. venit ad tertium C. de sacrosanct. Eccles. & si
3 censendus, vel præsumendus sit fraudulentus contractus factus cum poten-

Tom. II.

te, & videas Dynum in cons. 23. num.

7. & cons. 27. quæro, Menoch. lib. 3. de præsumt. præf. 129. quos citat Rendell. in princip. hujus §. in verb. prohibemus num. 12. vers. an autem, & si

4 facta donatio domino castri in loco meticulofo in fraudem censeatur, vide Alex.

5 in cons. 116. part. 2. immo neque cessio facta in potentio rem, qui ratione officii est potentior, tenet, adio enim amittitur, ut in l. 2. C. ne liceat potentiori, & in authent. minoris C. qui dare possunt tut. hoc etiam per Afflict. ut inquit in Constit. Violentias quæst. 2. num. 7. & 8., Cacheran. de-

6 cis. Pedemont. 144. sic etiam non licet potentioribus personis habere prædia aliena commendata, & in eis titula potentiora ponere, ut in l. 1. C. de his qui potentior. nom. ita Benedell. licet in §. prohibemus num. 24.

ubi etiam hoc asserit, contractus autem initos cum his personis potentioribus
7 esse nullos, & Notarios, qui intersunt in eis, esse puniendos, juxta text. in l. fin. C. ut nemo ad suum patrocinium

8 lib. 11. sic etiam Advocati potentiores hoc facere prohibentur, ut in tit. ne liceat potentiorib. &c., & glos. in Constit. Regn. cum universis in tit. de homin. assid. non tenendis in verb. recommendatos lit. B, & in addit. ubi declarat, qui dicantur recommendati;

9 sic etiam per regulam Cancellariæ Apostolicæ prohibentur fieri subrogationes beneficiorum in personis potentioribus, seu habentibus jurisdictionem aliquam, ut apud Gomez super regulas Cancellar. in regul. de subrogandis collatiganibus ubi in quæst. 1. tractat de personis potentioribus; & quæ sunt dictæ personæ, notat idem Gomez loco cit. ver. dicitur potentior.

10 Et quod hi contractus annullantur, si sunt initii cum potentioribus, ex eo, quia

quia in fraudem censentur, ut in l. 1.

Ĉ. ne liceat in potentioribus, cum in
his potentioribus datur metus, qui

11 deinde inferitur vicinis volentibus rem
emere, ideo propter hoc contractus
rescinditur, *Grammat. decis.* 18. num.

11. Masfull. ad Capyc. in decis. 159.
num. 14. ubi affert text. in l. nam
& Servius ff. de negot. gest. in quo

12 tali contractu præsumitur adesse promissionem de inferendo vicino metum, jura semper præsumunt contra poten-

ies, ut idem Benedell. hic num. 25.
& habetur in d. l. 1. C. de his qui
potent. nom. in fin. qui Benedell. li-

16 cap. 1. ubi legitur crudele facinus

Jezebelis Reginae uxoris Regis Achab,
in Nabot innocentem, nam canes
postea, ut sanguinem didici innocentem

tis Naboth affixerunt, ibi & carnes
eiusdem Jezabelis devoraverunt, quia
hæc Jezabel impia, transeunte Jehu

triumphante, dum ipsa nimis ornata
manebat in fenestra sui palatii, quæ
depinxit oculos suos sibi, & orna-

vit caput suum, & respexit dictum
triumphantem, qua visa, ab eodem fuit
ordinatum eunuchis, ut deorsum proje-

quod hodie ab aula recessit; nam iustitia æqua lance procedit tam erga nobiles, & potentes, quam contra debiles, ac ignobiles, immo magis eam timent potentes, quam non potentes, illis magis est in bonis, quam istis, ideoque Magna Curia Vicariæ hodie libenter suscipit hos potentes, ut dictum est; nam hodie noster Rex potentissimus, ac invictissimus Monarcha plus potest, quam veteres olim illi Reguli, ideoque in rit. supra cit. bene inquit Caravita, ac Regens Tapia super eodem Rit. in C. Jus Regni, 20 tit. de fidejussor. quod dispositio illius Ritus non observatur hodie circa fidejussiones capiendas; fuit enim conditus tempore, quo Reges Regni huius non erant tantæ potentiae, indigebantque Baronibus, ejusque auxilio, idem Caravit. loc. sup. cit. num. 2.

21 Potentia vero quomodo definitur: dic esse partem fortitudinis, Afflict. in constit. Regn. Eos n. 1. item & Fiscus secundum eundem Afflict. in decis. 88.

22 num. 1. ubi ait, quod non sit idoneus fidejussor Fiscus ad conveniendum, sed inhabilis; ut etiam ait in Constitut. Regn. Humanitate notab. 4. per Bart. & Castrenf. in l. 2. ff. de his qui suisd. cogant.

23 Circa id, quod ait Afflict. de alienationibus factis pendente iudicio, adde Giurbam in dec. 62, Guid. Pap. dec. 81. Oqasch. Cacher. decis. Pedemont. 69. & quando alienatio censeatur facta in fraudem, videas Riccium in collectan. 4067. Afflict. in Constit. Eorum fraudibus, & Capit. Regn. convenius, de Franchis decis. Sac. Reg. Conf., Rovit. super Pragm. Regni Neap.

S U M M A R I U M.

1 Officialis accipiens pecuniam pro committendo baractariam privatur officio.

2 Officialis accipiens pecuniam causa pervertendi iudicium, est sicut Judas.

3 Capitula Regni concernentia administrationem iustitiæ per Officiales exercendam referuntur, ac etiam Constit. Regni.

4 Comeestibilia accipere prohibentur Officiales, & qualia.

5 Officiales accipere prohibentur munera, etiam per interpositas personas.

6 Officiales munera accipere an possint a conjunctis, & similibus, & quare. num. 7.

8 Judex accipiendo pecuniam pro causa proferendi justam sententiam, an teneatur ad restitutionem.

9 Judex qui malam sententiam tulit ob munera & pecuniam, an puniatur. Et quid si salarium non habet a publico. num. 10. Et quid si tenue salarium habuit. num. 11.

12 Quando Judex dicatur committere baractariam.

13 Pœnitentia an detur Judici committenti baractariam.

14 Pœnæ corrumpentis Judicem quæ sint.

15 Judices debent se abstinere, nec avidè munera accipere.

16 Judices salem habere debent, hoc est sapientiæ.

17 Officiales gratis omnibus jus suum tribuere debent.

18 Judex iniquus vocatur, qui propter pecuniam a parte acceptam judicat.

19 Judex pecuniam accipiens causa abbreviandi iustitiam, qualiter puniatur; & an teneatur ad restitutionem pecuniæ. num. 18.

20 Dona excæcant oculos Judicem.

21 Casus refertur de Judice corrupto, qualiter fuit punitus.

22 Quod gratis erit faciendum, non debet fieri accepta pecunia.

23 Judex committens baractariam, an possit ad confessionem partis puniri.

24 Dona dantes Judicibus, ut justam foveant

veant causam vel injustam foveant, an peccent ?

- 1 **A**D 3. notab. *defensionis*, & ad id, quod Officialis nihil potest recipere, adde quod Officialis, qui pecuniam accepit pro committenda baractaria privatur officio, *Paris de synd. in verb. multa tit. de baractar. num. 2.*
- 2 fol. 22. *Grammat. decis. 49. num. 11.* imo iudex accipiens pecuniam animo pervertendi iustitiam est ad instar Judæ, qui vendidit Christum, qui est ipsa veritas, *c. cum æterni de re jud. in 6.* adde etiam eundem Regentem *Rovium super prag. Regni Neap. 1. de muner. offic.* ubi prohibetur Officialibus, ne ultra salarium ei taxatum nihil accipiant, sicut etiam hodie idem fuit dispositum per *Constit. ejusdem Regni* incipientem *Apud Justitiarios, & pen. cap. Regni* incipit *Nullus Justitiarius, in titul. quod nullus Officialis munera accipiat, & in alio Regis Caroli, quod incipit, Hac ædificati lege sub rubric. ut nullus Officialis, quæ jura ideo fuisse in præsentis Regno sancita, ut omnes ejus Officiales administrantes in eodem Regno iustitiam, ut Judices nostri Regis Inviestissimi manus habeant mundas, nec esculenta, ac poculenta*, a litigantibus recipiant sub poena indignationis Regis, ac privationis officii, & infamiae, & furti manifesti, ut per eandem Constit. apud Justitiarios, ibique Afflict. noster in vers. item puniuntur in commentar. supr. ead.*
- 4 *constit. ubi ampliat, extenditque prohibitionem hanc etiam in rebus comestibilibus, quamvis minimæ sint; & inclinantes ad blanditias, a quibus remoti debent esse Domini Judices, per text. in cap. qui sinceræ 43. distinct. dummodo non sint comestibilia, ac potabilia, quæ usu per duos dies consumuntur, ut idem Afflict. super eam-*

dem Constitut. n. 5. in 6. notab. quia illa non comprehenduntur sub munerum appellatione, per textum in cap. insuper §. statutum de rescript. concordant supracitata Jura Regni cum lege communi, ut in l. 1. C. de salgamo hospit. non præstand. lib. 12., cap. Romana §. pen. de censib. Tiraqu. de nobilitate cap. 29. num. 40.

- 5 Imo Officialis nec per interpositam personam aliquid potest recipere, ut puta per filios, uxores, familiares, servos, vel domesticos, sicut in *pragm. 3.* sancitum fuit, *in eod. tit. ubi Dom. Reg. Rovit. ampliando dispositionem dict. pragm. 1. dicit, extendendam esse etiam a sponte dantibus, ut nec possint recipere, ut in num. 60. dummodo non fuerit relictum in ultimis voluntatibus, secundum Dom. Præsid. de Franchis in decis. 393. qui Dom. Præses hoc idem tenuit per eadem Jura allata a Peregr. de jure fisci lib. 4. de pænis tit. 7. num. 13. in 6. conclus. & in similibus, aliisque casibus tactis per dict. Regentem Rovium, ubi etiam circa restitutionem donatorum plura inquit. Verum fallit hoc, quando a consanguineis; vel eorum conjunctis, & affinibus fuerit donatum ac ab omnibus aliis, quorum in causis Judices esse minime possunt, ut in *pragm. 5. tit. eodem, & rationem assignat idem Dom. Regens ibidem; nam sanguinis conjunctio facit cessare omnem suspicionem, juxta l. 2. ff. ad legem Juliam repetundarum, ibique glos. sic etiam fallit, ut per Dom. Regentem de Ponte in tract. de potest. Proreg. in tit. de elect. official. §. 6. n. 14. ubi hoc non est considerandum in Judicibus, qui ab amicis accipiunt solita, consuetaque munera comestibilia tantum, dummodo non aurum, vel argentum; fallit etiam in iis Judicibus, qui parum, aut nihil habent salarium (de quo me remitto) dum**

cogitandum ipse relinquit, idem de Ponte, tamen ad veritatem indagandam, videas *Silvest. in verb. judex quæst. 10. & Hadrianum lib. 10. art. 1.* ubi ajunt, circa hoc esse standum consuetudinibus locorum, tamen *Sot. libro de Justit. quæst. 6. art. 6. ad membr. 3. artic. 4. & Navarr. in suo manual. cap. 25. num. 22. & Medina in summa fol. 669. & Lub. in instruction. conf. prima parte cap. 29. & in instrukt. regul. l. 2. cap. 42. pag. 498. col. 2.* qui unanimiter concludunt ac tenent, quod Domini Judices si convenerunt administrare justitiam cum salario convento, & dicant de eo esse bene contenti, & cum hac conventionem officia suscipiunt, dum post accipiunt munera, veniunt adversus conventionem factam, ideoque tenentur ad restitutionem totius, ut *supracitati Doctores* concludunt; & an teneatur ad restitutionem Judex, qui accipit pecuniam causa proferendi justam sententiam, videas *Doctorem Angelicum Divum Thomam secundæ quæst. 99. articulo primo & tercio, eundem Medinam quæst. 3. de restitutione, Sotum lib. 4. de justit. quæst. 1. art. 1., Navarrum in summa cap. 25. num. 12. tit. de peccatis judicis superiorem agnoscen-*

9 *tis & cap. 17. n. 3. & quomodo puniatur Judex iste, qui malam sententiam protulit ob munera, ac pecuniam, videas Boerium in decis. 152. n. 1.*

10 Sed si nihil salarii haberet a publico, aliter esset dicendum, ex auctoritate *Parif. de Puteo de syndicato in verb. an si turpe n. 3. quem refert Dom. Jo: Baptista de Thoro in additionib. ad eundem Dom. Regentem de Ponte ut supr. n. 12. nam si habent salarium ipsis Judicibus competens, alias secus.*

11 Sed quid de tenue salarium habente, ut dictum est supra, videas *Dom. Judicem olim Mag. C. Vic. Capiblanco de Baronib. super eandem Pragm. citatam*

ab eodem de Thoro, & in Pragm. 4. de Baronib. num. 14. cui adde Boerium in supracitata decis. 153. n. 28.

12 Ad id vero, quomodo autem Judex dicatur committere baractariam, *Parif. de syndicat. verb. baractaria, & circa pactiones, & restitutiones faciendas videas eundem Novarium tit. de dation. & promiss. in commentar. extravagant. Gregor. XIII. num. 9. & de promisso & non dato, videas Marsil. in singular. 19. & an poenitentia habeat locum in Judice committente baractariam, vide Parisium loco citato, & Addentes ad Capycium in decis. 155. &*

14 *de poenis corrumpentis Judicem, videas in conslit. si judex.*

15 Judices non debent esse avidi talium munerum, nec de auro, vel argento, & ab hujusmodi xenis se abstinere, quia inter exculenta interdum justitia comeditur, ita apud *Rebuff. in l. munus tribus modis 18. column. 3. ff. de verbor. signif. quem citat Gratian. discept. forens. cap. 54. num. 48. secus de*

16 *sale; nam sal debent habere, videlicet unum sapientiæ, & alium, ut inquit glos. 1. in l. rem non novam C. de judicib. scilicet conscientiæ, ne sit diabolicus, ut ex Baldo in l. 2. column. ultima C. de sentent. ex brev. recit. & apud DD. in dist. l. rem non novam, allatos per Boerium in decis. supracit. 153. videas etiam de hac prohibitionem accipiendi munera ab Officialibus, doctissimum qu. Judicem Camillum de la Ratha in suis decisivis consiliis, ut in consil. 114. num. 89. & Muscatell. in sua praxi criminal. in tit. de Judicib. corrumpen. & alios, ut apud eundem Dom. de Thoro in loco supracitato, ubi*

17 *ait, quod Officiales gratis omnibus jus suum tribuere debent, nec quidquam recipere, ita ait Præsid. Marcellus de Mauro senior in allegat. 33. n. 4. & in alia 12. n. 2.*

18 Et si Judex, qui omittit sollemnitate requisitam propter pecuniam receptam a Parte, meretur vocari iniquus, ut ait *Afflict. in constitut. Regn. crebra nostrorum tit. de juramentis non remittendis a bajulis num. 3.* rationemque assignat, nil esse miserius nisi præcepta Domini nostri Jesu Christi contemnere propter pecuniam, quæ dicitur mater criminum 13. *dist.* & pecuniarum amatores sunt fortes in terra, debiles tamen in cælo, ut in 47. *dist. cap. omnes*, avidesque pecuniarum, in eis pietas non cadit, ut in eadem 47. *distinct. cap. Verum.* Sed ne mireris, quod homines sunt avidi pecuniarum, pecuniæ omnia pariunt, ut apud *Ecclesiasticum cap. 10.*

19 Immo nota, quod si Judex pecuniam accepit causa abbreviandi justitiam, tenetur etiam ad restitutionem, & quomodo puniatur ferendo sententiam ob munera, *Boerius decis. 153. num. 1. & 2.* & quid si poeniteat, antequam proferat sententiam, & si incidat in poenam, idem *Boerius in eadem decis. n. 22.* ubi refert decisionem Florentiæ circa hoc, & quando teneatur ad restitutionem, & circa restitutionem pecuniæ acceptæ, præter allegata supra, videas *dictam decisionem Boerii a n. 23. usque ad 38.* ubi etiam pro quibus calibus possit dari pecunia, idem *Boerius*, qui distinguit in *cit. decisione*, ubi etiam inquit, quod inter alia, quæ humanum judicium pervertunt, de quibus in *cap. quatuor 11. quæst. 4.* ea potissimum sunt munera, quæ cor-

20 rumpunt, & excœcant sapientes, & subvertunt verba justorum, ut *lib. Exod. cap. 23.* & in *Ecclesiastic. cap. 2. xenia*, ubi dona excœcant oculos, & nota, nam idem *Boer. sup. cit. decis.* inquit,

21 quod fuit condemnatus quidam Locumtenens, qui fecit baractariam, & fuit multatus in centum libras auri Tu-

ronensis una insimul cum expensis partibus, videas etiam ad hæc *Par. de Puteo de syndicat. in cap. Officiales*, ubi quærit si Officialis in loco, ubi ipse officium exercet, vel alibi, si potest bona emere, domos construere, & a subditis munera recipere, & an, & quando possit hoc facere, videas eundem *loc. cit. lit. C;* & dum Judices jus suum gratis tribuere debent, justitiamve omnibus ministrare, turpiter faciunt, pecuniam accipiendo, sed an restituere eam teneantur, *Capyc. decis. 95. & 108. n. 17.* quibus adde *Marsil. in singular. 353.* allatum ab *Addentib. ibidem in eadem decis. 95. & Afflict.* ait in *constit. Regn. Capitaneorum, tit. de offic. Capitanei num. 33.* nam

22 id, quod facere debet gratis, accepta pecunia, crimen contrahit, juxta *text. in l. ut puta §. sed hic quoque ff. de condi&. ob turpam causam*, immo neque licet dare, ut saltem pronunciet, vel se expediat, *l. 2. C. de pænis judicis*

23 in *auth. ut licitantes*, & si Judex, qui commisit baractariam, possit ex sola partis confessione condemnari, vide *Surdum in decis. 309. num. 1.* ubi concludit, quod non, ex doctrina *Parisi in tract. de syndicato in verb. corruptio n. 3.* pecunia enim, ac exculenta Judicibus debent esse odiosa, ne de propria salute æterna, ac cœlesti patriâ obliviscantur: *Beatus est enim ille dives, qui in pecuniæ thesauris non speravit, ac post aurum non abiit, ut apud Ecclesiast. 31. 8.* Sed quis est hic, & laudabimus eum? inquit deinde *ib. 9.*: maxima enim est aviditas pecuniæ, in omnibus enim vim præstat, & suffragat, juxta *textum in auth. quomodo operet Episcop.*

24 in §. *si quis autem obliviscatur*, mitentes vero dona Judicibus, ut juste foveant causam, vel injustam, an peccent graviter, videas *Navar. tit. de debitis & promissis notab. 11. n. 27. & cum-*

eundem de precibus, penes quem multa circa dona solita dari in Nativitate Domini, vide *Menoch. casu 517. per totum cent. 6. & signanter Covarr. Toletanum variar. resol. de reslit. part. 2. §. 3.*

S U M M A R I U M.

- 1 Jura præsumunt contra personas superiores.
- 2 Potentiores opprimunt pauperes.
- 3 Interest Reipublicæ, ne oppressiones fiant.
- 4 Lex semper adversus potentes præsumit.

1 **A**D Notab. 4. *Affliet.* ait jura præsumere contra personas potentiores cui adde *Mascard.* hoc idem confirmantem in *conclus. 1307. n. 2.* allegantem *Rolandum a Valle in cons. 18.* habetur etiam per textum in *l. 1. Cod. de fin. limotroph. lib. 11. Riminald. in cons. 18. Boerium in cons. 81. viro amplissimo; de aliis vero circa materiam, videas apud *Gamm. & eund. Masc.* ideoque lex adversus hos potentes*

2 præsumit, cum isti ut plurimum opprimunt pauperes, secundum *'Benedell.*

3 hic in §. prohibemus num. 22. Reipublicæ enim interest, ne tales oppressiones fiant, ait *text. in l. 1. C. ne liceat potent.* & quod lex semper adversus hos potentes præsumit, ut per *Affliet. in consiliut. Regn. Lege præsentii in rub. de dandis advocatis pupillis num. 8. & in consiliut. juris gentium 1. notab. numer. 4. in rubr. 15. de defensis, per textum in l. illicitas §. ne potentiores ff. de offic. Præsidis, ac tuebatur in una vertente in S. R. C. nostro ille Dom. Flavius Venirilius peritissimus Advocatus, atque eruditissimus, & ornatusissimus, in Italicis Academiis celebratissimus, qui honorificentissimam mentionem unum de*

nobis, tum de hoc nostro Opere facit in illa elegantissima *Epistola Forensi* ad Illustriss. JC. Domin. Jo. Baptistam Gargiareum Consiliarium dignissimum Sereniss. Dom. Parmensium Ducis scripta, quam nuper editit excellentissimus Doctor Dom. Carolus Antonius Bouilleries in præstantissimo suo *Tract. de Success. ab intestato.*

S U M M A R I U M.

- 1 Ratio sanguinis excusat ab omni fraudis suspitione.
- 2 Parentes ob sanguinis conjunctionem non tenentur revelare delicta consanguineorum.
- 3 Sanguinis conjunctio tollit sinistram suspitionem.
- 4 Sanguinis favore multa permittuntur, quæ alias non permitterentur.

1 **A**D 5. Notabile ait *Affliet.* quod sanguinis conjunctio excusat ab omni fraudis suspitione, adde, quamvis dictum *Affliet.* procedat in præsentii quæstione, de qua in hoc §. tractatur, tamen contrarium habetur per DD. & præcipue apud *Bart. in l. penult. circa principium ff. de bonis libertorum, & in l. post contractum num. 3. ff. de donat. ubi Cast. Roman. & Imol. citati a Surd. in decis. 116. num. 4. probatur autem, quod ratione sanguinis semper excusatur; nam parentes propter consanguinitatem non tenentur revelare dilectum consanguineorum, quod etiam confirmatur per *Osaschum in decis. Pedemontana 50. n. 9. ex multorum auctoritate; nam**

3 sanguinis conjunctio tollit omnem sinistram suspitionem, ita apud *Mascardum* habetur in *conclus. 61. num. 9. & apud Dom. Regentem Rovitam in Pragm. 5. de muneribus Officialium,* ubi

ubi allegat *textum in l. 1. ff. ad leg. Jul. repet.*, & alios *DD. ut num. 2.*
 4 sanguinis etiam favore multa permittuntur, quæ alias in nime permitterentur, sed forent prohibita, ut per *Laurent. in decis. Arvenionens. 1. num. 4.* allatum ab eodem Rege *Roito in pragm. 4. sub tit. de recept. malefactor.* & an sint adhibendi consanguinei in contractibus, in quibus habent interesse, videas *Gratian. discept. forens. cap. 647. n. 20.*

S U M M A R I U M.

- 1 Personæ potentes quæ dicantur.
- 2 Divites dicuntur potentes.
- 3 Dominus noster fuit potens opere, & sermone.
- 4 Potentes dicuntur, qui habent multos consanguineos, & amicos.
- 5 Potentioribus pares esse non possumus.
- 6 Potentes non servant fines modestiæ.
- 7 Potentes dicuntur familiares Regis, Clerici, Episcopi, Cardinales, & similes.
- 8 Potentes prohibentur fidejubere, & inhabiles ad conveniendum.
- 9 Fiscus dicitur potentior.

AD 6. Notabile ubi *Afflict.* tractat de his personis potentioribus, explicando quæ sint personæ illæ, ibi: *potentiores*, adde, quod apud *Ecclesiast. & Luc. 1.* in Cantico Beatæ Mariæ semper Virginis, potentes intelliguntur superbi, ibi: *Deposuit potentes de sede, & exaltavit humiles*; potentes etiam dicuntur, qui habent multos amicos, vel consanguineos, aut familiam numerosam, ut decisum refert *Vivius in decis. Rot. Roman. 34.* ubi ait, per dictam Rotam fuisse declaratum Pogiorum familiam potentiorum ex supradictis causis, unde dictum illud: *Quando i Pogi non pogiare, iura Lucca san tre-*
 2 *mare.* Item divites dicuntur potentes, sic

etiam dicuntur potentes hi, qui sunt opere, ac sermone potentes, sicut legitur in Evangelio apud eundem *Lucam c. 24.* de Jesu Nazareno, *Vir Prophetia potens in opere, & sermone*; sic etiam potentes ratione officii, ut apud eundem nostrum *Afflict. super Constit. Regn. juris gentium in tit. de defens. impon. in rubr. 15. num. 3.* ubi etiam potentes appellat illos, qui habent multos consanguineos, & amicos, ut ait etiam *Afflict. hic, & Speculat. in tit. quod metus causa in fine*, & dic, quod sapientis est cavere a talibus hominibus potentioribus; nam illi potentes, quibus
 * humiles pares esse non possunt*, ut
 6 in *l. 3. ff. de alien. jud.* numquam fines modestiæ servant ut inquit *Jacobus de Franchis in prælud. feud. in cap. vassallus, tit. quib. mod. feud. amitt. n. 16. & 17.* personæ enim potentiores etiam dicuntur familiares Regis, Milites, Clerici, Episcopi, Cardinales, & omnes Potestates, ac regimina Regnorum habentes; sic etiam Domini absoluti non recognoscentes Superiorem, & illi sunt prohibiti fidejubere, inhabilesque ad conveniendum, secundum *Scribent. & de Tapia sup. ritu 160, & apud DD. super dict. tit. ne*
 9 *liceat potentiorib.* Item fiscus dicitur potentior, *Phebus in decis. Lusitana. 138. & Veral. in decis. Rotæ Roman. unic. in verb. cessio*: item dicuntur potentes Judex, Consul, Senator, & Præses, ait *Benedel. hic in n. 2. eodem §. prohibemus.*

S U M M A R I U M.

- 1 Officialis præsumitur juste facere quod facit.
- 2 Officiales prohibentur contrahere.
- 3 Officia ponuntur ad societatem ad colorandum illam.

- AD 7.** Notab. ibi, *De contractu facto cum Officiali censeatur meticolosus vel ne.* Adde, quod nunquam adversus Officialem licet potentem præsumitur fuisse per eum commissum illicitum, immo quod omnia, quæ facit, iuste præsumuntur facta, ita concludit Mascard. in concl. 137. num. 3. licet regulariter sint prohibiti contrahere cum privatis hominibus, nec per se, nec per personam interpositam, ut in l. eos C. si cert. pet. ubi Caravita super ritu Magn. Cur. Vicariæ 2. num. 28. & in facientibus præsumuntur habere solum nomen, & consequenter non faciunt partem, quando agitur contra alios obligatos; nam si ponuntur in societate sit ad colorandam societatem, Mantie. de tacitis & ambiguis conventionibus lib. 6. tit. 24. num. 37. & Rot. diversor. decis. 288. n. 2. part. 1. quos citat Gratian. discept. forens. cap. 527. num. 37. & 38.

S U M M A k I U M.

- 1 Contractus rescindi an possit ob metum.
- 2 Metus reverentialis an sufficiat ad rescindendum contractum.
- 3 Metus nunquam præsumitur, sed probandus erit.
- 4 Metus probandus ad illum actum factus.
- 5 Metus probatur conjecturis; & præsumtionibus.
- 6 Contractus rescinditur prætextu metus reverentialis, & sic decisum.
- 7 Metus an præsumatur per solam reverentiam.
- 8 Metus an purgetur per solutionem subsequentem.

- AD 8.** Notabile videas Gomesium variarum resolution. cap. 14. de restitution. minor. n. 37. ubi tractat de Tom. II.

- rescissione contractus, si potest rescindi propter metum adhibitum, & in specie circa metum reverentialem, The-saur. quæst. forens. lib. 1. quæst. 51. num. 3. ubi etiam Mascard. conclus. 1055. & Menoch. de præsumt. in præsumt. 127. ubi tenet, quod in dubio in his contractibus talis metus nunquam præsumitur accessisse, nec solus metus reverentialis sufficit ad rescindendum contractum, dummodo non cadat in constantem virum, vel salutis periculum, vel corporis cruciatum contineat, per textum in d. inter peritos C. de transaction. Gramm. in decis. Lusitana 256. n. 3. etiam Fontanell. de pact. nupt. claus. 7. glos. 1. part. 5. num. 37. & quod nunquam in dubio præsumitur talis metus, sed est probandus, ut ait in n. 38. idem qui supra Fontanell. ubi etiam Surd. in dec. 194. & Menoch. in casu 136. de arbitrar. immo est necessarium probari, quod in illo actu, de cujus rescissione agitur, intervenisset, ita Jacobin. in dict. cit. l. inter peritos, Innocent. in cap. accedens de conversione conjugatorum, ita in terminis refert decisum Anna in singul. 341. & Afflict. in decis. 246. licet solis conjecturis, ac præsumtionibus probari metum dixerit Cacharan. in decis. Pedemont. 179. num. 1. ubi asserit, sic conclusisse, Boerium in decis. 101. & nonnullas præsumptiones declarat idem Cacharan. in præcit. decis. & Menoch. in præsumt. supra cit. 172. & omnino per Fontanell. ut a num. 55. usque ad 62. loco supra citato, refert pluries fuisse decisum adversus nonnullos contractus tam ultimarum voluntatum, quam etiam inter vivos, propter solum metum reverentialem, & eundem in glosa 2. part. 6. per totam, ubi præter dicta in glosa præcedenti, signanter agit de metu quod annullat contractum, & si

7 si per solam reverentiam præsumatur metus, *Gratian. disceptat. forens. cap. 108. num. 51.*

8 Modus vero purgandi metum, videas eundem in *disceptat. cap. 141. n. 18.* & maxime per subsequentem solutionem voluntariam, textus est in *l. cum te C. de his quæ vi metusve causa, ubi Salyc. & Alexand. rescribunt*, non solum per solutionem spontaneam tollitur metus, verum purgatur etiam actio ipsius.

S U M M A R I U M.

1 Promissiones generales non ligant promittentes; & quæ comprehendantur. num. 2.

3 Promissio hominis in primo actu verificatur.

4 Promissio ligat ad observantiam sub pœna peccati.

5 Promissio facta personis inhonestis an teneat.

6 Promissio simplex absque juramento, vel voto an teneat.

7 Homines simplices qui dicantur, & an eos decipere sit licitum.

8 Homines simplices an excusentur.

9 Conversatio personarum simplicium melior est, quam pestilentium.

10 Dare, ac promittere an paria sint.

4 ff. de verbor. signific. & si simplex promissio ligat, ut ad illam observandam teneatur promittens sub pœna peccati, videas *Soum lib. 3. de instit. quæst. 2. artic. 1.*, *Divum Thomam 2. 2. qu. 100. art. 3. ad quintum*, *Lupum in instrum. conf. part. 2. cap.*

5 30. & circa promissiones factas histriionibus videas *Divum Thomam 1. 2. quæst. 268. art. 3. ubi Cajetan. Syl. vestr. tit. 5. quæst. 7. Covarr. in regula peccat. quæst. 2. §. 2. n. 5.* & circa promissiones factas mulieri dishonestæ, ac meretrici, quid juris, videas etiam *Rev. P. Rodriq. in summa su. in tit. de promissionib. part. 2. cap. 42. n. 4. concl. 4.* an quis teneatur adimplere simplicem promissionem absque juramento, vel voto; & utrum aliquis teneatur de necessitate salutis implere, quod simpliciter promissit, videas *Divum Antoninum cap. 1. §. 4. in 2. part. suæ summæ. tit. 10. & doctissimum Swar. in tract. de virtute & statu Religionis tom. 2. in lib. 2. de juram. promiss. cap. 1.*

7 Ad id vero, quod homines simplices sunt illi, qui credunt suasionibus, adde *cap. innocens 22. quæst. 4. Cardin. in Clement. 2. in princ. opposit. 1. de pœnis & remiss. licet hos homines simplices decipere bonum non sit, ut habetur in Clement. prædicta, nam semper simplicitati est subveniendum, secundum Speculator. in verb. depositi in §. 7. in ver. 17. cum ipsa sit veritatis ac legum amica, secundum Speculator. eodem in loc. & an isti homines simplices excusentur circa ea, quæ sunt juris naturalis, videas *Zabarel. in dict. Clement. 2. & in Clement. Abusionibus col. 2. vers. sed numquid, Berengar. §. 11. & Cardin. in dict. Clement. 2. in princ. de pœnis & remiss. & isti homines simplices sunt amabiliore, ac melior est eorum conversatio, quam pestilentium**

1 AD 9. Notab. ubi circa generales promissiones, quod non ligant promittentes, nota, quod hoc idem, dixit *Boer. in decis. supra citata in 3. notab. 153. num. 87.* ubi refert eadem, & citat eosdem *DD.*, sicut *Afflict.*
2 hic; & quæ comprehendant tales promissiones generales, videas *Hart. in conf. 4. volum. 1. n. 3.* & nota quod quando agitur de promissione hominis, regulariter semper in primo actu verificatur, text. in *l. boves §. hoc servire*

tium ac fetidorum hominum malitiam, ac fraudem habentium, qui sunt abominandi, ac fugiendi, ut inquit *Napod. in glos. assensit num. 236. in proem. Caroli ad consuet. Neapolitanas* 10 in §. ut igitur fol. 120. dare, ac promittere an paria sint, *Afflict. decis. 61. Ifern. in tit. de natura succession. feud. cap. 1. Tiraquell. tit. de retract. convent. num. 16.*

SUMMARIUM.

- 1 Pœna, & res exigi insimul non potest, cum sit duplicata afflictio.

AD 10. notab. ibi, circa rem & pœnam, adde, quod res, & pœna exigi non potest, nam quæ essent afflictiones, de quò videas apud *Benedell. hic in vers. fit alienus ab ipsa re num. 2.* nemo enim duplici pœna est plectendus, l. *senatus ff. de accusat. Gomez de delict. in tit. de furt. tom. 3. cap. 5.*

SUMMARIUM.

- 1 *Fiscus quis sit.*
- 2 *Fiscum ad quos pertineat habere.*
- 3 *Fiscus unde dicatur.*
- 4 *Fiscus est quasi armarium thesaurarii.*
- 5 *Mors Regis Sueviorum refertur.*

AD ultimum Notab. videlicet, quid sit *Fiscus*, adde, quod *Fiscus* appellatur Camera imperii complectens quidquid ad illius commodum pecuniarum pertinet, & proprie *Fiscus* est Papa, Imperator, Civitates suum non recognoscentes Superiorem, est etiam repositoryum publici thesauri, de quibus per *Peregrin. de jure fisci*,

3 lib. 1. tit. 1. n. 2. & 31. & dicitur *fiscus*, quasi fixus, quia semper firmus, & nunquam moritur, *Idem eodem loco n. 34. & Fulgos. in conf. 127. & dicitur saccus*, & est quali armarium publici thesauri, & n. 38. & per eundem *Peregrin. num. 39. videas Camill. Borrel. ad Bellugam in rubr. 10. qui fuit olim Judex meritissimus in civilibus Magnæ Curiae Vicariæ, & Foller. in Constitut. causas per magistros.*

Et licet *Afflict.* hic inquit finire verba *Federici*, ac hujus Constitutionis Sancimus; attamen *Rendella in loco supra citato in præcedenti Notab. inquit*, quod sequitur §. *Transcurso decennio*, qui §. non commentatur ab *Afflicto* nostro, quamvis ab aliis sic *. Fuit datus finis huic §. 5. simul cum fine anni 1632. in quo tempore fuit interfectus Rex Sueviorum inimicus noster, qui valde strenue bellabat contra nostrum Invidiissimum Imperatorem Ferdinandum, & post in anno 1634. de mense Septembris fuerunt debellati posterii ejusdem Regis Suevi, qui sedabantur vestigia ejusdem Regis, maxima cum victoria nostri exercitus, & cum interitu multorum exercitus inimici: vivant semper Catholici nostri defensores Invidiissimi Philippus Rex noster, & Ferdinandus Imperator noster, de qua victoria fuit factum magnum festum in hac nostra Civitate, & Illustriss. ac Excellentiss. noster tunc Prorex Domin. Comes Montis Regii, accessit ad Ecclesiam Archiepiscopalem ibidem causa agendi gratias Deo, ac Deiparæ semper Virgini, necnon Divo Martyri & Episcopo Protectori nostro Januario Sanctissimo, cujus festum celebratur Neapoli, & in toto Orbe die 19. Septembris. Sit nomen Domini benedictum.

NOVÆ ADDITIONES

A D S. V.

- 1 **R**ummi num. 14. in addit. ad hunc §. pag. 106. col. 1. dicit quod potentes opprimunt inferiores; & publice interest ne hoc fiat: adde quod in animo dilecti nostri Regis, ejusque invictissimi Genitoris, dum ad gubernacula hujus Regni sedit, semper fuit tranquillitas eorum Populorum, quos æqua lance regunt; & omni studio vigilant ne a potentioribus fiat injuria inferioribus; ideoque ne id prosequeretur pluribus diplomatibus providerunt: & primo non licere Baronibus præferri in emtione frugum, aliarumque rerum industrialium eorum subditorum; quapropter Rex Catholicus die 23. Octobris 1756. venit ne Baro præferretur in emtione sericorum ejus feudorum, sequenti diplomate.
- 2 „ Avendo il Re saputo, che con decreto di cotello Preside fu conceduto alla Marchesa della Valle la prelazione nella vendita delle sete che si fanno ne' suoi feudi: mi comanda dire all' Udienza, che il decreto per la prelazione della compra delle sete a favore della Marchesa si rivochi, annullandolo Sua Maestà, come ingiusto, scandaloso, e cagione di gravami infiniti, che si danno a soffrire a' poveri Vassalli; e gli dia conto dell' esecuzione. E si notifici formalmente alle Università della Provincia un tal decreto della Maestà Sua, senza causarsi spesa ad alcuna Università. Portici ec. = Il Marchese Tanucci = All' Udienza di Cosenza.
- 3 Venitque etiam in venditione fructuum feudalium, diplomate sub die 26. Maji 1759. cujus tenor est.
- „ Avendo il Consiglio di S. Chiara fatto decreto che il Barone di Martano, e Calimera fosse preferito nella vendita de' suoi frutti feudali con allegare a pro de' Baroni la Costituzione dell' Imperador Federigo *Magistris procuratoribus*, volle il Re sentire il parere della Camera della Sommaria. Questo Tribunale ha rappresentato in esecuzione dell' Ordine Regale, che tanto per la disposizione del Dritto Romano, quanto per le leggi del Regno, ciascuno ha la libertà di comprare e vendere a chi si voglia, senza che si trovi prelazione nelle leggi Romane accordate al Fisco; che anzi si trovano espressamente prohibiti i gravami, e violenze dalle leggi di questo Regno, emanate negli anni 1466., 1483., 1536. e 1563., e precisamente in quella del 1483., nella quale fu stabilito di esser libero a ciascuno, particolarmente per le vettovaglie, vino, olio, e altro di comprarli da chi gli piaccia, non ostante qualunque proibizione fatta dal Sovrano; e da' suoi Uffiziali; esprimendo la Camera di non esser certo che nella Costituzione dell' Imperadore Federigo *Magistris Procuratoribus* fu concesso alla Corte, o al Fisco, il dritto coattivo, o la pretesa prelazione: poichè la mente dell' Imperadore non fu d' introdurre un nuovo gravame; anzi al contrario fu di levare somiglianti coazioni, e sollevare i sudditi da' gravami; e perciò nel principio della Costituzione
- „ ne

„ ne proibì espressamente a' Procura-
 „ tori della Curia il costringere i sud-
 „ diti a comprare contra volontà ,
 „ benchè a giusto prezzo i diritti , e
 „ i frutti fiscali . In effetto , dice la
 „ Camera, che in quel Tribunale non
 „ ha mai preteso il Fisco di esercitare
 „ tali diritti, onde sarebbe molto ir-
 „ ragionevole, che li esercitassero i
 „ Baroni . Di ordine della Maestà Sua
 „ lo lignifico a V. S. Illustrissima, e
 „ al Consiglio, in risposta della Con-
 „ sulta del Consiglio medesimo, affin-
 „ chè stieno in questa intelligenza .
 „ Portici ec. = Bernardo Tanucci =
 „ Sig. Marchese Presidente del Config.
 4 Quibus quidem Regali Sanctione plenius providit, quam ad maiorem dilucidationem hic describam.

Carlo III. per la Dio grazia Re delle Spagne, delle due Sicilie, di Gerusalemme, e delle Indie ec.

„ Da che la Provvidenza Divina chia-
 „ mò Noi alla cura di questo Regno;
 „ il nostro principale intendimento in
 „ tutto il corso del nostro felicissimo
 „ governo è stato sempre il sollievo
 „ de' nostri amatissimi Sudditi con ri-
 „ conoscere ed abolire gli abusi, che
 „ spesso lo Stato di Provincia soglio-
 „ no accompagnare. Ed essendo tra
 „ questi i più perniciosi quelli, che
 „ il privato interesse in pregiudizio
 „ del Comune introduce, o con oc-
 „ culta frode, o aperta violenza;
 „ abbiamo stimato dovere specialmen-
 „ te indirizzare le nostre Sovrane ri-
 „ soluzioni al riparo di quelle intraprese,
 „ che tendono a restringere senza pubblica causa, e senza giusto titolo, l'altrui diritto, e libertà naturale. Tale appunto è la pretesione, che è venuta a nostra notizia di essersi da' Baroni insolta avanzata, o anche sostenuta col fatto,

„ che i frutti feudali debbano essere
 „ privilegiati e preferiti, come fossero
 „ di diritto fiscale, sull'appoggio che
 „ essendo i Feudi pervenuti dal Fisco
 „ i di loro Possessori rappresentano gli
 „ stessi diritti, e privilegi. E cono-
 „ scendo Noi che una tale opinione
 „ promossa dalla stranezza di qualche
 „ Dottore, e non riparata per la lan-
 „ guidezza della disciplina, è erronea;
 „ perchè i Possessori de' Feudi non
 „ possono pretendere altri diritti, se
 „ non quelli, che sono stati a loro
 „ espressamente dal Fisco accordati,
 „ tra' quali non vi è diritto alcuno
 „ di prelazione nella vendita nel Feu-
 „ do. Perciò per togliere ogni abuso
 „ su tal particolare, abrogando qua-
 „ lunque consuetudine, giudicatura,
 „ o interpretazione de' Dottori in con-
 „ trario colla presente nostra legge da
 „ valere in ogni tempo ordiniamo, e
 „ comandiamo che in tutt' i Luoghi
 „ di questo Regno tanto Demaniali,
 „ quanto Baronali sia lecito a ogni
 „ qualsivia Particolare vendere i frutti
 „ de' proprj territorj nella maniera,
 „ e in quel tempo che meglio stime-
 „ rà convenire a' suoi interessi senza
 „ che possa pretendere persona alcuna
 „ di qualunque grado e condizione sia,
 „ e specialmente i Baroni, essere prefe-
 „ riti nella vendita de' frutti provenienti
 „ da' territorj o burgensatici o feudali;
 „ dimodochè ogni Cittadino abbia l'
 „ intera naturale libertà di vendere
 „ comprare i frutti de' territorj in
 „ ogni tempo e luogo. E se taluno
 „ sotto pretesto di antico solito, o
 „ di altro titolo ideale impedisse i
 „ venditori e compratori, incorra ipso
 „ facto nella pena di ducati mille da
 „ applicarsi al Regio Fisco. E affin-
 „ chè abbia la sua intera osservanza
 „ sarà sottoscritta da Noi di nostra
 „ mano

„mano, sigillata col nostro sigillo,
 „referendata dal nostro Vice-Protono-
 „tario il Presidente del Consiglio, e
 „la di lui ricezione referendata dal
 „Segretario della nostra Camera di
 „S. Chiara. Napoli 4. di Ottobre 1759.
 „Yo il Re = Bernardo Tanucci =
 „Locus + Sigilli. = *Vidit Danza*
Præses Vice Pronotarius = Dominus Rex
mandavit mihi = D. Francisco Rapolla
a Secretis = A di 9. di Ottobre 1759. =
Io Nicola Majorino Lettore de' Regj
Bandi dico avere pubblicata la sopra-
scritta Legge co i Trombetti Regali ne'
luoghi soliti e consueti di questa fedelissi-
ma Città di Napoli con avere affissate
copie della suddetta Legge.

- 5 Ad num. 3. addition. ad 3. notab.
 pag. 108. col. 1. ibi: Judices nec escu-
 lenta, nec poculenta a litigantibus re-
 cipiant &c. Adde quod in anno 1593.
 die 27. Octobris fuit diplomate man-
 datum quod observetur pragmatica, cum
 qua prohibetur Judicibus in accessibus
 ab ipsis facientibus recipere prandium
 a Partibus. Neque recipere possunt
 Judices munera, *diplom. 18. Maji 1625.*
 & 30. Martii 1629., neque recipere
 legata a personis non conjunctis sanguine,
 ne judices propter benevolentiam, &
 gratuitatem erga domum, sive familiam
 legantis, dependeant in causis & jur-
 gis eorumdem *diplom. 5. Decembr. 1749.*
 Prohibetur etiam Officialibus justitiam
 ministrantibus esse Arbitros, Advocato-
 ros, Compadres, & Mercaturas facere,
diplom. 4. Julii 1633. Si autem præ-
 vio Regio assensu eligantur Arbitri,
 nequeunt habere trigessimam pro laudo,
diplom. 8. Jan. 13. Febr. & 21. Ju-
nii 1740. Neque Particularium patro-
 cinare causas, neque esse Procuratores
 absque Principis venia, *diplom. 18.*
Maji 1625. & 30. Maji 1630. &
11. Julii 1649. & 14. Februar. 1664.
 & 20. Junii 1770. Neque esse Pro-

curatores vel Residentes Principum
 Exterorum, vel cujusque Reipublicæ,
diplom. 25. Martii 1692. Neque exer-
 cere munus tutelæ, curæ, baliatus,
 & hereditates fiduciarias acceptare,
 aliaque munera particularium, *pragm.*
14. Februarii 1664. Prohibentur demum
 Consiliariis urbanitatis adus exercere
 cum domesticis visitationibus, ne di-
 strahantur ab eorum muneribus, & fa-
 miliaritatem contrahant; ita expedit ad
 decus eorum officii & ad rectam ad-
 ministrationem justitiæ, *diplom. 25.*
Junii 1592.

- 6 In addit. D. Rummi ad 6. notab.
 num. 5. col. 2. pag. 112. ubi agitur
 de hominibus potentioribus. Adde quod
 Rex noster ut pater communis suorum
 fidelium suæ curæ subjectorum non pa-
 titur ut pauperes opprimantur a divi-
 tibus, nam propter vexationes illatas
 in diversis calibus a Barone Cusani,
 & ejus Curia in personas Christophori
 Vinditti & ejus familiæ, Rex exemit
 eum & familiam suam a jurisdictione
 Baronis, delegavitque pro eorum cau-
 sis Regia Curia Capuæ, ut ex *diplom.*
6. Februarii 1773. Jussit etiam Rex
 procedi criminaliter contra Barones, qui
 violenter imponunt in subditos Regis
 concussiones, oppressiones, & grava-
 mina, & voluit ut dictorum criminum
 sententia comprehendat non solum futu-
 ram emendationem, verum etiam pœ-
 nam probatæ vis, & restitutionem
 damnorum, expensarum & interesse,
 ut ex sequenti Capite Regalis diplo-
 matis patet.

- 7 „ Si fa fede per me sottoscritto
 „ Attuario della Suprema Giunta di
 „ Abusi, e di Stato, come tra le altre
 „ cose contenute nel Regal Dispaccio
 „ per la prima Regal Segretaria di
 „ Stato del di 20. di Ottobre corrente vi
 „ è il seguente Capitolo: = Che non
 „ ignorando la Maestà Sua l' abuso
 „ per.

- pernicioso de' Tribunali , che ove
 „ si tratta di concussioni , oppressioni ,
 „ e gravami , che da' Baroni s' im-
 „ pongono violentemente a' Sudditi
 „ del Re , tutto finisce col decreto di
 „ doverfene il Barone astenere , e con
 „ ciò si crede messa in salvo la giu-
 „ stizia , senza castigarli gli Oppresso-
 „ ri , e senza risarsi agli Oppressi il
 „ danno dato , e la spesa grave , e
 „ diuturna . Ha quindi la Giunta me-
 „ ritata una seconda approvazione del
 „ Re nell' avere determinato , che nel
 „ caso di cui ora si tratta , debba pro-
 „ cederfi criminalmente . Volendo per-
 „ ciò la Maestà Sua che in tali emer-
 „ genze di capi di gravami con ef-
 „ fetto si proceda criminalmente , e
 „ che resti tal pratica stabilmente ; e
 „ nelle sentenze di cause di gravami
 „ si comprenda non solamente l' emen-
 „ da futura , ma anche la pena fissata
 „ della provata antecedente violen-
 „ za , e la restituzione de' danni ,
 „ degl' interessi , e delle spese . Al
 „ qual effetto si passi copia di que-
 „ sto Dispaccio al Consiglio , alla
 „ Camera , e alla Gran Corte . Por-
 „ tici 20. Ottobre 1775. = *Bernardo*
 „ *Tanucci* = *Signor Marchese Cito Pre-*
 „ *sidente del Sagro Consiglio.* = E in
 „ fede ec. = Napoli 26. Ottobre 1775.
 „ *Francesco de Baldassarre* *Auuario.* =
 „ Die 18. Novembris 1775. = *Exequatur*
 „ & *detur copia Dominis Regiis*
 „ *Consiliariis* = *Citus Præses.*
- 8 *Diplomate* 25. Julii 1759. fuit man-
 datum S. R. C. quod quando Baro
 non habet expressam particularem con-
 cessionem prohibendi , ut nemo immit-
 tat animalia in propriis privatis terri-
 toriis in Feudo sitis , relinquat Cives
 in naturali libertate utendi eorum per-
 fectio dominio .
- 9 *Diplomate* 11. Julii 1771. vetitur
 Baronibus exigere strenam , aliasque præ-

- stationes ex abusu introductas ab Uni-
 versitatibus & Civibus eorum Feudorum.
- 10 Quando Barones non habent jus
 prohibendi , est in libertate Civium
 utendi furnis , pristinis , sive mulendi-
 nis , cauponis , domibus , & trapetis
 propriis vel privatorum vel Baronum ,
 non obstantibus mala interpretatione *pra-*
gmat. 14. de Baronibus , ut melius ex
 verbis diplomatis .
- 11 „ Nella prammatica 14. *de Baro-*
 „ *nibus* si dice potere i Vassalli libe-
 „ ramente usare de' forni , de' moli-
 „ ni , de' trappeti , delle Case , o delle
 „ Osterie proprie o di altrui , quan-
 „ tunque non sieno piene le Osterie
 „ de' Baroni , purchè i Baroni non
 „ abbiano il *jus prohibendi* . Si dice
 „ che questa prammatica è stata co-
 „ munemente interpretata colla seguen-
 „ te distinzione : Se i Vassalli non
 „ avendo propri forni , molini , trap-
 „ peti , e osterie , vogliono usare de'
 „ forni , de' molini , de' trappeti o
 „ delle osterie di altrui , che sono
 „ fuori del Feudo , potendo con pari
 „ comodo usare de' forni , de' moli-
 „ ni , de' trappeti o delle osterie di
 „ altrui con danno del proprio Baro-
 „ ne , che per quelli corpi è tenuto
 „ al rilievo , e all' adoa , dovendo que-
 „ sta parere piuttosto animosità , che
 „ libertà . Quando che poi non pos-
 „ sono i Vassalli con pari comodo
 „ usare de' forni , de' molini , de' trap-
 „ peti , o delle osterie del Barone ,
 „ allora si dà a loro tutta la libertà .
 „ In seguito di ciò mi comanda il Re
 „ dire a V. S. Illustrissima disponga
 „ che il Consiglio dica a qual legge
 „ è appoggiata questa distinzione nel
 „ giudicare . Palazzo 26. di Dicembre
 „ 1759. = *Carlo de Marco* = *Signor*
 „ *Marchese Presidente del Consiglio.* =
 „ Die 2. Januarii 1760. = *Exequatur*
 „ *Regalis Ordo* = *Danza Præses.*

Cetera vide in *Pragmat. sub tit. de Baronib. & tit. de Officialibus*, & his quæ eis prohib. & in *Collect. Diplom. Gatt. part. 2. tom. 2. tit. 74. & part. 2. tom. 3. tit. 89. & Novar. de gravaminib. Vassallorum cum Jacovetti.*

12 Verba autem §. *transcurso decennio*, quem enunciat D. Rummii sub num. 4. pag. 115. col. 2. desumfi a *Reg. Tapia de jure Regni lib. 4. rubr. 17. pag. 72.*, quæ in gratiam Lectoris hic describo.

„ Transcurso autem decennio, si non denunciavit, nulla de cetero moveatur controversia illis, qui possident ex aliquo contractu, vel ex donatione, vel ex testamento, nec ab illis, qui habent jus protomiseos, nec etiam a Fisco.

§. VI.

Scriptum est enim Græcorum legibus de Jure Protomiseos, ubi dicitur de termino, & fine ejus, qui jus ipsum habet, videlicet quod illi, qui in circuitu sunt confines secundum illam propinquitatem, quam ipsi habent, & prope sunt in vendicatione, conjuncti, qui victoriam ipsius vendicationis habeant. In tali itaque ordine, ut qui habeant ipsam protomisim & non sunt in ipsa terra, sed in alia habent in vendicatione protomisim, in unius anni spatium; post annum vero nullam protomisim habeant. Si autem sint in ipsa terra, vel in ipso loco habeant protomiseos victoriam usque ad quatuor menses: ita tamen si fuerint a venditoribus sollemniter requisiti, & non renunciaverint emere.

S U M M A R I U M.

- 1 Jus congrui a quibus introductum.
Lex paulatim ex desuetudine labitur.
- 2 Leges Princeps quas voluit obtinere.
- 3 Lex per non usum an tollatur, & quando.
- 4 Jus protomiseos ratione cujus vendicet sibi locum inter conjunctos.
- 5 Vicinus in jure congrui numquid compellatur emere plura corpora divisa uno pretio vendita. num. 6.
- 6 Solutio particularis multa incommoda inferre potest.
- 7 Accessorium in venditionibus numquid sequi debeat principale.
- 8 Major pars in jure congrui an trahat ad se minorem.
- 9 Modicitas in rebus an veniat consideranda, & quid operetur.
Transgressor in modico non vituperatur.
Feudum non perditur modico damno.
- 10 Jus protomiseos in rebus non conjunctis cessat.
Minima quando veniat in consideratione.
Et de modico quando attendatur.
- 11 Terminus, qui datur presentibus rationem. II.
- 12 Contrahentibus non licet pœnitere in vicini præjudicium, quando agitur de jure congrui.
- 13 Vicinus an habeat jus congrui contra evincientem.
- 14 Vicinus an possit habere jus congrui contra venditorem, pretio non dum soluto.
- 15 Jus congrui an transeat in emptorem? num. 19. & 20.
- 16 Victoriā habere dicitur, qui habet sententiam pro se.
- 17 Denunciatio in jure congrui debet fieri sollemniter.
- 18 Vicinus dupliciter juri congrui potest renunciare, & quomodo.

HÆc est sexta pars principalis, in qua dicitur quod in legibus Græcorum de jure protomiseos caveatur, quod ille, qui habet jus congrui ratione vicinitatis, si est præsens in Civitate, ubi res venditur, vel in ipso loco habitat, ubi venditor res habet, quatuor menses ad petendum jus congrui a die requisitionis, & sic requiritur denunciatio secundum leges Græcorum: si autem ille, cui competit

jus congrui ratione vicinitatis sit absens ab illa terra, in qua est res, quæ venditur, tunc habet unum annum a die scientiæ ad petendum jus congrui, sed secundum istam legem currit annus a die requisitionis, & hoc verum, nisi fuisset vicinus requisitus, a venditore, si vellet emere, & ipse renunciasset; nam statim post renunciationem exclusus est a jure congrui, hoc dictum usque ad §. *item de ipsa.*

- 1 Nota primo ex *textu*, quod jus congrui est introductum, origine a Græcis, & sic est jus ab antiquo tempore introductum, immo etiam in veteri testamento de hoc jure cavetur, ut dictum fuit supra in *rubr.* in novissimis temporibus confirmatum præsentis Federici sanctione, & consuetudinibus, & statutis Civitatum communiter per Italiam servatur, ergo hæc lex in toto isto Regno Neapolis, quia ille Imperator fuit Rex hujus Regni & Jerusalem, & utriusque Siciliæ Dominus, ut dicit *Andr. in capit. 1. in princip. de cap. Corrad.* sunt tamen aliquæ Civitates in isto Regno, quæ non habent jus congrui, hoc est de consuetudine, & sic lex ista tollitur per non usum; ex desuetudine enim lex paulatim omnino pene cadit, usus hoc præcipiens in aliam transfert figuram, ut in *auth. de judic. in princ.* & facit bonus *text. in auth. ut ordo digni servet. in princip.* lex enim non utendo permittitur, ut in *auth. quib. mod. natur. efficiant. sui §. fin. & C. de repud. l. fin.* & ideo conquiescit, ut *Instit. de except. in fin.* & quod lex per desuetudinem obumbretur, voluit *text. in proëm. Instit. in §. igitur*, &
- 2 ideo Princeps eas tantum leges obtinere voluit, quas vel judiciorum frequentissimus ordo exposcit, vel longa consuetudo urbis Romæ approbavit, ut *C. de veter. jur. enucl. l. 1. §. nulla*

itaque, & hoc dicitur jus optimum, ut *C. de usur. l. 1.* unde concludo, quod lex ista tollitur per desuetudinem. Nam in Civitate Aversæ, ubi non servatur jus congrui, vel alibi, ubi nunquam fuit observata hæc lex, ibi non poterit allegari lex ista in judiciis, cum in judiciis allegata non servantur per jura allegata. Alias si per mille annos allegata non sit in judiciis, non per hoc abibit in desuetudinem hæc lex, quia interpellatione opus est. Nam sic inducitur consuetudo in contradictorio judicio, ut notatur in *cap. Abbate de verbor. signif.* id enim quod usitatum non est, fieri non potest, ut *ff. de aqu. pluv. arcend. l. si prius §. 1.* ita concludit *Luc. de Penna in l. prisco C. de palat. sacr. larg. lib. 12. in l. evidenter C. de excus. mun. & in l. 1. C. de collat. donat. lib. 10.* sed *Jacob. de Bell. in aut. de hered. & falc. post princ.* in ista quæstione, an lex tollatur per non usum, sic distinguit per quinque capita: Et primo, aut lex non est servata, nec in contrarium observatur: Secundo, aut non est servata, sed semper in contrarium observatum: Tertio, aut lex aliquando est servata, sed malus usus eam transtulit in aliam figuram: Quarto, aut lex aliquando est servata, sed postea desit frequentari, & coepit tacite in desuetudinem abire: Quinto, aut lex est aliquando servata, sed bonus usus eam transtulit in aliam figuram. Primo casu lex nullo tempore tollitur, ut *C. de legib. l. leges. & de divers. rescript. l. falso*, 4. *dist. cap. in istis*: Secundo casu sine dubio tollitur lex per consuetudinem, ut in *d. §. igitur*, & in *l. vetustissima C. de jur. domin. impetr.*: Tertio casu, quando malus usus eam transtulit in aliam figuram, eo casu tollitur per desuetudinem, ut in *auth. de judic. post princ.* sed in hoc distingue,

ut in *auth. nulli iudicium* §. 1.: Quarto casu, & tunc etiam per desuetudinem tollitur, ut in §. 1. in *auth. de hered. & falc. & ff. de interrog. act. l. 1. §. interrogatoriis*: Quinto casu non tollitur per desuetudinem, sed per contrariam consuetudinem, ut notatur in *l. de quibus ff. de leg. & C. commun. præd. l. venditor §. si constat & C. quæ sit longa consuet. l. fin. faciat l. fin. de plag.* & hæc distinctio videtur esse etiam de mente Cyni in *l. rem non novam C. de iudic.* & ex ista distinctione poteris colligere, in quibus locis servatur hæc lex.

- 4 Secundo nota ex *textu*, quod jus congrui vendicat sibi locum inter conjunctos ratione rei stabilis, non autem inter conjunctos ratione sanguinis tantum, & hoc expresse probat iste *textus*, ibi: dum dicit per confinem secundum ipsam propinquitatem, & ita etiam servatur in ista Civitate Neapolis, licet in aliquibus partibus Regni per statuta, seu consuetudines habeat locum jus congrui ratione sanguinis tantum, prout dixi supra, in *rubric. de privileg. sangu.*

Tertio nota ex *textu*, quod secundum leges Græcorum tempus quatuor mensium inter præsentem, inter absentes vero est annus, & currunt ista tempora a die requisitionis, secundum istum *textum*, qui expresse dicit: Ita tamen si fuerunt a venditoribus requisiti. Regulariter autem ubi expresse statutum, vel consuetudo non requirit expressam denunciationem, currit istud tempus a die scientiæ, ut de hoc plene dictum fuit in 2. §. in 1. *notab.* Et adverte, ne erres, quia iste *textus* non corrigit legem Federici, quæ statuit tantum triginta dies ad petendum jus congrui, quia illa lex servatur, ubi non est contraria consuetudo in termino, qui datur ad petendum jus

congrui; nam ad consuetudines has referuntur consuetudines Græcorum, non autem quod illæ debeant servari, nisi ubi est talis consuetudo; qui enim declarat, vel alios refert, nihil de se facit, *l. heredes palam §. sed si notam ff. de testib.* Quidam tamen dicunt, præscriptio triginta dierum habet locum, quando facta est denunciatio, sed ubi non est facta denunciatio, tunc quatuor menses, vel annus currit a die scientiæ ad petendum jus congrui. Sed ego miror de istis, cum iste *textus* expresse dicat: Ita tamen si fuerunt a venditoribus requisiti, ut supra dixi.

- 5 Quarto nota ex *textu*, quod ille, qui est vicinus rei venditæ, potest petere illam rem jure congrui, sed hic dubitatur de pulchra quæstione, quam Baldus hic ponit. Quid si ego vendidi tibi domum existentem Neapoli, & terram existentem Aversæ pro uno pretio, puta pro unciiis centum, vicinus domus vult emere jure congrui tantum domum, venditor dicit, aut totum emas, idest domum & terram, aut nihil: quæritur quid juris? Respondet Bald. quod videtur, quod vicinus non sit audiendus volens emere domum tantum, per illud generale, aut totum admittendum, aut totum repudiandum, ut *C. de jure deliber. l. quidam Eulogio ff. ad municip. l. cum quæritur in fin.*: Secundo pro hoc facit, quia domus, & terra unico pretio fuerunt venditæ, & sic est una venditio, merito non debet dividi particulari solutione; quæ particularis solutio multa incommode afferre potest, ut in *l. plane ff. fam. erciscund.* & notatur in *l. quidam æstimaverunt ff. si cert. petatur*: Tertio, quia dicit venditor, quod sua interest simul vendere domum, & terram unica venditione, quia alias separatim non reperiret emtorem terræ, argumen-

to l. 2. ff. fam. eriscund. & l. nemo §. in feudo eod. tit. nec ille emtor vult emere domum sine terra, argumento ff. de in diem adjest. l. quod si uno pretio, & ff. de minorib. l. tutor §. 1. & ff. de ædilit. edict. l. cum ejusd. & ff. de solut. l. si quis alium in princ. merito videtur, quod vicinus non habet jus congrui, volendo solum domum emere.

6 In contrarium tamen est veritas, quod vicinus possit emere domum conjunctam absque eo, quod compellatur emere terram, quia licet domus, & terra unico pretio sint venditæ, tamen plura sunt corpora divisa, domus, & terra, quia tot sunt res separatæ, una ab alia, tot sunt venditiones, argumento l. scire debemus ff. de verbor. obligat. & pro hoc facit, quia si plures fundi sunt venditi unico pretio, si evincitur unus fundus, ad illum unum agitur de evictione, ut in l. cum plures ff. de evict. sic in proposito nostro si in una re vendita vicinus habet jus protomiseos, non est dicendum, quod propter terram venditam, ad quam non habet jus protomiseos, nec illam emere intendit, quod perdat jus congrui ad domum, ne facto venditoris vendentis plures res unico pretio fiat præjudicium ipsi vicino habenti jus congrui a jure communi per istam legem, quia beneficium concessum a lege per privatum tolli non potest, ut in auth. nupt. §. non solum, neque per alterum debet, in qua conditio alteri assertur, ut ff. de regul. jur. l. non debet. Nec obstant in contrarium allegata secundum Baldum hic, quia illa habent locum, quando venditur una domus plura habens membra, & vicinus vellet partem illius emere jure congrui, tunc non admittitur, nisi ad totum aut ad nihilum, & sic quando venditur una res, vel

7 unum corpus cum pluribus accessoriis, non licet emere accessorium sine principali, facit ad hoc quod notat glossa in l. cum ejusdem ff. de ædilit. edict. at nos loquimur, quando plura corpora separata venduntur, licet unico pretio, unde licet una sit venditio respectu pretii, tamen respectu plurium corporum possunt dici plures emtiones, & venditiones, quia pro singulis potest agi actione ex emto, ut ff. de act. emt. l. si uno, & facit d. l. scire debemus, & pro hoc facit, quia si testator unico contextu verborum plures res legat, tamen quot sunt res, tot legata esse censentur, ut ff. de legat. 2. l. 2. & legatarius potest unam repudiare, & alteram petere, quod secus est in una re tantum legata, quia non potest partem petere, & partem repudiare, ut ff. de legat. 2. l. neminem, & similem distinctionem facit in cap. 1. in princ. quid sit invest. in 4. notab. in quaestione an sufficiat capere possessionem cujusdam rei feudalis, vel omnium rerum feudalium, de quo etiam per Scribent. in l. 3. ff. de acqu. possess. & sic concluditur, quod vicinus potest petere domum sibi adjudicari jure congrui, absque eo, quod compellatur terram emere.

8 Sed iterum quæro: pone, quod quis vendidit omnia bona sua. Ego peto me admitti ad emtionem omnium bonorum ipsius ratione alicujus rei ex ipsis mihi conjunctæ, sed emtor dicit recipias tantum rem conjunctam jure congrui, quæritur quid juris. Respondit hic Bald. quod vicinus admittitur ad jus congrui solum ratione illius rei, quæ est sibi conjuncta, & non ad alia bona vendita, quia illud jus congrui est jus reale, & afficit rem ipsam conjunctam, & non aliam non conjunctam, & Judex illam æstimabit, deducta æstimatione illarum rerum

rum venditarum in communi, ut ff. de legat. 2. l. si quis ex ipsa, & l. qui solidum §. 1. eodem tit. Sed ego quæro, quid si quis vendidit omnia bona sua stabilia, ita quod omnia sunt vicina fundis meis, præter unum fundum modici pretii, ego volo illum fundum, una cum aliis bonis ratione juris protomiseos, quod habeo ratione majoris partis honorum venditorum; quæritur quid juris? videtur prima facie, quod etiam in illo fundo ratione majoris partis honorum venditorum, in quibus habeo jus congrui, competat jus protomiseos, quia major pars trahit ad se minorem, arguimento cap. audiis §. ipse vero de elect. & in cap. 1. extr. de his quæ fiunt a major. parte capit. ff. ad municip. l. quo major, & ff. de pact. l. juris gentium §. fin. & l. majorem, item, quia modica re non est curandum, nam licet post tempus non liceat purgare moram, tamen infra modicum tempus licet, ut in l. si ita quis §. Seja ff. de verbor. oblig. facit l. potuit ff. locat. item ubi res est prohibita alienari, non tamen intelligitur modica res prohibita, ut notatur in glos. in auth. de hered. & fals. l. hinc nobis in vers. substantiam, & ibi dicit Angel. quod illa glosa facit ad statutum, dicens, quod nullus possidens apothecam possit capi personaliter, quod si aliquis possideat vilissimam apothecam, non gaudet commodum statuti, facit quod dicit Baldus in l. 2. C. de re scind. vendit. in 2. quæst. ubi dicit, quod qui parum transgreditur, non vituperatur, allegat l. Aristo, & ff. de condit. & demonstrat. l. quamvis, facit etiam, quod dicit Baldus in l. sciendum, & ibi glos. ff. qui satisfac. cogant. quod licet possidens stabilia releveretur ab onere satisfaciendi, non tamen relevatur possidens domun-

culam, vel cespitem terræ, accedit adhuc 12. quæst. cap. terrulas, & quod notat Angel. in §. hac etiam in fin. in auth. de alienat. emphyt. item si vassallus sciatur domino imminere damnum, debet revelare domino, alias perdit feudum, tamen si non revelat modicum damnum, non perdit feudum, ut in cap. 1. §. præterea, & ibi dixi in 2. notab. quæ sit prima caus. benefic. amitt. regulariter autem de modicis non curat Prætor, ut in l. si post moram ff. commodati, & ibi plene per Jacob. Butrium, qui ponit fallentias ad hoc.

Sed in contrarium facit, quod non habeat locum jus congrui in illa modica re, ratione majoris partis honorum: Primo, quia ista res est separata ab aliis rebus vicinis, & in rebus non conjunctis non habet locum jus protomiseos per istam legem. Nec obstat, quod res est modica, quia etiam minimum est in consideratione. Nam servus dicitur habere peculium, licet minimum habeat, ut ff. de ædilit. edict. l. si quis venditor in fin. & facit ad hoc quod notat Baldus in l. 1. C. quæ res export. non deb. ubi dicit, quod ille, qui est prohibitus portare vinum, non potest portare unam phialam causa gustus. Ita quæstio potest terminari ex his, quæ notantur per Paul. de Castro in l. quinque pedem C. finium regund. ubi dicit: pone, quod dicat statutum, quod ille, qui habet prædium quatuordecim modiorum, juxta prædium alterius quatuor modiorum, possit compellere illum ad vendendum illud prædium quatuor modiorum, dummodo non sit prædium illud ultra quatuor modia; pone quod est ultra quatuor modia, forte esset quatuor modiorum, & quartæ partis unius modii, vel quintæ, utrum propter tam modicum cesset dispositio
sta.

statui? dicit ipse, quod sic, quia quando receditur a jure speciali, & acceditur ad jus commune, non curandum de modico, ut in *l. scio de in integr. restit.* Sed hic receditur a statuto, quod de jure speciali, & acceditur ad jus commune, quo jure nullus compellitur rem vendere, ut in *l. nec emere C. de jure deliber.* ergo a contrario sensu, si non receditur a jure communi, de modico est curandum, unde cum jus congrui sit jus commune, per istam legem dicendum est jus congrui, ratione aliarum majorum rerum venditarum, in quibus habet locum jus congrui. Secus ergo dicendum est, si per statutum permissum sit jus congrui, & hæc videtur ipsa veritas.

Quinto nota ex *textu*, quod secundum legem Græcorum præscriptio, per quam vicinus excluditur a jure congrui, est inter absentes unus annus, & inter præsentès sunt quatuor menses. Sed contra hoc oppono de Constitutione Regni. *duram consuetudinem de præscript.* ubi *textus* vult, quod in illo Regno sint cassatæ, & annullatæ præscriptiones anni, mensis, diei, & horæ, & illa constitutio fuit post istam. Nam ista lex fuit de primis legibus, quas ordinavit Federicus, merito videtur, quod jus congrui poterit peti etiam post annum. Similiter dicta constitutio tollit præscriptionem anni, mensis, diei, & horæ, quæ fuerant introductæ, per consuetudinem, non autem tollit præscriptionem anni, mensis, diei, & horæ, quæ fuerunt introductæ per legem. Sed hæc solutio non placet, quia sequeretur, quod si consuetudo, vel statutum esset, quod præscriberetur jus congrui per annum, talis consuetudo, vel statutum non valeret, quia consuetudo, quæ est ante, vel post constitutio-

nes Regni contra aliquam Regni constitutionem non valet, ut dicit *glos. in pro. æm. constitut. Regni in fin. & notat Joan. Andr. in cap. 1. §. final. qualit. olim feud. alien. pot.* Quare solve melius, quod ibi tolluntur præscriptiones anni, mensis, diei, & horæ, per quas tollitur dominium, non autem sublatae præscriptiones anni, mensis, diei, & horæ, per quas non tollitur dominium absque pretio, prout est in materia juris congrui, & hoc videtur, esse de mente *glos. in dist. Constit. duram.*

11 Sexto nota ex *textu*, quod ratione absentiae prorogatur terminus, qui datur præsentibus ultra medietatem termini. Regulariter autem prorogatur absentibus terminus usque ad medietatem, ut patet in præscriptione decem annorum inter præsentès, & viginti inter absentes, ut in *Instit. de præscript. §. cum similib.* Sed huic absentii prorogatur per duos menses ultra medietatem termini, qui datur præsentibus.

12 Septimo nota ex *textu*, ibi, in venditione, quod liceat contrahentibus pœnitere in præjudicium vicini, si contractus venditionis erat perfectus, immo si postea emtor, & venditor pœnitentia ducti resolvunt contractum, poterit vicinus rem illam petere jure congrui, & hoc probat ille *textus*, qui simpliciter requirit contractum venditionis esse perfectum, ut vicino competat jus congrui, & nihil dicit, quod fallat, nisi pœniteat, & sic generaliter est intelligendus, ut *l. de pretio ff. de publ. cum similib.* & pro hoc facit bonus *text. in cap. 1. quid jur. si post alien. feud. vassal. id recup.* item quia in executionibus juris non est locus pœnitentiæ, *l. 1. §. si rem ff. depositi, l. rogasti ff. de præscript. verb. & not. 36. quæst. 2. cap. si quis non dicam rapere, faciunt ad*

ad hoc ea, quæ habentur in illa quæ-
stione, si emphyteuta vendit rem ir-
requisito domino, & sic propter cul-
pam perdidit rem, ut in l. 2. C. de
jur. emphyt. An si postea poenitentia
ductus recuperat ipsam rem, sit ex-
cusatus a pœna, de quo per Bart. in
l. 4. §. idem Labeo ff. de usucap. &
per Joan. de Imola in cap. si quis de
reb. Eccles. non alien. & in cap. po-
tuit de locat., & Bartol. in cons. suo
34. incip. absque longa, & in Specul.
in tit. de locat. §. nunc aliqua vers.
96. & per Bald. in l. si quis non di-
cam rapere C. de Episcop. & Cler. &
Salic. in l. fin. C. de jure emphyt. &
Bart. in l. 1. Cod. de grege dominico-
lib. 12. & Bald. in l. fin. Cod. de rei
vindicat. & in l. quoties ff. de hered.
instiit. & Petr. de Ancharan. in regula
peccati venial. libr. 6. & dixi in cap.
1. §. item si delator, quæ fuit prim.
caus. benef. amittend. prædicta vero
intelligo, si ex venditione translatum
esset dominium in emtorem, licet
possessio adhuc sit penes venditorem,
quod potest esse, quando precario se
nomine emtoris possidere constituit,
ut notat Bart. in l. 1. C. quando lic.
ab emt. disced.

- 13 Sed juxta prædicta quæro de ali-
quibus quæstionibus: Et primo, quid
si venditur res, & antequam vicinus
ab emtore evincat jure protomiseos,
res evincitur ab alio ab ipso emto-
re, an contra illum, qui evincit,
vicinus habeat jus congrui? Dic,
quod non, sicut dicimus, quod quan-
do res alienatur ex causa necessaria,
puta per sententiam Judicis, non ha-
bet locum jus congrui, ut supra di-
xi in §. 3. eadem ratione, quando
res evincitur, & possessio penes alium
vadit, non competit jus congrui con-
tra possessorem, quia alienatio est ne-
cessaria ex causa evictionis, sive res sit

evicta per sententiam arbitri, qui ut
Judex reputatur in l. 1. ff. de
arbitr. sive per sententiam arbitrato-
ris, cujus sententia habetur ut tran-
sactio, ut in auth. ut differ. judic.
post principium. Et in transactione
non habet locum jus congrui, ut in
§. 3. supra eod. ergo &c. Sed quid
si res venditur cum conditione, quod si
vicinus petat jus congrui, res sit inem-
ta, an habeat locum jus congrui?
Videtur quod sic, quia talis conditio
fuit apposta ad præjudicium tertii,
scilicet vicini, & res inter alios acta
tertio non præjudicat, facit bonus text.
in l. balneum, l. qui potior ff. qui potior.
in pignor. habeant. in contrarium vi-
detur, quod talis venditio pendet ex
futuro eventu, scilicet, quod si vi-
cinus non petat jus congrui, tunc res
sit vendita; sed si petat vicinus, sit
ipso jure resoluta. Potest autem fieri
venditio sub conditione, ut Institut. de
emt. & vendit. §. pen. item quia po-
test fieri venditio ad arbitrium ter-
tii, ut l. fin. C. de contrah. emt. &
hanc partem puto veriore, per
textum in l. si hominem ff. de usui-
fruct. ubi videtur decisio hujus quæ-
stionis.

- 14 Item quæro de illa quæstione: pone
dicit statum, quod si venditor non
solvit gabellam, non possit petere
pretium, accidit, quod quidam ven-
didit domum emtori, quæ mihi con-
juncta est, venditor non solvit gabel-
lam, emtor petit sibi domum tradi
virtute emtionis, ego vicinus peto
eandem domum mihi tradi jure con-
grui; dicit venditor, quod ipse non
tenetur ad tradendum emtori, quia
pretium nondum solutum est, nec ad
pretium potest agere vigore statuti,
& non est conveniens, quod emtor
habeat rem, & pretium, argumento
l. 1. C. si servus ext. & sic liberato
uno

uno ex contrahentibus, hoc est ipso emrore a solutione pretii, alter scilicet venditor effectualiter non tenetur ad tradendum, ut in *l. bona fides ff. de action. emt.* item dicit venditor, quod ipse non tenetur vicino ad tradendum jure congrui dictam domum, quia contractus est resolutus inter eum, & emtorem; tamen hoc non obstante videtur dicendum, quod venditor tenetur ad tradendum ipsi emtori, & emtor non teneturolvere pretium ipsi venditori, vigore statuti, & hoc in terminis nostris format Bald. in *l. mortis casus Cod. de peric. & commodo rei vendit.* & consequenter habebit locum isto casu jus congrui. Sed dubium stat in hoc, cui ipse vicinus teneaturolvere pretium venditori, an emtori: & certe si pretium solveretur emtori per vicinum, emtor lucraretur cum aliena iactura, quia haberet rem, & pretium duplicatum, contra *l. nam hoc natura ff. de condition. indeb.* unde videtur mihi æquius, quod debeat solvi pretium per vicinum venditori, si res nondum sit tradita emtori; sed si tradita sit emtori, tunc pretium solveretur emtori per vicinum, & venditor ad illud pretium aget; non quidem ad illud pretium conventum, quia illud non potest petere vigore statuti, sed ad illud pretium, quod habuit occasione rei suæ a vicino, ad quod statutum non se extendit, sed intelligitur de pretio, quod debeatolvere ipse emtor. Nam statutum est stricti juris, & propterea venit strictè intelligendum, secundum doctrinam Bartol. in *l. omnes populi* in materia statutorum *ff. de justit. & jur.* quia illud, quod occasione rei meæ ad te pervenit, meum est, *l. hæc conditio, & d. l. nam hoc natura, & l. indebiti ff. de condition. indeb.* & hæc opinio sapit maximam æquitatem.

15 Item quæro: quidam emit domum, & postea ego emi aliam domum collateralem illi domui primo emtæ: an ego habeo jus congrui ad illam domum primo emtam. Videtur, quod non, quia ego emi ultimo loco, ille primus emtor aget jure congrui contra me; in contrarium facit, quia si ille, a quo ego habeo causam poterat agere contra illum primum emtorem jure congrui, illud jus transit ad emtorem, ut in *l. dolia cum concordant. ff. de contrahend. emt.* & hoc verum procedit, quando ille, a quo causam habeo, poterat exercere jus congrui, secus si non poterat exercere jus congrui, puta quia venditor esset Ecclesia, vel Fiscus, vel etiam Rusticus, qui non habent jus congrui, ut in *§. fin. infra eod.* & ibi dicitur. Nam tunc ex quo venditor non habet jus petendi jus congrui, non potuit illud transmitti; quia nemo transmittit quod non habet, ut in *l. 2. C. de leg. & in l. traditiones ff. de acquir. rer. domin.* Sed si Ecclesia emit ab illo, qui habet jus congrui, certe illud jus congrui non transit in Ecclesiam, licet ille, a quo habet causam Ecclesia, poterat uti jure congrui, & hoc ideo, quia Ecclesia prohibita est uti jure congrui, siue vendat, siue emat, per istum *text. in fin.*

16 Octavo nota ex *textu*, ibi: *viciniam*, quod ille, qui habet sententiam pro se, dicitur habere viciniam: quod patet, quia quando vicinus jure congrui obtinet domum conjunctam, videtur habere viciniam, sic etiam Advocatus, quando vincit in causa, dicitur habere viciniam*, sicut miles, quando vincit in prælio, cum advocatus militi armorum æquiparetur, ut in *l. advocati Cod. de advoc. divers. jud.*

Nono nota ex *textu*, quod præscriptio

ptio temporis excludit vicinum a jure congrui, de quo dictum fuit in §. 2. *supra eod. in 4. notab.*

- 17 Decimo nota ex *textu*, quod requisitio, seu denunciatio, quæ est necessaria in hoc jure congrui, secundum tenorem hujus Constitutionis, debet fieri sollemniter, quia textus iste dicit: *Sollemniter requisiti*, & sic non sufficit sola scientia, quia ubi in denunciando requiritur certa forma, tunc semper denunciatio est de substantia, nec sufficit sola scientia, ut in *d. l. denunciaffe ff. ad leg. Jul. de adult.* ista sunt verba Baldi in materia denunciationis in *l. post perfectam C. de peric. & commodo rei vend.* & de hoc fuit late dictum in §. 2. *supra eodem in 1. notab.* & ista sollemnitas consistit in hoc, quia debet volens vendere requirere vicinum ante venditionem, si ipse vult solvere justum pretium illius rei vendendæ vel pretium, quod ab alio invenit, alias vicino non currit tempus ad petendum jus congrui, nisi a die denunciationis, & si denunciatio fuit facta post venditionem ad finem inducendi præscriptionem, tunc debet dicere ipse emtor, vel venditor vicino qualiter factus fuit contractus venditionis talis fundi pro tanto pretio, & a die prædictæ denunciationis currunt illi triginta dies secundum legem Federici, vel secundum consuetudinem Græcorum currunt illi quatuor menses, vel annus, prout dictum est *supra in §. 1. in 1. notab.* & quæ ibi dixi, hic repetenda non sunt.

- 18 Undecimo, & ultimo nota ex *textu* in finalibus verbis, quod dupliciter potest vicinus renunciare juri congrui, scilicet tacite, & expresse: Tacite, cum permisit labi tempus, in quo non potuit agere jure congrui: Expresse, quando renunciat per pactum, puta quia promisit emtori non uti

jure congrui contra eum. Sed quid si vicinus promisit venditori, quod ipse non aget jure congrui contra emtorem futurum, an emtor possit postea se juvare ex illo pacto? videtur, quod sic; quia sit accessus de venditore ad emtorem, ut in *l. de accessionibus ff. de divers. & tempor. præscription. & est bonus text. in d. l. dolus §. 4. ff. de contrahend. emt. & ff. de pact. l. si tibi §. pactum.* Sed in contrarium facit *l. stipulatio ista §. alteri ff. de verbor. obligat.* ubi alteri stipulari nequit. Solvitur: ergo pactum de jure congrui non utendo est reale, & ideo transit cum ipsa re, non obstante, quod factum sit cum sua causa, ut *ff. de pignor. l. pignoris, ff. de pignerat. act. l. si convenerit §. si fundus, & C. de distr. pignor. l. si debitor, cum similib.* Vide de hoc & quæ dixi supra in §. 1. in num. 10. Sunt autem multi casus, in quibus valet stipulatio facta alteri, & ille tertius ex illa stipulatione potest agere, de quibus per Bart. in *d. l. stipulatio ista §. si stipulor ff. de verbor. obligat.* Sed quæro, quid si promisit non movere quæstionem super tali domo, an poterit postea agere jure congrui contra emtorem ejusdem domus; dic., quod non, argumento *dict. l. stipulatio ista §. si quis forte*, ubi dicit Angel. quod ille, qui promisit non movere controversiam super domo, non poterit eam movere super usufructu, vel alio jure: & sic pondera istud verbum *vel alio jure*, quia per consequens videtur comprehendere jus congrui.

- 19 Ultimo quæro, quidam volens vendere quandam domum, requisivit vicinum, si vellet emere, quia reperit emtorem, si ipse vicinus non vult emere. Respondit vicinus placet, quod denunciasti: ille qui fecit

denunciationem non expectatis triginta diebus, vendidit alteri, & ille vicinus porro intra triginta dies vendidit domum suam alteri, tunc intra hoc tempus iste novus emtor, qui emit ab illo vicino, cui competebat jus congrui, vult petere domum jure congrui, dicens quod facta fuit accessio jure congrui de venditore ad emtorem; ille extraneus emtor dicit, quod non tenetur ad tradendum jure congrui, quia eo ipso, quod vicinus vendidit rem, videtur renunciasse tacite juri congrui, quia non habet intentionem habendi bona stabilia in illo loco, ex quo sua vendidit in illo loco, cum nemo præsumatur in continenti contraria agere, argumento *l. nam ad ea, cum similib. ff. de condit. & demonstrat.*, & sic ista renunciatio fuit realis, consequenter transit in ipsum emtorem.

20 Quæritur, quid juris sit. Breviter respondetur, quod per venditionem non videtur quis renunciare juri suo protomiseos, quod jam competebat, quia illud jus congrui videtur tacite vendidisse una cum ipsa re, *per dict. l. dolia, cum similib. supra allegat.* ergo poterat agere jure congrui contra illum, qui emit intra terminum triginta dierum; secus si post terminum emisset: nam tunc præscriptione venditor, & emtor rei venditæ, essent exclusi a jure congrui; & hoc etiam videtur esse de mente Baldi hic in 2. column. & Dom. Sebast. in 1. consuetud. Civit. Neap. de jure congrui in vers. emit. Et hæc omnia dicta in præsentii Constitutione Græca veniunt per modum additionis ad textum præsentis legis Domini Federici Imperatoris.

S U M M A R I U M.

1 Constitutio Græca an concordet cum Con-

situtione nostra Latina, & in quo differat.

- 2 Constitutio Federici in Regno Neapolitano recepta est.
- 3 Unaquæque Provincia firmiter servat sua statuta.
- 4 Concurrentibus Statuto, & Consuetudine, cui standum.
- 5 Lege deficiente, decurritur ad Consuetudinem.
- 6 Lex an per desuetudinem tollatur, & quando.
- 7 Lex quando sublata dicatur per contrarium usum.
- 8 Princeps vult id, quod ordo judicarius exposcit.
- 9 Princeps legibus derogare potest, & quare.
- 10 Leges Romanorum quare in Regno servantur.
- 11 Princeps dominus legum, non morum dicitur.
- 12 Princeps in dubio præsumitur velle quod lex mandat.
- 13 Princeps utitur plenaria potestate, quando mandat, ut vicinus præferatur.
- 14 Jus congrui in Civitate Aversæ an servetur, & decisio affertur num.
- 16 similiter, & alia contraria.
- 15 Laudes Domini Judicis Caroli de Amato.

NOta ad §. sextum, quod id quod habetur in hoc §. 6. est per modum additionis ad præsentem Constitutionem Sancimus, & ad ea, quæ disponit superius in ea Imperator; nam Afflict. ait in fin. præced. §. 5. quod fiunt verba Federici in dict. §. 5. & sequuntur Græcæ Constitutiones, in quibus aliter disponitur circa ordinem jus congrui, ac in præsentii Constitutione; neque dicendum, quod per præsentem Græcam Constitutionem

corrigantur antecedentia per *Constitutionem Sancimus* dicta; nam absurdum esset, secundum *Scribent. hic*, & in specie per *Rendellam in vers. Græcorum legibus num. 2.* & ideo additionaliter ponuntur hic, non autem sunt observanda; nam tantum apud Græcos vigent, aliisque in locis, secundum *Afflictum nostrum in loco supra citato*, & in S. R. Consilio servandum est

2 id, quod supra dictum est per præsentem nostram Constitutionem, & in Civitate servandæ sunt consuetudines nostræ in scriptis redactæ sub tit. eodem de jure congrui, unaquæque enim

3 Provincia, ac Civitas suas servare debet consuetudines, ac statuta, cap. jejunium 80. distinct. in fin. cap. contra veritatem, eadem distinct. cap. contra morum 54. in fin. de testib. & quando

4 carerent statutis, & consuetudinibus, tunc non ad statuta, ac consuetudines locorum convicinarum est recurrendum, sed ad id, quod in Regno, ubi situata est ipsa Provincia, vel Civitas, disponitur, text. in l. de quibus

5 ff. de legib. eoque deficiente, tunc recurrendum est ad legem municipalem, l. vendit. §. si constat ff. commun. præd.

Ad id autem, quod *Afflict.* ait in hoc primo notab. videlicet, quod sunt aliquæ Civitates, quæ per non usum tollunt a se hoc jus protomiseos, ac

6 in eis non servatur. Adde, quod nunquam per desuetudinem lex tollitur, quando lex est scripta, sed per solam contrariam consuetudinem, ita Cyn. & DD. in l. fin. C. de jure domini impetrando, glosa, & DD. in præm. Institut. Civil. in §. penultim. glosa, & Bart. in l. de quibus ff. de legib. Bald. in l. receptitia C. de const. pecun. *Afflict.* hic in 2. cap. distinct. ver. 2. casu, *Alexand. conf.* 136. n. 19. volum. 2. *Caravit. in rit.* 259. n. 6. & in

rit. 182. num. 1. immo nisi contrarius usus probetur, nunquam lex ablata præsumitur, *Parif. in conf.* 80. *Curt. conf.* 113. *Mascard. in conclus.* 1286. num. 50. immo lex, & dispositio ipsius nunquam tollitur per non usum, etiam si per mille annos casus ejus minime eveniant, nisi per desuetudinem, vel contrariam consuetudinem, secundum glosam in dict. cap. extra de tregua & pac. quam idem *Caravit.* allegat in commentar. ad Pragmat. tit. ad Senatusconsult. *Macedon. in §.* 12. incip. vel fuerint num. 42.

8 Ad id, quod Princeps semper vult, quod frequentissimus ordo judiciorum exposcit, vel quæ per consuetudinem approbata sunt, ut inquit *Afflict.* hic

9 n. 2. Nota, quod Princeps etiam legibus derogare potest, nam omnis legum potestas est in suo schinio pectoris reservata, ita *Covarr. variar. resolut. cap. 6. lib. 3. num. 10. Molina de primogen. Hispanor. lib. 4. cap. 3.* ubi per multos numeros & signanter in n. 37. *Surd. dec. 2. num. 12. Fontanell. de pactis clausul. 4. glos. 5. num. 19.*

10 & 20. ideo in Regno utimur legibus Romanorum, nam ita dispositum per tacitum Principis consensum, & juribus Regni deficientibus, secundum Romanorum jura est judicandum, ita per *Afflict.* in 20. quæst. in præjudiciis ad commentar. Constitut. Regni, dummodo iusta sint, ac rationabilia, secundum glosam in cap. inter cetera 16. quæst. 3. ut apud eundem nostrum *Afflict.* num. pen. hic, & per *Alvarott. Velasq. in consult.* 150. num.

11 20. & quod Princeps dicitur Dominus legum, non autem morum, videas *Barbosam in conf.* 56. vol. 2. & in conf. 9. col. 7. volumin. 4. ipse enim subditis tantum suis leges potest imponere, *Bald. in l. 1. C. de Summa Trinit. & Fide Cathol. Parif.*

- in *tract. de reassumpt. instrument. in rubr.*
- 12 8. num. 7. & in dubio Princeps an præsumatur velle ea, quæ leges volunt, ac mandant, vide *Cacheranum in decis. Pedementan. 170. num. 5.* immo nunquam præsumitur iactare leges suas, ita apud *Afflict. nostrum in decis. 307. num. 23.* Præterea Princeps potest uti plenaria potestate, quando mandat, ut præferatur vicinus, vel consanguineus, vel subditus in emptione alicujus rei proprietatis; nam si hoc per consuetudinem permittitur,
- 13 eo magis per Principem, qui habet plenariam potestatem, ut præferatur vicinus, vel consanguineus, ita apud *Tiraquel. late de retract. in præfation. num. 12. 13. & 14. Thesaur. dec. 91.* qui refert eundem *Tiraq. & alios.*
- 14 Sed in Civitate Aversæ, ait *Afflict.* non servari jus congrui, vel alias, vel nunquam fuit servatum, sicut neque in Civitate Capuæ (ut audiui) & ibi non potest allegari Constitutio ista, ait ipse, cui adde *Dom. Præsid. olim Regiæ Cameræ Summarie Agnellus de Amato* Jurisprudentiæ doctissimus, atque olim primæ classis causarum Patronus in S. R. C. pater meritissimi
- 15 *D. Caroli de Amato J. U. C. & Judicis* tunc Magnæ Curiae Vic. in civilibus, qui Abavus, & Proavus extant JC. Neapol. D. Dominici de Amato, nostræ delitiæ, qui in quadam Parrocchiali Eccl. Civitat. Ravelli Gentilitium de *Amato* Sacellum ab Anno 1517. Immaculatæ B. M. V. Conceptioni Sacrum restituit, adornavit in publicum Posteritati testimonium, etsi elingue, non excors hoc anno commendavit; qui effatus D. Agnellus super hoc scripsit in causa in eod. S. R. C. vertente inter Dom. Felicem de Rogerio cum illis de Roppulo, cujus decisionem refert *Dom. Reg. Carolus Tapia una cum allegationib. ejusdem D.*

de Amato, in 4. vol. *Juris Regni in tit. de jure congrui n. 13. cum sequentib. ibid. impress. & aliam consuetudinem*

16 adesse in dicta Civitate Aversæ, ut dos sit mariti statim suscepta prole, de qua testatur *Pater Molfesius in conf. 28. n. 10.* & an lex tollatur per non usum, sicut hic quærit *Afflict.* adde *glosam in cap. 1. de tregua & pace & Decium in conf. 649. n. 9.* ut apud *Gratianum in discept. forens. cap. 228. n. 59.* & eundem in *decis. 14.* dicentem, quod *lex non abrogeatur per non usum non habentem non contrarium usum; nam requiritur, ut non usus habeat in se contrarium usum.* Hæc ille, de hoc etiam testatur *Nuncius Pelicia in Consuetud. Aversæ, in tit. de jure congrui, in n. 76. cum sequentib. citatus a Dom. de Thoro in supplement. decision. Neap. in verb. jus congrui, ubi refert, quod neque in Terra Summæ datur jus congrui, & sic fuisse decisum in Sacro Reg. Consilio de anno 1574. sed si non habet locum jus congrui in his locis per Consuetud. nostram Neap. in tit. de jure congrui, an habeat locum præsens Constitutio Sancimus, affirmative refert decisum de Thoro in loco supracitato fol. mihi 324. in causa relata per Dom. Reg. Capyc. Latro in consultat. 98. lib. 2. consultat. & per eundem de Thoro part. 3. in verb. jus congrui, & confirmatur per *Rendellam in rubr. tract. de jure protomis. num. 17.* ubi sic etiam fuisse judicatum, ut apud *Vivium in sylva commun. opinionum opin. 832.* & apud *de Amicis conf. 1. ad 3.* tam in Magna Curia Vicariæ, quam in Sacro Reg. Consilio Neapolitano, ut ipse ait n. 20. ubi jus congrui in aliquibus locis locum non habet, nec præsens Constitutio propter eorum consuetudines, & specialiter in Civitate Aversæ, ut in *vers. de Aversa eod. num. 20. cit. loc.* ipse ait.*

S U M M A R I U M .

- 1 Parentes qui dicantur .
- 2 Consanguinitas sola non sufficit , nisi concurrat vicinitas in jure protomiseos .
- 3 Conjuncti qui dicantur .
- 4 Consanguinitas sola an sufficiat pro jure protomiseos consequendo .
- 5 Propinquorum , & suorum appellatione qui continentur .
- 6 Propinqui qui dicuntur .

AD 2. Notab. in textu ibi, secundum ipsam propinquitatem, adde, nam Imperator dicit in hac Constitut. hoc jus congrui competere (ut in principio Extravagant.) hæc asserens : Primo parentibus, quod intelligitur de Parentibus, qui non solum sunt nobis conjuncti per sanguinis conjunctionem, verum etiam per rei conjunctionem, sicut expresse ait Afflic. hic in vers. item quæro n. 36. notab. 10. & per nos ibid. in annotat. ideoque immerito arguitur a Benedell. in eodem tract. de jure congrui in princ. Constit. in vers. necessarii in primis nam. 4. ubi inquit, mirari de tanto viro in jure versatissimo, qui tam oscitanter in scribendo se gessit, allucinando in re non admodum ambigua, immo graviter Afflic. errasse ait, gaudens se invenisse virum apprimè doctum hoc idem secum sentientem contra Afflic. idest Josephum Cuman. super Ritib. Siciliæ ut in rit. 106. qui similiter refert, Afflic. eodem morbo laborasse (sed salva ipsorum pace) contrariam tenet hic Afflic. ut ex eis verbis in hoc Notab. & in cit. §. 1. vers. & quæro n. 36. in verb. in contrarium, ubi clare per hæc verba sequentia : Et oportet ut duo concurrant ad hoc ut consanguineus, & conjunctus rei, quia duo vincula habens, excludit unum habentem, idest vicinum alterum extraneum. Opitulatur mihi

Prosp. Rendell. in tract. eod. in primis in verb. parentes num. 12. qui defendendo Afflic. ait, non inervisse argui, & sic excusari Afflic. nam & sic exponit ipso uno modo textum hunc, ut conjuncti, & omnes alii consanguinei qui sunt, intelliguntur de conjunctione sanguinis; nam, ut bene arguit, conjunctorum appellatione in dubio veniunt conjuncti secundam naturam, & non per accidens, idest per vicinitatem, attamen firmat contrarium ex eodem hoc textu deduci, & accipi conjunctos ad effectum prælationis jure congrui, qui ultra naturalem conjunctionem sanguinis, & rerum, etiam vicinitatem habent, & sic idem Afflic. pluries fuisse determinatum refert, & in cit. loc. ut supra num. 36. Hæc Rendell.

2. Immo idem Rendell. loco supra citato ait, Afflic. nostrum tenere, non sufficere solam consanguinitatem ad obtinendum congruum, verum non conjunctionem rei, ac consinium, ut in eodem n. 4. & hoc ex eodem nostræ Constitution. text. quæ loquitur de consanguineis, qui conjuncti sunt ratione rei stabili, quomodo ergo sic acriter eum reprehendit? in d. n. 4. ait idem Rendella in cit. loc. ut supra num. 11. versic. qui sunt.
3. Conjuncti qui dicuntur, habetur in text. in l. 1. §. fin. ubi Bart. ff. de postulando, & in cap. 1. de procuratorib. cap. coram de offic. delegati, Abb. in cap. cum M. Ferrariensis. de Constitut. col. 2. vers. non semper, & pro conjunctis veniunt omnes usque ad gradum successibilem, secundum Innocent. in cap. nonnulli col. 2. de rescript. ut etiam idem Abb. Panormitan. in §. sunt & alii column. ultim. in princip. vers. & dubitatur in dist. cap. nonnulli, ita Cyn. & Salyc. in l. exigendi Cod. de procurator. Bald. in d. l. 1. C. qui accus.

non possunt, *Imol. in l. ex facto §. si quis rogatus ff. ad Trebell.*

4 Sed tamen non omittam, quod de jure communi sufficit tantum jus consanguinitatis, ut in aliquibus locis, secundum textum in *l. si emtionem ff. de minor. text. in l. Imperator ff. de pact.* sicut etiam tenet hic *Afflict. noster*, videas *Bart. §. 4. num. 3. & num. 8.* ad hoc jus congrui obtinendum attenditur non tam sanguinis conjunctio, verum etiam & rerum stabilitum, sicut etiam ex legibus Græcorum disponitur, ut in *Constit. præsentis* videas, quod refert *Rendel. in hoc eodem §. in vers. 13. in fin.* motus auctoritate *Ciceronis* dicentis, ut in *Quinto Roscio*, ibi: *habet plura prædia, neque tamen unum, nisi præclarum, & propinquum.*

5 Ad sciendum qui veniunt propinquorum, ac suorum appellatione, videas *Marantam in 6. part. principali sui specul. in princ. dum tractat materiam inquisitionis num. 62. Clarum in præct. crimin. quæst. 14. vers. nolo etiam.* Immo jus hoc congrui cessare, si res vendatur uni propinquorum, secundum *Guid. Pap. in decis. 602. Alexand. ad Bart. & ad textum in l. suggestioni Cod. de verborum significat. in verb. propinqui;*
6 & si vir, & uxor dicantur propinqui, vel ne, & si statutum loquens de propinquis, de quibus intelligatur, videas *Bart. in l. 1. num. 1. C. unde vir & uxor*, & qui vere dicantur propinqui, videas *Molinam de primogenit. Hispanor. lib. 1. n. 14. cap. 4.* & qui proximus præsumatur, idem *Molina ubi supra cap. 8. lib. 3. n. 11.* & diffuse apud *dist. Benedell. loc. supra citato in præced. notab. 2.*

S U M M A R I U M.

- 1 Tempus datum ad retrahendum interpellat.
- 2 Tempus petendi jus protomiseos a quo die incipiat secundum Constitutionem

nem Græcam, & Latinam.

- 3 Qui addit, nihil de novo facit.
- 4 Judicandum est prius secundum Constitutionem Sancimus, & Consuetudinem, quam secundum jus commune.
- 5 Allegans consuetudinem, illam probare tenetur.
- 6 Recurrendum an in dubio sit ad consuetudinem regionis.
- 7 Judicandum est in dubio, quod in feudis vivatur jure Francorum.
- 8 Extensio facienda est de casu ad casum, quando militat eadem ratio.
- 9 Consuetudo regionis semper servanda est.
- 10 Praxis, & stilus Curie semper allegari potest tanquam jus.

AD 3. notab. videas ea, quæ in 1. notab. supra in §. 2. adnotavimus, scilicet de cursu temporis a die scientiæ; ut requisitio expresse non requiratur; nam tempus datum ad retrahendum interpellat, ita *Boerius decis. 47. n. 6.* juxta vulgatum textum *l. in magnam*, quia emtor debet inspicere, & cogitare, ita *Gratian. discept. for. quæst. 956. n. 38.*

- 2 Ad id, quod per *Afflict. hic* exprimitur de tempore petendi congruum, videlicet, quod apud Græcos est tempus quatuor mensium, & incipit currere a die requisitionis; dic, quod in hoc concordat cum præsentis *Constit.*; discrepat autem in tempore, nam tempus *Constitutionis nostræ* est triginta dierum, neque hoc tempus corrigitur per illud, nam in Regno est servanda *Constitutio*, ejusque tempus attendendum, nec per *Imperatorem Federicum* fuerunt insertæ hic tales *Constitutiones Græcæ* ad militandam istam *Constitutionem Sancimus*; sed eas posuit tantum per modum addendi; & qui addit, nihil de novo facit, argumento *l. heredes palam §. sed si totam*; prius enim est judicandum, si casus acciderit, secundum præsentem *Constitutionem*.

stitutionem, ac secundum consuetudinem Civitatis seu locorum, deinde vero secundum jus commune, ut disponitur in *Constit. Regn. ut universis & singulis tit. de nobilibus convenientis*, maxime si consuetudines sunt in scriptis, juxta *textum in l. 2. C. quæ sit longa consuetudo, & cap. 1. de rescriptis*, & alia lex in illo loco, ubi viget consuetudo, allegari minime potest, alias illam allegans, tenetur probare, ait *Mascard. in conclusion. 68. num. 22.*

6 & in dubio an sit recurrendum ad consuetudinem regionis, videas *textum in l. si servus plurium §. fin. de legat. 1. cap. certificari de sepultur. Dom. de Anna. in allegat. 104. num. 22. per textum in l. vel universorum ff. de pignorat. act.*

7 cum similib. alleg. & in dubio judicandum est, quod vivitur in feudis secundum jus Francorum, *Anna in singul. 692.* sic etiam in dubio in statuto juris congrui; quando militat eadem ratio, semper est faciendâ extensio de casu ad casum, *Graian. de jure congrui discept. forens. cap. 203. n. 16.* & quod semper sit attendenda regionis consuetudo, notatur in *l. si de interpretatione 36. l. non Imperator 37. ff. de legib. glosa in l. nemo judex 13. in verb. magistratus C. de sentent. & interlocut. omnium Judicum*, & secundum observantiam

10 est judicandum, & praxis, & Nilus Curia est attendendus, nam consuetudo, & longævus usus causarum potest allegari tanquam jus; & quod habeatur pro lege, & ab ea non est recedendum; & quicquid agitur contra, non valet, de quibus plura apud *Grat. in discept. for. c. 745. n. 22. 23. & 24.*

S U M M A R I U M.

1 Universitati an competat jus reducendi ad demanium, refertur decisio.

- 2 Quot sunt res divisæ, tot sunt venditiones.
- 3 Sententiæ tot sunt, quot & res.
- 4 Venditio separata dicitur, quando res est separata.
- 5 Venditione plurium rerum facta, ad partes devenitur.

1 A D 4. Notab. addè glosam *Napodani*, hoc idem dicendum in *glos. domum in consuetudine 1. de jure congrui num. 18.* qui concordat cum *Afflicti. hic*; videas etiam de *Franchis in decis. 17. n. 22.* ubi refert, in Sacro Regio Consilio fuisse dubitatum in causa Universitatis Polignani cum Magnifico Julio Carafa, ubi ad relationem Regiæ Cameræ Summariæ, relatore D. Aloysio Antonio de Castillo Præsidente ejusdem Regiæ Cameræ Summariæ, fuisse dubitatum an competeret dictæ Universitati Polignani jus se redimendi, & ad demanium se reducendi, stante venditione facta non tam de dicta Terra Polignani, verum etiam aliarum Terrarum unico pretio dicto Julio emtori, dum unica erat venditio, & unicum erat pretium, & tandem Partibus auditis, fuit judicatum ad beneficium Universitatis Polignani, patrocinante pro dicta Universitate tunc in tempore eodem doctissimo viro *Dom. de Franchis*, ubi ipsemet de *Franchis* allegavit easdem doctrinas *Baldi*, & *Afflicti. nostri hic*, sicut in eadem *supracitata decisione* refert, una cum *Jasone*, & *glos. Parisiens.*, & confirmatur opinio *Afflicti nostri*, scilicet ut vicinus non possit adstringi ad emendum omnia, quia res sunt separatæ, licet sub unico pretio sint venditæ, & divisæ: nam quot sunt res divisæ, tot sunt emtiones, ut ait *Afflicti. in decis. 218. in fine*, ubi inquit, tot esse sententias, quot & res, ut in *num.*

num. 4. per textum in l. scire debemus, ita Dec. in consf. 344. num. 3. ubi plura, adnotat circa materiam hanc, allegando Socin. junior. in consf. 63. lib. 1. num. 10. Carol. Ruin. consf. 26. num. 5. lib. 4. idem Carol. Ruin. in d. consf. 26. num. 3. lib. 4. Alex. in consf. 513. num. 3. quæ res cum sint separatæ, etiam separata dicenda est earum venditio, argumento text. in l. si matris C. de donat. inter virum & uxorem, glos. in dist. l. si maritus in verb. separata, cap. item cum, & glos. super verb. objicit extr. de rei spol. per textum in cap. inquisitioni de appellat. & videas Boerium dec. 73. n. 4. & decif. 251. quam allegat Dom. Episcop. Ricc. in collectan. 2300. tamen pro his dictis videas Tiraquell. de retract. consanguinit. fol. 120. num. 17. ubi multa cumulat, ac etiam in iur. de retract. lignag. §. 23. glos. 1. & 2. & videas Gratian. disceptat. forens. cap. 745. num. 68.

5 Et quando facta mentione plurium rerum deveniatur ad partes, videas Raphael. Guman. in consf. 91. ver. ad secundam, & Ferroneum in consuetud. Burgund. 4. de retract. §. 3. qui per textum movetur in l. fistulam §. qui fundum ff. de contrahend. emt. & vendit. Tiraquell. de retract. consanguinit. §. 23. glos. 2. n. 9. & omnino Benedell. eodem tract. in rubr. præsentis Constitutionis num. 55. & ad princ. Constitutionis num. 182. fol. mihi 31.

S U M M A R I U M.

- 1 Jus protomiseos an competat ei, qui pro majori parte sua res conjungitur.
- 2 Venditione prohibita non intelligitur de modica re.
- 3 Statutum prohibens ædificare, non intelligitur de domuncula.

4 Tempus modicum quando dicatur.

AD vers. sed iterum quæro, ibi: si quis vendit omnia bona sua, videas omnino glosam Napodani in consuet. si ex uno latere in eodem tit. de jure congrui in glosa ea parte, ibi in illis verbis: alias videtur dandum jus congrui ei, qui pro majori parte conjunctus est, ut in n. 87. Capyc. decif. 42. Maxilla in consuetud. Barenfi fol. 157. in novissimis, Anna in singular. 150. Gratian. disceptat. forens. cap. 42. 74. & 75. vide Dec. consf. 449. in dubio ult. Joann. de Amicis in consil. 20. Benedel. de jure protomiseos §. item de ipsa num. 3. Marc. Anton. Bard. in vers. si vere unus, qui allegat eundem Maxillam ut in tract. de jure protomiseos in §. 5. fol. mihi 55. in 2. notabili vers. eodem ut supra n. 3., eundem Maxillam in §. fin. de jure protom. & in §. 8. inc. & si forsan duo notab. 1. n. 1. & Afflict. hic, videas etiam & Prosper. Petram in ejus novissimis addition. ad Capyc. in supracitata decif. 42. & tandem D. Præs. de Franchis in decif. 550. de qua etiam supra in §. 1. ubi plura circa hanc materiam adnotavimus.

De modico vero tempore, ut hic
 2 in vers. item num. 9. ubi prohibita alienatione, non intelligitur de modica re, adde, quod statutum prohibens ædificare domum, non extenditur ad domunculam & parvum tugurium, Rom. in l. 1. §. excusantur ff.
 3 ad Syllanian. & quod dicatur modicum tempus, dic non minus decem dierum, textus in l. promissor §. sine die ff. de constit. pecun. Petrus Gregor. syntagmat. juris universi lib. 24. cap. 7. n. 9. hoc modicum habetur etiam in Evangelio, apud Apostolum & Evangelistam Joannem: ibi Modicum videbitis me &c. ut in cap. 16.
 & apud

& apud Apostolum Jacobum cap. 14. in epistola, ibi: Quæ est enim vita vestra? vapor est ad modicum parens &c. Divus Augustinus in homilia tractat. 101. in Joann. ait: modicum esse totum spatium hoc, quo pervolat præsens sæculum.

S U M M A R I U M.

- 1 Terminus prorogatur ratione absentiae, stante impedimento; quod limitatur. num. 2.
- 3 Terminus est regulariter peremptorius.
- 4 Terminus an possit prorogari, vel abbreviari de consensu Partium.
- 5 Statuto distante, ut terminus currat contra absentem, an amplectatur absentiam cum ignorantia, & n. 6.

AD quintum, & sextum Notabile, ibi: Quod ratione absentiae prorogatur terminus, adde Speculat. de restitution. in integrum §. 4. vers. ceterum, & si terminus a statuto præfixus ad aliquid agendum prorogari possit, vide Cartar. in decision. Rotæ Genuæ 100. & 102. terminum abbreviari, sive prorogari, esse sub Judicis potestate, inquit Ursill. ad Afflict. in dec. 124. n. 2. & Regens Marchio Tappia in suis doctissimis commentariis super Constitution. Lite legitime in tit. de termino num. 11. lib. 3. part. 1. Codicis Jur. Regni, stante urgentia, vel impedimento legitimo, videlicet ratione absentiae: cum absentibus valde leges subveniunt, ejusque privilegia conferunt, ut ex allata per Boerium in decis. 12. num. 65. & per Scribentes super ritibus 166. & 266. limitatur hoc multis modis, ut apud Robertum Marantam, & Gadder. super præst. liquidat. instrument. in part. 3. principalis in vers. audiantur excusatores num. 9. cum sequentib. vers. & per Curiam.

Tom. II.

Et terminus, qui datur ab hac Græca Constit. peremptorius dicitur; cum regulariter omnis juris terminus est peremptorius, ita Cartarius in alia decis. Rotæ Genuensis 16. num. 13. Rolandus cons. 21. num. 9. vol. 1. item Cassaneus in consuetud. Burgund. tit. de retract. hoc etiam dixit Innocentius in cap. cum tua qui matrimonium accusare possunt, Gabr. Saray. in addition. ad Mattefil. notab. 50. num. 18. immo talis terminus nec augeri, nec abbreviari potest, cum absque judicis ministerio sit introductus, secundum communem theoricam, de qua apud Franciscum Marcum in dec. 47. num. 1. part. 1. & neque tolli potest, ut ait Roman. in singular. 465. num. 1. & Asinius in sua praxi judiciaria §. 15. cap. 3. num. 1.

- 4 Terminus vero an possit Partium consensu abbreviari, & prorogari, vide Tiraqu. de retract. consanguinitatis §. 1. glosa 14. num. 30. cum sequentib. Benedel. in §. verum in tract. eodem de jure protomis. in princ. si terminus absenti est prorogandus, quando est præscriptus contra ipsummet absentem, vide Mascardum de probat. in conclus. 7. num. 15. per textum in auth. quod si quis C. de præscript. 6 longi temporis: & statuto distante, ut terminus currat contra absentem non includit absentiam cum ignorantia conjunctam, Tiraquel. de retractu municipali §. 35. glos. 3. & habetur in l. ult. ff. de in integrum restitut. glos. in cap. biduum §. palam vers. audiuntur 2. quæst. 6.

S U M M A R I U M.

- 1 Vicinus vendens rem congruam alteri vicino, cum pacto quod si vicinus petat illam, contractus sit invalidus, & res habetur pro non vendita, an admittatur.

S

2 Pæ.

- 2 Pœnitentia in contractibus an habeat locum.
- 3 Pœnitentia in donationibus an locum habeat; & quid in contractu permutationis. num. 4.
- 5 Pœnitentia in contractibus innominatis an locum habeat?
- 6 Contractus ab initio sunt voluntarii, postea necessarii.
- 7 Regressus an detur requisito ad emendam rem congruam, respondentem nolle uti.

AD septimum notabile adde Dom. Marinum Frecciam in apostilla incipiente Quid si est facta concessio in consuetud. 1. eod. tit. de jure congrui, ubi quærit: si vicinus vendidit rem congruam cum pacto, quod si alius vicinus petit rem illam congruam, ut contractus sit invalidus, & res vendita habeatur pro non vendita, ubi remittit se ad Afflictum hic in vers. sed juxta, videas circa hoc Guid. Pap. in dec. 257. allatum ab eodem Marino Freccia in eadem apost. & quando in contractibus habeat, vel non habeat locum pœnitentia, videas Baldum in l. multum C. si quis alteri vel sibi, & si habeat locum pœnitentia in contractibus nominatis, quando dolus Partis adest, textus est in l. cum in plures §. mandavi, ubi Bart. ff. locat. Sed quid in donationibus, an habeat locum pœnitentia, Corneus in conf. 252. incipiente In literam part. 3. & quid in contractibus Principum, Cyned. in l. digna vox C. de legib. & si est locus huic pœnitentiæ in contractibus permutationis, videas Alex. in conf. 16. part. 2. sed in contractibus nominatis non habere locum pœnitentiam, ubi refert, quod ita tenent communiter Doctores in l. sicut C. de act. & obligat. Cacheran. in dec. Pedemont. 98. num. 5. 6. & 7. quem sequitur Natta

in conf. 121. num. 2. Roland. a Valle in conf. 8. num. 29. at secus in contractibus innominatis, semper enim in his locum habet pœnitentia, quando deficit per unam partem non adimplentem, ut dixit Surd. in dec. 173. num. 16. per textum in l. si pecuniam in princ. ff. de condi. ob causam, ubi Bart. Alexand. Jason. & ceteri Doctores relati per eundem Surd. in eodem loco, & demum videas Gomes. variar. resolut. tom. 2. de contract. innomin. cap. 8. num. 3. & Maraniam in suis aureis singular. in verb. contractus fol. mihi 12. in novissima impressione anni 1631. in vers. qui incipit contractus innominatus.

- 6 Sed cum omnes contractus regulariter sunt voluntatis a principio, & postea fiunt necessitatis, ut in l. sicut ff. de act. & oblig. ideoque non est admittenda in eis pœnitentia, ut late apud eundem Surdum in suo solemnî conf. 38. n. 6. cum sequent. & circa resolutionem horum contractuum, vide Carolum de Grassis de except. in except. 31. num. 6. & 7. ubi refert nonnullos Doctores, ac Consultentes circa hanc materiam; & an pœnitentia cadat in eo, qui requisitus huic juri congrui renunciavit, hoc non obstante, si detur ei regressum ad eandem rem, vide Dom. Benedellum in eodem tract. in rubr. num. 52. & 66. apud Prosper. Rendell. in §. in primis in verb. unusquisque secundum suam portionem accipiat num. 19. in tract. de jur. protomis. Dom. de Franchis in dec. 346. eundem Dom. Benedell. ad principium hujus Constitutionis numer. 163. in ampliatis. 2. ibi: amplia etiam in venditione, a qua Partes deinde recefferunt, jus congrui locum habere.

S U M M A R I U M.

- 1 Jus congrui, si non habet locum in re-

- vendita, an postea evicta militet.*
- 2 Dominus directus vicino anteposendus.
  - 3 Retrahtus an detur contra evincētem.
  - 4 Retrahtus an conceditur vicino, nisi perfecta alienatione.
  - 5 Evictio habet vim auferendi rem ab emtore.
  - 6 Perfectio triplex est, inter eam evictio non est.
  - 7 Vicinus debet capere rem a manu primi emtoris & non venditoris.
  - 8 Retrahtus contra emtorem possessorem an detur.
  - 9 Quod evincitur, in bonis nostris non est.
  - 10 Retrahtus non conceditur aliis, nisi contra emtorem, possessoremque rei.
  - 11 Heres consanguinei an veniat contra emtorem adversus venditionem factam absque denunciatione?
  - 12 Jus congrui an habeat locum in contractu pignoratitio?
  - 13 Retrahtus an locum habeat in subhastatione facta a Iudice?
  - 14 Retrahtus an locum habeat in venditione conditionali?

AD vers. sed juxta prædicta quæro ut in n. 13. adde Benedell. in eod. tract. ad princ. constitut. in limit. 25. n. 212. ad regulam positam in n. 108. ubi etiam inquit, quod jus congrui non habet locum in re vendita, ac postea evicta per sententiam, juxta textum in dict. l. habere, nam vicinus eam retrahere non potest, ut per Capyc. in dec. 99.

- 2 vicino enim semper dominus directus est anteposendus, Ozaſch. & Cacher. in dec. Pedemonian. 156. Thesaur. dec. 170. Senatus Delphinatus in quæst. 156.
- 3 & re evicta, & venditione alteri facta ab evincēte, si contra eundem evincētem detur retrahtus, bene fundatur Afflict. opinio per Baldum in l. fin. §. in computatione col. ult. scilicet, quod non; nam evincere proprie est venire

adversus venditionem pro ea annullanda, & ad hoc ut jus congrui in ea habeat locum, oportet eam esse perfectam, alias hoc jus retrahtus minime vicino competit, ut idem Baldus in l. 2. C. de Episcop. aud. & Jo. Vincent. de Anna in sua sollempni alleg. 87. quam perfectionem sequuta evictione non retinet: nam evictio habet vim auferendi rem ab emtore, juxta verba JC. ibi: Quod non videtur perfecte cujusque illeſe, quod ex causa auferri potest; quam perfectionem esse triplicem, inquit Benedell. in princ. hujus Constitut. n. 106. vers. in emtionem autem in cit. tract. de jure protomis. inter quam non connumeratur evictio, ut etiam habetur in glos. l. 1. C. de periculo & commodo rei venditæ, & ex eodem nostro Afflict. in decis. 280. allato a Benedell. ergo contra evincētem tale jus non datur. Hoc etiam confirmatur, nam certum est, quod vicinus debeat rem capere a manu primi emtoris, in posse cujus reperiebatur res evicta, non vero venditoris, immo neque ab evincēte, ut ex Napodano in consuetud. 1. in glosa possidet iit. eodem de jure congrui n. 41. & ex Juribus per eum allatis, & per Ursil. ad Afflict. in dec. 338. n. 6. dum contra emtorem, possessoremque rei dari inquit, ut apud eundem Napodanum ubi supra in num. eodem 41. vers. nam hic loquitur, sed in bonis dicti primi emtoris non reperitur amplius, dum est jam evicta, ut ex vulgata regula l. quod evincitur ff. de regulis juris antiqui, ubi ait JC. Quod evincitur, in bonis nostris non est, ea ratione, quia amplius domini illarum rerum non sumus, ut in Libonorum §. in bonis ff. de verbor. ac rer. signific. ergo a manu possessoris rei, non vero ab alio est accipienda, secundum jura superius allata, & contra possessorem rei, seu ultimum emtorem

- agit, qui eam habet ab evicente, cuius rei erat dominus, juxta allegata per *Napodanum loc. cit.* adde *Gratian. discept. forens. in cap. 234.* ubi tractat de evictione in hac materia retractus,
- 11 & si venditor, qui erit heres institutus a consanguineo, post factam venditionem, an ad retractum non admittatur vigore statuti, ita ut possit venire adversus suam venditionem per ipsammet factam, non obstante requisita denunciatione juxta hoc statutum ab eo non facta, & si evictionis exceptione repellatur, juxta *textum in l. vendicantem ff. de evict.* nam actio compete- bat dicto consanguineo, cujus ipse heres est, & si tenetur ad pretii restitutionem tantum, an etiam ad evictionem simul cum pretii restitutione, vel si consanguineus erit heres venditoris, qui eum non requisivit in venditione, juxta ordinem statuti, de quibus vide etiam apud eundem *Gratian. ubi supra num. 26. & 27. cum seq. in cap. citato usq. ad fin.*
- 12 Sed quid in pignoratitio contractu, adde *Benedellum in princip. hujus Constitut. sancimus*, in citato sæpius tract. num. 98. *vers. quid si pluribus*, ubi sic ait: in pignore vero aliter proceditur, nam præfertur is, cui primo res obligata fuit per textum in *l. creditor §. ultim. ff. qui potior. in pign. hab.* Hæc ille, cui adde *Ursil. ad Afflict. in dec. 339.* ubi allegat *Parisi. in cons. 82. pro veritate n. 32. volum. 3.* & satis ad rem, ac magis tractat *Rendel. in citato tract. de jure protomis. in hoc §. scriptum est in verb. in venditione conjuncti vers. quod cum contrahentes a n. 6. cum seq.* & hoc idem fuit controversum in *Sac. R. Consilio* in causa quorundam Nobilium Neapolitanorum, videlicet Domini Scipionis Macedonii ex una, & Domini Caroli Carmignani ex altera, ut alias dixi, decisio cujus non fuit se-

- quuta. Actuarius fuit de *Ferrariis*, nunc *Spera*, cui adde etiam *Gratian. in qu. forens. quæst. 784. n. 9. & 12.*
- 13 ubi quærit, si habet locum retractus in subhastatione facta a Judice pro executione rei judicæ, *Dom. de Fran- chis decis. 277.* Ad id si jus contractus habeat locum in venditione conditionali, vel ne, videas *Gratian. in disceptat. forens. in cap. 742. n. 33. usque ad 40.*

S U M M A R I U M.

- 1 Statutum loquens, quod de pretio solvatur gabella, de quo intelligatur, & quaiiter?
- 2 Gabella solvenda an sit pro distractu.
- 3 Gabella, an solvatur in re, in qua solum dominium non transfertur.
- 4 Jus congrui an locum habeat in distractu, vel quando dominium non transfertur?
- 5 Gabella an sit solvenda de omni contractu?
- 6 Gabella imposita pro omnibus stabilibus distrahendis, an comprehendat fundum dotale datum pro dote?

AD *vers. item quæro n. 14.* adde quid sit gabella, & si sit res odiosa, & species servitutis, vide *Surdum in dec. 305. n. 45. & dec. 96. num. 7. Ozasch. decis. Pedemoni. 4. num. 7. fol. mihi 9.*

1 dictante statuto, ut de pretio solvatur gabella, intelligitur de eo tantum pretio, quod remanet apud venditorem deductis expensis, *Bart. in l. si hac §. quidam n. 1. ff. de condit. & demonstr.* & si erit solvenda in loco contractus, an alibi, vide *Mangrellam ad Bart. in l. Prætor ff. de publicanis & vectigalibus*, & statuto dictante, ut de pretio solvatur gabella, intelligitur de contractibus emtionum, ac venditionum, *Bart. in l. cum dotem C. de jure dotium*, sed

- sed quid in datione in solutum, an in ea solvatur gabella, etiam distante statuto, DD. & Bart. in l. si pupillorum §. Prætor ff. de rebus eorum, l. libera C. de sentent. & in l. per diversas ff. mandat. & an sit solvenda pro distractu, quemadmodum & per contractum, vide Surdum in dec. 305. supra citata
- 3 num. 9. sed quid in venditione, in qua non transfertur dominium, vide eundem Surd. in dec. 331. n. 1. & dec. 395.
- 4 num. 15. & si in his similibus contractibus habet locum jus congrui, vide omnino Benedel. in tract. eodem de jure protomis. in princ. Const. n. 129. & an sit solvenda de omni contractu, Gratian.
- 6 discept. for. cap. 715. n. 11. & statuto distante, ut solvatur gabella de omnibus stabilibus alienandis, an comprehendat fundum dotale datum in dotem, & quid in pignore dato in dotem videas eundem Gratian. cap. 777. n. 26. & an pro executione, vel accessoriis ad contractum debetur gabella, eundem Gratian. in cap. 180. n. 9.

S U M M A R I U M.

- 1 Ecclesia an habeat jus congrui, si res vendita transeat ad privatum.

AD ultimum quæsitum hujus 7. notab. n. 15. adde Napodanum in consuetud. r. de jure congrui in glosa alicujus num. 52. vers. nec obstat, ubi adversatur Afflicto nostro, ibi: Ratione mutationis personæ acquirentis; ideoque inquit, non ex eo quod Ecclesia non habet hoc jus, si deinde transeat res ad privatam personam, sequitur, ut nec ille privatus congruum habeat, nam JC. respondit in l. Paulus, alias incipit, per Procuratorem ff. de acqu. heredit. Quod castrensia esse desierunt mutatione personæ, & res privata efficitur publica, & incorporatur in fiscum,

l. fiscus ff. de jure fisci, & alia, ut apud eundem Napodanum ibique Ad-dentes, cui adde Bened. in §. ultimo n. 17. citat. tract. qui sequitur etiam in hoc Marantæ opinionem in disp. 8. Rendell. in ver. Ecclesia §. est autem.

S U M M A R I U M.

- 1 Victoria quænam sit.
- 2 Victoria unius an prosit alteri?

AD octavum Notabile adde, quod victoria hic ponitur pro sententia, ita apud Antonium Caputum in eodem verb. victoriam in glosis impressis in opere Rendellæ in vers. victoriam n. 1. & alia, ut apud eundem; & si victoria unius prosit certis aliis litis confortibus, vide Bart. in l. si qui separatim §. rescriptum n. 1. ff. de appell. & olim apud Romanos victoria erat nomen Dæ, cujus simulacrum effigebatur lauro coronatum, altera manu palmæ, altera oleæ ramum proferens, ubi victoria etiam accipitur pro hostium superatione, Cic. pro M. Mur. ubi Horat. satyr. 1. serm. ait: Quid enim concurratur, horæ momento circa mors venit, aut victoria læsa.

Ad nonum Notabile, vide ea, quæ adnotavimus supra in d. §. 2. in 6. & 7. Notab. ubi plura circa præscriptionem.

S U M M A R I U M.

- 1 Requisita in petitione juris congrui, quæ sint?
- 2 Denunciatio non requiritur in vicino secundum Consuet. Neap.
- 3 Annus denunciationis juris protomiseos currit a die scientiæ.
- 4 Denunciatio a statuto ordinata est de substantia, & non facta, actus corrumpit. num. 6.

5 *Tempus ad petendum jus protomiseos jure Hispanorum quid sit?*

AD decimum Notabile, ubi *Afflict.* tractat de requisitione, ac denunciatione facienda iis, quibus competit hoc jus, & de forma, & de sollemnitate, ac aliis requisitis ipsius denunciationis præter adnotata in d. §. 2. in 1. Notab. adde *Dom. Regentem Marchionem Tapiam in suo amplissimo Cod. Jur. Regn. in tit. de jure protomis. libr. 4. suæ*
2 *compilat. num. 80.* qui refert secundum dispositionem nostræ Neapolitanæ Consuetudinis, hanc denunciationem non esse necessariam; verum ut infra certum tempus, videlicet unius anni hoc jus congrui petatur, quia annus computabitur a tempore certæ scientiæ, non facta denunciatione, sic *Vivius in decis. 334. n. 7.* at secus hic, ubi necessaria est scientia, & pro forma requiritur; & a statuto ordinata, & de substantia actus est; & ea non facta, actus redditur nullus, *Felin. in cap. super eo column. 1. vers. ad medium de testibus cogendis, Gomez. in regula de annal. quæst. 16.* tradita per *Canonicum Novarium in summa bullar. tit. de immunit. Eccles. n. 89. vers. ratio autem.*

5 Sed quod tempus consideretur de jure Hispanorum, vide eundem *Dom. Regentem Tapiam in eodem loco*, ubi dies 9. (inquit), & a quo die currant, vide eundem, & additiones *Dom. Aldentium de Alexand. & Pisanelli*, incipientes, vide singulare: & idem de scientia, quæ est *Dom. Pisanelli*, quæ faciunt ad rem circa notabile, præter ea, quæ per nos in dicto §. 2. in
6 *notab. 2.* addita suere; & denuntiatio requisita per statutum in materia retractus est forma, qua omissa, corrumpit actus, *Gratian. discept. forens. 641. n. 1. & 2.*

S U M M A R I U M.

- 1 Renunciatio ut sit valida, multa requiruntur.
- 2 Renunciatum videtur juri protomiseos per lapsum temporis.
- 3 Renunciatio tam tacite, quam expresse fit.
- 4 Renunciatum non censetur nova superveniente causa, similiter ob causam publicæ utilitatis. num. 5.
- 6 Unus ex pluribus venditoribus rei communis an possit retrahere partem alterius.
- 7 Promittens non movere controversiam, an intelligatur renunciatum omni legum auxilio?
- 8 Laudes *Dom. J. U. D. Nicolai Mandina.*
- 9 Laudes *Dom. Consiliarii D. Michaelis Gomez.*

AD ultimum Notabile adde, quod ad hoc ut renunciatio sit valida, multa requiruntur, de quibus videas apud *Benedellum in §. scriptum est*, in text. ibi: *Renunciaverint numer. 17. tract. eodem, & Bard. quæst. 6. num. 6. vers. an faciens*, & tacite intelligitur renunciatum, quando quis passus est deflui tempus per hanc Constitutionem præfixum; & expresse renunciare visum est, quando per verba recusantia quis renunciat, ut apud eundem *Benedell.* qui citat *Afflict. hic*, & apud *Prosp. Rendellam in vers. non renunciaverint §. scriptum est num. 1.* & de materia tam hujus ultimi notabilis, quam etiam quæstui multa addita sunt supra in 10. *Notab. in §. primo.*

- Adde etiam *Gratian. discept. for. 672. num. 1.* ubi ait, huic juri congrui non tam expresse, verum tacite renunciari posse, allegantem *Afflict. hic*, & quod juri de futuro non intelli-

- telligatur renunciatum, nova causa superveniente, eundem *Gratian. in disceptat. for. cap. 745. num. 52.* licet ad omnia in genere referatur renunciatio, & eundem *Gratianum in cap. 671. num. 3.* ubi ait, etiam quod ob causam publicæ utilitatis. huic juri congrui potest renunciari, licet apud alios. contrarium habeatur, citatque *Mutam super consuetud. Panormit. cap. 31. num. 66.* & pluribus existentibus venditoribus unius rei communis, an unus eorum poterit retrahere partem alterius consocii, licet suam portionem tantum vendere censeatur, per *textum in l. reis*, adde eundem *Gratian. cit. cap. 672. num. 7. & 8.* ubi ait, quod censeatur renunciatum aliis partibus per consensum præstitum ceteris venditoribus; & si promiserit quis controversiam minime movere, an intelligatur renunciatum retractui etiam de futuro. competenti, eundem *Gratian. cit. cap. 745. num. 16.* & si fuerit renunciatum omni legum auxilio, ac statutorum, an excludatur etiam a beneficio retractus, eundem *Gratian. cit. loco num. 12.* pro his vero circa requisitionem, ac denunciationem, renunciationemque juris congrui sequuntur infrascriptæ allegationes, quas in facti contingentia scribebat eruditus *JC. Dom. Joannes Nicolaus Mandina* causarum Patronus doctissimus, & meus carissimus, in causa Mariæ Solimene, & Josephi Ferrigni, cum Paulo, & Carolo de Sasso in Magna Curia Vicariæ versante coram integerrimo, ac emeritissimo Dom. D. Michaeli Gomez tunc Judice in Magna Curia Vicariæ, nunc Regio Consiliario Sanctæ Claræ dignissimo.

Maria Solimena vendidit montaneam cum castagnetis, sylvis, & aliis, nuncupatam lo Gaudio, sitam in Terra Tramontis, Josepho Ferrigno, pro pretio ducatorum quatuorcentum sub die 8. Julii 1645.

Paulus, & Carolus Sassi fratres petierunt in Magna Curia Vicariæ illius relaxationem jure protomiseos, non obstante donatione facta per Josephum emtorem Presbytero Evangelistæ, uti in fraudem, offerendo ducatos tercentum veri pretii dictæ montaneæ, quamvis in instrumento asseratur ducatorum 400. petendo depositionem etiam Mariæ, ut ex libello late, præsentato mense Aprilis 1646.

Interest Mariæ victorem facere Josephum, contra quem instituit iudicium læsionis in Sacro R. Consilio, & coram Regio Consiliario Joanne Baptista Fillingerio, coram quo comparuerunt fratres de Sasso, ipsisque auditis est compilatus processus, ideoque quatenus causa esset expedienda in Magna Curia inter actores de Sasso, & dictum Ferrignum, tam ipsa Maria, quam Joseph supplicant pro absolutoria sententia, ex infrascriptis.

Primo, Maria in Festivitatibus Pentecostes anni 1645. post mortem Joannis Simeonis Solimena sui patris, cujus est heres, & consequenter tunc dictæ montaneæ domina in dicta Terra Tramontis denunciavit Paulo, & fratri de Sasso venditionem ab ea faciendam dictæ montaneæ, ducta necessitate satisfaciendi creditum Matthiæ Vitaliano, & alloquuta fuit cum dicto Paulo, eumque interpellavit pro emtione illius, ex quo Paulus prætendit habere aliam Terram collateralem, nuncupatam, la Foresta; & requisitus præfentialiter Paulus,

re-

dit se non habere commoditatem pecuniæ numeratæ secundum necessitatem dictæ Mariæ, sed si volebat ducatos 25. quolibet anno absque interesse quousque pretium fuisset, id libere agebat; cui respondit Maria, se indigere pecunia numerata præsentialiter, & solvere quolibet anno ducatos 25. erat solvere interesse pretii &c. non autem montanæ valorem, ut patet ex attestationibus super primo artic. a fol. 61. sup. articulis additis.

Quod ipsemet Paulus in ejus depositione celare non potuit, folio 66. a tergo super quinto.

Ergo dum ita expresse præsentialiter requisitus Paulus pro emtione; (tamen si ab illo non fuisset renunciatum emtioni, ut infra dicetur) obtemperatum fuit dispositioni *Constit. Sancimus de jure protomis.* sancientis in hæc verba (ut infra triginta dies solvendo justum pretium, quod sine mora verus emtor, & sine fraude dederit) & tempus prædictum currit etiam si ante denunciationem non fuerit res alienata, & pretium constitutum, ut docet Bald. in dicta *Constit. Sancimus* num. 3. & 7. vers. quid si vendo, *Afflict.* in dicta *Constitut. Sancimus*, in 9. notab. num. 28. in fine vers. sequitur ergo, & in §. 2. n. 15. vers. sed juxta, ibi: Quod vendet alteri: clarissime Prosper Rendell. in tract. dictæ *Constitut. Sancimus de jure protomis.* in §. non aliter permittimus num. 2. fol. mihi 76. igitur elapso tempore triginta dierum, fuit facta venditio Josepho, quod patet, nam dicto anno 1645. Pentecostes festum celebratum fuit die 4. Junii; emtio facta die 8. Julii, igitur non potest amplius audiri, ut patet ex textu dictæ *Constitut.* in hæc verba: *verum si infra statutum terminum pretium justum*

non solverit, de cetero non habeat jus protomiseos, quod omnes DD. observant.

Secundo, ex depositionibus trium testium probatum est super 5. art. a fol. 61. de dicta alloquutione, & denunciatione facta per Mariam Pauli, si vellet emere montaneam, & fuisse a Paulo datam licentiam Mariæ vendendi illam, cui vellet, quia ipse pecuniam numeratam non habebat.

Ergo renunciavit emtioni, remisitque sua jura, ad quæ remittenti non datur amplius regressus, l. *quæritur* 14. §. si venditor ff. de ædil. edict. cap. quam periculosum 8. dist. 7. quæst. 1. cum similib. & in puncto *Afflict.* in §. 6. scriptum est in undecimo notab. ubi exprellam hanc vocat renunciationem, eleganter & ad saturitatem, Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. glos. 9. a num. 121. ubi num. 124. de renunciatione facta ante venditionem præsentis venditore, quod optime, & late probat, & novissime sequetur Benedell. dict. tract. de jure protomiseos in animadversionibus ad §. transcurso num. 6. fol. mihi 390. ad Rendell. estque text. exprellus in dict. *Constit. Sancimus* in §. scriptum est, in fin. ibi: * Et non renunciaverint temere.

Tertio esto, quod prædicta non fuissent probata, sed tantum esset disceptatum non de tempore triginta dierum, sed quatuor mensium, fingendo Paulum, & Carolum absentes, ex aliqua justa causa impeditos, juxta textum in dict. *Constitut. Sancimus* in §. licet, ibi: *Infra quatuor menses debet venire, & solvere justum pretium cum legitimis usuris, & necessariis expensis.* Videndum si illi fratres de Sasso hoc tempus quadrimestre præterire fecerunt, & sive hoc tempus erit metiendum a die scientiæ, secundum doctrinam Baldi late hoc probantis in di-

dicta Constitut. Sancimus *vers.* venio ad statutum num. 17. sive a die denunciationis secundum alios, semper dictum tempus erit elapsum ex infra-scriptis in processu probatis.

Primo iterum ex attestationibus Ferrigni probatum est super 4. art. a terg. quod dicto mense Julio 1645. post factam a Josepho montaneæ em-tionem, ipse accessit ad Terram Tra-montis, & alloquutus fuit cum Pau-lo Sasso, cui obtulit montaneæ em-tæ cessionem, si eam cupiebat; respondit Paulus illam nolle, sed tantum ut ea solveret pretium quorundam lignami-num emtorum a qu. Jo. Simeone Solime-na, quæ non dum cedere fecerat. Quod vero fuit inter Josephum, & Paulum facta alloquutio prædicta patet ex de-positione dicti Pauli super art. 7. fol. 67. quamvis neget relaxationem.

Secundo quia Presbyter Evangelista donatarius cepit possessionem median-te persona sui Procuratoris dictæ mon-taneæ; propterea a Curia Ducali Tra-montis banda emanare fecit, ut nul-lus per eam transiret, nec damna in-ferret, ut ex scriptura publicata die 15. Octobris 1645. fol. 51. eodem men-se comparuit Carolus de Sasso, & ali-quæ dixit, folio ead. a terg.

Examinati Paulus, & Carolus su-per nono art. fol. 62. Paulus deposuit dictam petitionem fuisse ab illo scri-ptam in præsentia, & ab isto præsen-tatam, quod etiam deposuit Carolus super 9. fol. 68.

Ergo a die 29. Octobris ambobus fratribus de Sasso innotuit judicialiter alienatio venditæ montaneæ, conse-quenter usque ad diem 19. Aprilis 1646. quo solutum fuit pretium ejus montaneæ, sunt elapsi menses quin-que cum dimidio circiter, consequen-ter non competit jus protomiseos, ut dicit *text.* ibi: *Verum si infra sta-*

Tom. II.

tutum terminum &c. de cetero non habet jus protomiseos, & notant Do-ctores omnes, & hoc est, dum dicunt renunciationem juris congrui fieri pos-se tacite, & expresse, ut per *Affliæ. in dict. §. scriptum est num. 18. Tira-quel. de retract. convent. §. 2. glos. prima & unica num. 80.* cum tacita renunciatio inducatur ex temporis la-psu, ut per eos.

Tertio principaliter asserunt fratres de Sasso, nullum eis tempus currere potuisse; equidem verum dictæ mon-taneæ pretium fuit ducatorum tercen-tum, ut ex alio instrumento sub die 11. Augusti 1645. fol. 11. per eos præsentato in Magna Curia Vicariæ die 4. Julii 1646. tanto magis, quia in eorum primo libello protestati fue-runt, quod non curreret terminus pe-tendi jus congrui, nisi facta declara-tione.

Ista Actorum oppositio habet duas inspectiones, unam de incertitudine pretii, alteram declarationis faciendæ a Josepho, ista fuit facta fol. 3. & quicquid sit de pretio vero, illud est certissimum in dicto actorum libello assertum fuisse ducatorum tercen-tum, & ita per eos probatur ex in-strumento præsentato die 14. Julii 1646. fol. 11.

Hinc inferuntur infra-scriptæ juris conclusiones: Prima quoties actio ju-ris protomiseos, seu congrui institui-tur contra extraneum emtorem, & res emta spectet ad vicinum, requiritur pretii consignatio, & vera solutio, ut dicit *text. dict. Constitut.* ibi: *Pretium justum non solverit*, ad quod adducitur sollemnis doctrina *glos. in l. 1. in verb. necessitatem Cod. de commun. serv. manum.* quæ ait: *Prius esse sol-vendum pretium, quam tradenda res, quæ ex necessitate legis venditur, etiam in libertate, exornat Tiraquell. de re-*

T

tract.

tract. lign. §. 3. glos. 3. per totam, & novissime per Rendellam in §. non solverint in principio fol. mihi 153.

Quarto concludo, quoties præsupponitur pretii ignorantia, sit depositum alicujus certæ quantitatis, ad consequendum jus agendi, & offertur integra numeratio, & suppletio, si forte majus pretium erit rei emtæ, ita per *textum in l. statu liber. rationem §. ff. de statu liber. & in l. servus si heredi 34. §. Imperator in fin. ff. eodem*, tradunt Doctores, præsertim *Cepoll. cautel. 26. & post Cassan. Boer. Gaill. & alios* notat novissime *Rendella in §. non solverit n. 28. fol. 157. ubi testatur ita communiter praticari.*

Consequentia erit, quod si non fuerit factum depositum, & dubii oblatio a vicino, merito exceptione repellitur, ut in dicta *Constitut. Sancimus* toties allegata, & post DD. refert *Rendel. num. 21.*

Ergo, isti actores de Sasso certo sciebant, ad minus montanæ venditæ a Maria d. Josepho pretium fuisse ducatorum tercentorum, & ut ipsi in libello constituentur, & ex instrumento probarunt, merito debebant facere depositum ducatorum tercentum, & cujusvis alterius dubietatis oblationem facere, quod quia non egerunt, merito omni jure protomiseos; si quod competebat, carere debent.

Quinto, est clara juris regula *actore non probante reus absolvitur*, l. qui accusare 4. C. de edend. l. actor 23. C. de probat. at in isto judicio juris congrui, seu protomiseos actores isti tenebantur probare saltem collateralis fundi possessionem, allegando dominium, ut post alios probat *Rendell. in §. habeat dicta Constitut. Sancimus*

fol. 14. a num. 5. & concludit num. 6. possessionem præcedente domini allegatione taliter probandam, ex qua saltem præsumtive dominium probetur, ut per eum allegantem DD. præsertim Præf. de Franch. decis. 242.

At isti actores de Sasso nihil probaverunt circa actualem possessionem, sed testes alii dicunt istam montanæ adesse prope bona dictorum de Sasso, alii quod possident, nulla adjecta causa, merito ex ista regula posset absolvi conventus, ex satis deductis per *Rendel. ubi supra.*

Constat ex deductis, ac probatis factam fuisse a Maria vendere volente requisitionem, & denunciationem, pacto fuisse a Paulo renunciatum emtioni, exequutam venditionem post triginta dies præterisse multos, multosque menses a qualibet scientia usque ad litis exordium, nunquam fuisse factum depositum pretii saltem ducatorum tercentum, nec probatum se possessores uti dominos.

Superest, ut Domini Jusdicentes absolutoriam sententiam proferant in beneficium Ferrigni conventi, cum istud judicium descendat ex lege protomiseos, quæ est odiosa, ut per DD. infinitos allegatos a *Tiraq. in præfat. ad tract. de utroque re tract. n. 60. & sequitur post Afflict. & alios Rendell. in fin. rubricæ de jure protomif. ideoque strictissime interpretandum, l. quod vero ff. de legib. cap. quæ a jure & regul. jur. in 6. auth. quas actiones C. de sacrosanct. Eccles. l. si vero §. de viro, ubi DD. ff. soluto matr. exornat Tiraquel. num. 62.*

Cetera vero integritas, ac eorundem Dominorum Judicantium supplebit religio.

NOVÆ ADDITIONES

AD §. VI.

¹ **T**Extum hujus §. scriptum est, ut in linea 4. hic pag. 121. in autographo Afflicti ita scriptum invenit: & prope sunt in vendicatione conjuncti, victoriam ipsius vendicationis habeant. In tali itaque ordine, ut habeant ipsam protomisim in unius anni spatium &c. in textu vero penes Reg. Tap. de jure Regn. lib. 4. tit. 17. pag. 72. col. 2.: & prope sunt in venditione conjuncti, qui victoriam ipsius venditionis habeant. In tali itaque ordine, ut qui habent ipsam protomisim, & non sunt in ipsa terra, sed in alia, habent in venditione protomisim infra unius anni spatium &c. juxta hanc lectionem Regentis Tapiæ est textus, qui extat in fine Capitulorum Regni cum annotationib. Conf. de Bottis.

² In fine textus hujus §. juxta lectionem Afflicti dicitur, & non renunciaverint temere; hac lectione usus fuit Jo: Nicolaus Mandina olim causarum patronus in sua allegatione pro Josepho Ferrigno cum fratribus de Sasso, a Rummi hic relata pag. 144. col. 2.; in lectione Tapiæ & de Bottis habetur: & non renunciaverint emere. Ex hac duplici lectione textum imperfectum restitui modo, quo vides, & earum instructus utere modo quo convenit.

³ Afflicti in 8. not. num. 16. pag. 128. col. 2. ait, quod Advocatus quando vincit in causa, dicitur habere victoriam, sicuti miles &c. Adde sic in l. Advocati C. de advoc. divers. judic. Impp. expresserunt quod non minus provident humano generi, quam si prædiis, atque vulneribus patriam parentesque salvarent: nec enim solos nostro imperio

militare credimus illos, qui gladiis, clypeis, & thoracibus nituntur, sed etiam advocatos; militant namque causarum patroni, qui glorioso vocis confissi munimine laborantium spem, vitam & posteros defendunt.

⁴ Advocati pro victoriis obtinent palmaria quæ taxabantur ingentibus summis, ad quorum exorbitantiam refrenandam, secundam inter gratias Civitas Neapolis petiit Carolo Bourbonio tunc hujus Regni, nunc Hispaniarum Regi, qui calendis Augusti 1746. petitioni annuit, methodumque dedit palmaria taxandi, ut ex petitione, & Gratia, quæ hic describuntur, videre est.

„ II. Essendosi considerato che il
„ danno, che proviene non meno a
„ questo fedelissimo Pubblico, che a
„ tutto il Regno per gli palmarj,
„ che si pretendono dagli Avvocati
„ per tutte le cause da essi patrocinate,
„ e difese, che vengono tassati
„ senza limitazione alcuna a somme
„ eccessive; sarà proprio della sua Real
„ giustizia e clemenza il degnarsi ordinare,
„ che sino alla somma di dodici
„ cati diecimila non debbano tassarsi
„ i palmarj, se non che alla ragione
„ del cinque per cento, avendosi riguardo
„ alle fatiche, le quali si fanno. Nelle cause poi che eccedano
„ i dodici diecimila sino a dodici
„ cati ventimila non debbano tassarsi
„ più che al quattro per cento. E nelle cause finalmente che oltrepassano
„ i dodici cati ventimila debbano tassarsi
„ al tre per cento; con andare comprese in dette somme de' palmarj

„ marj delle quantità che spettano al
 „ Procuratore costituito in dette cau-
 „ se, e che il pagamento de' palmarj
 „ non possa pretendersi se non termi-
 „ nata la causa, e passata in cosa
 „ giudicata.

„ Placet palmaria deberi unis Ad-
 „ vocatis statim a die latæ sententiæ,
 „ ex qua palmarium debeatur sine de-
 „ ductione ejus, quod Procuratoribus
 „ debeatur. Deberi autem ipsa palma-
 „ ria, habita ratione dumtaxat ejus,
 „ quod ad illum perveniat, aut per-
 „ venturum sit, secundum quem sen-
 „ tentia lata fuerit, detracto ære alie-
 „ no omnique onere; quod adhæreat
 „ rei in judicium deductæ, & acqui-
 „ sitæ, aut quomodocunque ejus valo-
 „ rem imminuat. Placet vero ita me-
 „ tienda esse palmaria, ut quum cau-
 „ sæ summa decem millia ducatorum
 „ non exceßerit, tres ducati singulis
 „ causæ ducatis centum palmarj no-
 „ minè imponantur. Quum vero cau-
 „ sæ summa major fuerit decem mil-
 „ libus ducatorum, minor vigintimil-
 „ libus singulis causæ ducatis cen-
 „ tum, duo ducati cum dimidio im-
 „ ponentur palmarj nomine, ut hujus
 „ secundæ classis palmarium minus
 „ non sit ducatis trecentis. Quum
 „ autem causæ summa viginti millia
 „ ducatorum exceßerit, minor vero
 „ fuit quadraginta millibus, singuli
 „ causæ ducati centum palmarium pa-
 „ riant duorum ducatorum; ita tamen
 „ ut hoc tertiæ classis palmarium mi-
 „ nus non sit ducatis quingentis. Quum
 „ denique causæ summa major fuerit
 „ ducatis quadraginta millibus ad
 „ quamcumque summam maximam
 „ pertigerit, nec minus octingentis,
 „ nec majus millenis ducatis palma-
 „ rium sit; & hoc mille ducatorum
 „ palmarium, summum, & extremum
 „ sit pro quolibet cujuslibet valoris

„ causa. Placet etiam pacta quælibet
 „ contra hanc Constitutionem inita
 „ pro turpibus haberi; accepta, tan-
 „ quam indebita restitui; & conven-
 „ tionis iniquæ & acceptionis reos
 „ Advocates infames esse; ac propte-
 „ rea poenis aliis arbitrio Judicantium
 „ infligendis obnoxios.

5 Rummi pag. 141. col. 2. ad 9. notab. n. 2.
 circa præscriptionem remittit se ad
 suas adnotationes. &c. Adde quod in
 hac Civitate ubi nostræ Consuetudines
 vigent, non datur præscriptio servitu-
 tum, etiamsi longissimi temporis, adver-
 sus casalenum sive domum destructam
*Consuet. contra habentem de aperturi,
 non faciendis.*

6 Idem Rex Carolus cum sua Regali
 Constitutione 14. Martii 1738. statuit
 in §. 3. num. 1. & 2. quod omnes
 Consiliarii quatuor Aularum S. R. C.
 in quatuor diebus singulorum annorum
 destinandis a Præsidente ejusdem Tribunalis
 simul congregentur, & decident quan-
 dam disceptationem legalem tam le-
 gis communis, quam municipalis, pro-
 ponendam alternatim ab uno ex Aula-
 rum Præfectis, & de decisione sequuta
 consulatur Rex, qui, si ei libuerit, appro-
 bare eam possit, & juxta decisionem a
 Rege approbatam tanquam legem con-
 ditam fieri debeant decisiones in no-
 stris Tribunalibus. Jussisque primo loco
 discuti articulum an in Regno de-
 beant admitti præscriptiones & quibus
 in casibus. Articulus fuit decisus die
 23. Decembris ejusdem anni 1738. &
 sub die 15. Decembris 1742. a Rege
 approbatus.

7 Constitutio 18. Martii 1738. d. §.
 3. n. 1. & 2. ita statuit.

„ I. Comechè si considera che la
 „ lunghezza delle liti in buona parte
 „ derivi dalle discussioni delle contro-
 „ vertite opinioni d' infiniti Articoli
 „ non meno della legge comune, che
 „ an-

„ anche delle leggi municipali di que-
 „ sto Regno; Ordiniamo perciò, che
 „ quattro volte in ogni anno si deb-
 „ bano unire tutte le quattro Ruote
 „ del S. C. nella giornata, che per
 „ tale effetto si destinerà dal Presi-
 „ dente del medesimo, ove si debba
 „ da uno de' Capi di Ruota in giro
 „ proporre un Articolo, come sopra
 „ controverito quale dall' intiero S. C.
 „ debba decidersi; e deciso che sarà,
 „ ne debba far rappresentazione a Noi,
 „ affinchè, se altrimenti non ci sem-
 „ brerà, possiamo approvare una tale
 „ decisione; ed approvata che sarà,
 „ si debba secondo una tal decisione
 „ giudicare ne' casi simili in tutt' i
 „ Tribunali del Regno ..

„ II. E perchè la più importante
 „ determinazione si è quella, se in
 „ Regno debba ammettersi la prescri-
 „ zione, ed in quali casi; Per tanto
 „ nella prima unione delle quattro
 „ Ruote del S. C. vogliamo che deb-
 „ ba trattarsi questa materia, deter-
 „ minandosi la maniera colla quale
 „ si debbano avere in Regno per pre-
 „ scritte le azioni. E sino a tanto
 „ che non sarà stabilito questo punto
 „ generale, vogliamo, che da oggi
 „ avanti se l' Autore muove lite con-
 „ tro di alcuno, e l'azione di muover
 „ la lite l'abbia acquistata trent'anni
 „ prima di proporla, in questo caso
 „ non si possa dare il termine se non
 „ dopo che saranno elassi due mesi
 „ dal giorno, che sarà notificata la
 „ prima petizione alla Parte avversa,
 „ affinchè la medesima possa prepararsi
 „ alla difesa, ed instruirsi di quelle
 „ cose, delle quali verisimilmente non
 „ può esser consapevole per il lasso
 „ del tempo; e che dopo che saranno
 „ scorsi due mesi, si proceda alla
 „ compilazione del giudizio nella for-
 „ ma prescritta di sopra. E compi-

„ lato che sarà il termine, e fatta la
 „ Monizione *ad sententiam* non si
 „ possa decidere la causa, se non dopo
 „ che sarà passato un mese dal giorno,
 „ che sarà notificata la Monizione.
 8. Deciso autem facta ab omnibus
 Consiliariis quatuor Aularum S.C. sub
 die 23. Decembris 1738. fuit sequens.
 „ Die 23. Decembris 1738. Jundis
 „ quatuor Aulis pro executione §. 3.
 „ num. 1. & 2. Regalis Constitutionis
 „ editæ sub die 18. mensis Martii
 „ 1738. Sacrum Consilium censet
 „ Præscriptioni, qua actione extin-
 „ guuntur, in quocumque Regni Foro
 „ locum esse oportere, modo condi-
 „ tionibus a jure civili, pontificio,
 „ ac lege municipali præstitutis plane
 „ sit confirmata. Propterea neque de-
 „ bitorem qui ob conscientiam debiti
 „ semper est in mala fide; neque
 „ heredem, licet bonæ fidei, qui pos-
 „ sessori malæ fidei successerit, præ-
 „ scriptione juvari unquam posse. Ce-
 „ terum in tertio possessore bonam
 „ fidem præsumendam esse, ideoque
 „ lapsu triginta annorum a die natæ
 „ actionis, ac deductis temporibus de
 „ jure deducendis, legitima præscri-
 „ ptione eum recte uti posse. Ad hanc
 „ tamen excludendam, licere Adori
 „ apertis argumentis probare illum
 „ possessorem, sive ab initio, sive in-
 „ tra præscriptionis spatium vere in
 „ mala fide fuisse, probationibus præ-
 „ sumptæ malæ fidei prorsus rejectis.
 „ Præterea in quæstionibus infra
 „ notatis, ubi nullæ a litigatoribus
 „ scripturæ productæ sunt sive publi-
 „ cæ, sive privatæ non præscriptio-
 „ nis ope, sed vi præsumptæ solutio-
 „ nis ita discernendum putat.
 „ Causidicos, sive Advocatos, &
 „ Procuratores litium, ex quo vel
 „ patrocinium reliquere, vel mandato
 „ sunt defecti, pro honorario, aut
 „ pal.

„ palmario , sive laboribus intra bien-
 „ nium agere posse , post id tempus
 „ repellendos .
 „ Notariis a die confectarum scri-
 „ pturarum quicunque earum exemplum
 „ sive copiam non tradiderint , meri-
 „ tarum mercedum causæ non ultra
 „ biennium agere licere ; traditis vero
 „ quandocunque copiis quicquam pe-
 „ tendi jus non esse .
 „ Pharmacopolis ob vendita medi-
 „ camenta , si adversus eum , qui ea
 „ acceperit , acturi sint , biennium
 „ concedi ; si vero post ipsius obitum
 „ ab herede repetere instituant , intra
 „ duos menses agendum ; post a ju-
 „ dicio removendos .
 „ Fabros omnes , atque Artifices de
 „ pretio rerum manufactarum , labo-
 „ rumque mercede recuperanda , intra
 „ annum experiri debere , post annum
 „ a die operis expleti actionem peni-
 „ tus negandam .
 „ Denique famulis , ceterisque , qui
 „ operas suas locant , postquam a fa-
 „ mulatu , ministeriove discesserint ,
 „ intra duos menses , dumtaxat , pe-
 „ tendi salarium facultatem esse tri-
 „ buendam .
 „ Quæ tamen omnia robur ac fir-
 „ mitatem capient in posterum a die
 „ promulgationis , si Regia Majestas
 „ annuerit , quamobrem ad eam de
 „ omnibus referatur . Vincentius de
 „ Ipolito Præses . Horatius Rocca .
 „ Antonius Maggiocco . Franciscus
 „ Ventura . Carolus Danza . Hierony-
 „ mus Arena . Franciscus Maria La-
 „ narius . Thomas Vargas Machuoca .
 „ Ferdinandus Porcinari . Franciscus
 „ Crivelli . Cæsar Inviiti . Joannes
 „ Antonius Castagnola . Dominicus
 „ Bruni . Carolus Gaeta . Vitalis de
 „ Vitale . Joseph Casimirus Capozzu-
 „ tus . Thomas Xaverius Caravita .
 „ Franciscus Guerrasius . Balthasar Ci-

„ to . Didacus Zapata . Cæsar Bosco .
 „ Simon Salazar . Franciscus Petrelli .
 „ Donatus Antonius de Atli . Tibe-
 „ rius de Fiore . Franciscus Porcelli
 „ a secretis . Bernardus Tanusius .

9 De hac & altera decisione circa ali-
 „ mentorum præstationem filiis familias
 „ renuentibus habitare cum patre juxta
 „ Consuetudinem Neapolitanam simul &
 „ semel consultus Rex Carolus eas ap-
 „ probavit sequenti diplomate .

„ Ha visto el Rey las dos decisio-
 „ nes de las quatro Ruedas del Con-
 „ sejo hechas en execucion del §. 3.
 „ num. 1. & 2. de su Constitucion
 „ de 18. de Marzo del año de 1738.
 „ y representadas por V. S. con su
 „ carta de 2. de Enero de esto año ;
 „ una de las quales pertenece a las
 „ Prescripciones , y otra a los Alimen-
 „ tos , que los Padres deben a los
 „ hijos en vigor de la Consuetud
 „ Napolitana , copia de las quales es
 „ la adjunta firmada de mi mano .
 „ Y habiendo Su Magestad aprobado
 „ ambas las decisiones en la forma , en
 „ la qual las quatro Ruedas las han
 „ formado . Me ha mandado dezir a
 „ V. S. y que se observen como ley
 „ en todos los Tribunales del Reyno ,
 „ y que V. S. disponga , que se trasmi-
 „ ta noticia autentica de estas deci-
 „ siones , y de la adprobacion de Su
 „ Magestad a todos los Tribunales
 „ Colegiados del Reyno , encarcando a
 „ estos , que hagan lo mismo a todos
 „ las Cortes inferiores , y respectiva-
 „ mente subordinadas a los mismos .
 „ Dio guarde a V. S. muchos años
 „ como deseo . Palacio y Diziembre
 „ 15. de 1742. Bernardo Tanucci .
 „ Señor Presidente del S. C.

10 Et fuerunt lectæ & promulgatæ die
 22. Decembris 1742. v3.

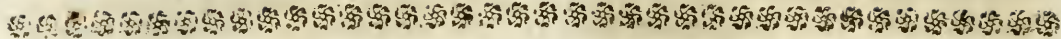
„ Supradictæ decisiones S. R. C. ac
 „ Regalis earundem approbatio fue-
 „ run-

„ runt per me publice lectæ in Aula
 „ majori. S. R. C., congregatis ibi-
 „ dem, ac pro Tribunali sedentibus
 „ Ill. Marchione. Spectabili Domino
 „ Præsede ejusdem, ac omnibus Do-
 „ minis Regiis. Consiliariis. quatuor
 „ Aularum. præsentibus. quamplurimis
 „ Magnificis Advocatis, & Procurato-
 „ ribus, aliisque personis in numero
 „ copioso. Die 22, Decembris 1742.

„ Franciscus Porcellius a Secretis.
 11. Ac ita publicatæ.
 „ A di 7. di Gennajo 1744. Io Pasqua-
 „ le Moccia Lettore de' Regj. Bandi di-
 „ co aver pubblicate le sopra scritte De-
 „ cisioni del S. R. C. e la loro Reale
 „ Approvazione per tutt' i luoghi soliti
 „ e consueti di questa fedelissima Città
 „ di Napoli = Pasquale Moccia.

§. VII.

Item de ipsa Protomisi in alio Græcorum capitulo continetur ; ut qui habent Protomisim a tribus partibus, illorum potior sit venditio ; & una pars nihil ibi habeat . Quod si habeant a duabus partibus , collatione facta recipiant eam omnes, sicut propinquitatem habeant.

S U M M A R I U M .

- 1 Vicini qui sunt in jure congrui potiores? num. 3. & 5.
- 2 Privilegium societatis majus est vicinitatis in petendo rem jure congrui. Jus congrui Neapoli quibus competat.
- 4 Vicinitatis major numerus excludit minorem numerum conjunctorum in jure congrui.
- 6 Numerus impar præfertur pari.
- 7 Sanguine propior est in jure potior.

Hæc est septima pars principalis, ubi recitatur quædam alia Constitutio Græcorum, quæ similiter loquitur de jure protomiseos; in qua quidem Græca Constitutione cavetur; quod si rei venditæ Vicinus est propinquus, a tribus partibus, præfertur alteri vicino, qui est conjunctus ab una parte, vel ex duabus partibus: in tantum quod ille, qui est conjunctus ex tribus lateribus, habeat totam rem jure congrui, totaliter excluso vicino, qui est conjunctus ex uno latere, vel duobus lateribus. Sed si vicinus est conjunctus duobus lateribus, & alter vicinus ex aliis duobus lateribus, vel ex uno latere tantum est conjunctus, & tunc res vendita proportionabiliter dividetur inter ipsos, quibus competit jus congrui, secundum proportionem propinquitatis, quam habent in illa re vendita. Hoc

dicunt usque ad §. si autem.

- 1 Nota primo ex textu, quod licet pluribus competat jus congrui, si plures sunt vicini conjuncti, ut dicit text. hujus legis in princip. ibi dum dicit, autem decem pluresve sint &c. tamen non omnibus vicinis competit, ubi est vicinus, qui habet propinquitatem a tribus lateribus rei emtæ; nam ille solus a jure congrui excludit omnes alios vicinos. Sed juxta hoc quæro, quidam habebat domum pro communi, & indiviso cum Titio, vult vendere partem suam, an vicinus, qui habet jus congrui a tribus lateribus, præferatur Titio consorti? certe non, quia primo competit jus congrui consorti, ut dicit ista lex in principio, & postea deficiente consorte competit vicino, & inter vicinos præfertur ille, qui est conjunctus a tribus lateribus, aliis conjunctis exclusis, ut Dom. Sebastian. in ult. consuetud. de jure congr. pro hoc facit, quod socius ratione societatis succedit Imperiali largitati ipsi socio, excluso fisco, ut in l. 1. C. si sol. Imper. larg. lib. 10. patet ergo,
- 2 quod majus est privilegium societatis, quam vicinitatis in petendo rem jure congrui. At est sciendum, quod in Civitate Neapolis jus congrui primo competit soli consorti ejusdem domus: Secundo competit illi, qui ex parte inferiori habet domum, puta erat di-

ver-

verforum dominorum, si venditur medium solare, ille, qui habet solare inferius, excludit illum, qui habet solare superius, & etiam excludit collaterales vicinos, & eadem ratione si venditur solare superius habens solare medium, præfertur habenti solare inferius, & etiam collateralibus. Si venditur solare inferius, ille qui habet solare super ipsum immediatum, potest illud petere jure congrui, exclusis aliis omnibus, secundum aliam consuetudinem Neapolitanam: Tertio competit jus congrui illi, qui habet domum superiorem: Quarto his deficientibus, competit collateralibus: Quinto competit illis, qui sunt propinqui per capita, collaterales vero non habent jus congrui, ut dicit Dom. Sebast. in præallegata consuetud. de jure congrui, quæ incipit si domus habet. Sed de hoc non fit mentio in ista lege, ideo omitto examinare, quod ibi tangit Dom. Sebastian. Quomodo sciemus, quod una domus habens plura solaria dicatur una domus vel plures domus. Item quare jus congrui competit inferiori membro potius, quam superiori, de quibus per eum.

- 3 Sed juxta materiam nostram quæro, venditur domus, quæ est mihi conjuncta in tribus partibus, Sempronio vero est conjuncta ex una parte, sed est consanguineus venditoris, quis præfertur? Respondeo, quod præfertur conjunctus ex tribus lateribus, seu partibus, qui habet jura duplicata, & ille non habet; nisi duo jura, & tria jura vincunt duo, ut in auth. itaque C. commun. de success. & notat glos. in vers. meliores in auth. ut Cler. apud propr. Episcop. facit pro hoc illud asseritum, quod probatio semiplena non derogat plenæ probationi, secundum Andr. de Ifern. cap. 1. inter pares de leg. Corrad. & Baldum in cap. 1. §. Tom. II.

sacramentum de consuetud. rec. feud. & Bart. in l. 1. ff. de vendit. inspic. & Bald. in l. bonæ fidei C. de jurejurand. Sed quid, si est Sempronius conjunctus ex duabus partibus, & est consanguineus, quisnam præferatur. Respondeo, quod quilibet pro medietate, & pro æquali portione venit ad jus congrui; æquiparant enim tertiam vicinitatem conjunctioni sanguinis; & ideo cum in æquali vicinitate sint, ambo veniunt ad jus congrui, quilibet pro medietate, & hoc est æquum, & licet ex mente literæ appareat contrarium, dum dicit generaliter, quod habens tres vicinitates excludit omnes. Multo fortius, si habeat quatuor, ut in auth. multo magis C. de sacrosanct. Eccles. & ideo si Sempronius esset consanguineus, & haberet tres vicinitates, certe ille præfertur alteri, qui habet tantum tres propinquitates, quia habet jura quadruplicata, argumento dict. auth. itaque cum similib. supra alleg.

- 4 Secundo notatur ex textu, quod major numerus vicinitatum excludit minorem numerum conjunctionum, facit l. si debitori ff. de fidejussorib. ibi: Quia major tollit minorem, nam & majori parti standum est, ut extr. de renunc. cap. cum inter cum concordant. & l. nulli ff. quod cujusque univers. nom. & ff. ad municip. l. quod majori cum similib. Item si sunt tres Judices delegati, statut sententiæ majoris partis, ut ff. de re judic. l. duo ex tribus. Item in Judices ordinarios, ut ff. eodem tit. l. Pomponius, & ibi glosa & C. quando prob. non est necess. l. cum magistratus. Item in arbitris, ut ff. de arbitr. l. item si unus §. fin. sic etiam statut majori parti creditorum, ubi tractatur de parte debiti remittenda, ut ff. de pact. l. juris gentium, alias l. & suum §. hodie autem, & l. majorem, & l. rescriptum in princ.

facit *l. fin. C. qui bon. ceder. poss.* ubi dicitur, quod si debitori petenti inducias ad solvendum, major pars creditorum inducias tribuit, statur majori pari creditorum, facit *d. l. majorem ff. de pac. & sepul. cap. fin.* & de hoc consultuit Dom. Joan. Ludovic. in *conf. incip. debuit unus*, quod consilium positum est inter consilia Baldi.

- 5 Tercio notetur ex *textu*, ibi una pars quod iste *textus* potest habere duplicem intellectum, scilicet quod dicitur vicinus, qui habet vicinitatem unam, vel duas, & ita posui in summario: Secundus intellectus est, quod habet jus congrui, qui a tribus partibus est vicinus, & ille, qui vicinitatem, & unam partem tantum habet, non habet jus congrui. Sed si a duabus partibus habet, admittitur ad jus congrui pro tribus partibus proportionabiliter, idest ille, qui tres confines habet, habebit tres partes; qui vero duos confines, duas partes habebit, & iste intellectus est magis æquus.

Quarto nota ex *textu*, quod vicinus habet jus congrui pro ea parte, pro qua est conjunctus secundum portionem conjunctionum, ut expresse probat iste *textus*.

- 6 Quinto nota ex *textu* de trino numero, & sic de numero impari. Felicius enim agitur aliquid in numero impari alias dispari, quam in numero pari, ut *ff. de arbitr. l. item si unus*, & de *offic. deleg. cap. prudentia in fin.* & de numero perfecto notat Joan. Andr. in *fin. proæm. lib. 6. in vers. perfectus*, & de septenario, & quaternario numero, vide *extr. de consangu. affinit. cap. non debet*, & de *celebr. mis. cap. 1. & 15. dist. cap. 1.* Item de plurali numero, & singulari in *cap. pluralis locutio de reg. jur. in 6.*

- 7 Sexto nota *textus* ibi potior, quod potior in sanguine est potior in jure

congrui, sicut dicimus, quod qui prior in tempore, potior in jure, ut in *tot. tit. ff. qui potior. in pign. hab.* ad hoc etiam regula *C. de potior. ad mun. nom. lib. 10.* Septimo, & ultimo nota ex *textu*, quod paria sunt, si vicinus habeat unam conjunctionem, & vicinus alter habeat alteram conjunctionem; & si habeat duas conjunctiones, si alter vicinus duas alias habeat conjunctiones; & consequenter veniunt ambo pro æquali portione ad jus protomiseos, ut æqualitas inter ipsos servetur, ut in *l. fin. C. de sum. & lit. expens. cum concordant. & in auth. quib. mod. natur. effic. sui §. filius*, & de æqualitate servanda multa dixi in *cap. Imperator Lotharius*, in illa quæstione magna, an patruus succedat nepoti. Alia notanda hic non sunt propter brevitatem *textus*, ideo venio ad §. sequentem, qui incipit *si autem concurrat*.

Hunc §. non habet exemplar unicum, quod tunc habebamus, cum hæc præli festinatione e manibus eriperentur: sed hæc etiam Constitutionum Neapolitanarum Codex ille maximo apparatu certarum, atque characterum magnificentia Venetiis impressus, sed depravatissime, si quis alius unquam habet. Porro sufficere nobis abunde puto, si glosam ipsam habuerimus, donec integer Constitutionum liber exeat. Liquet namque Constitutionis Textum in frontispitio positum a sexta quidem particula ad finem usque penitus in inversum.

A D D I T I O

Ad §. VII.

S U M M A R I U M.

- 1 Constitutio Græca de jure protomiseos in quo differat a Constitutione Sancimus,

- 2 *vicinus*, & a *Consuet. Neapolit.*
 3 *Vicinus quis sit.*
 3 *Loca convicinia quæ dicantur, & maxime secundum Bullam Xistinam.*
 num. 4.
 5 *Vicinus dicitur, qui prædia sic vicina habet, quod ejus vox auditur.*
 6 *Potiores vicini qui sint in jure protomiseos.*
 7 *Vicinus quomodo unus possit esse magis vicinus quam alius.*
 8 *Concors, qui dicatur. & num. 13.*
 9 *Consortes qui dicantur.*
 10 *Jus protomiseos an potius consorti, quam vicino competat.*
 11 *In venditione rei communis quid servandum.*
 12 *Consuetudo admittit consortem, & socium.*
 14 *Confors, sive socius, an præferatur in venditione jurisdictionis, & casus refertur. num. 15. ac decisio Sac. R. Consilii. num. 16. & 17.*
 18 *Jurisdiclio est de jure publico.*
 19 *Confors si minus pretium offerat in venditione rei an præferatur.*

A Dde ad hunc §. *Benedell. in hoc eodem §. num. 1. fol. mihi 88. & Benedellum Jacob. Novell. aliosque Scribent. in tract. de jure protomis. & nota, quod differt Constitutio hæc Græca a nostra Consuetud. Neap. incip. si ex uno latere posita sub tit. de jure congrui, nam in hac Consuetud. disponitur, ut existentibus pluribus ex uno latere, & ex alio latere uno tantum, ut medietas competat uni, & altera medietas aliis; hic vero secus: nam plures ex una parte existentes præferuntur uni tantum ex diversa parte conjuncto. Discrepat etiam a Consuetud. nostra, circa ordinem requisitionis faciendæ.*

- 2 Ad 1. *Notab. ubi quid sit vicinus? dic vicinum esse illum, qui domum*

vicinam, vel propinquam habet, vel vicum, l. *vicinus C. de nupt. vel etiam qui prædio cohæreat, ita apud Benedell. in ejus animadvers. & signanter in rubr. impressa post tractatum editum per Prosper. Rendell. fol. mihi 363. num. 2. quomodo vero intelligitur, & quæ dicantur loca convicinia, vide Bart. in l. si tertius ff. de aqua pluvia arcenda, & in l. fin. C. de iis quibus ut indignis, Mantuan. in eodem tractatu, ac Bald. Perusinus super 10. dubio, Luc. de Penn. in l. quicumque §. fin. vers. uniuscujusque vicinus C. de omni agro deserto libr. 11. Bard. in §. 4. numer. 6. fol. mihi 55. in antiquis in eodem tractatu de jure protom. ubi tractat de Bulla Xistina,*

4 & inquit, quod capiuntur pro contiguitate, ac domibus contiguis, dum in ea agitur de incorporatione domorum, quæ propter contiguitatem sit ad Urbis ornamentum; vicinus etiam est ille, quia loca proxima, ac prædia ita vicina habet, unde ejus vox auditur, quando clamat, l. 1. §. eodem ff. ad Senatuscons. Syllanian. vel etiam cujus ædes conspiciuntur, ut habet ut apud eundem Benedell. in rubr. ejusd. num. 18.

6 Sed qui potiores in hoc jure congrui horum vicinorum? dic, quod non tantum illi, qui habent majorem vicinitatem, verum habentes etiam minimam, dummodo sit socius, consors, vel de parentela; hic an excludit omnes alios vicinos, per textum in l. si emtore ff. de minorib. ita apud Maxill. in Barenfi Consuetud. si duo n. 8. cum Benedell. super hoc eod. §. num. 17. qui citat eundem Maxill. vide noviss. Addentes ad Capyc. in addit. ad decis. 36. numer. 2. & quando una vicinitas intelligatur proximior alterius, vide Rendel. in eodem hoc §. in vers. domum prope castrum num. 3.

- num. 3. ubi citat *Marantam in tract. multipl. alien. prohib.* num. 124. qui declarat: *Quomodo unus possit esse magis vicinus, quam alius, vide etiam Tiraquel. in tract. de retract. lignag. §. 1. glos. 9. num. 26. citatum ab eod. Rendell. & nonnulla conceduntur ratione vicinitatis, quæ alias minime concederentur, text. & glos. in cap. quoniam 12. cap. 1. & aliæ apud Marant. in disput. 8. n. 33.*
- 8 Dum fit mentio hic de consorte, adde quod consors est ille, qui rei domini particeps est, ita *Bald. in l. dudum in fin. ff. de contrahend. emt. & vendit.* & quod ita sit sumendus in statutis loquentibus de consorte, idem *Bald. ut supra*, sic etiam dicitur consors ille, qui est socius in una re, vel in pluribus, *glos. ex §. item si inter Instit. tit. de obligation. quæ in quasi contract. nascuntur, Alex. in cons. 40.* dicuntur etiam consortes illi, qui sunt de parentela, ita *Salyc. in l. dudum post glos. C. de contrahend. emtion. videas Felin. in rubr. de tregua & pace column. 7. Specul. in tit. de appellation. §. 1. vers. & permissu obtinent.*
- 10 Sed in venditione unius rei an potius competat hoc jus congrui consortii, ac socio ejusdem rei, quam vicino, qui conjungitur ex parte lateris, vel capitis, sicut disponitur per nostram *Consuetud. si quis habet in eodem tit. de jure congrui, vide Joannem de Amicis in suo cons. 20. & Marsil. in l. 1. §. cum quidam ff. de quest. n. 20. & Boer. sollemniter in decis. 11*
117. & quid observandum in his venditionibus rei communis, vide *Capycium decis. 36. & Masull. & alios Addent. ibid. Ursil. ad Afflict. in decis. 23. n. 6. & 7. citantem Tiraquell. in tractatu primogenit. quest. 60. a num. 15. & 16. fol. 159. Boer. decis. 46.*
- & licet de jure communi per *l. dudum C. de contrahend. emtion. & vendition. excludatur consors*, tamen consuetudo regionis admittit consortem, & socium, *textus est in l. commune Cod. de consort. textus in l. communi liberto ff. de bonis libertor. ita refert Bened. in §. in primis tractat. eodem n. 34. vers. an autem consors, & in rubr. de jure protomis. in animadvers. impress. post tract. Dom. Rendell. n. 27. &*
- 13 28. ubi consors dicitur ille, qui in communi possidet rem, ita *Ferroneus in consuetud. Burdegal. libr. 1. de retract. §. 2.* quid autem quando venditur quædam jurisdictio, an consors, & socius ceteris præferatur, juxta *Baldi doctrinam in l. 1. Cod. qui testament. fac. poss. & in l. quicumque Cod. de fundo limitroph. libr. 11. idem Prosper. Rendella in §. in primis in vers. socii numer. 54. fol. mihi 126. qui citat Ferroneum in consuet. Burdegal. de retract. in §. 2. ubi refert decis. contra*
- 15 *Baldi opinionem in causa Regis Navarri, & Dominici Cesti, qui volebat admitti se ad partem jurisditionis cujusdam Castri venditi, in qua non*
- 16 *fuit admissus. Sed tamen pro opinione Baldi faciunt decisio Sacri R. Consilii Domin. de Franchis 18. & alia allata per Addent. ad consuetud. Neapolitan. in proæm. in §. præfatis lit. F, & Franc. Marc. decis. 359. part.*
- 17 1. verum sicut idem *Prosper Rendella* refert fuisse decisum in *Reg. Collater. Cons. in causa vertente inter Vincentium della Tolsa, cum Universitate Castri Cisternini, quæ Universitas, ut fert, fuit admissa ad prælationem jurisditionis criminalis venditæ dicto Vincentio a Regio Fisco, restituito ei pretio, exclusa Ecclesia Cathedrali Civitatis Monopoli, non obstante, quod habebat jurisditionem civilem, ac mixtam dum ei non competebar; nam si compe-*

petisset Ecclesiæ, Universitas excludatur (ait ipse) pro cuius sententia ac decisione multa ibidem a num.

18 56. usque ad finem, jurisdictio est introducta de jure publico, l. quicumque Cod. de fund. limiroph. lib. 11. & si 19 consors præferatur in venditione rei, si offerat minus pretium ratione consortii, videas pro articulo Benedell. ubi sup. loco citato d. §. in primis num. 35. & 36. ubi consors etiam dicitur ille, qui minimam habet partem in re, sicut notatur in §. quod si frumentum Instituit. de rerum divis. differentias inter consortem & proximum, vide apud Ludovic. Rom. in cons. 100. de consorte ponderandus in l. cum quidam §. quod dicitur ff. de acquirend. heredit.

S U M M A R I U M.

1 Vicinus cohærens in majori parte, quam alius, aut concurrentibus aliis vinculis, an admittatur.

1 IN vers. juxta materiam ad hunc vers. adde remissive Bardum in tract. de jure protomis. super explicat. Bullæ Xistinx in secundo notab. §. 1. num. 2. vers. si unus, ubi quærit, quid in vicino adhærente pro majori parte, quam alius vicinus, vel concurrentibus aliis vinculis, vel si res esset assinis; & citat Maxill. qui eam bene resolvit in Consuetud. Barenfi in titul. de jure protomis. il primo, in §. fin. per totum, & in §. 8. incip. & si forsan duo, num. 1. notab. 1. & vide etiam Rendell. hic in §. scriptum est, in vers. una pars nil habeat num. 6. & 7. usque ad finem vers. ubi dicit, Afflict. nostrum hic errasse, ac se somniasse, quem sequitur Borgnin. Caralc. in decis. 20. num. 26. art. 2. de contrahib. sed non debebat in his verbis proram-

pere adversus tantum insignem, & eximium virum.

S U M M A R I U M.

- 1 Major numerus vicinorum, qualiter explicatur.
- 2 Major numerus vicinitatis, quando intelligatur.
- 3 Ubi majora vincula concurrunt, ibi major pars præferitur.
- 4 Major pars creditorum admittitur in concedenda dilatione quinquennali.
- 5 Major pars creditorum concurrentium, qualiter intelligatur.
- 6 Dilatio quinquennalis non fit contra Venetos, & decisiones afferuntur.
- 7 Privilegium Mercatorum Venetorum servatur inviolabiliter.
- 8 Qui concedit, revocare potest.
- 9 Privilegium a Principe concessum, potest ab eo revocari.
- 10 Dilatio quinquennalis semel concessa, an iterum concedi debeat, referuntur decisiones.
- 11 Dilatio quinquennalis an concedatur pro debitis pensionum domorum, rerum comestibilium, & dotis.
- 12 Clericus an declinet forum in judicio dilationis quinquennalis.

AD 2. notab. adde Marantam in tract. de multiplici alienatione prohibita num. 122. in fine, & præter eum omnino Napodanum in consuetud. si ex uno vers. ex parte tit. eodem; major vero numerus vicinitatum intelligitur, ut sint illæ vicinitates, quæ a lateribus conjunguntur; nam primo istis lateribus datur congruum, deinde vero capitibus, ut apud eundem Marantam loco supra citato, & per Napodanum in verb. a capitibus; sic etiam intelligitur major numerus vicinitatum, quando quis habet aditum, ac introitum ad domum suam per domum conjunctam vicini, l. quod conclave ff. de damno inf.

infecto, ita Benedell. in ejus animad-
 versionib. in §. penult. in fine, & Bard.
 loco supra citato in dicto §. 5. notab.
 2. vers. si vero num. 2. fol. mihi 65.
 3 & ubi majora vincula concurrunt, ibi
 pars vicinitatis præfertur, argumento
 l. in adoptivis ff. de adoptionib. ex
 4 quo insertur per Afflict. etiam esse at-
 tendendam majorem partem credito-
 rum concurrentium pro danda dilatio-
 ne quinquenniali, seu moratoria com-
 muni debitori eorum, juxta disposita
 5 per text. in l. majorem C. de pact.
 quæ major pars debet esse in quanti-
 tate, non vero in numero, pro qui-
 bus videas Ursill. ad Afflict. in decis.
 288. num. 3. & 6. & Carol. de Gras-
 sis in tract. de except. 32. num. 180.
 & 182. & Præf. de Franch. in decis.
 179. ubi habetur etiam, quod minor
 pars creditorum a majore minime co-
 gi possit ad concurrendum in tali di-
 latione concedenda quoad personam
 tantum, & non etiam quoad bona, in
 alia decis. §2. n. 5. vide etiam ad
 materiam hanc Bernard. Muscatell. in
 praxi civil. Sac. Reg. Conf. part. 4. in
 glos. in verb. petendum num. 15. sic
 concludens, quod major pars intelligi-
 tur in quantitate debita, non in nume-
 ro personarum, cui debetur *, & si-
 militer ac omnino vide doctissima
 commentar. Dom. Regentis Marchionis
 Tapiæ in ejus amplissimo Cod. Jur. Regni
 part. 4. tit. de moratoria, ac salvocon-
 ducto, ubi satis eleganter, & copiose
 tractat hanc materiam, limitando
 plures casus, in quibus hæc morato-
 ria, & quinquennalis dilatio locum
 6 non habet, cui adde, ut nec contra
 mercatores Venetos possint fieri hæc
 quinquennales dilationes, ac morato-
 riæ, ut ex privilegio specialiter eis-
 dem mercatoribus Venetis concessio
 per Catholicam Majestatem Ferdinan-
 di I. in anno 1560. cujus verba sub-

stantialia sunt, videlicet: Si dichiara,
 che non si possano allegare da nissuno
 privilegio, o lettere moratorie, super-
 sessorie, o de dandis bonis, ovvero qual-
 sivoglia altra cosa, che impedisse la
 giustizia di essi mercanti ec. deinde
 in fine Placet Regiæ Majestati: ut ex
 actis penes Actuarium de Scacciavento
 rubricatis: volumen scripturarum Joan-
 nis Baptistæ de Francisco Morrone Ve-
 neto cum aliis, ubi fuit productum ta-
 le privilegium juxta sui seriem, &
 tenorem, & commentaria doctissimi Re-
 gentis Scipionis Rovii super Pragm. 3.
 7 eodem tit. & nota, quod tale privile-
 gium mercatorum Venetorum inviola-
 biliter in Sacro Regio Consilio fuisse
 in observantiam ad beneficium dicto-
 rum mercatorum Venetorum, sicut
 fuit in causa appellationis interpositæ
 pro parte Laurentii, ac Aurelii de
 Funestis, creditores recusantes concu-
 rere uti Veneti, stante eorum privile-
 gio, qui erant conventi ad concurren-
 dum cum non recusantibus, qui fuerunt
 condemnati per Magnam Curiam Vica-
 riæ ad concurrendum in biennali dila-
 tione cum creditoribus non recusantibus,
 dum ipsi concurrere renuebant, quibus
 visis videndis, visoque supradicto pri-
 vilegio concessio per Serenissimum Re-
 gem Catholicum Ferdinandum Primum
 ad beneficium Venetorum fol. 40. per
 Sacrum R. Consilium definitiva sen-
 tentia fuit declaratum, bene appella-
 tum ad Majestatem nostram, & no-
 strum S. Reg. Consilium pro parte præ-
 dictorum creditorum de Funestis, &
 propterea absolvendos esse, & absol-
 vi debere, prout definitiva prædicta
 sententia fuere absoluti, ac liberati
 a concurrendo in petita biennali dila-
 tione pro parte creditorum concurren-
 tium, quod fuit olim ad relationem
 ejusdem Illustrissimi Marchionis Tapiæ
 una Regii Consilarii in eodem Sacro Re-

Regio Consilio in aula Regii Consilii Nicolai Antonii Gizzarelli anno 1604. die 5. Aprilis penes Vassallum Actuarium, nunc Vincentius Curellus, quæ decisio fuit posita in novissima impressione ejusdem Dom. Gizzarelli 70. in ordine cum allegationibus ornatâ, & novissimis adnotationibus ampliata, & sic fuit revocatum decretum Magnæ Curie Vic. licet secus fuerit secutum in causa Joannis Baptistæ de Francisco Marrone de Bergamo Veneti contra Marcum Aurelium Marconum ejus debitorem, cui fuerat concessa triennalis dilatio petita ad ejus beneficium per creditores concurrentes, ut non obstante supradicto privilegio, minime molestaretur supradict. Marconus debitor, nec in bonis, nec de persona, durante tempore dictæ triennalis dilationis per dictum ejus creditorem, & hoc fuit ad relationem Regii olim Consilii D. Gregorii de Augulo in anno 1650. causæ Commissarii, qui fuit postea creatus Consultor in Regno Siciliæ, ibique mortuus, est decisio Sacri R. Consilii, & ratio fuit, nam dictus Marconus debitor supplicavit Domino Excellentissimo Proregi circa hoc, qui ordinavit ut Sacrum R. Consilium relationem faceret, qua deinde eidem facta per præfatum Dominum causæ Commissarium, fuit confirmata dilatio supradicta, non obstante dicto privilegio.

8 Actuarius de Scacciavento. Qui enim concesserat dictum privilegium, revocare etiam potuisset, secundum communem opinionem allatam per Butrigar. & Eminentissim. Cardinalem Zabarellam, & Abb. in cap. in natura de injuriis & damn. Curt. Jun. in consil. 1. numer. 34. vol. 1. imo

9 etiam absque causa, sed sola plenitudine potestatis, potest revocare Princeps privilegium ab eo concessum,

textus in l. qui fundus Cod. de omni agro deserto libr. 11. glos. cap. de cetero de regul. juris in 6. Bald. in cons. 139. column. 3. & cons. 300. column. 6. Cravett. in cons. 276. num. 7. column. 2. quod videtur contra id, quod habetur in supra citata decis. 70. Gizzarell. ubi etiam in fine ait, quod tale privilegium non potest derogari, cum sit concessum toti Reipublicæ Venetorum; & ideo non potest tolli: semel autem dilatione quinquenniali concessa, an iterum concedenda debitori ad instantiam creditorum concurrentium petita; negative, ut apud de Thoro in compend. decisionum part. 3. in verb. dilatio fol. 302. verum ipse refert vidisse plura decreta circa hoc interposita per Sacrum Regium Consilium ad relationem Dom. Regii Consilii Petri Pauli Theodori Genitoris bonæ memoriæ Reg. Consilii Scipionis Theodori, olim Jurisconsulti celeberrimi primæ classis in Sac. R. Consilio, ut in causa creditorum Andræ, & Baptistæ Conte, cum creditoribus recusantibus, quam ipsemet Thorus ibidem inserere curavit, quibus debitoribus non tantum idem Sacrum R. Consilium semel, sed bis, ac etiam ter concessit dilationem quinquennalem, non obstante recusatone creditorum non concurrentium; prolatis dictis sententiis in anno 1575. die 30. Martii, 1580. & 1585. penes Actuarium olim Galderium, nunc di Litto.

11 Et si habeat locum in debito contracto ex causa pensionis domorum, vel rerum comestibilium, vel pro censibus domorum, vide Regis Feder. cap. de ann. 1408. inter volumen cap. Neap. de quo meminit Anna pater in singul. 101. ubi sic fuisse decisum testatur per Sacrum R. Consilium in anno 1555. & quid in causa dotis, eum

eundem *Anna ibidem citatum*; pro materia vero dilationum illarum videas *allegationem 35. in 1. quæsto dicti Regii Consil. Theod. Junioris*, ubi doctissime de his dilationibus etiamque de illis, quæ per Principem conceduntur; & an clerico liceat declinare forum sæculare concurrente in causa dilationis petitæ pro majori parte creditorum, *Dom. Regens Sanfel. in dec. 305.*

S U M M A R I U M.

- 1 Partis appellatione venit dimidia, aliquando contra. & num. 3.
- 2 Pars quotupliciter dicatur.
- 4 Quando quis dicatur habere partem in re communi.

- 1 **A**D 3. notab. adde, quod appellatione partis in dubio venit dimidia, l. etiam ff. de usufruct. l. de ætate §. qui interrogatus ff. de interrogar. act. & alia apud Joannem Bertach. in suo amplo repertor. in lit. P, in verb. pars, vide glosam in cap. pouit penult. extr. de locato & conduct. immo quod etiam intelligatur de dimidia, tenet Benedell. in hoc eodem §. in text. ibi: a tribus partibus, juxta l. nomen §. portionis ff. de verb. signif. ubi a tribus partibus intelligitur, videlicet a tribus lateribus, ut inquit idem Benedell. hic num. 2. &
- 2 quotupliciter sit pars, & quomodo intelligatur, in dicta Bulla Xistina, adde Marc. Anton. Bardum in §. 5. notab. 2. supra citat. num. 2.
- 3 ubi appellatione partis, de dimidia intelligitur, ut prout sibi aliquid est adjectum, ut apud eundem Bardum, & apud Afflictum nostrum in decis. 44. num. 32. Prosper. Rendell. in hoc eodem tract. in vers. a duabus partibus,
- 4 n. 2. & an dicatur quis habere partem ad domum, videlicet respectu

putei, balnei communis, vel aditus seu accessus foveæ, vel canalis, cum omnino ista sint portiones domus, l. prædiis §. balnea ff. de legat. 3. & alia allata, apud Gratian. discept. forens. discept. 326. n. 5.

S U M M A R I U M.

- 1 Numerus impar an sit divisibilis.

AD 5. notab. (quarto omisso) dum circa ejus materiam sunt annotationes supradictæ, nunc adde hunc 5. notab. quod numerus impar est indivisibilis in duas partes æquales, unde Græci vocant illum *ἰσάριον* immo Poeta Mantuanus inquit:

... numero Deus impare gaudet,
ut in Ecloga 3. & sic Horatius 3. sermon. sat. 3. ibi:

Ludere par impar, equitare arundine
longa.

S U M M A R I U M.

- 1 Vicinitas debet concurrere cum consanguinitate in materia juris protomiseos.

AD 6. notab. adde, quod sola consanguinitas minime sufficit ad obtinendum congruum, sed cum ea etiam vicinitas debet concurrere; ideoque si adest inter consanguineos unus, qui est sanguine conjunctus tantum, & alius habet vicinitatem, ac rei propinquitatem cum sanguinis conjunctione, dicendum est, quod ille sit præferendus propter vicinitatem; nam vicinitas cum consanguinitate magis attenditur; duo etiam vincula magis stringunt, l. in adoptivis C. de adopt. ita apud Scribent. hic, & signanter apud Benedell. in supra cit. tract. de jure protomis. in rubr. n. 51. & infra etiam adnotabimus in §. sequ.

§. *sequ. n. 1.* & si consanguineus obtinuit sententiam contra emtorem condemnatum ad relaxandam rem, soluto ei pretio; si poterit renunciari sententiæ prædictæ, & si emtor potest eum cogere ad pretium sibi solvendum, & ad rem accipiendam jure prælationis per eum petitam, dum fuit condemnatus ad illam relaxandam, *Gratian. discept. forens. in cap. 572. n. 22.*

2 *Prælatio conceditur, ubi major adsit vinculum.*

1 **A**D ultimum notab. adde; quod in judicio semper est servanda æqualitas, hoc etiam ait *Affliæ. in Constitut. Regni in rubr. de defensis im-*
2 *ponendis num. 10.* sed quid si unus ex his habeat majora vincula, insimul cum conjunctione, ac consanguinitate: dic quod ibi datur prælatio, de quo etiam supra denotavimus in 2. notab. adde insuper *Dom. Benedell. in §. item de ipsa protomis. num. 17. vers. nec est ignorandum.*

S U M M A R I U M .

1 *Æqualitas in judicio erit servanda.*

NOVÆ ADDITIONES

A D §. VII.

A Dde ad pag. 158. n. 5. col. 1. quoad dilaciones quinquennales sive moratorias, quod ne Creditores vere fraudentur a simulatis Creditoribus, Regali Constit. 14. Martii 1738. §. 5. num. 12. statuitur, non admitti consensus Creditorum, quorum credita non sint vigore publicarum scripturarum, aut literarum executorialium expeditarum elapso anno a die, quo petitur dilatio quinquennalis in beneficium debitoris.

2 Debita autem pro alimentis includi non possunt in moratoriis, ut ex sequenti diplomate:

„ Ho hecho presente al Rey loche
 „ V. S. con el Tribunal le ha rapre-
 „ sentado en consulta de 29. del pa-
 „ sado, en observancia de la orden,
 „ que le dirigio con motivo del re-
 „ curso, que le hizo D. Aurelia Im-
 „ perial, Duquesa de Andria, para ser
 „ satisfecha de la atrasada suma de
 „ 2644. ducados, que debe conseguir
 „ del Duque de Andria su hijo por
 „ todo el mes de Agosto del año pa-
 „ sado, por razon de su dote, y an-
 „ tesfato; y de querer S. M. saver por
 „ punto general, si las deudas por cau-
 „ sa de alimentos vengán comprehen-
 „ didas en las moratorias, que se di-
 „ na conceder a los deudores; Y en-
 „ terado S. M. de todo lo que al Con-
 „ seyo se le ofrezce sobre este assunto;
 „ se ha servido declarar que no se
 „ comprehenda en la moratoria la cau-
 „ sa de alimentos corrientes, y de los
 „ que han causado deudas al alimen-
 „ tario. Y por lo que tocha a la Du-
 „ quesa D. Aurelia Imperial; manda

„ che el S. C. lo diga, y la haga
 „ prompta justicia a tenor de dicha
 „ declaracion. Y de real orden lo par-
 „ ticipo a V. S., para que lo tenga
 „ entendido, y an se execute, a cuyo
 „ fin restituo el memorial yncluso de
 „ dicha Duquesa a V. S., que guarde
 „ Dios muchos años como deseo --
 „ Palacio a 6. de Junio 1739. -- Ber-
 „ nardo Tanucci -- Señor Presidente
 „ del S. C. -- Die 14. mensis Maji
 „ 1739. -- Exequatur regalis ordo --
 „ De Ipolito.

3 Hæc dilatio quinquennalis peti debet in illo Tribunali, ubi fuit processum contra debitorem, ut ex sequenti diplomate melius patet.

„ De orden del Rey se me ha remi-
 „ tido de la Segretaria del Duque de
 „ Montealegre un villere, cuya copia
 „ es la ynclusa firmada de mi mano,
 „ y que de real orden passo a los de
 „ V. S., paraque disponga que el S. C.
 „ execute su contenido. Dios guarde
 „ a V. S. muchos años como deseo.
 „ Palacio a 27. de Junio 1741. = Ber-
 „ nardo Tanucci = Señor Presidente
 „ del S. C.

„ Haviendo dado cuenta al Rey del
 „ recurso, que V. S. me remitio con
 „ su papel de 25. de Abril pasado
 „ de los acrehedores en mayor suma
 „ de Marcos Antonio Cassino, los qua-
 „ les conociendo la impossibilidad de
 „ su deudor, havian resuelto conce-
 „ derle la dilacion quinquenal, la que
 „ venia impedida por otros acrehedo-
 „ res de menor suma, por lo que pe-
 „ dian, que la G. C. de la Vicaria
 „ procediesse sin embargo de que las
 „ deu.

„ deudas sean por causa de negocio;
 „ ha parecido a S. M. esta instancia
 „ de dichos acrehedores en mayor su-
 „ ma directamente contraria a la real
 „ resolución de 9. de Noviembre del
 „ año proximo pasado, que comuniqué
 „ a la Camara de S. Clara a la Vica-
 „ ria, y demas partes donde toca, en
 „ la que se decia, que como los cre-
 „ ditos, por los quales expedia el
 „ Magistrado del Comercio, y los
 „ Consulados letras executoriales, sen
 „ regularmente de los mas privilegia-
 „ dos, como de letras de cambio;
 „ y los mas fuertes atraen a si los
 „ menos fuertes; de manera que un
 „ deudor, que tal vez podria ser
 „ admitido al beneficio de la cesion
 „ por otros creditos, però no por
 „ aquellos privilegiados, segun acahecia
 „ en tiempo que subsistia la Delega-
 „ cion de los cambios; que los deu-
 „ dores de letras de cambia, no po-
 „ dian introducir en otro Tribunal,
 „ que en el mismo de la Delegacion,
 „ el juicio de la cesion, aunque en
 „ la Vicaria, o en otros Tribunales
 „ subyessen causas dedotas, pues dife-
 „ rentemente se eluderian las leyes
 „ estabelicidas a favor de la negocia-
 „ cion; de manera que, hallandose
 „ alguno preso de orden de Magistrado
 „ de Comercio, no puede intentar el
 „ juicio de la cesion, bienque despues
 „ sobrevengan amparas de otros acre-
 „ hedores. Y por el contrario que
 „ hallandose algun preso por duedas
 „ deducidas en otros Tribunales, se
 „ procederà al juicio de la cesion por
 „ aquel a quien pertenece con todo que
 „ despues salgan otros acrehedores por
 „ causa de Comercio; pues en este
 „ caso el Magistrado, el Consulado,
 „ a quien pertenecera, procederà co-
 „ metiendo la execucion al Tribunal,
 „ donde los patrimonios se hallan de-

„ ducidos, con orden, que los acre-
 „ hedores en mayor suma de Marcos
 „ Antonio Cassino deben enderezar la
 „ demanda al Magistrado del Comer-
 „ cio, y no a la Vicaria, tratandose
 „ de creditos contrahidos por materia
 „ de trafico, que el mas minimo ba-
 „ staria paraque el yuicio de la cesion,
 „ y de la dilacion quinquenal se inten-
 „ tasse en el dicho Magistrado; ma-
 „ yormente quando todos son de una
 „ misma naturaleza, y per causa de ne-
 „ gociacion. En cuya inteligencia,
 „ me ha mandado S. M. decir a V. S.
 „ que por esa via renueva los orde-
 „ nes correspondientes a la Camara
 „ de S. Clara, a la Vicaria, y demas
 „ donde combenga, y fuere de su in-
 „ specion, paraque se observe lo di-
 „ spues por la mencionada real deli-
 „ beracion de 9. Noviembre proximo
 „ pasado. Dios guarde a V. S. muchos
 „ años como deseo. Palacio 20. de
 „ Junio de 1741. = El Marques de
 „ Salas = Señor D. Bernardo Tanuc-
 „ ci = Bernardo Tanucci. -- Die 4. men-
 „ sis Julii 1741. = Exequatur Rega-
 „ lis Ordo, & magnificus Secretarius
 „ S. C. certioret de eo Dominos Con-
 „ siliarios omnium Aularum. = De
 „ Ipolito Præses.

4 Creditores tamen minoris summæ
 debent sequi forum Creditorum ma-
 joris summæ, ita dispositum ex sequen-
 ti Diplomate.

„ I Creditori di maggior somma di
 „ Lionardo del Giudice espongono al Re
 „ nell'acchiuso memoriale le ragioni,
 „ che loro assistono, perchè nella cau-
 „ sa, che essi sieguono co i Credito-
 „ ri in somma minore del suddetto
 „ Debitore debba procedere il Consi-
 „ glio, e non già i rispettivi Dele-
 „ gati, come essi pretendono. E
 „ visto ciò che esprellano, e la sup-
 „ plica che fanno. Mi comanda S.M.

„ di dire a V. S. Illustrissima, dispon-
 „ ga, che il Consiglio in detta con-
 „ troversia tra i Creditori di mag-
 „ gior somma, e quelli di minor
 „ somma proceda secondo i termini
 „ ordinarj di giustizia, anche per quel
 „ che tocca a i Creditori forestieri,
 „ o soggetti a i loro rispettivi Dele-
 „ gati; poichè sempre quelli che so-
 „ no di minor somma debbono com-
 „ parire in quei Tribunali, ne' quali
 „ si trova introdotta la causa ad istan-

„ za de' Creditori di maggior somma;
 „ coll' avvertenza però, che quantun-
 „ que da quel Tribunale, intesi tutti
 „ i Creditori, si venisse a concedere
 „ al suddetto Lionardo del Giudice
 „ la dilazione quinquennale, questa
 „ però non debba giovargli rispetto
 „ all' azione personale, la quale com-
 „ pete a' Creditori di lettere di cam-
 „ bio. Palazzo 22. di Settembre 1770.-
 „ Bernardo Tanucci = Signor Mar-
 „ chese Presidente del S. C.

§. VIII.

SI autem domum prope castrum habeant, ipse eam habebit, qui Protomisim per castrum habet, & non illi, qui ipsam Protomisim per parietem habent.

S U M M A R I U M.

- 1 Vicinitas in jure congrui potior est jure sanguinis.
- 2 Privilegium accidentale potentius est naturali.
- 3 Conjunctionis diversitas effectum producit diversum.
- 4 Dicitio prope idem operatur, quod dicitio juxta.
- 5 Verbum habere quid importet.

HÆc est octava pars, in qua narratur quædam alia Constitutio Græcorum, quæ vult quod si ad jus congrui concurrant parentes jure sanguinis, & vicinus jure vicinitatis, quod præferatur vicinus, qui prope est in jure congrui, hoc dicit usque ad §. est autem.

- 1 Nota primo ex *textu*, quod si plures parentes, idest pater, & mater, & avus concurrant simul ad jus congrui, & nullam conjunctionem habent respectu rei venditæ, vicinus sola ratione vicinitatis omnes excludit, quia jus vicinitatis in jure congrui potius est jure sanguinis per istum textum. Sed per statuta Civitatum, in aliquibus Terris aliud est statutum, & tunc in illa Terra stabimus ejus statuto, ut *l. omnes populi ff. de just. & jur.* nam ex diversitate locorum diversa jura statuuntur, ut in *proëm. ff. §. illud satis*. Unus ergo vicinus excludit multos parentes, sicut alibi dicitur,

quod una ratio efficax vincit duas persuasivas, secundum *Baldum in l. pater filium in repet. in 1. column. ff. de his qui sunt sui vel alieni jur.* ubi dicit, quod una ratio in specie vincit duas in genere.

- 2 Secundo nota ex *textu*, quod majus est privilegium, quod quis habet jure vicinitatis, & sic rei, quam privilegium ratione personæ; qui ratione rei conjunctæ præfertur vicinus parentibus, & sic potentius est privilegium * accidentale, quam naturale, quod est contra *l. si apud ff. de minor.* ubi potentius est privilegium ætatis, quod est naturale, quam privilegium Vellejani, vel Macedoniani, quod est accidentale. Potest dici, quod ideo vicinus præfertur consanguineo ratione subiecti, quod est reale, idest ratione rei, quæ venditur, in qua habet vicinitatem; ideo præfertur consanguineo, qui nullum jus habet in illa re, quæ venditur, & per hoc facit, quia licet consanguineus pro consanguineo non sit idoneus testis, ut in *l. 3. §. lege Julia ff. de testib.* tamen ratione subiecti potest esse testis, puta ad probandam ipsam consanguinitatem, ut *35. quæst. 6. per tot.* & ideo si vicinus esset consanguineus, admitteretur ad jus congrui, non ex persona sua, sed ex persona alterius, ut ita dicam, scilicet ratione ipsius vicinitatis, argumento *ff. de lib. & posthum. l. fin., de bon. posses. contra tab. l. filium*, & sic privilegium civile

le junctum cum aliqua naturalitate præfertur naturali solum, quia jura civilia naturalitati juncta potiora sunt, *C. de adopt. l. cum in adoptivo*, secundum *Angel. in conf. suo 101. incip. Illustrissima Domina Regina.*

3 Tercio nota ex *textu*, quod diversitas conjunctionis diversum producit effectum. Nam diversa est conjunctio sanguinis a conjunctione vicinitatis, & sic diversum producit effectum, quia prima conjunctio non habet jus congrui, secunda vero sic, ita etiam dicitur, quod beneficium ecclesiasticum non datur propter conjunctionem sanguinis, ut in *cap. 1. de præbend.* & pro hoc facit *text. 50. dist. cap. ut constitueretur*, ubi dicitur, quod varia experimenta morborum nos cogunt ad diversa remedia, & sicut diversitas corporum diversitatem animorum sæpe inducit, ita diversitas conjunctionis diversitates sententiæ inducit, licet alibi dicat *textus*, quod diversitas officiorum venustam reddit Ecclesiam, ut *89. dist. c. ad hoc.*

4 Quarto nota ex *textu* ibi, *prope*, quod tantum habet dictio *prope*, sicut dictio *juxta*, de qua dictione habes per *Bartol. in l. si statuta ff. de injur.* & in *l. Gallus §. ille casus ff. de lib. & posthum.* & in *l. fistulam §. justam ff. de serv. urbanor. præd.* & notatur in *cap. Abbates de verb. signif.* & notat *Bart. in l. decernimus C. de aquæd. lib. 10.* ubi dicit, quod si res distat ab alia per decem pedes, non dicitur juxta eam, facit *l. omnes eod. tit. & l. quidam Hyberus ff. de serv. urbanor. præd.* vide *text. in l. fin. ff. fin. regund.*, sic etiam dictio *ad* ponitur pro *juxta*, ut dicit *Bart. in l. item Labeo §. convicium ff. de injur.*

5 Quinto nota ex *textu*, ibi, *habe*, quod vicinus debet habere rem emtam per extraneum jure congrui cum effe-

ctu. Unde non liberatur ille extraneus emtor dando interesse, quia verbum *habere* significat habere cum effectu, ut *ff. de verbor. signif. l. non tantum §. fin. & habere*, sumitur duobus modis: Primo jure domini; nam illud, quod est nostrum, habere dicimus, etiam si illum possideat alius, ut *ff. de verb. signif. l. id apud se, & l. habere.* & ideo datur rei vendicatio, ut in *l. officium*, & in *l. rem ff. de rei vendic.* Secundo ratione possessionis, ut in *l. qui navem*, & ibi *Luc. de Penna C. de nautis. Tib. lib. 11.* & qui habet civilem possessionem, dicitur proprie rem habere, licet alius habeat naturalem, ut notatur *ff. de contrah. emt. l. si in emtione §. omnium*, quis autem dicatur quali habere, vide quod notatur in *l. 1. in fin. ff. comm. præd.* & scias, quod hoc verbum *habere* importat fideicommissum, ut patet in *l. fideicommiss.* & in *l. qui concubinam §. 1. ff. de legat. 3. & ff. de legat. 2. l. Lucius in princ.* extat etiam longa Glossa super hoc verbum *habere*, *Ant. Caputii*, qui eam excerpit a *Napodan. in 1. consuetud. de jure congrui, vers. alicujus*; sed male ipse applicat, dum aliud pro alio intellexit, & per hæc huc usque adnotata sit finis in isto brevi §. quem si jungis cum §. præcedenti, & sequenti habebis undecim notabilia ex his tribus §§§. & ex ista *leg. 66.* notabilia habebis. §. Est autem.

ADDITIO

Ad §. VIII.

SUMMARIUM.

- 1 Vicinitas rei an potius attendatur, quam conjunctio sanguinis, & num. 4.
- 2 Parentes, vel consanguinei an prius præferendi.

- 3 Vicinitati magis standum, quam consanguinitati.

S U M M A R I U M.

- 1 Conjunctio qualiter accipitur.
2 Affinitas comprehenditur in appellatione conjunctorum.

AD 3. notab. vide Benedell. hic in §. in primis num. 2. vers. dupliciter,
1 & conjunctio qualiter accipitur in jure civili, vide textum in cap. 1. de procurator. , & in cap. coram de offic. deleg. Abb. in cap. cum M. Ferrar. col. 3. vers. non semper de constit. & si veniant conjuncti cognatione spiritali, vide glosam in cap. fin. extr. deposit. , Felin. in d. cap. cum M. Ferrar. col. 8. post
2 Abb. 3. notab. etiamque affinitas appellatione conjunctorum comprehenditur, textus est in l. sed etiam hæc in princ. ff. de procur. ubi DD.

S U M M A R I U M.

- 1 Dictio prope quid significet, & ad quod refertur.
2 Verbum habere quid importet.

AD quantum Notab. adde quid significet dictio prope, vide text. in l. non omnis §. a barbaris ff. de re militari, & Bald. in l. quæ fortunis, col. 3. ff. de pigner. act. Bart. in l. non tantum §. pupillorum n. 1. ff. de excusat. tutor. & in auth. de Monachis in §. si vero, Decian. in cons. 108. n. 34. usq. ad 38. lib. 3. & quod hoc verbum referatur ad possessionem, & dominium, textus est in l. stipulatio ista 38. §. hæc quoque in fin. vers. habere ff. de verbor. oblig. cum aliis allatis per Gratian. discept. forens. in cap. 838. n. 6.

- 2 Ad quantum & ultimum notabile, ad verbum habere, quid importet, diximus supra in adnot. §. 1. tom. 1. pag. 156. n. 11. & 13. col. 2. & seq. & etiam in quantum ad ejus significatum.

AD hujus §. 1. & 2. Notab. & ad id, quia attenditur potius rei vicinitas, quam sanguinis conjunctio; nota:
1 nam sanguinis conjunctio multa operatur, ut ait Afflict. in decis. 308. n. 14. immo plura per sanguinis conjunctionem præsumuntur, ut ex supradictis in rubr.

2 Et nota, quod non est posita hic præsens Græca Constitutio ad derogandum illud, quod disponitur per Extravagant. nec ad aliquid innovandum in ea circa ordinem personarum, quæ vocantur ad protomisim, ut in d. §. 1. ideo voluit Federicus Secundus Imperator hic inserere hanc Græcam Constitutionem causa innovandi, ac corrigendi disposita per Constitutionem Sancimus antea scriptam, sed addendi, ut etiam dictum est in princip. adnotationum §. scriptum est glos. 1. verum per dispositionem hujus Græcæ Constitutionis magis attenditur vicinitas rei, quam conjunctio sanguinis, & utilius est habere vicinitatem, quam consanguinitatem abique vicinitate.

3 At secus per Extravagant. Sancimus, per ipsam plus prævalet consanguinitas cum rei conjunctione, quam sola vicinitas; nam dicitur in text. parentes conjuncti primo vocentur, ita ait Affl.
4 in d. §. in primis n. 37. ut consanguineus præferatur, debet habere utrumque, scilicet rem conjunctam, & consanguinitatem, quod etiam confirmatur per Rendellam in d. §. in primis, declarando illud conjuncti, positum in Constitutione, ut intelligatur etiam per rei vicinitatem, ut in verb. parentes n. 11. & 12.

NOVÆ ADDITIONES

A D §. VIII.

1 **Q**uia *Afflictus* hic pag. 165. num. 2. col. 2. loquitur de privilegiis, quædam dicam, quæ circa privilegia reperiuntur nuper statuta: Et primo, quod in Regno non admittuntur privilegia doctoratus Universitatum exterarum pro exercendis muneribus, pro quibus personæ debent privilegia doctoratus esse munitæ, ut pro munere Vicariatus Generalis Curiarum ecclesiasticarum, ut ex sequenti diplomate.

„ Alcuni Ecclesiastici della Serrafes-
 „ sendosi querelati di varj Capi di
 „ gravami loro inferiti dal P. Priore
 „ di S. Stefano del Bosco per l'ammi-
 „ nistrazione della Giustizia di questa
 „ sua Curia ecclesiastica confidata da
 „ lui in persona di un Vicario Gene-
 „ rale non dottorato. Il Re siccome
 „ ha dato le debite provvidenze su i
 „ diversi capi di aggravj, così per
 „ mezzo del Preside Provinciale ha
 „ ordinato al suddetto P. Priore, che
 „ se il di lui Vicario Generale sia spro-
 „ veduto del necessario privilegio del
 „ dottorato, debba ottenerlo fra lo
 „ spazio di mesi quattro da pubblica
 „ Università o Collegio generale di
 „ studj, e se il privilegio proceda da
 „ qualche Università estera impetrar si
 „ debba il Regio placito, altrimenti
 „ scorso tal termine si debba esso P.
 „ Priore provvedere di altra persona,
 „ a cui non manchino tutt'i requisiti
 „ da poter esercitare l'impiego del
 „ Vicariato Generale. Con questa oc-
 „ casione il Re parimente ha stabilito
 „ che da oggi in avanti non si ammet-
 „ tano privilegj di Università estere,

„ e che ciò si osservi generalmente
 „ senza espressa dispensa ed approva-
 „ zione della M. S., che non dispen-
 „ serà se non che per causa grave. Di
 „ Real Ordine partecipo a V.S. questa
 „ sovrana risoluzione di S. M. per in-
 „ telligenza della Real Camera, dalla
 „ quale se ne potrà rendere partecipe
 „ anche la Curia del Cappellano Mag-
 „ giore per sua norma, e regolamento
 „ Palazzo 17. di Marzo 1759. = Giu-
 „ lio Cesare d'Andrea. = Rapolla.

2 **J**ussit Rex non admitti Ecclesiasticos ad possessionem dignitatum, & beneficiorum, quibus colligatur gradus Doctoratus, aut licentiatuæ in Theologia antequam ipsi hunc gradum obtineant; quibus autem hoc jus privative pertineat, ut ex sequenti diplomate dilucidatur.

„ La sperienza ha dimostrato, che gli
 „ Ecclesiastici provveduti delle Digni-
 „ tà, e Benefizj, a' quali va annesso
 „ l'obbligo di esser dottorato, o licen-
 „ ziato in Teologia, dopo aver preso
 „ il possesso delle loro cariche, non
 „ più curano conseguire il grado di
 „ Dottorato, o Licenziato tra il ter-
 „ mine di un anno di dilazione, che
 „ per Real Clemenza si è soluta ad
 „ essi accordare; o se pure il confe-
 „ guono, procurano d'impetrarlo da
 „ alcuni Collegj, che non hanno fa-
 „ coltà di concederli: onde in total
 „ guisa rimangono elusi i veri Reali
 „ stabilimenti fatti su questo assunto,
 „ la polizia di questo Regno, e le
 „ sante disposizioni del Concilio Tri-
 „ dentino. Quindi il Re per ovviare
 „ dalle radici a tal inconveniente, ha
 „ „ riso.

„ risoluto, che gli Ordinarij di questo
 „ Regno non diano affatto il possesso
 „ alle Dignità, o Benefizj, a cui sia
 „ addetto l'obbligo del grado di Dot-
 „ tore, di Licenziato; se prima il
 „ provisto non produca il documento
 „ di avere ottenuto tal grado in que-
 „ sto Real Collegio Napoletano da'
 „ Maestri di Teologia, che solo ha
 „ il privativo dritto di accordarlo,
 „ con dover essi Prelati esprimer nella
 „ Bolla della Collazione di essersi il
 „ mentovato documento prodotto.

„ Ha inoltre S. M. risoluto, che i
 „ Provinciali di qualsivoglia Ordine
 „ Religioso vietino severamente a tut-
 „ t' i loro Conventi, e Collegj di
 „ concedere tali Dottorati, e Licen-
 „ zature, le quali privativamente si
 „ debbono accordare da questo Real
 „ Collegio de' Maestri di Napoli; e
 „ che così i suddetti Prelati, come i
 „ Provinciali usar debbano tutta la
 „ lor rispettiva attenzione per l'offer-
 „ vanza di questo Reale stabilimento;
 „ altrimenti in grado di trasgressione,
 „ e di oscitanza, così gli uni, come
 „ gli altri ne daranno stretto conto.

„ Nel medesimo tempo ha dichiarato
 „ il Re, che con questo Real Ordine
 „ debbano rimanere salve le ragioni,
 „ che competono al Collegio di S. Tom-
 „ maso di Aquino de' PP. Domenicani
 „ di questa Capitale in simili occorren-
 „ ze, servata la forma della Real ri-
 „ soluzione del dì 2. di Dicembre 1762.

„ Pertanto partecipo a V. S. Illustris-
 „ sima di Real Ordine questa Sovrana
 „ Risoluzione della M. S. per comu-
 „ nicarla a tutt' i Prelati degli Ordini
 „ Religiosi della Provincia del suo
 „ carico per la loro intelligenza, e ris-
 „ pettiva puntuale esecuzione. Nap. 27.
 „ di Luglio 1771. = Carlo de Mar-
 „ co. = Signor Preside, ed Udienza
 „ di Trani.

Tom. II.

3 Noluìt annuere precibus cujusdam,
 qui cursus studiorum fecit Firmii, ut
 lauream ibi acciperet, ut ex sequenti
 diplomate.

„ De orden del Rey remito a V. S.
 „ el incluso memorial, en que pide
 „ Jacome Franchi de Civitella del
 „ Tronto el real permiso para poderse
 „ doctorar en Fermo, donde dize ha-
 „ ver hecho sus estudios, a fin de que
 „ con este Tribunal haya V. S. enten-
 „ der a este recurrente, que Su Ma-
 „ gestad no ha aderido a su doman-
 „ da: queriendo que así el, como
 „ cualquier otro, sea doctorado en la
 „ Universidad de este Reyno; por
 „ que en caso contrario se negará el
 „ real *exequatur* a todo privilegio fo-
 „ radero, y perderan los gastos hechos.
 „ Dios guardes a V. S. muchos años
 „ como deseó. Napoles a 20. de Se-
 „ tiembre de 1760. = Carlos de Mar-
 „ co. = Señor Comandante de la Pro-
 „ vincia de Teramo.

4 Excepit tamen Alumnos nostro Regi
 subditos, qui in Regali Collegio An-
 charano, Bononiæ acceperunt lauream
 doctorem, ita ut admittantur tanquam
 in Collegio Neapolitano eam obti-
 nuissent; ideoque ad omnia onera, ho-
 nores, dignitates, munera, & officia
 sæcularia, & ecclesiastica admittuntur,
 quibus ut ascendant, opus est, ut hanc
 habeant prærogativam; imo natos in
 hac Civitate Neapolis, qui tanquam
 alumni in dicto Collegio Ancharano
 consecuti fuerunt Bononiæ lauream,
 jussit registrari in libro laureatorum
 Collegii Neapolitani sub die eodem
 privilegii, ut admissi in eo gaudeant
 iisdem prærogativis, & emolumentis
 sicuti alii Doctores Neapolitani ejus-
 dem Collegii: necnon præfatorum
 Alumnorum Neapolitanorum, & Re-
 gniculorum privilegiis dari Regium
 exequatur gratis, ita statutum di-
 plom.

Y

plom. 30. Julii 1768. & 8. Julii 1769.

5 Nati ex Officialibus Regis in Præfidiis Etruriæ gaudent privilegio tanquam nati essent in Regno Neapolis, ut ex sequenti diplomate patet.

„ Veduta il Re la consulta della Camera di S. Chiara del di 15. dell'andato Dicembre, toccante la supplica di D. Giacomo Macdonaldo. de Inverghiseram actual Capitano nel Reggimento di Real Farnese di rila-
 „ sciarfegli i diritti spettanti al Regio Erario per la spedizione della cedula di connaturalizzazione accordata a i due suoi figli D. Giuseppe, e D. Aiano nati ne' Presidj di Toscana;
 „ mi comanda dire alle SS. VV. Illustrissime, che S. M. considera che i nati dagli Uffiziali della M. S. ne' Presidj si debbano per giustizia avere per nati nel Regno di Napoli, e che la cedola si faccia gratis. -
 „ Cassetta 11. di Gennajo 1758. = Bernardo Tanucci. = A' Signori della Real Camera di S. Chiara.

6 Patres onusti gaudent privilegio immunitatis pro rebus, quæ sunt pro proprio usu, a collectis, & impositionibus Universitatum, non a Regiis vestigalibus, prout sequitur.

„ Ha fatto ottimamente V. S. di non dare l'osservanza al privilegio di padre onusto, che si ha fatto spedire in Regia Camera, e le ha presentato il Duca di Pacanica, perchè mancante del solito mio decreto, senza il quale non può aver vigore.
 „ E potendo compiacersi far sentire al medesimo di inviarlo a me per mezzo di qualche Procuratore ad effetto di farvi il decreto suddetto; mi giova frattanto renderla intesa per sua notizia che tali privilegj esentano solo le robe che necessitano a' padri onusti per proprio uso da' dazi delle Università, non però da

„ quelli della Doana, per gli quali niuno gode franchigia: E con parziale stima mi dico. Napoli 10. di Settembre 1757. = Il Marchese Squillac. = Signor D. Gio: Tommaso del Tuso Capo. di Ruota dell'Aquila.

7 Notariatus privilegium non conceditur illegitimis, neque Expositis, ut ex diplomate 27. Septembris 1760. cuius tenor est.

„ Con consulta del di 16. dell'andante nel far presente le Signorie Vostre Illustrissime, che N. N. Esposito di Gaeta abbia domandato esser legittimato per poterli privilegiare Notaro, han detto ciò che le occorre sull'affunto. Sua Maestà intesa non vuole che si promuovano a tali impieghi sì fatte persone, e mi comanda darne alle SS. VV. Illustrissime l'avviso per intelligenza della Real Camera = Carlo de Marco. = Signori Presidente, e Consiglieri della Camera di S. Chiara.

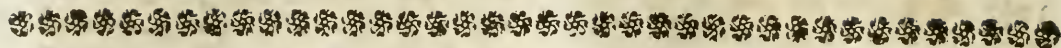
8 Privilegium Notarii non conceditur personis qui vel ipsi vel eorum patres exercuerunt artes viles, vel fuerunt rustici, neque iis qui non habent patrimonium, diplom. 27. Decembris 1760. Gatt. part. 2. tom. 3. tit. 92. dipl. 5. patrimonium pro obtinendis privilegium pro Regnicolis pro una Provincia est ducatorum biscentum; pro duabus Provinciis est ducatorum trecentum; pro toto Regno, ducatorum quingentum. Neapolitani, & naturales Casalium Neapolis debent habere patrimonium ducatorum mille, tam si privilegium sit pro toto Regno, quam si pro Provincia Terrælaboris. Regnicolæ tamen qui obtinuerunt privilegium pro toto Regno, vel pro Provincia Terrælaboris non habent facultatem exercendi hoc munus in Civitate, & Casalibus Neapolis, diplom. 28. Februarii

1761. *Gatt. loco cit. num. 6.* Et Rex noluit annuere supplicationibus Universitatis Polignani, qui petierat dispensare duobus civibus natis ex parentibus rusticis, *Gatt. loc. cit. n. 8.*
 9 Præsidentes, Rationales, & Actuarii Regiæ Camerae Summariae gaudent privilegio fori ejusdem Tribunalis tam in causis activis, quam passivis, *Gatt. collect. diplom. part. 2. tom. 1. tit. 21. dipl. 3. & 20.* Ne distraherentur a cura interesse fiscalium, & ideo renunciare minime possunt foro, *Gatt. loc. cit. dipl. 21.* Hoc privilegio gaudent etiam Præsidentes honorarii, *Gatt. loc. cit. dipl. 5.* etiam in causis criminalibus activis,

& passivis, *id. ibid. dipl. 7.* eodem privilegio gaudet eorum familia, *ibid. dipl. 10.* Non autem in causis mercaturæ sive negotiationis, *ibid. diplom. 22.*
 10 Non est omittendum quod textum in editionibus Regentis Tapiæ de jure Regni tom. 4. tit. de jure protomis. fol. 72. inveniri hoc modo scriptum: Si autem domum prope castrum habeant, ipse eam habeat qui per castrum habet, & non illi, qui ipsam protomisim per paritatem habent; juxta hanc lectionem est in Constitutione cum addit. D. Conf. de Bottis: in antiquissimis literis gothicis editis parietem, & non paritatem scriptum est.

§. IX.

Est autem proprie de generali consuetudine approbatum, quod tria sunt, quæ Protomisim non habent: scilicet, Via publica, Ecclesia, & Curia.

S U M M A R I U M.

- 1 Via publica non potest petere jus congrui. Et quid sit quo ad nomen, & materiam, & cujus latitudinis esse debeat. num. 2.
- 3 Viam publicam facere qui possit.
- 4 Viarum forma est duplex. Et quis sit earum usus.
- Imperator dicitur semper Augustus aptitudine, non actu.
- 5 Possessio momentanea quæ dicatur.
- 6 Viam publicam ante domum suam quilibet habens debet reficere. Et quæ via eligenda.
- 7 Via publica an possit per populum Civitatis vendi.
- Et an possit præscribi. n. 8.
- 9 Viam publicam, & urbis fossas occupantes qua pœna puniuntur.
- 10 Peculatus crimen quid sit.
- 11 Universitas an possit servitutem imponere in via publica.
- 12 Via privata quid sit, & quid vicinalis.
- 13 Jus congrui nunquid habeat locum in porticu.
- 14 Ecclesia non convenitur jure congrui. Et quid sit Ecclesia.
- Ecclesia triumphans, militans, defendens & personalis quæ sit.
- 15 Clericus jure congrui conveniri an possit, si nomine proprio emat.
- 16 Sanctio canonica violata libertatem lædit.
- 17 Clerici statutis laicorum uti an & qualiter, & ubi possint.

- Ecclesiæ res in quatuor partes divisæ.
- 18 Ecclesia non consecrata an gaudeat privilegio consecratæ.
  - Statutum laicorum an comprehendat Clericos.
  - 19 Emtor domus pro ædificanda Ecclesia an possit jure congrui conveniri.
  - 20 Consuetudo in feudis inspiciatur, ubi sita est res feudalis.
  - 21 Ecclesia triumphans significatur per Corpus Christi, quod in Missa levatur.
  - Ecclesia sine temporalibus in nullo proficit.
  - Fiscalia bona differunt a patrimonialibus Principis.
  - 22 Fiscum quis habere dicatur. Et an Ecclesia fiscum habeat, & quid dicatur fiscus.
  - Respublica, & fiscus an sit idem.
  - 23 Fiscus quot habeat privilegia.

HIC est novus, & ultimus §. in ordine, ubi dicitur, quod de generali consuetudine Via publica, Ecclesia, & Fiscus, seu Curia Federici non habent jus congrui, hoc dicit usque ad finem totius Constitutionis. Nota primo ex *textu*, ibi *via publica*, quod quando venditur res, quæ est juxta viam publicam, non potest petere via publica illam rem jure congrui, & consequenter si est via publica in medio, vicinus non habet jus congrui ad illam rem venditam. Sed quæ-

quæro, quid si venditur a Rege, vel Civitate, via publica, an vicinus habeat jus congrui? dic, quod non, quia iste *textus* loquitur generaliter, quod via publica non habet jus congrui, sive vendatur ipsa via publica, sive vendatur res juxta viam publicam, & sic generaliter intelligenda est l. 1. §. *generaliter ff. de legat. præst. cum similib.* Item, quæro, quot sunt species viarum, dic secundum *D. Sebast. in consuetud. de jure congr. incip. ubi*

2 *domus*, quod tres sunt species, videlicet, publica, privata, & vicinalis, ut *ff. ne quid in loco publ. l. 2. §. viarum*, in publica autem via sunt quatuor attendenda, scilicet nomen, materia, forma, & usus. Quoad primum, scilicet nomen, est sciendum, quod est trinomis. Nam dicitur publica, prætoria, & consularis, ut in *d. §. viarum vers. vias publicas*, & hæc tria nomina sunt synonyma idem significantia, sicut ensis, mucro, & spata, sicut est jus patronatus, quandoque dicitur advocatio, quandoque vicedominatus, quandoque custodia, sive guardia, ut notat *glos. in cap. quia clerici de jure patronat.* Quoad secundum, scilicet ad materiam, dic, quod materia sive solum viæ publicæ est duplex, scilicet publicum, & privatum. Publicum quoad iter adjectum cum certis finibus latitudinis ab eo, qui jus publicandi habuit, ut publice iretur, & commearetur, ut in *d. §. viam*. Fines autem latitudinis in porrectum, idest directum sunt octo pedes, anfractum, idest ubi via obliquatur, sexdecim pedes, ut dicit *ibi glos. & text. in l. viæ latitudo ff. de servit. rustic. præd.* quod intelligit esse verum *Dom. Sebast.* ubi latitudo non fuit limitata per constituentem, quia jussit fieri viam publicam in tali loco, non designata latitudine, alias si

designasset latiore, vel strictiore, non majus propterea esset via publica. Posset enim constituens jubere, vel facere latitudinem, quam vellet, ex quo habuit jus publicandi, seu faciendi viam publicam & sic tamquam in re sua est moderator, & arbiter, *Linire mandata C. mandata*.

3 Sed quis habet hanc potestatem publicandi seu faciendi viam publicam? Respondeo Princeps, Senatus, & Civitas, ut *d. §. viam*, sed illud, quod dicitur de Civitate, altiore requirit indaginem. Privatum autem solum potest esse via publica, puta si in privato solo est via publica, quod potest esse hoc modo, quia si ab eo tempore, cujus non extat memoria hominum in contrarium, publice omnibus transire licuit per agrum privatum, & ex utroque capite istius viæ est locus publicus, seu via publica, ita quod introitus ad ipsam viam incipit ex via publica, vel loco publico, & exitus viæ similiter respondeat ad locum, vel ad viam publicam, nec requiritur, quod fiat jure servitutis, quia tunc esset omnino privata, ut patet in *d. l. 1. §. privatae viæ*. Nec est inconveniens quod proprietas soli sit privata, & usus sit publicus; nam riparum usus publicus est, licet proprietas sit privatorum, ut *d. l. de ter. riparum*. Item fontis usus est publicus, licet proprietas sit privatorum, in *l. diligenter C. de aquæduct. lib. 11.* & sic talis via est publica, quoad usum,

4 non quoad proprietatem. Quantum vero ad tertium scilicet de forma viæ, dic quod forma viæ, est duplex, scilicet voluntaria ut latitudo, quæ sit ad voluntatem constituentis, ut supra dictum est; secunda forma est necessaria, videlicet quod quolibet caput ipsius viæ exeat, & correspondeat ad viam, vel locum publicum, & sic quod ex via, vel loco publico ingrediatur ad eam, &

ad

ad locum publicum, exeat ab ea, alias non diceretur via publica, ut ff. de itin. actusque privat. l. 3. Quoad quantum, scilicet quoad usum, dic, quod usus in via publica est attendendus secundum naturam soli, quia si solum est publicum, non requiritur usus actu, sed aptitudine tantum; hoc est, quod fuerit ordinata, seu parata ad recipiendum usum publicum, quod ex eo apparet, quod populus non utendo, non perdit eam, alias multis non liceret ire ad Sanctum Jacobum, ut ff. de via publ. & itin. public. l. viam publicam, & ff. de usucapion. l. usucapionem, & l. fin. sic etiam dicimus, quod aqua quotidiana non est, quæ quotidie ducitur, sed ea quæ quotidie duci posset, ut ff. de aqua quotid. & activ. l. 1. §. quotidiana; & Imperator dicitur Augustus aptitudine, non actu, & notatur in rubr. ff. & matrimonium dicitur individuum aptitudine, non actu, facit ff. de rei vindic. l. venditio quoque; sic possessio dicitur momentanea aptitudine, quæ est apta durare momento, ut C. si de moment. possess. fuer. ap. l. 1. facit ff. de servit. rust. præd. l. Atulicinus; & dato, quod via publica esset fradæ, & diruta, & plena spinis, & vepris, non propterea dicitur minus apta ad usum publicum, cum possit ab unoquoque de populo refici, vel purgari, ff. de via publ. vel itin. publ. l. 1. si vero solum sit privatum, tunc requiritur usus publicus in actu a tanto tempore, cujus non extat memoria hominum in contrarium, & non jure servitutis, ut prædictum est per ea, quæ notantur in l. 1. §. privatae viæ ff. ne quid in loco publ. & hæc sunt verba Dom. Sebast. in loc. præalleg. quantum ad viam publicam.

6 Sed antequam veniam ad viam

privatam, & vicinalem, dicam aliquid de materia viæ publicæ ultra eam. Et primo est sciendum, quod quilibet debet reficere viam publicam ante domum suam, ut in l. ad instructionem C. de sacrosanct. Eccles. & in l. fin. ff. de via publ. vel itin. publ. & etiam est sciendum, quod Bart. in l. præsidibus C. de curs. publ. lib. 12. dicit, quod nullus cum annona aliam viam tenere debet, nisi per viam publicam, quam communiter omnes vadunt, nec debet ire per viam transversalem, adeo quod si extra viam reperitur, mala suspicio est contra eum, de quo etiam per Baldum in l. prædiis §. balneis ff. de legat. 3. & per Baldum in l. si fugitivi C. de serv. fugit. & in l. cum proponas C. de nav. sanor. Bart. in l. qui fiscales C. de navicul. lib. 11. & per eundem in l. non solum ff. de excusat. tutor. Sed quando sunt duæ viæ aptæ ad eundem, & una via est brevior alia, quam viam debet quis eligere? Respondeo, quod debet eligere illam, per quam securius acceditur, & per illam, quæ magis frequentatur, secundum Bart. in l. continuus §. cum ita ff. de verb. oblig. & C. de sal. l. eos in fin., & de curs. publ. l. 2. lib. 12.

7 Sed necessarium putavi hic inferere, an populus Civitatis possit vendere viam publicam? Videatur, quod sic, nam illa est Universitatis, ut Instit. de rer. divis. §. Universitati; cum ibi not. ergo potest illam alienare, quemadmodum & alias suas, ut C. de vend. reb. Civit. per tot. lib. 11. facit ad hoc 1. quæst. 1. cap. eos qui ad idem, l. 2. C. de divers. præd. urban. lib. 11. & ibi Luc. de Penna, & ff. quod vi aut clam l. 3. §. plene vers. hoc ita. Item, quia quælibet Civitas habet jus consiliuendi viam publicam, ut ff. ne quid in loco publ. l. 2. §. viam pu-

publicam in glos. quæ incip. *Habuit ut Princeps vel Senatus*, & ff. de reg. jur. l. nihil tam, & l. seq. Nam ejus destruere, cujus est condere, ut ff. de legat. 3. l. si quis in princip., & l. fin. C. de legib. item, quia ista sunt Universitatis, & sic Universitas eorum est domina, ut ff. de relig. l. 2. §. in locum, & d. §. viam publicam, ergo per eam alienari possunt. Nam appellationis usus rei continetur potestas alienandi dominium, ut in auth. de monach. §. illud quoque, quia rei suæ quilibet est moderator, & arbiter, ut in vulgata l. in re mandata. Unde si privato non interdicitur rerum suarum alienatio, ut ff. si quis a. par. fuer. man. l. 2. minime Universitati, in qua sunt ipsi privati. Facit pro hoc ff. de legat. 2. l. Mevius §. fin. e contra quod non possit alienari, probatur, quia regulariter, quod præscribi non potest, nec alienari potest, ff. de verb. sign. l. alienat. Sed via publica præscribi non potest, ut ff. de via publ. l. fin. & ff. de usucap. l. usucapionem, ergo nec alienari: habet enim jus in his quilibet prohibendi, ut ff. commun. præd. l. fin. & ff. comm. divid. l. Sabinus cum concord. Unde si quis sub colore vult viam publicam reficere vel aptare, ipsam viam publicam deteriore fecerit, impune vim a quolibet privato patietur, ut ff. de via publ. refic. l. 1. §. si quis in specie. Nam cum concurrant invicem interesse publicum, & privatum, æstimatur privatum, atque præfertur, ut ff. de procurator. l. licet, & l. non cogendum §. si quis ita, quin etiam via publica non dicitur per municipes possideri, sed ea omnes promiscue debent uti, ff. de acquirenda poss. l. 1. §. fin. ff. de contrahend. emtion. l. sed & Celsus in princ. pro solutione posset sic dici: Aut via publica,

de qua agitur, est necessaria solum populo distrahenti, aut etiam aliis: primo casu venditio valet, dummodo fiat cum ea sollemnitate, quæ traditur in l. fin. C. de vend. reb. Civil. libr. 11.: Secundo casu non valet, & vide ad prædicta, quod notat Innocent. in cap. cum ex. in junc. de novi oper. nunc. sed glosa in l. continuus §. cum quis ff. de verb. obligat. videtur indistincte sentire, quod non possit, nisi Principe statuente, sed Bart. ibi tenet, quod Civitas, quæ non recognoscit Superiorem, potest hoc facere, dum tamen per statutum faciat viam publicam esse privatam, quod potest per l. 3. §. plane ff. quod vi aut. clam, & idem dicit, si Civitas esset subiecta Principi. Sed hoc esset facere fraudem legi, dic tamen, ut ibi per eum. Sed bonum est hic videre, quia poena punitur ibi, qui occupant vias publicas, & fossata urbium cum de jure viam publicam prohibitum est occupari, vel etiam coartari, ut ff. ne quid in loco publ. l. 2. §. viam, nec eam ullo modo deteriorare, ut in ead. l. §. deteriore & §. sequenti; & idem in finibus publicis, ut ff. de oper. publ. l. si legatum §. fines, & l. si in agris ff. de admin. rer. ad civit. pertin. l. Imperatores §. fin. Respondetur, quod poterit puniri poena sacrilegii, quia publica, & sacra, æquiparantur, & eodem privilegio gaudent, ut Cod. de sacrosanct. Eccles. l. fin. & ff. de usucapionib. l. usucapionem. Sed qui sacra occupat, sacrilegium committit, ut patet 16. quæstion. 4. cap. quisquis inventus, & ex. de foro competent. cap. conquestus, quando lex æquiparat, potest procedi de similibus ad similia, etiam in odiosis, textus est notabilis, & ibi dixi in cap. 1. §. prædictis, quæ fuit prima causa benefic. amitt. & facit bonus textus, quem ibi non allegavi, in

in l. famosi, ibi, ad exemplum legis
Jalix judicandum est ff. ad legem Ju-
 10 *liam Majestatis.* Item, qui pecuniam
 Reipublicæ subtrahit, crimen peculatus
 committit, ut ff. ad leg. Jul. pecul. l. 1.
 ergo fortius ille, qui viam publicam
 occupavit, quæ inter bona Reipubli-
 cæ, & regalia computatur, ut in cap.
 1. quæ sint regal. in princ. quæ etiam
 & dignior est, quam pecunia, cujus
 est vilis, & abjecta conditio, ut ff.
 de acquir. possess. l. si in rem mobilem,
 & l. si quis vi §. differentia eod. tit.
 Nam sine via res hominum inutiles
 sunt, ut ff. de serv. urb. præd. l. binas
 ædes, quia publico, & cundorum usui
 servit, ideo æquum est, ut cum plu-
 res ostendant, acrius puniatur. Nam
 quantum quis excedit in numero per-
 sonarum per se offensarum, tantum &
 in numero criminum puniatur, ut ff.
 de jurejurand. l. 1. §. fin. ff. de sepulcr.
 viol. l. 3. §. si ad plures, & 31. quæst.
 1. cap. quomodo, & ex rei nobilitate
 in eum poena gravior constituitur,
 argumento ff. de evict. l. emtori §.
 1. & in auth. de non alien. §. si mo-
 vet, & 22. quæst. 1. cap. movet, &
 C. de his qui ex public. ration. l. fin.
 lib. 10. & hanc partem firmat Luc.
 de Penna in dict. l. 1. Cod. de divers.
 præd. urban. libr. 11. vel potest dici,
 quod teneantur poena quinquaginta
 librarum auri, argumento C. de oper.
 11 publ. l. qui sine. Sed juxta hoc quæ-
 ro, an Universitas possit imponere
 servitutem in via publica? certe non,
 si recognoscit Superiorem, cum tunc
 solus Princeps potest imponere, ut
 ff. de aqua plur. arcend. l. si prius §.
 sed loco, & ff. de via publ. l. 1. cum concord.
 Item quæro duo sunt, qui habent
 curtem, seu viam communem, vel
 debetur alteri servitus per fundum ali-
 cujus, unus emit aliam domum, seu
 prædium juxta suum, ad quod trahit

usum viæ, seu curtis communis, aut
 servitutem, cum sibi debeatur, an
 possit? videtur, quod non, argumento
 l. Philippum C. de curs. publ. lib. 12. &
 ibi Luc. de Penna tangit istam quæ-
 sitionem, & concludit, quod si domi-
 no prædii servientis nullum incommo-
 dum contingit, potest ille uti via ad
 illud prædium, alias secus, & pro hoc
 facit ff. de aqua quot. & æstiv. l. 1. §. item
 Labeo, & ff. de itin. actus priv. l. 3.
 §. penult. Sed utiliter circa hoc quæro,
 an si aliquis habet terram in medio
 aliarum terrarum, & non habet viam
 unde possit ad dictam terram accedere,
 an vicinus teneatur præstare viam ip-
 sam pretio mediante, dicit Bart. quod
 non in l. 1. ff. de servit. legat. per text.
 in l. binas ff. de serv. urban. præd. cum
 glossa sua, & notat. Bart. in l. qui duas
 in fin. ff. de servit. legat. facit text. in l.
 vendendo ff. de contrahend. emt. bonus est
 textus in l. via §. fin. in fin. ff. de serv.
 rustic. præd. & in l. penult. ff. de evict.
 & not. ff. de adim. leg. l. 1. §. si loci, &
 pro hoc est bonus text. in l. si quis sepul-
 chrum ff. de relig. per locum a speciali.
 Nam si favore religionis vicinus com-
 pellitur vendere viam, ergo in con-
 trarium est jus commune, ut l. jus
 singulare ff. de legib. Sed in contrarium
 facit text. in l. 2. §. recte ff. si serv. vend.
 Ergo plene istam quæstionem examinavi
 post Andr. in cap. 1. §. si quis de manso de
 contrav. invest. In Civitate autem Nea-
 polis est consuetudo scripta, quod vi-
 cinus teneatur vendere viam vicino,
 si non habet viam ad terram suam,
 ut patet in 1. consuetud. in tit. de serv.
 & si habet unam viam licet longiorem,
 non debet habere aliam brevioram.
 Nam homo duabus viis terram in-
 grediens est maledictus, ut in cap.
 quidam viam extra de apostat.

12 Nunc venio ad vias privatas & vici-
 nales, & dic, quod via privata est,
 quæ

quæ debetur ab agro alteri agro, ut dicit *textus in l. 1. §. privatæ viæ ff. ne quid in loco publ.* & duplex est via privata, ut dicit *textus in l. 1. §. privatæ viæ*. Vicinalis via dicitur illa, quæ est in vico, vel ad vicos ducit, ut in *d. l. 2. §. viarum vers. vicinales*; quod latius prosequitur *Dom. Sebast. in præallegat. consuetud. incip. ubi domus de jure congrui*, ubi enim dicit, quid sit vicus, & quid sit villa, ex quibus inferitur, quod via vicinalis non tollit vicino jus congrui, quia iste *textus* loquitur tantum de via publica, & eadem ratione dic, quod rivus privatus non tollit jus congrui, *l. 3. ff. de interdictis*: sed flumen publicum sic, & pro eo facit *l. si autem cum l. sequ. ff. fin. regund.* Sed si flumen esset desiccatus, tunc habet locum jus congrui, per ea, quæ habentur in *cap. 1. §. si quis de manso de controversi. invest.* sed in iis specialis Terræ consuetudo attendenda est, & servanda, ut *C. de ædib. privat. l. an in totum*. Item quærit *D. Sebast.*

13 in dicta consuet. pone, quod dicta via est sub quodam porticu; supra quem porticum ego, & tu habemus domus conjunctas ad invicem, jus congrui super eo, quod est ædificatum in porticu, videtur, quod non; quia porticus est ædificatus super via publica, & consequenter non habet locum jus congrui. In contrarium facit, quia conjunctio non solum attenditur circa solum terræ, quod est publicum, sed etiam circa confines, qui sunt privati. Solve primo quantum ad cellaria, quæ sunt inferius juxta viam publicam portici desuper existentis, non habet locum jus congrui, quia via est in medio, sed ad membra superiora habet locum jus congrui; quia confines sunt privati, & latera sunt privata, & pro hoc facit *textus in argumento*

Tom. II.

ff. de aqu. quotid. & æstiv. l. hoc jure §. fin. & ff. de aqua pluv. arcend. l. super ier alienum in princ. & sic una domus, quæ venditur, potest in partem evinci jure congrui a vicino, & in partem non, quod est menti tenendum, quia sæpe venit de facto in Civitate, ubi sunt multi portici. Quid autem de Ponte, vide per *Bart. in l. supra ier ff. de aqua pluv. arc.*

- 14 Secundo nota ex *textu*, ibi, *Ecclesia*, quod Ecclesia non agit, nec convenitur jure congrui, sive emat, sive habeat prædia vicina rei venditæ. Nam illa non potest petere jus congrui. Et adverte, quia secundum opinionem, quam infra subdam, magis est privilegiatus
- * Clericus, quam Ecclesia ipsa*, & expone prius illud verbum *Ecclesia*, quia non ponitur pro parietibus Ecclesiæ, quia parietes non possunt contrahere, nec agere, nec conveniri, licet aliter dicat *glosa in l. sicut §. 1. ff. quod cujusq. univ. nomin.* sed exponitur illud verbum *Ecclesia*, idest aliquis nomine Ecclesiæ, etiamsi esset laicus: Unde si ego laicus emo nomine Ecclesiæ domum, vicinus non habet jus congrui, quia Ecclesia videtur emisse, & hoc tenet *Dom. Sebast. in consuetud. si Ecclesia de jure congrui*, & fortiori ratione dicendum est, si Clericus, vel aliquid Prælati emit nomine Ecclesiæ, quod non petitur ab eo jus congrui, quia Ecclesia est illa, quæ possidet, cum Prælati dicatur Procurator ipsius Ecclesiæ, ut in *cap. 2. de donat.* & sic ponitur hic Ecclesia in genere, comprehendendo tam Ecclesiam triumphantem, per quam significatur Christus, *19. q. 1. cap. quicumque*; quam Ecclesiam militantem, per quam significatur Papa, in *d. c. quicumque*; quam Ecclesiam defendentem, per quam significatur, Prælati, & Rectores Ecclesiarum,

ut 6. quæst. 1. cap. similiter; quam Ecclesiam personalem, per quam significatur Capitulum, cum Ecclesia vacat Pastore, ut extr. de rescript. cap. cum te, & melius 7. q. 1. cap. scire debemus. Sed quid si Clericus emit non pro Ecclesia, sed pro se ipso, & heredibus suis, an contra eum possit agi jure congrui ad rem emtam, & an Clericus habens domum propriam, & non Ecclesiam, vicinam rei emtæ, habeat jus protomiseos, Dom. Sebastian. in consuetud. ubi domus in verbo Ecclesia tenet, quod Consuetudo de jure congrui comprehendit Clericos quantum ad eorum bona propria, ut dixi supra in §. 1. in 3. notab. & istam opinionem videtur tenere Bart. in l. cunctos populos in 5. quæst. C. de Summa Trinit. & Fide Cath. prout ibi retuli. Sed contra opinionem Bart. videtur tenere Dom. Abb. in cap. cum laicus de reb. Eccles. non alienand. & Bald. in d. l. cunctos populos in 13. column. & Salyc. in auth. cassa de sacrosanct. Eccles. & idem tenet Calder. in cons. suo 11. sub tit. de constitutionibus, & idem videtur tenere in simili Ludovic. de Ros. in cons. 484. & pro ista opinione, quod Clericus emtor prædii non possit conveniri jure congrui, si emit nomine proprio, adducitur optima ratio, quia non solum dicitur fieri contra libertatem Ecclesiæ, quando sit contra privilegia generalia, concessa Ecclesiis, sed etiam quando sit contra jus commune, quia facilius tollitur privilegium, quam jus commune, secundum Joannem de Imola in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ de consuet. & patet in auth. cassa de sacrosanct. Eccles. ubi expresse dicitur fieri contra libertatem Ecclesiarum, & personarum ecclesiasticarum, quando sit contra canonicas, & temporales sanctiones, & constat in jure communi, vicinos non posse extraneos emtores repellere, ut

in l. dudum Cod. de contrahend. emt. Sed statutum contra libertatem Ecclesiæ non valet, ut in dict. cap. Ecclesia. Sed ista ratio procedit, si volumus tenere, quod jus congrui sit in Civitate virtute consuetudinis, aut statuti, sed cum jus congrui introductum sit vigore juris communis per istam legem Feder. hæc ratio non procedit; unde posset alia ratio assignari, quia etiam dato, quod ista lex sit jus commune non ligat Clericos quantum ad eorum bona propria, si emunt. Nam tunc dicitur contra libertatem Ecclesiæ fieri, quando Clericus ratione legis laicorum, laicis sit timidior, secundum Bart. in l. 1. §. quæ honorandæ ff. quarum rerum act. non datur, & tenet Petr. de Anchar. in repetit. canon. statuta in 11. quæst. de consuet. & docet Franc. dict. Zabara. in cap. perpendimus de sentent. excommun. & Paul. de Castr. in cons. 336. Sed per hanc legem Freder. Clericus sit timidior ad emendum, ex quo timet sibi postea res emta auferri a vicino jure congrui vigore hujus legis, ergo dicitur ista lex contra libertatem ecclesiasticarum personarum. Quare concludo, quod Clerici possunt agere jure congrui contra laicos, sed laici non agunt contra Clericos jure congrui, & hoc tenet Jo. de Imol. in d. cap. constitutus de restitut. in integr. ut retuli supra in princ. legis in 3. notab. & idem tenet in d. cap. Sanctæ Mariæ, & hoc etiam tenet Dom. Abb. in d. cap. 17 constitutus; nam Clerici possunt uti statutis, & consuetudinibus laicorum, quatenus concernunt eorum favorem, secundum quod consuluit Paul. de Castr. in cons. præalleg. & ista opinio sibi breviter recitata videtur verior de jure, licet de facto male servetur. Et ex ista opinione sequitur, ut supra dixi in princ. hujus notab. quod Clericus est magis privilegiatus, quam Ecclesia, quia

quia Ecclesia non agit, nec convenitur jure congrui, ut dicit *text.* sed Clericus agit, sed non convenitur jure congrui*, quod est mirabile. Sed pulchrum esset investigare rationem diversitatis: potest dici, quod ratio sit ista; quia Ecclesia temporales facultates non reputat proprias, sed communes, ut 12. *quæst.* 1. *cap. exemptus, alias extraneum, & cap. sequenti, & cap. habeat*, & ideo dicitur, quod de rebus Ecclesiæ fiunt quatuor, vel tres partes: Nam una pars est pro fabrica ipsius Ecclesiæ: Secunda pars est pro sustentatione Episcoporum: Tertia pars est Clericorum obsequentium Ecclesiæ: Quarta datur pauperibus, & peregrinis, 12. *quæst.* 2. *cap. confessio, & 16. quæst.* 1. *c. constitutum*; & propterea Ecclesia nec agit, nec convenitur jure congrui, quia bona sua sunt omnibus communia, & ratione communionis non agit jure congrui, sed bona Clericorum non sunt communia, ideo agunt, & non conveniuntur jure congrui, nihilominus super ista ratione relinquo cogitandum.

8 Sed quæro, quid de Ecclesia non consecrata? dic idem prout in Ecclesia consecrata, si auctoritate Episcoporum fuit ædificata*; ut in *cap. Ecclesia extr. de immunit. Eccles.* & *cap. ad hæc de relig. dom.* esset hic tangenda quæstio, an statutum laicorum comprehendat Clericos, & ecclesiasticas personas*, sed quia ista quæstio in plerisque locis plene examinata est, videlicet per *Bart. & Angel. in l. filius familias §. Divi ff. de legat. & per Bald. & Cynum in auth. cassâ, & in auth. quâs actiones Cod. de sacrosanct. Eccles.* & per *Bart. in cons. suo incip. Domini priores, & Petrum de Ancharan. in d. repetit. canonum statuta in 2. column. & per Abb. Sicul. in dict. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, & ibi per alios Doctores, & per Lapum in allegat. 30. &*

per *Angel. in cons. suo 49. & plenius per Dom. Andr. Barbat. in repetition. rubr. de reb. Eccl. non alienand. in 2. quæstion. princ. & in 3. quæst. princip. tractat, quando dicitur statutum contra libertatem Ecclesiæ. Ideo omitto, quia ejus dictis in veritate nihil adderem.*

19 Sed juxta prædicta quæritur, quid si aliquis emit domum pro ædificanda Ecclesia, an possit conveniri jure congrui nondum ædificata Ecclesia? dicit *Dom. Sebastian. in consuetud. si Ecclesia*, quod sic. Nam potest esse, quod non ædificetur Ecclesia, & sic unus semper esset exclusus a jure congrui, quia semper emtor posset dicere, quod emit pro construenda Ecclesia. Sed quid si incœpit ædificare Ecclesiam pendente litigio juris congrui? dic, quod non consideratur initium fabricæ, sed finis. Nam plerumque propter defectum dotis non fabricatur Ecclesia, ut in *auth. ut nullus fabricet domum Oratorii §. 1. & 2. Item*, quia Ecclesia nondum fabricata est nulla, ut in *Clem. literas de rescript. & not. in cap. audentiam de Eccles. ædific.* & sic illud, quod esse potest, non præjudicat vicino quoad jus congrui, sed facit in argumento *cap. Abbates sane de re judic. lib. 6. & ideo habebit locum jus congrui, nisi sit visum Judici, multis concurrentibus conjecturis, quod illa domus emta omnino fiet Ecclesia, tunc cessabit jus congrui, quia lex multa remittit arbitrio Judicis, prout accumulavi in *cap. 1. ex quib. caus. feud. amitt. §. sed pone*, dicit statutum Civitatis Neapolis, quod Ecclesia non habeat jus congrui. Quid si Ecclesia sit extra districtum Neapolitanum. Sed si illa Ecclesia bona habet in Civitate Neapolis, respectu bonorum, quæ habet in dicta Civitate, excludatur a jure congrui virtute statuti? Videtur, quod.*

non ; quia statutum non extenditur ad Ecclesiam extra districtum , ut dicit *D. Sebastian. in proœm. consuet. Civitatis Neapolis in verb. districtum* , & in *1. consuetudin. de success. ab intestat. in verb. antiquitas* . In contrarium tamen est veritas , quia ligatur secundum consuetudinem , ubi sunt bona , & hoc jus congrui est jus reale , quod sequitur ipsam rem , ut pluries dictum fuit ; & pro hoc facit *text. in auth. ut Ecclesia Romana in princip. ubi debet considerari consuetudo* , ubi sunt res , facit quod dicit *Bald. in cap. 1. §. si qua controversia de pace constant. ubi dicit* ,
 20 quod in feudis inspiritur consuetudo , ubi sita est res feudalis , & idem dixit in *cap. mulier si de feud. fuer. controvers. & ibi etiam glosa ulterius quærebat idem Domin. Sebastian. in consuetud. si Ecclesia* , si quidam iussit fieri cappellam , & legavit certas possessiones dictæ cappellæ , vel ipsam instituit heredem* , an ipsæ res subjiciantur juri congrui , & decidit , quod cappella , quæ non dum est creata , est nulla , ut in dicta *Clement. literas* , & ideo habet locum jus congrui . Nec obstat , quod hereditas jacet , & hereditate jacente , non potest conveniri , quia tunc poterit peti , quod detur curator illi hereditati jacenti , ut in *l. cum non solum §. sin autem Cod. de bon. quæ liber.* Sed mihi videtur , quod ista quæstio sit superflua , ex quo in legato , & in heredis institutione non habet locum jus congrui , ut patet supra in eadem *l. §. 3.* Item quæro , an bona pauperum dicantur bona ecclesiastica , ita quod non habeat locum jus congrui , de hoc dixi supra in *§. 1. in 1. not. in qu. quid de bon. staurit.* Item quæro , quid si aliquis emit unam possessionem , ut fructus illius possessionis habeant defervire uni Presbytero pro dicenda una Missa de requiem æternam

in perpetuo tali cappella , an habeat locum jus congrui . Respondeo , non , quia per Corpus Christi , quod in Missa elevatur , significatur Ecclesia triumphans , ut *1. quæst. 1. cap. in Ecclesia* , & *26. quæst. 2. & cap. si illud* , & *extr. de sent. excomm. cap. si illud* , & ex his patet , quod licite Ecclesia potest possidere facultates temporales . Nam sicut anima sine corpore corporaliter non vivit , sic nec Ecclesia sine temporalibus in nullo proficit , *1. qu. 3. cap. si quis objecerit* . Multæ quæstiones possent tangi sub isto verbo *Ecclesia* , sed quia non essent de materia juris congrui , ideo silentio prætermisi .

Tertio & ultimo nota ex *textu* , ibi , *fiscus* , quod Fiscus , sive Respublica non agit , nec convenitur jure congrui . Quid autem de bonis patrimonialibus Imperatoris , aut Regis ? dic , quod magna est differentia inter bona fiscalia , & bona patrimonialia eorundem , ut in *l. bene à Zenone Cod. de quadrien. script. ibi* , dum dicit , *non a fiscalibus* , sed *ex privata eorum substantia* , & ideo puto , quod in bonis patrimonialibus Imperatoris , vel Regis
 22 habet locum jus congrui . Quis autem dicatur habere Fiscum ? Certe Imperator & omnes Reges liberi Fiscum habent , ut notat *Andr. in cap. 1. in verb. committ. crimen læsæ Majest. intit. quæ fiunt bona regal.* & notat glosa in *proœm. constitut. Regni prope fin. Cod. de fisco. usur. l. 3. lib. 12. & C. de fide instrumenti. & jur. hastæ fiscal. l. 1. in princ. lib. 11. & Cod. de cens. l. gravitas* , & de *prin. agen. in rubr. l. 3. in fin. lib. 11. & Innoc. in cap. sincera in fin. extr. de donat. inter vir. & uxor.* Sed an Ecclesia habeat Fiscum ? certe sic , ut patet in *cap. quia diversitatem de concess. præbend. & in Clement. nolentes de hæreic. & X. 17. quæst. 4. cap. si quis* . Quid autem de Civita-

vitatibus, & aliis Dominis recognoscantibus Dominos superiores, an habeant Fiscum? dic, quod non, ut patet ff. de verbor. signific. l. cum qui vestigal, & Cod. de bon. vacant. l. 1., & ff. ad municip. l. simile. Sed an Respublica, & Fiscus sint idem, vel diversi, videtur, quod non sint idem, ut ff. de bon. possess. l. non est ambiguum §. utpote ff. de interd. & re leg. l. sciendum in glos. In contrarium videtur, quod sint idem, patet ff. de jure fisci l. in fraudem §. neque C. de judic. l. properandum post princ. nam causa Fisci dicitur causa publica, ut ff. de jure fisci l. apud Julianum, & de hoc notat Bart. ex glos. C. de jure fisci lib. 10. & glos. in proem. Constitution. Regni, dicit tamen Luc. de Penna in l. in provinciis Cod. de muner. lib. 11. Quod Respublica est genus, Fiscus est pars ipsius generis, vel Respublica est caput, Fiscus est membrum Reipublicæ, & sacus publicus, ut dicit Andr. in iii. quæ sint regal. referendo Augustin. & Doctor. idem notat Luc. de Penna in rubr. C. de jure fisci lib. 10. & in l. pen. Cod. de divers. præd. urban. lib. 11. & Fiscus dicitur bursa Cæsaris, quia quod non accipit Christus vel Episcopus, accipit Fiscus, ut dicit text. 7. qu. 7. cap. majores. Sed quoniam hic sit mentio de Fisco per unicum verbum, & in jure nostro sunt rubricæ propriæ, maxime in ff. & C. de jure fisci. ideo supersticiosum esset quæstiones ad materias fiscales pertinentes hic tractare: Privilegia autem Fisci alias dixi in §§. præcedentibus, & ponit Bald. in l. 1. C. de hered. vel action. vend. & ego plura alia posui in cap. 1. de fratrib. de novo benefic. investit. Quare finem facio huic legi Frederici Imperatoris, in qua Bald. scripsit per duas chartas tantum. Nec

unquam aliquis Doctor dignus nominari in hac lege scripsit, bene tamen noster Sebastian. Napod. in consuetud. Civit. scripsit multa de supradictis quæstionibus, ultra eum alias ego hic posui. Fateor tamen hac in lege nihil dixisse de rustico, qui non habet jus congrui, sed hoc ex speciali consuetudine in hac Civitate, & lex ista nihil de rustico dicit. Ideo superfluum est hic videre quis dicatur rusticus, vel villanus? sed de hoc habes per glos. & Andr. in Constitut. Regn. Prosequentes de testib. contra communiter milit. produc. & dixit in cap. 1. §. si quis rusticus de pace tenend. Et omnia, quæ hic dicta sunt per me Mauch. de Afflict. legum Doctor. de Neap. sub jicio ingenio melius scientis, ut utar verbis Jurisconsulti in l. Claudius Felix ff. qui pot. in pign. hab. Et sic finem facio ad Dei omnipotentis, ejusque gloriosissimæ Matris Mariæ laudem, gloriamque sempiternam. Amen.

A D D I T I O

Ad §. IX.

S U M M A R I U M.

- 1 Via publica quid sit, & num. 2.
- 3 Via in quibus differat a strada.
- 4 Via quosuplex sit.
- 5 Statutum loquens de via, de qua intelligatur.
- 6 Universitas an habeat jus protomiseos.
- 7 Populo an liceat vendere viam.
- 8 Via publica an præscribatur per non usum.
- 9 Transire per agrum vicini quando liceat.
- 10 Occupans viam publicam qua pœna puniatur.
- 11 Surripiens pecuniam publicam qua pœna puniatur, ubi casus deciditur.

- 12 *Latitudo viæ quanta esse debeat.*
 13 *Consuetudini an standum sit circa latitudinem viæ.*
 14 *Universitas an possit servitutem in via imponere.*
 15 *Via publica an vendi possit.*
 16 *Vicinus an teneatur vicino viam accommodare.*
 17 *Via vicinalis quænam sit.*
 18 *Retraçtus an detur existente via in medio.*
 19 *Jus congrui an detur via existente in porticu, super quo adsunt ædificia.*

AD 1. notab. quid sit via, præter diffinitionem Napodani in consuet. ubi domus in glos. via publica num. 56. lit. A eodem hoc in tit. quæ transcribitur hic per Afflict. de verbo ad verbum; sicut ipsemet Afflict. fatetur hæc esse verba Dom. Sebastian. Napodani ut in fine hic num. 5. qui immerito objurgatur per Rendell. in glos. via publica num. 1. dicendum esse glos. illam Anton. Caputi appellantem Afflict. expilatorem.

- 2 Et sic ad rem nostram dic, quod via sit jus eundi, agendi, seu ambulandi, ut ait JC. in dict. §. via ff. de servit. rust. præd. & Institut. de servit. §. via, & apud Tiraquell. annot. in genial. dier. lib. 2. c. 20. habetur, viam esse hominis, jumentî, ac vehiculi iter, adde Cepol. tit. de serv. rust. prædior. de servit. viæ cap. 3. n. 21. & in quibus differunt via, & strada, dicas stradam esse lapidibus silicatam, seu inactonatum, secus viâ; & ideo non habet locum de una ad aliam statuti extensio, Bartolus in l. absit C. de privilegiis domus augustæ lib. 11. ut per eundem Cepollam supracitatum num. 3. per Bard. super Bullam Xistinam in notab. §. 1. num. 2. ubi refert: quod statutum de via publica esse intelligendum: & via quotuplex sit? dicas

esse publicam, privatam, & vicinalem, ut per Napodanum, quem sequuntur omnes Scribent. hic, & in specie Bardus in loc. supra citato in vers. quotuplex sit, ubi dividit hoc nomen viæ in pluribus modis, præter Ulpiani divisionem in l. 2. §. viam ff. ne quid in loco publ. vel privato, & apud alios Scribentes.

- 5 In text. ibi de via publica, adde, quod non solum est intelligendum de via publica, verum de qualibet alia publica re, ac de aliis numeratis per Rendell. hic super Constitut. in glos. tria sunt num. 1. & 2. in hoc eodem §. text. 8. sed ad materiam vide omnino Cepollam in tit. de serv. rust. prædior. num. 34. tit. de servitute viæ, ubi meminit de hac præfenti Constitut.
- 6 Quid de Universitate, an habeat jus congrui, & an habentes causam ab ipsa emtores rerum Universitatis, circa hoc adde Illustrissimum Marchionem Carolum Tapia Regentem in suo amplissimo Codice jur. Regni in lib. 4. in tit. de jur. protomis. ibique sollemnes allegationes doctissimorum olim JCC. ac Advocatorum Sac. R. Consilii Anelli de Amato primarii Advocati, deinde ad Præsidatum Regiæ Cameræ Summ. promoti, qui etiam fecit consilia decisiva, necnon Hipolyti Vannii similiter JC. antiqui, in causa illorum de Merenda cessionariorum cujusdam quarteriî dicti, i Calendini, Universitatis Terræ Paterni, contra illos de Grandinettis ejusdem Terræ, ut in eodem lib. 4. vers. quinque sunt præcipue num. 1. usque ad finem tit. de aliis vero personis, quibus non spectat jus protomiseos, vide apud Rendell. in glos. tria sunt num. 1. & 2. in hoc eodem §. in text. 8. de quibus etiam nos supra diximus in diversis locis, & apud eundem Rendell. in glos. via publica num. 4. 13. & 14.

& 14. sed quid in via vicinali, vide apud eundem *Rendell. & Marc. Anton. Bardum in eodem tract. in §. 7. notab. 3. num. 7. vers. quintum vero*, & si in venditione viarum detur protomis, & si liceat populo etiam vendere, vel ne, vide eundem *Rendell. ubi supra, & Afflict. infra num. 2. & an via, a qua egreditur in viam publicam utatur viarum publicarum jure*, vide *Caspar. Thesaur. in suis quaestionib. forensib. in quaest. 89. num. 4. lib. 2. & si per non usum praescribatur via publica*, dic quod non, per *text. in l. via publica ff. de itin. act. priv. circa autem praescriptionem viae vicinalis*, videas *Bald. in cons. 44. p. 5. & Cepol. in tit. de servit. rust. praedior. cap. 3. tit. 3. de serv. viae num. 2. & quando licitum sit transire per agrum vicini, si via publica est luviosa, & rupta*, vide *Annam in singular. 582. Baldum in tract. de statutis §. affinis num. 7. tom. 2. in noviss. addition. & de illo, qui sub figura meliorandi viam, aliquid de via usurpat, occupando viam publicam, & fossata, qua poena puniatur*, videas eundem *Cepol. ubi supra num. 61. fol. mihi in parvis 245. sic etiam, & in proprium usum vertentes pecuniam publicam crimen peculatus committentes, qua poena plectantur, & de materia peculatus, l. 1. & 3. ad legem Jul. peculat. videas. Specul. in tit. de prob. §. 1. vers. 10. & Peregr. de jure fisci lib. 6. tit. 3. per tot. adde *Afflict. in tit. de fratr. de nov. benef. invest. lib. 3. in fallent. 67. sub num. 9. & nota, quod in anno 1651. in hac Civitate nostra fuit decapitatus quidam Officialis generalis Quaestoris, nomine N. N. prope Castrum novum propter hoc crimen peculatus, quem non nomino propter modestiam. Actuarius fuit Januarius Casolla cui crimini erat annexa falsitas, cum qua**

ceperat pecuniam cum nonnullis aliis complicibus, qui fugam arripuerunt, & deinde fuerunt per Regiam Junctam ab Excellentissimo Dom. Prorege mandatam facti contumaces, & deinde forjudicati; & quæ sit propria poena peculatus, & in quibus casibus usque ad poenam mortis naturalis extendi possit, vide *Dom. de Marin. resolut. quotidian. lib. 1. cap. 291. Dom. Judicem Magn. Cur. Vicar. & Reg. Consil. Philippum Paschalem in tract. de virib. patr. potest. parte 3. cap. 4. num. 31. & 32. qui etiam eodem loco superius num. 30. ampliat procedere, qui etiam in Casperiis publici Banci, pecunias insciis Dominis in proprios usus convertunt, ut tanquam fures criminaliter puniendos esse, per Petrum Cabal. in resol. crimin. casu 136. quod fuit observatum in anno 1650. in personam F. de F. casperii cujusdam publici Banci in hac Civitate residentis, qui pro hoc delicto fuit condemnatus, & missus in Regias triremes ad remigandum perpetuo. Actuarius fuit Viola Scriba Fiscalis, licet secus consuluit *Dec. in cons. 6. in thesaurario Principis cit. ab eodem Dom. Paschal. ut supra d. n. 30.**

12 Circa vero latitudinem viae, quæ, & quanta esse debeat, vide apud *JC. in l. via constitui ff. de servit. rust. & in l. viae latitudo supra cit., Cepol. ubi supra num. 4. vers. quæro secundo, ubi circa latitudinem viae servitutis promissæ, & de latitudine viae, vel stradae, in qua servitus non debetur,*
 13 & an in dubio standum sit consuetudinibus regionis; & quantam solet construi viae latitudinem, idem *Cepoll. ubi supra, & circa ejus mensurationem vide Bertach. in suo amplissimo repertorio in verb. via, & in verb. dieta vers. 2. & in verb. distantia, & in verb. spatium, Abb. & Felin. in cap. olim n. 4. de*

- de except. Alciat. l. 3. ff. de verb. signific. & apud eundem Bertach. in verb. distantia, & apud Tiraquell. loc. supra cit.
- 14 Universitas autem an servitutem in via publica imponere possit, vide Baldum in cons. 206. col. fin. vol. 1. & communiter DD. in l. 1. C. de divers. præd.
- 15 rust. & urb. lib. 1. r. & si via publica vendi possit, vel ne pro ædificiis construendis, videas Becc. in cons. 15. Cepoll. in tit. de servit. rust. præd. tit. de servit.
- 16 viæ, & ad id, quod vicinus tenetur præstare viam alteri vicino, soluto pretio, si aliter vicinus viam non habet exeundi ad locum publicum, vide Consuetud. quam nos habemus in tit. de servit. quæ incipit, si quis habens terram non tamen viam &c. fol. mihi 355. vide etiam apostil. ibidem Dom. de Franchis incipientem videas Andream, de qua etiam Consuetud. meminit hic Afflict. noster.
- 17 Circa vero vers. nunc venio ad vias privatas & vicinales, quæ vero sit hæc via privata vicinalis, vide omnino textum in l. 1. §. privatas & §. viaram ff. ne quid in loco publico, & omnes Scribentes hic, & præter eos Cepoll. in loc. supra
- 18 citato num. 68. & ad id si detur, vel ne retractus, via vicinali exillente in medio, vel vico, ac rivo aquæ? dic, quod sic, nam ista non inducunt separationem confinium, nec contiguitatem dividunt, ut vicinus retractu uti non possit, pro quibus vide Afflict. in decis. 62. & Joannem de Amicis in cons. 1. incip. in causa, & late n. 17. Marcum Mantuam in tract. eodem ad Afflict. hic in 6. dubita n. 46. Vivium dec. 488. Marilian. decis. 64. quos citat Dom. Episc. Ricc. in collect. 2300. & Regium Consiliarium Scipionem Theodorum in allegationibus suis in 82. allegat. ubi etiam quæ sit via vicinalis, quæ publica, quæ privata, & circa ipsarum differentias.
- 19 Sed quid de via substante in porticu, super quo adsint ædificia contigua, an detur jus congrui? vide præter Afflict. hic, qui movetur ex auctoritate Napodani, non faciendo sicut fecit Caputus, qui transcripsit dicta Napodani, sub silentio pertranseundo, sicut inquit hic Rendell. in vers. quid tamen in cons. via publica n. 14. & 15. de Ponte ubi supra, & quæ dicatur via privata, vide Gratian. discept. forens. cap. 559. num. 5.

S U M M A R I U M.

- 1 Ecclesia quot modis capitur?
- 2 Quæ veniunt appellatione Ecclesiæ?
- 3 Monasterium, ac locus pius appellatione Ecclesiæ venit.
- 4 Ecclesia an subjaceat jure protomiseos?
- 5 Ecclesia in quibus casibus tenetur ad venditionem suæ partis.
- 6 Vicinus an teneatur vendere servitutem alius non tollendi.
- 7 Emptor ab Ecclesia an conveniri possit jure protomiseos, & num. 8.
- 9 Ecclesia vendens, vel emens non subiacet dispositioni hujus Constit.
- 10 Emphyteuta Ecclesiæ an habeat jus protomiseos?
- 11 Ementes ab Ecclesiis an sint immunes?
- 12 Clerici an sint immunes a jure protomiseos, quando emunt nomine proprio?
- 13 Clerici an gaudeant immunitate de bonis ecclesiasticis, ac patrimonialibus.
- 14 Clerici an teneantur ad refectorem viarum, pontium, & aliorum.
- 15 Clerici Regulares an ligentur consuetudine juris congrui circa bona ecclesiastica.
- 16 Clerici in quibus causis conveniri possint coram Iudice sæculari, & num. 25.
- 17 Brachium sæculare impartendum erit, & quando.
- 18 Clericus auctor laudatus an declinet foro.

forum, & quid in confessione inventarii?

19 Clerici an subjaceant statutis, & consuetudinibus laicorum?

20 Clerici uti an possint statutis laicorum eis favorabilibus?

21 Clerici an comprehendantur statutis odium comprehendentibus?

22 Leges laicales prohibentes arma Clericis portare an valeant.

23 Clerici conventi coram seculari pro solutione census an opponere possint exceptionem fori.

24 Statuta prohibentia extractions extra dominium num ligent?

25 Ecclesiæ quæ gaudere debent immunitate, an sit necessaria consecratio.

1 **A**D 2. notabil. adde, quot modis capitur Ecclesia, dic, quod præter notata, & allata a Rendell. in §. ultimo hic in vers. Ecclesia n. 3. 4. & 5. Bald. in margarit. in vers. ultimo mortuo, & in cap. cum clerici, ibique Abb. Siculus de verbor. signific. post glosam ordinariam 7. qu. 1. cap. scire in fin. tit. ne Prælati, Jason. in repetit. l. 1. C. de sacrosanct. Eccl. in princ. adde etiam glosam in cap. cum clerici extr. de verbor. significat. ubi ample ponitur quot modis capitur hoc verbum Ecclesia, & in cap. fin. ne Prælat. vi suas, & quæ dicatur Ecclesia? dic, quod est thronum Dei, secundum Speculat. in

2 proæm. in princ. & quæ veniunt appellatione Ecclesiæ? dic Collectio Fidelium, ut in tit. de consecrat. distinct. 1. in cap. Ecclesia, & clement. 1. quæst. 6.

3 ubi Cardin. Item Monasterium, omnisque locus pius, Joann. Andr. in tit. 1. in princip. de restitut. in integrum in 6. in novell. & late eam capiendo, ita Abb. in cap. 2. de consuetudinib. & Card. in clement. 2. quæst. 3. de judic. item pauperes, Baldus in l. omnes C. de Episcop. & Cleric. l. si quis ad declinandum in princip. Tom. II.

cap. column. 5. eod. tit. apud Judæos vero quomodo vocetur? dic Synagoga, Abb. in cap. Judæis, apud Saracenos appellatur Mosquea, adde R. P. Suar. in tract. de virt. ac stat. relig. tit. de tempor. ac locorum sacrorum religiosa observat. lib. 3. cap. 9. ubi, quæ requiritur, ut dicatur Ecclesia, seu Locus Religiosus pro immunitate gaudenda quærit.

4 Ad id circa Ecclesiam adde Consuet. nostram Neap. si Ecclesia in tit. de jure congrui, ubi disponitur, quod Ecclesia non subjacet juri congrui nec passive, nec active, de quo etiam supra adnotavimus in notab. 1. §. 2. vers. item quæro n. 8. ut in dist. consuet. in vers. & e converso, hoc item apud Scribent. super hanc Extravagant. Imperatoris Frederici, ut per Rendel. in glosa Ecclesia n. 3. Benedel. n. 12. in hoc eodem §., Maxill. in consuetud. Barensi tit. de jur. protomis. in 3. consuet. n. 16. Gomez. in ll. Tauri, l. 70. n. 6. rationemque apud eundem Rendel. cit. loc. reperies, ut in num. 5. vers. est autem, D. de Marinis in lib. 1. quotid. resolut. cap. 55. n. 15.

5 Et quando, & quibus in casibus Ecclesia teneatur, & cogi possit ad vendendum suam partem pro ampliacione alterius Ecclesiæ contiguæ. Quidve pro ampliacione atrii Ecclesiæ; si vicinus compellatur ad vendendum etiam pro clauistro, & scalis Ecclesiæ, ac viridariis Monasterii, Regens Sanfel. in addit. * ad decis. 307. in 3. part. ubi sic fuisse servatum refert in causa Monasterii Divæ Mariæ Angelorum Fratrum Minoritarum Sancti Francisci sui extra mœnia Civitatis hujus per Collaterale Consilium, etiam pro ampliacione Ecclesiæ, ejusque constructione, vide Gizz. Giurb. & de Thoro in loc. cit. per eundem Reg. Sanfel. & si vicinus tenetur vendere Ecclesiæ servitutem alius non tollendi, idem Dom. Sanfel. loc. cit. & per Fontan. decis. 279. num. 13. Grammat. decis.

- decif. 75. Caroc. decif. 262.* sic etiam pro ampliatione Seminarii Cappellanorum, & aliorum locorum, ut apud *de Franch. dec. 123. Caspar Thesaur. quæst. forens. qu. 64.* quod dictum fallit in Fisco, ut diximus supra, & quid in re communi, idem *Sanfel. cit. dec. 307.*
- 7 In eimente ab Ecclesia an contra ipsum habeat locum jus congrui: adde *Napodan. in consuetud. Neap. si Ecclesia in glosa emat n. 77.* ubi tenet affirmative, ibi: *Respondeo emtorem teneri, Benedell. in eodem tract. num. 11. in vers. tertius si Ecclesia, Rob. Maranta in 8. disput. num. 57. vers. sed pulchre dubium est*, ubi indistincte tenent pro parte affirmativa, posseque vicinam agere jure congrui contra emtorem Ecclesiæ,
- 8 rationemque assignant, quia jus congrui afficit emtorem, tertiumque possessorem, qui legibus laicorum subiacet; ex mutatione personæ mutatur & rei conditio, ait idem *Maranta*, ut supra, sic etiam per *Maxill. in consuetud. Barenfi*, incipit colonus §. item nec Ecclesia
- 9 num. 18. & sequent. licet Ecclesia, quæ vendidit, non subiaceat huic Constitutioni, nec ejus dispositioni, lex Regia non comprehendit Ecclesiam, vulgaris iuribus, sed per *Afflict. secus habetur*, ut supra in d. §. 1. notab. 3. n. 8. *Dom. de Marin. in cit. cap. 55. n. 15.* & per nos etiam supra cit. §. quem sequitur *Boer. in decif. 234. num. 1.* pro resolutione hujus quæstii vide *Prosper. Rendell. in eod. tract. sæpe cit. in §. ult. in verb. Ecclesia a num. 11. usque ad n. 14. vers. tertius est casus.*
- 10 Et si emphyteuta Ecclesiæ habeat, vel ne hoc jus congrui, *Dom. Episc. Ricc. in collectan. 2148. in fine*, ubi citat *Thuscum in singul. 16.* & si eementes ab Ecclesiasticis personis sint, vel ne immunes a gabellis & datis *, videas *Speculat. in tit. de immunit. Eccles. §. 1. de Amic. in conf. 182. Gabr. commun. conclus. in tit. de legib. lib. conclus. 3. n. 19. Bald. conf. 31. volum. 1. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 13. n. 12.*
- 12 Deinde quærit *Afflict.* quid in Clericis, si possint conveniri jure congrui, * quando emunt nomine proprio *, cui adde ea, quæ supra in §. 1. notab. 3. n. 8. adnotavimus, nec non & eundem *Dom. de Marin. in supra citato cap. 54. lib. 2. qui n. 2. inquit*, quæstionem hanc adeo controversam invenisse apud DD. ut quasi cernere non potuit, quænam sit magis communis sententia, pro ornatu vero hujus adde *Honed. in conf. vol. 1. Tiraq. de retract. §. 1. glos. 13. n. 11. & 12. Boer. cit. decif. 351. num. 9.* ubi post quæstionem propositam circa Ecclesiam, descendit ad Clericos, *Cappyc. decif. 98.* ubi *Dom. Addent. & specialiter Dom. Prosp. Petra* ex antiquissima, ac nobilissima familia Baronum Vasti Girardi, cujus nepos *Dom. JC. D. Carolus Petra* peritissimus juvenis, omnisque generis doctrinæ ornatissimus sedatur nunc vestigia, *Benedel.* qui testatur de communi, ut citato loco n. 15. & in principio Constitutionis n. 121. in ampliati. 11. *Gomesf. in leg. Tauri in l. 21. n. 20. Mattiensf. ad eandem leg. ad 7. leg. n. 5. Marantam, & Maxill. loc. supra cit. oculatissimum Camillum Borrellum* doctissimum virum, olim in sua senectute Judicem in nostra Magna Cur. Vicariæ in civilibus, qui cum eadem officii administratione obiit, super *Pragm. odia litium in §. 1. glos. 3. n. 238. Manivan. lib. 2. dial. Jur. dialog. 39. in fine*, & apud eundem *Tiraquell. in alio loco glos. 8. §. 1. num. 41. in verb. separent, Napodan. in citata Consuetud. Neap. in Ecclesia, & in Consuetud. ubi damus in verb. Ecclesia*, ubi distinguit in Clerico eimente pro se, vel pro Ecclesia, & in Clerico eimente pro titulo sui patrimonii: ut in hoc casu conveniatur coram suo Judice competente,

tente, sic etiam apud Anton. Caput. in glos. cit. *Ecclesia per totam*, ubi refert eadem Napodani verba, & *Afflict. noster supracit.* §. 1. num. 8. & 10. & demum Rendell. cit. tract. num. 16. loco supra citato, Gratian. disceptat. forens. cap. 742. num. 16. & Dom. de Thoro in compend. decif. Neap. part. 2. in verb. *jus congrui* fol. 321. ubi quaerit, si competit Clerico contra laicum in foro saeculari, de Franchis dec. 285. Reg. Sanfel. decif. 2. n. 3. part. 1.

In feudalibus vero quid juris, an recognoscantur a laico, idem Reg. Sanfel. 13 felix. cit. decif. & an gaudeant immunitate ecclesiastica de bonis patrimonialibus, adest Bulla Beatissimi, ac Sanctissimi Papae Honorii impressa inter volumen Pragmaticarum, ac Constitutionum Regni sub tit. quib. immun. Cleric. gaud. deb. & cap. item statuimus quod Clerici ex conventionione, & Dom. Reg. Tap. de Jur. Regn. lib. 4. in tit. de jur. protomis. d. num. 59. cum 14 seq. & si teneantur ad refedtionem viarum, pontium *, ad delicta commissa in convicinio, videas Addentes ad Constitut. Regn. si damna clandestina tit. de homicid. n. 54. col. 2. & Dom. Reg. ac olim Praesid. S.R.C.D. Francisc. Merlin. contrav. forens. c. 2. n. 6.

15 Statutum juris congrui, ac alia laicorum an ligent Confraterias, ac Hospitalia: & si gaudent ejusdem privilegiis, ac immunitatibus ecclesiasticis, Fontanell. in decif. Senat. Catal. 109. & 110. Verum si de jure nostro consuetudinario Clerici Regulares ligentur circa bona ecclesiastica concernentia servitutem altius non tollendi, vel de communi pariete utendo, vide Reg. Sanfel. dec. 188.

16 Et quibus in casibus Clerici possunt conveniri non coram ecclesiastico Judice, sed saeculari *, vide Perrin. in addit. ad rubr. ritus M. C. V. incip.

Item servat ipsa Curia sub rubr. de Cler. volentibus forum declinare, affert multas fallentias circa Clericos, quando coram laico sunt conveniendi tam in civilibus, quam in criminalibus, quae additio reperitur post Reg. Constit. fol. mihi 397. ita de Anna in sing. 135. Afflict. dec. 230. aliove citatos ab Addente ejus noto, videlicet Reg. Consil. Fabio de Anna ad d. singul. Genit., Reg. Sanfel. in dec. 160. part. 2.

17 ubi quando saecularis teneatur brachium impartire ad petitionem Judicis ecclesiastici, & circa modum impartendi, vide eundem Sanfel. in alia 18 dec. 110. in part. 2. ubi in Clerico citato in confedione inventarii faciendi, ait posse citari coram laico, sicut etiam obligari pro tollendo sequestro, praestita cautione coram Judice laico. Quid de Clerico conjugato circa liquidationem instrumenti, obligationem penes acta M.C.V. an Judex laicus sit competens Judex, idem D. Reg. in dec. 130.

Et si Clericus citatus uti auctor laudatus ex causa promissae evictionis declinet vel ne forum * ecclesiasticum, vide Jo: Petr. Fontan. decif. Cataloni. 202. Dian. resol. mor. tract. in resol. 22. de immun. eccl. tom. 3. & si conveniatur pro administratione tutelae *, an coram suo Judice est conveniendus, videas Rov. dec. 20.

19 Et ad id, si Clerici subjaceant statutis, ac consuetudinibus laicorum, ac eis ligentur *, vide pro hujus veritate text. in cap. quod clerici de foro comp. ubi DD., & in cap. Ecclesiae S. Mariae de const. ut in n. 18. circa fin. Aloys. de Leo in l. privilegia n. 41. C. de sacros. Eccles. Marfil. in l. 1. §. fin. n. 32. ff. de quaest. Olivam super rit. Archiep. in rit. 22. Dom. de Franch. in dec. 380. Capyc. dec. 66. Guid. Pap. decif. 381. novissimos Campanos in cap. Regn. item statuimus, &

in *clement. 1. de vit. & honest. cler. videas Campan. in suo amplissimo divers. jur. canon. in rubr. de privil. cler. 1. 2. Napod. in proœm. Consuet. Neap. in verb. Antistes num. 251. & Ursil. in præcit. add. ad decis. Afflict. 310. per tot., Barbof. in cap. dilecti col. 3. de foro comp. Matthes. in sing. 111. Bald. in cons. 135. col. fin. vol. 2. Alex. cons. 310. column. 3. part. 2. & ex recentioribus Marant. in disp. cit. 8. & similiter Lel. Caput. in com. ad consuet. Neap. in proœm. ad tit. de person. n. 52. in prælud. super proœm. Regis Caroli, & Reg. Marchionem Tap. in Cod. Jur. Regn. super cap. Item statuimus sub tit. de cler. lib. 1. fol. 687. & R. P. Molf. super consuet. Neap. in tit. per person. part. 2. qu. 7. ubi ait num. 45. quod si Clerici, ac Ecclesiastici contradicunt quoad prædicta, & transgrediunt talia statuta, eos peccare mortaliter sine dubio, ubi testatur de communi sententia, ut in tract. de contract. tit. 3. de dom. jurisd. Reg. Camp. q. 5. art. 3. n. 53. cum seqq. & alios apud Philipp. Paschal. in suo amplissimo tract. de virib. patr. potest. cap. 6. part. 1. num. 40. & Dom. de Franchis in dec. 265. una cum omnibus Addentibus, & demum Dom. Aloys. Ricc. in collect. 2997. part. 6. & si Clericis, ac Ecclesiasticis personis succedatur servata forma consuetudinum Neapolis, vel potius secundum jus commune, sceminis exclusis, vel incluisis, superstitibus masculis*, videas novissimas observ. ad consuet. Dom. Reg. Consil. Andreae Provenzalis olim Advocati famigeratissimi, ac marimarum Judicis vigilantissimi in observat. 20. & si ipsi, vel ecclesiasticæ personæ soli, vel cum aliis succedant secundum jus consuetudinis, vel secundum jus commune ab intestato agnatis, eundem Provenz. in obs. seq.*

- 20 Et an eis uti possint, si generalia, & favorabilia sint, vide text. in dict. cap. Ecclesia S. Mariæ, in cap. bene quidem dist. 96. Host. & Abb. in cap. fin. de solut. Matthes. & Barbat. ubi supra, Jo: And. in cap. 1. de oper. novi nunc. & signanter Dec. in cons. 114. per tot. Gratian. in discept. forens. in cap. 164. n. 91. cap. 182. n. 30.
- 21 & si in generalibus dispositionibus, ac statutis non continentibus odium irrationabile comprehenduntur Clerici, ceteræque personæ ecclesiasticæ, etiamque Cardinales, vide Gomez. in reg. Cancell. q. 4. in tit. de orig. Cancell. & an legentur statutis, ac consuetudinibus laicorum circa ordinatoria acta judiciorum, eundem in cap. 33. n. 3. & apud Dom. Donat. Anton. de Marin. resol. quotid. c. 74. n. 11. lib. 5. Fontan. dec. Senat. Cathalon. n. 218.
- 22 cum seq. 219. & si leges laicales prohibentes armorum asportationem respectu clericorum sint validæ vel ne, D. Arias de Mesa in suis var. resolut. 35. num. 14. & 15. lib. 3. quod propter bona temporalia an subjaceant laicis, videas Dom. Jud. Capiblanco de Baron. in verb. clerici. Quid in
- 23 causa sequestri, & an coram Judice sæculari possint conveniri ad solvendum annum censum alicujus, qui incompetencia opponere possint, eundem de Marinis in lib. 2. resol. quotid. cap. 75. n. 13. & statuta prohibentia extractionem extra dominium, num ligent personas ecclesiasticas, & illis non obtemperantes, an peccent mortaliter? & quid si pro eorum usu tantum, vide eundem de Marin. resol. quot. cap. 31. fol. 1.

Ad vers. sed quæro num. 18. adde R. P. Suar. in tract. de virtute ac Religionis statu lib. 3. de Templorum ac locorum sacrorum cap. 9. ubi quærit, quænam Ecclesiæ propria gaudeant

deant immunitate, & an sit necessaria consecratio, ut Ecclesia dici possit, ac immunitate gaudere? & quid in fabrica Ecclesiæ, seu in toto circuitu ipsius. Quid in Hospitali, quidve in Cœmeterio &c.

S U M M A R I U M.

1 Curia unde dicatur; & quot modis capitur.

2 Fiscum qui dicantur habere?

3 Emens a Fisco an securus sit?

4 Jus protomiseos an militet in re vendita sub hasta.

5 Fiscus est in terris Papæ, Imperatoris, & Regum.

6 Curia Romana an habeat Fiscum. Et quid in Episcopis, & Archiepiscopis. num. 7.

8 Barones an habeant Fiscum, vel non.

9 Quæ, & quot Curie Romæ fuerint.

1 **A**D ult. notab. quæ sit Curia, & unde dicta, videas in primis Caput. in glos. impressa in cit. tract. Prosp. Rendell. in verb. curia n. 1. idem Rendell. in ead. glos. curia n. 1. quot vero modis capitur Curia, Benedel. hic in text. curia num. 19. ad §. ult. & an idem significet Curia sicut Fiscus hoc in loco, & qui dicantur habere Fiscum, Franc. Marc. decis. 38. p. 1. & quotuplex sit Fiscus, eundem decis. seq. & an æquiparentur Fiscus, Respublica, & Ecclesia, videas omnino apud eundem Rendell. ubi supra n. 2. 3. 16. 18. & ipsius apud Peregrin. tract. de jure fisc. lib. 1. tit. de his qui habent jura fiscalia per tot. emens vero a Fisco an sit securus, ac si sub hasta, sive præter hastam fiscalem, juxta text. vulg. in l. bene a Zenone, & l. fin. C. de quadr. præscr. & in §. fin. de usucap. in Inst. videas ad materiam præter Rendell. hic n. 8. vers. idque comprobabit, Peregrin.

de jure fisci in lib. 6. tit. 4. n. 15. & 19. ubi inquit, ut acquirens a Fisco tutus sit, sive corporalis sive incorporalis res sit, adeo ut ab alio inquietari nequeat super ea re, reali aut personali actione, reservata tamen actione contra Fiscum illi tertio intra quadriennii metas proponendam, & non ultra. Hæc Peregr. præterquam si ad consignationem debiti fiscalis distraherentur bona sui debitoris ad ejus exonerationem, quod fieri permittitur, ut idem Peregrin. ubi supra n. 14. & 22. nam in his casibus esse locum retractui, cum non sub hasta res vendita sit, ut in dicto casu, ut supra, locum non esse diximus, ut in §. 2. privilegia Fisci quæ, & quanta sint, videas apud eundem Peregr. & Petr. Duen. in reg. 114. & 173. & Afflict. nostrum in rubr. 12. de fratr. de nov. benef. investit. num. 9. ac signanter Boss. in tit. de fisc. & ejus priv. sic etiam nota, quia Fiscus non est, nisi in Terris Papæ, Imperatoris, ac Regum, vide de Anna in sing. 220. Fiscus, quid dicat Afflict. in constit. Regn. beneficium num. 4. ubi etiam testatur de prohibitione suo tempore facta Officialibus Terræ Criptularum, qui volebant constitutare Procuratorem Fiscalem in Terra Bari, uti Officiales Reginæ Poloniæ; & Curia Romana an habeat Fiscum? & ibi dicitur Curia, ubi ipsamet Sedes Apostolica residet, refert Gont. super reg. Cancell. Apost. in tit. de orig. Cancell. in ver. postquam fol. 59. & si Barones, eorumque Officiales in eorum Curiiis habere possint Fiscales, & quid in Episcopis, & Archiepiscopis, an ipsi similiter Fiscalem habere possint, videas quæso ben. mem. Illust. March. de Coroleto D. Reg. Fulvium de Costantio virum Patritium in trib. lib. ult. Cod. in rubr. n. 12. & 13. de jur. fisc. lib. 10. & unde traxit originem Camera Regia Fiscalis, tradit Guid.

- Pap. dec. 453. quem refert Illust. Ricc.*
 8 *in collect. 140. Barones si habeant fiscum,*
vel ne, Petr. Fontan. refert quod non,
in sua dec. 123. n. 18. ubi inquit deinde,
quod si ipsi fiscum non habent, habent
tamen apud nos quidquam aliud loco fi-
sei, ut sua jura obtineant. Hæc ille,
allegat Dom. Capiblancon tract. de Ba-
 9 *ronib. & Reg. Poloniæ & Mastril. quæ,*
& quot Curie Romæ fuerint, & de
verbo, apud Andr. Tiraq. annot. in

genial. dier. cap. 16. lib. 1.

Et hæc ad laudem, & gloriam DEI,
 ejusque semper Virginis Matris MA-
 RIÆ, ac Protectoris nostri Januarii
 Sanctissimi, paratus semper corrigi
 quæcumque scripsi: ignorare enim vi-
 tium non est, sed natura, ait *text. in*
l. Stichum ff. de legat. 3. Bald. conf. 42.
& 44. lib. 2. & in l. Claudius Felix
§. 3. ff. qui potior. in pign. hab. & sic
tandem a me hic imponitur.

NOVÆ ADDITIONES

AD §. IX.

1 **A**dverbium *proprie*, quod adest in principio hujus §. in aliis editionibus aliorum Commentatorum non habetur.

2 Ad n. 14. ad 17. p. 177. col. 2. & seq. ubi Afflictus dispungit quæstionem an Clericus possit conveniri jure congrui, & an habeat jus retractus &c. & ibi Rumm. in addit. num. 12. pag. 186. col. 2. Adde quod olim Clericus conventus a Laico in Curia Archiepiscopali jure congrui per Riturum 22. ejusdem Curie absolvebatur *ab impetitis*; e contra Laicus conventus a Clerico vigore Consuetud. Neap. vel Conslit. *Sancimus* erat condemnatus ad relaxandum in beneficium Clerici, *de Franch. in glos. Adde sub num. 3. in fin. ad consuet. si eccles. de jure congr. col. 305. ult. edit. ann. 1775.*, & ita tempore Afflicti servabatur; ideoque ait Afflictus *hic num. 14. & 17.* quod Clericus erat magis privilegiatus quam Ecclesia ipsa, quia Clericus agebat, & non conveniebatur jure congrui, & Ecclesia neque agit, neque convenitur. Tempore Præsid. de Franchis, ut in *decis. 285. ad æqualitatem servandam S. C. & Tribunalia laicalia absolvebant Laicum ab impetitis per clericum jure congrui conventum, Paul. Staiban. cons. 41.* hoc tamen procedebat in hac Civitate Neap. non autem extra, ut notat Camill. *Larata cons. 46. num. 22. & seq.* neque in Curia Cappellani Majoris, de Franch. in *glos. incip. Vide Tiraquell. loco sup. cit. num. 4.* qui ita decisum refert anno 1559. in causa Jo: Ant. Palmerii cum Rev. Jo. Antonio Rotundi, ubi fuit lata sententia contra Clericum, & bis confirmata. In multis locis tamen

Ecclesiastici neque active neque passive habebant jus congrui, ut in *diplom. 16. Martii & Julii 1762.* & infra dicitur
3 *num. 5. & 6.* Ex hoc ritu 22. pluries fraudabantur vicini jure protomileos, quia emtor. colludens cum Clerico, faciebat apparere emtionem a Clerico facta, & clam Clericus declarabat emtionem fuisse Laici, ex quo multa jurgia dispendiosa oriebantur.

4 Nunc Judex ordinarius juris congrui sive retractus tam contra laicum, quam contra clericum est judex laicus, ad quem hæc privativa cognitio spectat, quapropter demta sunt omnia absurda, ita ex sequenti diplom. dispositum.

5 „ Uniformatosi il Re al sentimen-
„ to di cotesta Real Camera proposto
„ con rappresentanza de' 25. dello scór-
„ so mese, nella quale sul dubbio fat-
„ to dalla Corte di Caserta, se dovea
„ attendersi la Consuetudine praticata
„ in questo Stato, che gli Ecclesia-
„ stici nè soffrono, nè godono il con-
„ gruo, riferì essersi dal Re Cattolico
„ Augustissimo Padre della Maestà Sua
„ già stabilito, e determinato, che le
„ cause di congruo, sieno ad istanza de'
„ Laici, o di Ecclesiastici, debbano
„ sempre trattarsi avanti il Giudice
„ laico, al quale privativamente ne
„ appartiene la cognizione per la prin-
„ cipal ragione di esser questa un'a zio-
„ ne reale, ed il quale dee regolarfi
„ nelle decisioni delle medesime colle
„ leggi comuni e municipali, senza
„ attendere qualunque altra pretesa con-
„ suetudine in contrario. Ha la Mae-
„ stà Sua dichiarato, e vuole che nelle
„ cause di congruo, sia di pretenderlo,
„ sia di riceverlo, gli Ecclesiastici in
„ Na-

- „ Napoli, e nel Regno sieno trattati
 „ ugualmente che i Laici; e che per
 „ gli uni, e per gli altri debbano i
 „ Giudici laici a' quali privatamen-
 „ te la cognizione di tali cause si ap-
 „ partiene, regolarli nella decisione
 „ delle medesime colle Consuetudini di
 „ Napoli nella Capitale, e colla Co-
 „ stituzione *Sancimus* nel Regno. Lo
 „ prevengo di Real ordine alle Signo-
 „ rie Vostre Illustrissime per l'intelli-
 „ genza, e governo di cotesta Real Ca-
 „ mera, nella prevenzione di essersi
 „ in tale conformità dati gli ordini
 „ corrispondenti alla Corte di questo
 „ Real Sito. Caserta 16. Marzo 1762.
 „ Bernardo Tanucci -- Signor Presi-
 „ dente, e Consiglieri della Real Ca-
 „ mera di S. Chiara.
- 6 Ita etiam fuit rescriptum sub die 3.
 Julii 1762. Curizæ Bituntin, ubi asse-
 rebatur fuisse ibi Consuetudo immemo-
 rabilis non dandi, neque petendi jus
 congrui Ecclesiasticis.
- 7 Adde ad pag. 179. num. 18. & ad
 pag. 180. num. 20. ubi facit quæstio-
 nem Afflict. de legatis, & heredi-
 tate relictis Cappellæ construendæ &c.
 nunc inanis est hæc quæstio; quia cap-
 pellæ nequeunt construi absque Regis
 assensu, a quo non tam facile præstatur:
 & Loca Pia non possunt amplius quo-
 modocumque acquirere tam ex actibus
 inter vivos, quam ex ultimis volunta-
 tibus, ita dispositum *diplom. 9. Sept. 1769.*
Vide Collect. diplom. D. Gatt. tom. 1.
part. 1. tit. 1. & 3. per tot. & tit. 1.
& 3. ejusdem part. 1. tom. 3. per tot.
- 8 In addit. Rummi ad 2. not. num. 5.
 pag. 185. col. 2., ubi quæritur an vici-
 nus possit cogi ad vendendum prædium
 pro constructione, vel ampliatione Ec-
 clesiæ vel Monasterii &c. vide quæ di-
 ximus *tom. 1. pag. 57. col. 2. n. 20.*
- 9 Rummi *ibid. n. 11. pag. 186. col. 1.*
 quærit an ementes ab ecclesiasticis per-

sonis sunt immunes a datis & gabel-
 lis, Adde quod si non omnes ecclesia-
 stici fruuntur quibusdam franchitiis,
Gatt. tom. 1. num. 2. tit. 48. dipl. 1. &
Concord. an. 1741. quomodo frui de-
bent ementes ab eis?

10 *Ibid. num. 14. pag. 187. col. 2. ibi, an*
Ecclesiastici teneantur ad refectorem
viarum, pontium &c.: vigore Concor-
dati inter Sedem apost. & Regem Ca-
rolum ann. 1741. & Instruct. catast. te-
nentur ad omnes expensas communita-
tivas, ex quibus sentiunt commodum:
vid. nostram add. to. 1. pag. 169. col. 1. n. 37.

11 *Ibid. n. 16. ibi, in quibus casibus Cle-*
rici possunt conveniri coram iudice lai-
co. Adde quod diximus in nostra addit.
ad §. 1. tom. 1. pag. 166. & seq. a. n. 1. ad 13.
& pag. 167. col. 2. & seq. a. n. 23. ad 30.

12 *Ibid. n. 18. pag. 187. col. 2. an Clericus*
auctor laudatus possit declinare forum;
dic quod non, quia agitur de actione
reali, & Iudex laicus est competens
etiam contra Ecclesiasticos cujuscunque
conditionis & gradus sint, etiamsi causæ
sint inter Ecclesiasticos, & Ecclesiasticos,
Gatt. collect. diplom. part. 1. tom. 2. tit. 64.
diplom. 7. & tom. 4. tit. 66. dipl. 4. 12. 16.
17. 19. 20. 21. 22. & 25.

13 *Ibid. quid pro administratione tutelæ?*
responde quod proceditur contra Ecce-
siasticum coram Iudice laico, diplom. 22.
Aprilis 1758. penes Gatt. part. 1. tom. 4.
tit. 66. diplom. 9.

14 *Ibid. n. 19. & pag. 188. col. 1. & Afflict.*
pag. 179. n. 18. an ligentur Ecclesiastici
consuetudinibus. Affirma, quia sunt cives
ut laici, dipl. 6. Martii 1770. vide nostram
addit. tom. 1. pag. 168. col. 2. n. 32. & 33.

Et hæc ad gloriam DEI, B. Virginis
 MARIE, & omnium Sanctorum, quæ
 scripsi eodem tempore, quo, ne interval-
 lo quidem facto, hic Commentarius typis
 dabatur; ideo precor humanum Lectorem
 pro tolerantia, dum ad ejus censuram
 me remitto.

I N D E X

L O C U P L E T I S S I M U S

O M N I U M R E R U M N O T A B I L I U M ,

Quæ in hoc Commentario & Additionibus continentur.

Nuperrimæ Additiones asterisco * signantur .

A

Absentia.

- A**bsens qui dicatur, & qui præsens. Tom. 1. Afflict. in §. 1. n. 29. fol. 188. col. 2.
- Absentia quando præsumenda dolosa, & an profit. Tom. 1. ibid. fol. 189. col. 1.
- Absens, vel impeditus tenetur mittere procuratorem, alias ei currit tempus juris congrui. Tom. 1. ibid. num. 31. fol. 189. col. 1. & num. 32. 33. fol. 189. col. 2. & 190. col. 1.
- Absentare quando quis dicatur malitiose, remissive. Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad 7. notab. num. 2. fol. 227. col. 2.
- Absentia si iusta, vel iniusta fuerit, an erit probanda. Tom. 1. ibid. num. 4. fol. 227. col. 2.
- Absentia nisi probetur, nunquam præsumitur. Tom. 1. ibid. n. 5. fol. 227. col. 2.
- Absens ex causa Reipublicæ an sit restituendus. Tom. 1. ibid. num. 6.
- Absens quis ex causa voluntaria ab initio an sit restituendus. Tom. 1. ibid. n. 6. fol. 227. col. 3. ubi novissima Sacri Regii Consilii decisio. ibid.
- Absens minori æquiparatur, & semper præsens dicitur. Tom. 1. ibid. num. 7. fol. 227. col. 2.
- Absentia iusta, vel iniusta præsumi an debeat. Tom. 1. ibid. n. 8. fol. 228. col. 1.
- Absentia quoruplex sit, remissive. Tom. 1. ibid. n. 9. fol. 228. col. 1.
- Absentia dolosa, vel sine dolo, & fraude an præsumatur. Tom. 1. ibid. num. 10. fol. 228. col. 1.

Tom. II.

- Absentes an teneantur mittere procuratorem. Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad notab. 10. n. 8. & 10. fol. 230. col. 1. 2.
- Absens, vel impeditus protestari debet. Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad 8. notab. num. 3. fol. 228. col. 2.

Accessorium.

- Accessorium in venditionibus numquid sequi debeat principalem. Tom. 2. Afflict. ad §. 6. n. 7. fol. 124. col. 2.

Accidentalibus.

- Accidentalia an sint substantialia in venditione rei. Tom. 1. in addit. ad §. 2. vers. sed ulterius quæritur, num. 16. fol. 201. col. 2.

Accusare.

- Accusare an possint ceteri offensi, stante remissione injuriati. Tom. 2. in addit. ad 4. notab. §. 3. num. 5. fol. 21. col. 2.

Actio.

- Actio, quæ pro alimentis datur relictis in testamento contra heredes, an in solidum. Tom. 1. in addit. ad rubric. in vers. ad n. 4. quod requiratur auctoritas &c. num. 4. fol. 19. col. 2.
- Actio juris congrui est personalis in rem scripta. Tom. 1. in addit. ad §. 1. ad sextum notabil. num. 9. fol. 135. col. 1.
- Actio injuriarum datur patri pro filio, & marito pro uxore, magistro pro discipulo, socio pro socio, Ecclesiæ pro Clerico, & similibus. Tom. 1. in addit. ad §. 2. in vers. sed juxta istam legem, num. 3. fol. 231. col. 1.

B b

Actio

Actio injuriarum extinguitur per annum, nec ad heredes transit. Tom. 2. in addit. ad vers. sed quæro, §. 3. num. 1. fol. 22. col. 1.

Actio injuriarum tollitur septem modis. Tom. 2. ibid. num. 2.

Actio injuriarum criminaliter intentata, an possit exerceri pendente lite civili. Tom. 2. ibid. n. 3. fol. 22. col. 1. in fin.

Actio injuriarum intentata quoad interesse an transeat ad heredes post litem contestatam. Tom. 2. ibid. n. 4. fol. 22. col. 2.

Actio injuriarum competens quænam requiratur. Tom. 1. ibid. num. 5.

Actio duarum penarum, una ab emptore, altera a venditore quomodo procedat in jure, remissive. Tom. 2. in addit. ad 7. notab. in §. 4. num. 9. fol. 80. col. 1. in fin.

* Actiones quomodo, & quanto tempore præscribuntur in Regno. Tom. 2. §. 6. n. 6. ad 11. fol. 148. col. 2. & seqq.

Actor.

Actor, vel reus quis dicatur in judicio recusatationis. Tom. 1. in addit. ad rubric. in vers. ad num. 21. quod consanguinitas &c. num. 6. fol. 54. col. 1.

Actus.

Actus corrumpit ubi ordo non servatur. Tom. 1. in addit. ad 9. notab. §. 1. n. 17. fol. 152. col. 1. in princ.

Actum faciens, non ut ipse, sed ut alius, an sibi præjudicet. Tom. 1. Afflict. in §. 2. n. 14. fol. 181. col. 2.

Actus denunciationis an teneat, si in eo non est expressum fieri nomine procuratoris. Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro in §. 2. num. 13. fol. 210. col. 1.

Actus frustratorii sunt evitandi. Tom. 1. ibid. num. 18. fol. 210. col. 2.

Acta facta tempore tyrannidis, quæ in eo tempore valeant, an deinde revocantur. Tom. 1. in addit. ad vers. sed juxta hos quæro, in §. 2. num. 6. fol. 215. col. 1.

Actus simulati, & fraudulentum in tertii præjudicium, an admittendi. Tom. 2. in add. ad 2. notab. in §. 4. num. 2. fol. 61. col. 1. in princ.

Aditus, Adire.

Aditus, seu introitus ad domum, quæ habet unum aditum, an detur data divisione

domus, & quid in venditione domorum habentium clausuram communem. Tom. 2. in addit. ad vers. item præsumitur in §. 4. n. 5. & 6. fol. 72. col. 2. & seq.

Advocatus.

Advocatus in eadem causa judicare non potest, sed bene in consimili. Tom. 1. in addit. ad rubric. in vers. ad num. 21. quod consanguinitas &c. num. 8. fol. 54. col. 1.

Advocati promissionibus Magnatum credere non debent. Tom. 2. Afflict. ad §. 5. n. 9. fol. 103. col. 2.

Advocati potentiores prohibentur facere, ut contrahatur cum potentibus. Tom. 2. in addit. ad §. 5. num. 8. fol. 105. col. 2.

* Advocatorum palmaria quomodo taxantur. Tom. 2. ad §. 6. n. 3. & 4. fol. 147. col. 2. & seqq.

Æqualitas.

Æqualitas in judicio erit servanda. Tom. 2. in addit. ad ult. notab. §. 7. num. 1. fol. 161. col. 2.

Æquiparare.

Æquiparatio inter emtionis contractum, & locationem quando militat. Tom. 1. in addit. ad 8. notab. §. 1. n. 43. fol. 148. col. 2.

Æstimatio.

Æstimum patris prodest filio. Tom. 1. Afflict. in rubr. n. 18. fol. 9. col. 1. in fin.

Æstimatio facit alienationem, & debetur laudemium. Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro §. 1. num. 11. fol. 160. col. 1.

Æstimatio rei qualiter veniat considerata. Tom. 1. Afflict. in §. 2. num. 18. fol. 183. col. 2.

Æstimatio rei venditæ in jure congrui an facienda ad tempus litis contestationis, an vero tempore sententiæ. Tom. 1. ibid. n. 21. fol. 185. col. 1.

Æstimatores nuncupantur Tabularii in Civitate nostra. Tom. 1. in addit. ad 2. notab. §. 2. vers. circa æstimatores, num. 4 fol. 221. col. 1. & an retineant dignitatem, & honorem. ibid. num. 5.

Æstimatio qualiter fit stante pacto de retrovendendo. Tom. 1. ibid. num. 11. fol. 221. col. 2.

Æstimatio qualiter fit facienda in pretio in prædio dato in emphyteusi per Ecclesiam. Tom. 1. in addit. ad vers. ad id quod ait, num. 1. fol. 222. col. 1. in fin.

Æsti-

Æstimatio communis an attendatur, vel res quantum vendi potest. Tom. 1. *ibid.* n. 3.
Æstimatio rei ad quem finem fit. Tom. 2. in addit. ad 7. notab. §. 3. num. 3. fol. 23. col. 2.

Æstimatio an possit crescere, vel decrescere, ea facta pro pretio iusto, & qualiter intelligatur. Tom. 2. in addit. ad 10. notab. §. 4. num. 9. & 10. fol. 92. col. 1.

Æstimatio facit alienationem, & debetur laudemium. Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro in §. 1. num. 11. fol. 106. col. 1. an sit facienda in tempore litis contestationis, an verò tempore sententiæ in iudicio juris congrui. Tom. 1. *Afflict.* ad §. 2. n. 21. fol. 185. col. 1.

qualiter sit facienda in prædio dato per Ecclesiam in emphyteusim. Tom. 1. in addit. ad vers. ad id quod ait §. 2. n. 1. fol. 222. col. 1. in fin.

ubi æstimatio, ibi venditio est. Tom. 2. in addit. ad §. 3. not. 10. n. 3. fol. 46. col. 2. in princ.

ad quem finem fit. Tom. 2. in addit. ad 5. notab. §. 4. n. 3. fol. 23. col. 2.

Affinitas.

Affinitas comprehenditur appellatione conjunctorum. Tom. 2. in addit. ad 3. notab. §. 8. num. 2. fol. 167. col. 2. in princ.

Agnatus.

Agnatus proximus vocatus ex propria persona potest revocare feudum alienatum absque consensu; quod secus in feudo hereditario noviter quæsit. Tom. 1. in addit. ad §. 2. in vers. sed juxta istam legem n. 5. & 6. fol. 231. col. 1. & 2.

Agricultura.

Agricultura, vel negotiatio an nobilitet. Tom. 1. in addit. ad vers. ad num. 15. in rubr. num. 13. fol. 41. col. 1.

Alienatio.

Alienare prohibitus potest testari inter suos. Tom. 1. *Afflict.* in rubr. n. 14. fol. 7. col. 2.

Alienatio facta in conjunctas personas non dicitur alienatio. Tom. 1. in addit. in rubr. vers. ad num. 13. ut num. 1. fol. 34. col. 2.

Alienatio facta in extraneum an valeat; si fiat in immediate proxime successurum ultimo morienti ab intestato. Tom. 1. in addit. ad rubr. in vers. ad num. 13. *ibid.* num. 5. fol. 35. col. 1.

Alienatio prohibita in extraneum an valeat, si fiat pro adimplenda causa pia. Tom. 1. in addit. ad vers. num. 13. in rubr. *ibid.* num. 6.

in alienatione causa pia semper est excipienda in prohibitione generali. Tom. 1. *ibid.* n. eod.

Alienatione prohibita, prohibetur omnis actus, per quem sequitur alienatio. Tom. 1. in addit. ad vers. ad num. 14. in rubr. num. 1. fol. 37. col. 1.

Alienare verbum quid importet. Tom. 1. in addit. ad §. 1. ad 5. notab. num. 1. 7. & 10. fol. 37. col. 1. 2.

Alienationis appellatione veniunt locationes, & hypothecæ. Tom. 1. *ibid.* num. 5. fol. 131. col. 1.

Alienatio necessaria non venit appellatione alienationis. Tom. 1. *ibid.* num. 6.

Alienatio facta alteri, qui nominare tenetur personam in emtione sub hasta, antequam nominet, an teneat. Tom. 1. *ibid.* n. 12. fol. 131. col. 2. & quid in persona nominata. *ibid.* n. 13. *Decisio* assertur. *ibid.* n. 14.

Alienatio dicitur ex locatione ad longum tempus, & dominium utile transfertur, secus ad modicum. Tom. 1. in addit. ad 3. notab. §. 1. num. 6. fol. 142. col. 2.

Alienatio rei stabili facta absque denunciatione personis, quibus erit facienda; an dominium in extraneum transferatur, & detur retractus rem petendi ab eodem possessore. Tom. 1. in addit. ad 9. notab. in §. 1. num. 1. fol. 150. col. 1.

Alienatio omnis est prohibita secundum jus feudorum, nisi de consensu Principis. Tom. 1. in addit. ad vers. sed juxta hoc quæro, in §. 2. num. 21. fol. 217. col. 1.

Alienare verbum quid denotat. Tom. 1. *ibid.* num. 38. fol. 320. col. 1.

Alienatio facta rei dotalis in fraudem congrui, an valeat. Tom. 2. in addit. ad 5. notab. §. 3. num. 20. fol. 26. col. 1.

Alienationes factæ pendente iudicio an valeant. Tom. 2. in addit. ad §. 5. num. 23. fol. 107. col. 1.

Alimenta.

Alimentorum legatorum in transfectione requiritur auctoritas Prætoris, etiam inter conjunctos, nisi præterita sint. Tom. 1. in addit. in vers. ad num. 1. ad rubr. num. 1. fol. 19. col. 2.

in eis transactio quare non admittatur, nec super eis potest pacisci. Tom. 1. ibid. n. 2. an differant in hoc alimenta debita ex causa ultimæ voluntatis a debitis ex vi contractus inter vivos. Tom. 1. in addit. ad rubr. ibid. n. 3.

Alimenta ultimarum voluntatum multa obtinent privilegia; sunt loco piarum causarum. Tom. 1. ibid. n. 6. fol. 20. col. 1. deducuntur ante omnia, uti legatum pium. Tom. 1. ibid. n. 7.

Aliud.

Aliud pro alio, invito creditore, an solvi possit. Tom. 2. in addit. ad vers. sed juxta prædicta in §. 3. n. 30. fol. 37. col. 2.

Aliud est vendere, aliud est promissio de vendendo. Tom. 1. in addit. ad 5. notab. ad §. 1. n. 23. fol. 133. col. 2.

Allegare.

Allegans consuetudinem, illam probare tenetur. Tom. 2. in addit. ad 3. notab. §. 6. num. 5. fol. 135. col. 1.

Annus.

Annus denunciationis juris protomiseos currit a die scientiæ. Tom. 2. in addit. ad 10. notab. §. 6. n. 3. fol. 142. col. 1.

Ancharanum Collegium.

* Ancharani Collegii Alumni quibus privilegiis gaudeant. Tom. 2. ad §. 8. num. 4. fol. 169. col. 2.

Anima.

* Animæ testamentum ex bonis defunctorum fieri minime potest. Tom. 1. ad rubric. num. 57. fol. 64. col. 1.

Annuus.

Annuus redditus inter immobilia connumerantur. Tom. 1. in vers. ad n. 5. §. 1. n. 3. fol. 102. col. 2.

Annuus redditus neque inter immobilia connumerantur, sed semper inter immobilia collocantur. Tom. 1. ibid. n. 5. & 6. fol. 103. col. 1. & qualiter. ibid. n. 7.

Appellare.

Appellatio an detur a juramento calumniæ. Tom. 2. in addit. ad 5. notab. in §. 4. n. 6. fol. 74. col. 2.

Appellatione mobillium, seu immobilium bonorum an veniant jura, & actiones. Tom. 1. addit. vers. in vers. ad n. 5. §. 1. n. 12. fol. 103. col. 2.

Apponere.

Appositio armorum in Ecclesia an meritum consequatur apud Deum. Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro §. 1. num. 4. fol. 154. col. 1.

Apprehendere.

Apprehensio possessionis requiritur in re donata, quod bene procedit in hac Civitate, & districtu. Tom. 2. in addit. ad 6. notab. §. 3. n. 7. & 8. fol. 27. col. 1.

Arbiter.

Arbitri a sententia an, & quando potest appellari. Tom. 1. in addit. ad rubr. vers. ad n. 14. ubi &c. n. 11. fol. 37. col. 1.

Arbitri excusantur propter infirmitatem. Tom. 1. ibid. n. 19. fol. 36. col. 2.

Arbitri de communi consensu an possint recusari. Tom. 1. ibid. n. 23. fol. 39. col. 1. Vide Compromissum.

Arguere.

Argui an possit a prohibitis de majori ad minus. Tom. 1. in addit. ad vers. ad n. 14. in rubr. n. 5. fol. 37. col. 1.

Argumentum.

Argumentum a conductione ad venditionem validum pro rebus fiscalibus. Tom. 1. addit. in §. 1. ad vers. sed juxta hoc quæro n. 29. fol. 93. col. 2.

Arma.

Arma, & Insignia alterius familiæ nemo assumere potest. Et quid in prælustrando. Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro §. 1. n. 2. fol. 154. col. 1.

Arma reperta in Ecclesiis an quis possit removere ob devastationem Ecclesiæ, vel remanere debent. Tom. 1. ibid. n. 3.

Armorum appositio in Ecclesia an meritum consequatur apud Deum. Tom. 1. in addit.

ad vers. item quero §. 1. num. 4. fol. 154. col. 1.

Aromatarius.

Mercator Aromatarius, vel Procurator, vel Notarius an gaudeat nobilitate. Tom. 1. in addit. ad n. 15. ibi ad rubr. n. 16 fol. 41. col. 1.

Arra.

Arrarum datio nunquid venditioem faciat. Tom. 1. Afflict. §. 1. n. 20. fol. 76. col. 1. in princ.

Arra quænam sit, & differt a pignore. Tom. 1. in addit. ad §. 1. vers. ad 3. quæritur n. 2. 3. fol. 135. col. 2. & esse nomen synonymum. ibid. n. 4.

Arræ quando dantur, ac censeantur datæ pro pro parte pretii, ita ut impediatur distractum. Tom. 1. ibid. n. 5.

Arræ quando dantur pro parte pretii, an faciant cessare rem esse integram, quod secus si non darentur pro parte pretii. Tom. 1. ibid. n. 6.

Arra an exigatur, & amittatur in quemcumque contractum. Tom. 1. ibid. n. 7. fol. 136. col. 1.

Arra quando redditur duplicata, & quando emtor potest exposcere implementum contractus. Tom. 1. ibid. num. 16. fol. 137. col. 1.

Ars.

Artifex malum odorem faciens vicinis propter sulfatariam, vel aliam rem, an possit expelli. Tom. 1. in addit. ad rubr. in vers. ad n. 3. quod n. 10. fol. 19. col. 1.

Artes mechanicae, quæ dicantur. Tom. 1. in addit. ad vers. ad n. 15. ad rubr. n. 14. fol. 41. col. 1.

Ars aromataria, vel procuratoria, & Notariatus an sit vilis. Tom. 1. ibid. n. 16.

Assensus.

Assensus Domini an requiratur in cessione rei emphyteuticæ. Tom. 1. in addit. ad rubr. ad num. 10. dicit &c. num. 1. fol. 29. col. 1.

Assensus Domini an, & quando requiratur in divisione feudi, & vasallorum divisio corrumpit dignitatem, & familiæ memoriam. Tom. 1. addit. ad vers. ad num. 13. in rubr. num. 10. fol. 35. col. 2.

Assensus præstitus super re feudali vendita cum pacto redimendi, in quo fit mentio talis pacti an subintelligatur. Tom. 1. in

addit. ad vers. item num. 7. §. 1. num. 26. fol. 110. col. 2.

Assensus est stricti juris, & requiritur in alienatione feudi. Tom. 1. in addit. ad 9. notab. §. 1. num. 11. & 12. fol. 151. col. 2.

Assensus non extenditur de re ad rem, de contractu ad contractum, de persona ad personam, de tempore ad tempus. Tom. 1. ibid. num. 13.

Assensus est necessarius pro translatione domini. Tom. 1. ibid. n. 14.

* Assensus pro obligationibus Universitatum, ut rite obtineatur quid agendum. Tom. 1. ad §. 2. num. 6. 7. fol. 238. col. 2. in fine & seq.

* pro Assensus expeditione super redditibus, alienationibus, & aliis distractionibus feudorum, recurrendum est ad Regem. Tom. 1. ibid. num. 4. 5.

Affociatio.

Affociatio cum bannitis præsumitur potius casualis, quam dolosa, & deliberata. Tom. 1. in addit. in vers. ad num. 16. ad rubr. num. 17. fol. 43. col. 1.

Audire.

Audiri non debet offerens juratoriam cautionem. Tom. 2. in addit. ad 4. notab. §. 4. num. 13. fol. 64. col. 1.

B

Bannitus.

Bannitus agere non potest, & petens congruum denegatur ei audientia. Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad 7. notab. num. 13. fol. 226. col. 2.

Bannitus an teneatur mittere procuratorem. Tom. 1. in addit. ad §. 1. ad notab. 10. num. 7. fol. 230. col. 1.

Bannitorum associatio præsumitur potius casualis, quam dolosa & deliberata. Tom. 1. in addit. ad vers. ad n. 6. ad rubr. n. 17. fol. 43. col. 1.

Barones.

Barones tempore carestie possunt prohibere, ne bona comestibilia extrahantur. Tom. 1. in add. ad rubr. n. 10. fol. 15. col. 1.

Baro cogitur vendere vasallos, si illos male agat. Tom. 1. ibid. n. 17. fol. 16. col. 2.

Barones seu feudatarii exercentes mercaturam, an amittant merces. Tom. 1. in addit. in vers.

vers. ad num. 15. rubr. num. 11. fol. 40. col. 2. ubi quid in hoc fiat causa percipiendi majora emolumenta, ac redditus. *ibid.* num. 17. fol. 41. col. 1.

Baro an possit prohibere vasallis pascere in territorio demaniali ipsius Baronis quoad usum tantum. *Tom. 2. ibid. n. 22.*

Baro an possit prohibere vasallis venationem, vel capturam piscium. *Tom. 2. ibid. num. 23.*

Baro potest emanare banna, ut nemo vendat, nisi eo requisito, similiter ne vendat comestibilia. *Tom. 2. ibid. num. 24. & 25. fol. 37. col. 1. Quod limitatur pro necessitate sui victus. ibid. n. 26., & sic decisum, & quando non attendatur ista decisio. ibid. n. 27.*

Baro dicitur principalis civis. *Tom. 2. num. 28. fol. 129.*

Baro an cogere possit cives ad hospitandum exterios, & decisio affertur. *Tom. 2. ibid. n. 29. fol. 27. col. 2.*

Barones an habeant fiscum, vel non. *Tom. 2. in addit. ad ult. notab. in §. 9. num. 8. fol. 190. col. 1.*

Barones an possint componere, & poenas minorare. *Tom. 2. in addit. ad vers. ad id §. 4. fol. 87. col. 2.*

* Barones facultas componendi circa crimina atrociora. *Tom. 2. pag. 96. n. 10. ad 17. col. 1. in fine & seqq.*

* Barones an praeferrri possint in emtione rerum industrialium suorum vasallorum. *Tom. 2. pag. 116. col. 1. & seqq. n. 1. ad 4.*

* quæ prohibentur Baronibus. *T. 2. p. 118. col. 2. n. 6. ad 8.*

Baro ut primus civis habet jus in territorio demaniali. *Tom. 2. in addit. ad vers. sed juxta prædicta in §. 3. num. 21. fol. 36. col. 2.*

Bastardus.

Bastardi jure sanguinis carent, nec dicuntur agnati, aut cognati, aut conjuncti; nec possunt arma domus ferre. *Tom. 1. Afflict. in §. 1. num. 32. fol. 80. col. 2.*

Bastardi an retineant nomen familiae, & an possint uti armis, & insigniis domus. *T. 1. in addit. ad vers. juxta hoc quæro ad §. 2. num. 6. fol. 158. col. 2.*

Bastardi an possint acquirere aliquam dignitatem, & an habeant jus accutandi. *Tom. 1. ibid. num. 7. & 8.*

Bastardi, qui utuntur insigniis domus, an

competat eis jus congrui. *Tom. 1. in addit. ad §. 1. ad vers. item quæro, num. 1. fol. 153. col. 2.*

Bastardorum triplex differentia. *Tom. 1. ibid. num. 5. fol. 154. col. 1.*

Bastardi nequeunt portare arma de domo. *ibidem num. 6. & 8.*

Bastardi filiorum appellatione quando non veniunt. *Tom. 1. ibid. num. 7.*

Bastardi non dicuntur de domo patris, quia non sunt de agnatione, neque de familia patris, & quando; sed contrarium in Italia practicitur, & alibi. *Tom. 1. ibid. n. 9. 10. fol. 154. col. 1. 2.*

Bastardi portant arma cum aliquo signo. *Tom. 1. ibid. n. 11. fol. 154. col. 2.*

Bastardi, filii Doctorum an gaudeant nobilitate ipsorum. *Tom. 1. ibid. num. 14. fol. 155. col. 1.*

Bastardi an venient appellatione familiae. *Tom. 1. ibid. n. 15.*

Bastardi possessores sunt manutenendi in possessione. *Tom. 1. ibid. num. 18. fol. 155. col. 2.*

Bastardi an sint de familia, & an retineant nobilitatem patris. *Tom. 2. in addit. ad 3. §. 3. num. 13. fol. 20. col. 2. in fin.*

Bastardorum filii licet legitimi an admittantur ad jus protomiseos. *Tom. 3. in addit. ad §. 2. vers. juxta hoc quæro, num. 1. fol. 157. col. 2.*

Bastardorum mater respectu eorum bonorum retrahit, dummodo non sit Illuliris. *Tom. 1. ibid. num. 2. fol. 158. col. 1.*

Beneficium.

Beneficium de suo nemo cogitur facere. *Tom. 1. in addit. in vers. ad n. 6. rubr. n. 6. & 8. fol. 22. col. 1.*

Bladum.

Bladum semel venale expositum potest cogi ad vendendum. *Tom. 1. in addit. ad rubr. vers. Afflict. num. 6. fol. 14. col. 2.*

Bona.

Bona Stauritæ nunquid censenda sunt, ut bona ecclesiastica, vel sæcularia. *Tom. 1. Afflict. ad §. 1. num. 12. 13. fol. 72. col. 1. 2.*

Bona mercantilia an possint sequestrari, si appareant esse Officialium. *Tom. 1. in addit. in vers. ad num. 15. rubr. num. 19. fol. 41. col. 1.*

Bona ftauritaria, & fimilia an fubjaceant juri congrui. Tom. 1. in addit. ad §. 1. verf. fubfequenter n. 1. fol. 125. col. 1.

Bona vafallorum poffunt capi, & differri folutiones faciendæ per particulares, & Univerfitates tempore belli. Tom. 1. in addit. ad verf. fed juxta hoc quærit, ad §. 2. num. 5. fol. 215. col. 1.

Bona vafallorum alienari poffunt etiam litigiola tempore belli. Tom. 1. ibid. n. 9. fol. 215. col. 2.

Brachium.

Brachium fæculare, impartiendum erit, & quando. Tom. 2. in addit. ad 2. notab. §. 9. num. 17. fol. 187. col. 2.

C

Capere.

C Apto ab hoftibus non currit tempus retractus pendente captivitate. Tom. 1. in addit. ad 6. notab. §. 2. num. 5. fol. 226. col. 1.

Capitulum.

Cap. exercere volentes ponderatur. Tom. 2. in addit. ad verf. fi fifeus, num. 13. fol. 84. col. 1.

Capitula Regni concernentia adminiftrationem juftitiæ per Officiales exercendam referuntur, ac etiam Conftit. Regni. Tom. 2. in add. ad 3. notab. §. 5. n. 3. fol. 108. col. 1.

Carceratus.

Carceratus poteft comparere per procuratorem, petendo protomifeos. Tom. 1. in add. ad 5. not. §. 2. n. 1. fol. 224. col. 2.

Carceratio an fit caufa jufta excufationis de non comparando. Tom. 1. ibid. num. 2. fol. 225. col. 1.

Careftia.

Careftia an inter cafus fortuitos fit. Tom. 1. in add. ad princ. rubr. num. 7. fol. 14. col. 2. in fin.

Caro.

Carnis appellatione an veniat adeps, feu lardum. Tom. 1. in addit. verf. ad n. 5. rubr. n. 4. fol. 20. col. 2.

Cafus.

Cafus, in quo deſtructa primitiva, duret derivativa & andabilis. Tom. 1. Afflict. ad

§. 1. num. 35. fol. 81. col. 2.

Cafus, in quibus fraus præſumitur in contractibus, qui ſunt, remiſſive. Tom. 2. in addit. ad §. 4. ad notab. 1. n. 10. fol. 59. col. 2. in princ.

an confirmetur juramento contractus ſimulatus. Tom. 2. in addit. ad 4. notab. §. 4. num. 26. fol. 65. col. 2. in princ.

Cauſa.

Cauſæ, propter quas poteſt quis alienare non obſtante prohibitione alienationis. Tom. 1. in addit. ad verf. ad num. 14. in rubr. n. 3. fol. 37. col. 1.

Cauſæ, quæ debeant exprimi, & probari, quando petitur interpoſitio decreti. Tom. 1. in add. ad num. 4. rubr. num. 9. fol. 20. col. 1.

Cauſa pia ſemper eſt excipienda in prohibitione generali. Tom. 1. in add. in verf. ad n. 13. rubr. n. 6. fol. 35. col. 1.

Cauſa neceſſaria alienationis an includat illam, quæ fit a lege. Tom. 2. in addit. ad verf. fed juxta hoc quæro, in §. 2. num. 29. fol. 218. col. 2.

Cauſa an amittatur propter injurias probatas in judicio pro defenſione juris ſui. Tom. 2. in add. ad 5. notab. §. 3. n. 7. fol. 17. col. 1.

Cauſa dotis ſemper durat. Tom. 2. in addit. ad 5. notab. §. 3. n. 5. fol. 23. col. 2.

Cauſa perjurii an cauſa criminalis dicatur. Tom. 2. in addit. ad 6. notab. §. 3. n. 16. fol. 77. col. 2. in princ.

Cauſam perjurii nemo dare debet. Tom. 2. ibid. n. 23. fol. 78. col. 1.

Cauſa debet declarari quæ fit, quod Principis mens movetur, ut auferat jus tertii. Tom. 2. in addit. ad 9. notab. §. 4. n. 4. fol. 90. col. 1.

Cautela.

Cautela ne res donata ſit obnoxia juri congrui, remiſſive refertur. Tom. 2. in addit. ad 6. notab. §. 3. n. 3. fol. 27. col. 1.

Cedere.

Cedens jura ſua, ſi poſtea tranſegit, non præjudicat ceſſionario juri ſuo renunciando. Tom. 1. Afflict. in §. 1. n. 31. fol. 80. col. 2.

Ceſſio facta in potentioſiorem an teneat. Tom. 2. in addit. ad §. 5. n. 5. fol. 105. col. 2.

Ceſſio facta per potentioſiorem in beneficium æque

æque potentioris an valeat. Tom. 2. ibid. n. 13. fol. 106. col. 1.

Census.

Census pro quo capiatur. Tom. 1. Afflict. ad §. 1. n. 24. fol. 77. col. 2.

Censuario jus congrui competit. Tom. 1. ibid. num. 39. fol. 83. col. 2.

Census an possit constitui super annuis introitibus. Tom. 1. in addit. ad n. 5. §. 1. n. 9. fol. 103. col. 1.

Census super molendino an constitui possit. Tom. 1. ibid. n. 10.

Census super molendino impositus absque decreto, an tutor illud vendere possit. Tom. 1. ibid. n. 11. fol. 103. col. 2.

Census an possit imponi super jurisdictionibus, seu pertinentiis, & membris, & juribus. Tom. 1. ibid. n. 13.

Census impositus super re prohibita alienari, & hypothecari, an sustineatur, saltem super fructibus durante vita emphyteutæ. Tom. 1. ibid. n. 24.

Census an constitui possit super rebus, in quibus cadit spes juris luendi, aut super re emphyteutica absque assensu directi Domini. Tom. 1. ibid. n. 18. & 19.

Census impositus super re diruta, an sit locus remissioni. Tom. 1. ibid. n. 23. fol. 104. col. 1.

Census an inter immobilia connumeretur. Tom. 1. ibid. n. 17. fol. 103. col. 2. & in add. ad vers. ad 3. not. n. 9. fol. 94. col. 2.

Census constitui an possit super re emphyteutica absque Domini consensu. Tom. 1. in addit. ad vers. item n. 7. ad §. 1. n. 18. fol. 109. col. 2.

Citatio.

Citatio in domo facta quando valeat. Tom. 1. in addit. ad vers. & quoniam §. 2. n. 5. fol. 207. col. 1.

Citatio ut ad notitiam perveniat, quando est faciendæ, & quid in criminalibus. Tom. 1. ibid. n. 8. & 9. fol. 207. col. 1.

Citatio ad forjudicandum ubi faciendæ sit; & si agnati citari reperiantur alibi habitantes. Tom. 1. ibid. n. 11. & 12. fol. 107. col. 2. & sequ.

Citationes in judicio contentioso qualiter sunt faciendæ in jurisdictione, & qualiter extra jurisdictionem. Tom. 1. ibid. n. 15.

& 16. fol. 208. col. 1.

Citatus sub non suo Judice, an teneatur comparere. Tom. 1. ibid. n. 17. fol. 208. col. 2.

Citatus ad locum non tutum, an teneatur comparere. Tom. 1. ibid. n. 10. fol. 207. col. 2.

Citatio expedita die feriato, an in eodem die notificanda. Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro §. 2. n. 3. fol. 209. col. 2.

in diebus repentinis feriarum, an fieri possit, & si facta teneat. Tom. 1. ibid. n. 4. quibus modis circumducitur. Tom. 1. ibid. n. 5.

& facta per edictum quando circumducitur. Tom. 1. ibid. n. 6.

domi facta, nulla facta perquisitione an valeat, & quid facta carcerato. Tom. 1. addit. ad vers. sed iterum quæritur in §. 2. n. 3. fol. 213. col. 1.

Citari an possit ille, qui stat in domo clausus, nolens citari. Tom. 1. ibid. n. 5. an possit haberi pro citato ille, cui affixum fuit edictum in domo. Tom. 1. ibid. n. 6. fol. 213. col. 2.

an fieri possit citatio in porticu, apotheca, aut stabulo per Nuntium, & quando faciendæ erit domi. Tom. 1. ibid. n. 7.

Citari an possit quis habitans in diversis domibus, in qualibet ipsarum, & quando. Tom. 1. ibid. n. 8.

Cives.

Cives ne fame pereant, potest qui habet frumentum cogi illud vendere tempore penuriæ, quamvis Clericus sit. Tom. 1. addit. ad princip. rubr. n. 5. fol. 14. col. 2. ne id succedat, permittitur venditio rerum ecclesiasticarum. ibid.

Civis quis dicendus: item & Civitas. Tom. 1. Afflict. ad §. 1. n. 1. fol. 67. col. 2. & n. 3. fol. 68. col. 2.

Civium appellatione veniunt Clerici. Tom. 1. ib. n. 9. fol. 71. col. 1. *vid.* Clerici.

Cives cogi possunt mutuo dare Reipublicæ, necessitate urgente, absque usurarum spe. Tom. 1. in addit. ad vers. sed juxta hoc quæro in §. 2. n. 14. fol. 216. col. 1.

Civitas.

Civitas quænam dicatur. Tom. 1. in addit. ad 2. not. §. 1. n. 5. fol. 89. col. 1. *vide* Diæcesis.

Clausula.

Clausula salvo jure cujuscumque in omni concessione videtur appositae. Tom. 2. Afflict. in §. 4. n. 24. fol. 55. col. 2.

Clausula hodie emo & cras dono quando procedat. Tom. 2. in addit. ad 6. notab. §. 3. n. 15. fol. 29. col. 2.

Clerici.

Clerici bona veniunt ad consanguineos, exclusa Ecclesia. Tom. 1. Afflict. ad rubr. n. 24. fol. 11. col. 2.

Clerici fidejussor an gaudeat declinatoria fori. Tom. 1. in add. ad n. 6. ad rubr. n. 30. fol. 28. col. 2.

Clerici si impetraverint rescriptum a Summo Pontifice de patrocinando pro laicis in causis & judiciis sæcularibus, quid exprimere debeant pro obtinendo *Regio Exequatur*. Tom. 1. in add. in vers. ad n. 16. rubr. n. 5. fol. 42. col. 2.

Clericus prohibetur exercere officium tabellionatus. Tom. 1. ibid. n. 6.

Clericus negotiator est fugiendus tanquam pestis. Tom. 1. ibid. n. 12.

Clericum includens in aliquo privato carcere an incidat in sententiam excommunicationis, licet eum non tangat. Tom. 1. in addit. ad rubr. in vers. item ratione n. 23. fol. 48. col. 2.

Clericus solvens gabellam, an sibi præjudicet in futurum. Tom. 1. in addit. ad vers. id quod solvens pedagia, §. 1. n. 7. fol. 100. col. 1.

Clericus an pro se, vel aliis possit uti jure congrui. Tom. 1. in add. ad item quæro, ad §. 1. n. 1. fol. 123. col. 2.

& coram quo Judice conveniatur. Tom. 1. ibid. n. 2. fol. 124. col. 1.

Clericus subditus Cappellano Majori, an conveniatur jure congrui. Tom. 1. n. 6. fol. 124. col. 2.

Clericus extra Curiam Archiepiscopalem an conveniri possit jure congrui; & quid in confectione inventarii; & quid si post relegationem effectus est Clericus. Tom. 1. ibid. n. 8. fol. 125. col. 1.

Clericus nunquid intelligatur potentior laico, ratione officii. Tom. 2. Afflict. in §. 5. n. 6. fol. 103. col. 1. in princip.

Clericus num declinet forum in judicio dilationis quinquennalis. Tom. 2. in addit. ad 2. notab. §. 7. n. 12. fol. 160. col. 1.

Tom. II.

Clericus jure congrui convenire an possit, si nomine proprio emat. Tom. 2. Afflict. ad §. 9. n. 15. fol. 179. col. 1.

Clerici statutis laicorum an, & qualiter uti possint. Tom. 2. ibid. num. 17. fol. 179. col. 2.

Clerici num sint immunes a jure protomiseos, quando emunt nomine proprio. Tom. 2. in addit. ad 2. notab. §. 9. num. 12. fol. 186. col. 2.

Clerici an gaudeant immunitate de bonis ecclesiasticis, vel patrimonialibus. Tom. 2. ibid. n. 13. fol. 187. col. 1.

Clerici num teneantur ad refectionem viarum, pontium, & aliorum. Tom. 4. ibid. n. 14.

Clerici Regulares, an ligentur consuetudine juris congrui circa bona ecclesiastica. Tom. 2. ibid. n. 15.

Clerici in quibus causis conveniri possint coram Judice sæculari. Tom. 2. ibid. n. 16. fol. 187. col. 2. & n. 23. fol. 188. col. 2.

Clericus Auctor laudatus num declinet forum, & quid in confectione inventarii. Tom. 2. ibid. n. 18. fol. 187. col. 2.

Clerici num subiaceant statutis, & consuetudinibus laicorum. Tom. 2. ibid. n. 19.

Clerici uti an possint statutis laicorum eis favorabilibus. Tom. 2. ibid. n. 20. fol. 188. col. 2.

Clerici an comprehendantur statutis odium comprehendentibus. Tom. 2. ibid. n. 21.

Clerici conventi coram Judice sæculari pro solutione census an opponant exceptionem fori. Tom. 2. ibid. n. 23.

* Clerici quibus in causis conveniuntur, & agere debeant coram judice laico. Tom. 1. fol. 166. col. 1. & seqq. n. 2. ad 1. & fol. 167. col. 2. n. 23. ad 31.

* Clerici coram judice laico debent probare requisita clericatus. Tom. 1. ibid. fol. 169. col. 2. n. 43. 44. & 45. & tom. 2. fol. 192. col. 2. n. 11. 12. & 13.

* Clerici ut ceteri alii Cives subfunt Consuetudinibus Neapolitanis. Tom. 1. fol. 168. col. 2. n. 32. & 33. & fol. 169. nu. 38. & Tom. 2. fol. 292. col. 2. n. 14.

* non datur amplius distinctio inter Clericos simplices & beneficiatos. Tom. 1. fol. 169. col. 1. n. 41.

* Clericus auctor laudatus an possit declinare forum. Tom. 2. fol. 192. col. 2. n. 12.

Coactus.

Coactus absolute communicare cum excommunicato, non est excommunicatus. Tom. 1. addit. in vers. item ratione sanguinis ad rubr. n. 29. fol. 47. col. 2. in fin.

Cognitio.

Cognitio fraudantis gabellam spectat ad Conductorem ejusdem gabellæ, qui potest componere. Tom. 1. in addit. ad vers. ad id quod solvens pedagia, ad §. 1. n. 6. fol. 100. col. 1.

Coheredes.

Coheredes possidentes an præferantur in licitatione unius partis rei venditæ ad instantiam creditorum. Tom. 1. in addit. ad 4. not. §. 1. n. 5. fol. 127. col. 2. in fin.

Comestibilis.

Comestibilia Officiales prohibentur accipere, & qualia. Tom. 2. in addit. ad 3. notab. in §. 5. n. 4. fol. 108. col. 1. Vide* Judicibus.

Communis.

Communis observantia semper inducit correctionem legis antiquæ. Tom. 1. in addit. ad n. 7. rubr. n. 11. fol. 24. col. 1.
Communis res dicitur propria res, & an possit devastari ob delictum unius. Tom. 1. Afflict. ad §. 1. n. 16. fol. 73. col. 2.

Comparativus.

Comparativus restringit suum positivum. Tom. 2. Afflict. in §. 5. num. 6. fol. 103. col. 1.

Compositio.

Compositio, & transactio pro eodem ponuntur. Tom. 2. in addit. ad vers. sed si fiscus admisit emtorem n. 1. §. 4. fol. 83. col. 2. quænam dicatur compositio. T. 2. ibid. n. 2. unde habuit ortum. Tom. 2. ibid. n. 3. in delictis qualiter fiat. Tom. 2. ibid. n. 4. an sit in usu in aliis locis. Tom. 2. ibid. n. 8. fol. 84. col. 1. substatinet vices penarum. Tom. 2. ibid. n. 9. per quas personas facienda. Tom. 2. ibid. num. 10. ut valeat, quæ requiratur. Tom. 2. ibid. num. 11. non excedit quantitates. Tom. 2. ibid. num. 12. an sit facienda ante litis contestationem. Tom. 2. ibid. n. 14.

Compositionem facere post sententiam spectat ad Regem. Tom. 2. ibid. n. 15. fol. 84. col. 2.

et ratio assignatur. Tom. 2. n. 16. ut valeat, plura sunt necessaria. Tom. 2. ibid. n. 19.

enarrantur casus, in quibus fieri minime potest inconsulto Domino Prorege. Tom. 2. ibid. n. 20. fol. 85. col. 1.

in quibus delictis cadat. Tom. 2. ibid. n. 22. an fiat cum eo, qui pluries deliquit. Tom. 2. ibid. n. 23. fol. 86. col. 1.

an absque partis remissione. Tom. 2. in vers. ad id quod Afflict. §. 4. n. 7. fol. 87. col. 2.

Compromissum.

Compromissum an possit prorogari elapso termino statuto ad definiendum, præsertim si fiat vigore statuti. Tom. 1. in add. vers. ad n. 14. rubr. n. 9. 10. fol. 37. col. 2.

Compromissum an peti potest post publicatas attestaciones. T. 1. ibid. n. 29. fol. 39. col. 1.

Compromissi terminus a quo diè incipiat currere, & instantia in eo an perimat. Tom. 1. ibid. n. 13. fol. 38. col. 1.

quot vicibus possit prorogari, & quibus in casibus cesset, non obstante statuto dictante, quod causæ compromittantur. Tom. 1. ibid. n. 14. & 15.

Compromissi exceptio an profit Auctori laudato. Tom. 1. ibid. n. 17.

Compromissum an peti possit in causa retractus. Tom. 1. ibid. n. 21. fol. 38. col. 2.

Compromissum an petatur in causa syndicatus. Tom. 1. ibid. n. 24. fol. 39. col. 1.

Compromissi in petitione an sit probanda qualitas consanguinitatis. Tom. 1. ibid. num. 26.

Computum.

Computi redditio an ex lapsu temporis præsumatur remissa inter socios. Tom. 1. in addit. in vers. ad n. 23. rubr. n. 2. fol. 54. col. 2.

quid in debito antiquo, concurrentibus nonnullis conjecturis. Tom. 1. ibid.

Concurrere.

Concurrentibus statuto, & consuetudine, cui standum. Tom. 2. in addit. ad vers. nota quod in §. 6. n. 4. fol. 131. col. 1.

Condemnatus.

Condemnatus ad mortem civilem, vel naturalem

ralem appellatione pendente an possit retrahere. Tom. 1. in addit. ad 6. notab. §. 2. n. 14. fol. 226. col. 2. in fin. & seq.
 Condemnatus de quâ pecunia solvere debeat, si latæ sententiæ, an exequutionis tempore, si forte sit sententia mutata. Tom. 1. Afflict. in §. 2. fol. 185. col. 2.

Conductor.

Conductio an sit similis emtioni. Tom. 1. in addit. ad 8. not. §. 1. n. 31. fol. 146. col. 2.
 Conductores antiqui an, & quando veniant novis præferendi. Tom. 1. Afflict. in rubric. n. 2. fol. 3. col. 2.
 vetus novo an anteponeendus. Tom. 1. in addit. ad §. 1. ad vers. sed juxta n. 10. fol. 96. col. 2. & n. 27. fol. 98. col. 2.
 antiquus rerum Fiscalium, an præferatur novo. Tom. 1. ibid. n. 28. fol. 98. col. 2.
 ad modicum tempus habet jus in re Fiscali, quod secus in re privata ad longum tempus. Tom. 1. ibid. n. 31. fol. 99. col. 1.
 an præferatur alteri noviter, conducere volenti pro eodem pretio. Tom. 1. addit. ad §. vers. ad n. 2. ubi qui &c. n. 1. 3. & 5. fol. 17. col. 1. & 2.
 an id procedat si prædium sit rusticum, si urbanum. Tom. 1. ibid. n. 2. fol. 17. col. 1. & quid in conductore prædiorum Fiscalium. Tom. 1. ibid. n. 4.
 an si unus ex Dominis consentiat cum veteri conductore, alii vero renuant. Tom. 1. ibid. n. 5. & n. 7. fol. 17. col. 2. & seq. isque qui renuat, sit dominus majoris partis. Tom. 1. ibid. n. 6. fol. 17. col. 2.
 Conductores domorum quibus ex casibus expelli possint etiam durante tempore locationis. Tom. 1. addit. ad rubr. vers. n. 3. quod &c. n. 9. fol. 19. col. 1.
 Conductores Fiscales aliquando detinentur, invitati. Tom. 1. in addit. ad vers. sed juxta hoc quæro §. 1. n. 13. fol. 97. col. 1.
 Conductor antiquus rerum Fiscalium an præferatur. Dom. 2. in addit. ad vers. sed juxta hoc quæro §. 1. n. 28. fol. 98. col. 2.

Confessio.

Confessio extrajudicialis transfert onus probandi in consistentem. Tom. 2. Afflict. ad §. 4. n. 7. fol. 47. col. 1.
 emanata inter suspectos dicitur simulata. Tom. 2. ibid. n. 11. fol. 48. col. 2.
 Confessio mariti de dote restituta uxori pro-

pter inopiam an valeat sine instrumento. Tom. 2. Afflict. in §. 4. n. 12. fol. 49. col. 1.
 Confessio partis est omnium probationum melior. Tom. 2. in addit. ad 4. notab. §. 4. n. 33. fol. 65. col. 2.
 Confessioni partis magis standum, quam mille testibus. Tom. 2. ibid. num. 35. fol. 66. col. 1.
 Confessio principalis attenditur etiam adversus sententiam, quæ facit transitum ad rem judicatam. Tom. 2. ibid. n. 36.
 Confessio facta parte absente an valeat, & probet. Tom. 2. in addit. ad §. 4. in vers. item n. 6. in fine n. 1. fol. 66. col. 2.
 Confessio per testes, vel per juramentum repellit omnem allegationem in contrarium. Tom. 2. ibid. n. 2.
 geminata an plene probet, & quid favore Fisci, vel piæ causæ, & quid in foro penitentiali. Tom. 2. ibid. n. 5. fol. 66. col. 2. in fin. & seq.
 extrajudicialis parte absente facta an ex conjecturis probetur. Tom. 2. ibid. num. 6. fol. 67. col. 1.
 facta in testamento de incertis & male ablatiis pro exoneratione conscientie, an valeat. Tom. 2. ibid. num. 7. fol. 67. col. 2.
 pro exoneratione conscientie nociva alteri, an teneat. Tom. 2. ibid. n. 8.
 facta in ultimis voluntatibus, an præjudicet consentienti. Tom. 2. ibid. n. 9.
 facta in testamento, an probet debitum, si de eo non liqueat. Tom. 2. ibid. n. 10.
 debiti recepti inducit liberationem. Tom. 2. ibid. n. 11.
 cum querela partis, an sufficiat ad condemnandum. Tom. 2. ibid. n. 12. fol. 68. col. 1.
 criminis hæresis an sufficiat ad condemnandum reum, si de eo non constet. Tom. 2. ibid. n. 13.
 facta coram Judice non sedente pro Tribunali an valeat. Tom. 2. ibid. n. 14.
 quando judicialis, vel extrajudicialis dicatur. Tom. 2. ibid. num. 15.
 facta a marito de dote recepta, in dubio præsumitur fraudulenta, & si præjudicat sibi vel heredibus, si ante vel post matrimonium facta fuerit. Tom. 2. in addit. ad vers. 3. probatur fraus & simulatio §. 4. n. 9. 10. 11. fol. 70. col. 1.
 quando fraudulenta, vel non cognoscipossit. Tom. 2. ibid. n. 12. ubi n. 13. assertur M.

C. V. & S. R. Conf. decis. ibid. fol. 70. col. 2.
 contra mariti confessionem de dote recepta
 in fraudem creditorum præsumitur facta a
 viro. Tom. 2. ibid. n. 14. fol. 71. col. 1.
 Confessio spontanea quando valeat. Tom. 2.
 in addit. ad 7. notab. §. 4. n. 18. fol. 80.
 col. 2. in fin. & seq.

Conjunctio.

Conjunctus an admittatur ad testificandum de
 ætate conjuncti. Tom. 1. in addit. ad rubr.
 in vers. item ratione sanguinis n. 24. fol.
 48. col. 2. & seq.

ad id admittitur etiam obstetrix, & quam
 fidem faciant pater, & mater, & vicinus.
 Tom. 1. ibid. & n. eod.

Conjunctus quando admittatur ad testifican-
 dum pro conjuncto tam in civilibus, quam
 in criminalibus; & quam fidem faciat, ma-
 xime inter pariter conjunctos. Tom. 1. ibid.
 n. 25. fol. 49. col. 1.

Conjunctus præsumitur scire facta vicini, &
 consanguinei. Tom. 1. ibid.

Conjunctio in appellatione in dubio, qui ve-
 niant. Tom. 1. Afflict. §. 1. n. 36. fol.
 82. col. 1.

Conjunctus pro parte an agit in totum in
 jure congrui, & quid si alter vicinus ef-
 fet impeditus, vel non vult exercere.
 Tom. 1. in addit. vers. item pone §. 1.
 n. 1. fol. 165. col. 1. in fin.

Conjuncti qui dicantur. Tom. 2. in addit.
 ad vers. ad 2. notab. in §. 6. n. 3. fol.
 133. col. 2.

Conjunctionis diversitas effectum producit di-
 versum. Tom. 2. Afflict. ad §. 8. num.
 3. fol. 166. col. 1.

Conjunctio qualiter accipiatur. Tom. 2. in
 addit. ad 3. notab. ad §. 8. num. 1. fol.
 167. col. 2. in princ.

Connexitas.

Connexitas rerum quid operetur. Tom. 2.
 Affl. in §. 4. n. 15. fol. 51. col. 1.

Consanguinitas.

Consanguinitatis ratio, quibus casibus atten-
 datur, & quæ specialia habeat. Tom. 1.
 Afflict. ad rubr. n. 15. 16. 17. & 18. fol.
 8. col. 1. & seqq.

Consanguineus solus cum sola consanguinea
 stare non potest sine suspitione. Tom. 1.
 ibid. n. 19. fol. 9. col. 2.

Consanguineus potest comparere sine manda-

to cum cautione de rato. Tom. 1. ibid.
 n. 20. fol. 10. col. 1.

Consanguineorum præsentia doli suspitionem
 cessare facit. Tom. 1. ibid. n. 21. fol. 10.
 col. 2.

Consanguinitas suspitionem quando inducat.
 Tom. 1. ibid. n. 26. fol. 12. col. 2.

ipsius favore præsumitur debiti remissio. Tom.
 1. ibid. n. 23. fol. 11. col. 1.

Consanguineus potest occidere raptorem con-
 sanguineæ. Tom. 1. in addit. in vers. ad
 n. 16. rubr. n. 25. fol. 44. col. 1.

Consanguineus potest allegare exceptionem
 infirmitatis, absentiae, & clericatus. Tom.
 1. ibid. n. 26.

Consanguineo licet conversari cum consan-
 guineo excommunicato. Tom. 1. in addit.
 ad rubr. ad vers. item ratione sanguinis
 n. 19. fol. 47. col. 2.

Consanguinei præferuntur vicinis. Tom. 1.
 in addit. ad vers. item quæro §. 1. n. 3.
 fol. 156. col. 1.

Consanguinitas sola non sufficit, nisi concur-
 rat vicinitas in jure protomiseos. Tom.
 2. in addit. ad 2. notab. ad §. 6. n. 2. fol.
 133. col. 2.

Consanguinitas sola an sufficiat pro jure pro-
 tomiseos consequendo. Tom. 2. in addit.
 ad 2. notab. §. ibid. n. 4. fol. 134. col. 1.

Consensus.

Consensus emphyteutæ, an requiratur, quan-
 do Dominus vult vendere. Tom. 1. in ad-
 dit. ad vers. ad n. 5. item si annui redditus
 §. 1. n. 36. fol. 105. col. 1. & quid e con-
 tra. ibid.

Consensus Episcopi an requiratur in resectio-
 ne Monasterii, & si eo invito possit resi-
 ci, & sine licentia construi non potest;
 & an procedat in Regno circa resectionem
 Turrium collapsarum. Tom. 1. in vers. ad
 id quod Afflict. in addit. ad §. 1. n. 6. &
 7. fol. 129. col. 2. & seq. & ibid. refer-
 tur observantia n. 8. fol. 130. col. 1.

Consequentia.

Consequentia non tenet: Officialis potest in-
 ferre metum, ergo contractus initus cum
 eo est meticulosus. Tom. 2. Afflict. in §.
 5. n. 7. fol. 103. col. 1.

Constitutio.

Constitutio Sancimus quam ob causam edi-
 ta

- ta fuit . Tom. 1. addit. ad rubr. in vers.
ad n. 6. ubi ait n. 12. fol. 22. col. 1.
- Constitutio Sancimus** an sit contra legem
Divinam vel potius sit approbata . Tom.
1. addit. ad n. 7. rubr. n. 9. fol. 24. col. 2.
an sit servanda in conscientia . Tom. 1. ibid.
n. 12. fol. 24. col. 2.
- Constitutio Sancimus** . & Consuetud. de iure
congrui an ad invicem contrariantur in
juribus incorporalibus . Tom. 1. in add.
ad vers. ad num. 5. item si annui redditus
in §. 1. n. 28. fol. 104. col. 2.
- Constitutio Sancimus** ligat bona stabilia tam
vicinorum , quam proximorum . Tom. 1.
in addit. ad vers. item pone num. 5. fol.
138. col. 1.
- Constitutio Sancimus** est exorbitans a iure
communi . Tom. 1. ad 9. notab. §. 1. n.
6. fol. 151. col. 1.
- Constitutio Sancimus** in quo discordat cum
Consuetudine nostra . Tom. 1. in addit. ad
vers. ulterius queritur §. 2. n. 21. fol. 202.
col. 1.
- Constitutio Sancimus** de qua scientia presu-
matur . Tom. 1. in addit. ad vers. sed stat
dubium §. 2. n. 1. fol. 204. col. 2.
- Constitutio Sancimus** servatur in Suburbis ,
Castris , & Casalibus , Villis , & Terris
hujus Regni . Tom. 1. in addit. ad 2. no-
tab. §. 1. n. 1. fol. 88. col. 2.
- Constitutio Sancimus** procedit per totum Re-
gnum Neap. sed aliter per consuetudinem
Neapolitanam . Tom. 1. in addit. ad vers.
hic nunc quero §. 2. n. 2. fol. 223. col. 1.
- Constitutio Gregorii XIII.** an locum habeat
in venditione necessaria , ac voluntaria , af-
fertur decisio Camerae Apostolicae . Tom.
2. in addit. ad vers. sed juxta praedicta §.
3. n. 7. fol. 34. col. 1. in fin. & seq.
- Constitutio Sancimus** non in alienatione ne-
cessaria , sed in voluntaria procedit . Tom.
2. in addit. ad vers. sed rursus §. 3. n. 2.
fol. 41. col. 2.
- Constitutio eos qui scienter** an comprehendat
pejorantes adversus Principem . Tom. 2. in
add. ad 6. not. §. 3. n. 26. fol. 78. col. 2.
- Constitutio Graeca** an concordet cum Con-
stitutione nostra latina , & in quo differat .
Tom. 2. in add. ad vers. nota quod §. 6.
n. 1. fol. 130. col. 2.
- Constitutio Federici** in Regno recepta est .
Tom. 2. ibidem n. 2. fol. 131. col. 1.
- Constitutio Graeca** de iure protomiseos in
quo differat a Constitutione *Sancimus* , &
a Consuetudinibus Neap. Tom. 2. in add.
ad vers. adde ad hunc §. 7. n. 1. fol. 155.
col. 1.
- Confocius** .
- Confocius** an praefertur in re divisa . Tom.
2. in add. ad vers. quid in divisione , §. 3.
n. 2. fol. 41. col. 1.
- Consors** .
- Consors** qui dicatur . Tom. 2. in add. ad
vers. adde ad hunc §. 7. n. 8. & 13. fol.
156. col. 1. & 2.
- Consortes** qui dicantur . Tom. 2. ibid. n. 9.
fol. 156. col. 1.
- Consors** , sive socius , an praefertur in ven-
ditione jurisdictionis , & casus refertur .
Tom. 2. ibid. num. 14. & 15. ac decisio
S. C. n. 16. & 17. fol. 150. col. 2.
- Consors** si minus pretium offerat in venditio-
ne rei an praefertur . Tom. 2. ibid. n.
19. fol. 157. col. 1.
- Consuetudo** .
- Consuetudo loci** , ubi sita est res , quando
inspicienda . Tom. 1. Affl. in §. 1. n. 21.
fol. 76. col. 1.
- Consuetudo** , & Extravagans an differant .
Tom. 1. in add. ad vers. ad n. 5. item si
§. 1. n. 32. fol. 105. col. 1.
- Consuetudo Neap.** de iure congrui locum
habet solum in Civitate Neap. & distri-
ctu . Tom. 1. in add. ad vers. item quero
§. 1. n. 9. fol. 123. col. 1.
- Consuetudines Neapolis** an censeantur appro-
batae ab Ecclesiastico . Tom. 1. ad vers.
item quero n. 7. fol. 125. col. 1.
- Consuetudo Neap.** circa arras memoratur .
Tom. 1. in add. in vers. ad tertium quaeritur
in §. 1. n. 10. fol. 136. col. 1.
- Consuetudo loci contractus** inspicitur . Tom.
1. in add. ad vers. item pone §. 1. n. 14.
fol. 138. col. 2.
- Consuetudines loci sequendae** sunt , in quo res
sitae sunt . Tom. 1. ibid. n. 15. fol. 139.
col. 1.
- Consuetudines** sunt stricti juris . Tom. 2. in
add. ad 5. notab. §. 3. n. 16. fol. 25.
col. 2.
- Consuetudines Neap.** sunt stricti juris , & non
extenduntur . Tom. 2. in add. ad vers. sed
juxta praedicta §. 2. n. 12. fol. 35. col.
1. in fine & seq.
- Consuetudo Neap.** diversimode concedit tem-
pus

- pus ad petendum jus congrui. Tom. 1. in add. ad §. 2. n. 2. fol. 193. col. 2.
- Consuetudo regionis semper sequenda est. Tom. 2. in add. ad 3. notab. in §. 6. n. 9. fol. 135. col. 1.
- Consuetudo admittit consortem, & socium. Tom. 2. in add. vers. adde ad hunc, §. 7. n. 12. fol. 156. col. 2.
- Consuetudo in feudis respicitur, ubi sita est res feudal. Tom. 2. Aiffict. ad §. 9. in n. 20. fol. 180. col. 1.
- Consuetudo contra Principis constitutionem non viget, ubi decisio affertur. Tom. 1. in add. ad vers. item pone §. 1. n. 9. & 10. fol. 138. col. 1. & 2.
- Consuetudini an standum sit circa latitudinem viæ. Tom. 2. in add. ad §. 9. notab. 1. n. 13. fol. 183. col. 2.

Contractus.

- Contractus emtionis, & venditionis liber est. Tom. 1. in add. ad rubr. n. 4. fol. 14. col. 1.
- Contractus sunt valde similes. Tom. 1. in add. ad vers. sed juxta hoc quæro §. 1. n. 17. fol. 97. col. 2.
- Contractus venditionis rerum fiscalium præviis solemnitatibus requisitis post extinctionem candelæ est perfectus. Tom. 1. ibid. num. 23. fol. 98. col. 1.
- Contractus venditionis, & locationis a pari procedunt. Tom. 1. ibid. n. 26. fol. 98. col. 2.
- Contractus non præsumitur simulatus ob pactum de retrovendendo appositum, & quid si esset pactum affrancandi. Tom. 1. in add. ad vers. item ad §. 1. n. 12. fol. 108. col. 2. ubi decisio affertur. ibid. n. 13. fol. 109. col. 1.
- quid si esset simplex concessio ad censum perpetuum. Tom. 1. ibid. n. 14. & qualiter intelligatur. ibid. n. 15.
- Contractus quando fit extra Civitatem, an intelligatur habere relationem ad consuetudinem illius. Tom. 1. in add. ad vers. item pone §. 1. n. 4. fol. 137. col. 2. in fin.
- Contractus omnis regulatur secundum consuetudinem loci. Tom. 1. ibid. n. 6. fol. 138. col. 1.
- Contractus initus in Civitate Aversæ an reguletur secundum Consuetudinem Neapolitanam. Tom. 1. ibid. num. 7. & 8.
- sunt stricti juris, & non amplam recipiunt interpretationem. Tom. 1. in add. ad notum not. §. 1. n. 10. fol. 151. col. 2.
- Contractus emphyteuticarius quis dicatur, & libellarius. Tom. 2. in add. ad 7. not. §. 1. n. 5. fol. 139. col. 2.
- Contractus libellarius quis dicatur. Tom. 1. ibid. n. 7.
- an differat a feudo. Tom. 1. ibid. n. 8. fol. 140. col. 1.
- secundum usum communem loquendi quando proprie dicatur, & quando conveniat cum emphyteutico. Tom. 1. ibid. n. 6. fol. 139. col. 2.
- a precario qualiter differat. Tom. 1. ibid. n. 10. fol. 140. col. 1.
- quid sit contractus precarii, & in quo differat a precaria concessione. Tom. 1. ibid. n. 11.
- Contractus emphyteuticus differt a censuali. Tom. 1. ibid. n. 12.
- censualis quando sit licitus. Tom. 1. ibid. n. 13. fol. 140. col. 2.
- ob solutionem non factam canonis incidit in commissum contractus emphyteuticus, secus censuali. Tom. 1. ibid. n. 14.
- censualis quando est proprie, remissive. Tom. 1. ibid. n. 15.
- Contractus conductionis an sit similis emtionis. Tom. 1. in add. ad 3. notab. §. 1. n. 31. fol. 146. col. 2. in fin.
- Contractus venditionis est notificandus personis competentibus jus congrui, & quando. Tom. 1. in add. ad vers. sed ulterius quæritur §. 2. n. 17. fol. 202. col. 1. in princ.
- Contractus quando dicatur in suo esse perfectus. Tom. 1. ibid. n. 23. fol. 202. col. 2.
- Contractus permutationis præcladit vias juris congrui. Tom. 2. Affl. in §. 3. n. 11. fol. 8. col. 2.
- Contractus non censetur pignoratitius ex pacto de retrovendendo. Tom. 2. Affl. ad §. 3. n. 22. fol. 14. col. 1.
- Contractus venditionis, vel permutationis, an dicatur, quando fit permutatio cum pretii refusionibus ex parte unius tantum. Tom. 2. in add. ad vers. sed juxta hoc quæro §. 3. n. 1. fol. 32. col. 1.
- Contractus in fraudem juris congrui quomodo soleant fieri. Tom. 2. Affl. in §. 4. n. 3. fol. 45. col. 1.
- Contractus simulatus factus in fraudem juris congrui an sit nullus, vel annullandus. Tom. 2. ibid. n. 28. fol. 57. col. 2.

Contractus quando præsumatur factus in fraudem, & cum mala fide. Tom. 2. in addit. ad §. 4. ad 1. notab. n. 1. fol. 58. col. 2.
an meticulousus, si factus cum Officiali. Tom. 2. Affl. ad §. 5. n. 7. fol. 103. col. 1.

Contractus, an præsumatur simulatus si pretium non sit justum. Tom. 2. in add. ad notab. primum n. 2. fol. 58. col. 2.

Contractus quando celebratur extra Civitatem, suspectandum est de fraude. Tom. 2. ibid. n. 7. fol. 59. col. 1.

Contractus simulatus an confirmetur juramento. Tom. 2. add. ad 4. notab. §. 4. n. 26. fol. 65. col. 2. in princ.

Contractus in fraudem vicinorum celebratus, est ipso jure nullus. Tom. 2. in add. ad vers. sed quæro n. 2. fol. 92. col. 2.

Contractus nullus quando dicatur. Tom. 2. ibid. n. 3.

Contractus initus cum tyranno an teneat, vel non. Tom. 2. in add. ad §. 5. in princ. n. 2. fol. 105. col. 1.

factus cum potente, an præsumatur violentus. Tom. 2. ib. n. 3.

Contractus annullantur initii cum potentioribus, & quare. Tom. 2. ibid. ad §. 5. ibid. n. 10. fol. 105. col. 2. in fin.

Contractus celebratus cum potentioribus rescinditur pro vicino. Tom. 2. ibid. n. 11. fol. 106. col. 1.

Contractus rescindi an possit ob metum. Tom. 2. in add. ad 8. notab. §. 5. n. 1. an ob metum reverentiale. ibid. n. 6. fol. 113. col. 1.

ab initio sunt voluntatis, & post factum necessitatis. Tom. 2. in add. ad 7. not. §. 6. fol. 138. col. 2.

Contraheutes.

Contraheutes numquid possunt immutare stipulationem, ut non sit stipulatio vera. Tom. 2. Affl. num. 18. in §. 3. fol. 12. col. 1.

Contraheutibus non licet pænitere in vicini præjudicium, quando agitur de jure congrui. Tom. 2. Affl. ad §. 7. n. 12. fol. 126. col. 1.

Contraheutes debent facere contractum, magis ut teneat, quam ut corruat. Tom. 1. add. ad 9. not. §. 1. n. 9. fol. 151. col. 1.

Contrahentium alterius confessio probat. Tom. 2. in addit. ad vers. ibi si dato §. 4. n. 1. fol. 94. col. 1.

Contrarium.

Contrarium contra juramentum probari nunquid possit, & quando. Tom. 2. Affl. in §. 4. n. 19. fol. 52. col. 1.

Contumax.

Contumax non potest petere compromissum vigore Regiæ Pragmaticæ. Tom. 1. in addit. ad rubr. n. 14. ubi prohibitus &c. n. 16. & 22. fol. 38. col. 1. & 2.

Conversatio.

Conversatio personarum simplicium melior, est quam pestilentium. Tom. 2. in addit. ad 9. notab. §. 5. n. 9. fol. 114. col. 2. in fine & seq.

Convicium.

Convicium illatum a consanguineo alteri consanguineo non præsumitur animo injuriandi. Tom. 2. in addit. ad vers. nota differentias n. 2. §. 3. fol. 17. col. 2.

Correctio.

Correctio legis antiquæ regulariter est evitanda; & quid in dubio. Tom. 1. in addit. vers. ad num. 7. rubr. n. 8. fol. 24. col. 1.

Creditor.

Creditor propria auctoritate non potest capere suum creditum. Tom. 1. in addit. ad n. 6. rubr. n. 3. fol. 21. col. 2.

Creditori an liceat furari rem sui debitoris pro consequutione ejus crediti, & a pœna sit liber, & qualiter hoc procedat. Tom. 1. in addit. ad vers. sed juxta hoc quærit §. 2. n. 24. & 25. fol. 217. col. 2.

an liceat rem propriam ab alio possessam sine auctoritate Judicis eam capere, & qualiter teneatur in foro poli, & fori. Tom. 1. ibid. n. 26.

Creditor potest a debitore emere, non adeptus dominio. Tom. 2. Affl. in §. 3. n. 23. fol. 14. col. 1.

Creditor in pecunia an teneatur accipere bona stabilia a debitore, vel heredibus. Tom. 2. in addit. ad vers. item si prohibetur n. 3. in §. 4. fol. 72. col. 1. in princ.

Crimen.

Crimen falsi an comprehendatur in indulto generali. Tom. 2. in addit. ad vers. sed si fiscus §. 4. n. 30. fol. 86. col. 1.

Curia.

Curia quænam dicatur, & quot modis capiatur. Tom. 2. in addit. ad ult. not. ad §. 9. n. 1. fol. 189. col. 1.

Curia Romana an habeat Fiscum, quid in Episcopis, & Archiepiscopis. Tom. 2. ib. n. 6. fol. 189. col. 2.

D

Damnata.

Damnata Civitate ad aratrum, an veniant Provinciæ ejus, & si Civibus condemnatis intelligantur etiam comitative condemnati. Tom. 1. in addit. ad 2. notab. §. 1. n. 10. & 11. fol. 89. col. 1.

Damnum.

Damnum a vicino passum an præsumatur datum ab alio vicino. Tom. 1. in addit. ad n. 9. rubr. in n. 16. fol. 27. col. 1.

Dare.

Dare se in adoptionem potentiori nemo potest. Tom. 2. Afflict. ad §. 5. n. 3. fol. 102. col. 1.

Dare, ac promittere, an paria sint. Tom. 2. in addit. ad 9. notab. §. 1. n. 10. fol. 115. col. 1.

Datio.

Datio in solutum, an sit proprie venditio. Tom. 2. in addit. ad §. 3. in vers. sed juxta prædicta n. 1. fol. 33. col. 1. in fin.

Datio in solutum an comprehendatur sub verbo *vendere*. Tom. 2. ibid. n. 2. fol. 33. col. 2.

Datio in solutum necessaria non voluntaria includitur sub verbo *vendere*. Tom. 2. ib. n. 3.

Datio in solutum est quodammodo emptio. Tom. 2. ibid. n. 10. fol. 35. col. 1.

Datio in solutum quando præsumatur facta in fraudem juris congrui. Tom. 2. Afflict. ad §. 4. n. 13. fol. 50. col. 2.

Debitum.

Debiti remissio sanguinis favore præsumitur. Tom. 1. Afflict. in rubr. n. 23. fol. 111 col. 1.

Debiti confessio non probat debitum. Tom. 2. Afflict. ad §. 4. n. 12. fol. 49. col. 1.

Decedere.

Decedens non electa sepultura ratione san-

guinis præsumitur elegisse consanguineorum sepulturam. Tom. 2. in addit. ad vers. item n. 17. rubr. n. 1. fol. 46. col. 1.

Decedenti in Hospitali absque herede, & successore an succedat Hospitale. Tom. 1. ibid. n. 14. fol. 47. col. 1.

* Decedens, non electa sepultura, ubinam sepeliendus sit. Tom. 1. ad §. 3. num. 58. & 59. fol. 64. col. 1.

Decima.

Decimæ, quamvis Laico concedi non possint, tamen earum commoditas concedi potest. Tom. 1. in addit. ad 8. notab. §. 1. n. 38. fol. 147. col. 2.

Decisio.

Decisio Sacri Consilii in causa illorum de Zattara cum Regio Consiliario Mastrillo affertur circa prælationem feudi venditi; & alia in causa Ducissæ Sulmonetæ cum Principissa Casertæ; & alia Marchionis Longhi cum Delia Carafa Principissa Supini. Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro §. 1. n. 12. fol. 120. col. 2. & seqq.

Decisio affertur in locatione facta non ad longum tempus. Tom. 1. in addit. ad 8. notab. §. 1. n. 24. fol. 145. col. 1. in fin.

Decisio Martæ 240. declaratur. Tom. 1. ibid. n. 45. & 47. fol. 148. col. 2. in fin. & seq.

Decisio S. C. affertur circa prælationem petitam in locatione. Tom. 1. ibid. num. 50. fol. 149. col. 2.

Decisiones S. C. enunciantur, quod venditor non tenetur promittere de evictione in casu venditionis jure congrui, sed promittere de evictione ab habentibus causam a se ipso tantum. Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad vers. sed bonum est hoc scire n. 6. fol. 234. col. 1.

Decisiones Sacri Consilii faciunt jus in Regno. Tom. 1. ibid. n. 7. fol. 235. col. 1.

Decisio S. Conf. denegans prælationem feudi agnato ob lapsum temporis. Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro n. 9. fol. 111. col. 2.

Decisio S. C. refertur, quod non obstante denunciatione litis facta venditori, non potest de facto molestari emptor rei venditæ. Tom. 1. ibid. n. 13. fol. 235. col. 2.

Decisio Magn. Cur. ac Sac. Contil. refertur non dari jus congrui in causam dotis. Tom. 2. in addit. ad §. 3. ad 5. notab. n. 6. fol. 23. col. 2. in fin.

Decisiones S. C. faciunt jus in Regno. Tom.

2. in addit. ad §. 3. ad 6. notab. num. 12. fol. 27. col. 2.

Decisio S. C. affertur de re concessa in emphyteusim, donata inde a patre filio, si locum habeat jus congrui fraude cessante. Tom. 2. ibid. n. 13. fol. 28. col. 1.

Decisio S. C. circa donationem rursus emti factam infanti filio, convento donante ante dictam donationem pro jure congrui. Tom. 2. ibid. n. 14. fol. 28. col. 2.

Decisio Magn. Cur. & Sacr. Conf. refertur, si jus congrui detur in datione in solum necessaria. Tom. 2. in addit. ad §. 3. in vers. sed juxta prædicta n. 14. fol. 128.

Decisio Domini Capycii 38. producit. T. 2. Afflict. in addit. ad §. 4. notab. 1. n. 9. fol. 59. col. 1. in fin. & seq.

Decisio M. C. ac S. C. affertur contra confessionem mariti de dote recepta. Tom. 2. in addit. ad §. 4. ad vers. 3. probatur n. 13. fol. 70. col. 2.

Declaratio.

Declaratio Bullæ juris congrui quando intelligatur de dominio. Tom. 1. in addit. ad 6. notab. §. 1. n. 6. fol. 134. col. 2.

Defensio.

Defensiones venditorem juvantes, emptorem non repellunt. Tom. 1. Afflict. ad §. 1. n. 48. fol. 87. col. 1.

Defensionis causa quod fit, non dicitur dolus. Tom. 1. in addit. ad rubr. ad vers. item n. 21. fol. 48. col. 1.

Delictum.

Delictum an dicatur confessatum ob solutionem, & compositionem. Tom. 2. in addit. ad vers. sed si fiscus n. 32. fol. 86. col. 1.

Delinquere.

Delinquens excusatur a delicto ob affectionem. Tom. 2. in addit. ad vers. item præsumatur §. 4. n. 3. fol. 72. col. 2.

Delinquens cum armis prohibitis, an duplici pena puniatur. Tom. 2. in addit. ad 7. notab. §. 4. n. 15. fol. 80. col. 2.

Delinquendi occasio non est præbenda. T. 2. in addit. ad vers. sed si fiscus §. 4. n. 7. fol. 84. col. 1.

Demanium vide Domanium.

Denunciare.

Denunciatio an exigatur perneceffe fieri vicino. Tom. 1. in addit. ad vers. item n. 7. §. 1. n. 24. fol. 110. col. 1.

Denunciatio est necessaria, & de essentia alienationis facienda, & quibus personis fieri debeat. Tom. 1. in addit. ad 9. notab. §. 1. n. 2. & 3. fol. 150. col. 2.

Denunciatio est de forma in retractu, alias actus annullatur. Tom. 1. ibid. n. 4.

Denunciatio an sit facienda pupillis, & adultis absque curatore, vel tutore. Tom. 1. ibid. n. 18. fol. 152. col. 1.

Denunciatio quid sit. Tom. 1. Afflict. ad §. 2. num. 2. fol. 175. col. 2.

Denunciatio requisita in jure congrui, quo loco fieri debeat. Tom. 1. ibid. num. 10. fol. 179. col. 1. & quo tempore. ibid. n. 11. fol. 179. col. 2. & cui, & per quem, & quando fieri possit. ibid. num. 15. fol. 182. col. 1.

Denunciatio numquid supervacua sit. Tom. 1. ibid. n. 13. fol. 181. col. 1.

Denunciatio quare requiritur per Constitut. Tom. 1. in addit. ad §. 2. num. 33. fol. 197. col. 1.

Denunciatio est de necessitate facienda. Tom. 1. ibid. n. 40. fol. 198. col. 1.

Denunciatio requiritur in tempore quatuor mensium. Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad vers. sed ulterius n. 22. fol. 202. col. 2.

Denunciatio in quo loco erit facienda. T. 1. in addit. ad §. 2. ad vers. & quoniam supra conclusimus n. 1. fol. 207. col. 1.

Denunciatio an facienda, ubi persona citanda degit. Tom. 1. ibid. n. 2.

Denunciatio, an facienda coram Judice, vel extra judicium. Tom. 1. ibid. num. 3.

Denunciatio an in hospitio fieri debeat. Tom. 1. ibid. num. 4.

Denunciatio an facienda sit in Ecclesia. Tom. 1. ibid. num. 13. fol. 208. col. 1.

Denunciatio ubique fieri potest, ut ad notitiam deveniat. Tom. 1. n. 18. fol. 208. col. 2.

Denunciatio quo tempore fieri debeat, an etiam nocturno tempore. T. 1. in addit. ad §. 2. ad vers. item quæro n. 1. fol. 209. col. 1.

an possit fieri procuratori generali, & an sufficiat. Tom. 1. ibid. nu. 7. & 8. fol. 210. col. 1.

an semel, vel pluries erit facienda. Tom. 1. D d ibid.

ibid. n. 17. fol. 210. col. 2.
Denunciatio semel facta sufficit. Tom. 1. ib. num. 20.

facta elapsō decennio est nulla. Tom. 1. ib. n. 25. fol. 211. col. 1.

est de forma actus, qua omīssa actus corrūit. Tom. 1. ad vers. subsequenter quæritur n. 4. fol. 212. col. 1.

potest fieri domi coram vicinis. Tom. 1. in addit. ad vers. sed iterum quæritur §. 2. n. 1. fol. 213. col. 1.

Denunciari potest marito pro uxore. Tom. 1. in addit. ad §. 2. in vers. sed juxta istam n. 2. fol. 231. col. 1.

Denunciatio sine pretii certitudine nil operatur. Tom. 2. in addit. ad §. 3. ad vers. ibi prout declarabit n. 4. fol. 39. col. 1.

Denunciatio in jure congrui debet fieri sollemniter. Tom. 2. Afflict. ad §. 6. n. 17. fol. 119. col. 1.

Denunciatio non requiritur in vicino secundum Consuetud. Neapol. Tom. 2. in addit. ad 10 notab. in §. 6. num. 2. fol. 142. col. 1.

Denunciatio a statuto ordinata est de substantia, & non facta actus corrūit. Tom. 2. ibid. num. 4.

Denunciatio per lapsum decennii præsumitur. Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad vers. item quæro n. 26. fol. 211. col. 2.

Deportare.

Deportatus, qui dicatur, item & in exilium missus. Tom. 1. Afflict. ad §. 2. num. 28. fol. 188. col. 1.

Deportare quid sit, & relegare. Banniti, & forjudicati an retineant jus retractus, & illud petere possint. Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad 6. notab. n. 12. fol. 226. col. 2.

Deferere.

Deferens Dominum, & aufugiens, an feudum amittat, quid si per momentum temporis recefferit. Tom. 1. in add. in vers. item regulariter in rubr. num. 3. fol. 50. col. 2.

Desiderare.

Desiderare rem alterius absque peccato, jure permittente licet. Tom. 1. Afflict. super rubr. n. 7. fol. 5. col. 1.

Deus.

Deus de perjurio contristatur. Tom. 2. Af-

fect. ad §. 4. num. 25. fol. 53. col. 1.

Dictio.

Dictio *Sanctio* appōita in lege pœnaliter operatur. Tom. 1. Afflict. ad §. 1. n. 1. fol. 67. col. 1.

Dictio *prius* denotat ordinem, & temporis ordinem. Tom. 1. in add. ad 9. notab. n. 15. fol. 151. col. 2.

Dictio *quasi* denotat improprietatem. Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro num. 8. fol. 156. col. 2.

Dictio *quandocumque* non excludit præscriptionem 30. annorum. Tom. 2. Afflict. in §. 3. num. 20. fol. 13. col. 1.

Dictio *nisi* quid significat. Tom. 2. addit. ad vers. dictio hæc §. 4. n. 1. fol. 58. col. 1.

Dictio *post* ejus sit naturæ. Tom. 1. add. ad 5. notab. §. 4. n. 12. fol. 75. col. 1.

Dictio & ejus est naturæ. Tom. 2. Afflict. ad §. 5. n. 10. fol. 104. col. 1.

Dictio *prope* idem operatur, quod dictio *juxta*. Tom. 2. Afflict. ad §. 8. num. 4. fol. 166. col. 1.

Dictio *prope* quid significet, & ad quod referetur. Tom. 2. in addit. ad 4. notab. in §. 8. n. 1. fol. 167. col. 2. in fin.

Dictio *amen* explicatur. Tom. 2. in addit. ad 11. notab. §. 4. n. 2. fol. 93. col. 1.

Dictum.

Dictum Domini *de Bottis* qualiter intelligatur. Tom. 2. in add. ad §. 3. ad vers. sed quæro n. 1. fol. 37. col. 2.

Dicta in præcedentibus intelliguntur repetita in probationibus, & qualiter. Tom. 2. in addit. ad vers. item si probetur §. 4. n. 1. fol. 71. col. 2.

Dies.

Dies interpellat pro homine. Tom. 1. in addit. ad §. 2. n. 25. fol. 196. col. 1.

Dies quando interpellat pro homine. Tom. 1. ibid. n. 27. fol. 196. col. 2.

Differentia.

Differentia quæ sit inter contractum emphyteuticum, & contractum libellarii, contractum precarii, & contractum censualem. Tom. 1. Afflict. ad §. 1. n. 22. & 23. fol. 77. col. 1. & 2.

Differentiæ contractus censualis, precarii, & libellarii remissive. Tom. 1. in addit. ad 7. notab. §. 1. n. 1. fol. 139. col. 1.

Diffe-

Differentia inter poenam, & multam. Tom. 2. in addit. ad 8. notab. §. 1. num. 14. fol. 82. col. 2.

Differentia quæ sit inter titulos *de alien. judic. & ne lic. pot.* Tom. 2. Afflict. ad §. 5. n. 2. fol. 101. col. 2.

Dignitas.

Dignitas Patris prodest ne filio? Quid in nato post adeptam dignitatem; & quid post delictum perpetratum. Tom. 1. in add. in vers. item regulariter ante n. 18. rubr. n. 6. fol. 51. col. 1. in fin.

Dignitas non præsumit metum. Tom. 2. Afflict. ad §. 5. n. 7. fol. 103. col. 2.

Dilatio.

Dilatio ad denunciandum auctori an erit danda. Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad vers. sed bonum est hoc scire n. 14. fol. 236. col. 2.

Dilatio quinquennalis non fit contra Venatos, & decisiones afferuntur. Tom. 2. in addit. ad 2. notab. §. 7. n. 6. fol. 158. col. 1.

Dilatio quinquennalis semel concessa, an iterum concedi debeat, referuntur decisiones. Tom. 2. ibid. n. 10. fol. 159. col. 2.

Dilatio quinquennalis an concedatur pro debitis pensionum domorum, rerum commestibilium, & dotis. Tom. 2. ibid. n. 11.

* Dilationes quinquennales quomodo, & in quibus casibus conceduntur. Tom. 2. ad §. 7. n. 1. & seqq. fol. 162. ad 164.

Diæcesis.

Diæcesis appellatione, seu Provinciæ, an veniat Civitas remissive. Tom. 1. in add. ad 2. notab. §. 1. n. 5. fol. 89. col. 1.

quæ dicitur Civitas. Tom. 1. ibid. num. 2. fol. 88. col. 2.

quæ appellatione ejus continetur. Tom. 1. ibid. n. 3.

insignis Civitas quæ dicitur. Tom. 1. ibid. n. 6. fol. 89. col. 1.

dicitur Civitas illa, quæ habet Episcopum. Tom. 1. ibid. n. 19. fol. 89. col. 2.

quando dicatur provincia. Tom. 1. ibid. n. 22. fol. 90. col. 1.

Disponere.

Dispositum in venditione an locum vendicat in permutatione. Tom. 1. in addit. ad 8. notab. §. 1. n. 33. fol. 147. col. 1.

Dispositio, quæ concernit partem, trahitur ad totum in individuis. Tom. 2. Afflict. ad §. 4. num. 16. fol. 51. col. 1.

Ditare.

Ditior non dicitur fieri quis, si cum aliena jactura fit ditior. Tom. 1. in addit. in vers. ad notab. 6. rubr. n. 1. fol. 21. col. 1. ad restitutionem quando talis teneatur. Tom. 1. ibid. n. 6. fol. 22. col. 1.

Dives.

Divites dicuntur potentes. Tom. 2. in addit. ad 6. notab. §. 5. n. 2. fol. 112. col. 1. in fin.

Doctor.

Doctorali dignitate nil altius. Tom. 1. Afflict. in præfat. n. 3. fol. 2.

Doctrina.

Doctrina *Bart. in l. 1. C. de metall. lib. 11.* declaratur, & quid in colono partiario. Tom. 1. in addit. ad 8. notab. §. 1. n. 49. fol. 149. col. 2.

Dolus.

Dolus semper excipitur in quolibet actu. Tom. 1. in addit. ad 2. §. ad 8. notab. num. 1. fol. 228. col. 1. in fin.

Dolus, & fraus nemini patrocinari debent. Tom. 1. ibid. n. 2. fol. 228. col. 2. in princ.

Dolus est delictum. Tom. 2. in addit. ad 6. notab. §. 4. n. 17. fol. 77. col. 2.

Domesticus.

Domestici possunt puniri pro delicto commissso in via publica, & examinari pro delicto commissso in demo. Tom. 1. in addit. ad vers. ad n. 9. in rubr. num. 13. fol. 27. col. 1.

Domestici, & familiares qui dicantur. Tom. 2. in addit. ad 3. notab. ad §. 3. n. 10. fol. 20. col. 2.

Domanium.

Domanium quid sit, & an competat uni de Universitate, etiam elapso anno, & quid si plures Terræ vendantur unico pretio, ubi remissive. Tom. 1. in addit. ad n. 5. vers. item si annui redditus §. 1. n. 51. & 52. fol. 106. col. 2.

Dominium.

Dominium præscriptum alteri numquid Princeps

- ceps tollere possit . Tom. 1. Afflict. in rubr. num. 12. fol. 6. col. 2.
- Dominii translatio quando possit impediri per alienationem . Tom. 1. Afflict. ad §. 1. n. 28. fol. 79. col. 1.
- Dominium in emtorem rei venditæ sub hâta an transferatur . Tom. 1. in addit. ad §. 1. ad vers. sed juxta hoc quæro n. 25. fol. 98. col. 2.
- Dominium majus est directum , quam utile . Tom. 1. in addit. ad num. 5. vers. item §. 1. num. 37. fol. 105. col. 2.
- Dominium quid sit , & an competat uni de Universitate etiam elapso anno , & quid si plures Terræ vendantur unico pretio remissive . Tom. 1. in addit. ad vers. ad n. 5. §. 1. num. 51. & 52. fol. 106. col. 2.
- Dominium an transferatur quando fuit habitata fides de pretio , ut locum habeat jus congrui . Tom. 1. in addit. ad 6. notab. §. 1. num. 8. fol. 134. col. 2.
- Dominium an transferatur ex clausula : illis cum juribus & actionibus . Tom. 1. in add. in vers. tertium quæritur §. 1. num. 14. fol. 136. col. 2.
- Dominium an transferatur , habitata fide de pretio . Tom. 1. ibid. num. 17. fol. 137. col. 1.
- Dominium utile transfertur per locationem ad longum tempus , non per aliam . Tom. 1. in addit. ad 8. notab. §. 1. n. 8. fol. 142. col. 2. in fin.
- Dominium non mutatur per locationem sex annorum . Tom. 1. ibid. num. 18. fol. 144. col. 1.
- Dominium ex locatione non transfertur in posse conductoris . Tom. 1. ibid. num. 35. fol. 147. col. 1.
- Domini species duæ . Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro §. 1. n. 9. fol. 156. col. 2.
- Dominium qui habet plenum & totum , vere Dominus dicitur . Tom. 1. ibid. n. 12.
- Dominio in retractu non principaliter , sed incidenter exquiritur . Tom. 1. in addit. ad §. 2. n. 41. fol. 193. col. 2. & seq.
- Dominium an transferatur in emtorem , pretio non soluto . Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad vers. sed ulterius n. 13. fol. 201. col. 1.
- Dominium an transeat in virum , si dos data fuisset in certa re restituenda per certam personam . Tom. 2. in addit. ad §. 3. ad vers. ibi preut declarabit n. 6. fol. 39. col. 2.

Dominus.

- Dominus Provinciæ an habeat jus in tota Provincia . Tom. 1. in addit. ad §. 1. ad 2. notab. n. 23. fol. 90. col. 1.
- Dominus directus præferri debet in emtione fructuum rei emphyteuticæ ; quod procedit etiam in Barone in fructibus , qui ex feudo proveniuntur . Tom. 1. in addit. ad §. 1. vers. sed juxta hoc n. 3. fol. 96. col. 1. Vide Barones .
- Dominus proprietatis , an præferatur in venditione usufructus . Tom. 1. in addit. ad §. 1. ad vers. si venditur usufruct. num. 2. fol. 100. col. 2. in fin.
- Domiaus habens causas civiles , & e converso , an præferatur Domino habenti causas criminales in venditione jurisdictionis illarum , refertur decisio . Tom. 1. in addit. ad vers. ad n. 5. §. 1. num. 43. & 44. fol. 105. col. 2.
- Dominus Terræ an possit dividere jurisdictionem in diversis locis . Tom. 1. ibid. n. 53. fol. 106. col. 2.
- Dominus directus nolens uti prælatione , an juvetur jure congrui . Et quid si voluerit præferri , qualiter agendum . Tom. 1. in addit. ad vers. item num. 7. §. 1. num. 4. fol. 107. col. 2.
- Dominus directus numquid jure suo privetur ex alienatione rei . Tom. 1. ibid. num. 6. fol. 108. col. 1.
- Dominus census præferitur in venditione illius ex Bulla S. P. Tom. 1. ibid. n. 7.
- Dominus Regens Fulvius Constantius laudatur . Tom. 1. ibid. num. 8. & tom. 2. in addit. ad ult. notab. §. 9. n. 7. fol. 189. col. 2.
- Domini plures census , quorum aliqui dissentiant , & alii consentiant , in alienatione , quid agendum . Tom. 1. ibid. n. 9. fol. 108. col. 2.
- Dominus directus majus præjudicium consequitur ex distractione dominii per alienationem rei suæ , quia contemnitur auctoritas dominii , non tamen in locatione . Tom. 1. in addit. ad 8. notab. §. 1. num. 34. fol. 147. col. 1.
- Dominus domus an amittat pensiones , si studentes & personas prohibitas habitare permiserit in locis insolitis , & inde abire cogantur . Tom. 1. in addit. in vers. ad n. 3. rubr. n. 8. fol. 19. col. 1.
- Dominus directus an sit præferendus , quando

do emphyteuta vult locare; recipiens partem canonis ab uno an sibi præjudicet quo ad alium. Tom. 1. in addit. ad num. 10. rubr. n. 12. & 13. fol. 30. col. 2.

Dominus Marcus Antonius Cioffus Regius Consiliarius laudatur. Tom. 1. in addit. ad rubr. vers. ad n. 14. ubi prohibitus n. 12. fol. 38. col. 1.

Dominus rei an post denunciationem factam, non dum elapso tempore possit illam stante necessitate vendere, verum impedit translationem domini. Tom. 1. in add. ad §. 2. ad vers. sed juxta hoc quærit num. 37. fol. 219. col. 2.

Dominus noster fuit potens opere, & sermone. Tom. 2. in addit. ad 6. notab. in §. 5. n. 3. fol. 112. col. 2.

Dominus directus vicino anteponendus. Tom. 2. in addit. ad vers. sed juxta prædicta in §. 6. n. 2. fol. 139. col. 1.

Dominus Regius Consiliarius D. Ferdinandus Arias de Mesa laudatur. Tom. 1. in add. ad n. 12. rubr. n. 5. fol. 33. col. 2.

Dominus Dominicus de Amato, & Judex Carolus Amato, ac ejus pater Dominus Agnellus de Amato olim Præses Regiæ Cameræ Summarie laudantur. Tom. 2. in addit. ad §. 6. notab. 1. nu. 15. fol. 132. col. 1.

Dominus olim Præf. Sacri Reg. Consil. ac Regius Consiliar. Andreas Marchesius laudatur, & tempus quando fuit creatus Præses. Tom. 1. in addit. ad §. 1. notab. 5. n. 14. fol. 13. col. 2. vers. verum.

Dominus Regius Consiliarius Andreas Provençalus laudatur. Tom. 2. in addit. ad notab. 2. §. 9. num. 19. in fin. fol. 188. col. 1.

Dominus Judex Magn. Cur. Vicar. Camillus Borellus, laudatur. Tom. 2. in addit. ad §. ultim. ad notab. 2. n. 12. fol. 186. col. 2.

Dominus Regius Consiliarius Jo: Baptista Jovinus laudatur. Tom. 1. in addit. ad §. 1. ad 8. notab. n. 13. fol. 143. col. 2. in princ.

Dominus JC. Thorus, ac Senator almi Collegii Neapolitani laudatur. Tom. 1. in addit. §. 1. notab. 3. n. 12. fol. 121. col. 1. *Vide Laudes.*

Dominus habet probationem, quando pro se vellet rem, secus si pro aliis; & decisio S. Consil. afferitur. Tom. 1. in addit. ad 8. notab. §. 1. n. 40. & 41. fol. 148. col. 1.

Domus.

Domus delinquentis diruitur ob delictorum punitionem; & quid si communis sit cum alio socio. Tom. 1. in add. in vers. ad n. 6. rubr. n. 20. 23. col. 1.

Domus uxoris an sit locus congruus pro citatione viri. Tom. 1. in addit. ad 2 §. ad vers. & quoniam supra conclusimus n. 14. fol. 208. col. 2.

Dona.

Dona excæcant oculos Judicum. Tom. 2. in addit. ad 5. notab. §. 5. n. 20. fol. 110. col. 1.

Dona dantes Judicibus, ut justam foveant causam, vel injustam foveant. Tom. 2. ibid. n. 24. fol. 110. col. 2. in fine.

Donatarius.

Donatarius an teneatur restituere fructus perceptos ex donatione, cum liberi supervenient. Tom. 1. add. vers. ad n. 14. rubr. n. 7. fol. 37. col. 2.

Donatio.

Donatio facta quoad quid an revocetur per supervenientiam filiorum, & quid cum sit inofficiosa. Tom. 1. in add. vers. ad n. 14. rubr. n. 6. fol. 37. col. 1.

Donatio propter atrocem injuriam perditur. Tom. 2. Afflict. in §. 3. num. 2. fol. 4. col. 2.

Donatio ex causa injuriarum Donatori factarum, revocatur, quod limitatur in donatione facta propter benemerita, & sic decisum. Tom. 2. in add. ad 1. not. in §. 3. n. 3. & 4. fol. 17. col. 1.

Donatio inter personas, fraude remota, substat. Tom. 2. in add. ad §. 3. ad 5. not. n. 22. fol. 26. col. 1.

Donatio facta in causam dotis ubi simulatio non præsumitur, an erit valida. Tom. 2. ibid. n. 23.

Donatio facta a patre filio infanti ad evitandum jus congrui an valeat. Tom. 2. in add. ad §. 3. ad 6. notab. n. 11. fol. 27. col. 2.

Donatio simulata ex quibus conjecturetur. Tom. 2. Afflict. ad §. 4. n. 18 fol. 51. col. 2.

Donatio facta lite pendente censetur in fraudem facta. Tom. 2. in addit. ad vers. item dico, §. 4. num. 3. fol. 73. col. 2.

Donatio facta Potentioribus an & quando teneat. Tom. 2. in addit. ad §. 5. n. 1. fol. 101. col. 1.

Donatio facta Domino Castri in loco meticoloso an in fraudem censeatur. Tom. 2. in addit. ad §. 5. n. 4. fol. 105. col. 2.

Dos.

Dos est immunis. Tom. 1. in add. ad vers. item quæro, §. 1. n. 8. fol. 160. col. 1.

Dos est debitum necessarium. Tom. 2. in addit. ad §. 3. ad 5. notab. num. 2. fol. 25. col. 1.

Dote relicta ad voluntatem alterius, qualiter succurratur. Tom. 2. in add. ad §. 3. ad vers. ibi prout declarabit n. 8. fol. 39. col. 2.

Dubitare.

Dubietas, suspitio, & opinio, quid sint. Tom. 1. Afflict. ad §. 2. n. 5. fol. 177. col. 1.

Dubietas ignorantiae æquiparatur. Tom. 1. in add. ad §. 2. ad vers. sed juxta hoc quæro n. 3. fol. 203. col. 1.

Dubietas declaratur per observationes, & alia. Tom. 1. ibid. 4.

E

Ecclesia.

Ecclesia nec agit, nec convenitur jure congrui. Tom. 1. in addit. ad §. 1. ad vers. item quæro, n. 1. & 4. fol. 123. col. 2. & seq.

Ecclesia an æquiparatur Civitati. Tom. 1. in addit. ad 2. notab. §. 1. num. 13. fol. 89. col. 2.

Ecclesia, quæ emit rem Neapoli, an gaudet beneficio consuetudinis. Tom. 1. in addit. §. 1. ad vers. item pone, n. 2. fol. 137. col. 2.

non agit, neque convenitur jure congrui, & quare. Tom. 1. in addit. ad vers. item pone, §. 1. n. 2. fol. 165. col. 1. in fin.

Ecclesia non habet jus congrui, secus si res vendita transeat ad privatum. Tom. 2. in addit. ad vers. ad ult. quæsitum 7. notab. §. 6. n. 1. fol. 141. col. 1.

Ecclesia non convenitur jure congrui: & quid sit Ecclesia. Tom. 2. Afflict. ad §. 9. rubr. 14. fol. 178. col. 2.

Ecclesia triumphans, militans, defendens, & personalis quæ sit. Tom. 2. ibid. eod. n. 14.

Ecclesie res in quatuor partes divise. Tom. 2. ib. n. 17. fol. 78. col. 2.

Ecclesia non consecrata non gaudet privile-

gio consecrata. Tom. 2. ibid. n. 18. fol. 179. col. 1.

Ecclesia triumphans significatur per Corpus Christi, quod in Missa levatur. Tom. 2. ibid. n. 21. fol. 189. col. 2.

Ecclesia sine temporalibus in nullo proficit. Tom. 2. ibid. eodem n.

Ecclesia quot modis capitur. Tom. 2. in addit. ad 2. not. §. 9. n. 1. fol. 185. col. 1. quæ veniant appellatione Ecclesie. Tom. 2. ibid. n. 2.

an subiaceat jure protomiseos, & in quibus casibus teneatur ad venditionem suæ partis. Tom. 2. ibid. n. 4. & 5. fol. 185. col. 2.

vendens, vel emens non subiacet dispositioni hujus Constitutionis. Tom. 2. ibid. n. 9. fol. 186. col. 1.

quæ gaudere debet immunitate, & an sit necessaria consecratio. Tom. 2. ibid. n. 25. fol. 188. col. 2. in fine & seq.

ementes ab ea, an sint immunes. Tom. 2. ibid. n. 11. fol. 186. col. 1.

Ecclesiastica.

Ecclesiasticæ personæ an ligentur statuto in compromittendo. Tom. 1. in addit. in vers. ad n. 14. rubr. n. 25. fol. 39. col. 1.

* Ecclesiasticis prohibetur munera laicalia exercere. Tom. 1. ad rubr. n. 54. fol. 63. col. 2. & ad §. 1. n. 14. ad 18. fol. 167. col. 1.

* Ecclesiastici pro negotiationibus conveniuntur coram judice laico. Tom. 1. ad rubr. n. 55. fol. 63. col. 2.

* Ecclesiastici an possint examinari pro causis criminalibus vel civilibus coram judice laico. Tom. 1. ad rubric. n. 60. 61: & 62. fol. 64. col. 2. & Tom. 2. ad §. 4. n. 2. fol. 95. col. 1.

* Ecclesiastici an teneantur ad collectas, & in quibus bonis. Tom. 1. §. 1. num. 35. & 39. fol. 168. col. 2. & seq.

* an teneantur ad expensas communitativas Universitatum. Tom. 1. §. 1. n. 37. fol. 169. col. 1. & Tom. 2. §. 9. n. 20. fol. 192. col. 2.

* ad Ecclesiasticorum dignitatem, cui est annexa prærogativa doctoratus, non admittuntur ii qui hunc gradum non habent, vel habent ab Universitatibus vel Collegiis exteris. Tom. 2. §. 7. n. 1. ad 3. fol. 168. col. 1.

* excipiuntur Alumni Seminarii Ancharani Bononiæ. Tom. 2. ibid. n. 4. fol. 169. col. 2. Eccle-

Ecclesiastici possidentes feuda an in possessorio conveniantur coram laicis, affertur decisio. Tom. 1. in addit. ad vers. adde ad quæstionem §. 1. n. 19. fol. 93. col. 1.

Edictum.

Edicta Principum concernentia publicam utilitatem an ligant clericos. Tom. 1. in add. ad §. 1. in vers. adde ad quæstionem n. 15. fol. 92. col. 2.

Effectus.

Effectus quot parit antiquitas temporis remissive. Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad vers. item quæro, n. 28. fol. 211. col. 2.

Electio.

* Electio fori quibus competat. Tom. 1. ad §. 1. num. 40. fol. 169. col. 1.

Emere.

Emere, vel vendere quando quis cogatur. Tom. 1. Affl. in rubr. n. 5. fol. 4. col. 2.

Ementes ab Ecclesia A. G. P. non conveniuntur jure congrui. Tom. 1. in add. ad rubr. vers. ad n. 10. dicit Afflict. n. 21. fol. 31. col. 2.

Ementes ad Ecclesias, an sint immunes. Tom. 2. in addit. ad §. ult. ad 2. notab. n. 11. fol. 186. col. 1.

Emens a Fisco an sit securus. Tom. 2. in add. ad §. 9. ad ult. notab. n. 3. fol. 189. col. 1.

Emphyteuta.

Emphyteuta, an præferatur in venditione domini directi venditi per Dominum illius. Tom. 1. in addit. ad n. 5. §. 1. n. 33. fol. 155. col. 1., referuntur decisiones. ibid. n. 34. licet alias contrarium decisum; resolvitur n. 35. & 40. Tom. 1. fol. 105. col. 1. & 2.

Emphyteuta numquid possit donare sine consensu Domini. Tom. 2. Afflict. ad §. 2. n. 9. fol. 8. col. 1.

Emphyteuta Ecclesiæ an habeat jus protomiseos. Tom. 1. add. ad vers. item quæro §. 1. n. 2. fol. 122. col. 2. & Tom. 2. in add. ad §. ult. ad 2. notab. n. 10. fol. 186. col. 1.

Emphyteuta absque consensu Domini potest rem locare ad longum, & modicum tempus. Tom. 1. in add. ad §. 1. notab. 8. n. 36. fol. 147. col. 1.

Emphyteuta vendens tenetur prius Domino

denunciare. Tom. 1. rubr. n. 10. fol. 6. col. 1.

Emphyteuta præsertim ecclesiasticus, si vult relinquere in testamento, vel permutare rem emphyteuticam, an teneatur denunciare Domino directo. Tom. 1. in addit. ad rubr. vers. ad n. 10. dicit Afflict. ibid. n. 2. fol. 29. col. 1.

Emphyteuta quantum tempus tenetur expectare pro consensu. Tom. 1. in addit. in vers. ad n. 10. rubr. n. 4. fol. 31. col. 2.

Emphyteuta an possit expelli a Domino, si caret assensu. Tom. 1. ibid. n. 5.

Emphyteuta debitor, dando rem emphyteuticam in solutum creditori, an requiratur consensus Domini directi. Tom. 1. ibid. n. 6.

& an in tali alienatione debeatur laudemium, & quid in contractu, quod dicitur ad gaudimentum. Tom. 1. ibid. n. 7. & 9. n. 7. fol. 30. col. 1.

Emphyteutica res an possit dividi in præjudicium directi Domini. Tom. 1. ibid. n. 14. fol. 31. col. 1.

Emphyteutis concessa usque ad quartam generationem, si non admittantur agnati, qui sunt in quarto gradu, appellent. Tom. 1. in add. in vers. ad n. 15. &c. rubr. n. 1. fol. 39. col. 2.

Emtor.

Emtor rei subditæ juri congrui ab evictione cadit. Tom. 1. in addit. ad §. 2. n. 37. fol. 192. col. 1.

Emtoris est investigare omnes modos, qualitates, & conditiones rei venditæ, Tom. 1. in addit. ad vers. sed ulterius quæritur, §. 2. n. 9. fol. 200. col. 2.

Emtor, & venditor sunt correlativa. Tom. 1. Afflict. §. 1. n. 48. fol. 87. col. 1.

Emtor an teneatur promittere personis, ac vicinis retrahentibus de evictione, & se obligare ab habentibus causam ab eo. Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad vers. sed bonum est hoc scire n. 4. fol. 235. col. 2.

Emtor tenetur ad relaxandam rem, & si ex necessitate cadit a sua possessione, non in culpa ei imputandum. Tom. 1. ibid. n. 5.

Emtor an possit agere de evictione, si non fuerit facta denunciatio litis motæ venditori super re vendita, laudando eum in auctorem, & defensorem, ut veniat ad suscipiendum judicium. Tom. 1. ibid. n. 9. fol.

fol. 235. col. 2. limitatur. n. 10. ibid.
 Emtor an habeat regressum contra vendito-
 rem de evictione in jure congrui, ubi pro-
 batum est perjurium. Tom. 2. Afflict. ad
 §. 4. n. 21. fol. 53. col. 2.

Emtor contra legem mercatus quomodo pu-
 niatur. Tom. 2. ibid. n. 22. fol. 54. col. 1.

Emtor dum adstrictus venit a vicino ad de-
 ferendum juramentum, jurat sicut in jura-
 mento calumniæ. Tom. 2. in addit. ad §.
 4. ad 5. not. n. 2. fol. 74. col. 1.

Emtor rei feudalis de evictione agere non
 potest postea evictæ. Tom. 2. in add. ad
 7. notab. §. 4. n. 3. fol. 79. col. 2.

Emtor excusatur, dum pro se habet regulam
 generalem. Tom. 2. ibid. n. 6.

Emtor domus pro ædificanda Ecclesia an
 possit jure congrui conveniri. Tom. 2.
 Afflict. in §. 9. n. 19. fol. 179. col. 2.

Emtor Ecclesiæ an conveniri possit jure pro-
 tomiseos. Tom. 2. in addit. ad §. 9. ad
 secundum notab. n. 7. & 8. fol. 186. col. 1.

Episcopus.

Episcopus Minutulus intervenit in Consue-
 tudinibus Neapol. condendis, ut illa laicis
 incumberet, non ut ligaret clericos. Tom.
 1. in addit. ad §. 1. vers. adde ad quæ-
 sitionem n. 12. fol. 92. col. 1.

Episcopus debet defendere clericos ne gra-
 ventur in gabellis, & quando. Tom. 1.
 addit. in eod. §. 1. vers. ad id quod sol-
 vens n. 8. fol. 100. col. 2.

Evictio.

Evictio rei venditæ jure congrui, quid re-
 quirat. Tom. 1. Affl. ad §. 2. n. 17. fol.
 183. col. 1.

Evictionem non habet qui scienter remalie-
 nam, vel alteri obligatam emit. Tom. 1.
 ibid. n. 38. fol. 192. col. 2.

Evictio si non fuerit promissa in contractu,
 neque expressa, an valeat. Tom. 1. in
 addit. ad §. 2. ad vers. sed bonum est hoc
 scire n. 8. fol. 235. col. 2.

Evictio non datur in alienatione rei feuda-
 lis, quia contra præceptum legis facit.
 Tom. 2. in add. ad 7. not. §. 4. n. 4. fol.
 79. col. 2.

Evictio nulla debetur sublata re jure retra-
 ctus. Tom. 2. ibid. n. 7. fol. 80. col. 1.
 Evictio venit consequutive. Tom. 2. ibid.
 n. 8.

Evictio non datur stipulato contractu contra
 legis præceptum etiam si fuerit expresse
 promissa. Tom. 2. ibid. n. 1. & 2. fol.
 79. col. 1.

Evicta re a fisco vendita, an evictio proce-
 dat. Tom. 2. ibid. n. 16. fol. 80. col. 1.

Evictio habet vim auferendi rem ab emtore.
 Tom. 2. in addit. ad vers. sed juxta præ-
 dicta quæro, §. 6. n. 5. fol. 139. col. 2.

Exceptio.

Exceptio competens principali an & quando
 competat fidejussori. Tom. 1. in add. ad
 n. 9. rubr. n. 29. fol. 28. col. 2.

Exceptio compromissi competens consanguineo,
 an etiam competat cessionario. Tom.
 1. addit. in vers. ad n. 14. rubr. n. 22.
 fol. 38. col. 2.

Exceptio simulati contractus an possit oppo-
 ni stante juramento apposito esse vera.
 Tom. 2. in addit. ad §. 4. ad 4. not. n.
 24. fol. 65. col. 1.

Exceptio simulati contractus est perpetua.
 Tom. 2. ibid. n. 25.

Exceptio adversus juramentum an admittatur.
 Tom. 2. in addit. ad §. 4. ad 5. not.
 n. 9. fol. 75. col. 1.

Exceptio perjurii an repellat agentem. Tom.
 2. in eod. §. 4. ad 6. not. n. 22. fol. 78.
 col. 1.

Excludere.

Exclusa familia, censentur descendentes ex-
 clusi. Tom. 1. addit. ad §. 1. ad vers. jux-
 ta hoc quæro, n. 3. fol. 158. col. 1.

Excommunicatio.

Excommunicatus carens procuratore, cum eo
 nemo debet communicare, atque confabu-
 lare. Tom. 1. in addit. in vers. ad n. 17.
 rubr. n. 19. fol. 47. col. 1.

quid in patre cum filio, vel e contra, & in
 tutore cum pupillo, uxore cum marito.
 advocato cum cliente, & in judice occa-
 sione negotiorum, & audientia. Tom. 1.
 ibid. n. eod.

Exemplum.

Exemplum creditoris, qui induxit debitorem
 ad perjurandum, ostenditur. Tom. 2. in
 addit. ad §. 4. ad 4. not. n. 16. fol. 64.
 col. 2. in princ.

Exhumatio.

ad Exhumationem cadaveris pro delicto in
 gene-

genere quomodo proceditur . Tom. 1. ad rubr. n. 63. fol. 64. col. 2.

Eximens.

Eximens delinquentem a manu Curiae, qua poena plectatur . Tom. 1. addit. in vers. ad n. 16. rubr. n. 20. fol. 43. col. 2.

Existere.

Existens in pari dignitate, quis eorum praefertur . Tom. 1. in addit. ad rubr. in vers. item regulariter n. 4. fol. 51. col. 1.

Expilare.

Expilans barbam non manibus, sed alio instrumento in personam vicini, causa injuriandi, an procedat, ut agere non possit. Tom. 2. in add. ad 8. notab. §. 3. n. 2. fol. 18. col. 1. in princ.

Extensio.

Extensio quando fiat de uno casu ad alium. Tom. 2. in add. ad 8. notab. §. 3. n. 2. fol. 30. col. 1. in fine & seq.

Extensio facienda est de casu ad casum, quando militat eadem ratio. Tom. 2. in add. ad 3. not. §. 5. n. 8. fol. 125. col. 1.

Extravagans.

Extravagans juris protomiseos an locum habeat in Ecclesiis extra districtum, & quid Romae ex Bulla S. C. Tom. 1. in add. ad §. 1. vers. item quæro n. 6. fol. 123. col. 1.

Extravagantibus, & Constitutionibus, an sit derogatum per clausulam generalem derogatoriam. Tom. 1. in addit. ad n. 8. rubr. n. 8. fol. 25. col. 2.

F

Fabri.

Fabri ferrarii, & alii obstrepentes, & exercentes artem foetidam expelli possunt a conviciis. Tom. 1. in addit. vers. ad n. 9. rubr. n. 28. fol. 28. col. 1.

Facere.

Faciendum non est, quod factum non relevat. Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad vers. sed bonum est n. 11. fol. 235. col. 2.

Factum.

Factum contra legis præceptum pro infecto habetur. Tom. 1. addit. ad 9. notab. §. 1. n. 7. fol. 151. col. 1.

Factum solum scire non sufficit, nisi modus, & quantitas venditionis sciatur. Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad vers. sed ulterius quæritur n. 2. fol. 199. col. 2.

Factum in fraudem quando admittatur. Tom. 2. in addit. ad 2. notab. §. 4. n. 1. fol. 60. col. 2. in fin.

Familia.

Familiae appellatione, qui veniunt. Tom. 2. Afflict. ad §. 3. n. 5. fol. 6. col. 1. & in addit. ad 3. notab. n. 1. fol. 19. col. 2.

Familiae appellatione veniunt futuri agnati, & cognati. Tom. 2. in addit. ad tertium notab. §. 3. n. 4. fol. 20. col. 1. an veniat nurus & gener. ibid. n. 5. fol. 20. col. 1.

Familiae appellatione venit Princeps, qui militem se appellat, & inter senatores se connumerat. Tom. 2. n. 6. fol. 20. col. 2.

Familiae appellatione veniunt filii, servi, domestici & omnes, qui sunt sub victu, vel domo. Tom. 2. ibid. n. 7.

Familia qualiter intelligatur. Tom. 2. ibid. n. 9.

Familiares.

Familiares Episcoporum, qui dicuntur. Tom. 2. in add. ad 3. notab. §. 3. n. 2. fol. 20. col. 1.

Familiares, & commensales Papæ, qui dicuntur. Tom. 2. ibid. n. 8. fol. 20. col. 2.

Famulus.

Famulo an sit licitum furari pro ejus salario, quando Dominus nolit solvere. Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad vers. sed juxta hoc quærit n. 24. fol. 217. col. 2.

Favor.

Favore publicæ utilitatis an & quando quis cogatur vendere res suas. Tom. 1. in addit. ad rubr. in princ. n. 6. fol. 14. col. 2.

Festum.

Festum attendi debet in loco, ubi denunciatio fieri debet. Tom. 1. in addit. §. 2. ad vers. item quæro n. 2. fol. 209. col. 2.

Feudum.

Feudum an & quando potest refutari absque

- assensu in successorem proxime immediatum. Tom. 1. in addit. ad vers. in n. 12. rubr. n. 6. fol. 33. col. 2.
- Feudi divisio an possit fieri causa majoris, ac facilioris gubernii, & culturæ agri; & quando fit, quomodo fit. Tom. 1. in addit. ad rubr. in vers. ad n. 13. ut &c. n. 10. fol. 35. col. 2.
- Feudum, si non potest alienari, nisi inter agnatos, alienatum extraneo revocatur ab agnatis. Tom. 1. ibid. num. 11. fol. 36. col. 1.
- Feudalis quæstio attendit consuetudinem loci, ubi sita est res. Tom. 1. Afflict. ad §. 1. n. 21. fol. 76. col. 1.
- Feudatario alienante, agnati extranei præferuntur, etiam si non habeant feudum collaterale. Tom. 1. ibid. n. 37. fol. 82. col. 2.
- Feuda necessitatis tempore alienari nequeunt absque assensu Domini, etiamsi in dotem pater velit dare. Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad vers. sed juxta hoc quærit n. 18. fol. 217. col. 1.
- Feuda nequeunt alienari ex causa dotis. Tom. 1. ibid. num. 19.
- Feuda sunt in patrimonio Fisci, & pertinent ad jus Curie, nec sunt alienabilia, nisi Principis jussu ac licentia. Tom. 1. ibid. num. 20.
- Feuda in quibus casibus nequeunt alienari, remissive. Tom. 1. ibid. n. 21.
- Feudum amittitur ob injuriam a vasallo Domino illatam. Tom. 2. in addit. ad primum notab. §. 3. n. 1. fol. 16. col. 2.
- Feudum non perditur modico damno. Tom. 2. Afflict. in §. 6. n. 9. fol. 125. col. 2.
- quid in concessione facta a Domino feudi de jurisdictione, an intelligatur quoad clericos. Tom. 1. in addit. ad vers. n. 16. §. 1. fol. 92. col. 2.
- et coram quo convenitur Clericus habens feudum a Rege. Tom. 1. ibid. n. 18. fol. 93. col. 1.
- an succedant in feudis Cardinales, & Episcopi. Tom. 1. ibid. n. 20. fol. 93. col. 2.
- Feudum an dari possit in annuis redditibus. Tom. 1. in addit. ad num. 5. §. 1. num. 4. fol. 102. col. 2.

Fictio.

- Fictio juris quid operetur, & cujus effectus. Tom. 1. Afflict. in §. 2. num. 8. fol. 178. col. 2.

- Fictio quid sit, ut veritati impedimentum præstet, & pro veritate habetur, ita ut nulla datur probatio in contrarium. Tom. 1. in addit. ad §. 2. vers. ad id quod fictio n. 1. fol. 205. col. 2.
- datur super certa re, non super incerta, alias præsumtio diceretur, super qua lex numquam fingit. Tom. 1. ibid. num. 2. fol. 206. col. 1.
- Fictio, & præsumtio inter se dissimiles. Tom. 1. ibid. n. 3.
- Fictio veritati æquiparatur. Tom. 1. ibid. n. 4.
- Fictio nunquam datur, ubi veritas locum non habet. Tom. 1. ibid. num. 5.
- Fictio an operetur plusquam veritas. Tom. 1. ibid. n. 6.
- Fictiones locum non habent, nisi in casibus a jure expressis. Tom. 1. ibid. n. 7.
- cessant ubi probatio veri locum habet. Tom. 1. ibid. n. 8.
- Fictio inducta a lege super actum, de quo lex disponit, si vere, vel ficto dicatur. Tom. 1. ibid. n. 9.

Fidejussio.

- Fidejussio oblata non operatur cautionem tutam pupillis. Tom. 1. in addit. ad 8. not. §. 1. num. 21. fol. 144. col. 2. in fin. & seq.
- Fidejussor consanguineus pauper dicitur idoneus. Tom. 1. Afflict. in rubric. n. 23. fol. 11. col. 2.
- Fidejussores nobiles esse nequeunt, & quid in praxi servatur, & qualiter practicatur cum illis. Tom. 2. in addit. ad vers. ad id circa §. 5. n. 17. & 18. fol. 106. col. 2.
- * Fidejussor Clerici an gaudeat declinatoria fori. Tom. 1. §. 1. n. 40. fol. 61. col. 2.

Fides.

- Fides hastæ fiscalis decipi non decet. Tom. 1. in addit. ad vers. sed juxta hoc quæro n. 4. §. 1. n. 24. fol. 98. col. 1. in fin.
- Fides de pretio quando dicatur. Tom. 1. in addit. ad vers. ad tertium quæritur §. 1. n. 18. fol. 137. col. 1.

Fili.

- Filia nupta censetur de familia patris, & an remaneat in potestate patris, vel efficitur sui juris, præsertim Neap. & in partibus Franciæ. Tom. 1. in addit. in vers. ad n. 13. rubr. n. 2. fol. 34. col. 2. in fin. & seq.

- Filius** potest præstare alimenta patri bandito. Tom. 1. in addit. in vers. ad n. 16. rubr. n. 14. fol. 44. col. 1.
- Filius** Doctoris nil solvere debet pro doctoratu, estque ceteris præponendus in examine, & in lecturis, honoribus, & ceteris dignitatibus, gaudetque immunitate. Tom. 1. in add. ad rubr. in vers. item ratione &c. n. 15. fol. 47. col. 1.
- Filii** bastardorum, licet legitimi, an admittantur ad jus protomiseos. Tom. 1. in add. ad vers. juxta hoc quæro §. 1. num. 1. fol. 157. col. 2.
- Filii** hæretici, aut excommunicati majori excommunicatione, an admittantur ad illorum parentis successionem. Tom. 1. ibid. n. 4. fol. 158. col. 1.
- Filii** inquisitorum de usuraria pravitae an admittantur ad successionem. Tom. 1. ibid. num. 5.
- Filius** retrahit rem alienatam per patrem ratione affectionis, & quare. Tom. 1. in addit. ad §. 2. in vers. sed juxta istam legem n. 4. fol. 231. col. 1.
- Filius** an possit rem suam a patre alienatam, in qua pater habebat usufructum, post ejus mortem vindicare, & paternum contractum annullare. Tom. 1. ibid. num. 9. fol. 232. col. 1.
- Filia** peccans in corpus privatur dote, & legitima ob injuriam factam patri; & sic decim. Tom. 2. addit. ad 1. notab. §. 3. num. 5. fol. 17. col. 1.
- * **Filia** quando potest privari dote. Tom. 1. in rubr. n. 6. fol. 56. col. 1. & tom. 2. §. 3. num. 1. fol. 42. col. 1.
- * **Filiorum** alia nova causa exheredandi qualis. Tom. 1. in rubr. n. 6. fol. 56. col. 1.
- * **Filii** Officialium Regis nati in Præsidii Hetruriæ habentur tanquam nati in Regno Neap. Tom. 2. §. 8. n. 5. fol. 170. col. 1.
- Fiscus.*
- Fiscus** an cogat privatos, ut emant res confiscatas, si illas velit ponere sub hasta. Tom. 1. in addit. ad princip. rubric. n. 14. fol. 15. col. 2.
- Fiscus** an cogat ad vendendam rem, in qua habet portionem etsi minimam divisa parte pretii cum Domino, aut consorte. Tom. 1. ibid. eod. num.
- Fiscus** emphyteuta an teneatur requirere Dominum in alienatione. Tom. 1. addit. vers. ad n. 10. rubr. n. 15. fol. 31. col. 1.
- et quid in pignoratione, vel in relictis ultimarum voluntatum. Tom. 1. ibid. n. 16.
- Fiscus** succedens in bonis vacantibus, an teneatur ad alimenta in testamento relictæ. Tom. 1. addit. in vers. ad n. 4. rubr. n. 8. fol. 20. col. 1.
- Fiscus** potest rem alienare etiam quoad partem socii. Tom. 1. Afflict. ad §. 1. n. 17. fol. 74. col. 1.
- Fiscus** an restitutionem petere possit facta additione rei venditæ sub hasta, si superueniat alius qui plus offerat. Tom. 1. in add. ad vers. ad n. 5. §. 1. in num. 48. fol. 106. col. 2.
- Fiscus** non tollit jus vicini per publicationem bonorum in jure congrui. Tom. 2. Afflict. in §. 4. n. 24. fol. 55. col. 1.
- Fiscus** succedens bonis ex aliquo delicto habetur loco heredis. Tom. 2. ibid. n. 25. fol. 55. col. 2. in fin. & seq.
- Fiscus**, re evicta, non tenetur nisi ad simplum, etiam si expresse sit promissa evictio ultra simplum. Tom. 2. ibid. num. 26. fol. 56. col. 1.
- Fiscus** an sit præferendus aliis creditoribus delinquentis in exactione poenarum; quid si poena applicatur parti, & fisco. Tom. 2. in addit. ad 7. notab. §. 4. n. 11. & 12. fol. 80. col. 2.
- Fiscus** an possit procedere ex officio contra delinquentem, non obstante remissione. Tom. 2. in add. ad vers. sed si fiscus §. 4. n. 31. fol. 86. col. 1.
- Fiscus** tenetur vendere rem retractam, & pretium recipere de ea. Tom. 2. in add. ad 9. notab. §. 4. n. 1. fol. 89. col. 1.
- Fiscus** nec loco heredis, ac pro herede habetur, & quare. Tom. 2. in add. ad vers. ad num. 25. §. 4. n. 1. fol. 90. col. 1.
- et an teneatur ad onera. Tom. 2. ibid. n. 2. fol. 90. col. 2. in princ.
- Fiscus** non tenetur nisi ad simplum, qualiter intelligatur. Tom. 2. in addit. ad vers. sed quæro & ibi fiscus §. 4. n. 1. & 2. fol. 90. col. 2. in fin.
- Fiscus** victor non exigit, nec succumbens solvit expensas. Tom. 2. ibid. n. 4. fol. 90. col. 2. in fin. & seq.
- Fiscus** dicitur potentior. Tom. 2. in addit. ad 6. notab. §. 5. n. 8. fol. 112. col. 2.
- Fiscus** quid sit. Tom. 2. addit. ad ult. m. notab. §. 5. n. 1. fol. 115. col. 1. in fin.

Fiscum ad quos pertineat habere, & unde dicatur. Tom. 2. ibid. n. 2. & 3. fol. 115. col. 1. in fin. & seq.

est quasi armarium Thesaurarii. Tom. 2. num. 4. fol. 115. col. 2.

Fiscalia bona differunt a patrimonialibus Principis. Tom. 2. Afflict. in §. 9. n. 21. fol. 180. col. 2.

Fiscum quis habere dicatur, & an Ecclesia fiscum habeat, & quid dicatur fiscus Tom. 2. ibid. num. 22.

Fiscus quot habeat privilegia. Tom. 2. ibid. n. 23. fol. 181. col. 1. & 2.

Fiscum quis dicatur habere. Tom. 2. in addit. ad ult. not. §. ult. num. 2. fol. 189. col. 1.

Fiscus est in terris Papæ, Imperatoris, & Regum. Tom. 2. ibid. num. 5. fol. 189. col. 2.

Fiscus est, qui imburfat pœnas legales. Tom. 2. Afflict. in §. 5. num. 11. fol. 104. in fin. & seq.

an sit in expensis condemnandus. Tom. 2. in addit. ad vers. sed quæro §. 4. n. 3. fol. 91. col. 1.

* Fiscus succedit bonis vacantibus. Tom. 1. §. 1. n. 56. fol. 64. col. 1.

Forensis.

Forensis an teneatur contribuere in constructione murorum Civitatis, dum habet bona extra Civitatem. Tom. 1. in addit. ad §. 1. vers. ad id quod num. 5. fol. 129. col. 2.

Forma.

Forma, & sollemnitas requisita, ea non servata actus redditur nullus. Tom. 1. in add. ad nonum notab. §. 1. num. 8. fol. 151. col. 1.

Forma legis est substantia legis, & quid sit illa forma. Tom. 1. Afflict. in §. 2. n. 1. fol. 175. col. 1.

Forma rei quid sit, item & forma in actibus hominum. Tom. 1. ibid. num. 2. fol. 175. col. 2.

Forma non servata in actu, in quo ipsa requiratur, redditur nullus. Tom. 1. in addit. ad vers. subsequenter quæritur §. 2. num. 1. fol. 211. col. 1.

Forma semper servanda erit. Tom. 1. ibid. num. 2.

Formula.

Formula libelli, cum petatur jus congrui

ratione sanguinis. Tom. 1. Afflict. in §. 2. n. 56. fol. 191. col. 2.

Forum.

Forum judiciale etiam forum conscientie habere debet. Tom. 1. Afflict. in rubr. n. 7. fol. 5. col. 1.

Fori electionem pro rebus suis an habeant clerici, vel personæ ecclesiasticæ, decisio affertur; quis in clericis regularibus, & monachis. Tom. 1. in addit. vers. adde ad quæstionem num. 21. fol. 93. col. 2. & in beneficiatis. ibid. n. 21.

& quid in Clericis primæ tonsuræ, si absque habitu, & tonsura incedunt, & quid de exercentibus artes fordidas. Tom. 1. ibid. num. 23.

Fratres.

* Fratres S. Francisci non possunt exercere munera laicalia, neque esse Cappellani, Theologi, Confessarii Legionum &c. absque Regis permisso. Tom. 1. §. 1. num. 50. fol. 63. col. 1.

Fraudare.

Fraudans pedagium amittit bona & alia, patitur etiam aliena. Tom. 1. in addit. ad §. 1. vers. ad id quod solvens n. 1. fol. 100. col. 1.

Fraudibus via non est aperienda. Tom. 2. in addit. ad 6. notab. §. 3. num. 6. fol. 27. col. 1.

Fraudis suspicio an tollatur per decreti interpositionem. Tom. 1. in addit. ad num. 4. rubr. n. 10. fol. 20. col. 1.

Fraus quando vere dicatur commissæ. Tom. 1. in addit. §. 2. n. 38. fol. 197. col. 2. in fin. & seq.

Fraus cessat in alienationibus factis causa dotis, & donationis propter nuptias. Tom. 2. in addit. ad 5. notab. §. 3. n. 9. fol. 25. col. 1.

Fraus ex variis conjecturis procedit. Tom. 2. ibid. n. 21. fol. 26. col. 1.

Fraus enervat, quod sequitur ex ea. Tom. 2. Affl. in §. 4. n. 4. fol. 45. col. 2.

Fraus quibus modis fieri possit, & probari in contractibus intervenisse. Tom. 2. ibid. n. 10. 11. fol. 48. col. 1. & 2., & n. 15. fol. 51. col. 1.

Fraus in contractu donationis intervenisse quando præsumatur. Tom. 2. ibid. num. 17. fol. 51. col. 2.

Fraus, vel simulatio tunc præsumitur quando bona,

- bona emta statim conceduntur in afflictum, & nunc cessat jus protomiseos . Tom. 2. in addit. ad 1. notab. §. 4. num. 3. & 4. fol. 58. col. 2.
- Fraus arguitur ex continuata possessione rei in contractu deductæ . Tom. 2. ibid. n. 5. fol. 59. col. 1.
- Fraus præsumitur, si non correspondent fructus per spatium arbitrandum . Tom. 2. ibid. num. 6.
- Fraus, & simulatio in quo differant . Tom. 2. ibid. n. 11. fol. 59. col. 2.
- Fraus quæ sit, exemplificatur in monacho . Tom. 2. ibid. num. 12. 13 & 15. fol. 59. col. 2. & seq.
- in dubio an præsumatur . Tom. 2. ibid. n. 16. fol. 60. col. 1.
- probanda erit, non præsumenda . Tom. 2. ibid. num. 17.
- an, & quando permittatur . Tom. 2. ibid. n. 18. fol. 60. col. 2.
- semper excipitur in quolibet tamen actu . Tom. 2. in addit. ad 2. notab. §. 4. num. 4. fol. 61. col. 1.
- quando præsumatur in præjudicium tertii . Tom. 2. ibid. n. 5.
- in donationibus inter conjunctos an præsumatur . Tom. 2. ibid. n. 6.
- in actu gestio ad utilitatem agentis, an præsumatur, licet contra tertium . Tom. 2. ibid. num. 7.
- Fraus fit de contractu ad contractum, de persona ad personam, de re ad rem, de tempore ad tempus . Tom. 2. in add. ad 3. notab. §. 4. n. 1. fol. 61. col. 2.
- Fraus, aut simulatio in instrumento an præsumatur ex occultatione . Tom. 2. ibid. num. 2.
- Fraus in donatione inter virum & uxorem præsumitur . Tom. 2. ibid. n. 3.
- in publicis instrumentis an præsumatur . Tom. 2. ibid. num. 4.
- Fraus nunquam præsumitur, nisi probetur . Tom. 2. in addit. 4. notab. §. 4. num. 1. fol. 62. col. 2.
- quomodo probetur remissive . Tom. 2. ibid. n. 3. fol. 63. col. 1.
- probatur per læsionem enormissimam per juramentum . Tom. 2. ibid. n. 4.
- probatur per confessionem partis . Tom. 2. ibid. n. 32. fol. 65. col. 2.
- Fraus, & simulatio possunt probari per testes . Tom. 2. in add. ad vers. ad 2. dico §. 4. num. 1. fol. 68. col. 2. in princ.
- Fraus, vel simulatio non solum per conjecturas, sed per præsumptiones probatur . Tom. 2. ad vers. tertio probatur fraus. n. 1. fol. 69. col. 1.
- Fraus in contractu arguitur, quando emtor illico post emtionem tradit, vel locat venditori . Tom. 2. ibid. n. 5. fol. 69. col. 2.
- Fraus ac simulatio conjecturis, & inditiis probatur . Tom. 2. ibid. n. 8. fol. 70. col. 1.
- Fraus ex affectione præsumitur . Tom. 2. in addit. ad vers. item præsumitur §. 4. n. 2. fol. 72. col. 2.
- an præsumatur in donatione facta postquam emtor fuerit citatus ad relaxandum; & quid in donatione necessaria ante iudicium motum . Tom. 2. in addit. ad vers. item dico §. 4. n. 1. & 2. fol. 73. col. 1.

Fructus.

- Fructus quando dicantur res mobiles, & quando immobiles . Tom. 1. Afflict. ad §. 1. n. 4. fol. 68. col. 2.
- Fructus pendentes pars fundi sunt . Tom. 1. in addit. ad §. 1. ad vers. sed juxta hoc quero n. 2. fol. 96. col. 1.
- Fructus rerum Ecclesiæ an possint ultra triennium vendi . Tom. 1. in addit. ad 8. notab. §. 1. n. 11. fol. 143. col. 1.

Fundus.

- Fundum vectigale possidens jus habet congrui . Tom. 1. Afflict. ad §. 1. num. 40. fol. 84. col. 1.

Funera.

- Funerandi jus, sive exhibitio omnium Sacramentorum est proprium Parochorum . Tom. 1. in addit. in vers. ad n. 17. rubr. n. 5. fol. 46. col. 2.

Furari.

- Furans propter necessitatem famis an & quando tenetur ad restitutionem . Tom. 1. in addit. in vers. ad num. 6. rubr. num. 2. fol. 21. col. 1.
- & an possit occulta subtrahere absque labe peccati . Tom. 1. ibid. num. eod. fol. 21. col. 2.
- & an permittatur furari tenenti in domo ludum prohibitum, eumque verberare . Tom. 1. ibid. n. 6. fol. 22. col. 1.
- & si talis occidetur, pœna est arbitraria . Tom. 1. ibid. num. 7.

Furtum ex causa necessitatis an permittatur, & an a pœna excusetur. Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad vers. sed juxta hoc quæritur, n. 23. fol. 217. col. 2.
 Fur an teneatur ad restitutionem rei furatæ, & quid si ob necessitatem. Tom. 1. ibid. num. 27. fol. 218. col. 1.

G

Gabella.

Gabella imponendi jus, est de magno imperio. Tom. 1. in addit. in vers. ad n. 6. rubr. n. 15. fol. 22. col. 2.
 Gabella, & pedagia connumerantur inter immobilia. Tom. 1. in addit. ad vers. sed juxta hoc quæro n. 6. §. 1. fol. 96. col. 2.
 Gabella, & pedagia appellantur onera conventionum rei tradendæ. Tom. 1. ibid. num. 7.
 dantur plus offerentibus, & qualiter. Tom. 1. ibid. num. 8.
 an sit solvenda pro distractu. Tom. 2. in addit. ad vers. item quæro n. 14. §. 6. n. 2. fol. 141. col. 1.
 an solvatur in re, in qua solum dominium non transfertur. Tom. 2. ibid. n. 3.
 an sit solvenda de omni contractu. Tom. 2. ibid. num. 5.
 imposita pro omnibus stabilibus distrahendis, an comprehendat fundum dotale datum pro dote. Tom. 2. ibid. n. 6.

Gradus.

Gradus tres sunt intermedii inter scientiam, & ignorantiam. Tom. 1. Afflict. in §. 2. n. 5. fol. 177. col. 1.

Gubernator.

Gubernatores Provinciarum dare non possunt licentiam asportandi arma. Tom. 1. in addit. ad 2. notab. §. 1. n. 24. fol. 90. col. 1.

H

Habere.

Habere rem dicitur qui possessionem, dominium & detentionem rei possidet. Tom. 1. in add. ad vers. item quæro §. 1. n. 14. fol. 157. col. 1.
 Habens rem communem cum aliquo, an admittatur ad retrahendum, quod non procedit

in usufructuario, nec socio. Tom. 1. ibid. num. 15. & 16.

Habens jus potentius præfertur in jure congrui & habenti necessitatem. Tom. 1. in addit. ad ult. notab. §. 1. num. 7. & 8. fol. 162. col. 1. & 2.

Hæretici.

Hæretici sunt extirpandi a convicinio. Tom. 1. in add. ad num. 9. in rubric. num. 26. fol. 28. col. 1.

Hæreditas.

Hæreditas aufertur heredi indigno ex causa injuriarum illatarum defuncto. Tom. 1. in addit. ad 1. notab. §. 3. num. 6. fol. 17. col. 1.

Heres.

Heredes scripti an cogi possint ad sepeliendum testatorem, licet hæreditatem non agnoverint. Tom. 1. in add. ad rubr. in vers. item n. 9. fol. 46. col. 2.
 Heredes injuriantis utrum possint excludi a jure congrui ex delicto defuncti. Tom. 2. Afflict. ad §. 3. n. 6. fol. 6. col. 2.
 Heredes defuncti an excludantur a jure congrui ob injuriam factam per defunctum. Tom. 2. in add. ad vers. & quid si moriatur n. 1. §. 3. fol. 22. col. 2.
 Heres non repræsentat personam defuncti in jure nondum creato. Tom. 2. ibid. n. 2.
 Heredes maritani teneantur prædium retractum uxori restituere, vel ejus heredibus, Tom. 1. in addit. ad vers. ad id vero quod n. 1. §. 1. fol. 160. col. 2. & seq.
 Heres consanguinei an veniat contra emptorem adversus venditionem factam absque denunciatione. Tom. 2. in addit. ad vers. sed juxta prædicta §. 5. n. 11. fol. 140. col. 1.

Homo.

Homines simplices qui dicantur, & an eos decipere sit licitum. Tom. 2. in add. ad 9. notab. §. 5. n. 7. fol. 114. col. 2.
 an homines isti excusentur. Tom. 2. ibid. n. 8.

Honor.

Honor qui debetur militibus veteranis, debetur etiam eorum filiis. Tom. 1. in addit. ad rubr. in vers. item &c. n. 15. fol. 47. col. 1.
 quid in filio Doctoris de collegio supernumerarii. Tom. 1. ibid. n. 17. fol. 47. col. 2.

quæ servari debeant in admissione ad Collegium Doctorum Neapolitanorum ; & an ea requirantur in filio Doctoris ejusdem Collegii . Tom. 1. ibid. n. 16. fol. 47. col. 1.

Hortus.

Hortus an & quando veniat domus appellatione . Tom. 1. Afflict. §. 1. n. 15. fol. 73. col. 1. & seq.

Hortus quando assumit qualitatem domus, quia ei unitus, & quando cedit ei, an trahat eum ; & quando viridarium intelligatur paratum ad usum domus . Tom. 1. in addit. ad vers. subsequenter n. 4. §. 1. fol. 126. col. 2.

Hospes.

Hospes an possit Peregrinum expellere . Tom. 1. in addit. ad n. 5. rubr. num. 2. fol. 20. col. 2.

Hostis.

Hosti consanguineo licet alimenta præbere . Tom. 1. in addit. in vers. ad n. 16. rubr. n. 13. fol. 43. col. 1.

I

Ignis.

Ignis accensus in convicinio, ne ultra progrediatur, potest domus vicini destrui . Tom. 1. addit. in vers. ad n. 6. rubr. n. 17. fol. 22. col. 2.

Ignorantia.

Ignorantia justitiæ quomodo probetur . Tom. 1. Afflict. in §. 1. n. 9. fol. 178. col. 2.

Ignoranti an currat præscriptio ipso jure, vel ope exceptionis . Tom. 1. ibid. num. 27. fol. 188. col. 1.

Ignorantia affinitatis in percussione utrum excuset ab amissione juris congrui . Tom. 2. Afflict. in §. 3. n. 4. fol. 5. col. 2.

Illatio.

Illatio non fit ex diversis . Tom. 1. in add. ad 8. notab. §. 1. num. 32. fol. 147. col. 1.

Illicitum.

Illicita propter necessitatem sunt licita . Tom. 1. in addit. ad vers. sed juxta hoc quærit n. 31. fol. 218. col. 1.

Immunitas.

Immunitas gabellæ concessa patri, an pro

tota familia dicatur concessa . Tom. 2. in addit. ad 3. notab. §. 3. n. 11. fol. 20. col. 2.

Impedimentum.

Impedimentum qualiter probetur, & quomodo remissive . Tom. 1. in addit. ad 6. notab. §. 2. n. 6. fol. 226. col. 1.

non tantum probari debet, sed etiam quod si non fuisset impeditus, actum implevisset . Tom. 1. ibid. n. 7.

Impeditus an possit petere hereditatem elapso tempore 30. annorum . Tom. 1. ibid. n. 15. fol. 227. col. 1.

Imperator.

Imperator dicitur semper Augustus aptitudine, vel actu . Tom. 2. Afflict. in §. 9. n. 4. fol. 174. col. 1.

Imperator a Deo Regnum suscepit, ideoque ei parere debemus . Tom. 1. in add. ad n. 7. rubr. num. 3. fol. 23. col. 2.

Incarceratus.

Incarceratus citatus, si per procuratorem non compareat, an incurrat contumaciam . Tom. 1. Afflict. in §. 2. n. 25. fol. 187. col. 1.

Incendium.

Incendium præsumitur culpa inhabitantium accidisse . Tom. 1. in add. ad vers. ad n. 9. rubr. n. 6. fol. 26. col. 1.

ad quid conductor exinde teneatur . Tom. 1. ibid.

Infirmior.

Infirmior validiorem trahere non potest, & independentem . Tom. 1. in add. ad vers. ad n. 5. §. 1. n. 38. fol. 105. col. 2.

Injuria.

Injuria facta uni de agnatione an omnibus facta censeatur ; & quid de injuria facta socio, vel vicino . Tom. 1. in addit. in vers. ad n. 20. rubr. in num. 2. fol. 52. col. 1.

Injuria facta procuratori censeatur facta domino, qualiter intelligatur . Tom. 1. ibid. n. 3.

Injuria censeatur facta personæ immediate, & quando mediate, per exempla ostenditur in filio in potestate existente, in uxore, in servo, in conjuncto, in marito, in clerico, in Monacho . Tom. 1. ibid. n. 4.

an transmittatur ad heredes injuriati, ut possit

possit filius agere in jure congrui . Tom. 2. Afflict. in §. 3. n. 6. fol. 6. col. 1.
 in foro penitentiali remissa , an possit trahi in foro judiciali . Tom. 2. ibid. n. 5.
 quibus modis consideretur . Tom. 2. in addit. ad 1. notab. §. 3. n. 8. fol. 17. col. 1.
 Injuria realis, verbalis, & mista quando dicatur . Tom. 2. in addit. vers. nota differentias §. 3. ibid. num. 1. fol. 17. col. 2.
 Injuriae ad invicem compensatione tolluntur . Tom. 1. ibid. n. 4. fol. 18. col. 1.
 a contumelia in quo differat . Tom. 2. ibid. n. 5.
 Injuriens aliquem proditorem patriæ , inde restitutum a Principe, an teneatur de injuria . Tom. 2. ibid. num. 6.
 Injuria an dicatur, dicendo : tu es cæcus . Tom. 2. ibid. n. 7.
 quæ sint considerata circa judicia injuriarum , ut puniri debeant injuriantes . Tom. 2. ibid. n. 8.
 Injuria illata a conjuncto gravior est, quam illata ab extraneo . Tom. 2. in addit. ad vers. si ignorabat §. 3. num. 1. fol. 19. col. 1. in princ.
 facta uni consorti intelligitur facta alteri . Tom. 2. ibid. n. 2.
 facta uni de familia an censeatur facta toti familiæ . Tom. 2. in addit. ad 3. notab. §. 3. n. 3. fol. 20. col. 1.
 Injuria remissa vicino, amplius conqueri non potest . Tom. 2. in addit. ad 4. notab. §. 3. n. 1. fol. 21. col. 1.
 scienti & consentienti an fiat . Tom. 2. ibid. n. 3.
 an remittatur per subitanæ compensationem . Tom. 2. ibid. n. 4.
 Injuria illata uni de agnatione , omnibus ejusdem videtur facta . Tom. 1. Afflict. ad rubr. n. 20. fol. 10. col. 1.
 * & cur cum impari matrimonio infertur , & ideo possunt agnati impedire contractum . Tom. 1. ad rubr. n. 1. fol. 55. col. 1. & seq.
 Injuria remissa in foro penitentiali an censeatur remissa in foro judiciali . Tom. 1. in add. ad vers. sed quid si injuria, §. 3. n. 1. fol. 21. col. 2.
 & quando censeatur facta in foro judiciali . Tom. 2. ibid. n. 2.

Interest.

Interest reipublicæ delicta puniri . Tom. 2.

in addit. ad vers. sed si Fiscus , §. 4. n. 6. fol. 152.

Interpellatio.

Interpellatio an requiratur in sorore petente dotari ob fratris dilationem , ad hoc ut possit succedere . Tom. 1. in addit. in §. 2. n. 26. fol. 196. col. 1.

Interpretatio.

Interpretatio stricta fit in Constitutione *Sancimus* . Tom. 1. in add. ad vers. item quæro . n. 23. §. 2. fol. 211. col. 1.

Judicandum.

Judicandum est prius secundum Constitutionem *Sancimus*, & Consuetudinem, quam secundum jus commune . Tom. 2. in addit. ad 3. notab. §. 6. num. 4. fol. 134. col. 2.

Judicandum est in dubio, quod in feudis vivatur jure Francorum . Tom. 2. ibid. n. 7. fol. 135. col. 1.

Judicium.

Judicium fortis an & quando locum habeat in jure congrui . Tom. 1. Afflict. ad §. 1. n. 45. fol. 85. col. 2.

Judicium criminale est, quando pœna applicatur Fisco . Tom. 2. in addit. ad 6. notab. §. 4. n. 19. fol. 77. col. 2.

Judex.

Judex ratione consanguinitatis quo casu recusari non potest . Tom. 1. Afflict. ad rubr. n. 20. fol. 10. col. 1.

Judex si non potest judicare nec secundum consuetudinem, nec secundum jus commune, an Princeps sit consulendus . Tom. 1. in addit. in vers. ad num. 8. rubr. n. 4. fol. 25. col. 2.

* Affirmative . ibid. n. 37. fol. 61. col. 1.

* Judex laicus in quibus causis procedit contra Ecclesiasticos . *vide Clerici* .

* Judicibus quid prohibetur . Tom. 2. §. 5. n. 5. fol. 118. col. 1.

Judex fanebrem pecuniam mutuans an puniatur . Tom. 1. in add. ad n. 15. rubr. n. 5. fol. 40. col. 1. in fin.

Judex in quo gradu esse debeat , ut possit recusari . Tom. 1. in add. vers. ad n. 21. rubr. n. 1. fol. 53. col. 2.

- an possit recusari, ne interveniat in causa pupilli, ex quo tutoris est inimicus. Tom. 1. ibid. num. 2.
- quid si est consanguineus Prælati, an in causa Ecclesiæ possit recusari. Tom. 1. ibid. n. 3.
- an si est Pater Spiritualis possit recusari. Tom. 1. ibid. num. 4. fol. 54. col. 1.
- Judex, qui semel fuit hospitatus in domo litigantis, vel comedit, an possit recusari. Tom. 1. ibid. num. 5.
- Judex, qui fuit Advocatus, an possit recusari ab illo, qui fuit suus clientulus. Tom. 1. ibid. n. 7.
- quid accedente consensu alterius partis adversæ. Tom. 1. ibid. n. 7.
- Judex rei sitæ an erit judex in causa; vel judex loci contractus: decisio affertur. Tom. 1. in addit. ad vers. item pone, §. 1. n. 11. fol. 138. col. 2.
- Judex laicus pendente lite matrimonii per appellationem interpositam potest compellere maritum ad præstanda alimenta, & quare. Tom. 1. in addit. ad vers. sed juxta hoc quæro, §. 2. n. 2. fol. 215. col. 2. *vide novam addit.* fol. 237. col. 2. n. 3.
- Judex an possit proferre sententiam adversus confessum. Tom. 2. in addit. ad 4. not. §. 5. n. 34. fol. 66. col. 1.
- Judicis arbitrio remittitur, quando probationes sunt difficiles probatu. Tom. 2. in addit. ad vers. 3. probatur §. 4. num. 2. fol. 69. col. 2.
- Judicis officium imploratur adversus emptorem jurare volentem contra vicinum, ut illum defraudet. Tom. 2. addit. ad 5. not. §. 4. n. 3. fol. 74. col. 1.
- Judex an possit facere compositionem invita parte. Tom. 2. in addit. ad vers. sed si fiscus, §. 2. num. 27. fol. 86. col. 1. in princ.
- ad Judicem spectat examinare, quodnam dicatur justum pretium. Tom. 1. in addit. ad 2. not. n. 2. fol. 220. col. 2. in princ.
- an possit pœnam minorare, similiter remittere, & componere. Tom. 2. in addit. ad vers. ad id quod §. 4. n. 1. & 2. fol. 87. col. 1.
- an ex causa possit hoc facere. Tom. 2. ibid. n. 3.
- an possit post latam sententiam pœnas minorare. Tom. 1. ibid. n. 4. fol. 87. col. 2.
- Judex quando possit absque licentia Prore-
- gis pœnas minorare & absque partis remissione. Tom. 2. ibid. num. 6.
- Judex debet accedere super faciem loci, & quare. Tom. 2. in addit. ad 10. not. §. 4. num. 3. fol. 91. col. 2.
- potest cogere partes, ut eligant æstimatores. Tom. 2. ibid. num. 4.
- accipiendi pecuniam causa proferendi justam sententiam an teneatur ad restitutionem. Tom. 2. in addit. ad 3. not. §. 5. n. 8. fol. 109. col. 1.
- si malam sententiam tulit ob munera, & pecuniam, an puniatur; & quid si salarium non habet a publico. Tom. 2. ibid. n. 10. & quid si tenue salarium habet. ibid. n. 9. & 11.
- quando dicatur committere baractariam. Tom. 2. ibid. n. 12. fol. 109. col. 2.
- Judices debent se abstinere, nec averse munera accipere. Tom. 2. ibid. n. 15.
- Judices salem habere debent, hoc est sapientiæ. Tom. 2. ibid. n. 16.
- Judex injustus vocatur, qui propter pecuniam a parte acceptam judicat. Tom. 2. ibid. n. 18. fol. 110. col. 1.
- accipiens pecuniam causa abbreviandi justitiam, qualiter puniatur, & an teneatur ad restitutionem pecuniæ. Tom. 2. ibid. n. 18. & 19.
- committens baractariam, an possit ad confessionem partis puniri. Tom. 2. ibid. n. 23. fol. 110. col. 2.

Juramentum.

- Juramentum habet ignorantie præsumptionem per se, & statur juramento, præcedente ignorantie præsumptione. Tom. 1. Afflict. in §. 2. n. 9. fol. 178. col. 1. & 2.
- Juramento simplici partis statur, data præsumptione ignorantie. Tom. 1. in addit. ad vers. ad id quod fictio §. 2. n. 10. fol. 206. col. 2. in princ.
- Juramentum in contractu appositum est stimulum, & via habet denunciationis. Tom. 1. in addit. ad vers. sed bonum est §. 2. n. 12. fol. 236. col. 1.
- Juramenti vis, & potestas quoduplex sit. Tom. 2. Afflict. in §. 4. n. 19. fol. 52. col. 2.
- Juramentum semiplene probanti non deferitur in pœnis inferendis. Tom. 2. ibid. n. 30. fol. 57. col. 2.
- conceditur ob inopiam probationum. Tom. 2. in addit. ad 4. notab. §. 4. n. 5. fol. 63. col. 2.

- an Judicis arbitrio refrenandum . Tom. 2. ibid. n. 6.
 quibus casibus fit deferendum . Tom. 2. ibid. num. 7.
 quando habeat vim donationis inter conjuges. Tom. 2. ibid. n. 9.
 Juramentum suppletorium, an exigatur contra vicinum habentem præsumtionem contra se. Tom. 2. ibid. n. 11. fol. 64. col. 1.
 Juramenta evitanda ob periculum animarum. Tom. 2. ibid. n. 12.
 Juramentum deferens perjurato, an peccet, vel suspecto. Tom. 2. ibid. n. 19. fol. 65. col. 1.
 pauperi an deferendum . Tom. 2. ibid. n. 20.
 an deferendum homini malæ famæ, vel rixoso. Tom. 2. ibid. n. 21.
 Juramentum suppletorium, an detur ubi requiritur liquida probatio . Tom. 2. ibid. n. 22.
 an possit recusari, vel non . Tom. 2. ibid. n. 23.
 præstitum per venditorem, an noceat emtori. Tom. 2. ibid. n. 27. fol. 65. col. 2.
 habet vim specialis expressionis. Tom. 2. ibid. n. 28.
 in damnum tertii an sit dandum . Tom. 2. ibid. num. 29.
 convalidat confessionem extrajudicialem. Tom. 2. in addit. ad vers. item §. 4. n. 3. fol. 66. col. 2.
 Juramentum probatorium est necessarium, & purgativum, quod datur in defectum probationum . Tom. 2. in addit. ad 5 notab. §. 4. n. 1. fol. 74. col. 1.
 an liget respectu Ecclesiæ, & Universitatis, si a Prælato, vel Syndico fuerit præstitum. Tom. 2. in addit. ad 6. notab. §. 4. n. 12. fol. 77. col. 1.
 Jurans pro causa justa, an sit perjurus. Tom. 2. ibid. n. 14.
 Jurans falsum, credens esse verum, est perjurus. Tom. 2. ibid. n. 24. fol. 78. col. 2.
 Jurare de jure Divino prohibetur. Tom. 2. in add. ad 11. notab. §. 4. n. 1. fol. 93. col. 1.
 an sit omnino prohibitum . Tom. 2. num. 3. fol. 93. col. 2.
 Juramentum suppletorium non datur, ubi est plene probatum, sed ubi actor habebit semiplenam probationem . Tom. 2. in add. ad vers. ibi si dato juramento n. 2. fol. 94. col. 1.
 an dari possit parte non petente . Tom. 2. ibid. n. 3. fol. 94. col. 2.
 usque ad conclusionem peti potest, non postea. Tom. 2. ibid. n. 4.
Jurisdiclio .
 Jurisdiclio an augeatur per alluvionem. Tom. 1. in add. ad n. 5. §. 1. num. 54. fol. 106. col. 2. sicut in rebus feudalibus. ibid.
 Jurisdiclio est de jure publico . Tom. 2. in addit. ad §. 7. n. 18. vers. adde ad hunc §. 7. fol. 156. col. 1.
Jus .
 Jus odiosum restringendum potius, quam ampliandum . Tom. 1. in addit. ad rubr. in n. 1. fol. 13. col. 2. in fin.
 Jure suo quis potest privari propter publicam utilitatem. Tom. 1. in addit. ad n. 6. rubr. n. 9. fol. 22. col. 1.
 quid dictante statuto . Tom. 1. ibid. n. 10.
 Jura quæ sint inspicienda in judicando . Tom. 1. in add. in vers. ad n. 8. rubr. n. 1. & 3. fol. 25. col. 1. & 2.
 quidque servandum in statutis contractibus, & ultimis voluntatibus. Tom. 1. ibid. n. 2. fol. 25. col. 1.
 Jus eligendi sepulturam est variabile . Tom. 1. in addit. ad rubr. in vers. item ratione sanguinis n. 4. fol. 46. col. 1.
 & revocabile usque ad extremum vitæ spiritum . Tom. 1. ibid. n. 6. fol. 46. col. 2.
 Jus vindictæ, ac querelandi quibus competit. Tom. 1. in add. ad rubr. in vers. ad n. 21. adde n. 5. fol. 53. col. 1.
 Jus bullæ an cesset vendente proprietario ad favorem utilis Domini. Tom. 1. in addit. ad vers. si venditur usufructus, num. 3. §. 1. fol. 101. col. 1.
 Jus retractus an detur in contractu emphyteutico . Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro, §. 1. n. 2. fol. 158. col. 2.
 Jus retractus an transeat ad heredes . Tom. 1. in addit. ad 3. notab. §. 2. n. 2. fol. 223. col. 2.
 an contra heredes emtoris concedatur. Tom. 1. ibid. n. 3.
 an contra singularem successorem . Tom. 1. ibid. n. 4. distinguitur. ibid. n. 5.
 est actio competens defuncto, & successive, ejus heredibus . Tom. 1. ibid. n. 6. fol. 224. col. 1.
 filio, & agnato, proximiori successuro an de-
 ter remissive . Tom. 1. in add. ad §. 2. in rub.

- rub. sed juxta istam legem n. 7. fol. 131. col. 2. & refertur decisio S. R. C. ibid. n. 8.
- Jura præsumunt contra potentiores personas. Tom. 2. Afflict. in §. 5. n. 4. fol. 102. col. 1.
- præsumunt contra personas superiores. Tom. 2. in addit. ad notab. 4. §. 5. n. 1. fol. 111. col. 1.
- Jus congrui.*
- Jus congrui est odiosum, & improbatum a lege civili. Tom. 1. in addit. ad rubr. n. 2. fol. 14. col. 1.
- coarctat publicam utilitatem, & licentiam emendi, & vendendi. Tom. 1. ibid. n. 2.
- Jus congrui non habet locum in emente ab extraneo. Tom. 1. in addit. in vers. ad n. 10. rubr. in n. 20. fol. 31. col. 2.
- Jus congrui quomodo inter consanguineos veniat considerandum. Tom. 1. Afflict. ad §. 1. num. 36. fol. 82. col. 1.
- numquid competat in solidum vicino, qui jura duplicata habet. Tom. 1. ibid. n. 39. fol. 83. col. 2.
- competit censuario. Tom. 1. ibid. n. 40.
- competit marito ratione rei dotalis. Tom. 1. ibid. n. 41. fol. 84. col. 1.
- ex quo partitur pluribus vicinis alienatum. Tom. 1. ibid. n. 42. fol. 84. col. 2.
- an cedi possit. Tom. 1. ibid. n. 43. fol. 85. col. 1.
- totum competit idoneo collateralis alio inhabili. Tom. 1. ibid. n. 46. fol. 86. col. 1.
- an vigeat in terris Ecclesiæ. Tom. 1. in addit. ad vers. adde ad quæst. num. 1. fol. 90. col. 2. & Afflict. in §. 1. num. 3. fol. 68. col. 2.
- Jus congrui, seu protomiseos an habeat locum in mobilibus affixis immobilibus. Tom. 1. in addit. ad 3. notab. num. 10. fol. 94. col. 2.
- an habeat locum in fructibus pendentibus futuris. Tom. 1. in addit. ad vers. sed juxta hoc quæro §. 1. n. 1. fol. 96. col. 1.
- in fructibus pendentibus non habere locum aliqui putant, sed distinguitur. Tom. 1. ibid. num. 4.
- an locum habeat in venditione pedagiorum, & gabellæ. Tom. 1. n. 5. fol. 96. col. 2.
- an locum habeat in gabellarum locationibus. Tom. 1. ibid. n. 9.
- an locum habeat in venditione usufructus in addit. ad vers. si venditur usufructus. Tom. 1. §. 1. n. 1. fol. 100. col. 2. sed contra ibid. n. 4. fol. 101. col. 2.
- quò ad proprietatem rei cui competat vicino an usufructuario. Tom. 1. ibid. n. 4. & 5. fol. 101. col. 1.
- an habeat locum in annuis redditibus certis, & perpetuis, & ratio ostenditur. Tom. 1. in addit. ad n. 5. §. 1. n. 1. fol. 102. col. 1.
- an detur super rebus incorporalibus, decisiones super hoc adducuntur. Tom. 1. ibid. n. 25. & 26. fol. 104. col. 1.
- licet contraria decisio appareat. Tom. 1. ibid. n. 27. fol. 104. col. 2.
- non tamen contrariari videntur, sed concordantur. Tom. 1. ibid.
- an habeat locum, ubi fuerit res vendita a Domino directo cum pacto de retrovendendo, afferuntur decisiones. Tom. 1. in addit. ad vers. item §. 1. num. 10. & 11. fol. 108. col. 2.
- an locum habeat in re, quæ est sub feudo, & decisio affertur. Tom. 1. ibid. num. 19. fol. 109. col. 2.
- an locum habeat in concessione cum potestate affrancandi census in partem, & non in totum. Tom. 1. ibid. num. 21.
- an vigeat in feudis. Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro §. 1. n. 1. fol. 111. col. 1.
- an habeat locum in feudis rusticis. Tom. 1. ibid. n. 16. fol. 122. col. 1.
- Jus congrui an habeat locum, quando Ecclesia vendit personis privatis, & quid in Ecclesia A. G. P. Neapolis. Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro §. 1. n. 3. & 5. fol. 122. col. 2. & seq.
- Jus congrui an habeat locum in emente domo pro ædificanda Ecclesia destructa, & quid in Cappella, Oratorio privato, & similibus. Tom. 1. ibid. num. 10. fol. 123. col. 2.
- an vigeat quando res vendita esset juxta murum communem, si illud habeat ratione partis ad totum rem. Tom. 1. in addit. ad 4. notab. §. 1. num. 6. fol. 123. col. 1.
- ut locum habeat, sufficit emtorem possidere rem simpliciter, nam de dominio non quærendum est. Tom. 1. in addit. ad 6. notab. §. 1. num. 2. fol. 134. col. 1.
- an peti possit ab eo, qui non est verus Dominus, & quando intelligatur, & limitatur succedente ratificatione infra tempus

- petenti . Tom. 1. ibid. n. 3. & 4. fol. 134. col. 1. & 2.
- & quid in nesciente si sit Dominus, vel ne. Tom. 1. ibid. n. 5. fol. 134. col. 2.
- an vigeat si arræ datæ sint . Tom. 1. in addit. ad vers. ad 3. quæritur §. 1. ibid. n. 1. fol. 135. col. 2.
- Jus congrui, seu protomiseos locum habet tam in locatione ad longum tempus, quam ad modicum . Tom. 1. in addit. ad 8. not. §. 1. num. 1. fol. 142. col. 1.
- datur in locatione ad longum tempus . Tom. 1. ibid. n. 7. fol. 142. col. 2.
- accrescit ceteris conjunctis per renunciacionem, ac aliis extraneis per Constitutionem Regni . Tom. 1. in add. ad 10. not. §. 1. n. 1. & 2. fol. 152. col. 1. & 2.
- an detur contra emtorem rei, quando habet rem contiguam rei, & per pactum datauctoritatem vicino alienandi rem . Tom. 1. ibid. n. 5. fol. 152. col. 1.
- an competat vero Domino vel putativo . Tom. 1. in add. ad vers. item quæro §. 1. n. 4. fol. 156. col. 1.
- an competat consanguineo, quando venditur feudum . Tom. 1. ibid. n. 5.
- datur pleno dominio proprio domino . Tom. 1. ibid. n. 10. fol. 156. col. 2.
- an competat marito nomine rei dotalis, an vero uxori . Tom. 1. in add. ad vers. item quæro n. 1. fol. 159. col. 2.
- an competat viro vel mulieri, cum maritus non sit dominus in rebus non æstimatis . Tom. 1. ibid. n. 12. fol. 160. col. 1. in fin. & seq.
- qualiter competat vicinis pluribus existentibus ex uno latere, & unus ex altero latere . Tom. 1. in addit. ad ult. notab. §. 1. n. 1. fol. 161. col. 2.
- Jus congrui est individuum . Tom. 1. ibid. n. 6. fol. 162. col. 1.
- admittitur ubi est necessitas . Tom. 1. ibid. n. 9. fol. 162. col. 2.
- an possit cedi . Tom. 1. ibid. n. 16. fol. 164. col. 1. affertur decisio. ibid. num. 141. fol. 163. col. 2. & ratio affertur. ibid. num. 17. fol. 164. col. 1.
- est triplex . Tom. 1. ibid. n. 15. fol. 163. col. 2.
- an re vendita, transeat cum ipsa . Tom. 1. ibid. num. 18. fol. 164. col. 1. & affertur decisio. ibid. n. 19.
- an transeat ad singularem successorem . Tom. 1. ibid. n. 20. fol. 164. col. 2.
- pluribus competit, si res sit indivisibilis . Tom. 1. in add. ad vers. item pone §. 1. n. 1. fol. 165. col. 1. in princ.
- numquid ad heredes transeat . Tom. 1. Afflict. in §. 2. n. 23. fol. 186. col. 1.
- est in rem, & afficit possessorem . Tom. 1. ibid. n. 35. fol. 191. col. 1.
- datur contra possessorem, non contra venditorem, quo circa jus in re appellatur, & transit in quemlibet possessorem rei . Tom. 1. in add. ad ult. notab. §. 2. n. 1. fol. 232. col. 1.
- non competit vicino, vel consanguineo in sex casibus . Tom. 2. Afflict. in §. 3. n. 1. fol. 4. col. 1.
- ex omni verberatione facta per vicinum venditori perditur . Tom. 2. ibid. n. 3. fol. 5. col. 1.
- locum non habet in alienatione rei per contractum dotalem, aut donationes propter nuptias . Tom. 2. ibid. n. 7. fol. 6. col. 2.
- & quid de donatione inter vivos . Tom. 2. ibid. num. eod. fol. 7. col. 1.
- item de donatione causâ mortis . Tom. 2. ibid. n. 8. & 9. fol. 7. col. 2. & seq.
- an habeat locum in alienatione necessaria pro datione in solutum . Tom. 2. ibid. num. 16. fol. 9. col. 1.
- numquid habeat locum interim, donec pretio non soluto, dominum ad emtorem non transeat . Tom. 2. ibid. num. 17. fol. 11. col. 2.
- an peti possit non obstante pacto de retrovendendo . Tom. 2. ibid. n. 21. fol. 13. col. 2.
- an habeat locum in alienatione per laudum . Tom. 2. ibid. n. 26. fol. 15. col. 2.
- an locum habeat, data re in dotem æstimata . Tom. 2. in addit. ad 5. notab. §. 4. num. 2. fol. 23. col. 2.
- quando locum non habet in re data in dotem marito . Tom. 2. ibid. n. 4.
- ubi decr. M.C.V. & S.R.C. referuntur . Tom. 2. ibid. n. 6.
- non datur contra possessorem rei dotalis, vel donationis propter nuptias tam facta a viro, quam a socero . Tom. 2. ibid. num. 7. fol. 25. col. 1.
- cessat per Constitutionum Regni, an autem per Consuet. Neap. Tom. 2. ibid. n. 15. fol. 25. col. 2.
- an detur in re donata a patre filiz, licet ipse remaneat in possessione illius . Tom. 2. ibid. n. 17. fol. 26. col. 1.

- an detur in re data a marito in augmentum dotis. Tom. 2. ibid. n. 18.
- sicuti in re data in dotem pro matrimonio carnali, an autem pro spiritali procedat. Tom. 2. ibid. n. 19.
- in donatione simplici, vel cum causa, si in ea fraus cesset, valebit. Tom. 2. in addit. ad 6. notab. §. 3. num. 1. fol. 26. col. 2.
- an locum habeat, quando pater donat filiis cras rem, quam emit hodie, & quid decisum. Tom. 2. ibid. n. 10. fol. 27. col. 2.
- in donatione causa mortis, an detur? ampliatur, & limitatur in donatione conditionali, vel reciproca. Tom. 2. in addit. ad 7. notab. §. 3. n. 1. fol. 29. col. 2.
- an detur in venditione sub hasta. Tom. 2. in add. ad vers. sed juxta prædicta, ibid. n. 6. §. 3. fol. 33. col. 2. in fin.
- in datione in solutum an detur. Tom. 2. ibid. n. 9. fol. 34. col. 2. & num. 13. fol. 35. col. 2.
- an competat contra singularem successorem. Tom. 2. ibid. n. 17. fol. 36. col. 1.
- an locum habeat in re loco pignoris debita. Tom. 2. in addit. vers. sed quæro §. 3. n. 2. fol. 37. col. 2. in fine.
- Jus congrui an habet locum in re, quæ habetur loco pignoris, vel emtionis. Tom. 2. in addit. ad §. 3. vers. sed quæro num. 1. fol. 38. col. 1.
- an habeat locum super re possessa ab aliquo non tamen domino, refertur decisio. Tom. 2. ibid. n. 2. fol. 38. col. 2.
- an detur consocio inspecta Consuetudine Neapolis; & quid ubi adsunt parentes & conjuncti. Tom. 2. ad vers. quid in divisione num. 3. & 4. fol. 41. col. 1.
- an detur in re perventa ex divisione. Tom. 2. ibid. num. 1. fol. 40. col. 2.
- an detur in re alienata per laudum. Tom. 2. in addit. ad vers. sed rursus §. 3. num. 1. fol. 41. col. 2.
- locum habet in contractibus dolosis, ubi alias locum non haberet; & qui sint isti contractus, & quomodo probentur. Tom. 2. Afflict. in §. 4. num. 1. fol. 44. col. 1. & num. 3. fol. 45. col. 1.
- a quibus introductum. Tom. 2. Afflict. in §. 6. n. 1. fol. 122. col. 1.
- an transeat in emtorem. Tom. 2. ibid. num. 15. fol. 128. col. 2. & num. 19. & 20. fol. 129. col. 2. in fin. & seq.
- in Civitate Aversæ an servetur, & decisio assertur, similiter & alia contraria. Tom. 2. in addit. ad §. 6. n. 14. & 16. fol. 132. col. 1. & 2.
- si non habet locum in re vendita, an postea evicta militet. Tom. 2. in addit. ad vers. sed juxta petita §. 6. n. 1. fol. 139. col. 1.
- an habeat locum in contractu pignoratitio. Tom. 2. ibid. n. 12. fol. 140. col. 1.
- an detur in datione in solutum necessaria. Tom. 2. in addit. ad vers. sed juxta prædicta §. 3. n. 14. fol. 36. col. 1.
- an habeat locum in distractu, vel quando dominium non transfertur. Tom. 2. in addit. ad vers. item quæro §. 6. n. 4. fol. 141. col. 1.
- Jus congrui Neapoli quibus comperat. Tom. 2. Afflict. in §. 7. n. 2. fol. 152. col. 2.
- numquid habeat locum in porticu. Tom. 2. Afflict. in §. 9. n. 13. fol. 177. col. 2.
- an detur via existente in porticu; super quo adsunt ædificia. Tom. 2. in addit. ad 1. notab. §. 9. n. 19. fol. 183. col. 2.
- * Jure congrui nunc exequitive proceditur. Tom. 1. §. 2. n. 2. fol. 237. col. 2. & tom. 2. §. 4. n. 18. fol. 99. col. 2.
- * Jure congrui Clerici conveniuntur coram Judice laico. Tom. 1. ad §. 1. n. 4. fol. 166. col. 1., & n. 52. & 53. fol. 171. col. 1. & Tom. 2. §. 9. n. 4. & 5. fol. 191. col. 2.
- * praxis antiqua juris congrui pro rebus in Civitate Neapolis. Tom. 2. §. 9. num. 2. fol. 191. col. 1. quomodo extra Civitatem, & in Regno. ibid. & n. 6. & 7. fol. 192.

Jus protomiseos.

- Jus protomiseos, uti contra æquitatem, odiosum est potius, quam favorabile, & an sit servandum. Tom. 1. in addit. ad rubr. num. 1. fol. 13. col. 2. in fin.
- Jus protomiseos, an favorabile censeri debeat, vel odiosum. Tom. 1. in addit. ad n. 7. rubr. n. 1. fol. 23. col. 2.
- in mobilibus locum non habet. Tom. 1. Afflict. in §. 1. n. 4. fol. 68. col. 2.
- & an habeat locum in fructibus pendentibus, qui inter immobilia connumerantur. Tom. 1. ibid. n. eod. fol. 69. col. 1.
- numquid sortiaur locum in emphyteuticis. Tom. 1. ibidem n. 7. fol. 70. col. 1.
- & quid de feudis. Tom. 1. ibid. eod. n.
- an locum habeat clerico emente, aut vendente pro se ipso. Tom. 1. ibid. n. 8. fol. 70. col. 2.

an locum habeat in statuis, & columnis, & quandoq. Tom. 1. ibid. n. 14. fol. 73. col. 1. ita tandem locum habet, si concurrat pretium, & consensus. Tom. 1. ibid. n. 20. fol. 75. col. 2.

locum etiam sibi deligit in contractibus locationis & conductionis. Tom. 1. ibid. n. 25. fol. 78. col. 1.

in eo translatio competit per ordinem, & quomodo. Tom. 1. ibid. n. 29. fol. 79. col. 2. & n. 31. fol. 80. col. 2.

numquid competat consanguineis bastardis. Tom. 1. ibid. n. 32. fol. 80. col. 2.

Jus protomiseos licet habeat locum in bonis stabilibus, an locum habeat in bonis mobilibus. Tom. 1. in addit. ad 3. notab. n. 1. fol. 94. col. 1.

an locum habeat in venditione rei emphyteuticæ vel feudalis, ut sit necessaria requisitio Domini. Tom. 1. in addit. ad vers. item §. 1. n. 1. fol. 107. col. 2. & refertur decisio. ibid. n. 2.

Jus protomiseos petens intra quod tempus debet solvere pretium, & quando incipiat currere tempus. Tom. 1. Afflict. in §. 2. n. 1. fol. 175. col. 1.

an locum habeat quando resiator mandavit, ut heres vendat rem Titio tantum. Tom. 2. in addit. ad 8. notab. §. 3. n. 4. fol. 30. col. 2.

an procedat in transactione rem alienari prohibente. Tom. 2. in addit. ad 10. not. §. 3. n. 1. fol. 40. col. 1.

Jus protomiseos ratione cujus vendicet sibi locum inter conjunctos. Tom. 1. Afflict. in §. 6. n. 4. fol. 123. col. 2.

in rebus non conjunctis cessat. Tom. 2. ibid. n. 10. fol. 125. col. 2.

an competat ei, qui pro majori parte res conjungitur. Tom. 2. in addit. ad vers. sed iterum quæro, §. 6. n. 1. fol. 136. col. 2.

an potius consorti, quam vicino competat. Tom. 2. in addit. ad §. 7. n. 10. fol. 156. col. 1.

in venditione rei communis, quid servandum. Tom. 2. ibid. n. 11.

an militet in re vendita sub hasta. Tom. 2. in addit. ad ult. not. §. ult. n. 4. fol. 194.

numquid habeat locum in divisione. Tom. 2. Afflict. ad §. 3. n. 25. fol. 15. col. 2.

Justum.

Justum pretium quodnam dicatur, & quomo-

do differat a vero. Tom. 1. in addit. ad 2. notab. §. 2. n. 1. fol. 220. col. 1.

Justum pretium in dubio quod præsumitur. Tom. 1. ibid. n. 3. fol. 220. col. 1.

Justum pretium qualiter probetur. Tom. 1. in addit. ad vers. circa æstimatores §. 2. n. 9. fol. 221. col. 2.

an probetur per subastationem. Tom. 1. ibid. n. 8.

an per locationem. Tom. 1. ibid. n. 10.

Justum pretium est Judicis officio declarandum. Tom. 2. in addit. ad 10. notab. §. 4. n. 1. fol. 91. col. 2.

qualiter dicatur. Tom. 2. ibid. n. 2.

quodnam dicatur. Tom. 2. ibid. n. 5. fol. 92. col. 1.

L

Lanio.

Lanio nunquid omnibus indifferenter carnes vendere cogi possit. Tom. 1. Afflict. ad rubr. n. 5. fol. 4. col. 2.

Lapsus.

Lapsus termini excludit a jure congrui. Tom. 1. Afflict. ad §. 2. n. 24. fol. 186. col. 2.

Lata.

Lata sententia, omnis spes commutandi pœnas cessat. Tom. 1. in addit. ad vers. sed Fiscus §. 4. n. 17. fol. 84. col. 2.

Latitudo.

Latitudo viæ quanta esse debeat. Tom. 1. in addit. §. 9. in vers. ad 1. notab. n. 12. fol. 182. col. 2.

Laudemium.

Laudemium cuiusmodi est solvendum proprietario, an usufructuario, & si res pervenit ad manus mortuas, an laudemium debeatur; & si directo Domino, vel Subalterno. Tom. 1. in addit. in vers. ad n. 10. rubr. in n. 8. & 11. fol. 30. col. 1. & 2.

Laudemium an debeatur in venditione sub hasta. Tom. 2. in addit. ad vers. sed juxta prædicta §. 3. n. 4. fol. 34. col. 1.

* Laudemium quando, & ad quam rationem debetur. Tom. 2. ad rubr. n. 42. ad 49. fol. 61. col. 2. & seqq.

Laudes.

Laudes Dom. Andreæ Marchesii Regii Consil.

- fil. ac Præsidentis S. C. Tom. 1. in addit. ad vers. sed juxta hoc quæro §. 1. n. 20. fol. 98. col. 1.
- Laudes Philippi Paschalis Reg. Consil. Tom. 2. in add. ad vers. sed quæro in §. 4. n. 5. fol. 91. col. 1.
- Laudes Dom. Reg. Caroli Tapiæ. Tom. 2. in add. ad vers. ad id id circa §5. n. 20. fol. 107. col. 1.
- Laudes Dom. Judicis Caroli de Amato. Tom. 2. in addit. ad §. 6. n. 15. fol. 132. col. 1. & Tom. 2. in addit. ad 1. notab. §. 9. n. 5. fol. 18. col. 2.
- Laudes D. U. J. D. Jo: Nicolai Mandini. Tom. 2. in addit. §. 6. ad ult. not. n. 8. fol. 143. col. 1.
- Laudes Dom. Reg. Consil. D. Michaelis Gomez. Tom. 2. ibid. n. 9.
- Laudes Dom. olim Judicis Mag. Cur. Vicar. Camilli de la Ratha. Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro in n. 8. §. 1. n. 26. fol. 123. col. 1.
- Laudes Dom. Reg. D. Dominici Antonii Muscettula. Tom. 2. in addit. ad vers. tertio probatur fraus. num. 14. fol. 71. col. 1.
- Laudes Dom. Consil. Didaci Varela. Tom. 2. in addit. ad vers. item quæro. §. 1. n. 12. fol. 121. col. 2.
- Laudes Dom. Conf. Scipionis Theodori. Tom. 2. in add. ad notab. §. 7. num. 2. fol. 10. 159. col. 2.
- Laudes Dom. olim Præsidentis S. C. D. Petri Jordani Ursini. Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro §. 1. num. 12. fol. 121. col. 2.
- Laudes Dom. Regentis Jo. Francisci Sanfelicii. Tom. 1. in add. ad rubr. n. 16. fol. 16. col. 1.
- Laudes JC. ac Præsidentis Regiæ Cam. ac Fisci Patroni Partenii Petagna. Tom. 1. in add. ad vers. item quæro n. 10. fol. 112. col. 1.
- Laudes Dom. Reg. Conf. D. Thomæ de Carleval. Tom. 1. in add. ad vers. item quæro n. 12. fol. 121. col. 2.
- Laudes Dom. Consil. Julii Mastrilli olim Fisci Patroni. Tom. 1. ibid. eod. n. fol. 120. col. 2.
- Laudes Dom. Judicis olim M. C. V. Jo: Aloysii Piscicelli. Tom. 1. in add. ad ult. notab. n. 14. fol. 163. col. 2.
- Laudes JC. Flavii Ventrilæ. Tom. 1. in add. ad ult. notab. ad vers. item quæro, §. 1. num. 2. fol. 165. col. 2.
- Laudes Dom. JC. Donati Antonii de Marinis. Tom. 1. in add. ad vers. item quæro n. 11. in fin. fol. 120. col. 2.
- Laudes Dom. JC. Januarii Grossi. Tom. 2. add. ad vers. tertio probatur n. 13. fol. 70. col. 2.
- Laudes Dom. JC. Bellisarii Clementis. Tom. 2. ibid.
- Laudes Dom. JC. D. Caroli Carboni. Tom. 1. in add. ad n. 14. rubr. num. 12. fol. 38. col. 1.
- Laudes D. Petri Antonii Caravita Regii Consil. Tom. 1. ad vers. ad n. 2. ad rubr. num. 4. fol. 17. col. 2.
- Laudes Ferdinandi Roviri Tom. 2. in addit. ad vers. sed si fiscus §. 4. n. 26. fol. 85. col. 2.
- Laudes JC. Dom. Caroli Petra. Tom. 2. in add. ad 2. notab. §. ult. n. 12. fol. 186. col. 2.
- Laudes Dom. JC. Jo: Jacobi Annichini. Tom. 2. in addit. ad §. 4. ad 6. not. n. 20. fol. 78. col. 1.
- Vide Dominus.*
- Legata.*
- Legatum a conjuncto potius censetur intuitu personæ, quam Ecclesiæ. Tom. 1. in addit. ad vers. ad n. 16. rubric. n. 28. fol. 44. col. 1.
- Legatum factum Administratoribus civitatis an civibus omnibus vel solum administratoribus censetur relictum. Tom. 1. ib. n. 29.
- Legatum immobilium, an veniant jura, & actiones, seu nomina debitorum. Tom. 1. addit. ad vers. ad n. 5. §. 1. n. 8. fol. 103. col. 1.
- Legatum mobilium an veniant vasa argentea, & suppellectilia. Tom. 1. ibid. n. 15. fol. 103. col. 2.
- Legatum facere, & heredem instituere, an intelligatur sub verbo alienare. Tom. 1. in add. ad 5. not. §. 1. n. 11. fol. 131. col. 2.
- Legatum quando committitur in alterius voluntate est inutile. Tom. 2. in addit. ad vers. ibi prout §. 3. n. 7. fol. 39. col. 2.
- Legata domo, an veniat hortus ei conjunctus, seu viridarium. Tom. 1. in addit. ad vers. subsequenter in 3. not. §. 1. n. 3. fol. 126. col. 2.
- Legitimatio.*
- Legitimatio omnem aufert maculam. Tom. 1. Affect. ad §. 1. n. 33. fol. 81. col. 1.

Legitimus ex bastardo nunquid jus protomileos habeat. Tom. 1. ibid. n. 34. fol. 81. col. 2.

Lex.

Lex civilis obtinet vim Apostolici, & Papæ. Tom. 1. Afflict. in rubr. num. 8. fol. 5. col. 2.

Lex postrema an & quando corrigat priorem. Tom. 1. in add. ad n. 7. in rubr. n. 4. fol. 23. col. 2.

Lex nova quæ corrigat veterem, quando est extendenda ad alios casus. Tom. 1. ibid. n. 6. fol. 24. col. 1.

an præsumatur corrigere legem veterem. Tom. 1. ibid. n. 7.

Lex humana, si est contra Divinam, an rejicienda. Tom. 1. ibid. num. 10. fol. 24. col. 2.

estque servanda, cum non sit nutritiva peccati. Tom. 1. ibid. n. 13.

quando dicatur justa, vel injusta. Tom. 1. ibid. n. 14.

nova superveniens, si tollat defensionem, an sit servanda. Tom. 1. in add. ad n. 8. in rubr. n. 3. fol. 25. col. 2.

ut sit correctoria veteris, quæ in ea debeant concurrere. Tom. 1. ibid. n. 5.

in dubio præsumitur conferre beneficia, ac privilegia legis veteris. Tom. 1. ibid. n. 6.

Lex municipalis, Ecclesiæ favens, an eam liget, nisi sit approbata per Papam. Tom. 1. Affl. super const. in §. 1. n. 8. fol. 70. col. 2. & n. 11. fol. 71. col. 2.

Leges, quæ canonibus non contradicunt, intelliguntur a Papa confirmatæ. Tom. 1. ibid. n. 10. fol. 71. col. 2.

Lex utens verbo *Sancimus* est pœnalis. Tom. 1. in add. ad §. 1. ad 1. not. n. 2. fol. 88. col. 1.

Leges Regiæ taxantes pretium annuorum reddituum, non tantum laicos, quam etiam clericos ligat. Tom. 1. in add. ad §. 1. vers. adde ad quæstionem, n. 5. fol. 91. col. 2.

Lex imponens pœnam, & non dicens cui, fisci est. Pœnæ, quæ applicantur fisco pro delictis, censentur jus Regni. Tom. 2. Afflict. in §. 4. n. 23. fol. 54. col. 2. & seq.

Lex paulatim ex desuetudine labitur. Tom. 2. Afflict. in §. 6. n. 1. fol. 122. col. 1.

Leges Princeps quas voluit obtinere. Tom. 2. ibid. n. 2.

Lex per non usum, an tollatur, & quando. Tom. 2. ibid. n. 3. fol. 122. col. 2.

Lege deficiente, decurritur ad consuetudinem. Tom. 2. in add. ad §. 6. vers. nota quod n. 5. fol. 131. col. 1.

Lex an per consuetudinem tollatur. Tom. 2. ibid. n. 6.

quando sublata dicatur per contrarium usum. Tom. 2. ibid. n. 7. fol. 131. col. 2.

Leges Romanorum quare in Regno servantur. Tom. 2. n. 10.

Leges laicales prohibentes arma clericis portare an valeant. Tom. 2. in vers. ad 2. notab. §. 9. n. 22. fol. 188. col. 2.

Lex semper adversus potentes præsumit. Tom. 2. in add. ad 4. notab. §. 5. n. 4. fol. 111. col. 1.

Libellus.

Libellus proprie fit in rebus Ecclesiæ, & fit ad annos 29. Tom. 1. in add. ad 7. not. §. 1. n. 4. fol. 139. col. 2.

Libellus in jure congrui, qualiter formari debeat ratione vicinitatis. Tom. 1. Afflict. ad §. 1. n. 35. fol. 191. col. 1.

Liber.

Liber patris an filii ætatem probet, Tom. 1. in add. in vers. ad n. 17. rubr. n. 24. fol. 49. col. 1.

Libere.

Libere agere nemo in necessitate constitutus dicitur. Tom. 2. Afflict. in §. 5. n. 8. fol. 103. col. 2.

Libertas.

Libertas emendi, ac vendendi fuit introducta de jure gentium. Tom. 2. in add. ad rubr. n. 2. fol. 14. col. 1.

Licentia.

Licentia concessa de Missa dicenda in Oratorio privatæ Domus pro se & familia, qui veniant appellatione familiæ. Tom. 1. in add. ad 3. not. §. 2. n. 1. fol. 223. col. 2.

Licitator.

Licitator primus an veniat anteposendus novo. Tom. 1. in add. ad vers. sed juxta hoc quæro §. 1. n. 32. fol. 99. col. 1.

Lites.

Lites inter conjunctos usque ad quartum gradum debent compromitti. Tom. 1. in add. ad vers. ad n. 14. in rubr. n. 8. fol. 37. col. 2.

Litigare.

Litigandi justa causa excusat ab expensis. Tom. 1. Afflict. ad §. 1. n. 23. fol. 186. col. 1.

Locare.

Locare, & relocare *ſcolaribus* quis cogatur.

Tom. 1. in add. ad verſ. ad n. 3. in rubr. n. 1. fol. 18. col. 2.

Locatio ad decem annos, dicitur ad longum tempus, per quam transfertur utile dominium. Tom. 1. Afflict. in §. 1. n. 25. fol. 78. col. 1.

Locatio ad modicum tempus venit locationis appellatione. Tom. 1. ibid. n. 26. fol. 78. col. 2.

Locatarius ad longum tempus poteſt petere rem emptam jure congrui. Tom. 1. ibid. n. 38. fol. 83. col. 1.

Locatio pro venditione habetur. Tom. 1. in add. ad verſ. ſed juxta hoc quæro, §. 1. n. 18. fol. 97. col. 2.

Locare locum pro pretio convento, venditio dicitur. Tom. 1. ibid. n. 19.

Locatio ad longum tempus quænam dicatur. Tom. 1. in add. ad 8. notab. §. 1. n. 2. fol. 147. col. 1.

ad modicum tempus quando dicatur. Tom. 1. ibid. n. 3. fol. 142. col. 2.

perpetua, quando dicatur proprie. Tom. 1. ibid. n. 5.

in dubio magis perpetua, quam temporalis judicatur. Tom. 1. ibid. n. 4.

Locatio rei Eccleſiæ an fieri poſſit ad longum tempus, & ſi fuerit facta ultra tempus permiſſum, an reduci debeat ad tempus præfixum. Tom. 1. ibid. n. 9. fol. 143. col. 1.

Locatio facta conſanguineis de rebus Eccleſiæ an ſit valida. Tom. 1. ibid. n. 10.

Locatio ad vitam an habeat naturam perpetuæ locationis, & quando intelligatur ſecundum extravagantem. Tom. 1. ibid. n. 12.

Locatio ad modicum tempus non dicitur alienatio, & decifio aſſertur. Tom. 1. ibid. n. 20. fol. 144. col. 2.

Locator an præferatur in venditione fructuum facta per conductorem. Tom. 1. ibid. n. 48. fol. 149. col. 1.

Locatarius an poſſit rem conjunctam jure congrui petere, ſi eſſet ad longum tempus. Tom. 1. in add. ad verſ. item quæro §. 1. n. 1. fol. 158. col. 2.

* deſcribuntur capita bandorum ann. 1752. & 1753. concernentia locationes domorum Civitatis Neap. Tom. 1. ad rubr. n. 23. fol. 58. col. 1. & ſeqq.

* excluduntur a beneficio bandi Meretrices. Tom. II.

Tom. 1. ibid. n. 26. fol. 60. col. 1. & artifices ignium feſtorum. ibid. n. 27. fol. 60. col. 2.

* pro pœnis ſtatutis in bando contra dominos domorum, qui ſe obligaverant illas non locare, in caſu contraventionis nequeunt habitari in generali viſitatione. Tom. 1. ibid. n. 24. fol. 60. col. 1.

* M. C. V. in cauſis migrationum domorum hujus Civitatis procedit ut delegata. Tom. 1. ibid. n. 25.

* quod viget etiam contra ſubditos annonæ. Tom. 1. ibid. n. 29. fol. 60. col. 2.

* contra alios privilegiatos eſt delegata quo ad extractum, non quoad exactionem mercedis. Tom. 1. ibid. n. 28.

* conceduntur tamen gravamina nullitatum & reſtitutionis in integrum adverſus decretum M. C. delegatæ. Tom. 1. ibid. n. 31.

* non eſt delegata in cauſis inter coinquillos. Tom. 1. ibid. n. 30.

* neque pro domibus extra diſtrictum vel in Regno ſitis. Tom. 1. ibid. n. 32.

* neque in Caſalibus hujus Civitatis. Tom. 1. ibid. n. 35.

* neque in prædiis ruſticis. Tom. 1. ibid. n. 35. fol. 61. col. 1.

* in Pauſilipo, quia eſt intra diſtrictum, habet locum bandum. Tom. 1. ibid. n. 34. fol. 60. col. 2. in fin.

* **Locatio** ad longum tempus quomodo intelligatur. Tom. 1. ad §. 1. n. 59. fol. 172. col. 2.

Locupletare.

Locupletatio qualiter probetur, & quando præſumatur, & cui incumbat onus probandi. Tom. 1. in addit. in verſ. ad n. 6. in rubr. n. 4. fol. 21. col. 2. in fine.

Locus.

Locus, ubi res ſita eſt, potius erit inſpiciendus, quam locus contractus. Tom. 1. in add. ad verſ. item pone §. 1. n. 1. fol. 137. col. 2.

Locus congruus quid ſit. Tom. 1. Afflict. ad §. 2. n. 10. fol. 178. col. 2.

Locus ubi teſtator deceſſit attenditur. Tom. 2. in addit. ad 8. notab. §. 3. n. 8. fol. 31. col. 1.

Loca convicina, quæ dicantur, & maxime ſecundum bullam Xiſtinam. Tom. 2. in addit. ad §. 7. in verſ. adde ad hunc n. 3. & 4. fol. 155. col. 2.

- * Loca Pia ecclesiastica sunt incapacia acquirendi . Tom. 1. ad rubr. num. 41. fol. 61. col. 2.

M

Major.

- M**ajor natus nunquid debeat dividere , & minor eligere . Tom. 1. Afflict. ad §. 1. n. 45. fol. 86. col. 1.
 Major pars in jure congrui an trahat ad se minorem . Tom. 2. Afflict. in §. 6. n. 8. fol. 125. col. 1.
 Major numerus vicinorum qualiter explicatur . Tom. 2. in addit. ad 2. not. §. 7. n. 1. fol. 157. col. 2.
 Major numerus vicinitatis quando intelligatur . Tom. 2. ibid. n. 2.
 Major pars creditorum admittitur in concedenda dilatione quinquennali . Tom. 2. ibid. n. 4. fol. 158. col. 1.
 Major pars creditorum concurrentium qualiter intelligatur . Tom. 2. ibid. n. 5.

Manlatum.

- Mandatum speciale an requiratur ad faciendam denunciationem . Tom. 1. in add. ad vers. item quero §. 2. n. 14. fol. 210. col. 1. in fin. & seq.

Maritus.

- Maritus an dicatur dominus dotis & qualiter . Tom. 1. in add. ad vers. item quero §. 1. n. 6. & 9. fol. 160. col. 1.
 Maritus dominus dotis est , quando res dantur æstimatæ . Tom. 1. ibid. n. 10.
 Maritus agit etiam nomine uxoris simul jure congrui . Tom. 1. ibid. n. 13. fol. 160. col. 2.
 Maritus ad quid teneatur , quando res æstimatæ in dotem dantur pro æstimatione declaranda per duos , si evenerit casus restitutionis , & quando intelligatur . Tom. 2. in addit. ad vers. ibi prout §. 3. n. 9. fol. 39. col. 2. circa fin.

Mater.

- Mater bastardorum respectu eorum bonorum , an retrahat , dummodo non sit illustris . Tom. 1. in add. ad vers. juxta hoc quero n. 2. fol. 158. col. 1.

Matrimonium.

- * Parochi non possunt recipere in Regno

promissionem Matrimonii de futuro absque venia Genitorum in scriptis . Tom. 1. ad rubr. fol. 55. col. 1. n. 1.

- * qui intelligantur sub verbo *Genitorum* . Tom. 1. ibid. n. 2.
 * quando mater , fratres , patrui , alique proximi conjuncti possunt obstare contractui matrimonii . Tom. 1. ad rubr. fol. 55. num. 4. col. 2.
 * & quando filius contra patrem , ubi describitur diploma . Tom. 1. ibid. n. 5.
 * Pater potest exheredare filium , qui contrahit matrimonium absque ejus permisso . Tom. 1. ibid. n. 6. fol. 56.
 * & potest negare dotem filiæ . Tom. 1. ibid. & quando . ibid. quod servatur etiam in filiis albo militum adscriptis . Tom. 1. fol. 56. col. 2. num. 7.
 * non est tamen in libertate filiorum renunciare hereditati paternæ , ut contrahant matrimonia ad eorum libitum . Tom. 1. ibid. num. 8.
 * quid si dissensus patris sit injustus . Tom. 1. ibid. n. 9.
 * quid in expiatione stupri commissi . Tom. 1. ibid. n. 10. quo casu est etiam locus exheredationi . ibid. fol. 57. col. 1.
 * quid si stuprum committatur in fraudem legis . Tom. 1. ibid. num. 13. & pag. 56. col. 2. num. 11. & 12.
 * quando , familiaritate , & practica non obstante , impeditur contrahere . Tom. 1. ibid. num. 14. & 15.
 * an sit disparitas conditionis , si matrimonium contrahatur inter conjunctos . Tom. 1. ibid. & col. 2. num. 17. & 18.
 * quid si pater dereliquit filios . Tom. 1. ibid. num. 19. vel est absens , & non habetur de eo scientia . Tom. 1. ibid.
 * quæ judicia matrimonii spectant ad Curiam ecclesiasticam , & quæ ad laicalem . Tom. 1. fol. 237. col. 2. in fin. & seq. n. 3.

Mens.

- Mens testatoris semper a statuto interpretationem debet recipere . Tom. 2. in addit. ad 8. notab. §. 3. n. 7. fol. 31. col. 1. in princ.

Mercator.

- Mercatores , & alii Cives possunt cogi ad emendum frumentum , quod superest , si fuit emum causa conservandi abundantiam , ne propter temporis diuturnitatem corrumpatur .

patur. Tom. 1. in addit. ad princ. rubr. n. 11. fol. 15. col. 1.

Mercatores vendentes eorum triticum, aliaque collecta in eorum agris, an amittant nobilitatem. Tom. 1. in add. ad n. 15. ad rubr. n. 12. fol. 40. col. 2. in fin.

& quid si ipsi non emunt immediate, sed mediate faciunt emptiones per intermediam personam. Tom. 1. ibid. n. 12. fol. 41. in princ. vide Filii.

Mercatura.

Mercaturam exercentes feudatarii an amittant merces. Tom. 1. in addit. ad n. 15. in rubr. n. 11. & 17. fol. 40. col. 2. & seq. vide Officiales.

Mercatura an possit interdici Baronibus. Tom. 1. ibid. n. 1. fol. 40. col. 2.

Meretrix.

Meretrices scholarium laqueis legum sunt indignæ. Tom. 1. Afflict. in rub. n. 3. fol. 4. col. 1.

* Meretrices nequeunt habitare in Civitate Neap. Tom. 1. in rubr. num. 26. fol. 60. col. 1. & num. 38. fol. 61. col. 2.

* loca eis assignantur pro habitatione. Tom. 1. ibid.

* an vicini teneatur contribuere dominio domus pro extractu earum a loco honesto, & vetita. Tom. 1. ibid. num. 39.

Meretrix exercens artem publicam, an cogi possit omnibus copiam facere sui corporis. Tom. 1. in addit. ad vers. ad n. 5. rubr. n. 2. fol. 20. col. 2.

Meretrices, & confudentes &c. quando expellantur a convicinio propter vicinitatem honestam. Tom. 1. in add. ad vers. ad n. 9. in rubr. n. 19. fol. 27. col. 2.

quid in meretrice conjugata, & si maritus non sit leno. Tom. 1. ibid. n. 20.

vel quando habeat domum propriam. Tom. 1. ibid. n. 21. fol. 28. col. 1.

quando meretrix proprie dicatur. Tom. 1. ibid. n. 25.

Metus.

Metus illatus consanguineis clerici censetur illatus clerico. Tom. 1. in add. in vers. ad n. 21. in rubr. n. 3. fol. 52. col. 2. in fin. & seq.

Metus an cesset in contractibus, affinibus, & consanguineis intervenientibus. Tom. 1. ibidem n. 1. fol. 52. col. 2.

Metus qualiter esse debeat, & qualiter pro-

betur. Tom. 1. ibid. n. 4. fol. 53. col. 1.

Metus materia, ubi in jure tractata. Tom. 2. Afflict. in §. 4. n. 8. fol. 103. col. 2.

Metus semper præsumitur in potente. Tom. 2. in addit. ad vers. ad id circa §. 5. n. 12. fol. 106. col. 1.

Metus reverentialis an sufficiat ad rescindendum contractum. Tom. 2. in addit. ad 8. notab. §. 5. n. 2. fol. 113. col. 2.

nunquam præsumitur, sed probandus erit. Tom. 2. ibid. n. 3.

probandus ad illum actum factus. Tom. 2. ibid. n. 4.

probatur conjecturis, & præsumtionibus. Tom. 2. ibid. n. 5.

an præsumatur per solam reverentiam. Tom. 2. ibid. n. 7. fol. 104. col. 1.

an purgetur per solutionem subsequentem. Tom. 2. ibid. n. 8.

Militia.

Militia, & nobilitas, an amittatur per artes humiliores & sordidas, & quid in mercatura. Tom. 1. add. ad vers. ad n. 15. in rubr. num. 15. fol. 41. col. 1.

Minima.

Minima quando veniant in consideratione; & de modico quando attendatur. Tom. 2. Afflict. in §. 6. n. 10. fol. 125. col. 2. & seq.

Minor.

Minori qualiter currat præscriptio congrui. Tom. 1. Afflict. in §. 2. n. 30. fol. 189. col. 1.

Minores, & absentes ultra statutum tempus dierum 30. a Constitutione ad petendum jus congrui habent alios quatuor menses, & pro eis tutores, procuratores, & defensores, quibus elapsis non restituuntur. Tom. 1. in addit. ad not. 10. §. 2. n. 1. fol. 229. col. 2.

Minor an restituatur adversus tempus decem dierum concessum ad appellandum. Tom. 1. ibid. n. 4. fol. 250. col. 1.

Mixta.

Mixta quando comprehendantur sub simplicibus. Tom. 2. Afflict. in §. 3. n. 27. fol. 16. col. 1.

Mobilia.

Mobilium, & immobilium appellatione an veniat jus patronatus. Tom. 1. in addit.

ad tertium not. §. 1. n. 8. fol. 94. col. 2.
 *Mobilier cohærentia immobilibus censentur
 immobilia. Tom. 1. ibidem n. 11.

Modicitas.

Modicum quotuplex consideretur, & quibus
 in casibus, & quando de eo non est cu-
 randum. Tom. 1. in addit. ad n. 10. in
 rubr. n. 22. 23. 24. & 25. fol. 32. col. 1.
 & seq.

Modicum quomodo consideretur, & an pro
 eo quis peccet, & teneatur ad restitutionem.
 Tom. 1. in addit. ad n. 6. rubr. n. 5.
 fol. 22. col. 1.

Modicitas pretii cum pacto de reemendo
 rem, an faciat usurarium contractum.
 Tom. 1. ibid. in vers. ad n. 10. rubr. n. 26.
 fol. 32. col. 2.

Modicitas in rebus, an veniat consideranda,
 & quid operetur. Tom. 2. Afflict. in §.
 6. n. 9. fol. 125. col. 1.

Modus.

Modus æstimationis faciendæ traditur, & si
 tenet dum sit per timorem. Tom. 1. in
 addit. ad 2. notab. §. 2. n. 12. vers. circa
 æstimatores, fol. 221. col. 2.

Modus agnoscendi fraudem refertur remissi-
 ve. Tom. 2. in addit. ad 6. notab. §. 3.
 n. 4. fol. 27. col. 1.

Monachi.

Monachus de licentia Superioris non potest
 esse procurator & advocatus, etiamsi id
 exposcat utilitas monasterii. Tom. 1. in
 addit. ad vers. ad n. 16. rubr. n. 7. fol.
 42. col. 2.

Monachi an possint tenere officia sæcularia.
 Tom. 1. ibid. n. 8.

an possint exercere tutelas & causas laicorum;
 & quid in miserabilibus personis. Tom. 1.
 ibid. n. 9.

quid in hoc Venetiis observetur; circa nota-
 riatum recensetur. Tom. 1. ibid. n. 10.

Monachus an possit esse procurator generalis
 personæ sæcularis. Tom. 1. ibid. n. 11.

Monasterium.

Monasterium, ac locus pius ut appellatione
 Ecclesiæ venit. Tom. 2. in addit. ad 2.
 not. §. 9. n. 3. fol. 185. col. 1.

* Monasteria, aliave Loca pia an possint co-
 gere vicinos ad vendendum pro ampliatio-

ne Monasterii, Ecclesiæ &c. Tom. 1. ad
 rubr. n. 20. fol. 57. col. 2. & ad §. 1. n.
 55. & 56. fol. 171. col. 2. & Tom. 2. ad
 §. 9. n. 8. fol. 190. col. 1.

* non possunt ampliari absque Regis permis-
 su. Tom. 1. ibid. & Princeps quibus con-
 ditionibus permittit ampliatio &c. Tom. 1.
 ad rubr. n. 21. fol. 58. col. 1.

Mora.

Mora illum non arguit, qui potest se legi-
 tima excusatione tueri. Tom. 1. Afflict. ad
 §. 2. n. 34. fol. 190. col. 2.

Mora in continenti an purgari possit. Tom.
 1. in addit. ad §. 2. n. 23. fol. 195. col.
 2. in fin. & seq.

Mora an noceat moroso certiorato. Tom. 1.
 ibid. n. 31. fol. 106. col. 2. in fin. & seq.

Moratoria vide dilationes.

Mors.

Mors Regis Suetiorum refertur. Tom. 2. in
 addit. ad ult. notab. §. 5. n. 5. fol. 115.
 col. 2.

Mulier.

Mulier permutans in melius, alienare non
 dicitur. Tom. 2. Afflict. in §. 3. n. 12.
 fol. 9. col. 2.

Mulier in subsidium agere poterit super re
 emta ex pecunia dotali sine ejus consensu.
 Tom. 2. in addit. ad 5. not. §. 3. n. 13.
 fol. 25. col. 2.

Munera.

casus de Judice corrupto propter munera re-
 fertur. Tom. 2. in addit. ad §. 5. notab.
 3. n. 21. fol. 110. col. 1. in fin. & seq.

N

Nascitur.

Nascitur an prius Civitati, quam Provin-
 ciæ. Tom. 1. in addit. ad 2. notab. §.
 1 n. 15. fol. 89. col. 2.

Natura.

Natura venditionis est, ut in ea evictio de-
 beatur. Tom. 1. in addit. ad vers. sed bo-
 num est §. 2. n. 2. fol. 233. col. 1. in
 fin.

Navis.

Navem videns dominus periclitantem, si merces projicit, pro qua rata teneatur domino mercium cum passageriis. Tom. 1. in addit. ad n. 6. ad rubr. in n. 16. fol. 22. col. 2.

Necessitas.

Necessitas, quas juris regulas prohibitivas infregit. Tom. 1. Afflict. in §. n. 16. fol. 182. col. 2.

Necessitas alienandi prohibita, debet esse justa, non spontanea, ac propria culpa. Tom. 1. in addit. ad vers. sed juxta hoc quærit, §. 2. n. 30. fol. 219. col. 1.

Necessitatis causa multa permittuntur, quæ alias non permitterentur. Tom. 1. ibid. n. 32.

Necessitas quid sit, & quotuplex remissive. Tom. 1. ibid. n. 34.

Neceffe an erit, ut liqueat de delicto pro compositione. Tom. 2. in add. ad vers. sed si fiscus, §. 4. n. 28. fol. 86. col. 1.

Necessitatis causa multa permittuntur, quæ aliter non permitterentur. Tom. 1. in add. ad vers. sed juxta hoc quærit, §. 2. n. 1. fol. 214. col. 2.

Nemo.

Nemo cogi debet vendere magis uni, quam alteri. Tom. 1. in add. ad rubr. n. 4. fol. 14. col. 1. in fin.

fecus si statutum in contrarium disponit. Tom. 1. ibid. n. 4. fol. 14. col. 2. in princ. & in quibus casibus. Tom. 1. ibid. n. 15. fol. 15. col. 2. & n. 18. fol. 16. col. 2.

Nobilitas.

Nobilitas patris an transeat ad bastardos, & an dicantur de agnatis, & promoveri ad sacros Ordines an possint, & suscipere habitum Hierosolymitanum. Tom. 1. in add. ad vers. item quæro, §. 1. n. 16. fol. 155. col. 1.

Nobiles desiderant plebem dominare. Tom. 2. in add. ad §. 5. vers. ad id circa alienationem n. 19. fol. 106. col. 2.

Nocere.

Nocere uni, & alteri opitulari non est permittendum. Tom. 2. in addit. ad 2. notab. §. 4. n. 3. fol. 61. col. 1.

Notarius.

Notarius exercens artem publicam, omnibus tenetur. Tom. 1. in add. ad n. 5. in rubr. n. 2. fol. 20. col. 2.

Notarii intervenientes in contractibus gestis cum potentioribus puniuntur. Tom. 2. in add. ad §. 5. vers. ad id circa n. 7. fol. 105. col. 2.

* Notarii qui esse non possunt. Tom. 2. ad §. 8. num. 7. & 8. fol. 170. col. 2.

* debent habere patrimonium; & hoc ad quam summam taxatur. Tom. 2. ibid. n. 8.

* ubi eorum munus exercere possunt. Tom. 2. ibid.

Notorium.

Notorium, & manifestum, quod dicatur. Tom. 1. in addit. ad vers. sed juxta hoc quæro §. 2. n. 7. fol. 204. col. 1.

Novatio.

Novatio in termino præfixo in puniendo Regularem, an admittatur. Tom. 1. in add. ad §. 2. n. 22. fol. 195. col. 2.

Novus.

Novi conductores rerum Fiscalium, an præferri debeant in conductionibus rerum Fiscalium, & quid in aliis rebus. Tom. 1. in add. ad 2. notab. ad vers. sed juxta hoc quæro n. 11. fol. 97. col. 1. in princ.

Numerus.

Numerus minor testium sufficit in testamento tempore pestis. Tom. 1. in add. ad vers. sed juxta hoc quæro §. 2. n. 11. fol. 216. col. 1.

Numerus impar præfertur pari. Tom. 2. Afflict. in §. 7. n. 6. fol. 154. col. 1.

Numerus impar, an sit divisibilis. Tom. 2. add. ad 5. not. §. 7. n. 1. fol. 160. col. 2. in princ.

O

Oblatio.

O Blatio qualis, & quando fieri debeat in conductionibus rerum fiscalium, inspecta novella pragmat. Tom. 1. in add. ad vers. sed juxta quæro, §. 1. n. 12. fol. 97. col. 1.

Oblatio major facta in licitatione rei sub hasta, an iterum accensa candela debeat admitti, & concedi prælatio; & decisio

Sacr.

Sacr. R. Consil. affertur . Tom. 1. ibid. n. 22. fol. 98. col. 1.

Oblatio unius ex voluntate alterius dependere non debet, & qualiter intelligatur . Tom. 2. in addit. ad vers. 16. §. 3. n. 2. fol. 39. col. 1.

Offensa.

Offensa levis an sufficiat ad repellendum vicinum a jure congrui . Tom. 2. in addit. ad vers. nota differentias §. 2. num. 3. fol. 18. col. 1.

Officialis.

Officialis, durante officio, an, & quo jure possit negotiari, & contrahere cum subditis . Tom. 1. in addit. ad vers. ad n. 15. in rubr. n. 2. & 8. fol. 40. col. 1. & 2. & quid de jure Regni, ac respectu donationum, alimentorum, & vestium . Tom. 1. ibid. num. 2. & quid si sint perpetui . ibid. n. 4. & 6.

& an eis liceat ædificare, & cambia contrahere . Tom. 1. ibid. n. 2. fol. 40. col. 1.

Officialis emens & vendens non animo lucrandi, sed bona fide, an possit puniri . Tom. 1. ibid. n. 7. fol. 40. col. 2.

Officialis an præsumatur ditatus ex officio . Tom. 1. ibid. n. 10.

* Officiales Regiæ Cameræ Summarie gaudent privilegio fori dicti Tribunalis . Tom. 2. ad §. 8. num. 9. fol. 171. col. 1. in quibus casibus limitatur . ibid. col. 2.

* Officiales Regis *vide* Filii.

Officialibus, quæ negotiationes permittantur, aut prohibentur . Tom. 1. in addit. ad vers. ad n. 15. in rubr. n. 20. fol. 41. col. 1.

Officialis ubi erit citandus . Tom. 1. in add. ad vers. quoniam §. 2. n. 7. fol. 207. col. 1. in fin.

Officialis nihil potest recipere pro alicujus defensione, etiam ad justitiam . Tom. 2. Afflict. in §. 5. n. 3. fol. 102. col. 1.

Officiales, & Fiscus dicuntur potentes . Tom. 2. in addit. ad §. 5. ad vers. ad id circa n. 22. fol. 107. col. 1.

Officialis accipiens pecuniam pro committendo barattariam privatur officio . Tom. 2. in addit. ad 3. notab. §. 5. num. 1. fol. 108. col. 1.

accipiens pecuniam causa pervertendi judicium, est sicut Judas . Tom. 2. ibid. n. 2. prohibetur accipere munera etiam per in-

terpositas personas . Tom. 2. ibid. n. 5. fol. 108. col. 2.

& an possint accipere munera a conjunctis, & similibus, & quare . Tom. 2. ibid. n. 6. & 7.

gratis omnibus jus suum tribuere debent . Tom. 2. ibid. n. 17. fol. 109. col. 2.

Officialis præsumitur juste facere, quod facit . Tom. 2. in addit. ad 7. notab. §. 5. n. 1. fol. 113. col. 1.

Officiales prohibentur contrahere . Tom. 2. ibid. n. 2.

Officia ponuntur ad societatem ad colorandum illam . Tom. 2. ibid. n. 3.

Omissum.

Omissum pro omisso habetur . Tom. 1. in add. ad vers. item quæro §. 2. n. 22. fol. 211. col. 1.

Onus.

Onus probandi fraudem spectat ad allegantem . Tom. 2. in addit. ad 4. notab. §. 4. n. 2. fol. 63. col. 1.

Opinio.

Opinio quæ dicatur . Tom. 1. Afflict. in §. 2. n. 6. fol. 177. col. 2.

Opinio quænam sit . Tom. 1. in add. ad vers. sed juxta hoc quæro, §. 2. n. 6. fol. 203. col. 2. in fin.

Ordo.

Ordo est modus agendi . Tom. 1. in add. ad 9. notab. §. 1. n. 16. fol. 151. col. 2. in fin.

Ordo dicitur forma, qua omissa, actus redditur nullus . Tom. 1. in add. ad vers. subsequenter §. 2. n. 3. fol. 112. col. 1.

Ordo in compositionibus faciendis, in quibus non requiratur . Tom. 2. in add. ad vers. sed si Fiscus §. 4. n. 21. fol. 85. col. 1.

Otium.

Otium in discendis disciplinis plurimum habet momenti . Tom. 1. Afflict. in præfat. n. 5. fol. 2. col. 1.

P

Pactum.

Pactum, consuetudo, & prescriptio æquiparantur . Tom. 1. Afflict. in rub. n. 8. fol. 4. col. 1.

Pactum certum, ac determinatum, an possit apponi pro redemptione census; & contractus vitiatur pro hoc pacto. Tom. 1. in add. ad n. 5. §. 1. in n. 20. & 21. fol. 103. col. 2. in fin. & seq.

Pactum de retrovendendo ad tempus cum modicitate pretii, an sit usurarium. Tom. 1. in addit. ad vers. item §. 1. n. 16. fol. 109. col. 1.

Pactum, ut præferatur vicinus, seu conjunctus, an transeat ad singularem successorem. Tom. 1. in add. ad 4. notab. §. 2. n. 7. fol. 224. col. 1.

Pactum de retrovendendo an possit experiri contra singularem tertium possessorem. Tom. 1. ibid. n. 8.

Pactum de reemendo in contractu emtionis, & venditionis an præscribatur. Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad 6. notab. num. 10. fol. 226. col. 2.

de qua præscriptione in dubio erit intelligendum. Tom. 1. ibid. num. 11.

Papa.

Papa an possit cogere litigantes ad compromittendum. Tom. 1. in addit. ad n. 14. ad rubr. n. 18. fol. 38. col. 1. in fin.

Parochus.

Parochi libris statuitur in probatione ætatis. Tom. 1. in addit. ad rubr. in vers. item ratione sanguinis n. 24. fol. 49. col. 1.

Pars.

Partis appellatione, venit dimidia, aliquando contra. Tom. 2. in addit. ad 3. notab. §. 7. num. 1. & 3. fol. 160. col. 1.

Pars quotuplex dicatur. Tom. 2. ibid. n. 144. Partes censentur contrahere secundum consuetudinem loci. Tom. 1. in add. ad vers. pone quod n. 13. fol. 138. col. 2.

Pater.

Pater an possit eligere sepulturam pro filio, & amicus pro amico. Tom. 1. in addit. in vers. item ad n. 17. in rubr. num. 3. fol. 46. col. 1.

Pater nunquid possit legare filio potentiori ratione officii. Tom. 2. Afflict. ad §. 5. n. 5. fol. 102. col. 2.

Pater potest filium ad religionem obligare. Tom. 1. Afflict. in rubr. num. 22. fol. 10. col. 2.

Parentes non tenentur revelare delicta consanguineorum. Tom. 2. in add. ad 5. not. §. 5. n. 2. fol. 111. col. 2.

Parentes, qui dicantur. Tom. 2. in add. ad 2. notab. §. 6. num. 1. fol. 133. col. 1.

Parentes, vel eorum consanguinei an prius præferendi. Tom. 2. in addit. ad §. 8. n. 2. fol. 167. col. 1.

Consanguinei ob sanguinis conjunctionem non tenentur revelare delicta consanguineorum. Tom. 2. in addit. ad 5. notab. §. 5. n. 2. fol. 111. col. 2.

Patria.

Patria Andreæ de Isernia quæ fuit. Tom. 1. in add. ad vers. sed juxta hoc quæro §. 1. n. 21. fol. 98. col. 1.

Paupertas.

Paupertas excusat a perjurio veniens absque causa. Tom. 1. Afflict. in §. 2. num. 16. fol. 183. col. 1.

Pauper quis dicitur. Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad 6. notab. n. 9. fol. 226. col. 1.

Paupertas excusat a perjurio. Tom. 2. in addit. ad 5. notab. §. 4. n. 7. fol. 76. col. 2.

Peccare.

Peccat magis deferens inramentum perjurio, quam homicida. Tom. 2. in addit. ad 4. notab. §. 4. n. 17. fol. 64. col. 2.

Peculatus.

Peculatus crimen quid sit. Tom. 2. Afflict. in §. 9. n. 10. fol. 181. col. 1. & in addit. ad 1. notab. §. 9. n. 11. fol. 183. col. 1.

Pecunia.

Pecunia an veniat in legato mobilium. Tom. 1. in addit. ad 3. not. §. 1. n. 5. fol. 94. col. 2.

Pecunia destinata ad certum locum pro emenda domo an sit immobilis, vel mobilis. Tom. 1. ibid. n. 6.

Pecuniam dantes pro refectioe rei præferuntur aliis creditoribus. Tom. 1. in addit. ad vers. ad id quod §. 1. num. 11. fol. 130. col. 2. in princ.

Pedagium.

Pedagia solvens, an possit capi pro repræsentatione. Tom. 1. Afflict. ad §. 1. n. 5. fol. 69. col. 1.

Pedagium non solvens in nundinis, nec posita propter traditionem ex nundinis, an debeatur. Tom. 1. in add. ad vers. ad id quod §. 1. n. 5. fol. 100. col. 1.

Penuria.

Penuriæ tempore frumenta sunt vendenda iusto pretio, & tunc non attenditur interesse quanti plurimi. Tom. 1. in addit. ad rubr. n. 6. fol. 14. col. 2.

Percutere.

Percutens consanguineum Clerici, an sit excommunicatus; de quo gradu consanguinitatis intelligi debeat; & an procedat in percutiente affines Clerici. Tom. 1. in add. ad rubr. in vers. item ratione sanguinis num. 20. fol. 48. col. 1.

Percutens Clericum consanguineum, aut filium causa correctionis, an incidat in canonem si quis suadente. Tom. 1. ibid. n. eod.

& quid in percutiente Clericum causa defensionis patris, vel filii. Tom. 2. ibid. n. eod.

Percutens Clericum, quibus in casibus incidat, vel non in canonem excommunicationis; & qui incidit, an possit absolvi ab alio extra Sedem Apostolicam; & an incidat percutiens, Episcopo sciente. Tom. 1. ibid. num. 22.

Percutens, ac injuriens Episcopum, an puniatur a Judice ecclesiastico, & an teneatur implorare brachium Judicis sæcularis, vel fecus. Tom. 1. ibid. n. 22. fol. 48. col. 2.

Percussio cum pede, vel alio an offendant, & quid cum baculo. Tom. 2. in add. ad vers. sed quid si percussit. §. 3. n. 1. fol. 18. col. 2. circa fin.

quid si in loco periculoso. Tom. 1. ibid. n. 3.

Percutens baculo punitur pœna exilii. Tom. 1. ibid. n. 2.

Percutens Clericum punitur pœna triremium. Tom. 1. ibid. num. 4.

Percussio an sit incidere pannos. Tom. 2. in add. ad vers. sed si percussit §. 3. n. 1. fol. 19. col. 1. in fin.

Perfectio.

Perfectio triplex est, inter quam evictio non est. Tom. 2. in add. ad vers. sed juxta prædicta quæro. §. 6. n. 6. fol. 129. col. 2.

Perfectio venditionis est triplex. Tom. 1. Añ. in §. 2. n. 3. fol. 176. col. 1.

Perjurium.

Perjurii pœna, & de perjurio multa; & perjurium aggravat mendacium. Tom. 2. Afflict. in §. 4. num. 20. fol. 53. col. 1. & n. 27. fol. 56. col. 2.

Perjurium apud Gentiles erat magnæ considerationis. Tom. 2. in addit. ad §. 4. ad 4. notab. n. 15. & 18. fol. 64. col. 1. & 2. est perjurium semper evitandum. Tom. 2. ibid. n. 15. fol. 64. col. 1.

peccat magis deferens juramentum perjurio, quam homicida. Tom. 2. ibid. num. 17. fol. 64. col. 2.

quidnam sit, & an sit crimen ecclesiasticum. Tom. 2. in addit. ad 6. notab. §. 4. n. 1. & 2. fol. 76. col. 1.

Perjurus quis sit. Tom. 2. ibid. num. 3. & n. 25. fol. 78. col. 2.

an sit infamis. Tom. 2. ibid. n. 4. fol. 76. col. 1.

an possit esse testis. Tom. 2. ibid. n. 5.

ejus excusationis causa, quæ sit. Tom. 2. n. 6. & 7. fol. 76. col. 2. ejusque pœna, quæ sit. ibid. n. 8.

an agatur criminaliter pro eo. Tom. 2. ibid. n. 9. fol. 77. col. 1.

ejus pœna, an transeat ad heredes. Tom. 2. ibid. n. 10.

an possit remitti per partes. Tom. 2. ibid. n. 13.

an puniatur per Judicem laicum. Tom. 2. ibid. n. 15.

an dicatur causa criminalis. Tom. 2. ibid. n. 16. fol. 77. col. 2.

displicet Deo. Tom. 2. ibid. n. 20.

quot modis committatur. Tom. 2. ibid. n. 21. fol. 78. col. 1.

Permutatio.

Permutatio rei emtæ facta in fraudem præsumitur. Tom. 2. in addit. ad §. 3. ad 9. notab. n. 2. fol. 31. col. 1. & 2.

Permutatio facta cum massa argenti, pannis, & aliis mobilibus, an valeat. Tom. 2. ibid. n. 4. fol. 31. col. 2.

Permutatio similis est emtioni. Tom. 2. ibid. n. 5.

Permutatio quænam dicatur remissive. Tom. 2. ibid. num. 6.

an locum habeat in rebus ecclesiasticis. Tom. 2. in add. ad §. 3. ad vers. sed juxta hoc quæro n. 2. fol. 32. col. 2.

Permutatio venit appellatione emtionis, & ven-

venditionis . Tom. 2. Afflict. ad §. 3. n. 12. fol. 9. col. 1.
 cum refusione pecuniæ nunquam impedit jus congrui . Tom. 2. ibid. n. 13. & 14. fol. 9. col. 2. & seq.
 * Permutatio stabiliū ecclesiasticorum an & quomodo fieri possit . Tom. 2. §. 3. n. 2. & 3. fol. 42. col. 2.

Perseverans.

Perseverans in excommunicatione per 15. annos est suspectus de hæresi . Tom. 1. in addit. ad rubr. vers. item ratione sanguinis ad num. 17. in rubr. num. 22. fol. 48. col. 2.

Personæ.

Personæ enunciantur , quæ possunt se interponere ad petendum jus congrui . Tom. 1. in addit. ad §. 2. vers. sed juxta istam legem n. 1. fol. 230. col. 2.
 Personæ potentes quæ dicantur . Tom. 2. in addit. ad §. 5. ad 6. notab. n. 1. fol. 112. col. 1.
 Personæ ecclesiasticæ an comprehendantur sub statuto ne frumentum extrahatur a Civitate . Tom. 1. in addit. ad vers. id adde ad id quod n. 4. §. 1. fol. 91. col. 1. & 2.
 & an teneantur ad collectas , ubi rescriptum Sacræ Congreg. affertur . Tom. 1. ibid. n. 6. fol. 91. col. 2.
 an sint immunes ab officiis , & hospitiiis , & pedagiiis pro bonis patrimonialibus . Tom. 1. ibid. n. 7. & n. 8. fol. 92. col. 1.
 an teneantur contribuere ad refectionem pontium , murorum , viarum , & Civitatum . Tom. 1. ibid. n. 10.
 an ligentur statutis , ac consuetudinibus laicorum . Tom. 1. ibid. n. 11.
 ubi conveniuntur pro censu super re possessa ab eis . Tom. 1. ibid. n. 13. fol. 92. col. 2.

Pistor.

Pistor promittens coquere panem alicui habenti familiam ; an sit omnibus adstrictus . Tom. 2. in addit. ad 3. notab. §. 3. n. 12. fol. 20. col. 2.

Pluritas.

Pluritas in actibus hominum non est danda . Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad vers. item quæro num. 19. fol. 210. col. 2.

Pœna.

Pœna duplicata an quis puniri possit . Tom. 2. in addit. ad 7. notab. §. 4. n. 10. fol. 80. col. 2. in princ.
 Pœna una imposita , altera relicta arbitraria , an ipsa major sit . Tom. 2. ibid. n. 13.
 Pœna minor erit imponenda in delictis , & per confessionem , quando minuitur . Tom. 2. ibid. n. 19. & 20. fol. 81. col. 1.
 statuta a lege , vel statuto , cui applicetur , & quando inducitur pro nomine dupli . Tom. 2. in addit. ad 8. notab. §. 4. ibid. n. 2. & 3. fol. 81. col. 2.
 omnis pœna fisco applicatur . Tom. 2. ibid. num. 1.
 fraudulentis gabellam quænam sit , & cui applicetur . Tom. 2. ibid. n. 4.
 imposita a statuto an medietas erit fisci , & altera partis . Tom. 2. ibid. n. 5.
 quænam sit pœna . Tom. 2. ibid. n. 7. fol. 82. col. 1.
 Pœna statuti semper servanda , & tollit pœnam juris . Tom. 2. ibid. num. 8.
 statutoria an possit esse major , quam arbitraria . Tom. 2. ibid. num. 9.
 ordinata in statutis respectu vendentis , an extendatur ad eumentem . Tom. 2. ibid. n. 10.
 ordinata in constitutione *Sancimus* an possit remitti a vicino . Tom. 2. ibid. num. 11. fol. 82. col. 2.
 quæ fisco applicatur , in eis summarie proceditur . Tom. 2. ibid. n. 12.
 imposita promittentibus dimicare armis , eorum controversias , an fisco debeatur . Tom. 2. ibid. num. 13.
 Pœnæ , quæ applicari debent fisco , vel Baroni . Tom. 2. ibid. n. 15.
 Pœna , & res insimul exigi non potest , cum sit duplicata . Tom. 2. in addit. ad 10. not. §. 5. n. 1. fol. 115. col. 1. circa med.
 Pœna vendentium frumenta vitata , & corrupta recensetur . Tom. 1. in addit. ad rubr. n. 12. fol. 15. col. 1.
 Pœna contra receptantes , & non capientes bannitos , & contra Barones , & Officiales in Regno recensetur , & in Statu ecclesiastico . Tom. 1. addit. ad vers. num. 16. in rubr. n. 18. fol. 43. col. 2.
 Pœnæ statutz contra receptantem bannitum , an locum habeat contra receptantem bannitum consanguineum , & affinem , aut filium in Regno . Tom. 1. ibid. num. 19. & num. 21.

Pœna non debetur, ubi non est negligentia, vel culpa. Tom. 1. in addit. ad 6. notab. §. 2. n. 2. fol. 225. col. 2.

Pœna contrahentium in fraudem juris congrui, quæ sit. Tom. 2. Afflict. ad §. 4. n. 2. fol. 45. col. 1. in princ.

Pœna adversus perjurantes quæ sit. Tom. 2. in addit. ad §. 4. ad 6. notab. n. 8. fol. 76. col. 2.

& an pœna ista transmittatur ad heredes. Tom. 2. ibid. n. 10. fol. 77. col. 1.

qui ob observantiam contractus tenentur. Tom. 2. ibid. num. 11.

Pœna duplicata, quando quis puniri potest. Tom. 2. in addit. ad 7. notab. §. 4. n. 10. fol. 80. col. 2. in princ.

una proposita, altera relicta arbitraria, an ipsa major sit. Tom. 2. ibid. n. 13.

duplex pœna exigi an possit, vel non. Tom. 2. ibid. n. 14.

in delictis minor erit imponenda. Tom. 2. ibid. n. 19. fol. 81. col. 1.

Pœna quando minuitur per confessionem. Tom. 2. ibid. n. 20.

minoratur propter senectutem. Tom. 2. in addit. ad §. 4. ad vers. ad id quod Affl. n. 20. fol. 88. col. 2.

& quæ sint pœnæ corrumpentis Judicem. Tom. 2. in addit. ad 3. notab. §. 5. num. 14. fol. 109. col. 2.

Pœnæ sunt ipsarum legum ministri. Tom. 2. in addit. ad vers. sed si fiscus §. 4. num. 5. fol. 83. col. 2.

differentia inter multam, & pœnam. Tom. 2. in addit. ad 5. notab. §. 4. n. 14. fol. 82. col. 2.

Pœnitentia.

Pœnitentia an cadat post renunciationem juris congrui factam. Tom. 1. in addit. 10. notab. §. 1. n. 4. fol. 153. col. 2.

Pœnitentia an detur Judici committenti barratariam. Tom. 2. in addit. ad 3. not. §. 5. n. 13. fol. 107. col. 2.

Pœnitentia in contractibus an habeat locum. Tom. 2. in addit. ad 7. notab. §. 5. n. 1. fol. 138. col. 1.

an locum habeat in donationibus, & quid in contractu permutationis. Tom. 2. ibid. num. 3. & 4.

& an locum habeat in contractibus innominatis. Tom. 2. ibid. n. 5. fol. 138. col. 2.

Populus.

Populo an liceat vendere viam. Tom. 2. Affl. ad §. 9. n. 7. fol. 174. col. 2. & in addit. ad 2. notab. §. 9. n. 7. fol. 186. col. 1.

Populus an sit idem ac Civitas. Tom. 1. in addit. ad notab. 2. §. 1. num. 12. fol. 89. col. 2.

Porticus.

Porticus Ecclesiæ gaudet immunitate. Tom. 2. Affl. in §. 4. n. 14. fol. 50. col. 2. in fin.

Possessio.

Possessio momentanea, quæ dicatur. Tom. 2. Afflict. in §. 9. n. 5. fol. 174. col. 1.

Possessio civilis tantum transfertur per constitutum & precarium; & ut transferatur dominium, quid requiratur. Tom. 1. in addit. ad notab. 6. ad vers. ad tertium quæritur n. 13. fol. 136. col. 2.

Possessio mobilium vilis est, nam facile consumuntur. Tom. 1. in addit. ad 3. notab. §. 1. n. 2. fol. 94. col. 1.

& si eorum appellatione veniat jus patronatus. Tom. 1. in addit. ad 3. notab. §. 1. num. 8. fol. 94. col. 2.

Potentiora.

Potentiora in dubio attendenda. Tom. 2. Afflict. in §. 3. n. 15. fol. 10. col. 2.

Potentiores quid possint, & quas contra eos habeant præsumptiones. Tom. 2. Afflict. in §. 5. n. 4. fol. 102. col. 1.

Potentiores, qui dicantur. Tom. 2. Afflict. ibid. n. 2. fol. 101. col. 2. & n. 6. fol. 102. in fin. & seq. & in addit. ad §. 5. num. 1. fol. 103. col. 1.

qui sibi donare facit, quomodo puniatur. Tom. 2. Afflict. ibid. n. 10. fol. 104. col. 1. non licet eis habere prædia aliena commendata. Tom. 2. in addit. ad §. 5. num. 6. fol. 105. col. 2.

opprimunt inferiores, unde interest ne fiat contractus. Tom. 2. ibid. num. 14. fol. 106. col. 1.

nemo eis parificatur, nisi æqualis. Tom. 2. ibid. num. 15.

Potentia quænam sit. Tom. 2. ibid. num. 21. fol. 107. col. 1.

Potentiores opprimunt pauperes. Tom. 2. in addit. ad §. 5. notab. 4. num. 2. fol. 111. col. 1.

Potentes dicuntur, qui habent multos consanguineos, & amicos. Tom. 2. in addit.

ad 6. notab. §. 5. num. 4. fol. 112. col. 2.
 Potentioribus pares esse non possumus. Tom. 2. ibid. n. 5. fol. 112. col. 2.
 Potentes dicuntur familiares Regis, Clerici, Episcopi, Cardinales, & similes. Tom. 2. ibid. num. 6.
 prohibentur fideiubere, & inhabiles ad conveniendum. Tom. 2. ibid. n. 7.
 Potentes personæ, quæ dicantur. Tom. 2. ibid. num. 1. fol. 112. col. 1.

Præfatio.

Præfationes quam effectum habeant. Tom. 2. Afflict. in §. 4. n. 13. fol. 49. col. 2.
 Præfationes arguunt causam finalem, & dispositionem testatoris. Tom. 2. in addit. ad vers. item si probatur §. 4. num. 2. fol. 71. col. 2.

Prælatio.

Prælatio an etiam in venditionibus rerum fiscalium extenditur. Tom. 1. in addit. ad §. 1. in vers. sed juxta hoc quæro n. 16. fol. 97. col. 2.
 Prælatio an detur emphyteutæ in venditione rei, & quare, & quid inter Dominos primarum, & secundarum causarum. Tom. 1. in addit. ad num. 5. §. 1. num. 41. & 42. fol. 103. col. 2.
 an detur Universitatibus petendo demaniam, referuntur decisiones. Tom. 1. ibid. n. 106. col. 1.
 an detur in locatione rerum, seu in affectu; referuntur decisiones. Tom. 1. ibid. n. 47.
 an competat Universitati, quæ habet jurisdictionem civilem contra aliam Universitatem habentem criminalem. Tom. 1. ibid. n. 50. fol. 106. col. 2.
 * Prælatio an & quando datur colono in prædiis rusticis. Tom. 1. ad rubr. num. 36. fol. 61. col. 1.
 in feudis an concedatur, & cui competat. Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro §. 1. n. 2. & 3. fol. 111. col. 1.
 an de jure communi detur in feudis. Tom. 1. ibid. num. 4.
 an detur agnato in feudis. Tom. 1. ibid. n. 5.
 in quibus feudis datur. Tom. 1. ibid. n. 6.
 datur agnato refuso pretio in vita alienantis. Tom. 1. ibid. num. 7.
 ubi decisiones afferuntur. Tom. 1. ibid. n. 8. fol. 111. col. 2.
 Prælatio in feudo hereditario potissimum admittitur in Regno. Tom. 1. ibid. num. 10.

fol. 120. col. 2. ubi decisiones. ibid. n. 11.
 Prælatio Universitati in tantum conceditur, in quantum id expediat ei; & reteruntur decisiones denegantes prælationem. Tom. 1. in addit. ad 8. notab. §. 1. n. 22. & 23. fol. 145. col. 1. & 2.
 Prælatio an detur agnato proximiori in locatione ad vitam, sicut datur in venditione, afferuntur decisiones. Tom. 1. ibid. n. 13. & 14. fol. 143. col. 2.
 Prælatio in locatione perpetua locum habet, quia transfertur possessio; & decisio refertur. Tom. 1. ibid. n. 15. & 16. fol. 143. col. 2. in fin. & seq.
 Prælatio ex jure præsumta exercetur a domino directo cum emphyteuta, translato dominio in alio. Tom. 1. ibid. num. 25. fol. 146. col. 1.
 Prælatio quando competat domino directo ex dispositione *l. fin. de jure emphyt.* Tom. 1. ibid. n. 27. fol. 146. col. 2. quæ limitatur. ibid. num. 28. & 29.
 Prælatio non habet locum in rebus, in quibus non debetur laudemium. Tom. 1. ibid. n. 39. fol. 147. col. 2.
 an concedatur Domino in affectu. Tom. 1. ibid. num. 44. fol. 148. col. 2.
 Prælatio, quæ conceditur Universitati, non est de jure, & quare fuit introducta. Tom. 1. ibid. n. 46. fol. 149. col. 1.
 Prælatio conceditur ubi majus adfit vinculum. Tom. 2. in addit. ad ult. notab. §. 7. n. 2. fol. 161. col. 2.
 & an detur in datione in solutum. Tom. 2. in addit. ad vers. sed juxta prædicta in §. 3. num. 8. fol. 34. col. 2.
 an detur in venditione rei feudalis sub hasta. Tom. 2. ibid. n. 18. fol. 36. col. 1. in fin.
 an competat Baroni, quando Universitas vult vendere rem aliquam. Tom. 2. ibid. n. 19. fol. 36. col. 2.
 & quando competat, ubi decisio refertur. Tom. 2. ibid. n. 20.

Præoccupatio.

Præoccupatio an militet in venditione rei venditæ jure congrui. Decisiones Magn. Cur. Vicar. & Sacri Reg. Conf. referuntur. Tom. 1. in add. ad §. 1. ad ult. not. n. 4. & 5. fol. 162. col. 1.

Præscriptio.

Præscriptio quo jure currat impedito, &
 H h 2 cu

- cujus impedimenti . Tom. 1. Afflict. in §. 2. n. 26. fol. 187. col. 2.
 juste impedito non currit . Tom. 1. ibid. n. 15. fol. 182. col. 1.
 absenti causa Reipublicæ non currit . Tom. 1. ibid. num. 29. fol. 188. col. 2.
 Præscriptio non currit adversus impeditum . Tom. 1. in addit. ad 6. notab. §. 2. n. 1. fol. 225. col. 2.
 an currat adversus pauperes , & inopes . Tom. 1. ibid. n. 8. fol. 226. col. 1.
 Præscriptio an currat absenti ex causa Reipublicæ , aut alia ad petendum jus retractus : quidve in volente mittere procuratorem , & malitiose mittere renuit . Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad 7. notab. num. 1. fol. 227. col. 1. in fin.
 * Præscriptio servitutis quando non habet locum . Tom. 2. §. 6. n. 5. fol. 148. col. 2.
 * Præscriptiones actionum quando habent locum in Regno . Tom. 2. §. 6. n. 6. ad 11. fol. 148. col. 2. & seqq.

Præsentia .

- Præsentia realis pecuniæ an requiratur in contractibus reemtionis census , ac emtionis . Tom. 1. addit. in vers. ad num. 5. in num. 22. §. 1. fol. 104. col. 1.
 Præsentia an æquiparetur denunciacioni . Tom. 1. Afflict. ad §. 2. num. 13. fol. 181. col. 1.
 Præsentia sola an sufficiat in Constitut. *Sanctimus* . Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad vers. subsequenter num. 9. fol. 212. col. 2.
 Præsens in actu , & tacens sibi præjudicat , & quid in jure protomiseos sit . Tom. 1. ibid. n. 5. & 6.

Præsumere .

- Præsumitur denunciatio per lapsum decennii . Tom. 1. in add. ad §. 2. ad vers. item quæro num. 26. fol. 211. col. 2.

Præventio .

- Præventio quando locum habet inter vicinos : & an militet in venditione rei venditæ jure congrui ; decisiones M. C. V. & S. C. referantur . Tom. 1. in add. ad ult. notab. §. 1. n. 3. 4 & 5. fol. 161. col. 2. & seq.

Pragmatica .

- Pragmatica odia litium , an habeat locum in contractu jurato in causa spoli , & vitæ

militicæ . Tom. 1. in addit. ad vers. ad n. 14. in rubr. n. 23. fol. 38. col. 2.
 & an procedat in bonis Ecclesiasticis ; & an compromissum fieri possit in personam Judicis ordinarii . Tom. 1. ibid. num. eod. fol. 39. col. 1. in princ.

Praxis .

- Praxis , & stilus Curie semper allegari potest ut jus . Tom. 2. addit. ad 3. notab. §. 6. num. 10. fol. 135. col. 1.

Pretium .

- Pretium justum examinare ad Judicem spectat , & quomodo probari possit . Tom. 2. Afflict. in §. 3. n. 17. fol. 183. col. 1. & n. 19. fol. 184. col. 1.
 Pretium justum numquid dicatur quod testator imposuit rei non venditæ . Tom. 1. ibid. n. 20 fol. 184. col. 2.
 Pretium cum ignoratur , quid agendum . Tom. 1. ad vers. sed ulterius num. 19. §. 2. fol. 202. col. 1.
 Pretium ubi non est specificatum , quis contractus sit , & an ibi habeat locum jus protomiseos . Tom. 2. Afflict. in §. 3. n. 24. fol. 14. col. 2.
 Pretium an erit restituendum a venditore rei feudalis absque assensu . Tom. 2. in add. ad 7. notab. §. 4. n. 5. fol. 79. col. 2.
 Pretium quodnam inspicitur præsens , vel præteritum . Tom. 2. ibid. n. 17. fol. 80. col. 2.
 Pretium justum Judicis officio est declarandum . Tom. 2. in addit. ad 10. notab. §. 4. n. 1. fol. 91. col. 1.
 qualiter est declarandum . Tom. 2. ibid. n. 2.
 Pretium justum , quodnam dicatur . Tom. 2. ibid. n. 5. fol. 92. col. 1.
 & quot modis dicatur . Tom. 2. ibid. n. 6.
 plurifariam accipitur . Tom. 2. ibid. n. 7.
 justum pretium est a singulis partibus rei desumendum . Tom. 2. ibid. n. 8.
 Pretium conventum præsumitur justum . Tom. 2. ibid. num. 11.
 Pretium justum præsumitur re vendita . Tom. 2. ibid. n. 12. fol. 92. col. 2.
 Pretii excessus an inducat peccatum & quando . Tom. 1. in addit. ad vers. hic nunc quæro §. 2. n. 4. fol. 223. col. 1.
 * Pretium appretiatum & non appetiandum an sit ad libitum retrahentis solvere attentata Consuetudine Neapolitana . Tom. 1. §. 2.

- §. 2. num. 1. fol. 237. col. 1.
 • Pretium appretandum attendi debet juxta
 valorem tempore latæ sententiæ. Tom. 1.
 ibid. n. 2. fol. 237. col. 1. in fin. & n. 9.
 fol. 239. col. 2.

Primarius.

- Primarius tabulariorum est patritius de Sedi-
 li, ad quem habetur recursus in casu
 gravaminis. Tom. 1. in addit. ad 2. notab.
 §. 2. vers. circa æstimatores num. 2. fol. 221.
 col. 1.

Princeps.

- Princeps potest apponere conditionem in re
 alterius. Tom. 1. Afflict. in rub. n. 10.
 fol. 6. col. 1.
 Princeps ob bonum publicum an auferat
 bona privatorum. Tom. 1. in addit. ad n. 6.
 rub. n. 19. fol. 22. col. 2. in fin.
 quid pro bono pacis solvendo justum pretium
 dominis. Tom. 1. ibid. num. 21. fol. 23.
 col. 1.
 rebus comestibilibus potest stabilire pretium.
 Tom. 1. ibid. n. 22.
 Princeps potest apponere conditionem, quam
 vult, & quid in re alterius; & si pro bo-
 no pacis possit lædere jus tertii. Tom. 1.
 add. vers. ad n. 10. in rubr. n. 17. & 18.
 fol. 31. col. 1.
 & omne quod agit absque subditorum inju-
 ria debet agere. Tom. 1. ibid. num. 19.
 fol. 31. col. 2.
 Principum rescripta sunt intelligenda, ne in-
 ferant præjudicium tertio, & quid in mo-
 dico præjudicio. Tom. 1. in add. ad vers. ad
 n. 12. rubr. n. 2. fol. 33. col. 1.
 Princeps quando possit, vel non, tollere jus
 alteri quæsitum. Tom. 1. ibid. n. 5. fol.
 33. col. 2.
 Princeps potest tempore belli astringere per-
 sonas ecclesiasticas in ejus Regno ad solu-
 tionem onerum militarium de bello pen-
 dentium. Tom. 1. in addit. ad vers. sed
 juxta hoc quærit §. 1. num. 13. fol. 216.
 col. 1.
 Princeps an possit statuere, ut juramentum
 faciat probationem. Tom. 2. in add. ad 4.
 notab. §. 4. num. 31. fol. 65. col. 2.
 Princeps an possit absque remissione partis
 gratiam facere delinquenti, exemplo osten-
 ditur. Tom. 2. in add. ad vers. sed si fi-
 scus §. 3. n. 24. fol. 86. col. 1.
 tam ante, quam post sententiam potest pœnas

- commutare; & componere. Tom. 2. in
 add. ad vers. ad id quod Afflict. §. 4. n. 8.
 fol. 87. col. 2.
 ejus est proprium pœnas irrogare. Tom. 2.
 ibid. num. 9.
 accipit arbitrium a motu cœlesti. Tom. 2.
 ibid. n. 10. fol. 83. col. 1.
 est lex animata in terra. Tom. 2. ibid. n. 11.
 quando potest tollere legem absque cognitio-
 ne causæ. Tom. 2. ibid. n. 12.
 quando potest pœnam minorare. Tom. 2.
 ibid. n. 13.
 habet potestatem revocandi sententiam etiam
 transactam in rem judicatam. Tom. 2.
 ibid. num. 14.
 potest remittere pœnam parti applicandam
 solo motu etiam sine remissione partis.
 Tom. 2. ibid. n. 15. & quando. ibid. n. 16.
 & ob bonum publicum. ibid. n. 17. fol. 88.
 col. 2. & casus referuntur occursi. ibid.
 n. 18. & 19.
 Princeps vult id quod ordo judiciarius ex-
 poscit. Tom. 2. in addit. ad §. 6. notab.
 1. n. 8. fol. 131. col. 2.
 potest legibus derogare, & quare. Tom. 2.
 ibid. num. 9. fol. 171.
 dominus legum, & non morum dicitur.
 Tom. 2. ibid. num. 11.
 in dubio præsumitur velle, quod lex man-
 dat. Tom. 2. ibid. n. 12. fol. 132. col. 1.
 utitur plenaria potestate &c. Tom. 2. ibid.
 num. 13.
 acquisitum per contractum potest alteri de-
 ferre. Tom. 2. in addit. ad 9. notab. §.
 5. num. 2. fol. 87. col. 2.
 in dubio an præsumatur adversus concessio-
 nem factam a Principe. Tom. 2. ibid. n. 3.
 * Principi debet consuli, quando judex non
 potest judicare secundum leges. Tom. 1.
 ad rubr. n. 37. fol. 61. col. 1.

Privilegium.

- Privilegia Doctorum quando competant fi-
 liis eorum, eisque gaudeant; & an ad fi-
 lios bastardos transeant. Tom. 1. in add.
 in vers. ad n. 17. in rubr. n. 18. fol. 47.
 col. 2.
 Privilegium concessum conductoribus fiscali-
 bus extenditur ad Reipublicæ colonos.
 Tom. 1. in addit. ad vers. sed hoc quærit
 n. 15. fol. 97. col. 2.
 Privilegia conquassantur tempore belli. Tom.
 1. in add. ad vers. sed juxta enim quæ-
 ro

- ro in §. 2. num. 4. fol. 215. col. 1.
 Privilegium societatis majus est vicinitatis in petendo rem jure congrui. Tom. 2. Afflict. ad §. 7. num. 2. fol. 152. col. 2.
 Privilegium accidentale est potentius natural. Tom. 2. Afflict. in §. 8. n. 2. fol. 165. col. 2.
 Privilegiis scholasticorum, qui gaudeant. Tom. 1. Afflict. ad rub. n. 3. fol. 4. col. 1.
 Privilegia olim concessa scholaribus an durent si sunt immorigerati, ac mali vicini. Tom. 1. in addit. ad n. 5. ad rubr. n. 11. fol. 19. col. 1.
 Privilegiis, ac prærogativis Civitatis an gaudeant etiam Calalia. Tom. 1. in add. ad 2. notab. §. 1. num. 16. & 17. fol. 89. col. 2.
 & an remissioni sit locus quo ad jurisdictionem. Tom. 1. ibid. n. 18.
 Privilegium mercatorum Venetorum servatur inviolabiliter. Tom. 2. in add. ad 2. not. §. 7. num. 7. fol. 158. col. 2.
 Privilegium concessum a Principe, potest ab eo revocari. Tom. 2. ibid. n. 9. fol. 159. col. 1.
 * Privilegia Doctoratus exterorum non admittuntur in Regno. Tom. 2. §. 8. fol. 168. num. 6. & seqq
 * Privilegium patris onusti ubi extenditur. Tom. 2. ibid. num. 6. fol. 170. col. 1.
 * Privilegium Notarii quibus concedi non potest. Tom. 2. ibid. num. 7. & 8. fol. 170. col. 2.

Probatio.

- Probatio nulla major, quam partis adversæ confessio. Tom. 2. Afflict. ad §. 4. n. 5. fol. 46. col. 1.
 valet per confessionem tantum, quantum per testes. Tom. 2. ibid. n. eod.
 Probatio qualis requiratur in jure congrui, ubi venditor fatetur simulationem, emtor vero non. Tom. 2. Afflict. in §. 4. num. 29. fol. 57. col. 2.
 Probatio per juramentum tunc propria est, quando deferitur per juris dispositionem, aut statuti. Tom. 2. in addit. ad §. 4. notab. n. 8. fol. 63. col. 2.
 simpliciter admissa, an intelligatur secundum juramentum. Tom. 2. ibid. n. 10.
 cum juramento facta quam faciat probationem. Tom. 2. ibid. n. 30. fol. 65. col. 2.
 Probationes requisitæ a jure an admittantur

- per confessionem partis. Tom. 2. ibid. fol. 66. col. 1.
 requisita a jure an adimpleatur per confessionem partis. Tom. 2. ibid. n. 37. fol. 66. col. 1.
 debent esse luce meridiana clariores. Tom. 2. in add. ad vers. 3. probatur fraus, n. 3. §. 4. fol. 69. col. 2.
 Probatio quælibet admittitur ad probandam fraudem, & fictionem. Tom. 2. in addit. ad vers. secundo dico §. 4. n. 5. fol. 68. col. 2.
 Probare idem est per testes, ac per confessionem. Tom. 2. ibid. n. 2. ac per instrumentum. ibid. n. 4.
 Probationes an admittantur adversus juramentum causa evitandi perjurium. Tom. 2. in addit. ad 5. not. §. 4. n. 4. & 5. fol. 74. col. 1. & 2.
 Probatio offerenti deneganda non est. Tom. 2. ibid. n. 8. fol. 74. col. 2.
 Probationes adversus juramentum quare admittantur. Tom. 2. ibid. n. 10. fol. 75. col. 1.
 Probationes debent esse liquidæ in pœnis, ut committantur. Tom. 2. in add. ad vers. ibi si dato juramento n. 5. fol. 94. col. 2.

Procurator.

- Procurator confitens fallum non excusatur, quod tanquam alius dixerit. Tom. 1. Afflict. ad §. 2. n. 14. fol. 181. col. 2.
 Procurator dicitur nuntius. Tom. 1. in addit. ad §. 2. ad vers. item quæro, n. 10. fol. 210. col. 1.
 potest facere denunciationem nomine sui principalis. Tom. 1. ibid. n. 11.
 tenetur ostendere mandatum vicino denunciando. Tom. 1. ibid. n. 12.
 Procurator generalis an teneatur dicere denunciationem talem nomine domini facere, & an possit remittere caducitatem nomine domini. Tom. 1. ibid. n. 15. & 16. fol. 210. col. 2.
 Procurator an mitti debeat in causis & negotiis arduis. Tom. 1. in addit. ad 10. notab. §. 2. n. 5. fol. 210. col. 1.
 quando potest constitui, & in quibus casibus. Tom. 1. ibid. n. 6.
 Procuratorem an mittere valeat, qui cito est reversurus. Tom. 1. ibid. n. 9. fol. 230. col. 2.

Prohibitio.

Prohibitio alienationis jurium feudalium non intelligitur de ea quæ fit in proximioribus. Tom. 1. in add. in vers. ad n. 12. in rubr. 6. fol. 33. col. 2.

Prohibitio alienatione extra familiam, valet alienatio, quæ fit in filiam nuptam extra familiam. Tom. 1. in add. in vers. ad num. 13. rubr. n. 2. fol. 34. col. 2.

quid attenda Consuetudine Neapolitana. Tom. 1. ibid.

Prohibitus alienare prohibetur quoque testari. Tom. 1. ibid. n. 4. fol. 35. col. 1.

Prohibitio facta in odium hæredis, an extendatur ad heredes heredum, si prohibitio sit simplex ad quem gradum extendatur. Tom. 1. ibid. n. 7. fol. 35. col. 2.

Prohibitio alienationis an operetur, si fiat alienatio in ultimum de familia, vel si alienet ultimum de familia, vel in conjunctam personam. Tom. 1. ibid. n. 8.

Prohibitio alienatione an ea censeatur perpetua vel ad modicum tempus, præsertim si prohibitio sit simplex. Tom. 1. ibid. n. 9.

Prohibitio facta uxori ut non relinquat viro, qualiter intelligatur. Tom. 2. in addit. ad §. 4. ad 3. notab. num. 5. fol. 61. col. 2. in fin.

Prohibitus alienare, an possit dominus rei appellari. Tom. 1. in addit. §. 1. in 5. notab. num. 3. fol. 131. col. 1.

Prohibitus alienare in fideicommissum, an poterit alienare in unum de familia, licet remotiorem. Tom. 1. ibid. num. 4.

Prohibitio alienatione an intelligatur prohibita divisio. Tom. 1. ibid. num. 8. fol. 131. col. 2.

Prohibitio alienationis facta minori, an intelligatur facta de stabilibus tantum, & non de mobilibus. Tom. 1. ibid. n. 9.

Prohibitus alienare non censeatur prohibitus locare. Tom. 1. in addit. ad 8. notab. §. 1. num. 19. fol. 144. col. 1. in fin.

Prohibitus alienare rem emphyteuticam non prohibetur commoditatem ipsius rei inalienabilis in alium transferre. Tom. 1. ibid. n. 37. fol. 147. col. 2.

Prohibitus alienare an censeatur prohibitus pignoralare, hypothecare, aut testamentum facere. Tom. 1. in add. ad n. 14. rubr. n. 2. fol. 37. col. 1.

& si prohibitus testari, an etiam codicillari

fit prohibitus. Tom. 1. ibid. n. 4.

Promissio.

Promissio dotis ad arbitrium tertii, an remitti possit, vel sub voluntate promittentis. Tom. 2. in addit. ad vers. ibi prout §. 3. n. 5. fol. 59. col. 1.

Promissiones generales non ligant promittentes, & quæ comprehendunt. Tom. 2. in addit. ad 9. notab. §. 5. num. 1. & 2. fol. 114. col. 1.

Promissio hominis in primo actu verificatur. Tom. 2. ibid. n. 3.

Promissio ligat ad observantiam sub pœna peccati. Tom. 2. ibid. num. 4. fol. 114. col. 2.

Promissio facta personis inhonestis an teneatur. Tom. 2. ibid. num. 5.

simplex absque juramento, vel voto, an teneatur. Tom. 2. ibid. n. 6.

Promissio beneficii trahit hominem ad suam voluntatem. Tom. 2. Afflict. ad §. 5. num. 9. fol. 103. col. 2.

generalis non ligat promittentem. Tom. 2. n. eodem ibid. in fine & seq.

Promittens non movere controversiam, an intelligatur renunciatum omni legum auxilio. Tom. 2. in add. ad ult. notab. §. 5. n. 7. fol. 143. col. 1.

Proœmium.

Proœmium declarat sequentia. Tom. 2. Afflict. in §. 4. n. 13. fol. 50. col. 1.

Propinqui.

Propinquorum, & suorum appellatione, qui continentur. Tom. 2. in addit. ad 2. not. §. 5. fol. 134. col. 1.

Propinqui qui dicuntur. Tom. 2. ibid. n. 6.

Protomiseos.

Protomiseos. jus quid sit, & quo jure introductum & permissum. Tom. 1. Afflict. in rubr. n. 1. fol. 3. col. 2. & n. 6. & 7. fol. 5. col. 1.

Protomiseos. jus locum nunquid habeat in divisione. Tom. 2. Afflict. in §. 3. n. 15. fol. 15. col. 2. vide jus protomiseos & jus congrui.

Provincia.

Provincia quid sit, & quo tempore distinctæ Provinciæ. Tom. 1. Afflict. ad §. 1. num. 2. fol. 68. col. 1.

Pro.

Provinciae in Regno sunt duodecim, quæ Regnum faciunt. Tom. 1. in add. ad 2. notab. in §. 1. n. 9. fol. 89. col. 1.
 Provincia ut dicatur, quæ continere debet. Tom. 1. ibid. n. 20. fol. 89. col. 2.
 an toti provinciae intelligatur imposita collecta quando imponitur Civitati aliisque in locis. Tom. 1. ibid. n. 21. fol. 90. col. 1.

Proximior.

Proximior an possit liberare debitorem rei devolutæ ad dominum ob solutionem non factam. Tom. 1. in add. ad vers. item §. 1. num. 20. fol. 109. col. 2.

Puella.

Puella seducta an teneatur exfractare a convicio. Tom. 1. in add. in vers. ad n. 9. in rubr. n. 24. fol. 27. col. 1.

Purgatio.

Purgatio moræ contractæ in termino dierum triginta an admittatur; & an admittatur ubi dies a lege appositum sunt. Tom. 1. in addit. ad §. 2. n. 20. & 21. fol. 195. col. 1.

Q

Quæ.

Quæ sunt consideranda circa inditia injuriarum, ut puniri debeant injuriantes. Tom. 2. in addit. ad vers. nota differentia §. 3. n. 8. fol. 18. col. 1.

Quæ veniunt appellatione Ecclesiæ. Tom. 2. in addit. ad 2. not. §. 9. num. 2. fol. 185. col. 1.

Quæ, & quot Curie Romæ fuerint. Tom. 1. in addit. ad ult. not. §. ult. n. 9. fol. 190. col. 1. & 2.

Qualitas.

Qualitas delicti ex genere poenarum dicitur. Tom. 2. in addit. ad 6. not. §. 4. num. 18. fol. 77. col. 2.

Quando Judex dicatur committere barattariam. Tom. 2. in addit. ad 3. notab. ad num. 12. fol. 109. col. 2.

Quando quis dicatur habere partem in re communi. Tom. 2. in add. ad 3. not. §. 7. n. 4. fol. 160. col. 1. in fin.

Quandoque quis cogitur tacere non licitum propter necessitatem. Tom. 1. in addit. ad

vers. sed juxta hoc quærit §. 2. num. 33. fol. 219. col. 1.

Quando liceat a contractu discedere an detur repetitio. Tom. 1. in add. ad 3. notab. §. 1. n. 9. fol. 136. col. 1.

Quando, & qualiter remittens injuriam facere debet. Tom. 2. in add. ad vers. sed quid si injuria §. 3. n. 3. fol. 22. col. 1.

& quid si venia petatur ab inimico. Tom. 2. ibid. n. 4.

Qui.

Qui in uno gravatur, in alio relevatur. Tom. 1. in add. ad vers. sed juxta hoc quæro, §. 1. n. 30. fol. 98. col. 2.

Qui addit nihil de novo facit. Tom. 2. in addit. ad 3. not. §. 6. n. 3. fol. 134. col. 2.

Qui concedit revocare potest. Tom. 2. in addit. ad 2. notab. §. 6. num. 8. fol. 159. col. 1.

Quod.

Quod habet in re dominus, vendi non potest absque ejus voluntate. Tom. 1. in add. ad 8. notab. §. 1. n. 26. fol. 146. col. 1. in fin.

quod gratis est faciendum, non debet fieri accepta pecunia. Tom. 2. in add. ad 3. not. §. 5. n. 22. fol. 110. col. 2.

Quod evincitur, in bonis nostris non est. Tom. 2. in add. ad vers. sed juxta petita §. 6. n. 9. fol. 139. col. 2.

Quot.

Quot testes requirantur ad probandam confessionem extrajudicialem. Tom. 2. in addit. ad vers. item §. 4. n. 4. fol. 66. col. 2.

Quot sunt res divisæ, tot sunt venditiones. Tom. 2. in add. ad 4. notab. §. 6. n. 2. fol. 135. col. 2.

R

Ratio.

Ratio sanguinis exculat ab omni fraudis suspicione. Tom. 2. in addit. ad 5. not. §. 5. n. 1. fol. 111. col. 2.

Receptans.

Receptans bannitum per vim, non punitur. Tom. 1. in addit. ad vers. n. 6. in rubr. n. 15. fol. 43. col. 1.

& quid si præ timore. Tom. 1. ibid. n. 22. fol. 44. col. 1.

Receptans bannitum an puniatur poena statuti,

tuti ; nisi probetur scientia banniti. Tom. 1. ibid. n. 16. fol. 43. col. 1.

Recurrere.

Recurrendam an sit ad consuetut. Regionis Tom. 2. in add. ad 3. notab. §. 6. n. 6. fol. 135. col. 1.

Redditus.

Redditus annui inter immobilia continentur, si sint diu duraturi. Tom. 1. Affl. ad §. 1. n. 6. fol. 69. col. 2.

Redditus an sint inspiciendi, vel non in æstimatione rei venditæ. Tom. 1. in add. ad vers. ad id quod §. 2. n. 2. fol. 222. col. 1. circa fin.

Redimere.

Redimendi jus competit socio rei communis. Tom. 2. Afflict. ad §. 1. n. 17. fol. 74. col. 2.

Reemptio.

Reemptio annuorum reddituum an dicatur nova rei acquisitio, vel secunda alienatio. Tom. 1. in add. ad n. 5. §. 1. in n. 24. fol. 104. col. 1.

Refectio.

Refectio an includatur in statuto prohibente ædificare. Tom. 1. in add. ad vers. id quod §. 10. fol. 130. col. 1.

Reficere.

Reficere quid significet. Tom. 1. ibid. n. 9. fol. 130. col. 1.

Regnum.

Regnum Neap. est unica Provincia. Tom. 1. ad vers. ad 2. notab. §. 1. n. 7. fol. 89. col. 1.

dividitur in duodecim Provincias. Tom. 1. ibid. n. 8.

Regressus.

Regressus an detur requisito ad emendum rem congruam, respondentem nolle uti. Tom. 2. in add. ad 7. notab. §. 6. n. 7. fol. 138. col. 2.

Regula.

Regulæ Cancellariæ prohibent fieri subrogationes beneficiorum in personis potentibus. Tom. 2. in add. ad §. 5. vers. ad id circa n. 9. fol. 105. col. 2.

Regula vulgata : Hodie emo & cras dono : simpliciter procedit. Tom. 2. in add. ad 6. not. §. 3. n. 2. fol. 27. col. 1.

Relictum.

Relictum intelligitur revocatum per injuriam testatori factam. Tom. 2. in add. ad 1. not. §. 3. n. 2. fol. 16. col. 2. in fin.

Religiosi.

Religiosi advocare an, & quando possint. Tom. 1. Afflict. in rubr. n. 16. fol. 8. col. 1. in fin.

Religiosi advocare non possunt pro aliis personis. Tom. 1. in add. ad vers. ad n. 16. in rubr. n. 1. fol. 42. col. 1.

possunt tamen in causa propria, vel pro miserabilibus personis, Ecclesia, & consanguineis : & an possint exercere officium procuratoris. Tom. 1. ibid. n. 2. & 3.

quid si consuetudine, vel statuto permittatur Clerico procurare pro Laico, live constituto in sacris sive in minoribus ordinibus. Tom. 1. ibid. n. 4. fol. 42. col. 2.

Religiosus si mortuus sit in hospitale, quo in loco debet sepeliri. Tom. 1. in add. ad rub. in vers. item ratione sanguinis. Tom. 1. ibid. n. 11. fol. 47. col. 1.

* Religiosi non possunt causas patrocinare. Tom. 1. ad rubr. n. 30. fol. 63. col. 1.

* neque exercere munera & dignitates ecclesiasticas extra claustrum, nisi albo Theologorum Collegii Neapolis sint adscripti. Tom. 1. ibid. n. 51. fol. 63. col. 2.

* neque esse excutores testamentarii. Tom. 1. ibid. n. 52 vide Ecclesiastici. Clerici.

Remissio.

Remissio partis an requiratur in viro bonæ famæ. Tom. 2. in add. ad vers. sed si fiscus, §. 4. n. 24. fol. 85. col. 1.

Remissiones faciendæ a quibus personis habendæ, erit intelligendum. Tom. 2. ibid. n. 25. fol. 85. col. 2.

Remissio an requiratur, ubi nulla querela interfuit. Tom. 2. ibid. n. 126.

Remissio delicti an possit fieri in præjudicium Reipublicæ. Tom. 1. ibid. n. 291. fol. 86. col. 1.

Remissio requiritur in compositione faciendæ. Tom. 2. ibid. n. 23. fol. 85. col. 1.

Remittens injuriam an censetur remittere damna & interesse. Tom. 2. in add. ad 4. notab. §. 3. num. 2. fol. 21. col. 1.

Remissio quæ attenditur in compositionibus faciendis, heredis occisi, an consanguineorum. Tom. 1. add. ad vers. ad n. 23. in rubr. n. 5. fol. 54. col. 2.

Renovare.

Renovatio in contractu libellario infra annum petenda . Tom. 1. in addit. ad 7. notab. §. 1. n. 9. fol. 140. col. 1.

Renunciare.

Renunciari an possit jure congrui ab illo , cui competit, nec fuit habita ratio. Tom. 1. in addit. ad 10. notab. §. 2. n. 3. fol. 152. col. 2.

Renunciatio est donatio ; & an requirat insinuationem , si ascendat ad summam quingentorum aureorum . Tom. 1. Afflict. ad §. 1. n. 30. fol. 80. col. 1.

Renunciatio juris congrui facta favore alicujus , an prosit ceteris , quorum interest . Tom. 1. in addit. ad 10. not. §. 2. n. 6. fol. 153. col. 1.

Renunciatio juris congrui quando excludat a jure suo . Tom. 1. ibid. n. 7.

Renunciatio facta a pupillo an debeat auctorizari a tutore . Tom. 1. ibid. n. 8.

Renunciari an possit juri congrui , eo quia introductum est tale jus ob publicam utilitatem . Tom. 1. ibid. n. 9.

Renunciari an possit tacite juri congrui ; & an venit sub generali renunciatione talis renunciatio . Tom. 1. ibid. n. 10.

Renunciatio , ut sit valida , multa requiruntur . Tom. 2. in addit. ad ult. not. §. 6. n. 1. fol. 152. col. 2.

Renunciatum videtur juri protomiseos per lapsum temporis . Tom. 2. ibid. n. 2.

Renunciatio tam tacite , quam expresse fit . Tom. 2. ibid. n. 3.

Renunciatum non censetur nota superveniente causa , similiter ob causam publicæ utilitatis . Tom. 2. ibid. n. 4. & 5. fol. 142. col. 2. & seq.

Renunciari an possit fraudi vel simulationi . Tom. 2. in addit. ad 1. notab. §. 4. fol. 59. col. 1.

Requisita.

Requisita in petitione juris congrui , quæ sint . Tom. 2. in addit. ad 10. notab. §. 6. n. 1. fol. 142. col. 1.

Requisitio.

Requisitio si fieri debeat illis de familia , an

valeat alienatio , requisitis filiabus . Tom. 1. in add. ad n. 13. in rubr. n. 3. fol. 35. col. 1.

Res.

Res emphiteutica si legatur Ecclesiis , an debeat æstimatorio , vel cogi possit dominus directus ad vendendum . Tom. 1. in addit. ad n. 10. in rubr. n. 3. fol. 29. col. 2. & an dominus directus tunc possit petere , quod præferatur . Tom. 2. ibid.

Res si sit communis , vel individua , quando agitur jure congrui , non consideratur , & decisio refertur . Tom. 1. in add. ad 4. notab. num. 1. & 2. §. 1. fol. 127. col. 1. & 2.

Res communis an possit dici mea . Tom. 1. ibid. n. 3. fol. 127. col. 2.

Rei appellatione an intelligatur respectu totius . Tom. 1. ibid. n. 4.

Res stabilis pro arra an dari possit . Tom. 1. in add. ad 3. quæritur §. 1. n. 15. fol. 136. col. 2. in fin. & seq.

Res vendita si fuerit indivisibilis , quid agendum . Tom. 1. in add. ad ult. notab. §. 1. n. 2. fol. 161. col. 2.

Res vendita si commode dividi non potest , stante concursu creditorum proceditur ad venditionem , & in pretio audiuntur , & casus occurfus refertur . Tom. 1. ibid. n. 10. 11. & 12. fol. 162. col. 2. & seq.

Res uxoris dicitur esse viri , & quando . Tom. 1. in add. ad vers. item quæro §. 1. num. 2. fol. 159. col. 2.

Res , domus , & similes datæ in dotem æstimatorio marito locum in eis an habeat retractus , dum non erant datæ ad finem transferendi dominium , & quando hoc procederet . Tom. 1. ibid. n. 4. & 5. fol. 159. col. 2. & seq.

Res minoris pretii venditur majori pretio necessitatis tempore , & aliis exemplis corroboratur . Tom. 1. in add. ad vers. sed juxta hoc quærit §. 2. num. 15. & 16. fol. 216. col. 2.

Res sacræ infringi , & vendi possunt favore præ causæ , & redemptionis captivorum . Tom. 1. ibid. n. 17.

Res prohibetæ possunt alienari tempore necessitatis , prout ex causa alimentorum , præ causæ , & similibus . Tom. 1. ibid. n. 28. fol. 218. col. 1.

Reipublica.

Res Ecclesiæ an possint alienari inconsulto

S. P. Tom. 1. ibid. n. 35. fol. 219. col. 2.

Res data in dotem æstimata an faciat venditionem. Tom. 2. in addit. ad 5. notab. §. 3. n. 1. fol. 23. col. 2.

Res emta ex pecunia dotali, dotalis est. Tom. 2. ibid. num. 10. fol. 25. col. 1.

Res emta ex voluntate mulieris utile ipsi erit. Tom. 2. ibid. n. 11.

Res emta absque voluntate mulieris ex pecunia dotali non est dotalis. Tom. 2. ibid. n. 12. fol. 25. col. 2.

Res quando donatur, si ad donatarium non transit, sed illius possessio remanet penes donantem, fraus præsumitur. Tom. 2. in add. ad 6. notab. §. 3. num. 5. fol. 27. col. 1.

Res, quando datur æstimata, dicitur vendita. Tom. 2. in addit. ad 9. not. §. 3. n. 3. fol. 31. col. 2.

Res communis mea est. Tom. 2. in addit. ad vers. quid in divisione §. 3. n. 5. fol. 41. col. 2.

Res communis alienari potest per fiscum. Tom. 2. ibid. n. 6.

Res urbana trahit rusticam, non tamen e contra. Tom. 1. in addit. ad vers. subsequenter §. 1. n. 2. fol. 126. col. 1.

Rescriptum.

Rescripta Principis non sunt concedenda in injuriam, & præjudicium alterius, quod intellige de injuria maxima, non parva. Tom. 1. in addit. ad n. 12. in rubr. n. 1. fol. 33. col. 1.

Rescriptum Principis auferens jus tertio præsumitur falsum ac suspectum, & contra se habet præsumtionem. Tom. 1. ibid. n. 3. an sit demandandum executioni, si repugnet dispositioni legis, vel præjudicet juri tertio quæsito. Tom. 1. ibid. n. 4.

quid si rescriptum sit ad favorem piæ causæ. Tom. 1. ibid. num. eod. fol. 33. col. 2.

Rescripta Principum non debent in incommodum concedi. Tom. 1. Afflict. in rubr. n. 11. fol. 6. col. 2.

Reservatio.

Reservatio dominii an faciat cessare jus congrui. Tom. 1. in addit. ad 5. notab. §. 1. n. 39. fol. 105. col. 2.

Reipublicæ interest ne oppressiones fiant. Tom. 2. in addit. ad 4. notab. §. 5. n. 3. fol. 111. col. 1.

Reipublica, & fiscus an sit idem. Tom. 2. Afflict. in §. 9. n. 22. fol. 18. col. 2.

Reipublicæ interest delicta puniri. Tom. 2. in add. ad vers. sed si fiscus §. 4. n. 6. fol. 83. col. 2. in fin.

Restitutio.

Restitutio an currat adversus cursum temporis impeditis agere. Tom. 1. in addit. ad 6. notab. §. 2. num. 4. fol. 225. col. 2. in fin.

Restitutio an detur minori adversus præscriptionem juris congrui, lapso tempore. Tom. 1. in addit. ad 9. notab. §. 2. num. 1. fol. 228. col. 2.

Restitutio adversus tempus præfixum in constitutione *Sancimus*, an detur post majorem ætatem. Tom. 1. ibid. num. 2. fol. 228. col. 2. in fin. & seq.

an competat habenti tutorem, vel curatorem non oppositores, vel petentes jus congrui. Tom. 1. ibid. n. 3. fol. 229. col. 1.

an detur adversus tempus decursum pacti de retrovendendo, & quid adversus centenarium minoribus, & similibus. Tom. 1. ibid. num. 4.

an competat ignorantibus, ut non currat tempus datum pro retractu. Tom. 1. in addit. ad 10. notab. §. 2. num. 3. fol. 230. col. 1.

an detur minoribus adversus negligentiam tutorum. Tom. 1. ibid. n. 2. fol. 229. col. 2.

Restitui an debet absens malitiose. Tom. 1. in add. ad 7. notab. §. 2. num. 3. fol. 227. col. 2.

Retractus.

Retractus an detur alienata re inter proximiores. Tom. 1. in addit. ad vers. ad n. 13. in rubr. n. 11. fol. 36. col. 1.

Retractus in concessione emphyteusis an procedat de jure consuetudinario. Tom. 1. in addit. ad vers. item num. 7. §. 1. num. 17. fol. 109. col. 1. & 2.

Retractus non datur ubi non est pretium. Tom. 2. in add. ad 10. notab. §. 3. n. 4. fol. 40. col. 2.

Retractus an detur contra evincentem. Tom.

2. in addit. ad §. 6. ad vers. sed juxta prædicta n. 3. fol. 139. col. 1.

non conceditur vicino nisi perfecta alienatione. Tom. 2. ibid. n. 4. fol. 139. col. 2.

an detur contra emtorem possessorem. Tom. 2. ibid. num. 8.

non conceditur aliis, nisi contra emtorem, possessoremque rei. Tom. 2. ibid. n. 10.

an habeat locum in subhastatione facta a Judice. Tom. 2. ibid. n. 13. fol. 140. col. 2.

an locum habeat in venditione conditionali. Tom. 2. ibid. n. 14.

an habeat locum in permutatione. Tom. 2. in addit. ad 9. notab. §. 3. n. 1. pag. 31. col. 1.

an detur existente via in medio. Tom. 2. in addit. ad 1. notab. §. ult. n. 17. fol. 184. col. 1.

Retrahens rem venditam jure congrui ante neatur ostendere dominium, vel possessionem. Tom. 1. in addit. ad 6. notab. §. 4. num. 7. fol. 134. col. 2.

Retrahens an teneatur habitare domum, quæ est prope ejus vicinum. Tom. 1. in add. ad vers. item quæro num. 36. §. 2. num. 2. fol. 156. col. 1.

Reus.

Reus dimissus sub juramento redeundi ad carceres, non redeundo an sit perjurus. Tom. 2. in addit. ad 11. notab. §. 4. n. 4. fol. 93. col. 2.

Rex.

Regis filius an nuncupari possit antequam ejus pater Regnum sit affecutus. Tom. 1. in addit. in vers. item regulariter, in rubr. n. 7. fol. 51. col. 2.

Rex an possit revocare demanum, & si vassalli possint se redimere, remissive. Tom. 1. in addit. ad n. 5. vers. item §. 1. n. 49. fol. 106. col. 2.

Rex solus facit gratiam post sententiam. Tom. 1. in addit. ad vers. sed si fiscus §. 4. n. 18. fol. 84. col. 2.

Rex tempore belli astringit feudatarios ad solvendum collecta. Tom. 1. in addit. ad vers. sed juxta hoc num. 3. §. 2. fol. 215. col. 1.

Rigor.

Rigor si adest, & æquitas, non receditur ab æquitate, quamvis rigor sit in postrema opinione. Tom. 1. in addit. ad n. 7. rubr. num. 5. fol. 24. col. 1.

Ritus.

Rit. Curiae Archiep. Neap. 22. an per eum censentur approbatæ Consuetudines Neapolitanæ. Tom. 1. addit. ad vers. item quæro an si clericus §. 1. n. 5. fol. 124. col. 2. Secus extra diocesim. ibid. num. 7. fol. 125. col. 1. *Vide novam addit. ibi.*

S

Sacerdos.

Sacerdos emens domum de pecunia legata promissis celebrandis, an convenitur jure congrui. Tom. 1. in addit. ad vers. an si clericus in §. 1. n. 8. fol. 125. col. 1.

Salarium.

Salarium patrocinii, & procuratoris censetur remissum ratione consanguinitatis. Tom. 1. in addit. ad vers. ad num. 16. in rubr. n. 24. fol. 44. col. 1.

Sanctio.

Sanctiones Imperatoris, qua ratione servari debeant, & leges Dei dici possint. Tom. 1. in addit. ad num. 7. in rubr. num. 2. fol. 23. col. 2.

Sanctio canonica violata libertatem lædit. Tom. 2. Afflict. in §. 9. num. 16. fol. 178. col. 2.

Sanguinis.

Sanguinis ordo, & conjunctio quibus casibus consideretur, & quibus non. Tom. 1. Afflict. in rubr. n. 4. fol. 4. col. 1. & 2. & num. 9. fol. 5. col. 2. & num. 12. fol. 6. col. 2. & num. 13. fol. 7. col. 1.

Sanguinis ratione plura permittuntur, quæ alias non permitterentur. Tom. 1. in addit. ad vers. ad num. 16. in rubr. num. 13. fol. 43. col. 1.

San-

Sanguinis ratio excusat, ut donatio non videatur facta in potentiores. Tom. 2. Affl. in §. 5. num. 5. fol. 102. col. 2.

Sanguinis conjunctio tollit sinistram suspicionem. Tom. 2. in addit. ad 5. notab. §. 5. n. 3. fol. 111. col. 2.

Sanguinis favore multa permittuntur, quæ alias non permetterentur. Tom. 2. ibid. num. 4. fol. 112. col. 1.

Sanguine propior est in jure potior. Tom. 2. Afflict. in §. 7. n. 7. fol. 154. col. 1.

Scientia.

Scientia præsumitur circa facta vicinorum; & quando secus. Tom. 1. in addit. ad vers. ad n. 9. in rubr. n. 1. fol. 26. col. 2.

Scientia petenti est edocenda. Tom. 1. Afflict. in præf. num. 4. fol. 2.

Scientia, & patientia adversarii an exigantur in acquirenda possessione mobilium. Tom. 1. in addit. ad vers. ad num. 5. §. 1. n. 16. fol. 103. col. 2.

Scientia nunquid requisita in jure congrui, & qualis. Tom. 1. Afflict. in §. 2. num. 3. fol. 176. col. 1. & n. 6. fol. 177. col. 2.

Scientia facti duplex est, & qualiter probetur. Tom. 1. ibid. n. 5. fol. 177. col. 1.

Scientia in edicto Prætoris quomodo intelligenda. Tom. 1. ibid. n. 8. fol. 178. col. 2.

Scientia sola petenti jus protomiseos an sufficiat. Tom. 1. in addit. ad §. 2. n. 7. fol. 194. col. 1.

Scientia debet antecedere terminum ad inducendam scientiam. Tom. 1. ibid. num. 30. fol. 196. col. 2.

Scientia sola an sufficiat absque denunciatione. Tom. 1. ibid. n. 34. fol. 197. col. 1. qualis requiritur ad constituendum in mora vicinum. Tom. 1. ibid. n. 35.

Scientia venditionis rei sufficit pro cursu temporis, & qualitatibus. Tom. 1. in addit. ad vers. sed ulterius §. 2. num. 1. fol. 199. col. 1.

Scientia, ac notitia generalis venditionis facta sufficit, & deinde qualitates omnes, & conventiones scire. Tom. 1. ibid. n. 5. fol. 199. in fin. & seq.

Scientia generalis an, & quando sufficiat in contractibus gestis, & declaratur qualiter procedat. Tom. 1. ibid. num. 6. & 7. fol. 200. col. 1.

Scientia certa specifica cum cunctis qualitatibus esse debet in venditione rei pro consequutione juris protomiseos. Tom. 1. ibid. num. 8.

Scientia certa esse debet in retractu. Tom. 1. ibid. n. 24. fol. 202. col. 2.

Scientia facti duplex est. Tom. 1. addit. ad vers. sed juxta quæro §. 2. num. 1. fol. 201. col. 1.

Scientia infallibilis quæ sit. Tom. 1. ibid. num. 2.

Scientia præsumta potest capi multis modis. Tom. 1. ibid. n. 8. fol. 204. col. 1.

Scientia duplex est. Tom. 1. ibid. n. 9.

Scientia imperfecta quæ sit. Tom. 1. ibid. num. 10.

Scientia ab ignorantia quando distinguatur. Tom. 1. ibid. num. 11.

Scientia nisi probeatur, semper præsumitur ignorantia. Tom. 1. ibid. num. 12. fol. 204. col. 2.

Scientia an dicatur probatio sufficiens. Tom. 1. ibid. num. 13.

Scientia semper pro vera, & non ficta, & præsumta accipienda. Tom. 1. in addit. ad vers. sed stat dubium §. 2. n. 2. fol. 205. col. 1.

Scientia vera procedit a denunciatione. Tom. 1. ibid. num. 3.

Scientia procuratoris an noceat Domino. Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro §. n. 9. fol. 210. col. 1.

Scientia non ad hominum delectationem, sed ad Dei laudem prædicanda. Tom. 1. Affl. in præf. num. 3. fol. 2.

Scholaris.

Scholaris an possit citari in studio. Tom. 1. in addit. ad vers. & quoniam supra §. 2. n. 6. fol. 207. col. 1.

Scholaris domum prope Doctorem conducent, quo gaudeat privilegio. Tom. 1. Affl. in rubr. num. 2. fol. 4. col. 1.

Scholares in Civitate Neapol. permittuntur habitare in locis assignatis. Tom. 1. in addit. ad vers. ad num. 3. in rubr. num. 2. fol. 18. col. 2.

habentur pro personis miserabilibus. Tom. 1. ibid. num. 3.

expellendi non sunt. Tom. 1. ibid. num. 4. fol. 19. col. 1.

durante eodem studio plura eis privilegia conferuntur. Tom. 1. ibid. n. 5.

quid in scolaribus exteris, aut calalium Civitatis. Tom. 1. ibid. n. 6. & 7.

quid si habitent simul cum Neapolitanis, vel solvant pensionem infimul. Tom. 1. ibid. num. 7.

si sint immorigerati, eorum privilegia auferuntur. Tom. 1. ibid. n. 11.

Scholasticus in scholis ridens potest expelli tamquam silentii turbator. Tom. 1. Affl. in præfat. num. 5. fol. 2.

Scholastici omisiss regulis ad singulares casus attendentes taxantur; & qui hujus causa sunt. Tom. 1. ibid. n. 2.

Scire.

Scire rem simpliciter venditam esse non tantum sufficit, ignotis qualitatibus contractus. Tom. 1. in addit. ad vers. sed ulterius §. 2. n. 4. fol. 199. col. 2.

Scriptura.

Scriptura requiritur in contractu emphyteusis, secus in libellario. Tom. 1. in addit. ad 7. notab. §. 1. n. 2. & 3. fol. 139. col. 2.

Secretarius.

Secretario Regni, vel S. C. Magistris actorum, ac Scribis a mandatis, quæ negotiationes prohibeantur; & Regiis Thesaurariis, aliisque Officialibus. Tom. 1. in addit. ad vers. ad n. 15. ad rubr. num. 3. & 8. fol. 40. col. 1. & 2.

Securitas.

Securitas data patri intelligitur data filio. Tom. 1. Afflict. in rubr. num. 19. fol. 9. col. 2.

Semel.

Semel actum facere quibus in casibus in iure locum habet. Tom. 1. Afflict. ad §. 2. num. 12. fol. 180. col. 2.

Sententia.

Sententia an requiratur ad annullandum contractum irritum ob simulationem, ac frau-

dem. Tom. 2. in addit. ad vers. sed quæro §. 4. n. 1. fol. 92. col. 2.

Sententiæ tot sunt, quot & res. Tom. 2. in addit. ad 4. notab. §. 6. num. 3. fol. 135. col. 2. in fine.

Sepulcrum.

Sepulcrorum jura, & impensæ faciendæ in funeralibus, remissive. Tom. 1. in addit. ad vers. item ratione sanguinis ad n. 17. in rubr. n. 2. fol. 46. col. 1.

Sepulcrorum species quot sint, & eorum jus an transeat ad heredes. Tom. 1. ibid. & sub num. 11. fol. 47. col. 1. an ad consanguineos, licet non sint heredes, vel pertineat ad eos, qui sunt de familia, si nullus adsit heres. ibid. num. 7. fol. 46. col. 2.

Sepulcri jus non transit ad fideicommissarium restituta hereditate, & an ad successores in majoratus, fiscum emptoremque totius hereditatis. Tom. 1. ibid. n. 8.

Sepulcrum quando est familiare, qui possint in eo sepeliri. Tom. 2. ibid. n. 12. fol. 47. col. 1.

Sepultura.

Sepulturæ electio an possit fieri per pactum, ita ut non sit simonia. Tom. 1. in addit. ad rubr. in vers. item ratione n. 4. fol. 46. col. 1.

Sepulturæ jus multum pender ab administratione Sacramentorum. Tom. 1. ibid. n. 10. fol. 46. col. 2.

eius electio potest fieri etiam tacite. Tom. 1. ibid.

Sepeliendi onus an spectet ad legitimos cognatos, vel ad donatarium defuncti. Tom. 1. ibid. n. 9.

& quid de expensis funeralium faciendis. Tom. 1. ibid.

Sepulturæ ad probandum electionem, sufficiunt testes singulares, diversimode dependentes. Tom. 1. ibid. n. 13. fol. 47. col. 1.

Simplex

Simplex dicitur, qui suasionibus credit. Tom. 2. Afflict. in §. 5. n. 9. fol. 103. col. 2.

Simulatio

Simulatio instrumenti potest per testes pro-

bari; & quando fallit; & quot testes requirantur. Tom. 2. Afflict. in §. 4. n. 8. & 9. fol. 47. col. 1. & 2.

Simulatio quando fit, quando probetur, & quando æquiparetur cum fraude. Tom. 2. in addit. ad 1. notab. §. 4. n. 14. fol. 59. col. 2.

Simulatio quando fit probanda in scriptis. Tom. 2. ad vers. secundo dico §. 4. n. 3. fol. 63. col. 2.

Simulatio per testes probari an possit contra instrumentum. Tom. 2. ibid. n. 6.

Simulationes probantur & præsumuntur in contractibus stante pacto, ut expensæ solvantur per venditorem, quando ex statuto erint solvendæ. Tom. 2. in addit. ad vers. 3. probatur fraus §. 4. ibid. n. 4. fol. 69. col. 2.

Simulatio quomodo detegenda in contractu. Tom. 2. ibid. num. 6.

Simulatio arguitur favore vicinorum. Tom. 2. ibid. n. 7. fol. 70. col. 1.

Socius.

Socius an teneatur confocium requirere in locatione rei communis. Tom. 1. in addit. ad n. 2. in rubr. n. 8. fol. 18. col. 1.

Socius an possit reficere domum invito socio. Tom. 1. in add. ad vers. ad id quod §. 1. n. 1. fol. 128. col. 2.

Socius post divisionem rei communis potest compellere socium ad contribuendum in expensis, & sic de similibus. Tom. 1. ibid. num. 2.

si non contribuit in refectione partis per lapsum temporis præfixi, privatur dominio illius. Tom. 1. ibid. n. 4. fol. 119. col. 1.

Socius seu consors præfertur vicino in jure congrui, & ita decisum. Tom. 2. in addit. ad vers. sed juxta prædicta, §. 3. n. 15. & 16. fol. 36. col. 1.

Solutio.

Solutio præsumitur facta per chirographi redhibitionem. Tom. 2. in add. ad vers. ad n. 23. in rubr. num. 1. fol. 54. col. 1. in fin.

Solutio particularis multa incommoda inferre potest. Tom. 2. Afflict. in §. 6. n. 5. fol. 123. col. 2.

Sors.

Sors quot modis capiatur. Tom. 1. Afflict.

ad §. 1. sub n. 45. fol. 86. col. 1.

Sortilegia.

Sortilegia an sint prohibita. Tom. 1. in add. ad versitatem pone §. 1. num. 2. fol. 105. col. 1. in princ.

Speculari.

Speculari quilibet ea debet, quæ ad suum pertinet officium. Tom. 1. Afflict. in præfat. n. 1. fol. 1.

Statutum.

Statutum corrigens jus commune an sit ampliandum, vel restringendum. Tom. 1. in add. ad n. 8. in rubr. num. 7. fol. 25. col. 2.

Statutum valet, ut vicini teneantur ad penam delicti commissi per propinquos. Tom. 1. in addit. ad n. 9. in rubr. fol. 27. col. 1.

an valeat, ut causæ compromittantur per vicinos. Tom. 1. ibid. n. 14.

Statutum loquens de iudiciis an habeat locum in arbitris. Tom. 1. in addit. ad vers. ad n. 14. in rubr. n. 20. fol. 38. col. 2.

Statutum si dicat, ut nemo faciat mercaturas victualium, non comprehenditur vendentem victualia collecta in ejus agro. Tom. 1. in addit. ad vers. ad n. 15. rubr. in n. 9. fol. 40. col. 2.

Statutum prohibens libertatem emendi, & vendendi est nullum. Tom. 1. in addit. ad rubr. n. 3. in principio fol. 14. col. 1. est restringendum, quia stricti juris. Tom. 1. ibid.

Statutum prohibens vendi in extraneos est contra publicam utilitatem. Tom. 1. ibid. n. eod.

Statutum si dicat, ut nemo loquatur cum excommunicato sub pena excommunicationis, an locum habeat respectu excommunicationis sub conditione. Tom. 1. in add. ad vers. item ratione sanguinis ad n. 17. in rubr. n. 19. fol. 48. col. 1.

Statuto dictante, ut nemo, posset esse Syndicus, nisi teneat mille in bonis, an habens patrem, qui habet mille, possit esse. Tom. 1. in addit. ad vers. item regulariter ad n. 18. in rubr. n. 5. fol. 51. col. 1.

- Statuta laicorum an ligent clericos . Tom. 1. in addit. ad vers. ad quæstionem §. 1. n. 2. fol. 91. col. 1.
- Statutum juris congrui an liget personas ecclesiasticas etiam consuetudine existente in contrarium . Tom. 1. ibid. num. 3.
- Statutum ne frumentum extrahatur a Civitate an comprehendat personas ecclesiasticas . Tom. 1. ibid. n. 4.
- Statutum laicale quando ligat Clericos , & quando non . Tom. 1. ibid. n. 14. fol. 92. col. 2.
- Statutum exclusivum sœminarum an clericis prodest vel non , remissive . Tom. 1. ibid. n. 17.
- Statutum mandans lucrari de re immobili , an procedat in pecunia perventa ab ea . Tom. 1. in addit. ad 3. notab. §. 1. n. 7. fol. 94. col. 2.
- Statutum præfigens tempus venditionis rerum , ut detur prælatio , an intelligatur de temporibus juxta Constit. Tom. 1. in addit. ad n. 5. §. 1. in n. 31. fol. 105. col. 1.
- Statutum loquens de alienatione an comprehendat permutationem . Tom. 1. in addit. ad 5. notab. §. 1. num. 2. fol. 131. col. 1.
- Statutum dictans , ut arra exigatur , per ejus dationem contractus perfectus redditur . Tom. 1. in addit. ad vers. ad tertium quæritur , §. 1. num. 8. fol. 136. col. 1.
- Statuta loquentia de feudis , an extendantur ad feuda sita extra Civitatem Neap. Tom. 1. in addit. ad vers. item pone §. 1. n. 3. fol. 137. col. 2.
- Statutum loquens in venditione , militat in locatione . Tom. 1. in addit. ad 8. notab. §. 1. n. 42. fol. 143. col. 2.
- Statutum mandans contractum celebrare sub certa forma , ea omissa corrumpit . Tom. 1. in addit. ad 9. not. §. 1. num. 5. fol. 150. col. 2. in fin.
- Statuto stante , quod filii nobilium præferantur in aliquo privilegio , an includat bastardos , & si teneat talis dispositio invitis cognatis . Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro §. 1. num. 12. fol. 154. col. 2.
- Statuto stante , quod nemo vocetur ad officium , nisi centum possideat , an dos comprehendatur in ipsis centum , ut etiam docenseatur obligata . Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro , §. 1. num. 7. fol. 160. col. 1.
- Statutum loquens de scientia non verificatur in scientia ficta . Tom. 1. Affl. in §. 2. n. 7. fol. 178. col. 1.
- Statuto stante , ut non sit locus retractui post mensem facta venditione , computato mense a die quo fuit fama in convicinio de venditione , an vigeat data fama , ignorato rei pretio una cum qualitatibus . Tom. 1. in addit. ad vers. sed ulterius , §. 2. n. 12. fol. 201. col. 1.
- Statutum loquens de probatione intelligitur de probatione vera . Tom. 1. in addit. ad vers. sed stat dubium , §. 2. num. 5. fol. 205. col. 2.
- Statutum circa contractus an comprehendat donationem . Tom. 2. in addit. ad 7. notab. §. 3. n. 2. fol. 30. col. 2.
- Statutum strictè erit intelligendum . Tom. 2. in addit. ad 8. notab. §. 3. n. 1. fol. 30. col. 1. circa fin.
- Statutum loquens de contractu non trahitur ad ultimas voluntates . Tom. 2. ibid. n. 3. fol. 30. col. 2.
- Statutum disponens , ut stetur juramento alicujus , si contrarium probetur , an illi standum erit . Tom. 2. in addit. ad 5. notab. §. 4. n. 7. fol. 74. col. 2.
- Statutum dictans , pœnam partim fisco , & partim accusatori dandam , an tota fisco applicetur . Tom. 2. in addit. ad 8. not. §. 4. num. 6. fol. 82. col. 1.
- Statutum prohibens ædificare non intelligitur de domuncula . Tom. 2. in addit. ad vers. sed iterum quæro , §. 6. num. 3. fol. 136. col. 2.
- Statuto dictante , ut terminus currat contra absentem , an amplectatur absentiam cum ignorantia . Tom. 2. in addit. ad 5. notab. §. 6. n. 5. & 6. fol. 137. col. 2.
- Statutum loquens de scientia non verificatur in scientia ficta , sic loquens de casu ficto non trahitur ad verum . Tom. 1. Affl. in §. 2. n. 7. fol. 178. col. 1.
- Statutum loquens quod de pretio solvatur gabella , de quo , & qualiter intelligatur . Tom. 2. in addit. ad vers. item quæro §. 6. num. 1. fol. 140. col. 1.
- Statutum laicorum an comprehendat Clericos . Tom. 2. Affl. in §. 9. num. 18. fol. 179. col. 1.

Statutum loquens de via, de qua intelligatur. Tom. 2. in add. ad §. 9. ad 1. not. n. 5. fol. 182. col. 2.

Statuta prohibentia extractiones extra dominium num ligent. Tom. 2. in add. ad 2. not. n. 24. in §. ult. fol. 188. col. 2.

Statuta, ac Bullæ Pontificiæ, an habeant locum in venditione necessaria. Tom. 1. in add. ad vers. item quæro n. 8. in §. 1. n. 7. fol. 123. col. 1.

Stauritarii.

Stauritarii nunquid teneantur ad decimam. Tom. 1. Afflict. in §. 1. n. 13. fol. 72. col. 2.

Stipulatio.

Stipulatio sola cum constituto & precario an sufficiat ad corroborandum contractum, & adducuntur decisiones. Tom. 1. in addit. in vers. ad 3. quæritur §. 1. n. 11. & 12. fol. 136. col. 1. & 2.

Subhastatio.

Subhastatio per Judicis decretum exceptionem deceptionis dimidiæ excludit. Tom. 1. Afflict. in §. 2. sub n. 18. fol. 184. col. 1.

Subtilitas.

Subtilitates juris, quibus DD. nonnunquam laborant ad ostentationem, inanes dicuntur. Tom. 1. Afflict. in præfatione n. 2. fol. 2. Subtilitas non prodest eloquentibus, si non percipit intellectus audientis. Tom. 1. ibid. n. 4. fol. 2.

Suburbia.

Suburbia & districtus an contineant recomendatos, & consederatos. Tom. 1. in addit. ad 2. notab. §. 1. n. 4. fol. 89. col. 1.

Sufficere.

Sufficit retrahere volentibus, ut res penes tertium reperiatur possessorem ad exercendum retractum. Tom. 1. in add. ad vers. sed ulterius §. 2. n. 2. fol. 202. col. 1.

Tom. II.

Surripieus.

Surripieus pecuniam publicam, qua pœna puniatur; ubi casus deciditur. Tom. 2. in addit. ad §. 9. ad 1. notab. n. 11. fol. 183. col. 1.

Suspectio.

Suspectus de fuga non admittitur ad juratoriam cautionem. Tom. 2. in addit. ad 4. notab. §. 4. n. 14. fol. 64. col. 1.

Suspectio an cesset, quando Officialis effect pari gradu conjunctus utrique parti litiganti. Tom. 1. in addit. in verticul. ad n. 20. in rubr. n. 1. fol. 52. col. 1.

Suspectio quid sit, & in quibus differat a præsumptione remissive. Tom. 1. in add. ad vers. sed juxta hoc quæro §. 2. n. 5. fol. 203. col. 2.

Suspectio fraudis in contractibus conjunctorum cessat. Tom. 2. in add. ad vers. item præsumitur §. 4. n. 4. fol. 72. col. 2.

in datione in solutum an detur. Tom. 2. ibid. n. 1. fol. 72. col. 1.

* **Suspectio** scribæ quomodo allegatur. Tom. 2. §. 4. n. 3. fol. 95. col. 1.

* quando non habet locum. Tom. 2. ibid. n. 4. ad 7.

T

Tabularius.

Tabularii resident in S. C. in certo loco segregato a Jurisperitis, & sunt numero 40. & unus eligitur post mortem alterius. Tom. 1. in ad vers. circa æstimatores §. 2. n. 1. fol. 221. col. 1. *vide ibi novam additionem.*

Tabularii nomen unde sumtum. Tom. 1. ibid. n. 3.

Tabularii dicuntur etiam qui ad fiscalem pecuniam exigendam destinantur. Tom. 1. ibid. n. 6.

Tabellarii, qui vere dicuntur. ibid. n. 7.

* **Tabulariorum** hodiernus numerus. Tom. 1. §. 2. n. 8. fol. 239. col. 2.

Tacens.

Tacens licet sit prælens, an sibi præjudicet. Tom. 1. in addit. ad vers. subsequenter
K k §. 2.

§. 2. num. 8. fol. 212. col. 2.

Taciturnitas.

Taciturnitas quando inducat consensum, & quid in præjudicialibus. Tom. 1. in add. ad vers. ad n. 23. in rubr. n. 3. fol. 54. col. 2.

Taciturnitas per præsentiam an habeatur pro consensu. Tom. 1. ibid. n. 4.

Tempus.

Tempora non currunt nisi subsequuta alienatione, ratificatione, & consensu veri domini. Tom. 1. in addit. ad §. 2. n. 37. fol. 197. col. 2.

Tempora ordinata per statutum non currunt adversus eum, qui jus suum non potest in judicio deducere. Tom. 1. in addit. ad 6. notab. §. 2. n. 3. fol. 225. col. 2.

Tempus petendi jus congrui a quo die incipiat currere. Tom. 1. in addit. ad 9. not. §. 2. n. 5. fol. 229. col. 1.

Temporis modicitas quid operetur. Tom. 2. Afflict. in §. 4. sub n. 12. fol. 49. col. 2. & n. 16. fol. 51. col. 1.

Tempus datum ad retrahendum interpellat. Tom. 2. in addit. ad 3. notab. §. 6. n. 1. fol. 134. col. 2.

Tempus petendi jus protomiseos a quo die incipiat secundum Constitutionem Græcam, & Latinam. Tom. 2. ibid. n. 2.

Tempus modicum quando dicatur. Tom. 2. in addit. ad vers. sed iterum quæro, §. 6. n. 4. fol. 136. col. 2.

Tempus datum circa actionem redhibitoriam, est utile. Tom. 1. in add. vers. ad §. 2. n. 14. fol. 194. col. 2.

Tempus assignandum ab Ordinario Superiori Regulari circa puniendum delinquentem Religiosum quid sit. Tom. 1. ibid. n. 15.

Tempus apponendum in literis citatoriis quantum esse debet. Tom. 1. ibidem n. 16.

Tempus ad colligendum sarcinulas exulanti quodnam sit. Tom. 1. ibid. n. 17.

Tempus adjectum in venditione conditionali quando currit. Tom. 1. ibid. num. 28. fol. 196. col. 2.

Tempus constitutum per Constitutionem ac Consuetudinem Neapolitanam, an currat, si a non domino res vendatur. Tom. 1. ibid. n. 36. fol. 197. col. 1.

Tempus dierum 30. non currit, nisi facta prius denunciatione. Tom. 1. ibid. n. 39. fol. 198. col. 1.

Tempus non currit existente contractu venditionis simulato. Tom. 1. in add. ad vers. sed ulterius §. 2. n. 3. fol. 199. col. 2.

Tempus decem dierum datum ad appellandum quando currat. Tom. 1. ibid. n. 10. fol. 200. col. 2.

Tempus quatuor mensium, ut currat vicino, debet certiorari. Tom. 1. ibid. n. 11.

Tempus petendi congruum, ut labatur, scientia exigitur, alias ad agentem onus probandi de sua iusta, & vera ignorantia spectat. Tom. 1. in add. ad vers. sed stat dubium, §. 2. n. 4. fol. 205. col. 1.

Tempus est quod inducit præsumtionem. Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro, §. 2. n. 27. fol. 111. col. 2.

Tempus est in consideratione habendum in æstimatione rei retrahendæ. Tom. 1. in addit. ad vers. circa tempus §. 2. num. 1. fol. 222. col. 1. in princ.

Tempus contractus an debeat attendi circa rei æstimationem. Tom. 1. ibid. n. 2.

Tempus quodnam attenditur in retractu in jure congrui per Consuet. Neap. & an tempus petitionis. Tom. 1. ibid. n. 3.

Tempus facti appetitii attenditur circa æstimationem rei retrahendæ tempore executionis sententiæ latæ, non autem petitionis, & sic decisum. Tom. 1. in addit. ad vers. hic nunc quæro §. 2. num. 1. fol. 222. col. 2.

Tempore penuriæ potest cogi quis ad vendendum, habita fide de pretio. Tom. 1. in addit. ad rubr. num. 7. fol. 14. col. 2. circa fin.

Tempus an currat vicino in petendo jus congrui, vel requiratur scientia, aut denuntiatio, & an tempus utile, vel continuum. Tom. 1. in addit. ad n. 5. notab. 1. §. 1. n. 29. & 50. fol. 104. col. 2.

Tempus petendi demanum est statutum ex regia Pragmatica, sed an coarctari possit, & quid observatum fuit. Tom. 1. ibid. num. 46. fol. 106. col. 1.

Tempus petendi jus congrui, quando incipiat currere. Tom. 1. in addit. ad vers. item §. 1. n. 22. fol. 110. col. 1.

Tempus an currat vicino, quando adesset pactum redimendi. Tom. 2. ibid. n. 23.

Tem-

Tempus a lege præfixum est peremptorium .

Tom. 1. ibid. n. 25.

Tempus datum ad petendum retractum, seu prælationem in feudis est annus, & dies; & quid in minore, a quo die incipit currere . Tom. 1. in addit. ad vers. quæro §. 1. num. 13. & 14. fol. 121. col. 2.

& in extraneo emtore est tempus 30. annorum . Tom. 1. ibid. n. 15.

Tempus concessum pro re vendita, ut retrahatur jure congrui, currit tam cedenti, quam cessionario . Tom. 1. in add. ad ult. not. §. 1. n. 21. fol. 164. col. 2.

Tempus decendii datum appellaturis incipit a die scientiæ . Tom. 1. Afflict. in §. 2. n. 4. fol. 176. col. 2.

Tempus concessum vicinis ad petendum jus congrui refertur . Tom. 1. in addit. ad §. 2. n. 1. fol. 193. col. 2.

Tempus ad petendum jus congrui an utile, vel continuum sit . Tom. 1. ibid. n. 3.

Tempus legale est continuum . Tom. 1. ibid. n. 4.

Tempus legale currit de momento ad momentum . Tom. 1. ibid. num. 5. fol. 194. col. 1.

Tempus petendi jus protomiseos a quo die currit . Tom. 1. ibid. n. 6.

Tempus juris quodnam sit . Tom. 1. ibid. n. 8.

Tempus datum super excusatione tutelæ, vel curæ est continuum . Tom. 1. ibid. n. 9.

Tempus appellationis est continuum . Tom. 1. ibid. n. 10.

Tempus datum heredibus ad deliberandum est continuum . Tom. 1. ibid. n. 11.

Tempus datum ad conficiendum inventarium est trimestre . Tom. 1. ibid. n. 12. fol. 194. col. 2.

Tempus datum ad beneficium vocatum est semestre . Tom. 1. ibid. n. 13.

Tempus ad petendum jus protomiseos jure Hispanorum quid sit . Tom. 2. in addit. ad 10. notab. §. 6. n. 5. fol. 142. col. 1.

quod Tempus attenditur in tercio possessore offerenti æstimationem rei, si fecit in ea meliorationes . Tom. 1. in add. ad vers. hic nunc quæro §. 2. n. 3. fol. 223. col. 1.

Terminus .

Terminus compromissi currit a die acceptationis . Tom. 1. in add. ad vers. ad n. 14. in rubr. n. 27. fol. 39. col. 1.

Terminus 30. dierum præfixus in Constitutione an sit peremptorius, sive continuus . Tom. 1. in addit. in §. 2. n. 18. fol. 195. col. 1.

Terminus a lege statutum an possit minui, vel augeri a partibus . Tom. 1. ibid. n. 19.

Terminus nunquam incipit currere, dum non adest scientia . Tom. 1. ibid. n. 29. fol. 196. col. 2.

Terminus datus ad retrahendum an a judice possit abbreviari . Tom. 1. in add. ad vers. sed juxta hoc quæritur §. 2. n. 36. fol. 219. col. 2.

Terminus denunciationis est peremptorius, & currit de momento ad momentum . Tom. 1. in add. ad 4. notab. §. 2. num. 2. fol. 224. col. 2.

Terminus denunciationis statutus a Constitutione, quare est peremptorius, declaratur . Tom. 1. ibid. n. 3.

Terminus, qui datur præsentibus, ratione absentiae prorogatur . Tom. 2. Afflict. in §. 6. n. 11. fol. 126. col. 2.

Terminus prorogatur ratione absentiae stante impedimento, quod limitatur . Tom. 2. in addit. ad 5. notab. §. 6. num. 1. & 2. fol. 137. col. 1.

Terminus regulariter est peremptorius . Tom. 2. ibid. num. 3. fol. 137. col. 2.

Terminus an possit prorogari, vel abbreviari de consensu partium . Tom. 2. ibid. n. 4.

Terra .

Terra malos homines educat . Tom. 2. Affl. in §. 4. num. 13. fol. 52. col. 2.

Territorium .

Territorium an veniat appellatione Civitatis, vel sub nomine Diocesis . Tom. 1. in add. ad 2. not. n. 14. fol. 86. col. 2.

Testamentum .

Testamentum stipulatum tempore pestis a Notario non mairiculato, an valeat in

tempore belli. Tom. 1. in addit. §. 1. ad vers. sed juxta hoc quærit §. 2. n. 12. fol. 216. col. 1.

Testamenti appellatione venit codicillus. Tom. 2. Afflict. in §. 3. num. 10. fol. 8. col. 2.

Testari.

Testatus quis dolose non præsumitur affinis, & consanguineis præsentibus. Tom. 1. in addit. in vers. ad n. 21. in rubr. n. 2. fol. 52. col. 2.

Testator.

Testator nunquid potest prohibere jus congrui. Tom. 2. Afflict. in §. 3. n. 10. fol. 8. col. 1.

Testator potest facere quominus jus retractus habeat locum. Tom. 2. in addit. ad 8. notab. §. 3. n. 5. fol. 30. col. 2.

Testator semper videtur se confirmare cum statuto, & quando. Tom. 2. ibid. n. 6.

Testator mandans usuras restitui, ex ipsa confessione, parte absente, potest conveniri etiam revocato testamento. Tom. 2. Afflict. in §. 4. num. 7. fol. 46. col. 2.

Testes.

Testes consanguinei an admittantur ad deponendum, & præsertim in causa matrimoniali. Tom. 1. in addit. ad rubr. in vers. ad n. 16. in n. 27. fol. 44. col. 1.

Testes qui esse possint, & qui non. Tom. 1. in add. ad vers. ad n. 17. in rubr. n. 26. fol. 49. col. 2.

Testes quot requirantur ad probandam confessionem factam parte absente. Tom. 2. in add. ad vers. item num. 6. §. 4. n. 14. fol. 66. col. 2.

Testis præsens in testamento se illi subscribendo an sibi præjudicet. Tom. 1. in add. ad vers. subsequenter §. 2. num. 7. fol. 212. col. 2.

Testis unus de veritate probat semiplene. Tom. 2. Afflict. in §. 4. num. 9. fol. 47. col. 2.

Testimonium nullum manifestius quam qualitas inspecta verborum. Tom. 2. Afflict. in §. 4. num. 6. fol. 46. col. 1.

Testibus vicinis magis creditur quam extra-

neis. Tom. 1. Afflict. in rubr. n. 12. fol. 7. col. 1.

* Testes vide * Ecclesiastici.

Textus.

Textus in l. 1. C. de venditione rerum fiscalium lib. 10. an procedat in locatione, quando vetus emphyteuta concurrat cum novo, & pauper cum divite, & qui præferatur. Tom. 1. in addit. ad rubr. num. 9. fol. 18. col. 1. in fine, & seq.

Text. in l. si ex ea C. de evictione non procedit in dote. Tom. 2. in addit. ad 5. notab. §. 3. n. 14. fol. 25. col. 2.

* Text. §. VI. hujus Constitutionis restituitur ad suam veram lecturam. Tom. 2. ad §. 6. num. 1. & 2. fol. 147. col. 1.

Tituli.

Tituli pro emtore, & pro soluto sunt diversi. Tom. 2. in addit. ad vers. sed juxta prædicta §. 3. num. 11. fol. 35. col. 1.

Transactio.

Transactio sub nomine venditionis non comprehenditur. Tom. 2. Afflict. in §. 3. n. 24. fol. 15. col. 1.

Transactio fit de rebus dubiis, & sic super re non controversa non procedit. Tom. 2. in addit. ad 10 notab. §. 7. num. 2. fol. 40. col. 1.

Transgressor.

Transgressor in modico non vituperatur. Tom. 2. Afflict. in §. 6. n. 9. fol. 125. col. 1.

Transire.

Transire per agrum vicini quando liceat. Tom. 2. in addit. ad §. 9. num. 9. fol. 183. col. 1.

Tria.

Tria an sint necessaria, ut currat tempus quatuor mensium, ut contractus perfectus dicatur. Tom. 1. in addit. ad vers. sed ulterius §. 2. num. 18. fol. 202. col. 1.

- * *Tribunalia debent decreta & sententias proferre cum expressa juris, & facti ratione.* Tom. 1. ad §. 1. num. 46. ad 51. fol. 169. col. 2. in fin. & seqq.
- * *Limitatur in causis exequutivus.* Tom. 1. ibid. in fin. n. 47. vers. doctissimus fol. 170. col. 2. in fin. & seq.

Tutor.

- Tutor consanguineus uti suspectus an amoveatur: & quid si suspectio fuerit propter inventarium non confectum.* Tom. 1. in addit. ad rubr. in vers. ad n. 18. in n. 1. fol. 50. col. 2.
- Tutores, & similes non petentes jus retractus an teneantur de dolo, & lata culpa.* Tom. 1. in addit. ad vers. sed juxta hoc §. 2. num. 1. fol. 132. col. 1.
- Tutores an possint in præjudicium eorum pupillorum & principalium absentium renunciare beneficio juris congrui, & ad interesse teneri.* Tom. 1. ibid. num. 2. fol. 232. col. 2. in princ.

V

Vasallus.

- V** *Vasallus adversus consanguineos suos dominum juvare an teneatur.* Tom. 1. Afflict. in rubr. n. 25. fol. 12. col. 1.
- Vasallus tenetur ne defendere dominum adversus ejus fratrem, & patrem.* Tom. 1. in addit. ad rubr. in vers. item ratione sanguinis n. 2. fol. 50. col. 2.
- Vasalli an teneantur in subventionem dotis filiarum bastardarum.* Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro §. 1. num. 17. fol. 155. col. 1. in princ.
- Vasallus non tenetur servire Regi extra regnum, quod fallit tempore necessitatis, & ita servatur.* Tom. 1. in add. ad vers. sed juxta hoc quærit §. 2. n. 7. & 8. fol. 915. col. 1.
- Vasallus ob suspicionem & causam urgentem potest extrahi a suo dominio extra ejus districtum.* Tom. 1. ibid. num. 10. fol. 215. col. 2.

Tom. II.

- Ubi plena, & liquida probatio requiritur, non defectur juramentum.* Tom. 2. in addit. ad vers. ubi si dato juramento §. 4. num. 6. fol. 94. col. 2.
- Ubi æstimatio, ibi venditio.* Tom. 2. in addit. ad 10. notab. §. 5. n. 3. fol. 40. col. 2. in princ.
- Ubi majora vincula concurrunt, ibi major pars præfertur.* Tom. 2. in addit. ad 2. notab. §. 7. num. 3. fol. 158. col. 1.

Vect'gal.

- Vectigal si in uno gravatur, in alio relevatur.* Tom. 1. in addit. ad vers. sed juxta hoc quæro §. 1. n. 14. fol. 97. col. 2. in princ.
- Vectigal non solviuntur ex mercibus vi ventorum in portu exoneratis.* Tom. 1. in addit. ad vers. ad id quod solvens §. 1. num. 3. fol. 100. col. 1.

Vendere.

- Vendere suum plus uni, quam alteri, nemo cogitur, nisi statutum, vel pactum aliter dicent.* Tom. 1. in addit. ad vers. ad n. 6. in rubr. n. 13. fol. 22. col. 2.
- Venditionis appellatione quid contineatur.* Tom. 1. Afflict. ad §. 1. num. 19. fol. 75. col. 1.
- Venditio celebrata in loco, in quo non est res, an sit valida.* Tom. 1. ibid. num. 21. fol. 76. col. 1.
- Venditio sine denunciatione facta, ubi jus congrui locum habet, an sit nulla.* Tom. 1. ibid. num. 27. & 28. fol. 78. col. 2. in fine & seq.
- Vendens an possit postea petere jure congrui, quod adiacet suo fundo, quem pro parte vendiderat.* Tom. 1. ibid. num. 47. fol. 86. col. 2.
- Venditio rerum mobilium prius erit facienda, quam stabilium Minorum.* Tom. 1. in add. ad 3. not. §. 1. n. 3. fol. 94. col. 2.
- Venditor non solvens gabellam in venditione rei de evictione tenetur.* Tom. 1. in add. ad vers. ad id quod solvens &c. §. 1. n. 4. fol. 100. col. 1.
- Venditionis appellatione continetur omnis actus, per quem dominium transfertur, &*

- continentur præceteri contractus. Tom. 1. in addit. ad 5. notab. §. 1. n. 15. fol. 133. col. 1.
- Venditionis appellatione quid veniat. Tom. 1. ibid. n. 19.
- Venditio perfecta quando dicatur. Tom. 1. in add. ad 6. notab. §. 1. n. 1. fol. 134. col. 1.
- Venditor an possit retrahere rem venditam, & quando hoc agere possit. Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro §. 1. num. 1. & 2. fol. 165. col. 2.
- Venditio generalis sub justo pretio an valeat, nisi confito de certitudine, & quantitate ipsius. Tom. 1. in addit. ad vers. sed ulterrius §. 2. num. 14. fol. 201. col. 1. in fin. & seq.
- Venditio an dicatur, vel permutatio, ubi pretium esset longe minus valoris rei venditæ. Tom. 1. ibid. n. 15. fol. 201. col. 2.
- Venditor an teneatur emtori de eviçtione, si res ab eo retrahatur ratione congrui pretio accepto. Tom. 1. in add. ad vers. sed bonum est hoc scire §. 2. n. 1. fol. 233. col. 1.
- ubi decisiones S. R. C. afferuntur, Tom. 1. ibid. n. 6. fol. 234. col. 1. & seqq.
- Venditor ad quid teneatur ob eviçtionem secutam de jure. Tom. 1. ibid. num. 3. fol. 233. col. 2.
- Venditio non continetur in permutationis nomine, nec contra. Tom. 2. Afflict. in §. 4. n. 13. fol. 9. col. 2.
- Venditionis natura qualis. Tom. 2. ibid. n. 19. fol. 12. col. 2.
- Venditione prohibita non prohibetur donatio. Tom. 2. in addit. ad 6. notab. §. 3. num. 9. fol. 17. col. 2.
- Venditio rei pro pretio declarando per aliquem an sit nulla. Tom. 2. in addit. ad vers. ibi prout §. 3. n. 1. fol. 39. col. 1.
- Venditio ibi est, ubi æstimatio est. Tom. 2. in addit. ad 10. notab. §. 3. n. 3. fol. 40. col. 2. in princ.
- Venditio separata dicitur, quando res est separata. Tom. 2. in addit. ad 4. notab. §. 6. num. 4. fol. 136. col. 1.
- Venditione plurium rerum facta ad partes devenitur. Tom. 2. ibid. n. 5.
- Venditione prohibita non intelligitur de modica re. Tom. 2. in addit. ad vers. sed iterum quæro §. 6. n. 2. fol. 137. col. 1.
- Venditio facta a iudice censetur facta a parte. Tom. 2. in add. ad vers. sed juxta §. 3. n. 5. fol. 34. col. 1.
- Venenatio.
- Venenatio quomodo probetur. Tom. 1. in add. ad rubr. in vers. item ratione sanguinis num. 25. fol. 49. col. 2.
- Verbum.
- Verba specialia sequentia restringunt generalia præcedentia. Tom. 1. Afflict. in §. 1. n. 18. fol. 74. col. 2.
- Verbum *Sancimus* quid significet. Tom. 1. addit. ad §. 1. n. 1. fol. 87. col. 2.
- Verbum *Sancimus* stricte, pœnaliter, & prohibitive hic capitur. Tom. 1. ibid. num. 3. fol. 88. col. 1.
- Verbum *vendere* pro contractu venditionis tantum accipitur in pœnalibus, quod fallit quando a Iudice profertur. Tom. 1. in addit. ad 5. notab. §. 1. num. 17. & 18. fol. 133. col. 1.
- Verbum *venditionis* an differat ab alienatione, & quid contineat, & dum mentio fit de pretio an intelligatur distinctum ab aliis. Tom. 1. ibid. num. 20. & 21. fol. 133. in fin. & seq.
- Verbum *vendere* semper intelligitur positum pro emtione. Tom. 1. ibid. num. 22. fol. 133. col. 2.
- Verbum *habere* capitur multifariam, & refertur ad dominium. Tom. 1. in add. ad vers. item quæro §. 1. num. 11. fol. 156. col. 2.
- Verba simpliciter prolata, simpliciter sunt intelligenda. Tom. 1. in addit. ad vers. item quæro §. 2. n. 21. fol. 211. col. 1.
- uti sonant, ita sunt interpretanda. Tom. 1. ibid. num. 24.
- Verbum *impius* quid denotet. Tom. 2. in addit. ad 2. notab. §. 3. n. 1. fol. 18. col. 1. in fin.
- Verba enunciativa quando non inducant probationem, etiam inter easdem partes. Tom. 2. Afflict. in §. 4. num. 11. fol. 48. col. 2.
- Verbum *exigere* quid importet, & significet. Tom. 2. ibid. num. 19. fol. 52. col. 2.
- Verbum *habere* quid importet. Tom. 2. Afflict. in

in §. 8. n. 5. fol. 166. col. 1. in fin. & seq.

Vetus.

Vetus conductor an præferatur alteri noviter conducere volenti pro eodem pretio. Tom. 1. in addit. ad vers. ad n. 2. rubr. num. 1. 3. & 5. fol. 17. col. 1. & 2.

an id procedat siue prædium sit rusticum, siue urbanum. Tom. 1. ibid. n. 2. fol. 17. col. 1.

& quid in conductore prædiorum fiscalium. Tom. 1. ibid. num. 5. fol. 17. col. 2.

aut si unus ex dominis consentiat cum veteri conductore, alii vero renuant. Tom. 1. ibid. num. 7. fol. 18. col. 1. isque qui renuat sit dominus majoris partis. ibid. n. 6. fol. 17. col. 2.

Vetus conductor an præferatur novo conductori gabellæ pro eodem pretio. Tom. 1. in addit. ad vers. sed juxta hoc quæro §. 1. n. 10. fol. 69. col. 2.

Via.

Via perjurantibus non est aperienda. Tom. 2. in addit. ad 5. notab. §. 4. n. 9. fol. 75. col. 1.

Via publica non potest petere jus congrui, & quid sit quoad nomen, & materiam, & cujus latitudinis esse debeat. Tom. 2. Afflict. in §. 9. n. 1. & 2. fol. 172. col. 2. & seq.

Viam publicam facere quis possit. Tom. 2. ibid. n. 3. fol. 173. col. 1.

Viarum forma est duplex, & qui sit earum usus. Tom. 2. ibid. num. 4. fol. 173. col. 2.

Viam publicam ante domum suam quilibet debet reficere, & quæ via eligenda. Tom. 2. ibid. num. 6. fol. 174. col. 1. & 2.

Via publica an possit per populum Civitatis vendi, & an possit præscribi. Tom. 2. ibid. n. 7. & 8. fol. 174. col. 2. & seq.

Viam publicam, & Urbis fossas occupantes, qua pœna puniantur. Tom. 2. ibid. n. 9. fol. 175. col. 2.

Via privata quid sit, & quid vicinalis. Tom. 2. ibid. num. 12. fol. 176. col. 2.

Via publica quid sit. Tom. 2. in addit. ad §. 9. ad 1. notab. num. 1. & 2. fol. 182. col. 1.

Via in quibus differat a strada. Tom. 2. ibid. n. 3.

Via quotuplex sit. Tom. 2. ibid. n. 4.

Viam publicam occupans qua pœna puniatur. Tom. 2. ibid. n. 5. fol. 183. col. 1.

Via publica an præscribatur per non usum. Tom. 2. ibid. n. 8.

Via vicinalis quænam sit. Tom. 2. ibid. n. 17. fol. 184. col. 1.

Via publica an vendi possit. Tom. 2. ibid. n. 15.

Viator.

Viatores, & advenæ possunt eligere, & tacite præsumitur elegisse sepulturam per administrationem Sacramentorum. Tom. 1. in addit. ad vers. ad n. 17. in rubr. n. 10. fol. 46. col. 2.

Vicini.

Vicinitatis loci ratio in condemnatione fructuum habetur. Tom. 1. Afflict. in rubr. n. 9. fol. 5. col. 2. in fin.

Vicinus ex quibus possit cogi ad vendendum. Tom. 1. in addit. ad princ. rubr. num. 16. fol. 16. col. 1.

an pro ampliacione Monasterii, & pro ejus viridario, & pro Civitatis ornatu, ac viarum ampliacione, ac pro construendis magnis ædificiis. Tom. 1. ibid. n. 16.

& quid pro constructione atrii Ecclesiæ, vel pro construenda ipsa Ecclesia. Tom. 1. ibid. n. 17. fol. 16. col. 2.

Vicini coguntur vendere solum pro constructione Ecclesiæ & servitutem altius non tollendi via publica intermedia. Tom. 1. ibid. n. 19.

Vicino magis creditur, quam aliis, in possessione probanda. Tom. 1. in addit. ad n. 9. in rubr. n. 2. fol. 26. col. 2.

an agere possit pro domo combusta contra vicinum, cujus causa ignis est ortus. Tom. 2. ibid. n. 4.

& domus vicini ad evitandum ignem an impune destrui possit. Tom. 2. ib. num. 5. ejus bona capi possunt in delictis, & maleficiis occultis. Tom. 2. ibid. n. 7.

in probanda fama sunt optimi testes. Tom. 1. ibid. n. 8. fol. 27. col. 1.

qui, & quando possunt torqueri pro delicto & furto commisso in convicinio. Tom. 1. ibid. n. 9.

potest

potest compelli ad vendendum domum parvam pro ampliacione domus magnæ alterius vicini. Tom. 1. ibid. n. 15.

qui teneantur contribuere pro devastatione domus, pro ampliacione viæ, & pro eruendo igne, ne ultra progrediatur. Tom. 2. ibid. n. 17.

si plura bona venduntur separatim, omnia potest retrahere ratione connexitatis, licet cohæreat tantum in una re. Tom. 1. ibid. n. 18. fol. 27. col. 2.

an teneantur contribuere pro migratione inquilinorum, & meretricum. Tom. 1. ibid. n. 22. fol. 28. col. 1.

possunt petere, ut extractent meretrices & Studentes ad evitandas rixas, & scandala, & ne eorum familiæ infestentur. Tom. 1. ibid. n. 23.

qui proprie dicantur vicini. Tom. 1. ibid. n. 27.

Vicinus in proprietate emenda ex jure congrui nunquid usufructuario præferendus. Tom. 1. Afflict. ad §. 1. n. 40. fol. 83. col. 2.

Vicinus dans licentiam vendendi vicino nunquid amittat jus congrui. Tom. 1. ibid. n. 41. fol. 84. col. 1.

Vicinus propior remotiorem excludit in jure protomiseos. Tom. 1. ibid. n. 44. fol. 85. col. 1. in fin. & seq.

Vicinus an teneatur denunciare vicino, quando Ecclesia alienatur; & quid pro ædificanda Ecclesia & similia. Tom. 1. in add. ad vers. item quæro §. 1. n. 8. fol. 123. col. 1.

Vicinus an possit petere jus congrui, quia sunt affixæ columnæ domui suæ. Tom. 1. in add. ad vers. subsequenter §. 1. n. 1. fol. 126. col. 1.

an cogi possit ad vendendum pro ampliacione viridarii. Tom. 1. ibid. num. 5. fol. 126. col. 2.

Vicinus ex parte rei urbanæ an præferatur in horto contiguo, & trahat ad se rusticum minus dignum, & quid fuerit decusum. Tom. 1. ibid. n. 7. & 8. fol. 127. col. 1.

Vicinus conjunctus habens hortum, an trahat ad se domum, quam vult vendere alius vicinus, existente alio vicino conjuncto. Tom. 1. ibid. n. 6. fol. 126. col. 2.

Vicini compelluntur ad contribuendum pro

ampliacione stratarum, & similium, & referuntur casus occursi. Tom. 1. in add. ad vers. ad id quod Afflict. §. 1. num. 3. fol. 129. col. 1.

Vicinus, ut habeat jus congrui, debet habere rem collateralem, & esse dominum. Tom. 1. in add. ad vers. item quæro §. 1. n. 1. fol. 156. col. 1.

Vicinus an dicatur in mora, præcedente interpellatione requisita per Constit. Tom. 1. in add. ad §. 2. n. 24. fol. 196. col. 1.

Vicinus perquisitus a nuncio, si non fuerit inventus domi, an præsumatur quod non fuerit inventus. Tom. 1. in add. ad vers. sed iterum quæritur §. 2. n. 2. fol. 213. col. 1.

Vicini an præsumantur scire æstimationem rei. Tom. 1. in add. ad vers. circa æstimatores §. 8. n. 13. fol. 221. col. 2.

Vicinus elapsis 30. diebus post factam denunciationem non admittitur amplius. Tom. 1. in add. ad 4. notab. §. 2. n. 1. fol. 224. col. 1. in fine.

Vicinus si se defendens percussit, an puniatur. Tom. 2. in add. ad vers. sed quid si vicinus §. 3. n. 1. fol. 18. col. 2. circa med.

Vicinus in jure congrui nunquid compellatur emere plura corpora divisa uno pretio vendita. Tom. 2. Afflict. ad §. 6. n. 5. & 6. fol. 123. col. 2. & seq.

Vicinus vendens rem congruam alteri vicino cum pacto, quod si vicinus petat illam, contractus sit invalidus, & res habeatur pro non vendita, an admittatur. Tom. 2. in add. ad 7. notab. §. 6. n. 1. fol. 138. col. 1.

Vicinus debet capere rem a manu primi emptoris, non venditoris. Tom. 2. in add. ad vers. sed juxta prædicta §. 6. num. 7. fol. 139. col. 2.

Vicini qui sint in jure congrui potiores. Tom. 2. Afflict. ad §. 7. n. 1. 3. & 5. fol. 152. col. 1. & seqq.

Vicinitatis major numerus excludit minorem numerum conjunctorum in jure congrui. Tom. 2. ibid. n. 4. fol. 15. col. 2.

Vicinus quis sit. Tom. 2. in add. ad 7. §. vers. adde ad hunc §. n. 2. fol. 155. col. 1.

Vicinus quomodo unus possit esse magis vicinus, quam alius. Tom. 2. ibid. n. 7. fol. 156. col. 1.

Vicinus dicitur; qui prædia ita vicina habet, ut ejus vox audiat. Tom. 2. ibid. n. 5. fol. 155. col. 2.

Vicinus coherens in majore parte, quam alius, aut concurrentibus aliis vinculis an admittatur. Tom. 2. in add. ad vers. juxta materiem §. 7. n. 1. fol. 157. col. 1.

Vicinitas debet concurrere cum consanguinitate in materia juris Protomiseos. Tom. 2. in addit. ad 6. not. §. 7. n. 1. fol. 160. col. 2. in fin.

Vicinitas jure congrui potens est jure sanguinis. Tom. 2. Afflict. in §. 8. num. 1. fol. 165. col. 1.

Vicinitas rei an potius attendatur, quam conjunctio sanguinis. Tom. 2. in add. ad §. 8. n. 1. & 4. fol. 167. col. 1.

Vicinitati magis standum, quam consanguinitati. Tom. 2. ibid. n. 3.

Vicinus an teneatur vendere servitutem altius non tollendi. Tom. 2. in addit. ad 2. not. §. 9. n. 6. fol. 185. col. 2.

Vicinus an teneatur vicino viam accomodare. Tom. 2. in addit. ad §. 9. n. 16. fol. 184. col. 1.

Vicinus an habeat jus congrui contra evincentem. Tom. 2. Afflict. in §. 6. n. 13. fol. 127. col. 1.

an possit agere contra venditorem non dum soluto pretio Tom. 2. ibid. ad n. 14. fol. 127. col. 2.

Vicinus dupliciter jure congrui potest renunciare, & quomodo. Tom. 2. ibid. n. 18. fol. 129. col. 1.

Vicini potiores qui sint in jure protomiseos. Tom. 2. in addit. ad vers. adde ad hunc §. 7. n. 6. fol. 155. col. 2.

* Vicinus retrahere volens vigore Consuetudinis Neapolitanæ an potest depositare pretium, nolens stare pretio appretiando. Tom. 1. §. 2. n. 1. fol. 237. col. 1.

Victoria.

Victoria quenam sit. Tom. 2. in add. ad 8. notab. §. 6. n. 1. fol. 141. col. 2.

Victoria unius an profit alteri. Tom. 2. ibid. n. 2.

Victoriam habere dicitur, qui pro se habet victoriam. Tom. 2. Afflict. in §. 6. n. 16. fol. 128. col. 2.

Vidus.

Vidus an debeat condemnari in expensis ad beneficium victoris consanguinei. Tom. 1. in add. ad vers. ad n. 19. in rubr. n. 23. fol. 44. col. 1.

Villa.

Villa sub Civitate continetur. Tom. 2. Afflict. ad §. 1. n. 2. fol. 68. col. 2. in princ.

Vincla.

Vincla majora ubi concurrunt, ibi major pars preferetur. Tom. 2. in addit. ad 2. notab. §. 7. n. 3. fol. 181.

Vir.

Vir & uxor, una cara & una persona. Tom. 1. in add. ad vers. item quæro, §. 1. n. 3. fol. 159. col. 2.

Universitas.

Universitates licet careant jurisdictione, tamen tempore carestie possunt condere statuta super pretio annonæ, & cogere Civés ad vendendum frumentum viliori pretio. Tom. 1. in addit. ad princ. rubr. n. 9. fol. 15. col. 1.

Universitati an competat jus reducendi ad demanium, refertur decisio. Tom. 2. in addit. ad 5. notab. §. 6. n. 1. fol. 135. col. 2.

Universitas an possit servitutem imponere in via publica. Tom. 2. Afflict. ad §. 9. n. 11. fol. 177. col. 1. & in addit. ad 1. not. §. 9. n. 14. fol. 184. col. 1.

Universitas, an habeat jus Protomiseos. Tom. 2. ibid. n. 6. fol. 182. col. 2.

Unus.

Unus ex pluribus venditoribus rei communis, an possit retrahere partem alterius. Tom. 2. in addit. ad ult. notab. §. 6. n. 6. fol. 143. col. 1.

Unus si vellet reemere portionem suam, quando quis a duobus emit rem communem cum pacto de retrovendo, quid juris. Tom. 1. in addit. ad 4. notab. §. 1. n. 7. fol. 128. col. 1.

Una.

Unaquæque Provincia servat sua statuta .
Tom. 2. in addit. ad §. 6. not. 1. n. 3.
fol. 131. col. 1.

U usufructus.

U usufructus inter immobilia connumeratur .
Tom. 1. Afflict. §. 1. n. 5. fol. 69. col. 1.

U usufructus si reviviscat , an restitui debeat
usufructuario , quando emtor ab eo pro-
prietatem emit , & inde amittat . Tom. 1.
addit. ad vers. item quæro , §. 1. n. 1. fol.
159. col. 1.

U usufructuarius fundi an possit agere jure con-
grui contra emtorem . Tom. 1. Afflict. ad §. 1.
ibid. n. 37. fol. 82. col. 2.

U usufructuario an detur exercitium juris con-
grui ; & quid in usufructuario Barenli .
Tom. 1. ad vers. item quæro , §. 1. n. 6.
& 7. fol. 156. col. 2.

U utilitatem ob publicam multa permittuntur,
quæ alias non permetterentur . Tom. 1. ad

vers. Afflictus in hac , in rubr. fol. 17.
col. 2.

U utilitas quænam oritur ex prælatione Baro-
nibus concessa . Tom. 1. in add. ad 8. no-
tab. §. 1. n. 17. fol. 144. col. 1.

Utilitas.

U utilitas publica semper præponitur privatae.
Tom. 1. in addit. ad princ. rubr. n. 14.
fol. 22. col. 2.

Uxor.

Uxor in qua sepultura sepeliri debeat per
maritum , non facta electione per uxorem.
Qua facta quando tunc maritus possit mu-
tare sepulturam . Tom. 1. in add. ad rub.
in vers. item , in n. 1. fol. 46. col. 1.

Uxor sequitur virum etiam quoad sepultu-
ram . Tom. 1. ibid. n. 2.
sepeliri debet in sepultura viri , ejusque
ultimi , si plures habuit . Tom. 1. ibid.
n. eodem.

L A U S D E O

E L E N C H U S

C O M M E N T A R I O R U M

D E A F F L I C T I S,

Additionum Rummi & Novarum Severani ad Rubricam & singulos
§§. Constitutionis *Sancimus* de Jure Congruui.

- P** Ræfatio Afflicti ad Comment. *Tom. 1. fol. 1.*
 Afflict. ad Rubr. *Tom. 1. fol. 2.*
 Rummi Additiones ad Rubr. *Tom. 1. fol. 13.*
 Novæ Additiones ad Rubr. *Tom. 1. fol. 55.*
 Afflict. ad §. I. *Tom. 1. fol. 65.*
 Rummi Addit. ad §. I. *Tom. 1. fol. 87. col. 2.*
 Nov. Addit. ad §. I. *Tom. 1. fol. 166.*
 Afflict. ad §. II. *Tom. 1. fol. 173.*
 Rummi Addit. ad §. II. *Tom. 1. fol. 192. col. 2.*
 Nov. Addit. ad §. II. *Tom. 1. fol. 237.*
 Afflict. ad §. III. *Tom. 2. fol. 3.*
 Rummi Addit. ad §. III. *Tom. 2. fol. 16. col. 2.*
 Novæ Addit. ad §. III. *Tom. 2. fol. 42.*
 Afflict. ad §. IV. *Tom. 2. fol. 43.*
 Rummi Addit. §. IV. *Tom. 2. fol. 58.*
 Novæ Addit. ad §. IV. *Tom. 2. fol. 95.*
- Afflict. ad §. V. *Tom. 2. fol. 100.*
 Rummi Addit. ad §. V. *Tom. 2. fol. 104. col. 2.*
 Nov. Addit. ad §. V. *Tom. 2. fol. 116.*
 Afflict. ad §. VI. *Tom. 2. fol. 121.*
 Rummi Addit. ad §. VI. *Tom. 2. fol. 130. col. 1. in fin.*
 Nov. Addit. ad §. VI. *Tom. 2. fol. 147.*
 Afflict. ad §. VII. *Tom. 2. fol. 152.*
 Rummi Addit. ad §. VII. *Tom. 2. fol. 154. col. 2. in fin.*
 Nov. Addit. ad §. VII. *Tom. 2. fol. 162.*
 Afflict. ad §. VIII. *Tom. 2. fol. 165.*
 Rummi Addit. ad §. VIII. *Tom. 2. fol. 166. col. 2. in fin.*
 Nov. Addit. ad §. VIII. *Tom. 2. fol. 168.*
 Afflict. ad §. IX. *Tom. 2. fol. 172.*
 Rummi Addit. ad §. IX. *Tom. 2. fol. 181. col. 2.*
 Nov. Addit. ad §. IX. *Tom. 2. fol. 191.*

F I N I S.

J. H. C. H. C.

1877

1877

1877

1877

1877

1877

1877

1877

1877

1877

1877

1877

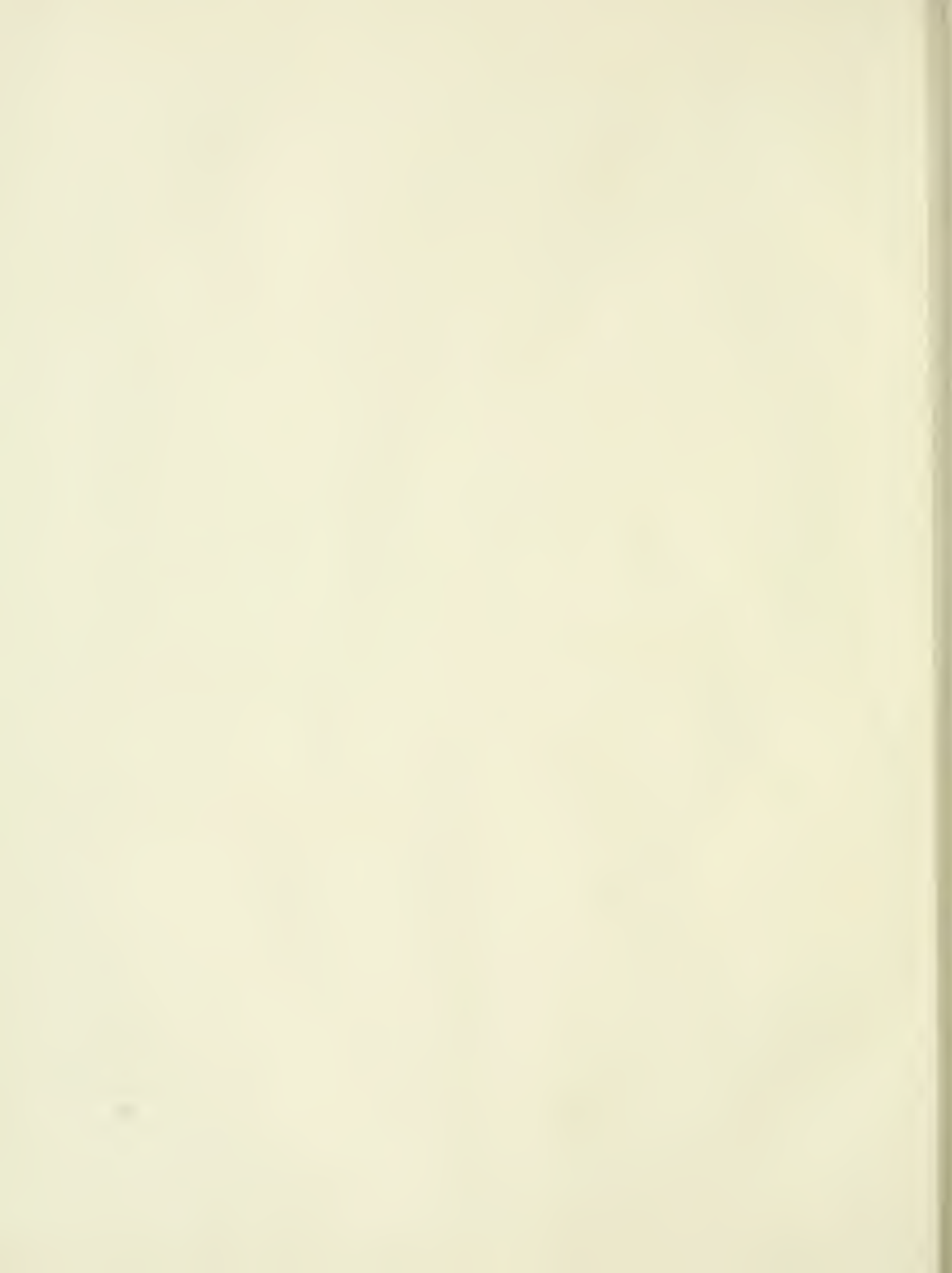

K   Afflitto, Matteo d'
                      Tractatus De jure
A2575T7   protomiseos
1783
t.2

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 09 13 20 12 004 5